NIV. OF

BERLIN
11. Carlstrasse 11.

Gr Lit

EPICTETEÆ
PHILOSOPHIÆ
MONVMENTA.

TOM. I.

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/dissertationumab01epic

LGr
E64Sc

EPICTETI
DISSERTATIONVM
AB ARRIANO DIGESTARVM
LIBRI IV.

EIVSDEM ENCHIRIDION,

ET

EX DEPERDITIS SERMONIBVS
FRAGMENTA.

Poſt IO. VPTONI aliorumque curas,
denuo ad Codicum Msstorum ſidem recenſuit, Latina
Verſione, Adnotationibus, Indicibus
illuſtravit

IOHANNES SCHWEIGHÆVSER,
Argentoratenſis,
Inſtituti Literarii Reip. Gallofrancorum Socius.

32 x 684

TOMVS PRIMVS.

EPICTETI DISSERTATIONES.

LIPSIAE
IN LIBRARIA WEIDMANNIA
MDCCXCIX.

21440
27/1/92 6

IOANNIS VPTONI

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Cum philoſophos Urbe Italiaque *) edicto ſubmoverat Domitianus, Româ **) Nicopolin in Epiro conceſſit Epictetus, atque ibi ſub imperio Trajani ***) disſertationes plurimas ſermonesque habuit, ex præceptis inſtitutisque Stoicorum: quos, cum ſummâ laude & admiratione digni viderentur, ab ore Senis exceptos ſcripto mandavit Arrianus, auditor ejus inter multos alios præcellentiſſimus: (fuit autem Nicomediâ oriundus, & ob egregias animi dotes Romanâ civitate donatus, ampliſſimisque auctus dignitatibus:) †) non tamen

*) Vid. A. Gell. Lib. 15. cap. 11. & Sueton. in Domitian. ſect. 10.

**) In Epict. disſertat. paſſim. & apud A. Gell. in loco ſupra citato.

***) Paſſim in his Disſertationibus. — [Momenta nonnulla, quæ de *Epicteti Vita* ad nos pervenerunt, præter ea quæ ex ipſius Disſertationibus colligi poſſunt, infra poſt Fragmenta Tomo III hujus operis collecta dabimus. *Schweigh.*]

†) Vid. Epiſt. Arriani ad L. Gell.

eâ mente id fecit, ut ad memoriam ſeræ poſteritatis hæc ſcripta propagarentur, ſed ut in ſuum ipſius cederent uſum. Verum ita accidit, ut eo invito atque inſciente, quæ ab optimo præceptore acceperat, poſtea divulgata in manus hominum pervenerint.

Cum igitur res ita ſe habuerint, non elaboratum, non arte oratoriâ expolitum, non forenſe dicendi genus in his libris requirendum; ſed quali, inter auditores Stoicus non adeo venuſtatis, ac naturæ verique ſtudioſus uteretur. *Verumenimvero Deus bone*, (verba ſunt*) Lipſii) *acrem & altum in iis ſpiritum! accenſum animum & honeſti amore ardentem! nihil in Græcis, aut fallor, tale exſtat; a duabus illis notis dico, acrimoniâ & ardore. Tironem aliquem & rudem philoſophiæ vix afficiat aut tangat; proficientem aut profectum, incredibile eſt quam excitet, & cum pungat ubique, tamen etiam delectet. Genus ſtili conciſum, fractum eſt, & quod indolem ſubitarii ſermonis habet: ſed docta interveniunt ſæpe, ſemper ſalutaria, & non eſt qui bonam mentem magis aut trahat aut formet.*

Optandum ſane eſſet codices Arriani non ita maculis fœdatos ad noſtra perveniſſe tempora; quos enim hodie habemus, vitiati in plurimis reperiuntur, & mutilati. Ex octo libris, ſi fides habenda Photio, quatuor periere temporis injuriâ;

*) In Manuduct. ad Stoic. Philoſ.

riâ; cæteri naufragio adhuc ſuperſtites, partim ex codicum inopiâ, partim librariorum incuriâ, ut alias omittam cauſſas, adeo ſunt corrupti depravatique, ut nihil equidem mirer, etiam in tantâ doctiſſimorum multitudine, quantâ noſtra & ſuperior ætates effloruerunt, neglectum fere ac ſeminudum, nullo cultu adhibito, Epictetum hactenus jacuiſſe.

Quod vero & ab aliis, & a me (liceat modo meipſum ſine invidiâ nominare) ſit præſtitum, ut politiori habitu prodiret, id paucis docebitur. Cum primum novæ editioni adornandæ animum adjeci, id mihi propoſitum habui, ut omnia, quæ eſſent habenda, compararem ſubſidia; nullas doctorum negligerem conjecturas; nullos non codices tam editos, quam calamo exaratos, modo copia daretur, diligenter excuterem. ſed hanc conquirenti ſupellectilem res parum ex animi ſententiâ proceſſit.

Annus jam a Chriſto nato MDXXXV agebatur, cum Græce Venetiis prodiit Arriani Epictetus, ſumptu ac diligentiâ Franciſci Trincavelli; qui codicem nactus e bibliothecâ Georgii à Selva Varrenſis Epiſcopi, ut bene de litteris mereretur, eum publici juris fecit. Hunc editorem duo poſtea ſecuti ſunt viri docti, Jacobus Sceggius, Medicus Tubingenſis, & Hieronymus Wolfius; qui,

hoc munere ſuſcepto, authorem noſtrum verſionibus Latinis & annotationibus illuſtravere. En fontes! unde aliæ pleræque omnes, quæ circumferuntur, emanârunt impreſſiones. Quod ad Sceggium attinet, quanquam in plurimis hallucinatur, non ſua laude fraudandus eſt, quippe qui primus huic ſanando ſcriptori, ſatis ægro, medicas manus adhibere non recuſaverit. Doctior multo, & in aperiendâ mente philoſophi felicior Wolfius, quem in verſione, non tamen preſſis veſtigiis, potiſſimum ſequor. Hujus annotationes, ut & Salmaſii & Meibomii, (quas in lucem nuper Relandus protulit) ſi quæ modo memoratu digniores viderentur, ad calcem rejeci & ſæpe ad examen revocavi; quam quidem veniam & damus & petimus viciſſim.

Nec interea ſilentio prætereundus eſt codex Salmanticæ nitido charactere excuſus, anno MDLV. Quumque Caſauboni, magnæ apud literatos exiſtimationis viri, conſilium de authore noſtro edendo intellexeram, (id enim ipſe in *) epiſtolis indicaverat) non levi ardebam deſiderio videndi obſervationes, quas ad oram libri adnotatas, in bibliotheca Cantabrigienſi extare audiveram. Verumenimvero nihil tanto nomine dignum inveni, nihil fere niſi luſus juveniles, aut qualia cuivis perfunctorie legenti videantur occurrere.

De

*) Vid. Ep. IX. & XIII. & alibi.

De Regio codice MS. Pariſiis ſervato, ita*) Caſaubonus; „Quod rogas de Arriani codicibus, „ſcito eſſe quidem unum aut alterum ejus libri „exemplar in Regia bibliothecâ: ſed ejus notæ, „ut nullum ſit futurum operæ pretium contuliſſe.“ Hinc etſi nihil fere alicujus momenti ſperare poſſem, nihil tamen mecum in animo decreveram negligere, quod ad authorem expoliendum uſui fore exiſtimabam. Habes itaque variantes lectiones iſtius codicis, qui quidem, (ut me monuit vir clariſſimus Bernardus Monteſalconius) e ſchedis conſtat ſericis, & aut duodecimo aut decimo tertio ſeculo videtur adſcribendus. Ab eodem quoque viro intellexi, aliud eſſe exemplar Florentiæ; ſed quid in eo boni contineatur, ignotum: ſpes enim per literatos inſpiciendi penitus me feſellit, ut & alterius, quem Venetiis cuſtodiri inaudiveram.

Hiſce igitur inſtructus ſubſidiis, cum novam procurare editionem jam eſſem aggreſſus, mihi ex inſperato vir amiciſſimus Jacobus Harris codicem Venetiis editum dono miſit, cui ad marginem variæ adſcribebantur lectiones, adjectis in calce his verbis, ſi recte legerim; erant enim obſcuriſſima. „Librum hunc, quum anno elapſo „alterum ex eadem officinâ (quem vir ille doctrinâ „& morum præſtantiâ celebratiſſimus Cardinalis

 „Saler-

*) Ep. 539. D. Hœſchelio.

„Salernitanus ad codicis Vaticani exemplar, quan-
„tum conjecturâ aſſequi poſſum, emendari cura-
„verat) nactus eſſem, cum eo accuratiſſime con-
„tuli, atque ita mendis nonnullis expurgavi.
„Hisce vero diebus, cum annus ageretur a Chriſto
„nato 1548, alium nactus codicem manuſcriptum
„e bibliothecâ Cardinalis Carpenſis, quem Alber-
„tus ille pius, immortali nomine & memoriâ
„dignus, a Georgii Vallæ hæredibus, cum aliâ
„ejusdem librorum ſupellectili, octingentorum
„aureorum emerat pretio; cum eo itidem, quod
„videbatur emendatiſſimus, hunc etiam contuli,
„ac ſumma curâ & diligentiâ quicquid inerat
„discriminis, nullo adhibito ſelectu, annotavi.
„Erant autem in hoc Carpenſi codice in calce ad-
„ſcripta hæc verba:

„Liber hic ſcriptus eſt manu doctiſſimi viri do-
„mini Matthæi Camarroti Conſtantinopolitani,
„quem mihi dono dedit anno Domini 1484 præ-
„ceptor ille optimus.

„Γεωργίου τοῦ Βάλλα
„Ἐστὶ τὸ βιβλίον.

„In calce codicis Carpenſis hæc erant adſcripta:

„Πεπλήρωται σὺν Θεῷ τὰ τοῦ Ἀῤῥιάνου
„τῶν Ἐπικτήτου διατριβῶν, βιβλίοις ἐμπερι-
„εχόμενα τέσσαρσι· ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἐν κε-
„φαλαίοις τριάκοντα περατοῦται· τὸ δὲ δεύ-

„τερον

„τερον τῷ εἰκοστῷ καὶ ὄκτω ὁρίζεται· τὸ δὲ „τρίτον τοῖς εἴκοσι τέσσαρσι περιγράφεται· τῷ „τετάρτῳ δὲ καὶ τελευταίῳ τὰ δέκα πρὸς τρισὶ „τὸ πέρας ἐπισφραγίζεται. Καὶ χάρις τῷ „Θεῷ τῷ δεδωκότι εὐμαρῶς ἡμῖν διανυσθῆναι „καὶ τοῦτο, ὃς καὶ κατὰ τὸ αὐτοῦ σωτήριον „βιοῦν ἀξιώσειεν ἡμᾶς, ἵνα τῆς αὐτοῦ μακα„ριότητος τυχόντες τοῖς γνησίως αὐτὸν θερα„πευομένοις εἰς αἰῶνας ἀποκειμένης, σὺν πᾶσι „τοῖς κατὰ τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα πολιτευ„σαμένοις συμβασιλεύοιμεν εἰς αἰῶνας αὐτῷ, „αἰνοῦντες εὐλογοῦντες ὑμνοῦντες αὐτόν. ἀμήν.“

Neque hujus ſolum codicis toties a me in notis laudati, (cui uni, fas ſit verum dicere, plus refero acceptum, quam omnibus præterea omnium doctorum ſubſidiis, multæ licet paſſim occurrant vel conjecturæ vel emendationes) ſed & alterius multâ humanitate copiam fecit idem ornatiſſimus vir, quem in manibus & ſinu geſtare ſolitus eſt Avunculus ejus & genere & eruditione vere nobilis, Comes Shafteſburienſis: qui, cum in Græcis Latiniſque literis eſſet verſatiſſimus, huic emaculando ſcriptori operam præſtare non eſt dedignatus, brevibus ſcholiis margini adſcriptis, quæ argumentum, etiam in locis obſcuriſſimis, ſua perfuderunt luce.

Hoc

Hoc interea Lector ſciat velim, Epictetum ſui ſemper ſimilem, optimum eſſe ſui interpretem: hac de cauſſâ non modo in notis locos adduxi parallelos, ſed indicem etiam addidi, ut uno aſpectu, locos inter ſe diverſos conferendo, ſenſus phraſium verborumque, quæ a Stoicorum præcipue diſciplinâ petuntur, facilius percipiatur. Hisce vero & reliquis, quæ publici juris feci, mecum candide fruatur lector, & æqui bonique conſulat.

IOHAN-

IOHANNES SCHWEIGHÆVSER

LECTORI

Veri nominis Philoſophiæ cultori

S. P. D.

Equidem ſtudioſe olim EPICTETI SERMONES perlegens, haud fere ſecus me adfectum ſubinde inter legendum ſenſeram, atque diſcipulos ipſius Philoſophi, cum præſentem coram audirent magiſtrum, adfici ſolitos Arrianus in præfatione ad L. Gellium commemorat. Quo magis & mirari ſæpenumero & dolere ſubiit, cum haud ſane pro merito in vulgus cognitum, & multo utique rarius quam par eſſet, non dico in manibus levis disſolutæque juventutis, ſed eorum etiam qui ſeria ſtudia amant coluntque, verſari tam admirabile veteris Philoſophiæ monumentum animadverterem. Cujus neglectus eas fere eſſe cauſſas intelligens, quæ a me nuper admodum, in Præfatione ad Enchiridion nova recenſione inſtauratum, ſunt expoſitæ; *) quod in me eſſet conſtitui conferre,

*) Prodiit illud, ſimul cum Cebetis Tabula, *Lipſiæ* *ex libraria Weidmannia* nundinis vernalibus hujus anni MDCCXCVIII.

ferre, quo nec copia exemplarium lecturis deeſſet, & ipſius libri lectio ineuntibus præſertim Philoſophiæ et Græcarum literarum ſtudioſis quam planiſſima quamque fructuoſiſſima redderetur. Itaque VPTONI *Editionem*, omnium, quæ ad hunc diem prodierant, longe quidem præſtantiſſimam,*) ſed cum perraram repertu, extra Britanniæ certe fines, tum vero multis etiam nominibus non talem omnino, qualem fas erat optare: illam igitur hac conditione inſtaurare decrevi, ut & Græcum contextum ex veterum codicum præſcripto quam poſſem emendatiſſimum, & Latinam verſionem ad græci exempli fidem ſententiamque magis adcommodatam, & Indices cum uberiores tum commodiori ratione inſtructos exhiberem; denique ut Wolfii Vptonique Adnotationibus meas, ſi quas haberem, quæ vel ad judicandam ſcripturæ

MDCCXCVIII, hoc titulo: *Epicteti Manuale, & Cebetis Tabula; Græce & Latine: Græca ad fidem veterum Librorum denuo recenſuit, & collata omni Lectionis Varietate vindicavit illuſtravitque Ioh. Schweighæuſer.*

*) Prodiit ea Londini, anno MDCCXLI, duobus Tomis in forma quadrata, hoc titulo: *Epicteti quæ ſuperſunt Disſertationes, ab Arriano collectæ; nec non Enchiridion & Fragmenta; Græce & Latine, in duos Tomos distributa, cum integris Iacobi Schegkii & Hieronymi Wolfii ſelectisque aliorum Doctorum Annotationibus. Recenſuit, Notis & Indice illuſtravit Ioannes Vptonus, Præbend. Roffenſis.*

ſcripturæ veritatem, vel ad res, de quibus agitur, illuſtrandas valerent, adjicerem.

Neque vero ſum neſcius, ipſius novæ hujus Editionis eam eſſe rationem, ut, tametſi id, quod de utilitate commoditateque Lectorum ſecutum me eſſe profeſſus ſum, nonnulla ex parte fuiſſem conſecutus, tamen futuri ſint multi, qui, non ſatis habentes, probatum aliquem librum, e publica quadam Bibliotheca aut ex amici benevolentia commodato acceptum, ſemel perlegiſſe, ægre ſatisfacere juſto deſiderio poſſint, cum ſuorum in numero librorum poſſidere ſemperque ad manus habere egregios Epicteti Sermones voluerint. Quorum in gratiam, quodſi operam a me non inutilem in expoliendo illuſtrandoque hoc opere poſitam judicaverint eruditi æquique æſtimatores, curabo, ut, quamprimum fieri potuerit, compendioſior alia parabiliorque ejusdem libri editio, neque eo minus ad uſum ſtudioſorum idonea, prodeat. Quo conſilio invitatos velim Viros doctos, ſi qua obſervaverint, quæ in hac editione & in conſtituendo præſertim Græco contextu, aut in difficiliorum locorum interpretatione, aliter curari debuiſſe videantur, ut meliores ſuas cogitationes ſive privatim mecum communicare ſive publice in commune conferre haud graventur. Neque enim, ſat bene ſi me novi,

is

is ego ſum qui mea magnopere mirer: ſed quemadmodum, de aliorum ratione quid ſentiam, ubi ad propoſitum facere videtur, ſine ira ac ſtudio libere dicere adſuevi; ſic alios mea reprehendentes non modo facile fero, verum etiam lubens gratusque dare operam ſoleo, ut doctiorum ex admonitione, de communibus ſtudiis bene merentium, quantum plurimum poſſim, proficiam.

PARISIENSES CODICES MANVSCRIPTI, quibus mihi in recenſendis Epicteti Diſſertationibus licuit uti, tres fuerunt. *Primus*, quem nota *pa.* inſignivi, in Catalogo Græcorum Codicum Bibliothecæ olim Regiæ num. MCMLVIII. recenſetur, membranaceus, luculenter ſcriptus; in quo, præter Epicteti Diſſertationes, continetur Hieroclis in Aurea Carmina Commentarius. Aetas codicis in Catalogo ad ſeculum decimum quintum refertur. Mihi quidem paulo vetuſtior viſus erat: eſtque etiam in fronte codicis notula ab alio docto viro ſcripta, qui ætatem illius ad Sec. XIV. retulit. Neque vero idcirco melioris notæ hic eſt, verum etiam paulo inferior *altero* illo, chartaceo ſive bombycino, quem *pb.* adpellavi, qui in eodem Catalogo num. MCDXVII. commemoratur, cujus ætas ibidem pariter ad ſeculum XV. refertur. Eſt hic Codex *pb.* minuto admodum charactere

ractere multa cum cura & elegantia deſcriptus: continetque, præter Epicteteos ſermones, cum minora nonnulla alia, tum præſertim Ariſtotelis Ethicorum libros VIII. & Magnorum Moralium, quæ dicuntur, libros duo; quorum ex collatione librorum cum exemplo typis vulgato cognovi, quantum ſit quod accedere poſſet ad perfectiorem operis Ariſtotelis editionem, ſi ſcripta hujus philoſophi ad veterum codicum fidem, qui magna copia in Bibliothecis ſuperſunt, exigerentur.

Non magis in hoc codice *pb.*, quam in duobus aliis, vel ſcribæ nomen adjectum eſt, vel anni nota adſcripta. Adtexta ſunt tamen in hoc nonnulla, quæ partim ad ſcribam, partim ad primum libri poſſeſſorem, qui illum deſcribendum curaverat, aliquatenus notos nobis faciendos ſpectant: quæ quum nec alioqui lectu injucunda ſint futura, huc transſcribere non gravabor. Scilicet ad calcem Disſertationum Epicteti hæc ſubſcripſit librarius: *Δόξα τῷ εὐεργέτῃ καὶ σωτῆρι θεῷ. Γέγραπται τὰ τοῦ Ἐπικτήτου Ἠθικὰ ἐνταῦθα, βιβλίοις ἐμπεριεχόμενα τέσσαρσιν· ὧν τὸ πρῶτον ἐν κεφαλαίοις τριάκοντα περατοῦται· τὸ δὲ δεύτερον τῷ εἰκοστῷ καὶ ἕκτῳ ὁρίζεται· τὸ δὲ τρίτον τοῖς εἴκοσι τέσσαρσι**) *περιγράφεται·*

τῷ

*) Animum haud ſatis adverterat vir bonus, cum iſtud ſcriberet. Certe in eodem codice, æque ac in aliis,

τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τελευταίῳ τὰ δέκα πρὸς τρισὶ τὸ πέρας ἐπισφραγίζεται: Καὶ χάρις τῷ θεῷ τῷ δεδωκότι εὐμαρῶς ἡμῖν διανυσθῆναι καὶ τοῦτο· ὃς καὶ κατὰ τὸ αὐτοῦ σωτήριον θέλημα βιοῦ ἀξιώσειεν ἡμᾶς, ἵνα τῆς αὐτοῦ μακαριότητος τυχόντες, τοῖς γνησίως αὐτὸν θεραπεύσασιν εἰς αἰῶνα ἀποκειμένης, σὺν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα πολιτευσαμένοις, συμβασιλεύοιμεν εἰς αἰῶνα αὐτῷ, εὐλογοῦντες, ὑμνοῦντες αὐτόν. ἀμήν. Initio vero Diſſertationum Epicteti, poſt Indicem capitum libro primo comprehenſorum, cum dimidia pars paginæ vacua relicta eſſet a librario, ipſe poſſeſſor olim codicis, qui ſuum in uſum deſcribendum illum curaverat, hæc adſcripſit:

Ὁ Ἐπίκτητος οὗτος*) τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν αὐτός τε ἐξεῦρε, καὶ ἤσκησεν ἐν ἑαυτῷ πάνυ καλῶς, καὶ τοὺς προσιόντας ἐδίδασκε, λόγοις τε καὶ τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι. Ὑπομνήματα δὲ τῶν ἐκείνου λόγων τάδε ἐστὶν, Ἀῤῥια-

aliis, *viginti ſex* Capita complectitur Liber tertius, quemadmodum & Secundus.

*) Id eſt: *Epictetus hic Moralem Philoſophiam & ipſe per ſe præclare excoluit exercuitque, & eos, qui ipſum conveniebant, cum verbis docuit, tum ſuo exemplo. Sunt autem hæc ſermonum illius monumenta, ab Arriano quodam,*

Ἀῤῥιανῷ τινι ὁμιλητῇ αὐτοῦ καὶ σοφῷ πάνυ ἐκτεθειμένα. Τούτων πολλὰ καὶ οἱ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας διδάσκαλοι ταῖς ἠθικαῖς αὐτῶν ὁμιλίαις ἐνέπλεξαν. τῷ γὰρ φυσικῷ λόγῳ τε καὶ νόμῳ λίαν ἑώρων συνᾴδοντα· οὗ δὴ πρὸς αὔξησιν αὐτοὶ καὶ βεβαίωσιν ἐν τοῖς τῶν ἀκροωμένων ψυχαῖς, μετὰ τὰς τῆς ἱερᾶς γραφῆς ἀναπτύξεις, τὰς ἠθικὰς συνῆπτον διδασκαλίας. Διὸ καὶ ἡμῖν ἔτι νέοις οὖσι, καὶ περὶ λόγους ἠσχολημένοις, ὑπὲρ πάντας οὗτος ἐσπουδάσθη σοφοὺς, τοὺς ἐν Ἕλλησι τετυχηκότας ὀνόματος· καὶ τὸ βιβλίον ἐκγραφῆναι ἡμῖν ἐφροντίσαμεν. Εἶτα καὶ τὰ Ἠθικὰ Ἀριστοτέλους συνήψαμεν. Ἀλλ' Ἀριστοτέλης μὲν τεχνολογικὸς τῆς κατὰ ἤθη τελειότητος ὑφηγητής ἐστιν

b 2 ἐν

dam, diſcipulo ejus, viro admodum ſapiente, expoſita. E quibus ſanctæ quoque Eccleſiæ Doctores multas ſententias ſuis ſermonibus ad populum habitis inſeruerunt. Viderant enim cum naturali Ratione Legeque admodum conſentientes: quam ut in auditorum animis augerent firmarentque, poſt Sacræ Scripturæ explanationem morales inſtitutiones ſolebant adjicere. Quare & nos, adoleſcentes cum eſſemus, & literarum ſtudiis daremus operam, præ cæteris omnibus Sapientibus, qui inter Græcos nomen ſortiti ſunt, in hujus ſtudium incubuimus, & librum hunc nobis deſcribendum curavimus. Deinde etiam Ariſtotelis ſcripta Moralia adjunximus. Sed Ariſtoteles quidem, in illis libris, artificioſa ſubtilitate univer-

ſam

ἐν τοῖς συγγράμμασι τούτοις· οὗτος δὲ, θεωρητικαῖς καὶ πρακτικαῖς ὑφηγήσεσιν, τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιστον τέλος τῶν ἀνθρωπίνων ἠθῶν ὁδὸν ὑφηγεῖται· καὶ τὴν τοῦ φυσικοῦ λόγου τε καὶ νόμου ταῖς ἡμῶν ψυχαῖς αὔξην καὶ καρποφορίαν μεθόδοις σοφωτάταις ἐντίθησιν, ὥσπερ εἰ τὸν οὐράνιον καὶ εὐαγγελικὸν ἡμῖν ἐξαπλοῦν τοῦ Θεοῦ νόμον ἦν αὐτῷ προὔργου. Οὗτος θεὸν μὲν ἕνα ἐφρόνει, ποιητήν τε καὶ προνοητὴν τοῦ παντός· ὡς ἐν πολλοῖς μέρεσι τῶν λόγων τούτων δῆλόν ἐστι τοῖς συνορᾶν καλῶς δυναμένοις. τὸ δὲ τῶν χυδαίων εὐλαβούμενος πλῆθος, ἔστιν οὗ πρὸς κατασκευὴν τῶν οἰκείων λόγων τὴν αὐτῶν πολυθεΐαν ἐλάμβανε· λέξεσι μόναις, οὐ ψυχῇ καὶ γνώμῃ ταύτην τιθείς· διορθοῦν τε

τὰ

ſam diſciplinæ Moralis ſcientiam explicat: hic vero, cum theoreticis inſtitutionibus, tum practicis, viam ad præclariſſimum finem moribus hominum propoſitum præit; &, ut naturalis Ratio atque Lex in animis noſtris incrementum capiat fructumque ferat, ſapientiſſimis rationibus efficit; tamquam ei propoſitum fuiſſet, cœleſtem & evangelicam Dei legem nobis explanare. Deum hic unum eſſe ſtatuit, procreatorem gubernatoremque univerſi; quemadmodum multis e locis Sermonum ejus manifeſtum ſit eis, qui hæc talia recte judicare valent. Sed, cum imperitis de vulgo hominibus cautione utens, nonnumquam ad confirmanda ſua ipſius præcepta, polytheiſmum illorum veluti a ſe conceſſum ſumebat; verbis ſolum, non ex animi ſententia illum ponens; & ex

ipſa

τὰ ἐκείνων ἤθη βουλόμενος, καὶ ἐκ τῆς ἐψευσμένης ἐν αὐτοῖς ὑποθέσεως περὶ τοῦ θεῶν πλήθους. Διὸ καὶ τῶν Χριστιανῶν μέμνηταί που σὺν εὐλαβείᾳ, Γαλιλαίους αὐτοὺς ὀνομάζων· οὕτω γὰρ ἔτι τότε ὠνομάζοντο. Ἔνιοι δὲ ἱστοροῦσιν αὐτὸν καὶ τῷ κηρύγματι τῆς ἀληθοῦς θεολογίας, δι' ἣν ἡ θεία γέγονεν οἰκονομία καὶ ἡ τοῦ θείου λόγου φανέρωσις, προστεθεῖσθαι καλῶς, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ πίστει τοῦ κυρίου ἡμῶν· μὴ βούλεσθαι δὲ φανεροῦν, ὑποχωροῦντα τῇ βίᾳ τοῦ διωγμοῦ, ὃς ὑπὸ Νέρωνος πρώτου κινηθεὶς, μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότητος, ἔμενεν ἔτι κἄν τισι τῶν αὐτοῦ διαδόχων, εἰ καὶ σὺν ἐλάττονι τῇ δριμύτητι· ὅτε καὶ οὗτος ἤκμασεν ὁ σοφός· μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ.

 Tertius

ipſa etiam falſa hypotheſi, quæ apud illos valebat, de deorum multitudine, corrigere mores illorum ſtudens. Quare etiam Chriſtianorum alicubi caute meminit, Galilæos vocans; hoc enim nomine tum temporis adhuc adpellabantur. Narrant vero nonnulli, fuiſſe eum etiam veræ de Deo doctrinæ & œconomiæ divinæ per Dei verbum nobis patefactæ, fideique in Chriſtum dominum noſtrum, ex animo addictum; noluiſſe vero extrinſecus declarare, cedentem perſecutionis violentiæ, quæ ſub Nerone primum magna cum vehementia orta, ſub nonnullis ex ejus ſucceſſoribus etiamnum durabat, quamquam non cum tanta acerbitate, quo tempore vixit hic Sapiens, maxime vero ſub Veſpaſiano.

Tertius Codex, quo uſus ſum, quem in Adnotationibus ad Diſſertationum libros notâ *pc.* inſignivi, eſt idem ille olim Regius num. MCMLIX, de quo ſatis copioſe nuper in præfatione ad Enchiridion ſeparatim editum dixi, ubi eumdem nota *Pa.* deſignaveram. Quem codicem, quamquam recentem admodum, tamen, quemadmodum in Enchiridio & in Simplicii Commentario, ſic & in Diſſertationibus Epicteti minime ſpernendum eſſe judicabunt hi, qui lectiones ex eo prolatas conſiderare voluerint. Et id quidem maxime opportune in hoc codice nobis accidit, ut, quum perſæpe, ubi duo priores codices veram dabant ſcripturam, hic mendoſam quæ olim vulgata erat repræſentaverit, perſæpe rurſus, ubi illi in communi cum libris vulgatis errore verſabantur, hic veriſſimam lectionem vel vero proximam offerret.

Quod vero Vptonus communicatas ſecum ait eſſe lectiones *e codice MS. Pariſino, e ſchedis ſericis conſtante, quem duodecimo aut decimo tertio ſeculo adſcribendum Monteſalconius cenſuiſſet*, id quale ſit, haud ſatis liquet. Longe plurima pars earum lectionum, quas e MS. Pariſino Vptonus citavit, tam in codice noſtro *pa.* quam in *pb.* leguntur: nec eſt earum ulla, quin in alterutro horum reperiatur. Sed ſunt nonnullæ, quas ſolus *pb.* habet, non *pa.* veluti ἔχοιεν ἂν, in Arr. Epiſt. ad L. Gell.

L. Gell. vſ. 6. *εἰ νέος*, Diſſ. II. 10, 10. *στερκτικὸν*, II. 10, 23. At ſunt aliquanto plures lectiones e membranaceo cod. *pa.* ductæ, quæ in bombycino *pb.* non reperiuntur: verbi cauſſa, *οὐδ' ἂν χρώματα*, I. 6, 2. *πόσου σοῦ ἐγὼ*, I. 10, 6. *ἀρεῖ*, II. 2, 20. *ἐπὶ τοῦτο*, II. 7, 9. *μηδὲν οὐκ ἔστι*, II. 17, 28. Tum, ſi alter ex his codicibus ſeculo XII vel XIII adſcribendus Monteſalconio viſus erat, fuerit is puto *pa.* potius, quam *pb.* At ille membranaceus eſt, non e ſericis conſtat ſchedis. Sed ne ipſe *pb.* quidem e ſericis, verum e *bombycinis* ſchedis, id eſt cottuneis, quæ a lineis vix differunt, conſtat: neque vero usquam chartam ejusmodi a Monteſalconio (in Palæographia quidem Græca) *ſericam* eſſe adpellatam memini. Igitur, de Pariſienſibus codicibus quid ad Vptonum ſcripſerit vel ſcribendum curaverit Monteſalconius, neſcio: ſed, quidquid illud fuerit, vereor ne mentem doctiſſimi viri parum recte acceperit Vptonus, eoque in turbas, quas dixi, inciderit. Cæterum illud ſatis adparet, non perpetuam aliquam collationem codicum Pariſienſium, ac ne unius quidem ex illis, fuiſſe Vptoni cauſſâ inſtitutam; ſed paſſim ſolummodo unam alteramve lectionem fuiſſe excerptam, cum illoque editore communicatam. Quisquis vero probarum lectionum ſegetem, quas e tribus, quos dixi, Pariſinis libris in medium contulimus, con-

ſideraverit, facile is nobis adſentietur, nec ſupervacuum a me laborem eſſe ſusceptum, cum codices hos quam potui diligentiſſime excuſſi, nec operæ in eum laborem impenſæ poenitere me debere; ſimulque idem intelliget, quam ſive temere ſive parum ingenue Iſaacus Caſaubonus olim cum Davide Hœſchelio, candidiſſimo viro, & cum de omni re literaria, tum ſigillatim de ipſo Caſaubono optime merito, egerit, cum ei, de eisdem codicibus Pariſienſibus roganti, reſponderet, *ejus eſſe notæ, ut nullum ſit futurum operæ pretium contuliſſe:* quod reſponſum, pro miſerâ præſertim conditione, quâ tum temporis erant quotquot exſtabant Disſertationum Epicteti editiones, quam fuerit a veritate alienum, quælibet pagina noſtrarum Adnotationum poterit docere.

Iam plurimam quidem partem probarum lectionum, quas nobis obtulerunt noſtri codices, ante nos Vptonus in ora ſui libri notatas repererat, e codicibus Italicis excerptas: attamen & ſpicilegium haud ſpernendum iidem noſtri codices ſuppeditarunt; & eas ipſas lectiones, quas Vptoni codex dabat, jucundum erat horum etiam auctoritate comprobatas comperire. Quæ res eo etiam majoris erat momenti, quoniam haud ita certum erat, an lectiones omnes, quæ in ora libri illius Vptono ab Harriſio donati adnotatæ erant,

erant, e manuſcriptis codicibus ductæ fuiſſent; cum credibile admodum eſſet, earum nonnullas e conjectura fuiſſe ductas, quas quidem a cæteris nullo certo ſigno diſtinguere licebat, Vptonus certe nullo modo diſtinxit: qua de re cum aliâs ſubinde in Adnotationibus, tum ad III. 24, 46. a nobis dictum eſt. Habebant præterea aliud incommodum variantes illæ Lectiones, ab Vptono ex ora ſui codicis prolatæ; quod, cum duobus e codicibus msstis eſſent depromtæ, non adnotatum ſuerit, quænam uni, quænam alteri deberentur, quas rurſus uterque codex communi conſenſu dediſſet: quæ ſi fuiſſet cautio adhibita, de utriusque codicis per ſe indole, & de cujusque lectionis ratione, certius aliquod judicium facere potuiſſemus. Subinde vero etiam adparebat, vim rationemque notarum oræ illi inſcriptarum non ſatis fuiſſe ab Vptono perceptam, & interdum quoque lectionem aliquam alienum ad locum relatam; cui incommodo opportunum ſubinde remedium noſtri adtulerunt codices Pariſienſes. Haud raro vero etiam optimas quasque lectiones ſive ex Italicis codicibus ſive e MS. Pariſ. ab Vptono prolatas quidem reperiet lector, ſed eas in Notis ſepoſitas ac veluti relegatas; quæ a nobis demum in contextum cooptatæ, neceſſariam corruptæ olim ſcripturæ medicinam adtulerunt. Sed bene multæ utique præſtantiſſimæ lectiones ex eis-

dem Italicis codicibus non modo prolatæ ab Vptono, verum etiam in uſum receptæ ſunt, multæque lacunæ feliciter expletæ, ubi noſtri codices cum vetuſtioribus editionibus communi in errore verſabantur. Haud pauca vero item ſuperſunt loca, haudquaquam etiamnunc ſatis expedita, quæ vel depravatione aliqua perverſioneque ſcripturæ, vel verborum nonnullorum omiſſione laborare videntur: quorum bona pars fortaſſe ſive integritati ſuæ reſtitui poſſet, ſive tolerabile ſaltem probabileque remedium eſſet acceptura, ſi eosdem ipſos codices, e quibus excerptæ ſunt lectiones ab Vptono prolatæ, denuo excutere, aut alios his ſimiles ac fortaſſe etiam meliores, quos in Italiæ bibliothecis etiamnunc latere credibile eſt, in conſilium vocare liceret.

SVPERIORES *Diſſertationum* EDITIONES, unâ Salamanticenſi exceptâ, quâ ægre carui, cunctæ mihi, hanc editionem adornanti, ad manus ſemper & ante oculos fuere: Veneta Trincavelli MDXXXV; Baſileenſis prior, cum Scheggii verſione & notis, MDLIV; (quæ in Varietate Lectionis ad Enchiridion, nuper a nobis cum Cebetis Tabula editum, *Ed. Baſ.* 2. inſignita erat;) Baſileenſis altera, Hieronymi Wolfii verſionem & Notas exhibens; (quæ in Var. Lect. ad Enchir. erat *Ed. Baſ.* 3.) Colonienſis MDXCV; Genevenſis, eodem

eodem anno in lucem emiſſa; Cantabrigienſis MDCLV; Londinenſis MDCLXX. Quibus de omnibus quum in Præfatione ad Enchiridion nuper ſatis dixerim, nil adtinet plura nunc verba facere. Sed de *Wolfiana editione Enchiridii* liceat nonnihil, quod me tunc, cum illa ſcriberem, præterierat, hoc loco ſupplere. Scilicet, cum in Præfat. ad Enchirid. pag. XXXI & ſqq. de editione illa Wolfiana disſererem, quam in Var. Lect. *Ed. Baſ.* 3. adpellaveram, cujus in titulo annus nullus eſt notatus, ſed cujus præfationi ſubſcriptus eſt annus MDLX, quam unam dicebam eſſe editionem a Wolfio procuratam; noveram equidem, citari paſſim Wolfianam Enchiridii editionem, quæ annum MDLXI in titulo notatum haberet,*) quæque adeo diverſa ab illa, qua ego uſus eram, videri poſſet: ſed ſuſpicatus eram, poſtquam primus ille Tomus, quo Enchiridion cum Cebetis Tabula continetur, eodem anno MDLX, qui Præfationi ſubſcriptus eſt, in publicum fuiſſet editus, deinde fortaſſe, cum ſecundus acceſſiſſet Tomus, cujus Præfatio anno MDLXI ſcripta eſt, nonnullis exemplaribus ejusdem Tomi primi annum MDLXI in titulo fuiſſe inſcriptum. At docere me potuerat ſaltem id, quod in Var. Lect. ad Enchir. p. 73. col. 2. a me ipſo obſervatum eſt, differre

*) Eâ ſe uſum eſſe, diſerte etiam Heynius profeſſus erat in Præf. ad Enchirid.

differre illam editionem ab ea qua ego uſus eram. Nunc, ex quo in lucem emiſſum eſt noſtrum Enchiridion, pervenit his diebus in manus meas per Tubingenſis amici benevolentiam exemplum ipſius illius editionis Wolfianæ, quæ annum MDLXI fronti inſcriptum gerit: cujus ex collatione, cum duabus editionibus Baſ. 2. & Baſ. 3., quibus olim uſus eram, diligenter inſtitutâ, primum hoc cognovi: Enchiridii contextum, qualis in edit. MDLXI exhibetur, non eſſe a Wolfio emendatum, ſed nude e ſuperiori edit. Baſ. 2. (quæ anno MDLIV apud eumdem Oporinum prodierat) ad verbum & ad literam repetitum.*) Tum porro illud intellexi: de edendo Græco Enchiridii exemplo a ſe emendato ſtatim ne cogitaſſe quidem Wolfium,

*) Itaque, quidquid in Var. Lect. ad Enchirid. a nobis ex ed. Baſ. 2. prolatum eſt, id pariter in hanc valet: nec niſi oppido pauciſſima loca ſunt, in quibus (partim conſilio, partim caſu) ab edit. MDLIV differt hæc anno MDLXI in lucem emiſſa. Scilicet pro mendoſo ἔκκλησις, quod erat in cap. 1. emendatum eſt ἔκκλισις. Tum cap. 7. (ed. Wolf.) pro τῶν ἐφ' ἡμῖν, eſt τῶν δ' ἐφ' ἡμῖν. Cap. 30. in ora per errorem ex ora capitis 27. repetitum eſt verbum ἠρέθικε, pro βουλεύσασθαι quod in ora ed. Baſ. 2. recte poſitum erat. Cap. 52. pro τοσοῦτον, quod in Baſ. 2. erat, eſt τοσούτου. Cap. 72. in ora, pro εἴρηκεν, mendoſe εἴρυκεν ſcribitur. Denique Cap. 73. in ora, pro ἔρχου, quod erat in Baſ. 2., eſt ἔρχῃ. Quæ ſcripturæ omnes deinde eodem modo repetitæ ſunt in ea editione, quam ed. Baſ. 3. adpellavi.

Wolfium, ſolamque Latinam Verſionem cum ſuis Adnotationibus & Præfatione (ſive Epiſtolâ dedicatoriâ ad Hainzelium data) Oporino typis deſcribendam miſiſſe; ſed Verſioni Wolfianæ a typographo Græcum contextum ex edit. Baſ. 2. fuiſſe adjectum, atque ita libellum iſtum anno MDLXI primum in lucem eſſe emiſſum: deinde vero ipſum etiam Wolfium Græcum contextum a ſe emendatum imprimi curaſſe in ea editione luculentius impreſſa, de qua nos loco citato fuſe disputavimus; quæ, tribus conſtans tomis, anno demum MDLXIII abſoluta & in lucem emiſſa eſt; qua quidem in editione Enchiridio nulla alia præfixa eſt Præfatio, niſi eadem Epiſtola ad Hainzelium anno MDLX ſcripta; ſed, præter Emendationes Græco contextui a Wolfio adlatas, ad oram quoque novæ nonnullæ lectiones adpoſitæ ſunt, quæ in ed. Baſ. 2. & in illa quæ 1561. prodiit, non legebantur, atque etiam Adnotationes nonnullis in locis auctæ, veluti cap. 26. (ed. Wolf.) ubi *τοῦ ἀγαθοῦ* pro *τοῦ ἀπαθοῦς* commendatur, & cap. 55. ubi pro *προσελθόντι* legendum *προελθόντι* monetur, quod & ipſum in contextum receptum eſt. Ita fit, ut, quam ego editionem *Baſ.* 3. adpellaveram, ea (ſi ſubtilius quæras) fuerit *ed. Baſ.* 4. adpellanda, contra *Editio Baſ.* 3. numerari illa debuerit, quæ anno MDLXI prodierat. At poterat etiam in adnotanda Lectionis Varie-

Varietate hæc ipſa Editio, quæ anno MDLXI prodiit, citra magnum incommodum hactenus quidem omitti, quatenus eadem, quod ad Græcum contextum & ad lectiones in ora notatas adtinet, tantum non conſtantiſſime cum *ed. Baſ.* 2. conſentit; quod vero ad Verſionem latinam & ad Adnotationes ſpectat, non differt a noſtra *Baſ.* 3. niſi quod in hac paululo locupletiores, quam in illa, ſunt Adnotationes.

Sed hæc hactenus. Ipſum ENCHIRIDION, quoniam eas ob cauſſas, quas ſuo loco expoſui, ſeparatim a nobis editum eſt, potuerat ab editione hac *Diſſertationum Epicteti* abeſſe. Sed, ne quid ex his, quæ in Vptoniana inſunt editione, hic deſideraretur, nolui brevi libello locum ſuum in hac collectione Monumentorum Epicteteæ Philoſophiæ invidere; quum præſertim inſtituti ratio poſtularet, ut & Notæ Vptoni in eumdem libellum, quæ in critica editione locum non invenerant, hic repræſentarentur, & ut Indices, cum Græcitatis, tum Nominum Propriorum, non ſolum ad Disſertationes, ſed ſimul ad Enchiridion & ad Fragmenta peræque referrentur. Igitur, quum primus hujus operis Tomus *Diſſertationes Epicteti*, alter *Adnotationes ad easdem* complectatur, initio tertii Tomi *Enchiridion* locavi, & tale quidem omnino, cum quod ad Græcum exemplum,

tum

tum quod ad Latinam verſionem, quale ab ipſo Vptono erat editum; ſatis habens, Græco contextui Varietatem Lectionis ſubjicere, cum e notabilioribus quibusdam Editionibus, tum e Codicibus manuſcriptis excerptam; eâ lege, ut e manuſcriptis quidem codicibus non niſi illas adponerem Lectiones, quæ aut veriſſimæ eſſe mihi viſæ eſſent, aut illuſtrem aliquam ſpeciem veri habere; ex Editionibus vero Meibomii, Heynii, Villebrunii, & noſtrâ, lectiones omnes, quæ a lectionibus Vptono probatis discederent, adnotarem.*)

In recenſendis Epicteti FRAGMENTIS quid ſecutus ſim, docui in præfatione Adnotationibus ad eadem Fragmenta præmiſſâ. Quod *Græcitatis* INDICEM Vptoniano longe uberiorem, & (ut ego quidem arbitror) commodiorem dederim, talemque qui ſimul *Indicis Rerum* vice poſſet fungi, non dubito, gratum me feciſſe multis: neque vereor, ne probaturi ſint plerique, quod *Nominum* *Propri-*

*) Dum Enchiridii mentionem facio, liceat obiter hoc loco *Errata* nonnulla corrigere, quæ per operarum lapſum in *Præfationem* irrepſerunt *criticæ noſtræ editioni Enchiridii* præmiſſam. Scil. p. 76. lin. 10. a fin. pro *ſunt* lege *ſint*. Pag. 84. lin. 1. pro *proferre* lege *conferre*. Pag. 94. l. 3. lege *his verbis*. Pag. 108. l. 11. a fin. pro *detractato* lege *detracto*. Pag. 118. l. 6. *pro* a tribus lege *e tribus*. Pag. 123. in not. col. b. lin. 5. a fine, poſt *Tabulam* adde *adparatu*.

Propriorum Indicem, quem alteri mixtum Vptonus dederat, ab illo ſeparaverim.

Vale, Candide Lector, &, quod ſi quid ad promovendum bonarum artium Sapientiæque vere nominatæ ſtudium hac noſtrâ operâ collatum judicaveris, quod mihi quidem in eâ ſuscipiendâ in primis propoſitum fuiſſe profiteor; Deo Optimo Maximo, qui hæc nobis otia fecit, mecum age gratias, reliquisque noſtris conatibus eodem ſpectantibus ſave. Scripſi Argentorati, exeunte menſe Flor. anno Reip. Gallo-Franc. VI. poſt Chriſtum natum M.DCC.XCVIII.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ

ΤΩΝ

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ

ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ.

EPICTETI DISSERTATIONVM

AB ARRIANO DIGESTARVM

LIBRI QVATVOR.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ,

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ.

Ἀῤῥιανὸς Λουκίῳ Γελλίῳ εὖ πράττειν.

Οὔτε συνέγραψα ἐγὼ τοὺς Ἐπικτήτου λόγους
οὕτως, ὅπως ἄν τις συγγράψειε τὰ τοιαῦτα· οὔ-
τε ἐξήνεγκα εἰς ἀνθρώπους αὐτὸς, ὅς γε οὐδὲ
συγγράψαι φημί. ὅσα δὲ ἤκουον αὐτοῦ λέγοντος, 2
ταῦτα αὐτὰ ἐπειράθην, αὐτοῖς ὀνόμασιν ὡς οἷόν τε
ἦν γραψάμενος, ὑπομνήματα εἰς ὕστερον ἐμαυτῷ
διαφυλάξαι τῆς ἐκείνου διανοίας καὶ παῤῥησίας.
Ἔστι δὴ τοιαῦτα, ὥσπερ εἰκὸς, ὁποῖα ἄν τις αὐ- 3
τόθεν ὁρμηθεὶς εἴποι πρὸς ἕτερον· οὐχ ὁποῖα ἂν,

EPICTETI DISSERTATIONES

AB ARRIANO DIGESTÆ.

Arrianus L. Gellio S. D.

Neque conſcripſi ego Epicteti Sermones hosce ſic, quemadmodum conſcribere talia aliquis poſſet: neque in publicum ipſe eos edidi, qui quidem, nec a me conſcriptos eſſe, ultro profiteor. Sed quae illum audivi diſſerentem, ea ipſa conatus ſum, verbis eisdem, quoad potui, ſcripto conſignata, monumenta in futurum tempus mihi conſervare ingenii illius viri & in dicendo libertatis. Sunt igitur, ut conſentaneum eſt, haec talia, qualia aliquis ex tempore orſus loquatur cum altero; non qualia conſcri-

ἐπὶ τῷ ὕστερον ἐντυγχάνειν τινὰς αὐτοῖς, συγγράφει.
4 τοιαῦτα δ' ὄντα, οὐκ οἶδα ὅπως, οὔτε ἑκόντος ἐμοῦ,
5 οὔτε εἰδότος, ἐξέπεσεν εἰς ἀνθρώπους. Ἀλλ' ἐμοί
γε οὐ πολὺς λόγος, εἰ οὐχ ἱκανὸς φανοῦμαι συγ-
γράφειν· Ἐπικτήτῳ δὲ οὐδ' ὀλίγος, εἰ καταφρονήσει
τις αὐτοῦ τῶν λόγων· ἐπεὶ καὶ λέγων αὐτοὺς, οὐ-
δενὸς ἄλλου δῆλος ἦν ἐφιέμενος, ὅτι μὴ κινῆσαι τὰς
6 γνώμας τῶν ἀκουόντων πρὸς τὰ βέλτιστα. Εἰ μὲν
δὴ τοῦτό γε αὐτὸ διαπράττοιντο οἱ λόγοι οὗτοι,
ἔχοιεν ἂν, οἶμαι, ὅπερ χρὴ ἔχειν τοὺς τῶν φιλο-
7 σόφων λόγους. εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἐκεῖνο ἴστωσαν οἱ ἐν-
τυγχάνοντες, ὅτι, αὐτὸς ὁπότε ἔλεγεν αὐτοὺς,
ἀνάγκη ἦν τοῦτο πάσχειν τὸν ἀκροώμενον αὐτοῦ,
8 ὅπερ ἐκεῖνος αὐτὸν παθεῖν ἠβούλετο. εἰ δ' οἱ λόγοι
αὐτοὶ ἐφ' αὑτῶν τοῦτο οὐ διαπράττονται, τυχὸν
μὲν ἐγὼ αἴτιος, τυχὸν δὲ καὶ ἀνάγκη οὕτως ἔχειν.
Ἔῤῥωσο.

ſcriſerit, ut poſtea ab aliis legerentur. Quæ cum ſint talia, neſcio quo pacto, me nec volente, nec ſciente, in manus hominum exierunt. Sed mea quidem haud multum refert, ſi parum idoneus ad ſcribendum videar: Epicteti autem nihil quidquam intereſt, ſi quis orationem ejus contemſerit; quippe qui etiam tum, cum habuit hoſce ſermones, nihil aliud ſibi propoſuiſſe adparebat, niſi ut animos audientium ad optima quæque incitaret. Quod ſi igitur id ipſum modo conſecuti hi ſermones fuerint, habebunt, arbitror, quod philoſophorum ſermones habere debent: ſin minus, at illud ſciant lectores, quum eos ipſe diſſereret, neceſſe fuiſſe ſic adſici ejus auditorem, ut ipſe eum adſici volebat. Nunc quod ſi ſermones ipſi per ſe eam vim non ſunt habituri, fortaſſe ego in culpa fuero; fortaſſe vero etiam neceſſe eſt rem ita ſe habere. Vale.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΩΝ
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Τῶν ἄλλων δυνάμεων οὐδεμίαν εὑρήσετε αὐτὴν
αὑτῆς θεωρητικήν· οὐ τοίνυν οὐδὲ δοκιμαστικήν,
ἢ ἀποδοκιμαστικήν. Ἡ γραμματικὴ μέχρι τίνος 2
κέκτηται τὸ θεωρητικόν; μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὰ
γράμματα. Ἡ μουσική; μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὸ
A 3 μέλος.

EPICTETI DISSERTATIONVM
AB ARRIANO DIGESTARVM
LIBER PRIMVS.

CAP. I.

De his quæ in noſtra ſunt poteſtate, quæque non ſunt.

Aliarum facultatum nullam invenietis, quæ ipſa ſeſe contempletur; proinde neque quæ ſeſe aut adprobet aut improbet. Grammatica quo tandem uſque habet facultatem contemplatricem? Ad pernoſcendas literas. Quid Muſica, quo illa uſque? Ad

3 μέλος. Αὐτὴ οὖν αὐτὴν θεωρεῖ τις αὐτῶν; Οὐ-
δαμῶς. ἀλλ᾽ ὅταν μὲν ἄν τι γράφειν τῷ ἑταίρῳ
δέῃ, τούτῳ τί γραπτέον, ἡ γραμματικὴ ἐρεῖ·
πότερον δὲ γραπτέον τῷ ἑταίρῳ, ἢ οὐ γρα-
πτέον, ἡ γραμματικὴ οὐκ ἐρεῖ. καὶ περὶ τῶν
μελῶν ὡσαύτως ἡ μουσική· πότερον δ᾽ ᾀστέον
νῦν καὶ κιθαριστέον, ἢ οὔτε ᾀστέον, οὔτε
4 κιθαριστέον, οὐκ ἐρεῖ. Τίς οὖν ἐρεῖ; Ἡ καὶ αὐ-
τὴν θεωροῦσα, καὶ τ᾽ ἄλλα πάντα. Αὕτη δ᾽ ἔστι
τίς; Ἡ Δύναμις ἡ Λογική· μόνη γὰρ αὕτη καὶ
αὐτὴν κατανοήσασα παρείληπται, τίς τέ ἐστι, καὶ
τί δύναται, καὶ πόσου ἀξία οὖσα ἐλήλυθε, καὶ
5 τὰς ἄλλας ἁπάσας. τί γάρ ἐστιν ἄλλο τὸ λέγον,
ὅτι χρύσιον καλόν ἐστιν; αὐτὸ γὰρ οὐ λέγει. δῆ-
6 λον, ὅτι ἡ χρηστικὴ δύναμις ταῖς φαντασίαις. Τί
ἄλλο τὸ μουσικὴν, γραμματικὴν, τὰς ἄλλας δυ-
νάμεις

Ad modos dignoſcendos. Num igitur earum aliqua ſe ipſa contemplatur? Nequaquam. Verum, ubi amico forte aliquid ſcribendum eſt, quid ei ſit ſcribendum, Grammatica dicet; utrum vero ſit amico ſcribendum, necne, Grammatica non dicet: et de modis muſicis ſimiliter Muſica; ſed, canendumne nunc ſit, citharâque ſonandum, an nec canendum nec citharâ ſonandum, non dicet. Quæ igitur facultas id dicet? Quæ et ſe ipſam et cætera omnia contemplatur. Ea vero quænam eſt? Rationis facultas. Haec enim una homini data eſt, quæ et ſe ipſam perſpiciat, (quænam ſit, quid valeat, quanti pretii munus nobis datum ſit) & cæteras omnes facultates. Nam quid eſt aliud, quod nobis dicat, præſtantem rem eſſe aurum? ipſum enim aurum non dicit. Satis liquet, eam eſſe facultatem, quæ viſis utatur. Quid aliud eſt, quod Muſicam, Grammaticam, cæteras facultates dijudicet, uſus earum pro-

νάμεις διακρίνον, δοκιμάζον τὰς χρήσεις αὐτῶν, καὶ
τοὺς καιροὺς παραδεικνύον; οὐδὲν ἄλλο.
Ὥσπερ οὖν ἦν ἄξιον, τὸ κράτιστον ἁπάντων καὶ 7
κυριεῦον οἱ Θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν, τὴν χρῆ-
σιν τὴν ὀρθὴν ταῖς φαντασίαις· τὰ δὲ ἄλλα, οὐκ
ἐφ' ἡμῖν. Ἆρά γε, ὅτι οὐκ ἤθελον; Ἐγὼ μὲν δο- 8
κῶ, ὅτι, εἰ ἠδύναντο, κἀκεῖνα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλ-
λὰ πάντως οὐκ ἠδύναντο. ἐπὶ γῆς γὰρ ὄντας, καὶ 9
σώματι συνδεδεμένους τοιούτῳ, καὶ κοινωνοῖς τοιού-
τοις, πῶς οἷόν τ' ἦν εἰς ταῦτα ὑπὸ τῶν ἐκτὸς μὴ
ἐμποδίζεσθαι;

Ἀλλὰ τί λέγει ὁ Ζεύς; Ἐπίκτητε, εἰ οἷόντε ἦν, 10
καὶ τὸ σωμάτιον ἄν σου, καὶ τὸ κτησείδιον ἐποίησα
ἐλεύθερον, καὶ ἀπαραπόδιστον. νῦν δὲ μή σε 11
λανθανέτω, τοῦτο οὐκ ἔστι σόν, ἀλλὰ πηλὸς κομ-
ψῶς πεφυραμένος. ἐπεὶ δὲ τοῦτο οὐκ ἠδυνάμην, ἔδω- 12
κα μέν σοι μέρος τι ἡμέτερον, τὴν δύναμιν ταύ-

 την,

probet, & tempora oſtendat convenientia? Nihil aliud.

Igitur, prouti par erat, quod omnium eſt optimum, quod principatum tenet, id unum Dii noſtræ ſubjecerunt poteſtati, rectum nempe uſum viſorum; cætera non ſubjecerunt. Eamne ob cauſam, quia noluerunt? Mihi quidem videtur, ſi potuiſſent, & illa nobis fuiſſe conceſſuros: ſed prorſus non potuerunt. Nam quî fieri potuit, nos in terra degentes, & tali adligatos corpori & hujuſmodi ſociis, ab externis, quatenus ad hæc, non impediri rebus?

At quid ait Jupiter? „O Epictete, ſi quo modo „fieri potuiſſet, & corpu„ſculum tuum & poſſeſſiun„culam liberam effeciſſem, „& omni impedimento ſo„lutam. Nunc te id non „lateat, iſtud non eſſe tu„um, ſed lutum ſcite atque „eleganter temperatum. „Quoniam verò hoc non „potui, dedi equidem tibi „quamdam noſtri partem, „facul-

την, τὴν ὁρμητικήν τε καὶ ἀφορμητικὴν, καὶ ὀρεκτι-
κήν τε καὶ ἐκκλιτικὴν, καὶ ἁπλῶς τὴν χρηστικὴν
ταῖς φαντασίαις· ἧς ἐπιμελούμενος, καὶ ἐν ᾗ τὰ σαυ-
τοῦ τιθέμενος, οὐδέποτε κωλυθήσῃ, οὐδέποτ' ἐμπο-
δισθήσῃ, οὐ στενάξεις, οὐ μέμψῃ, οὐ κολακεύσεις
οὐδένα.
13 Τί οὖν; μή τι μικρά σοι φαίνεται ταῦτα; μὴ
γένοιτο. ἀρκοῦ οὖν αὐτοῖς, εὔχου δὲ τοῖς Θεοῖς.
14 Νῦν δ' ἑνὸς δυνάμενοι ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἑνὶ προσ-
ηρτηκέναι ἑαυτοὺς, μᾶλλον θέλομεν πολλῶν ἐπι-
μελεῖσθαι, καὶ πολλοῖς προσδεδέσθαι, καὶ τῷ σώ-
ματι, καὶ τῇ κτήσει, καὶ ἀδελφῷ, καὶ φίλῳ, καὶ
15 τέκνῳ, καὶ δούλῳ. ἅτε οὖν πολλοῖς προσδεδεμένοι,
16 βαρούμεθα ὑπ' αὐτῶν καὶ καθελκόμεθα. Διὰ τοῦτο,
ἂν ἄπλοια ᾖ, καθήμεθα σπώμενοι, καὶ παρακύ-
πτομεν συνεχῶς, τίς ἄνεμος πνεῖ; Βορέας. Τί ἡμῖν
καὶ αὐτῷ; πότε ὁ ζέφυρος πνεύσει; Ὅταν αὐτῷ
δόξῃ,

„facultatem illam & agen„di conſilia capiendi & „non agendi, adpetendi & „averſandi: verbo ut di„cam, facultatem viſis „utendi: quam ſi excolu„eris, et in eâ tua omnia „collocâris, numquam pro„hibebere, numquam impe„dieris, non gemes, de „nemine querêris, adulabe„ris nemini.“

Quid ergo? Parva hæc tibi videntur? Abſit! Igitur his contentus eſto; & venerare Deos! Nunc vero, unius rei cum curam gerere poſſimus, & uni illi adhærere, malumus multarum rerum curam ſuſcipere, multis adligari, & corpori, & poſſeſſioni, & fratri, & amico, & filio, & ſervo. Itaque multarum rerum, utpote quibus adſtricti ſumus, onere premimur, & deorſum trahimur. Eam ob cauſſam, cum navigandi copia non datur, curis diſtricti ſedemus, & ſolicite idemtidem proſpectamus, quis ſpiret ventus? Boreas! — „Quid rei nobis cum illo? quando Ze-

δόξῃ, ὦ βέλτιστε, ἢ τῷ Αἰόλῳ. σὲ γὰρ οὐκ ἐποίησεν ὁ Θεὸς ταμίαν τῶν ἀνέμων, ἀλλὰ τὸν Αἴολον.
Τί οὖν; Δεῖ τὰ ἐφ' ἡμῖν βέλτιστα κατασκευάζειν· 17
τοῖς δ' ἄλλοις χρῆσθαι, ὡς πέφυκε. Πῶς οὖν πέφυκεν; Ὡς ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ.

Ἐμὲ οὖν νῦν τραχηλοκοπεῖσθαι μόνον; Τί οὖν; 18
ἤθελες πάντας τραχηλοκοπηθῆναι, ἵνα σὺ παραμυθίαν ἔχῃς; οὐ θέλεις οὕτως ἐκτεῖναι τὸν τράχη- 19
λον, ὡς Λατέρανός [τις] ἐν τῇ Ῥώμῃ, κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ Νέρωνος ἀποκεφαλισθῆναι; ἐκτείνας γὰρ τὸν τράχηλον, καὶ πληγεὶς, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πληγὴν ἀσθενῆ γενομένην ἐπ' ὀλίγον συνελκυσθεὶς, πάλιν ἐξέτεινεν. ἀλλὰ καὶ ἔτι πρότερον, προσελ- 20
θόντι Ἐπαφροδίτῳ τῷ ἀπελευθέρῳ τοῦ Νέρωνος, καὶ ἀνακρίνοντι αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ συγκρουσθῆναι, Ἄν τι θέλω, φησὶν, ἐρῶ σου τῷ κυρίῳ.

Zephyrus adſpirabit? " — Cum ipſi viſum fuerit, ô bone, aut Æolo: quippe non te Deus diſpenſatorem ventorum fecit, ſed Æolum. Quid ergo? Ea, quæ noſtrâ ſunt in poteſtate, oportet efficere ut ſint quam optima; reliquis autem ſic uti, prout ſeſe habent. Quomodo ergo ſeſe habent? Ita ut Deus voluit.

„Me - ne igitur nunc ſolum capite truncari! " — Quid ergo? velisne, ſimul omnes capite truncari, ut tu ſolatium habeas? Non vis ſic cervicem porrigere, ut Romæ Lateranus, cum ſecuri percuti a Nerone juberetur? Ille enim, quum cervice porrecta percuteretur, &, ictu leviori impacto, pauliſper ſe contraxiſſet, iterum porrexit cervicem. Idem vero etiam antea, cum eum conveniſſet Epaphroditus, Neronis libertus, ac de offenſionis cauſſa percontaretur; Si quid voluero, inquit, domino tuo dicam.

21 Τί οὖν δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν τοῖς τοιούτοις; τί
γὰρ ἄλλο, ἢ τί ἐμὸν, καὶ τί οὐκ ἐμόν· καὶ τί μοι
22 ἔξεστι, καὶ τί μοι οὐκ ἔξεστιν; Ἀποθανεῖν με
δεῖ· μή τι οὖν καὶ στένοντα; δεθῆναι· μή τι καὶ
θρηνοῦντα; φυγαδευθῆναι· μή τις οὖν κωλύει, γε-
23 λῶντα καὶ εὐθυμοῦντα, καὶ εὐροοῦντα; Εἰπὲ τὰ
ἀπόῤῥητα. Οὐ λέγω· τοῦτο γὰρ ἐπ' ἐμοί ἐστιν. Ἀλ-
λὰ δήσω σε. Ἄνθρωπε, τί λέγεις; ἐμέ; τὸ σκέλος
μου δήσεις, τὴν προαίρεσιν δὲ οὐδ' ὁ Ζεὺς νικῆσαι
24 δύναται. Εἰς φυλακήν σε βαλῶ. Τὸ σωμάτιον. Ἀπο-
κεφαλίσω σε. Πότε οὖν σοι εἶπον, ὅτι μόνου ἐμοῦ
25 ὁ τράχηλος ἀναπότμητός ἐστι; Ταῦτα ἔδει μελε-
τᾷν τοὺς φιλοσοφοῦντας, ταῦτα καθ' ἡμέραν γρά-
φειν, ἐν τούτοις γυμνάζεσθαι.

26 Θρασέας εἰώθει λέγειν, Σήμερον ἀναιρεθῆναι θέ-
27 λω μᾶλλον, ἢ αὔριον φυγαδευθῆναι. Τί οὖν αὐτῷ
Ῥου-

Quid igitur talibus in rebus in promtu eſt habendum? Quid aliud verò, niſi, quid meum ſit, quid non meum; quid mihi liceat, quid non liceat? — Mori me oportet! numquid igitur etiam gementem? In vinculis eſſe! an etiam lamentantem? In exſilium abire! numquis ergo prohibet, quo minus cum riſu, alacri & tranquillo proficiſcar animo? — „Dic arcana!“ — Non dico; namque hoc me penes eſt. — „At vinculis te conſtringam.“ — Quid ais, homo? mene? crus meum vincies; at animi mei propoſitum ne ipſe quidem Iupiter vincere poteſt. — „In carcerem te conjiciam.“ — Corpuſculum meum. — „Detruncabo tibi caput.“ — Ecquando igitur tibi dixi, meam ſolius cervicem præcidi non poſſe? — Hæc meditari philoſophiæ ſtudioſos oportebat, hæc indies ſcribere, in his exerceri.

Thraſea dicere ſolebat, ſe hoc ipſo die interfici malle, quam cras in exſilium relegari. Quid igitur
ei

Ῥοῦφος εἶπεν; Εἰ μὲν ὡς βαρύτερον ἐκλέγῃ, τίς ἡ μωρία τῆς ἐκλογῆς; εἰ δ' ὡς κουφότερον, τίς σοι δέδωκεν; οὐ θέλεις μελετᾷν ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ;

Διὰ τοῦτο γὰρ Ἀγριππῖνος τί ἔλεγεν; ὅτι Ἐγὼ 28
ἐμαυτῷ ἐμπόδιος οὐ γίνομαι. Ἀπηγγέλθη αὐτῷ,
ὅτι, Κρίνῃ ἐν συγκλήτῳ. Ἀγαθῇ τύχῃ. Ἀλλὰ ἦλ- 29
θεν ἡ πέμπτη· ταύτῃ δ' εἰώθει γυμνασάμενος ψυ-
χρολουτρεῖν· ἀπέλθωμεν, καὶ γυμνασθῶμεν. Γυμ- 30
νασαμένῳ λέγει τις αὐτῷ ἐλθὼν, ὅτι, Κατακέκρι-
σαι. Φυγῇ, φησὶν, ἢ θανάτῳ; Φυγῇ. Τὰ ὑπάρ-
χοντα τί; Οὐκ ἀφῃρέθη. Εἰς Ἀρίκειαν οὖν ἀπελ-
θόντες ἀριστήσωμεν.

Τοῦτ' ἔστι, μεμελετηκέναι ἃ δεῖ μελετᾷν· ὄρε- 31
ξιν, ἔκκλισιν, ἀκώλυτα, ἀπερίπτωτα παρεσκευ-
ακέναι. Ἀποθανεῖν με δεῖ. εἰ ἤδη, ἀποθνήσκω. εἰ 32
μετ'

ei Rufus? Siquidem, inquit, ut gravius eligis illud; quænam hæc in delectu inſipientia? ſin, ut levius; quis optandi tibi copiam dedit? Non tu id potius vis meditari, ut eo, quod tibi datum fuerit, contentus eſſe diſcas?

Itaque Agrippinus quid ait? — „Equidem mihi ipſe nolo obſtare." — Denunciatum eſt ei, judicium de ipſo agi in ſenatu. Bene, inquit, vertat. At quinta adeſt hora: (ea autem exerceri conſueverat, & dein frigida lavari:) abeamus igitur, et exerceamur. Cum ſe exercuiſſet, quidam adveniens, damnatum eum eſſe renunciat. Exſilio, inquit, an morte? Exſilio. De bonis quid? Ademta non ſunt. Ariciam ergo profecti prandeamus.

Hoc eſt, jam pridem eſſe meditatum, quæ meditari oportet: adpetitionem ſcilicet, averſationemque ita comparaſſe, ut nulli impedimento, nullis caſibus ſint obnoxiæ. — Mihi eſt moriendum! ſi jam nunc; morior: ſin paulo poſt;

μετ' ὀλίγον, νῦν ἀριστῶ τῆς ὥρας ἐλθούσης, εἶτα τότε τεθνήξομαι. Πῶς; Ὡς προσήκει τὸν τὰ ἀλλότρια ἀποδιδόντα.

ΚΕΦ. β'.

Πῶς ἄν τις σώζοι τὸ κατὰ Πρόσωπον ἐν παντί.

Τῷ λογικῷ ζώῳ μόνον ἀφόρητόν ἐστι τὸ ἄλογον·
2 τὸ δ' εὔλογον, φορητόν. Πληγαὶ οὐκ εἰσὶν ἀφόρητοι τῇ φύσει. Τίνα τρόπον; Ὅρα, πῶς Λακεδαιμόνιοι μαστιγοῦνται, μαθόντες ὅτι εὔλογόν ἐστι.
3 Τὸ ἀπάγξασθαι οὐκ ἔστιν ἀφόρητον. ὅταν γοῦν
4 πάθῃ τις ὅτι εὔλογον, ἀπελθὼν ἀπήγξατο. ἁπλῶς, ἐὰν προσέχωμεν, ὑπ' οὐδενὸς οὕτως εὑρήσομεν τὸ ζῶον θλιβόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀλόγου· καὶ πάλιν ἐπ' οὐδὲν οὕτως ἑλκόμενον, ὡς ἐπὶ τὸ εὔλογον.

Ἄλλῳ

poſt; nunc, cum prandendi hora adeſt, prandeo; & tunc deinde moriar. Quonam modo? Ut eum decet, qui aliena reddit.

CAP. II.

Quo pacto cuique Perſona ſua in rebus omnibus tuenda ſit.

Animali ratione prædito ſolum intolerabile eſt, quidquid rationi repugnat: quod verò rationi conſentaneum, id tolerabile. Plagæ naturâ non ſunt intolerabiles. Quo pacto? Vide, ut Lacedæmonii flagris cædantur, cum id a ratione non eſſe alienum didicerint. Suſpendium non eſt intolerabile: nam, cum quis rationi id eſſe conſentaneum perſuaſum habuerit, abit ac ſe ſuſpendit. Omnino, ſi animum advertamus, a nulla re ita premi hoc animal inveniemus, ut ab eo quod eſt contra rationem; atque iterum ad nullam rem adeo trahi, ut ad id quod rationi eſt conſentaneum.

Verum

Ἄλλῳ δ' ἄλλο προσπίπτει τὸ εὔλογον καὶ τὸ 5
ἄλογον, καθάπερ καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἄλλῳ ἄλ-
λο, καὶ συμφέρον καὶ ἀσύμφορον. διὰ τοῦτο μά- 6
λιστα παιδείας δεόμεθα, ὥστε μαθεῖν τὴν τοῦ εὐ-
λόγου καὶ ἀλόγου πρόληψιν ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσί-
αις ἐφαρμόζειν συμφώνως τῇ φύσει. εἰς δὲ τὴν τοῦ 7
εὐλόγου καὶ ἀλόγου κρίσιν, οὐ μόνον ταῖς τῶν ἐκ-
τὸς ἀξίαις συγχρώμεθα, ἀλλὰ καὶ τῷ κατὰ τὸ
πρόσωπον ἑαυτοῦ ἕκαστος. τῷ μὲν γάρ τινι εὔλο- 8
γον, τὸ ἀμίδα παρακρατεῖν, αὐτὸ μόνον βλέπον-
τι, ὅτι, μὴ παρακρατήσας μὲν, πληγὰς λήψεται,
καὶ τροφὰς οὐ λήψεται· παρακρατήσας δ' οὐ πεί-
σεταί τι τραχὺ, ἢ ἀνιαρόν· ἄλλῳ δέ τινι οὐ μό- 9
νον τὸ αὐτὸν παρακρατῆσαι ἀφόρητον δοκεῖ, ἀλλὰ
καὶ τὸ ἄλλου παρακρατοῦντος ἀνασχέσθαι. Ἂν οὖν 10
μου πυνθάνῃ, Παρακρατήσω τὴν ἀμίδα, ἢ μή; ἐρῶ
σοι,

Verum alii aliud videtur rationi conſentaneum, & non conſentaneum; quemadmodum & bonum & malum aliud alii, utile item & inutile. Hanc ob rem diſciplinâ nobis imprimis opus eſt, ut anticipatam notionem ejus quod eſt rationi conſentaneum, & quod alienum, ſingulis rebus diſcamus adcommodare naturæ convenienter. Ad dijudicandum autem id quod ſit rationi conſentaneum, aut contra, non modo exterarum rerum æſtimationibus utimur; ſed ea ſimul momenta adhibet quisque, quæ e ſua cujusque perſona ducuntur. Nam apud alium quidem conſentaneum fuerit rationi, matulam domino præbere, id ſolùm intuentem, ſe, niſi præbuerit, plagas accepturum, et cibo cariturum; ſin præbuerit, nihil aſperum aut moleſtum laturum: at alii non modò præbere matulam intolerabile videtur, verum etiam, ut ipſi alius præbeat, pati. Quare, ſi me rogas, matulam præbere debeas, necne; dicam tibi, majo-
ris

σοι, ὅτι μείζονα ἀξίαν ἔχει τὸ λαβεῖν τροφὰς τοῦ μὴ λαβεῖν, καὶ μείζονα ἀπαξίαν τὸ δαρῆναι τοῦ μὴ δαρῆναι. ὥστ' εἰ τούτοις παραμετρεῖς τὰ σαυτοῦ,
11 ἀπελθὼν παρακράτει. Ἀλλ' οὐκ ἂν κατ' ἐμέ. Τοῦτο σὲ δεῖ συνεισφέρειν εἰς τὴν σκέψιν, οὐκ ἐμέ. σὺ γὰρ εἶ ὁ σαυτὸν εἰδὼς, πόσου ἄξιος εἶ σεαυτῷ, καὶ πόσου σεαυτὸν πιπράσκεις. ἄλλοι γὰρ ἄλλων πιπράσκουσι.

12 Διὰ τοῦτο Ἀγριππῖνος Φλώρῳ σκεπτομένῳ, εἰ καταβατέον αὐτῷ ἐστιν εἰς Νέρωνος θεωρίας, ὥστε
13 καὶ αὐτόν τι λειτουργῆσαι, ἔφη· Κατάβηθι. πυθομένου δ' αὐτοῦ, Διὰ τί σὺ οὐ καταβαίνεις; ἔφη,
14 Ὅτι ἐγὼ οὐδὲ βουλεύομαι. ὁ γὰρ ἅπαξ εἰς τὴν περὶ τῶν τοιούτων σκέψιν καὶ τὰς τῶν ἐκτὸς ἀξίας συγκαθεὶς, καὶ ψηφίζων, ἐγγύς ἐστι τῶν ἐπι-
15 λελησμένων τοῦ ἰδίου προσώπου. Τί γάρ μου πυνθάνῃ; θάνατος αἱρετώτερόν ἐστιν, ἢ ζωή;
Λέγω,

ris eſſe pretii, victum accipere, quàm non accipere; et majoris eſſe indignitatis, flagris cædi, quàm non cædi: proinde, ſi hiſce unice res tuas metiris, abi, præbe matulam. At, id te indignum, ais. Hoc quidem tu in conſiderationem adferre debebis, non ego. Tu enim is es, qui ſciàs, quanti ſis tibi ipſi, & quanti te vendas. Namque alii alio pretio ſe vendunt.

Quocirca Agrippinus Floro conſultanti, utrum ad Neronis ſpectacula ſibi eſſet deſcendendum, ita quidem, ut ipſe etiam muneris aliquid obiret; Deſcende, inquit. Illo autem ſciſcitante, cur ipſe non deſcenderet? reſpondit, quoniam ego ne delibero quidem. Nam qui ſemel ad hujuſmodi conſiderationes & externarum rerum æſtimationem ſe dimiſerit, calculoſque ſubduxerit, prope abeſt ab his qui ſuæ perſonæ obliti ſunt. Quid enim me rogas? mors, an vita, ſit optabilior? Dico, vitam.
Dolor,

Λέγω, ζωή. Πόνος, ἢ ἡδονή; Λέγω, ἡδονή.
Ἀλλά, ἂν μὴ τραγῳδήσω, τραχηλοκοπηθήσο- 16
μαι. Ἄπελθε τοίνυν, καὶ τραγῴδει· ἐγὼ δ' οὐ
τραγῳδήσω. Διὰ τί; Ὅτι σὺ σεαυτὸν ἡγῇ μί- 17
αν τινὰ εἶναι κρόκην τῶν ἐκ τοῦ χιτῶνος. Τί
οὖν; Σὲ ἔδει φροντίζειν, πῶς ἂν ὅμοιος ᾖς τοῖς
ἄλλοις ἀνθρώποις, ὥσπερ οὐδ' ἡ κρόκη πρὸς
τὰς ἄλλας κρόκας θέλει τὶ ἔχειν ἐξαίρετον. ἐγὼ 18
δὲ πορφύρα εἶναι βούλομαι, τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο, καὶ
στιλπνὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις αἴτιον τοῦ εὐπρεπῆ φαί-
νεσθαι καὶ καλά. τί οὖν μοι λέγεις, ὅτι, ἐξομοιώ-
θητι τοῖς πολλοῖς; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι;

Ταῦτα εἶδε καὶ Πρίσκος Ἐλουΐδιος, καὶ ἰδὼν 19
ἐποίησε. προσπέμψαντος γὰρ αὐτῷ Οὐεσπασιανοῦ,
ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σύγκλητον, ἀπεκρίνατο· Ἐπὶ
σοί ἐστι, μὴ ἐᾶσαί με εἶναι συγκλητικόν· μέχρι δ'
ἂν ὦ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. Ἄγε, ἀλλ' εἰσελθὼν, 20
φησὶ, σιώπησον. Μή μ' ἐξέταζε, καὶ σιωπήσω.
Ἀλλὰ

Dolor, an voluptas? Dico, voluptatem. „At, niſi tragœdias egero, capite plectar." Abi ergo, & age tragœdias! at ego non agam. Cur ita? Quia tu unum quoddam e multis filum in tunica te eſſe cenſes. Quid igitur? Tu cures oportet, quo pacto aliis hominibus fias ſimilis; ſicut & filum præ cæteris filis nihil eximii habere poſtulat: ego vero purpura eſſe volo, exiguum illud, et ſplendidum, quod aliis in cauſſa eſt, ut ſpecioſa & pulcra videantur. Quid igitur mihi dicis, ut vulgo fiam ſimilis? quî poſſim adeo eſſe purpura?

Hæc vidit & Priſcus Helvidius; &, cum vidiſſet, fecit. Nam cum ad eum Veſpaſianus miſiſſet, ne in ſenatum ingrederetur: „Te penes, inquit, eſt, ne me ſenatorem eſſe ſinas: quamdiu vero ſum, ingredi me oportet." Age, inquit; at ingreſſus taceto. „Ne me roga ſententiam; & tacebo."

Ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι. Κἀμὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμε-
21 νον δίκαιον. Ἀλλ᾽ ἐὰν εἴπῃς, ἀποκτενῶ σε. Πότε
οὖν σοι εἶπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι; καὶ σὺ τὸ σὸν
ποιήσεις, κἀγὼ τὸ ἐμόν. σόν ἐστιν, ἀποκτεῖναι·
ἐμὸν, ἀποθανεῖν μὴ τρέμοντα. σὸν, φυγαδεῦσαι·
22 ἐμὸν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον. Τί οὖν ὠφέλησε
Πρίσκος, εἷς ὤν; Τί δ᾽ ὠφελεῖ ἡ πορφύρα τὸ ἱμά-
τιον; τί γὰρ ἄλλο, ἢ διαπρέπει ἐν αὐτῷ ὡς πορ-
φύρα, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ καλὸν παράδειγμα ἔκ-
23 κειται; Ἄλλος δ᾽ ἂν, εἰπόντος αὐτῷ Καίσαρος
ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, μὴ εἰσελθεῖν εἰς σύγκλη-
24 τον, εἶπεν· Ἔχω σοι χάριν, ὅτι μου φείδῃ. Τὸν
τοιοῦτον οὐδ᾽ ἂν ἐκώλυεν εἰσελθεῖν. ἀλλ᾽ ᾔδει, ὅτι
ἢ καθεδεῖται ὡς κεράμιον· ἢ λέγων, ἐρεῖ ἃ οἶδεν
ὅτι ὁ Καῖσαρ θέλει, καὶ προσεπισωρεύσει ἔτι
πλείονα.

Τοῦ-

cebo.“ At oportet me rogare. „Et me dicere oportet, quod juſtum & rectum videatur.“ At, ſi dixeris, te interficiam. „Quando igitur tibi dixi, me immortalem eſſe? Tu tuum facies; ego meum: tuum eſt, interficere; meum, ſine metu occumbere: tuum, relegare: meum, ſine mœrore exſulare.“ — Quid ergo profuit Priſcus, cum unus eſſet? Quid prodeſt purpura veſtimento? quid, niſi ut in eo excellat tamquam purpura, & aliis præclarum exſtet exemplum? At alius, tali rerum ſtatu, cui Cæſar ſenatu interdixiſſet, reſponſurus erat, ſe gratiam ei habere, quod parceret. Talem ne in ſenatum quidem venire prohibuiſſet; cum ſciret, eum vel ut fictilem ſtatuam adſeſſurum, vel, ſi verba feciſſet, ea dicturum, quæ Cæſari placitura noſſet, & plura etiam in illius gratiam inſuper cumulaturum.

Hoc

Τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ἀθλητής τις, κινδυνεύων 25
ἀποθανεῖν, εἰ μὴ ἀπεκόπη τὸ αἰδοῖον· ἐπελθόντος
αὐτῷ τοῦ ἀδελφοῦ· ἦν δ' ἐκεῖνος φιλόσοφος· καὶ
εἰπόντος, Ἄγε, ἀδελφὲ, τί μέλλεις ποιεῖν; ἀποκόπτο-
μεν τοῦτο τὸ μέρος, καὶ ἔτι εἰς γυμνάσιον ἀπερχό-
μεθα; οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἐγκαρτερήσας ἀπέ-
θανε. Πυθομένου δέ τινος, πῶς τοῦτο ἐποίησεν; 26
ὡς ἀθλητὴς, ἢ ὡς φιλόσοφος; Ὡς ἀνὴρ, ἔφη· ἀνὴρ
δ' Ὀλύμπια κεκηρυγμένος καὶ ἠγωνισμένος, ἐν τοι-
αύτῃ τινὶ χώρᾳ ἀνεστραμμένος, οὐχὶ παρὰ τῷ
Βάτωνι ἀλειφόμενος. ἄλλος δ' ἂν καὶ τὸν τράχη- 27
λον ἀπετμήθη, εἰ ζῆν ἠδύνατο δίχα τοῦ τραχήλου.
Τοιοῦτόν ἐστι τὸ κατὰ πρόσωπον· οὕτως ἰσχυρὸν 28
παρὰ τοῖς εἰθισμένοις αὐτὸ συνεισφέρειν ἐξ αὐτῶν
ἐν ταῖς σκέψεσιν. - - - Ἄγε οὖν, Ἐπίκτητε· διαξύ- 29
ρησαι. Ἂν ὦ φιλόσοφος, λέγω, οὐ διαξυρῶμαι. Ἀλλ'
ἀφελῶ σου τὸν τράχηλον. Εἴ σοι ἄμεινον, ἄφελε.

Ἐπύ-

Hoc modo etiam athleta quidam, cum de vitâ periclitaretur, niſi abſcinderetur ei pudendum: quem adgreſſus frater (erat autem ille philoſophus) quum rogaſſet, Age, frater, quid facturus es? præcidemus hanc partem, atque iterum in gymnaſium revertemur? negavit, conſtantique animo vitam finivit. Cuidam vero quærenti (*ex Epicteto:*) quomodo id ille feciſſet? ut athleta, an ut philoſophus? Ut vir, reſpondit; nempe ut vir in Olympiis proclamatus lucratusque, tali verſatus in loco; non ut qui apud Batonem aliptam ungi ſit ſolitus. Alius vero vel cervicem ſibi auferri paſſus eſſet, ſi abſque cervice vivere potuiſſet. Talis eſt perſonæ ratio; adeo magnam vim habens apud hos, qui eam ex ſeſe ſimul (*cum rebus externis*) adhibere in deliberationibus conſueverunt. — — — „Age, Epictete, rade te!“ Si philoſophus ſim, me raſurum negabo. „At cervicem auferam!“ Si tibi id e re fuerit, auferes licet.

Per-

30 Ἐπύθετό τις, πόθεν οὖν αἰσθησόμεθα τοῦ κατὰ
πρόσωπον ἕκαστος; Πόθεν δ' ὁ ταῦρος, ἔφη, λέον-
τος ἐπελθόντος, μόνος αἰσθάνεται τῆς αὐτοῦ πα-
ρασκευῆς, καὶ προβέβληκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέ-
λης πάσης; ἢ δῆλον ὅτι εὐθὺς, ἅμα τῷ τὴν πα-
31 ρασκευὴν ἔχειν, ἀπαντᾷ καὶ συναίσθησις αὐτῆς. καὶ
ἡμῶν τοίνυν ὅς τις ἂν ἔχῃ τοιαύτην παρασκευὴν,
32 οὐκ ἀγνοήσει αὐτήν. ἄφνω δὲ ταῦρος οὐ γίνεται,
οὐδὲ γενναῖος ἄνθρωπος· ἀλλὰ δεῖ χειμασκῆσαι,
παρασκευάσασθαι, καὶ μὴ εἰκῇ προσπηδᾷν ἐπὶ τὰ
μηδὲν προσήκοντα.

33 Μόνον σκέψαι, πόσου πωλεῖς τὴν σεαυτοῦ προ-
αίρεσιν· ἄνθρωπε, εἰ μηδὲν ἄλλο, μὴ ὀλίγου αὐτὴν
πωλήσῃς. τὸ δὲ μέγα καὶ ἐξαίρετον, ἄλλοις τά-
34 χα προσήκει, Σωκράτει καὶ τοῖς τοιούτοις. Διὰ τί
οὖν, εἰ μὲν τοιοῦτοι πεφύκαμεν, οὐ πάνυ πολλοὶ
γίνον-

Percunctatus eſt quidam: Quomodo igitur intelligemus quiſque perſonæ ſuæ dignitatem? Undenam taurus, inquit, leone irruente, ſolus ſentit vim ſuam, qua eſt a natura inſtructus, et ſe pro toto armento objectat? Nempe quoniam ſimul cum vi, quam ei natura ad id tribuit, ſtatim etiam ſenſus illius in eo exſiſtit. Igitur etiam noſtrûm nemo, ſi eſt ita inſtructus, hæc a natura parata ſubſidia ignorabit. At non derepente fit taurus; neque homo generoſus: ſed per hyemem intus exerceri oportet, et præparari; nec temere ad ea proſilire quæ nihil ad nos pertineant.

Tu modò illud velim conſideres, quanti tuum inſtitutum vendituras ſis; mî homo, ſi nihil aliud, ſaltim ne parvi vendas. At magnum illud et eximium aliis fortaſſe convenerit, Socrati nempe, & ejusmodi viris. Quî fit igitur, ſi tales a naturâ comparati ſimus, ut tam pauci tales

γίνονται τοιοῦτοι; Ἵπποι γὰρ ὠκεῖς ἅπαντες γί-
νονται; κύνες γὰρ ἰχνευτικοὶ πάντες; Τί οὖν; ἐπει- 35
δὴ ἀφυής εἰμι, ἀποστῶ τῆς ἐπιμελείας τούτου ἕνε-
κα; Μὴ γένοιτο. Ἐπίκτητος κρείσσων Σωκράτους 36
οὐκ ἔστιν· εἰ δὲ μὴ οὐ χείρων, τοῦτό μοι ἱκανόν
ἐστιν. οὐδὲ γὰρ Μίλων ἔσομαι, καὶ ὅμως οὐκ ἀμε- 37
λῶ τοῦ σώματος· οὐδὲ Κροῖσος, καὶ ὅμως οὐκ ἀμε-
λῶ τῆς κτήσεως· οὐδ᾽ ἁπλῶς ἄλλου τινὸς τῆς
ἐπιμελείας, διὰ τὴν ἀπόγνωσιν τῶν ἄκρων, ἀφι-
στάμεθα.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς ἄν τις, ἀπὸ τοῦ τὸν Θεὸν πατέρα εἶναι τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τὰ ἑξῆς ἐπέλθοι.

Εἴ τις τῷ δόγματι τούτῳ συμπαθῆσαι κατ' ἀξίαν δύναιτο, ὅτι γεγόναμεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πάν-

tales evadant? Anne vero equi omnes veloces fiunt? canes omnes ad indagandum ſagaces? Quid ergo? quoniam tardiore ſum ingenio, eam ego ob cauſſam curam prorſus nullam adhibebo? Abſit. Epictetus non melior eſt Socrate: modo ne ſit deterior; hoc mihi ſatis eſt. Neque enim futurus ſum Milo; et tamen corpus non negligo: neque Crœſus; et tamen rem non negligo familiarem: denique nullius rei curam ea cauſſa prorſus abjicimus, quod, quæ in eo genere ſumma ſunt, conſequi deſperamus.

CAP. III.

Quo pacto quis, ex eo quod Deus eſt pater hominum, ad reliqua progrediatur.

Si quis hoc decretum animo adſentiente, prout decet, amplectatur, nos omnes a Deo præcipua quæ-

τες προηγουμένως, καὶ ὁ Θεὸς πατήρ ἐστι τῶν τ' ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν· οἶμαι ὅτι οὐδὲν ἀγεννὲς
2 οὐδὲ ταπεινὸν ἐνθυμηθήσεται περὶ ἑαυτοῦ. ἀλλ' ἂν μὲν Καῖσαρ εἰσποιήσηταί σε, οὐδείς σου τὴν ὀφρὺν βαστάσει· ἂν δὲ γνῷς, ὅτι τοῦ Διὸς υἱὸς εἶ, οὐκ
3 ἐπαρθήσῃ; Νῦν δ' οὐ ποιοῦμεν· ἀλλ', ἐπειδὴ δύο ταῦτα ἐν τῇ γενέσει ἡμῶν ἐγκαταμέμικται, τὸ σῶμα μὲν κοινὸν πρὸς τὰ ζῶα, ὁ λόγος δὲ καὶ ἡ γνώμη κοινὸν πρὸς τοὺς θεούς· πολλοὶ μὲν ἐπὶ ταύτην ἀποκλίνουσι τὴν συγγένειαν τὴν ἀτυχῆ καὶ νεκράν· ὀλίγοι δέ τινες ἐπὶ τὴν θείαν καὶ μακαρί-
4 αν. ἐπειδὴ τοίνυν ἀνάγκη πάνθ' ὁντινοῦν οὕτως ἑκάστῳ χρῆσθαι, ὡς ἂν περὶ αὐτοῦ ὑπολάβῃ· ἐκεῖνοι μὲν οἱ ὀλίγοι, ὅσοι πρὸς πίστιν οἴονται γεγονέναι, καὶ πρὸς αἰδῶ, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χρήσεως τῶν φαντασιῶν, οὐδὲν ταπεινὸν, οὐδ' ἀγεννὲς ἐνθυ-
5 μοῦνται περὶ αὐτῶν· οἱ δὲ πολλοὶ, τἀναντία. Τί γὰρ

dam conditione eſſe prognatos, Deumque eſſe patrem & hominum & deorum, eum nihil aut abjectum aut humile de ſe ipſo cogitaturum arbitror. Atqui ſi Caeſar te adoptaſſet, nemo ſupercilium tuum ferret: quum vero te Jovis eſſe filium cognôris, non effereris? Nunc id non facimus: ſed, cum hæc duo in ortu noſtro permiſta ſint, corpus commune cum cæteris animantibus, ratio & mens cum Diis; multi quidem ad infelicem illam & emortuam ſe convertunt cognationem, pauci vero ad hanc divinam & beatam. Itaque, quandoquidem neceſſe eſt, ut quiſque rebus ſingulis ita utatur, prout de eis fuerit ipſius opinio; pauci illi, qui ad fidem ſeſe natos exiſtimant, & ad verecundiam, & ad tutum certumque viſorum uſum, nihil humile, nihil ignobile de ſe ipſis cogitant; vulgus vero longe aliter.— „Quid enim ſum ego? miſellus

γὰρ εἰμί; ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον. καὶ, τὰ δύ-
στηνά μου σαρκίδια. Τῷ μὲν ὄντι δύστηνα. ἀλλὰ 6
ἔχεις τι καὶ κρεῖσσον τῶν σαρκιδίων. τί οὖν ἀφεὶς
ἐκεῖνο, τούτοις προστέτηκας;

Διὰ ταύτην τὴν συγγένειαν, οἱ μὲν, ἀποκλίναν- 7
τες, λύκοις ὅμοιοι γινόμεθα, ἄπιστοι, καὶ ἐπίβου-
λοι, καὶ βλαβεροί· οἱ δὲ λέουσιν, ἄγριοι, καὶ θη-
ριώδεις, καὶ ἀνήμεροι· οἱ πλείους δ' ἡμῶν ἀλώπε-
κες, καὶ ὅσα ἐν ζώοις ἀτυχήματα. Τί γάρ ἐστιν 8
ἄλλο λοίδορος καὶ κακοήθης ἄνθρωπος, ἢ ἀλώπηξ,
ἤ τι ἄλλο ἀτυχέστερον καὶ ταπεινότερον; Ὁρᾶτε 9
οὖν, καὶ προσέχετε, μή τι τούτων ἀποβῆτε τῶν
ἀτυχημάτων.

ſellus homo: &, o miſerabilis mea caruncula!" — — Miſerabilis quidem utique. At tu hac caruncula etiam melius aliquid habes: cur igitur, illo prorſus omiſſo, huic unice addictus adhæres?

Propter hanc cognationem, cum ad eam deflectimus, alii lupis ſimiles evadimus, perfidi, & inſidioſi, & nocentes: alii autem leonibus, feri, & immanes, & immanſueti: plerique vero noſtrûm vulpeculæ ſumus, aut quæcumque ſunt in beſtiarum genere pernicioſæ flagitioſæque. Quid enim eſt aliud maledicus & malignus homo, niſi vulpecula, aut aliquod aliud animal pernicioſius & abjectius? Videte igitur, & cavete, ne harum peſtium aliqua evadatis.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ Προκοπῆς.

Ὁ Προκόπτων, μεμαθηκὼς παρὰ τῶν Φιλοσόφων, ὅτι ἡ μὲν ὄρεξις ἀγαθῶν ἐστιν, ἡ δ' ἔκκλισις πρὸς κακά· μεμαθηκὼς δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἄλλως τὸ εὔρουν καὶ ἀπαθὲς περιγίνεται τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ ἐν ὀρέξει μὲν μὴ ἀποτυγχάνοντι, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτοντι· τὴν μὲν ὄρεξιν ἦρκεν ἐξ αὑτοῦ εἰς ἅπαν, καὶ ὑπερτέθειται, τῇ ἐκκλίσει δὲ πρὸς μόνα
2 χρῆται τὰ προαιρετικά. τῶν γὰρ ἀπροαιρέτων ἄν
τι ἐκκλίνῃ, οἶδεν ὅτι περιπεσεῖταί ποτέ τινι παρὰ
3 τὴν ἔκκλισιν τὴν αὑτοῦ, καὶ δυστυχήσει. Εἰ δ' ἡ
ἀρετὴ ταύτην ἔχει τὴν ἐπαγγελίαν, εὐδαιμονίαν ποιῆσαι, καὶ ἀπάθειαν, καὶ εὔροιαν, πάντως καὶ ἡ προκοπὴ ἡ πρὸς αὐτὴν, πρὸς ἕκαστον τούτων ἐστὶ προ-

CAP. IV.

De Profectu.

Qui proficit, is, a philoſophis edoctus, adpetitionem eſſe rerum bonarum, averſationem vero ad mala pertinere; edoctusque præterea, non aliter tranquillum & imperturbatum animum homini contingere, quam ſi in adpetitione non fruſtra ſit, & in ea, quæ averſetur, non incidat; adpetitionem prorſus e ſe exuit, & in futurum tempus rejicit; averſatione vero adverſus ea ſolummodo utitur, quæ in ſua voluntate ſunt poſita. Nam ſi quid eorum averſetur, quæ ſunt involuntaria; ſcit fore, ut aliquando in eorum aliquid incidat quæ averſetur, atque inde miſer evadat. Quod ſi autem virtus profitetur, ſe felicitatem, animumque perturbatione vacuum, & tranquillitatem præſtare, utique progreſſio ad virtutem eſt

προκοπή. ἀεὶ γὰρ πρὸς ὃ ἂν ἡ τελειότης τινὸς 4
καθάπαξ ἄγῃ, πρὸς αὐτὸ ἡ προκοπὴ συνεγγισμός ἐστι.

Πῶς οὖν τὴν μὲν ἀρετὴν τοιοῦτόν τι ὁμολογοῦ- 5
μεν, τὴν προκοπὴν δ' ἐν ἄλλοις ζητοῦμεν καὶ ἐπι-
δείκνυμεν; Τί ἔργον ἀρετῆς; Εὔροια. Τίς οὖν προ- 6
κόπτει; ὁ πολλὰς Χρυσίππου συντάξεις ἀνεγνω-
κώς; μὴ γὰρ ἡ ἀρετὴ τοῦτ' ἐστὶ, Χρύσιππον νενοη- 7
κέναι; εἰ γὰρ τοῦτ' ἐστὶν, ὁμολογουμένως ἡ προκο-
πὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὸ πολλὰ τῶν Χρυσίππου
νοεῖν. νῦν δ' ἄλλο μέν τι τὴν ἀρετὴν ἐπιφέρειν ὁμο- 8
λογοῦμεν· ἄλλο δὲ τὸν συνεγγισμὸν, τὴν προκοπὴν,
ἀποφαίνομεν. Οὗτος, φησὶν, ἤδη καὶ δι' αὑτοῦ δύνα- 9
ται Χρύσιππον ἀναγινώσκειν. Εὖ, νὴ τοὺς Θεοὺς,
προκόπτεις, ἄνθρωπε. ποίαν προκοπήν; --- Τί δ' ἐμ- 10
παίζεις αὐτῷ; τί δ' ἀπάγεις αὐτὸν τῆς συναι-

 σθή-

eſt etiam ad haec ſingula progreſſio. Etenim, ad quod perfectio alicujus rei prorſus adduxerit, ad id progreſſio (*ſive* profectus) eſt adpropinquatio.

Quî fit igitur, ut, cum tale aliquid Virtutem eſſe fateamur, Profectum in aliis rebus & quæramus & oſtentemus? Quodnam virtutis opus? Tranquillitas animi. Quis igitur proficit? qui multa Chryſippi volumina perlegerit? Numquid vero hæc virtus eſt, Chryſippum perceptum habere. Nam hæc ſi eſt virtus, in confeſſo eſt, nihil aliud eſſe profectum, niſi multa Chryſippi percipere. Nunc vero aliud quiddam adferre virtutem confitemur; aliud eſſe adpropinquationem, nempe profectum, pronunciamus. Iſte, inquit, ſuâ ipſius operâ jam poteſt Chryſippum legere. Multum profeciſti, per Deos, mî homo! Quali profectu? — — — Quid huic homini illudis? quid a ſenſu malorum ſuorum eum abducis? non vis potius

σθήσεως τῶν αὐτοῦ κακῶν; οὐ θέλεις δεῖξαι αὐ-
τῷ τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς, ἵνα μάθῃ ποῦ τὴν
11 προκοπὴν ζητεῖ; - - - Ἐκεῖ ζήτησον αὐτὴν, τα-
λαίπωρε, ὅπου σοῦ τὸ ἔργον. Ποῦ δὲ σοῦ τὸ ἔρ-
γον; Ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπότευκτος
ᾖς, καὶ ἀπερίπτωτος· ἐν ὁρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς,
ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν προσθέσει καὶ ἐποχῇ, ἵν'
12 ἀνεξαπάτητος. πρῶτοι δ' εἰσὶν οἱ πρῶτοι τόποι,
καὶ ἀναγκαιότατοι. ἂν δὲ τρέμων καὶ πενθῶν
ζητῇς ἀπερίπτωτος εἶναι, ἄρα πῶς προκό-
πτεις;

13 Σὺ οὖν ἐνταῦθά μοι δεῖξόν σου τὴν προκοπήν.
καθάπερ, εἰ ἀθλητῇ διελεγόμην, Δεῖξόν μοι τοὺς
ὤμους· εἶτα ἔλεγεν ἐκεῖνος, Ἴδε μου τοὺς ἁλτῆ-
ρας. Ὄψει σὺ, καὶ οἱ ἁλτῆρες· ἐγὼ τὸ ἀποτέ-
14 λεσμα τῶν ἁλτήρων ἰδεῖν βούλομαι. Λάβε τὴν
περὶ Ὁρμῆς σύνταξιν, καὶ γνῶθι πῶς αὐτὴν ἀνέγ-
νωκα.

tius ei oſtendere quod ſit virtutis officium, ut diſcat ubinam profectum quærat? — — — Illic, infelix, hunc quære, ubi tuum eſt opus. Vbinam vero tuum eſt opus? In adpetitione & averſatione, ut neque voto tuo fruſtreris, neque in mala incidas: in impetu & declinatione, ut ſis peccati immunis; in adſenſu vel præbendo vel retinendo, ne fallaris: Principes vero loci, & maxime neceſſarii, ii ſunt quos primos nominavi. Quod ſi vero cum tremore & luctu quæras, quo minus in mala incidas, quo tandem modo profeciſti?

Tu itaque tuum hîc oſtende profectum! Perinde ac ſi athletæ ego dicerem, Oſtende mihi humeros; atque ille reſponderet, Ecce meos halteras. Tu videris cum tuis halteribus; ego effectum halterum videre velim. — Sume librum de Impetu, & vide ut eum perlegerim. — Man-

νωκα. Ἀνδράποδον, οὐ τοῦτο ζητῶ, ἀλλὰ πῶς
ὁρμᾷς καὶ ἀφορμᾷς, πῶς ὀρέγῃ καὶ ἐκκλίνεις,
πῶς ἐπιβάλλεις καὶ προτίθεσαι καὶ παρασκευά-
ζῃ· πότερα συμφώνως τῇ φύσει, ἢ ἀσυμφώνως.
εἰ μὲν γὰρ συμφώνως, τοῦτό μοι δείκνυε, καὶ 15
ἐρῶ σοι ὅτι προκόπτεις· εἰ δ᾽ ἀσυμφώνως, ἄπελ-
θε, καὶ μὴ μόνον ἐξηγοῦ τὰ βιβλία, ἀλλὰ καὶ
γράφε αὐτὸς τοιαῦτα· καὶ τί σοι ὄφελος; οὐκ 16
οἶδας, ὅτι ὅλον τὸ βιβλίον πέντε δηναρίων ἐστίν;
ὁ οὖν ἐξηγούμενος αὐτὸ δοκεῖ ὅτι πλείονος ἄξιός
ἐστιν, ἢ πέντε δηναρίων; Μηδέποτε οὖν ἀλ- 17
λαχοῦ τὸ ἔργον ζητεῖτε, ἀλλαχοῦ τὴν προκο-
πήν.

Ποῦ οὖν ἡ προκοπή; Εἴ τις ὑμῶν ἀποστὰς τῶν 18
ἐκτὸς, ἐπὶ τὴν προαίρεσιν ἐπέστραπται τὴν ἑαυτοῦ,
ταύτην ἐξεργάζεσθαι καὶ ἐκπονεῖν, ὥστε σύμφωνον
ἀποτελέσαι τῇ φύσει, ὑψηλὴν, ἐλευθέραν, ἀκώλυ-

Mancipium, non iſtud quæro; ſed, quemadmodum impetu & declinatione utaris, quemadmodum adpetas & averſeris, quemadmodum ad res te accingas, & in animo tibi proponas, & te compares, naturæne convenienter, an ſecus? Nam ſi convenienter; hoc mihi oſtende, & dicam te profeciſſe: ſin aliter; abi, nec modo interpretare libros, verum etiam ipſe ejuſmodi ſcribe. Et quid tibi inde commodi? Neſciſne totum librum quinque denariis conſtare? qui eum itaque interpretatur, num pluris eſſe videtur, quam quinque denariorum? Numquam itaque alibi rem ipſam quærite, alibi progreſſionem ad illam.

Ubinam igitur eſt Profectus? Si quis veſtrûm, externis rebus ablegatis, ad ſuam ipſius voluntatem ſe converterit, ut eam excolat & elaboret, quo naturæ conſonam efficiat, altam, liberam, ſolutam, expeditam, ſidam, vere-

19 τον, ἀνεμπόδιστον, πιστὴν, αἰδήμονα· μεμάθηκέ τε, ὅτι ὁ τὰ μὴ ἐφ' αὐτῷ ποθῶν ἢ φεύγων, οὔτε πιστὸς εἶναι δύναται, οὔτ' ἐλεύθερος, ἀλλ' ἀνάγκη μεταπίπτειν καὶ μεταῤῥιπίζεσθαι ἅμα ἐκείνοις καὶ αὐτὸν, ἀνάγκη δὲ καὶ ὑποτεταχέναι ἄλλοις ἑαυτὸν, τοῖς ἐκεῖνα περιποιεῖν ἢ κωλύειν δυναμένοις·
20 καὶ λοιπὸν ἕωθεν ἀνιστάμενος, ταῦτα τηρεῖ καὶ φυλάσσει, λούεται ὡς πιστὸς, ὡς αἰδήμων ἐσθίει, ὡσαύτως ἐπὶ τῆς ἀεὶ παραπιπτούσης ὕλης τὰ προηγούμενα ἐκπονῶν, ὡς ὁ δρομεὺς δρομικῶς, καὶ ὁ
21 φώνασκος φωνασκικῶς· οὗτός ἐστιν ὁ προκόπτων ταῖς ἀληθείαις, καὶ ὁ μὴ εἰκῆ ἀποδεδημηκὼς οὗ-
22 τός ἐστίν. Εἰ δ' ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς βιβλίοις ἕξιν τέταται, καὶ ταύτην ἐκπονεῖ, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἐκδεδήμηκε, λέγω αὐτῷ, αὐτόθεν πορεύεσθαι εἰς οἶκον,
23 καὶ μὴ ἀμελεῖν τῶν ἐκεῖ· τοῦτο γὰρ, ἐφ' ὃ ἀποδεδήμηκεν, οὐδέν ἐστιν· ἀλλ' ἐκεῖνο, μελετᾷν

ἐξελεῖν

cundam; ſi didicerit, eum, qui, quæ ſua in poteſtate non ſunt, vel deſideret vel fugiat, nec fidum eſſe poſſe, nec liberum; ſed neceſſe eſt una cum illis & ipſum mutari & tamquam turbine jactari, neceſſe etiam aliis ſe ſubjicere, qui ea præſtare vel impedire poſſint: denique ſi, ex quo mane ſurrexit, hæc obſervet & cuſtodiat, ſi lavet ut fidus, ut verecundus comedat; denique ſi pari ratione, quæcumque inciderit materia, præcipuum ſuum inſtitutum ſemper tenere ſtudeat, quemadmodum curſor, quemadmodum phonaſcus ad ſuum quisque inſtitutum omnia refert: hic eſt, qui verè profectum fecerit; quique non fruſtra peregrinatus ſit, hic eſt. Sin vero libellis perlegendis unice intentus eſt, & in hoc elaborat, eaque de cauſſa peregrinatus eſt; jubeo eum illico domum redire, neque rem familiarem negligere: nihil enim eſt hoc, cujus cauſſa peregrinatus eſt: ſed illud eſt aliquid, meditari ut e vita

ſua

ἐξελεῖν τοῦ αὐτοῦ βίου πένθη, καὶ οἰμωγὰς, καὶ
Οἴμοι, καὶ τὸ, Τάλας ἐγὼ, καὶ δυστυχίαν, καὶ
ἀτυχίαν· καὶ μαθεῖν, τί ἐστι θάνατος, τί φυγὴ, τί 24
δεσμωτήριον, τί κώνειον· ἵνα δύνηται λέγειν ἐν
τῇ φυλακῇ, Ὦ φίλε Κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς Θεοῖς
φίλον, ταύτῃ γινέσθω· καὶ μὴ ἐκεῖνα, Τάλας ἐ-
γὼ, γέρων ἄνθρωπος, ἐπὶ ταῦτά μου τὰς πολιὰς
ἐτήρησα; Τίς λέγει ταῦτα; Δοκεῖτε, ὅτι ὑμῖν ἄ- 25
δοξόν τινα ἐρῶ, καὶ ταπεινόν; Πρίαμος αὐτὰ οὐ
λέγει; Οἰδίπους οὐ λέγει; ἀλλ' ὁπόσοι βασιλεῖς
λέγουσι. Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ Τραγῳδία, ἢ ἀνθρώ- 26
πων πάθη, τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρου
τοιοῦδ' ἐπιδεικνύμενα; Εἰ δὲ ἐξαπατηθέντα τινὰ 27
ἔδει μαθεῖν, ὅτι τῶν ἐκτὸς ἀπροαιρέτων οὐδέν ἐστι
πρὸς ἡμᾶς, ἐγὼ μὲν ἤθελον τὴν ἀπάτην ταύτην, ἐξ
ἧς ἤμελλον εὐρόως καὶ ἀταράχως βιώσεσθαι. ὑμεῖς
δ' ὄψεσθε αὐτοὶ, τί θέλετε.

Τί

ſua lamentationes & gemitus tollat, voceſque iſtas „*Heu mihi!*“ & „*O me miſerum!*“ & calamitates & infortunia; et diſcere, quid ſit mors, quid exſilium, quid carcer, quid cicuta; ut dicere poſſit in vinculis: „O mî Crito, ſi ita Diis „amicum, ita fiat:“ & non illa „Me miſerum, homi„nem ſenem, ad hæc canos „meos reſervari!“ Quis iſta dicit? Mene vobis ignobilem aliquem & humilem exiſtimatis commemorare? nonne Priamus ea dicit? nonne Oedipus? At non hi modo, ſed quotquot ſunt reges, dicunt. Nam quid eſt aliud Tragœdia, quàm hominum perturbationes, externas res admirantium, tali carminum genere repræſentatæ? Quod ſi vero vel errore deceptum quempiam diſcere oporteret, nullas res extra animi voluntatem poſitas quidquam ad nos pertinere; equidem talem optarim deceptionem, ex qua tranquillo & imperturbato curſu vitam eſſem acturus. Vos vero, quid velitis, ipſe videritis.

Quid

28 Τί οὖν ἡμῖν παρέχει Χρύσιππος; Ἵνα γνῷς,
φησὶν, ὅτι οὐ ψευδῆ ταῦτά ἐστιν, ἐξ ὧν ἡ εὔροιά
29 ἐστι, καὶ ἀπάθεια ἀπαντᾷ. Λάβε μου τὰ βι-
βλία, καὶ γνώσῃ ὡς ἀληθῆ καὶ σύμφωνά ἐστι
τῇ φύσει τὰ ἀπαθῆ με ποιοῦντα. Ὢ με-
γάλης εὐτυχίας· ὢ μεγάλου εὐεργέτου, τοῦ
30 δεικνύοντος τὴν ὁδόν. Εἶτα Τριπτολέμῳ μὲν
ἱερὰ καὶ βωμοὺς πάντες ἄνθρωποι ἀνεστά-
κασιν, ὅτι τὰς ἡμέρους τροφὰς ἡμῖν ἔδωκε·
31 τῷ δὲ τὴν ἀλήθειαν εὑρόντι, καὶ φωτίσαντι,
καὶ εἰς πάντας ἀνθρώπους ἐξενεγκόντι, (οὐ τὴν
περὶ τοῦ ζῆν, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸ εὖ ζῆν·) τίς ὑμῶν
ἐπὶ τούτῳ βωμὸν ἱδρύσατο, ἢ ναὸν, ἢ ἄγαλμα
32 ἀνέθηκεν, ἢ τὸν Θεὸν ἐπὶ τούτῳ προσκυνεῖ; Ἀλλ᾽
ὅτι μὲν ἄμπελον ἔδωκαν, ἢ πυροὺς, ἐπιθύομεν τού-
του ἕνεκα· ὅτι δὲ τοιοῦτον ἐξήνεγκαν καρπὸν ἐν
ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ, δι᾽ οὗ τὴν ἀλήθειαν τὴν περὶ
εὐδαι-

Quid ergo nobis præſtat Chryſippus? Ut ſcias, inquit, ea falſa non eſſe, e quibus oriatur tranquillitas, & imperturbatus exſiſtat animus. Sume meos libros, & noveris, quàm vera ſint & naturæ conſona ea, quæ me perturbationibus immunem efficiant. O magnam felicitatem! O benefactorem egregium, qui viam commonſtrat! Atqui Triptolemo quidem ſacella & aras mortales cuncti exſtruxerunt, quod mitiores fruges nobis dederit: ei vero, qui veritatem invenit, & in lucem protraxit, & omnibus hominibus communicavit, (non veritatem dico, quæ ad vivendum, ſed quæ ad bene vivendum pertinet) quis noſtrûm ea de cauſſa aram erexit, aut ædem ſtatuamve dicavit, aut Deum hoc nomine veneratur? At, quia vitem nobis dederunt, aut frumentum, ea cauſſa ſacra facimus: quod vero talem in humana mente fructum protulerunt, unde veritatem, quæ ad felicita-

εὐδαιμονίας δείξειν ἡμῖν ἤμελλον, τούτου δ' ἕνεκα οὐκ εὐχαριστήσομεν τῷ Θεῷ;

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκούς.

Ἄν τις, φησὶν, ἐνίστηται πρὸς τὰ ἄγαν ἐκφα-
νῆ, πρὸς τοῦτον οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν εὑρεῖν λόγον, δι'
οὗ μεταπείσει τις αὐτόν. τοῦτο δ' οὔτε παρὰ 2
τὴν ἐκείνου γίνεται δύναμιν, οὔτε παρὰ τὴν
τοῦ διδάσκοντος ἀσθένειαν· ἀλλ' ὅταν ἀπα-
χθεὶς ἀπολιθωθῇ, πῶς ἔτι χρήσεταί τις αὐτῷ
διὰ λόγου;

Ἀπολιθώσεις δ' εἰσὶ διτταί· ἡ μὲν, τοῦ νοητικοῦ 3
ἀπολίθωσις· ἡ δὲ, τοῦ ἐντρεπτικοῦ· ὅταν τις πα-
ρατεταγμένος ᾖ, μὴ ἐπινεύειν τοῖς ἐναργέσι, μήδ'
ἀπὸ τῶν μαχομένων ἀφίστασθαι. Οἱ δὲ πολλοὶ 4
τὴν

licitatem ſpectat, oſtenſuri fuerint, hac tandem de cauſſa Deo gratias non agemus?

CAP. V.

Adverſus Academicos.

Si quis, inquit, contra res admodum evidentes repugnat, adverſus hunc rationem haud facile eſt invenire, quâ a ſententia ſua dimoveas. Fit hoc autem nec propter illius robur, nec propter docentis imbecillitatem: ſed ſi quis, quamvis confutatus, veluti lapis induratur, quamnam porro disputandi rationem cum hoc homine inibis?

Eſt vero indurationis duplex genus: alterum, intelligentiæ; alterum, pudoris, cum quis conſulto animum obſirmat, ne adſentiatur perſpicuis, neve a repugnantibus deſiſtat. At vero corpus aut aliquam ejus

τὴν μὲν σωματικὴν ἀπονέκρωσιν φοβούμεθα, καὶ
πάντ' ἂν μηχανησαίμεθα ὑπὲρ τοῦ μὴ περιπε-
σεῖν τοιούτῳ τινί· τῆς ψυχῆς δ' ἀπονεκρουμέ-
5 νης, οὐδὲν ἡμῖν μέλει. καὶ, νὴ Δία, ἐπ' αὐτῆς
τῆς ψυχῆς, ἂν μὲν ᾖ οὕτω διακείμενος, ὥστε μη-
δενὶ παρακολουθεῖν, μηδὲ συνιέναι μηδὲν, καὶ τοῦ-
τον κακῶς ἔχειν οἰόμεθα· ἂν δέ τινος τὸ ἐντρεπτι-
κὸν καὶ αἰδῆμον ἀπονεκρωθῇ, τοῦτο ἔτι καὶ δύνα-
μιν καλοῦμεν.
6 Καταλαμβάνεις, ὅτι ἐγρήγορας; Οὔ, φησίν·
οὐδὲ γὰρ, ὅταν ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι
ἐγρήγορα. Οὐδὲν οὖν διαφέρει αὕτη ἡ φαντασία
7 ἐκείνης; Οὐδέν. - - Ἔτι τούτῳ διαλέγομαι; καὶ
ποῖον αὐτῷ πῦρ, ἢ ποῖον αὐτῷ σίδηρον προσάγω,
ἵν' αἴσθηται, ὅτι νενέκρωται; αἰσθανόμενος οὐ
8 προσποιεῖται· ἔτι χείρων ἐστὶ τοῦ νεκροῦ. μάχην
οὗτος οὐ συνορᾷ· κακῶς ἔχει. συνορῶν οὗτος, οὐ
κινεῖ-

ejus partem emori, terribile id quidem pleriſque videtur; et nihil non moliremur, ne in hujuſmodi quidpiam incidamus: anima ſi præmoriatur, id nihil ad curam noſtram referimus. Et mehercule, ad ipſam animam etiam quod adtinet, ſi quis ita ſit adfectus, ut nihil adſequatur, nihil intelligat, hunc quoque male ſe habere exiſtimamus: quod ſi autem pudor alicujus & verecundia emortua fuerit, id vero etiam vim quamdam ingenii adpellamus.

Percipis, te evigilare? Non percipio, inquit: neque enim tum percipio, cum in ſomno vigilare mihi videor. Nihil ergo differt hoc viſum ab illo? Nihil, *inquit*. Cum hoc homine amplius ego diſputarem? Et quem ei ignem, aut quod ferrum adhibebo, ut ſe emortuum eſſe ſentiat? Sentit, ſed diſſimulat; pejor etiam eſt mortuo. Hic pugnam non perſpicit; male habet: ille perſpicit, nec tamen movetur, neque proficit; pejus

κινεῖται, οὐδὲ προκόπτει· ἔτι ἀθλιώτερον ἔχει.
ἐκτέτμηται τὸ αἰδῆμον αὐτοῦ, καὶ ἐντρεπτικόν· 9
καὶ τὸ λογικὸν οὐκ ἀποτέτμηται, ἀλλ᾽ ἀποτε-
θηρίωται. Ταύτην ἐγὼ δύναμιν εἴπω; μὴ γένοι- 10
το· εἰ μὴ καὶ τὴν τῶν κιναίδων, καθ᾽ ἣν πᾶν τὸ ἐπελθὸν, ἐν μέσῳ καὶ ποιοῦσι καὶ λέγουσιν.

ΚΕΦ. ϛ΄.

Περὶ Προνοίας.

Ἀφ᾽ ἑκάστου τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων ῥᾴδιόν ἐστιν ἐγκωμιάσαι τὴν Πρόνοιαν, ἂν δύο τις ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, δύναμίν τε συνορατικὴν
τῶν γεγονότων ἑκάστῳ, καὶ τὸ εὐχάριστον. εἰ 2
δὲ μὴ, ὁ μὲν οὐκ ὄψεται τὴν εὐχρηστίαν τῶν γεγονότων· ὁ δ᾽ οὐκ εὐχαριστήσει ἐπ᾽ αὐτοῖς, οὐδ᾽
ἂν εἰδῇ. Χρώματα ὁ Θεὸς εἰ πεποιήκει, δύναμιν 3
δὲ

jus etiam ſe habet. Refectus eſt illi ſenſus pudoris & verecundiæ: & rationalis quidem facultas non reſecta eſt ei, ſed efferata. Egone hanc vim quamdam animi dicam? abſit: niſi & iſtam cinædorum ita adpellem, quâ, quidquid in animum venerit, in propatulo & faciunt & dicunt.

CAP. VI.

De Providentia.

Ex rebus ſingulis, quæ in mundo ſunt vel fiunt, facile eſt Providentiam laudibus proſequi; ſi cui duo hæc inſint, facultas proprietates & adjuncta cujusque rei perſpiciendi & gratus animus. Sin minus, alter uſum & commoditatem eorum, quæ ſunt vel fiunt, non perſpiciet; alter, & ſi cognoſcat, gratum ſe pro iis non exhibebit. Si colores feciſſet Deus, facul-

δὲ θεατικὴν αὐτῶν μὴ πεποιήκει, τί ἂν ἦν ὄφε-
4 λος; Οὐδ' ὁτιοῦν. Ἀλλ' ἀνάπαλιν, εἰ τὴν
μὲν δύναμιν πεποιήκει, τὰ ὄντα δὲ μὴ τοιαῦτα,
οἷα ὑποπίπτειν τῇ δυνάμει τῇ ὁρατικῇ, καὶ οὕτω
5 τί ὄφελος; Οὐδ' ὁτιοῦν. Τί δ', εἰ καὶ ἀμφό-
τερα ταῦτα πεποιήκει, φῶς δὲ μὴ πεποιήκει;
6 Οὐδ' οὕτω τι ὄφελος. Τίς οὖν ὁ ἁρμόσας τοῦ-
το πρὸς ἐκεῖνο, κἀκεῖνο πρὸς τοῦτο; τίς δ' ὁ
ἁρμόσας τὴν μάχαιραν πρὸς τὸν κολεὸν, καὶ τὸν
7 κολεὸν πρὸς τὴν μάχαιραν; οὐδείς; καὶ μὴν ἐξ
αὐτῆς τῆς κατασκευῆς τῶν ἐπιτετελεσμένων ἀπο-
φαίνεσθαι εἰώθαμεν, ὅτι τεχνίτου τινὸς πάντως
8 τὸ ἔργον, οὐχὶ δ' εἰκῇ κατεσκευασμένον. Ἆρ' οὖν
τούτων μὲν ἕκαστον ἐμφαίνει τὸν τεχνίτην, τὰ δ'
9 ὁρατὰ, καὶ ὅρασις, καὶ φῶς οὐκ ἐμφαίνει; τό δ'
ἄῤῥεν καὶ τὸ θῆλυ, καὶ προθυμία ἡ πρὸς τὴν συν-
ουσίαν ἑκατέρου, καὶ δύναμις ἡ χρηστικὴ τοῖς μορίοις
τοῖς

cultatem vero, quâ illas cerneremus, non feciſſet, quis eorum eſſet uſus? Nullus omnino. Et e contra, ſi facultatem quidem videndi feciſſet, res autem non tales, ut illi facultati ſubjicerentur, quænam hoc modo utilitas foret? Nulla omnino. Quid vero, ſi & haec utraque feciſſet, lumen vero non feciſſet? Ne ſic quidem ullus eſſet uſus. Quis ergo eſt, qui hoc illi adcommodavit, & illud huic? quis vero, qui vaginam gladio adcommodavit, gladiumque vaginæ? nemone? Atqui ex ipſa rerum effectarum ſtructura ſolemus demonſtrare, artificis utique eſſe opificium alicujus, non autem temere fuiſſe conſtructum. Horumne adeo ſingula ſuum demonſtrant artificem; adſpectabilia vero, & facultas videndi, & lumen, non demonſtrant? Quid? mas & fœmina, & utriuſque ad coitum propenſio, & partibus ad eam rem deſtinatis utendi facultas, nonne

τοῖς κατεσκευασμένοις, οὐδὲ ταῦτα ἐμφαίνει τὸν
τεχνίτην; Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὔ; ἡ δὲ τοιαύτη τῆς 10
διανοίας κατασκευὴ, καθ' ἣν οὐχ ἁπλῶς, ἐπιπίπ-
τοντες τοῖς αἰσθητοῖς, τυπούμεθα ὑπ' αὐτῶν, ἀλ-
λὰ καὶ ἐκλαμβάνομέν τι, καὶ ἀφαιροῦμεν, καὶ
προστίθεμεν, καὶ συντίθεμεν τάδε τινὰ δι' αὐτῶν,
καὶ, νὴ Δία, μεταβαίνομεν ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλα
τὰ οὕτω πως παρακείμενα· οὐδὲ ταῦτα ἱκανὰ κινῆ-
σαί τινας καὶ διατρέψαι πρὸς τὸ μὴ ἀπολιπεῖν τὸν
τεχνίτην; Ἢ ἐξηγησάσθωσαν ἡμῖν, τί τὸ ποιοῦν 11
ἐστιν ἕκαστον τούτων, ἢ πῶς οἷόντε τὰ οὕτω θαυ-
μαστὰ καὶ τεχνικὰ εἰκῇ καὶ ἀπὸ ταὐτομάτου γί-
νεσθαι.

Τί οὖν; ἐφ' ἡμῶν μόνων γίνεται ταῦτα; Πολ- 12
λὰ μὲν ἐπὶ μόνων, ὧν ἐξαιρέτως χρείαν εἶχε τὸ
λογικὸν ζῶον· πολλὰ δὲ κοινὰ εὑρήσεις ἡμῖν καὶ
πρὸς τὰ ἄλογα. Ἆρ' οὖν καὶ παρακολουθεῖ 13
τοῖς

ne haec artificem declarant? At haec quidem eam vim non habent? ſed quod ea ſit intellectus noſtri ſtructura, ut non ſimpliciter rerum in ſenſus noſtros incidentium formæ nobis imprimantur, verum etiam ut inde aliquid ſeligamus, & abſtrahamus, & adjungamus, & quædam exinde componamus, denique ab aliis ad alia, his quodammodo adfinia, transeamus: ne hæc quidem ſufficiunt ad nonnullos permovendos, eoque verecundiæ adigendos, ut artificem haud deſerant? Exponant ſaltem nobis, quid illud ſit, quod haec ſingula efficiat; aut quî fieri poſſit, ut res adeo admirabiles & artificioſæ temere caſuque exſtiterint.

Quid ergo? in nobis ſolis hæc fiunt? In nobis ſolis quidem multa, quorum præcipue opus fuit animali rationali; multa vero nobis cum brutis communia invenies. Numquid

τοῖς γινομένοις ἐκεῖνα; Οὐδαμῶς. ἄλλο γάρ ἐστι
χρῆσις, καὶ ἄλλο παρακολούθησις. ἐκείνων χρείαν
εἶχεν ὁ Θεὸς, χρωμένων ταῖς φαντασίαις· ἡμῶν
14 δὲ παρακολουθούντων τῇ χρήσει. διὰ τοῦτο ἐκεί-
νοις μὲν ἀρκεῖ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν, καὶ τὸ ἀνα-
παύεσθαι, καὶ ὀχεύειν, καὶ τἄλλα ὅσα ἐπιτελεῖ
τῶν αὐτῶν ἕκαστον· ἡμῖν δ' οἷς καὶ τὴν παρακο-
λουθητικὴν δύναμιν ἔδωκεν, οὐκέτι ταῦτ' ἐπαρκεῖ.
15 ἀλλ' ἂν μὴ κατὰ τρόπον, καὶ τεταγμένως, καὶ
ἀκολούθως τῇ ἑκάστου φύσει καὶ κατασκευῇ
πράττωμεν, οὐκέτι τοῦ τέλους τευξόμεθα τοῦ
16 ἑαυτῶν. ὧν γὰρ αἱ κατασκευαὶ διάφοροι, τού-
17 των καὶ τὰ ἔργα, καὶ τὰ τέλη. οὗ τοίνυν ἡ κα-
τασκευὴ μόνον χρηστικὴ, τούτῳ χρῆσθαι ὁπωσοῦν
ἀπαρκεῖ· οὗ δὲ καὶ παρακολουθητικὴ τῇ χρήσει,
τούτῳ τὸ κατὰ τρόπον ἂν μὴ προσῇ, οὐδέποτε
18 τεύξεται τοῦ τέλους. Τί οὖν; ἐκείνων ἕκαστον
κατα-

quid igitur & illa ratione adſequuntur ea quæ fiunt? Nequaquam: namque aliud eſt, uti; aliud, ratione adſequi & intelligere. Illorum opus fuit Deo, ut quæ viſis uterentur; noſtri vero, ut qui uſum illum etiam intelligeremus. Ideoque illis ſatis eſt, edere & bibere & quieſcere, ſobolemque propagare, cæteraque quæ ſingula eorum peragunt: nobis vero, quibus ratione res adſequendi facultatem dedit, hæc item non ſufficiunt: ſed, niſi certo modo atque ordine & naturæ cujuſque rei ac conſtitutioni convenienter egerimus, nequaquam noſtrum obtinebimus finem. Nam quorum diverſa eſt conſtitutio; eorum & opera & fines diverſi ſunt. Cujus itaque conſtitutio ea eſt, ut rebus ſolummodo utatur, huic qualiſcunque ſatis eſt uſus: cujus vero ea eſt conſtitutio, ut ipſum etiam uſum ratione adſequatur, huic niſi modus & ordo acceſſerint, nunquam is ſuum obtinebit finem. Quid ergo?

κατασκευάζει, τὸ μὲν ὥστ᾽ ἐσθίεσθαι, τὸ δ᾽ ὥστε
ὑπηρετεῖν εἰς γεωργίαν, τὸ δ᾽ ὥστε τυρὸν φέρειν,
τὸ δ᾽ ἄλλο ἐπ᾽ ἄλλῃ χρείᾳ παραπλησίῳ· πρὸς ἃ,
τίς χρεία τοῦ παρακολουθεῖν ταῖς φαντασίαις, καὶ
ταύτας διακρίνειν δύνασθαι; Τὸν δ᾽ ἄνθρωπον 19
θεατὴν εἰσήγαγεν αὐτοῦ τε, καὶ τῶν ἔργων τῶν
αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν
αὐτῶν. διὰ τοῦτο αἰσχρόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, ἄρ- 20
χεσθαι καὶ καταλήγειν ὅπου καὶ τὰ ἄλογα· ἀλ-
λὰ μᾶλλον ἔνθεν μὲν ἄρχεσθαι, καταλήγειν δ᾽
ἐφ᾽ ὃ κατέληξεν ἐφ᾽ ἡμῶν καὶ ἡ φύσις. κατέληξε 21
δ᾽ ἐπὶ θεωρίαν, καὶ παρακολούθησιν, καὶ σύμφω-
νον διεξαγωγὴν τῇ φύσει. ὁρᾶτε οὖν, μὴ ἀθέατοι 22
τούτων ἀποθάνητε.

Ἀλλ᾽ εἰς Ὀλυμπίαν μὲν ἀποδημεῖτε, ἵν᾽ εἴδη- 23
τε τὸ ἔργον τοῦ Φειδίου· καὶ ἀτύχημα ἕκαστος
ὑμῶν οἴεται τὸ ἀνιστόρητος τούτων ἀποθανεῖν. ὅπου
δ᾽ οὐδ᾽ ἀποδημῆσαι χρεία ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἔστιν ἤδη, καὶ 24

ergo? Eorum unumquodque Deus conſtituit, aliud ut eſui, aliud ut agriculturæ inſerviat, aliud ut caſeum ſuppeditet, aliud ut alium conſimilem præſtet uſum: quas ad res, quid opus erat viſa ratione adſequi, eaque poſſe diſcernere? Hominem autem introduxit, ut cum ſui ipſius ſpectator eſſet, tum operum Suorum; nec ſpectator modò, ſed & eorum enarrator. Quare homini turpe eſt, inde & incipere, & ibi deſinere, ubi & bruta: quin potius inde quidem incipiendum; ſed ibi deſinendum, ubi in nobis Natura deſiit: deſiit autem in contemplatione & intelligentiâ, inque vivendi ratione naturæ convenienti. Videte igitur, ne his rebus haud perſpectis e vita diſcedatis.

At Olympiam quidem iter vos facitis, ut Phidiæ opus ſpectetis; inque malis quiſque ſuis numerat, ſi illis non viſitatis moriatur: ubi vero nulla peregrinatione

πάρεστι τοῖς ἔργοις, ταῦτα δὲ θεάσασθαι καὶ κατα-
25 νοῆσαι οὐκ ἐπιθυμήσετε; οὐκ αἰσθήσεσθε τοίνυν, οὔ-
τε τίνες ἐστὲ, οὔτ᾽ ἐπὶ τί γεγόνατε, οὔτε τί τοῦτ᾽
26 ἔστιν, ἐφ᾽ ὃ τὴν θέαν παρειλήφατε; Ἀλλὰ γίνεταί
τινα ἀηδῆ καὶ χαλεπὰ ἐν τῷ βίῳ. Ἐν Ὀλυμπίᾳ δ᾽
οὐ γίνεται; οὐ καυματίζεσθε; οὐ στενοχωρεῖσθε; οὐ
κακῶς λούεσθε; οὐ καταβρέχεσθε, ὅταν βρέχῃ;
θορύβου δὲ καὶ βοῆς καὶ τῶν ἄλλων χαλεπῶν οὐκ
27 ἀπολαύετε; ἀλλ᾽ οἶμαι, ὅτι ταῦτα πάντα ἀντι-
τιθέντες πρὸς τὸ ἀξιόλογον τῆς θέας, φέρετε καὶ
28 ἀνέχεσθε. Ἄγε, δυνάμεις δ᾽ οὐκ εἰλήφατε, καθ᾽
ἃς οἴσετε πᾶν τὸ συμβαῖνον; μεγαλοψυχίαν οὐκ
εἰλήφατε; ἀνδρείαν οὐκ εἰλήφατε; καρτερίαν οὐκ
29 εἰλήφατε; καὶ τί ἔτι μοι μέλει, μεγαλοψύχῳ ὄντι,
τῶν ἀποβῆναι δυναμένων; τί μ᾽ ἐκστήσει, ἢ ταρά-
ξει; ἢ τί ὀδυνηρὸν φανεῖται; οὐ χρήσομαι τῇ δυ-
νάμει

tione opus eſt, ubi jam nunc verſatur quisque, & operibus præſens adeſt, ea ſpectandi intelligendique nullo tenebimini deſiderio? Non ſentietis tandem, neque qui ſitis, nec ad quid nati ſitis, nec quid ſit illud, propter quod ſpectandi facultatem accepiſtis? At in vitâ ſunt injucunda quædam atque moleſta! Numquid Olympiæ non ſunt? nonne æſtus vos urit? nonne turba premimini? nonne malè lavatis? non madeſcitis, cùm pluit? non tumultum & clamorem aliaſque moleſtias fertis? Nimirum hæc omnia, opinor, cum magnificentiâ ſpectaculorum conferentes, toleratis & ſuſtinetis. Agite vero, nonne facultates accepiſtis, quibus omnem perferatis eventum? magnanimitatem non accepiſtis? fortitudinem non accepiſtis? tolerantiam non accepiſtis? Et quid mihi amplius ea curæ ſunt, magno cùm ſim animo, quæ poſſint evenire? quid me de ſtatu animi dejiciet, aut perturbabit? aut quid acerbum videbitur? Non utar
eâ

νάμει πρὸς ἃ εἴληφα αὐτὴν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς ἀποβαί-
νουσι πενθήσω, καὶ στενάζω.

Ναί· ἀλλ᾽ αἱ μύξαι μου ῥέουσι. Τίνος οὖν ἕνεκα 30
χεῖρας ἔχεις; ἀνδράποδον· οὐχ ἵνα καὶ ἀπομύσσῃς
σεαυτόν; Τοῦτο οὖν εὔλογον, μύξας γίνεσθαι ἐν τῷ 31
κόσμῳ; Καὶ πόσῳ κρεῖττον ἀπομύξασθαί σε, ἢ ἐγ-
καλεῖν; ἢ τί οἴει ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰ μὴ 32
λέων τοιοῦτος ἐγένετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ
σῦς, καὶ ἄδικοί τινες ἄνθρωποι καὶ θηριώδεις, οὓς
ἐκεῖνος ἐξήλαυνε καὶ ἐκάθαιρε; καὶ τί ἂν ἐποίει, μη- 33
δενὸς τοιούτου γεγονότος; ἢ δῆλον ὅτι ἐντετυλιγμένος
ἂν ἐκάθευδεν; οὐκοῦν πρῶτον μὲν οὐκ ἂν ἐγένετο
Ἡρακλῆς, ἐν τρυφῇ τοιαύτῃ καὶ ἡσυχίᾳ νυστάζων
ὅλον τὸν βίον· εἰ δ᾽ ἄρα καὶ ἐγένετο, τί ὄφελος
αὐτοῦ; τίς δὲ χρῆσις τῶν βραχιόνων τῶν ἐκείνου, καὶ 34
τῆς ἄλλης ἀλκῆς καὶ καρτερίας καὶ γενναιότητος,

eâ facultate ad has res, quarum cauſſa eam accepi, ſed in omni eventu dolebo & gemitus edam?

Næ! at mucus mihi defluit! — Cujus igitur gratiâ manus habes, mancipium? nonne etiam in hoc, ut te emungas? — Ergone rationi conſentaneum eſt, in mundo mucos exiſtere! — At quanto præſtat, te emungere, quàm naturam incuſare? Aut quem in virum evaſurum fuiſſe Herculem exiſtimas, niſi talis exſtitiſſet leo & hydra & cervus & aper & injuſti quidam homines & feri, quos expulit ille & expurgavit? Quid vero ille feciſſet, ſi nihil exſtitiſſet hujuſmodi? Nempe involutus ſtragulis obdormiturus erat: proinde, primum, non Hercules ille erat exſtiturus, ſi in tali luxu & quiete totam ſtertuiſſet vitam; deinde, fac tamen eum exſtitiſſe, quid commodi inde foret? quis uſus lacertorum ejus, cæterique roboris & conſtantiæ & generoſi animi, niſi hujuſmodi pericula atque occaſiones excitaſſent eum

εἰ μὴ τοιαῦταί τινες αὐτὸν περιστάσεις καὶ ὕλαι διέ-
35 σεισαν καὶ ἐγύμνασαν; Τί οὖν; Αὐτῷ ταῦτά σε δεῖ
κατασκευάζειν, καὶ ζητεῖν ποθεν λέοντα εἰσαγαγεῖν
36 εἰς τὴν χώραν τὴν αὐτοῦ, καὶ σῦν, καὶ ὕδραν; Μω-
ρία τοῦτο καὶ μανία. γενόμενα δὲ, καὶ εὑρηθέντα,
εὔχρηστα ἦν πρὸς τὸ δεῖξαι καὶ γυμνάσαι τὸν Ἡρα-
κλέα.

37 Ἄγε οὖν καὶ σὺ, τούτων αἰσθόμενος, ἀπόβλε-
ψον εἰς τὰς δυνάμεις ἃς ἔχεις· καὶ ἀπιδὼν, εἰπέ·
Φέρε νῦν, ὦ Ζεῦ, ἣν θέλεις περίστασιν· ἔχω γὰρ
παρασκευὴν ἐκ σοῦ μοι δεδομένην, καὶ ἀφορμὰς,
πρὸς τὸ κοσμῆσαι διὰ τῶν ἀποβαινόντων ἐμαυ-
38 τόν. Οὔ· ἀλλὰ κάθησθε, τὰ μὲν, μὴ συμβῇ,
τρέμοντες· τῶν δὲ συμβαινόντων ἕνεκα ὀδυρόμε-
39 νοι, καὶ πενθοῦντες, καὶ στένοντες. εἶτα τοῖς
Θεοῖς ἐγκαλεῖτε. τί γάρ ἐστιν ἄλλο ἀκόλουθον
40 τῇ τοιαύτῃ ἀγεννείᾳ, ἢ καὶ ἀσέβεια; καί τοι ὅγε
Θεὸς οὐ μόνον ἔδωκεν ἡμῖν τὰς δυνάμεις ταύτας,
καθ'

& exercuiſſent? Quid ergo? Hæc tibi ipſi parare te oportet, ac operam dare, ut alicunde in regionem tuam leonem & aprum & hydram introducas? Id vero ſtultum atque inſanum foret: ſed hæc, cum exſtitiſſent atque inventa eſſent, peropportuna fuere ad Herculem demonſtrandum & exercendum.

Age ergo, & tu, his perceptis, intuere facultates quibus es inſtructus; eaſque intuitus, dic: Inve-he nunc, O Jupiter, quodcunque velis periculum; namque vim inſitam & præparationem habeo à te datam, & ſubſidia, ad me ex his, quæcumque evenerint, ornandum! At non ita: ſed ſedetis, alia ne accidant trementes, ob ea vero, quæ accidunt, ejulantes, lugentes & gementes. Deinde Deos incuſatis. Quid enim aliud talem ſequitur mollitiem, niſi impietas etiam? Et tamen Deus non modo facul-

καθ' ἃς οἴσομεν πᾶν τὸ ἀποβαῖνον, μὴ ταπεινούμενοι, μηδὲ συγκλώμενοι ὑπ' αὐτοῦ· ἀλλ', ὃ ἦν ἀγαθοῦ βασιλέως, καὶ ταῖς ἀληθείαις πατρὸς, ἀκώλυτον τοῦτο ἔδωκεν, ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον, καὶ ὅλον αὐτὸ ἐφ' ἡμῖν ἐποίησεν, οὐδ' αὐτῷ τινα πρὸς τοῦτο ἰσχὺν ἀπολιπὼν, ὥστε κωλῦσαι ἢ ἐμποδίσαι.
Ταῦτα ἔχοντες ἐλεύθερα, καὶ ὑμέτερα, οὐ χρῆσθε 41
αὐτοῖς· οὐδ' αἰσθάνεσθε, τίνα εἰλήφατε, καὶ παρὰ τίνος· ἀλλὰ κάθησθε πενθοῦντες, καὶ στένον- 42
τες, οἱ μὲν πρὸς αὐτὸν τὸν δόντα ἀποτετυφλωμένοι, μηδ' ἐπιγινώσκοντες τὸν εὐεργέτην· οἱ δ' ὑπ' ἀγεννείας εἰς μέμψεις καὶ τὰ ἐγκλήματα τῷ
Θεῷ ἐκτρεπόμενοι. Καί τοι πρὸς μεγαλοψυχίαν 43
μὲν καὶ ἀνδρείαν, ἐγὼ σοὶ δείξω, ὅτι ἀφορμὰς καὶ παρασκευὴν ἔχεις· πρὸς δὲ τὸ μέμφεσθαι καὶ ἐγκαλεῖν ποίας ἀφορμὰς ἔχεις, σύ μοι δείκνυε.

cultates nobis eas dedit, quibus eventus omnes ferremus animis neque abjectis neque fractis: ſed, quod erat boni regis, & vere patris, hoc ita nobis dedit, ut neque prohiberi, neque cogi, neque impediri poſſit, & totum hoc noſtræ ſubjecit poteſtati, ne quidem ſibi ipſi poteſtate aliquâ relictâ, quâ illud prohibeat aut impediat. Hæc cum vos libera & veſtri juris habeatis, eis non utimini; nec animadvertitis, quæ, & a quo illa accceperitis; ſed ſedetis lugentes & gementes, alii erga ipſum largitorem excæcati, neque benefactorem agnoſcentes; alii propter mollitiem ad querelas & accuſationes contra Deum converſi. Quamquam, ad magnanimitatem & fortitudinem habere te ſubſidia vireſque inſitas, ego tibi oſtendam: ad querelas vero & accuſationes effundendas, quæ ſubſidia habeas, tu mihi oſtende.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ τῆς χρείας τῶν Μεταπιπτόντων καὶ Ὑποθετικῶν, καὶ τῶν ὁμοίων.

Ἡ περὶ τοὺς μεταπίπτοντας καὶ ὑποθετικοὺς, ἔτι δ' ἐκ τοῦ ἠρωτῆσθαι περαίνοντας, καὶ πάντας ἁπλῶς τοὺς τοιούτους λόγους πραγματεία,
2 λανθάνει τοὺς πολλοὺς περὶ καθήκοντος οὖσα. ζητοῦμεν γὰρ ἐπὶ πάσης ὕλης, πῶς ἂν εὕροι ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὴν διέξοδον καὶ ἀναστροφὴν τὴν ἐν
3 αὐτῇ καθήκουσαν. Οὐκοῦν ἢ τοῦτο λεγέτωσαν, ὅτι οὐ συγκαθήσει εἰς ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν ὁ σπουδαῖος· ἢ ὅτι, συγκαθεὶς, οὐκ ἐπιμελήσεται τοῦ μὴ εἰκῆ, μηδ' ὡς ἔτυχεν, ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει
4 ἀναστρέφεσθαι. μὴ τούτων δὲ μηδέτερον προσδεχομέ-

CAP. VII.

De uſu Argumentationum variantium, (quæ Μεταπίπτοντες dicuntur) tum Hypotheticarum, earumque ſimilium.

Ignorant vulgo, ad officii rationem pertinere tractationem Argumentationum variantium (*quæ vocantur,*) tum hypotheticarum, interrogando concludentium, & quæcumque omnino ſunt ejus generis aliæ. Quippe in quavis propoſita materia quærimus, quo pacto vir bonus & probus convenientem rationem inveniat, qua eam tractet, in eaque verſetur. Aut igitur hoc dicant, ad interrogationem & reſponſionem non deſcenſurum probum gravemque virum; aut, ſi deſcenderit, nullam adhibiturum curam, quo minus temerè & fortuito in reſponſionibus & interrogationibus verſetur. Qui vero neutrum horum admiſerint,

χομένοις, ἀναγκαῖον ὁμολογεῖν, ὅτι ἐπίσκεψίν
τινα ποιητέον τῶν τόπων τούτων, περὶ οὓς μά-
λιστα στρέφεται ἡ ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις. Τί 5
γὰρ ἐπαγγέλλεται ἐν λόγῳ; Τἀληθῆ τιθέναι,
τὰ ψευδῆ αἴρειν, τὰ ἄδηλα ἐπέχειν. Ἆρ᾽ οὖν 6
ἀρκεῖ τοῦτο μόνον μαθεῖν; Ἀρκεῖ, φησίν. Οὐκοῦν
καὶ τῷ βουλομένῳ ἐν χρήσει νομίσματος μὴ δια-
πίπτειν ἀρκεῖ τοῦτο ἀκοῦσαι, διότι, Τὰς μὲν δοκί-
μους δραχμὰς παραδέχου, τὰς δ᾽ ἀδοκίμους ἀπο-
δοκίμαζε; Οὐκ ἀρκεῖ. Τί οὖν δεῖ τούτῳ προσλα- 7
βεῖν; Τί δὲ ἄλλο, ἢ δύναμιν δοκιμαστικήν τε καὶ
διακριτικὴν τῶν δοκίμων τε καὶ ἀδοκίμων δραχ-
μῶν; Οὐκοῦν καὶ ἐπὶ λόγου οὐκ ἀρκεῖ τὸ λεχ- 8
θὲν, ἀλλ᾽ ἀνάγκη δοκιμαστικὸν γενέσθαι, καὶ
διακριτικὸν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψευδοῦς, καὶ τοῦ
ἀδήλου; Ἀνάγκη. Ἐπὶ τούτοις τί παραγγέλ- 9
λεται ἐν λόγῳ; Τὸ ἀκόλουθον τοῖς δοθεῖσιν ὑπὸ

ſerint, fateantur neceſſe eſt, iſtorum locorum conſiderationem aliquam habendam eſſe, in quibus maxime verſatur interrogatio & reſponſio. Quid enim promittitur in diſputatione? Ponere vera, falſa tollere, ab incertis adſenſionem cohibere. An igitur ſatis eſt, hoc ſolum noſſe? Satis, inquit. Ergo ei etiam, qui in uſu monetæ errare non vult, ſatis eſt, hoc audiſſe, probas drachmas eſſe accipiendas, adulterinas vero repudiandas? Non ſatis. Quid ergo huic adjungendum? Quid aliud, niſi facultas probas & adulterinas drachmas explorandi dijudicandique? Quapropter nec in diſputatione ſufficit audiſſe id quod dictum eſt; ſed exploratorem te fieri neceſſe eſt, &, quid verum ſit, quid falſum, quid incertum, poſſe dijudicare? Neceſſe. Poſthæc in diſputatione quid præcipitur? Id quod a te rectè conceſſis

10 σοῦ καλῶς, παραδέχου. Ἄγε, ἀρκεῖ οὖν κἀνταῦθα, τοῦτο γνῶναι; Οὐκ ἀρκεῖ· δεῖ δὲ μαθεῖν, πῶς τί τισιν ἀκόλουθον γίνεται, καὶ πότε μὲν ἓν
11 ἑνὶ ἀκολουθεῖ, πότε δὲ πλείοσι κοινῇ. Μή ποτε οὖν καὶ τοῦτο ἀνάγκη προσλαβεῖν τὸν μέλλοντα ἐν λόγῳ συνετῶς ἀναστραφήσεσθαι, καὶ αὐτόν τε ἀποδείξειν ἕκαστα ἀποδόντα, καὶ τοῖς ἀποδεικνύουσι παρακολουθήσειν, μηδ' ὑπὸ τῶν σοφιζομένων διαπλανη-
12 θήσεσθαι, ὡς ἀποδεικνύντων; Οὐκοῦν ἐλήλυθεν ἡμῖν ἡ περὶ τῶν συναγόντων λόγων καὶ τρόπων πραγματεία καὶ γυμνασία, καὶ ἀναγκαία πέφηνεν.
13 Ἀλλὰ δὴ ἔστιν ἐφ' ὧν δεδώκαμεν ὑγιῶς τὰ λήμματα, καὶ συμβαίνει τι ἐξ αὐτῶν· ψεῦδος
14 δὲ ὄν, οὐδὲν ἧττον συμβαίνει. Τί οὖν μοι καθήκει ποιεῖν; προσδέχεσθαι τὸ ψεῦδος; Καὶ πῶς οἷόν
15 τε; Ἀλλὰ λέγειν, ὅτι, Οὐχ ὑγιῶς παρεχώρησα τὰ

conſequens fuerit, admittendum tibi eſſe. Age, numquid & hìc ſatis eſt, hoc præceptum noſſe? Non ſatis: ſed addiſcendum, quomodo aliquid aliquibus ſit conſectarium, & quando unum ſit uni conſequens, quando pluribus conjunctim. Videndum igitur, ne & hoc adſumendum ei ſit, qui ſcienter in diſputationibus verſari velit, ut & ipſe ſingula demonſtrare poſſit quæ tradit, & demonſtrationes aliorum intelligat, neque a ſophiſtis, tamquam demonſtrantibus, decipiatur. Inde itaque venit nobis tractatio atque exercitatio concludentium rationum modorumque, & neceſſaria viſa eſt.

At vero fit interdum, ut, quas propoſitiones recte conceſſimus, ex iis aliquid concludatur, quod falſum eſt, neque tamen eo minus inde concluditur. Quid igitur mihi convenit ut faciam? Num admittam mendacium? Id vero quî poſſim? An dicam, ea quibus adſenſus eram, non recte fuiſſe a me conceſſa? Atqui

τὰ ὡμολογημένα; Καὶ[4] μὴν οὐδὲ τοῦτο δίδοται.
Ἀλλ' ὅτι οὐ συμβαίνει διὰ τῶν παρακεχωρημέ-
νων; Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δίδοται. Τί οὖν ἐπὶ τούτων 16
ποιητέον; ἢ μή ποτε, ὡς οὐκ ἀρκεῖ τὸ δανείσα-
σθαι πρὸς τὸ ἔτι ὀφείλειν, ἀλλὰ δεῖ προσεῖναι καὶ
τὸ ἐπιμένειν ἐπὶ τοῦ δανείου, καὶ μὴ διαλελύσθαι
αὐτό· οὕτως οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὸ δεῖν παραχωρεῖν
τὸ ἐπιφερόμενον, τὸ δεδωκέναι τὰ λήμματα, δεῖ
δ' ἐπιμένειν ἐπὶ τῆς παραχωρήσεως αὐτῶν.
καὶ δὴ μενόντων μὲν αὐτῶν εἰς τέλος ὁποῖα παρε- 17
χωρήθη, πᾶσα ἀνάγκη ἡμᾶς ἐπὶ τῆς παραχωρή-
σεως ἐπιμένειν, καὶ τὸ ἀκόλουθον αὐτοῖς προσδέχε- 18
σθαι· μὴ μενόντων δὲ αὐτῶν ὁποῖα παρεχωρήθη, καὶ
ἡμᾶς πᾶσα ἀνάγκη τῆς παραχωρήσεως ἀφίστασθαι,
καὶ τοῦ τὸ ἀνακόλουθον τοῖς αὐτῶν λόγοις προσ-
δέχεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμῖν ἔτι, οὐδὲ καθ' ἡμᾶς συμ- 19
βαίνει

Atqui ne hoc quidem datur. An, ex eis quæ conceſſa fuerint, hæc non effici? At neque hoc datur. Quid igitur in his faciendum? Vide an non, quemadmodum ad hoc, ut adhuc debeas, non ſatis eſt te mutuo ſumſiſſe, ſed illud etiam accedat oportet, ut ære alieno obſtrictus manſeris, & debitum nondum diſſolveris; ſic, ut tenearis ad concedendum id quod infertur, non ſatis ſit conceſſiſſe te pronunciata quæ ſunt ab altero poſita, verum etiam perſiſtendum ſit in eorum conceſſione. Et quod ſi illa quidem ad extremum uſque talia permanſerint, qualia ſunt conceſſa; omnino neceſſarium eſt, conceſſionem noſtram ratam nos habere, & id quod eſt illis conſequens amplecti: quod ſi vero talia non permanſerint, qualia ſunt conceſſa; nos etiam omnino neceſſarium eſt a conceſſione diſcedere, & id, quod ex noſtris rationibus non conſequitur, minime amplecti. Neque enim ad nos jam pertinet, neque arbitratu noſtro

βαίνει τοῦτο τὸ ἐπιφερόμενον, ἐπειδὴ τῆς συγχωρή-
20 σεως τῶν λημμάτων ἀπέστημεν. Δεῖ οὖν καὶ τὰ
τοιαῦτα τῶν λημμάτων ἱστορῆσαι, καὶ τὴν τοιαύ-
την μεταβολήν τε καὶ μετάπτωσιν αὐτῶν, καθ'
ἣν ἐν αὐτῇ τῇ ἐρωτήσει, ἢ τῇ ἀποκρίσει, ἢ τῷ
συλλελογίσθαι, ἤ τινι ἄλλῳ τοιούτῳ, λαμβά-
νοντα τὰς μεταπτώσεις, ἀφορμὴν παρέχει τοῖς
ἀνοήτοις τοῦ ταράσσεσθαι, μὴ βλέπουσι τὸ ἀκό-
21 λουθον. Τίνος ἕνεκα; Ἵν' ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ μὴ
παρὰ τὸ καθῆκον, μηδὲ συγκεχυμένως ἀναστρε-
φώμεθα.

22 Καὶ τὸ αὐτὸ ἐπί τε τῶν ὑποθέσεων, καὶ τῶν ὑπο-
θετικῶν λόγων. ἀναγκαῖον γάρ ἐστιν ὅτε αἰτῆσαί
23 τινα ὑπόθεσιν, ὥσπερ ἐπιβάθραν τῷ ἑξῆς λόγῳ. Πᾶ-
σαν οὖν τὴν δοθεῖσαν παραχωρητέον, ἢ οὐ πᾶσαν;
24 καὶ, εἰ οὐ πᾶσαν, τίνα; Παραχωρήσαντι δὲ, με-
νετέον

noſtro concluditur quod infertur, poſtquam a conceſſione ſumtionum receſſerimus. Eſt igitur etiam hujuſmodi propoſitionum ratio, earumque mutatio & tranſitio *(ex alia ſententia in aliam)* diligenter cognoſcenda; qua illæ. dum ſive in ipſa interrogatione, ſive in reſponſione, ſive in concludendo ſyllogiſmo, ſive in alio hujusmodi genere, mutationem aliquam accipiunt, occaſionem perturbationis præbent incogitantibus, qui non vident quid rem quamque conſequatur. Quâ de cauſſâ id curare debemus? Ne in hoc loco contra id quod convenit, ne turbulenter atque temere verſemur.

Atque idem & in hypotheſibus & hypotheticis argumentationibus eſt ſervandum. Aliquando enim neceſſe eſt, hypotheſin poſtulare, quâ, veluti ponte quodam, ad ea quæ ſequuntur tranſeatur. Numquid ergo quælibet data hypotheſis concedenda eſt, aut non quælibet? quod ſi non quælibet, quænam? Si

νετέον εἰσάπαν ἐπὶ τῆς τηρήσεως; ἢ ἔστιν ὅτε ἀπο-
στατέον, τὰ δ' ἀκόλουθα προσδεκτέον, καὶ τὰ
μαχόμενα οὐ προσδεκτέον; Ναί. Ἀλλὰ λέγει 25
τις, ὅτι, Ποιήσω σε, δυνατοῦ δεξάμενον ὑπόθεσιν,
ἐπ' ἀδύνατον ἀπαχθῆναι. πρὸς τοῦτον οὐ συγκα-
θήσει ὁ φρόνιμος, ἀλλὰ φεύξεται ἐξέτασιν καὶ
κοινολογίαν; Καὶ τίς ἔτι ἄλλος ἐστὶ λόγῳ χρη- 26
στικὸς, καὶ δεινὸς ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει, καὶ νὴ
Δία ἀνεξαπάτητός τε καὶ ἀσόφιστος; Ἀλλὰ συγ- 27
καθήσει μὲν, οὐκ ἐπιστραφήσεται δὲ τοῦ μὴ εἰκῇ
καὶ ὡς ἔτυχεν ἀναστρέφεσθαι ἐν λόγῳ; Καὶ πῶς
ἔτι ἔστι τοιοῦτος, οἷον αὐτὸν ἐπινοοῦμεν; Ἀλλ' ἄνευ 28
τινὸς τοιαύτης γυμνασίας καὶ παρασκευῆς φυλάτ-
τειν οἷός τε ἐστὶ τὸ ἑξῆς; Τοῦτο δεικνύτωσαν, 29
καὶ παρέλκει τὰ θεωρήματα ταῦτα πάντα, ἄτο-

πα

Si vero conceſſeris; eſtne quovis modo in eo tenendo perſeverandum? an aliquando ab eo recedendum, ac conſequentia quidem admittenda ſunt, pugnantia vero repudianda? Certe. At efficiam, inquit aliquis, ut, admiſſa hypotheſi rei quæ fieri poſſit, ad id perducaris quod fieri nequit. Cum hoc homine vir prudens prorſus non congredietur? ſed ejus diſputationem & colloquium fugiet? At quis alius ſupereſt, qui uti ratiocinatione poſſit? quis interrogandi & reſpondendi peritus, atque adeo talis, ut neque decipi, neque fallaci concluſione in fraudem illici poſſit? Imo, congredietur quidem cum eo? ſed hoc non curabit, ne temere ac fortuito in diſputatione verſetur? Quo pacto ergo adhuc talis eſt, qualem eum eſſe oportere intelligimus? At ſine tali aliqua exercitatione & præparatione poterit id, quod cuique conſequens eſt, tenere? Oſtendant hoc; & fatebimur ſupervacaneas eſſe omnes iſtas ſpeculationes, abſurdas, & a notione, quam de viro probo gravique infor-

πα ἣν καὶ ἀνακόλουθα τῇ προλήψει τοῦ σπου-
δαίου.

30 Τί ἔτι ἀργοὶ καὶ ῥάθυμοι καὶ νωθροί ἐσμεν,
καὶ προφάσεις ζητοῦμεν, καθ' ἃς οὐ πονήσομεν,
οὐδ' ἀγρυπνήσομεν, ἐξεργαζόμενοι τὸν αὐτῶν λό-
31 γον; -- Ἂν οὖν ἐν τούτοις πλανηθῶ, μή τι τὸν
πατέρα ἀπέκτεινα; -- Ἀνδράποδον, ποῦ γὰρ ἐν-
θάδε πατὴρ ἦν, ἵν' αὐτὸν ἀποκτείνῃς; τί οὖν ἐποί-
ησας; ὃ μόνον ἦν κατὰ τὸν τόπον ἁμάρτημα,
32 τοῦτο ἡμάρτηκας. Ἐπεί τοι τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἐγὼ
Ῥούφῳ εἶπον, ἐπιτιμῶντί μοι, ὅτι τὸ παραλειπό-
μενον ἓν ἐν συλλογισμῷ τινι οὐχ εὕρισκον· Μὴ
γὰρ, ἔφην, τὸ Καπιτώλιον ἐνέπρησα; ὁ δ', Ἀν-
δράποδον, ἔφη, ἐνθάδε τὸ παραλειπόμενον Καπι-
33 τώλιόν ἐστιν; Ἢ ταῦτα μόνα ἁμαρτήματά ἐστι,
τὸ Καπιτώλιον ἐμπρῆσαι, καὶ τὸν πατέρα ἀπο-
κτεῖναι; τὸ δ' εἰκῇ καὶ μάτην καὶ ὡς ἔτυχεν χρῆ-
σθαι ταῖς φαντασίαις ταῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ παρα-
κολου-

formatam animo habemus, alienas.

Quid adhuc inertes, ſocordes, ignavi ſumus, & fugiendi laboris vigiliarumque cauſſas quæritamus? neque vigilabimus, ut rationem expoliamus noſtram? —— Si ergo in his aberraro, numquid patrem occîdi? —— Mancipium, ubi hîc pater erat, ut eum occideres? Quid ergo feciſti? Quod unum hujus loci delictum erat, in eo deliquiſti. Nam hoc ipſum & ego Rufo dicebam, objurganti me, quòd id, quod ſyllogiſmo quodam prætermiſſum erat, non reperiſſem: Numquid, inquam, Capitolium incendi? At ille: Mancipium, inquit, anne, quòd hîc prætermittitur, Capitolium eſt? Aut eane ſola delicta ſunt, incendiſſe Capitolium, & occidiſſe patrem? temere autem & fruſtrà, fortuitòque ſuis uti viſis,

κολουθεῖν λόγῳ, μηδ' ἀποδεῖξει, μηδὲ σοφίσματι, μηδ' ἁπλῶς βλέπειν τὸ καθ' αὑτὸν καὶ οὐ καθ' αὑτὸν ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει· τούτων δ' οὐδέν ἐστιν ἁμάρτημα;

ΚΕΦ. η'.

Ὅτι αἱ Δυνάμεις τοῖς ἀπαιδεύτοις οὐκ ἀσφαλεῖς.

Καθ' ὅσους τρόπους μεταλαμβάνειν ἐστὶ τὰ ἰσοδυναμοῦντα ἀλλήλοις· κατὰ τοσούτους καὶ τὰ εἴδη τῶν ἐπιχειρημάτων τε καὶ ἐνθυμημάτων ἐν τοῖς λόγοις ἐκποιεῖ μεταλαμβάνειν. οἷον φέρε 2
τὸν τρόπον τοῦτον· Εἰ ἐδανείσω, καὶ μὴ ἀπέδωκας, ὀφείλεις μοι τὸ ἀργύριον· οὐχὶ ἐδανείσω μὲν, καὶ οὐκ ἀπέδωκας· οὐκοῦν οὐ μὴν ὀφείλεις μοι τὸ ἀργύριον. Καὶ τοῦτο οὐδενὶ μᾶλλον προσ- 3
ήκει, ἢ τῷ φιλοσόφῳ, ἐμπείρως ποιεῖν. εἴπερ γὰρ ἀτε-

viſis, neque argumentationem aut demonſtrationem aut captionem intelligere; neque omnino videre in interrogatione & reſponſione, quid noſtris poſitis vel conceſſis conſentaneum ſit, quid non: in nulla vero harum rerum ineſt peccatum?

CAP. VIII.

Facultates non ſine periculo eſſe hominibus ineruditis.

Quot modis æquipollentia variari poſſunt; totidem modis etiam epicherematum & enthymematum ſpecies in diſſerendo poſſunt variari. Exemplo ſit modus hicce: *Si mutuatus es, et non reddidiſti, debes mihi pecuniam. Atqui non mutuatus es, nec reddidiſti. Non ergo pecuniam mihi debes.* Et hoc dextrè facere, nemini magis, quam philoſopho convenit. Nam ſi enthy-

ἀτελὴς συλλογισμός ἐστι τὸ ἐνθύμημα, δῆλον ὅτι
ὁ περὶ τὸν τέλειον συλλογισμὸν γεγυμνασμένος,
οὗτος ἂν ἱκανὸς εἴη καὶ περὶ τὸν ἀτελῆ οὐδὲν
ἧττον.

4 Τί ποτ᾽ οὖν οὐ γυμνάζομεν αὐτούς τε καὶ ἀλ-
5 λήλους τὸν τρόπον τοῦτον; Ὅτι νῦν, καί τοι μὴ
γυμναζόμενοι περὶ ταῦτα, μηδ᾽ ἀπὸ τῆς ἐπιμε-
λείας τοῦ ἤθους ὑπό γε ἐμοῦ περισπώμενοι, ὅμως
6 δ᾽ οὐδὲν ἐπιδίδομεν εἰς καλοκἀγαθίαν. τί οὖν χρὴ
προσδοκᾷν, εἰ καὶ ταύτην τὴν ἀσχολίαν προσλά-
βοιμεν; καὶ μάλισθ᾽, ὅτι οὐ μόνον ἀσχολία τις
ἀπὸ τῶν ἀναγκαιοτέρων αὕτη προσγένοιτ᾽ ἄν, ἀλ-
λὰ καὶ οἰήσεως ἀφορμὴ, καὶ τύφου, οὐχ ἡ τυχοῦ-
7 σα. μεγάλη γάρ ἐστι δύναμις ἡ ἐπιχειρητικὴ καὶ
πιθανολογικὴ, καὶ μάλιστ᾽ εἰ τύχοι γυμνασίας
ἐπιπλέον, καί τινα καὶ εὐπρέπειαν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων
8 προσλάβοι. ὅτι καὶ ἐν τῷ καθόλου πᾶσα δύναμις
ἐπι-

enthymema imperfectus eſt ſyllogiſmus; intelligitur, eum, qui in perfecto ſyllogiſmo eſt exercitatus, in imperfecto etiam nihilo minus fore ſatis inſtructum.

Cur igitur non & noſmetipſos & nos inter nos in hoc genere exercemus? Quia nunc, etſi in his non exercemur, neque a cura morum, per me quidem, avellimur; tamen virtute nihilo reddimur auctiores. Quid ergo exſpectandum foret, ſi & iſtam occupationem adjungeremus? & præſertim, cum ea non modo a rebus magis neceſſariis nos abſtractura eſſet, ſed & arrogantiæ & inſolentiæ occaſio non parva indè acceſſura. Magna enim vis eſt argumentandi & probabiliter diſputandi; eoque major, ſi exercitatione diuturnâ acuatur, atque etiam bella quædam verborum ſpecies accedat. Nam & in univerſum quælibet facultas hominibus indoctis
&

ἐπισφαλὴς, τοῖς ἀπαιδεύτοις καὶ ἀσθενέσι προσγε-
νομένη, πρὸς τὸ ἐπᾶραι καὶ χαυνῶσαι ἐπ' αὐτῇ.
Ποίᾳ γὰρ ἄν τις ἔτι μηχανῇ πεῖσαι τὸν νέον 9
τὸν ἐν τούτοις διαφέροντα, ὅτι οὐ δεῖ προσθήκην
αὐτὸν ἐκείνων γενέσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα αὐτῷ προσ-
θεῖναι; οὐχὶ δὲ πάντας τοὺς λόγους τούτους κατα- 10
πατήσας, ἐπηρμένος ἡμῖν καὶ πεφυσημένος περιπα-
τεῖ, μηδ' ἀνεχόμενος ἄν τις ἅπτηται αὐτοῦ, ὑπομι-
μνήσκων, τίνος ἀπολελειμμένος, ποῦ ἀποκέκλικε;

Τί οὖν; Πλάτων φιλόσοφος οὐκ ἦν; Ἱππο- 11
κράτης γὰρ ἰατρὸς οὐκ ἦν; Ἀλλ' ὁρᾷς πῶς φρά-
ζει Ἱπποκράτης. Μή τι οὖν Ἱπποκράτης οὕτω 12
φράζει, καθὸ ἰατρός ἐστι; τί οὖν μιγνύεις πράγ-
ματα, ἄλλως ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων συνδρα-
μόντα; Εἰ δὲ καλὸς ἦν Πλάτων καὶ ἰσχυρός· ἔδει 13
κἀμὲ καθήμενον ἐκπονεῖν, ἵνα καλὸς γένωμαι, ἢ
ἵνα ἰσχυρός· ὡς τοῦτο ἀναγκαῖον πρὸς φιλοσο-
φίαν,

& infirmis periculum adfert, ne propter illam efferantur & inſoleſcant. Nam quâ ratione adoleſcenti his rebus præſtanti perſuadeas, non oportere ipſum acceſſionem fieri illarum facultatum, ſed illas tamquam acceſſionem adjungere ſibi? An non rationibus his omnibus conculcatis, elatus & inflatus nobis obambulabit, neque feret eum qui admonere inſtituat, quibus rebus omiſſis, ad quas deflexerit?

Quid ergo? Plato philoſophus non fuit? *(Viciſſim quæro ego ex te:)* Hippocrates medicus non fuit? At vides, quomodo loquitur Hippocrates. An ergo Hippocrates ſic loquitur, quatenus medicus eſt? quid ergo res miſces, fortuito in iiſdem hominibus conjunctas? Quod ſi formoſus fuit Plato, & robuſtus; idcirco mihi quoque ſedulo elaborandum fuit, ut formoſus evaderem, aut ut robuſtus? Quaſi vero ad philoſo-

φίαν, ἐπεί τις φιλόσοφος ἅμα καὶ καλὸς ἦν καὶ
14 φιλόσοφος; σὺ θέλεις αἰσθάνεσθαι καὶ διακρῖναι
κατὰ τί οἱ ἄνθρωποι γίνονται φιλόσοφοι, καὶ τίνα
ἄλλως αὐτοῖς πάρεστιν; ἄγε, εἰ δ' ἐγὼ φιλόσο-
15 φος ἤμην, ἔδει ὑμᾶς καὶ χωλοὺς γενέσθαι; Τί
οὖν; ἀναιρῶ τὰς δυνάμεις ταύτας; μὴ γένοιτο·
16 οὐδὲ γὰρ τὴν ὁρατικήν. Ὅμως δ', ἄν μου πυνθά-
νῃ, τί ἐστιν ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου· οὐκ ἔχω σοι
ἄλλο εἰπεῖν, ἢ ὅτι ποιὰ προαίρεσις φαντασιῶν.

ΚΕΦ. θ'.

Πῶς ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς ἡμᾶς εἶναι τῷ Θεῷ, ἐπέλθοι ἄν τις ἐπὶ τὰ ἑξῆς.

Εἰ ταῦτά ἐστιν ἀληθῆ τὰ περὶ τῆς συγγενείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων λεγόμενα ὑπὸ τῶν φιλοσόφων·

loſophiam id neceſſario requiratur; quoniam philoſophus aliquis ſimul & formoſus fuit & philoſophus? Non diſcernes atque animadvertes, quid ſit, quo homines fiant philoſophi, & quæ res aliunde & per alias cauſſas iis inſint? Agè vero, ſi ego philoſophus eſſem; voſne etiam claudos fieri oporteret? Quid ergo? tollo facultates iſtas? Abſit; neque enim videndi facultatem tollo. Attamen ſi me roges, quod ſit hominis bonum; aliud non habeo quod dicam, niſi certum quoddam viſorum animi inſtitutum.

CAP. IX.

Qua ratione ab eo, quod cognationem habemus cum Deo, progrediare ad reliqua.

Si vera ſunt hæc, quæ de cognatione Dei & hominum a philoſophis dicuntur; quid aliud hominibus

eſt

σέφων· τί ἄλλο ἀπολείπεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τοῦ Σωκράτους, μηδέποτε πρὸς τὸν πυθόμενον, ποδαπός ἐστιν, εἰπεῖν ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίν-
θιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Διὰ τί γὰρ λέγεις Ἀθη- 2
ναῖον εἶναι σεαυτὸν, οὐχὶ δ' ἐξ ἐκείνης μόνον τῆς
γωνίας, εἰς ἣν ἐῤῥίφη γεννηθέν σου τὸ σωμάτιον; ἢ 3
δῆλον ὅτι ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου, καὶ περιέχοντος οὐ μόνον αὐτὴν ἐκείνην τὴν γωνίαν καὶ ὅλην σου τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς, ὅθεν σου τὸ γένος τῶν προγόνων εἰς σὲ κατελήλυθεν, ἐντεῦθεν ποθέν κα-
λεῖς σεαυτὸν Ἀθηναῖον καὶ Κορίνθιον; Ὁ τοίνυν τῇ 4
διοικήσει τοῦ κόσμου παρηκολουθηκὼς, καὶ μεμαθηκὼς, ὅτι τὸ μέγιστον καὶ κυριώτατον καὶ περιεκτικώτατον πάντων τοῦτό ἐστι τὸ σύστημα τὸ ἐξ ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ, ἀπ' ἐκείνου δὲ τὰ σπέρματα καταπέπτωκεν οὐκ εἰς τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν μόνον, οὐδ' εἰς τὸν πάππον, ἀλλ' εἰς ἅπαντα μὲν τὰ

eſt reliquum, quam Socraticum illud, ut interrogatus, cujas ſis, numquam te Athenienſem aut Corinthium eſſe reſpondeas, ſed Mundanum? Cur enim te Athenienſem nominas, ac non potius ex illo duntaxat angulo, in quem projectum fuit tuum cùm naſceretur corpuſculum? Sane perſpicuum eſt, nomen Athenienſis aut Corinthii te tibi ſumere ab eo loco, cujus major eſt auctoritas, quique non illum ſolum angulum, univerſamque tuam domum continet, ſed etiam illud omnino ſpatium, unde majorum tuorum genus ad te propagatum eſt. Quicumque igitur mundi adminiſtrationem animo atque intelligentiâ complexus eſt, didicitque, hanc eſſe maximam, & longe omnium præcipuam, latiſſimeque patentem congregationem, quæ conſtat ex hominibus & Deo; ab hoc vero ſemina non ſolum in patrem meum aut avum delapſa eſſe, ſed in cuncta quæ in terra generantur

ἐπὶ γῆς γεννώμενά τε καὶ φυόμενα, προηγουμένως
5 δ' εἰς τὰ λογικά· (ὅτι κοινωνεῖν μόνον ταῦτα πέ-
φυκε τῷ Θεῷ τῆς συναναστροφῆς, κατὰ τὸν λό-
6 γον ἐπιπεπλεγμένα·) διατί μὴ εἴπῃ τις αὑτὸν
Κόσμιον; διατί μὴ υἱὸν τοῦ Θεοῦ; διατί δὲ φοβη-
7 θήσεταί τι τῶν γινομένων ἐν ἀνθρώποις; Ἀλλὰ
πρὸς μὲν τὸν Καίσαρα ἡ συγγένεια, ἢ ἄλλον τι-
νὰ τῶν μέγα δυναμένων ἐν Ῥώμῃ, ἱκανὴ παρέ-
χειν ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας εἶναι, καὶ ἀκαταφρο-
νήτους, καὶ δεδοικότας μηδ' ὁτιοῦν· τὸ δὲ τὸν
Θεὸν ποιητὴν ἔχειν, καὶ πατέρα, καὶ κηδεμόνα,
8 οὐκέτι ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν καὶ φόβων; Καὶ
πόθεν φάγω, φησὶ, μηδὲν ἔχων; Καὶ πῶς οἱ δοῦ-
λοι, πῶς οἱ δραπέται, τίνι πεποιθότες ἐκεῖνοι, ἀπ-
αλλάττονται τῶν δεσποτῶν; τοῖς ἀγροῖς, ἢ τοῖς
οἰκέταις, ἢ τοῖς ἀργυρώμασιν; οὐδενὶ, ἀλλ' ἑαυ-
9 τοῖς· καὶ ὅμως οὐκ ἐπιλείπουσιν αὐτοὺς τροφαί. τὸν
δὲ Φιλόσοφον ἡμῖν δεήσει ἄλλοις θαῤῥοῦντα καὶ
ἐπανα-

naſcunturque, præcipue vero in ea quæ ſunt ratione prædita: (quippe hæc ſola ad communitatem conſuetudinemque cum Deo nata ſunt, per ipſam rationem cum eo conjuncta:) cur quis ſe Mundanum non nominet? cur non Dei filium? cur quidquam, quod in rebus fiat humanis, timeat? At Cæſaris quidem cognatio, aut alterius alicujus qui multum Romæ poteſt, ſatis præſidii habebit, ut in tuto vivamus, & ſine contemtu, omnique timore vacui: Deum vero cum habeamus auctorem, & patrem, & curatorem, hoc nos triſtitiâ & timore non liberabit? At unde comedam, inquit, cum nihil habeam? Quonam vero modo ſervi, quo modo fugitivi, quâ illi re freti, ſuos deſerunt dominos? num agris, num ſervis, aut argenteis vaſis? nullâ aliâ re, niſi ſemetipſis: & tamen eis alimenta non deſunt. Philoſophum autem opor-

ἐπαναπαυόμενον ἀποδημεῖν, καὶ μὴ ἐπιμελεῖσθαι αὐτὸν αὐτοῦ, καὶ τῶν θηρίων τῶν ἀλόγων εἶναι χείρονα καὶ δειλότερον, ὧν ἕκαστον αὐτὸ αὐτῷ ἀρκούμενον, οὔτε τροφῆς ἀπορεῖ τῆς οἰκείας, οὔτε διεξαγωγῆς τῆς καταλλήλου καὶ κατὰ φύσιν;

Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὅτι ἔδει καθῆσθαι τὸν πρεσβύ- 10
τερον. ἐνταῦθα, οὐ τοῦτο μηχανώμενον, ὅπως μὴ τα-
πεινοφρονήσητε, μηδὲ ταπεινοὺς μηδ' ἀγεννεῖς τινας
διαλογισμοὺς διαλογιεῖσθε αὐτοὶ περὶ ἑαυτῶν· ἀλ- 11
λὰ μή τινες ἐμπίπτωσι τοιοῦτοι νέοι, οἳ ἐπιγνόντες τὴν πρὸς τοὺς Θεοὺς συγγένειαν, καὶ ὅτι δεσμά τινα ταῦτα προσηρτήμεθα, τὸ σῶμα καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ ὅσα τούτων ἕνεκα ἀναγκαῖα ἡμῖν γίνεται εἰς οἰκονομίαν καὶ ἀναστροφὴν τὴν ἐν τῷ βίῳ, ὡς βάρη τινὰ καὶ ἀνιαρὰ καὶ ἀβάστακτα ἀποῤῥίψαι θέλωσι, καὶ ἀπελθεῖν πρὸς τοὺς συγγενεῖς.

oportebit ſcilicet, aliis confidentem & adquieſcentem, peregrinari, neque ipſum ſui curam gerere, ſed brutis animantibus eſſe deteriorem & timidiorem, quorum ſingula per ſe ſemetipſis contenta, neque proprio carent alimento, neque vitæ ratione naturæ ſuæ adcommodatâ atque conſentaneâ?

Equidem arbitrabar, ſenem hic ſedere oportuiſſe, non qui id ageret, ut ne humilibus eſſetis animis, neque ut humiles abjectoſve de vobis ſermones haberetis; ſed ne qui tales exiſterent adoleſcentes, qui cognatione, quæ cum Diis hominibus intercedat, agnitâ, quique intelligentes vincula quibus ſumus adſtricti, corpus nempe, & illius poſſeſſionem, & quæcumque propter hæc nobis ſunt ad vitam ſuſtentandam degendamque neceſſaria, iſta velut onera quædam moleſta & intolerabilia abjicere vellent, & ad ſuos cognatos abire. Atque hoc certamen præceptor veſter &

12 νεῖς. καὶ τοῦτον ἔδει τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι τὸν διδάσκαλον ὑμῶν καὶ παιδευτὴν, εἴ τις ἄρα ἦν· ὑμᾶς μὲν ἔρχεσθαι λέγοντας, Ἐπίκτητε, οὐκέτι ἀνεχόμεθα μετὰ τοῦ σωματίου τούτου δεδεμένοι, καὶ τοῦτο τρέφοντες καὶ ποτίζοντες, καὶ ἀναπαύοντες, καὶ καθαίροντες, εἶτα δι' αὐτὸ συμ-
13 περιφερόμενοι τοῖσδε καὶ τοῖσδε. οὐκ ἀδιάφορα ταῦτα, καὶ οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς; καὶ ὁ θάνατος οὐ κακός; καὶ συγγενεῖς τινες τοῦ Θεοῦ ἐσμεν, κἀ-
14 κεῖθεν ἐληλύθαμεν; ἄφες ἡμᾶς ἀπελθεῖν, ὅθεν ἐληλύθαμεν· ἄφες λυθῆναί ποτε τῶν δεσμῶν
15 τούτων, τῶν ἐξηρτημένων καὶ βαρούντων. ἐνταῦθα λῃσταὶ, καὶ κλέπται, καὶ δικαστήρια, καὶ οἱ καλούμενοι τύραννοι, δοκοῦντες ἔχειν τινὰ ἐφ' ἡμῖν ἐξουσίαν, διὰ τὸ σωμάτιον καὶ τὰ τούτου κτήματα· ἄφες δείξωμεν αὐτοῖς, ὅτι οὐδενὸς
16 ἔχουσιν ἐξουσίαν. Ἐμὲ δὲ ἐν τῷδε λέγειν, ὅτι, Ἄνθρω-

& inſtitutor, ſi modo eſſet ille aliquis, decertare debebat; ut vos quidem eum adiretis, dicentes: „Epi„ctete, nos corpuſculi hu„jus vincula tolerare diu„tius non poſſumus, cibo „ſcilicet potuque reficien„tes, & quietem præben„tes, & repurgantes, & „propter ipſum aliis atque „aliis noſmet adcommodan„tes. Annon indifferentia „ſunt iſta, & nihil ad nos? „nonne mors mala non „eſt? nonne quædam cum „Deo nobis eſt cognatio, „atque inde huc deveni„mus? Permitte nobis, ut „illuc abeamus, unde veni„mus: permitte, ut his li„beremur vinculis, quibus „adſtricti ſumus & prægra„vati. Hic latrones, fu„res, tribunalia, quique „tyranni adpellantur, pote„ſtatem aliquam in nos, „propter corpuſculum, il„liuſque poſſeſſiones, ſe „exiſtimantes habere: ſine, „eis oſtendamus, nihil eos „habere poteſtatis:“ Me vero

Ἄνθρωποι ἐκδέξασθε τὸν Θεόν. ὅταν ἐκεῖνος σημήνῃ καὶ ἀπολύσῃ ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, τότ' ἀπολύεσθε πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος ἀνάσχεσθε ἐνοικοῦντες ταύτην τὴν χώραν, εἰς ἣν ἐκεῖνος ὑμᾶς ἔταξεν. ὀλίγος ἄρα χρόνος οὗτος ὁ τῆς 17
οἰκήσεως, καὶ ῥᾴδιος τοῖς οὕτω διακειμένοις. ποῖος γὰρ ἔτι τύραννος, ἢ ποῖος κλέπτης, ἢ ποῖα δικαστήρια φοβερὰ τοῖς οὕτω παρ' οὐδὲν πεποιημένοις τὸ σῶμα καὶ τὰ τούτου κτήματα; μείνατε, μὴ ἀλογίστως ἀπέλθητε.

Τοιοῦτόν τι ἔδει γίνεσθαι παρὰ τοῦ παιδευ- 18
τοῦ πρὸς τοὺς εὐφυεῖς τῶν νέων. Νῦν δὲ τί γίνεται; 19
νεκρὸς μὲν ὁ παιδευτὴς, νεκροὶ δ' ὑμεῖς. ὅταν χορτασθῆτε σήμερον, κάθησθε κλαίοντες περὶ τῆς αὔριον,
πόθεν φάγητε. Ἀνδράποδον, ἂν σχῇς, ἕξεις· ἂν μὴ 20
σχῇς, ἐξελεύσῃ· ἤνοικται ἡ θύρα, τί πενθεῖς; ποῦ ἔτι

vero ad hæc dicere oportebat: „Exſpectate, ô homines, Deum! Cum ille „ſignificârit, & hoc mini„ſterio vos liberârit, tunc „ad eum emigrabitis: in „præſentia vero habitatio„nem hanc locumque tole„rate, in quo quemque ve„ſtrûm ipſe conſtituit. Bre„ve quidem tempus hujus„ce habitationis, nec iis dif„ficile, qui ſic animo ſunt „adfecti: nam quis jam ty„rannus, qui fur, aut quæ „tribunalia formidoloſa his, „qui corpus ejuſque poſſeſ„ſiones ita nihili faciunt? „Manete, nec temere diſ„cedatis!“

Tali quodam modo præceptor cum ingenuis adoleſcentibus agere debebat. Nunc vero quid fit? Emortuus eſt præceptor; emortui & vos. Poſtquam hodie ſaturati eſtis, ſedetis flentes de craſtino, undenam cibum ſitis habituri. Mancipium! ſi habueris, habebis: ſi non habueris, e vitâ exibis: aperta eſt janua. Quid luges? ubi jam

τόπος δακρύων; τίς ἔτι κολακείας ἀφορμή; διατί
ἄλλος ἄλλῳ φθονήσει; διατί πολλὰ κεκτημένους
θαυμάσει, ἢ τοὺς ἐν δυνάμει τεταγμένους, μάλιστ'
21 ἂν καὶ ἰσχυροὶ ὦσι καὶ ὀργίλοι; τί γὰρ ἡμῖν ποιή-
σουσιν; ἃ δύνανται ποιῆσαι, τούτων οὐκ ἐπιστρε-
φόμεθα· ὧν ἡμῖν μέλει, ταῦτα οὐ δύνανται. τίς
22 οὖν ἔτι ἄρξει τοῦ οὕτω διακειμένου; Πῶς Σωκρά-
της εἶχε πρὸς ταῦτα; πῶς γὰρ ἄλλως, ἢ ὡς ἔδει
23 τὸν πεπεισμένον ὅτι ἐστὶ τῶν Θεῶν συγγενής; Ἂν
μοι λέγητε, φησὶ, νῦν, ὅτι ἀφίεμέν σε ἐπὶ τούτοις, ὅπως μηκέτι διαλέξῃ τούτους τοὺς λόγους οὓς μέχρι νῦν διελέγου, μηδὲ παρενοχλήσῃς ἡμῶν τοῖς νέοις, μηδὲ τοῖς γέρουσιν· ἀποκρινοῦμαι, ὅτι γελοῖοί ἐστε, οἵ τινες ἀξιοῦτε, εἰ μέν με ὁ στρατηγὸς ὁ ὑμέτερος ἔταξεν εἰς τινα τάξιν, ὅτι ἔδει με τηρεῖν αὐτὴν καὶ φυλάττειν, καὶ μυριάκις πρότερον αἱρεῖσθαι ἀποθνήσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτήν·
εἰ

jam locus eſt lacrymis? quæ jam adulationis occaſio? quamobrem alter alteri invidebit? quamobrem locupletes aut potentes demirabitur, præſertim ſi & robuſti ſint & iracundi? Quid enim nobis facient? quæ illi poſſunt, ea nos nihil curamus: quæ nobis curæ ſunt, in his illi nihil poſſunt. Quis igitur homini ſic adfecto imperabit? Quomodo in his ſe præſtitit Socrates? quonam alio modo niſi quo eum decebat, qui ſe Diis cognatum eſſe perſuaſum habuit? „Si „mihi (inquit) nunc dica„tis: Eâ lege te dimittimus, „ut miſſas facias diſputatio„nes iſtas, quibus hacte„nus es uſus, neque vel „adoleſcentibus vel ſenibus „noſtris ſis moleſtus; re„ſpondebo, ridiculos eſſe „vos, qui quidem cenſea„tis, ſi me veſter imperator „aliquâ in ſtatione collocâſ„ſet, eam mihi ſervandam „eſſe tuendamque, & mil„lies ante oppetendam „mortem, quam eam ſta„tionem deſerendam: ſi
„vero

εἰ δ' ὁ Θεὸς ἔν τινι χώρᾳ καὶ ἀναστροφῇ κατατέ-
ταχε, ταύτην δ' ἐγκαταλιπεῖν δεῖ ἡμᾶς. Τοῦτ' 25
ἔστιν ἄνθρωπος ταῖς ἀληθείαις συγγενὴς τῶν Θεῶν.
Ἡμεῖς οὖν ὡς κοιλίαι, ὡς ἔντερα, ὡς αἰδοῖα, οὕτω 26
περὶ αὐτῶν διανοούμεθα· ὅτι φοβούμεθα, ὅτι ἐπι-
θυμοῦμεν· τοὺς εἰς ταῦτα συνεργεῖν δυναμένους κο-
λακεύομεν, τοὺς αὐτοὺς τούτους δεδοίκαμεν.

Ἐμέ τις ἠξίωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ γράψαι εἰς τὴν 27
Ῥώμην, ὡς ἐδόκει τοῖς πολλοῖς, ἠτυχηκὼς, καὶ
πρότερον μὲν ἐπιφανὴς ὢν καὶ πλούσιος, ὕστερον δ'
ἐκπεπτωκὼς ἁπάντων, καὶ διάγων ἐνταῦθα. κἀγὼ 28
ἔγραψα ὑπὲρ αὐτοῦ ταπεινῶς. ὁ δ' ἀναγνοὺς τὴν
ἐπιστολὴν, ἀπέδωκέ μοι αὐτὴν, καὶ ἔφη· ὅτι, Ἐγὼ
βοηθηθῆναί τι ὑπό σου ἤθελον, οὐχὶ ἐλεηθῆναι· κα-
κὸν δέ μοι οὐθέν ἐστιν.

Οὕτω καὶ Ῥοῦφος, πειράζων με, εἰώθει λέγειν· 29
Συμβήσεταί σοι τοῦτο καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ δεσπότου.

„vero Deus quamdam mihi „ſtationem vitæque ratio„nem adſignârit, eam vero „eſſe relinquendam.“ Hoc demum eſt, hominem eſſe Diis immortalibus cognatum. At nos non ſecus, ac ſi ventres, ac ſi inteſtina, ac ſi pudenda eſſemus, de nobis ipſis cogitamus: ſic timemus, ſic cupimus; &, qui in hæc aliquam habent poteſtatem, his adulamur, eosdemque metuimus.

Petierat a me nonnemo, ut ſuâ cauſſâ Romam ſcriberem; vir, ut vulgo videbatur, adverſâ fortunâ preſſus, cum prius illuſtris fuiſſet & dives, poſtea vero his omnibus ſpoliatus vitam hic ageret. Ego literas pro eo ſcripſi ſubmiſſius; quibus ille lectis, mihi redditiſque, ait: Adjumenti aliquid a te petieram, non commiſerationem; mali enim nihil mihi accidit.

Sic & Rufus, tendandi mei cauſſâ, dicere ſolebat: Hoc & illud ab hero tibi accidet. Meque reſpondente,

30 Κἀμοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποκριναμένου, ὅτι ἀνθρώπινα·
Τί οὖν, ἔφη, ἐκεῖνον παρακαλῶ, παρὰ σοῦ αὐτὰ
31 λαβεῖν δυνάμενος; Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὑτοῦ τις
ἔχει, περισσὸς καὶ μάταιος παρ' ἄλλου λαμβά-
32 νων. Ἐγὼ οὖν ἔχων ἐξ ἐμαυτοῦ λαβεῖν τὸ μεγα-
λόψυχον καὶ γενναῖον, ἀγρὸν παρὰ σοῦ λάβω,
καὶ ἀργύριον, ἢ ἀρχήν τινα; μὴ γένοιτο. οὐχ οὕ-
33 τως ἀναίσθητος ἔσομαι τῶν ἐμῶν κτημάτων. Ἀλλ'
ὅταν τις ᾖ δειλὸς καὶ ταπεινὸς, ὑπὲρ τούτου τί
ἄλλο, ἢ ἀνάγκη γράφειν ἐπιστολὰς, ὡς ὑπὲρ νε-
κροῦ; Τὸ πτῶμα ἡμῖν χάρισαι τοῦ δεῖνος, καὶ ξέ-
34 στην αἱματίου. Τῷ γὰρ ὄντι πτῶμα ὁ τοιοῦτός
ἐστι, καὶ ξέστης αἱματίου· πλέον δ' οὐδέν. εἰ δ'
ἦν πλέον τι, ᾐσθάνετ' ἂν, ὅτι ἄλλος δι' ἄλλον οὐ
δυστυχεῖ.

ΚΕΦ.

dente, humana ea eſſe: Quid ergo, inquit, ab illo peto, cum a te impetrare poſſim? Revera enim, quod quis a ſeipſo habet, vanus eſt atque ineptus, ab alio ſi accipiat. Ego igitur cum magnum & generoſum animum a meipſo accipere poſſim, a te agrum & argentum, aut magiſtratum accipiam? Abſit! equidem non ero mearum poſſeſſionum adeo ignarus. Sed ſi quis timidus fuerit atque abjectus, pro eo quid aliud neceſſe eſt, quam ut veluti pro emortuo ſcribantur literæ? hoc modo: Iſtius cadaver dona nobis, & miſelli ſanguinis ſextarium. Talis enim homo revera cadaver eſt, & ſanguinis ſextarius; prætereaque nihil: ſi quid enim amplius eſſet, alium propter alium non eſſe miſerum intelligeret.

CAP.

ΚΕΦ. ι'.

Πρὸς τοὺς περὶ τὰς ἐν Ῥώμῃ προαγωγὰς ἐσπουδακότας.

Εἰ οὕτω σφοδρῶς συνετετάμεθα περὶ τὸ ἔργον
τὸ ἑαυτῶν, ὡς οἱ ἐν Ῥώμῃ γέροντες περὶ ἃ ἐσπου-
δάκασι, τάχα ἄν τι ἠνύομεν καὶ αὐτοί. Οἶδα 2
ἐγὼ πρεσβύτερον ἄνθρωπον ἐμοῦ, τὸν νῦν ἐπὶ τοῦ
σίτου ὄντα ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὅτε ταύτῃ παρῆγεν
ἀπὸ τῆς φυγῆς ἀναστρέφων, οἷα εἶπέ μοι, κατα-
τρέχων τοῦ προτέρου ἑαυτοῦ βίου, καὶ περὶ τῶν
ἑξῆς ἐπαγγελλόμενος, ὅτι ἄλλο οὐδὲν ἀναβὰς
σπουδάσει, ἢ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀταραξίᾳ διεξα-
γαγεῖν τὸ λοιπὸν τοῦ βίου· Πόσον γάρ ἔτι ἐστὶν
ἐμοὶ τὸ λοιπόν; Κἀγὼ ἔλεγον αὐτῷ, ὅτι οὐ ποιή- 3
σεις· ἀλλ' ὀσφρανθεὶς μόνον τῆς Ῥώμης, ἁπάντων
τούτων ἐπιλήσῃ. ἂν δὲ καὶ εἰς αὐλὴν πάροδός τις
δίδω-

CAP. X.

In eos, qui Romæ honoribus inſerviunt.

Si tantâ nos contentione ad noſtra officia adplicaremus, quantâ Romani ſenes ſuis inſerviunt ſtudiis, fortaſſe nos quoque aliquid perficeremus. Memini ego quemdam me natu majorem, nunc Romæ annonæ præfectum, cum hac iter habuiſſet, ab exſilio rediens, quæ mihi ille dixerit, vitam ſuam priorem percurrens, & de reliquâ vita pollicitus, ſe, in Urbem reverſum, nil aliud curaturum, niſi ut in otio & tranquillitate quod vitæ reliquum fuerit ageret. Quantulum enim, inquit, mihi ſupereſt vitæ? Ego autem ei, nequaquam iſtud eum facturum, dixi; ſed, ſimul atque Romam ſubodoratus eſſet, fore ut horum omnium oblivifceretur; quod ſi quis ei etiam in

δίδωται, ὅτι χαίρων καὶ τῷ Θεῷ εὐχαριστῶν
4 ὤσεται. Ἂν μ' εὕρῃς, ἔφη, Ἐπίκτητε, τὸν ἕτε-
ρον πόδα εἰς τὴν αὐλὴν τιθέντα, ὃ βούλει ὑπο-
5 λάμβανε. Νῦν οὖν τί ἐποίησε; πρὶν ἐλθεῖν εἰς
την πόλιν, ἀπήντησαν αὐτῷ παρὰ Καίσαρος πινα-
κίδες· ὁ δὲ λαβὼν, πάντων ἐκείνων ἐξελάθετο,
6 καὶ λοιπὸν ἓν ἐξ ἑνὸς ἐπισεσώρευκεν. Ἤθελον αὐ-
τὸν νῦν παραστὰς ὑπομνῆσαι τῶν λόγων, οὓς
ἔλεγε παρερχόμενος, καὶ εἰπεῖν, ὅτι, Πόσῳ σοῦ
ἐγὼ κομψότερος μάντις εἰμί;

7 Τί οὖν; ἐγὼ λέγω, ὅτι ἄπρακτόν ἐστι τὸ ζῶον;
μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ διατί ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν πρακτι-
8 κοί; Εὐθὺς ἐγὼ πρῶτος, ὅταν ἡμέρα γένηται, μι-
κρὰ ὑπομιμνήσκομαι, τίνα ἐπαναγνῶναί με δεῖ.
εἶτα εὐθὺς ἐμαυτῷ· Τί δέ μοι καὶ μέλει πῶς ὁ
δεῖνα ἀναγνῷ; πρῶτόν ἐστιν, ἵνα ἐγὼ κοιμηθῶ.
Καὶ

in aulam daretur aditus, lætum, & Deo gratias agentem, eo ſe præcipitaturum ajebam. At ille: Si me, inquit, Epictete, altero pede aulam ingreſſum inveneris, quidvis de me exiſtimato. Nunc igitur quid fecit? priuſquam Urbem intrâſſet, codicilli a Cæſare obviam ei mittebantur; quibus ille acceptis, priorum omnium oblitus eſt, & deinceps aliud ex alio ſibi negotium adcumulavit. Vellem equidem nunc ei coram in memoriam revocare ſermones, quos præteriens habuit, & dicere, Quanto ego ſum te præſtantior vates!

Quid igitur? Egone dico, ad vitam in otio transigendam natum eſſe hominem? Abſit! Sed cur nos non ſumus actuoſi? Statim quidem ad me quod adtinet, quum primùm luceſcit, parumper mecum ipſe recordor, quænam mihi ſint prælegenda: deinde ſtatim ipſe mecum: „Quid „vero mea refert, quemad„modum iſte legat? hoc „primum eſt, ut ego dor„miam.“

Καί τοι τί ὅμοια τὰ ἐκείνων πράγματα τοῖς 9
ἡμετέροις; Ἂν ἐπιστῆτε τί ἐκεῖνοι ποιοῦσιν, αἰ-
σθήσεσθε. τί γὰρ ἄλλο, ἢ ὅλην τὴν ἡμέραν
ψηφίζουσι, συζητοῦσι, συμβουλεύουσι περὶ σιτα-
ρίου, περὶ ἀγριδίου, περί τινων προκοπῶν τοιού-
των; Ὅμοιον οὖν ἐστιν, ἐντευξίδιον παρά τινος 10
λαβόντα ἀναγινώσκειν, Παρακαλῶ σε ἐπιτρέ-
ψαι μοι σιτάριον ἐξαγαγεῖν· ἤ, Παρακαλῶ σε
παρὰ Χρυσίππου ἐπισκέψασθαι τίς ἐστιν ἡ τοῦ
κόσμου διοίκησις, καὶ ποίαν τινὰ χώραν ἐν αὐ-
τῷ ἔχει τὸ λογικὸν ζῶον· ἐπίσκεψαι δὲ καὶ τίς
εἶ σὺ, καὶ ποῖόν τι σοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κα-
κόν. Ταῦτα ἐκείνοις ὅμοιά ἐστιν; ἀλλ' ὁμοίας 11
σπουδῆς χρείαν ἔχοντα; ἀλλ' ὡσαύτως ἀμε-
λεῖν αἰσχρὸν τούτων κἀκείνων; Τί οὖν; ἡμεῖς 12
μόνοι ῥαθυμοῦμεν καὶ νυστάζομεν; Οὔ· ἀλλὰ
πολὺ πρότερον ὑμεῖς οἱ νέοι. ἐπεί τοι καὶ ἡμεῖς 13
οἱ

„miam.“ Quamquam, quid ſimile habent iſtorum res cum noſtris? Si animadverteritis quid illi agant, intelligetis. Quid enim aliud, niſi totum diem rationes ſubducunt, disquirunt inter ſe, conſilia conferunt, de aliqua frumenti copia, de agello, & aliis id genus profectibus? Numquid iſta inter ſe ſimilia ſunt, petitionem hujusmodi legere: *Oro te, ut me frumenti nonnihil ſinas exportare;* aut: *Oro te, ut juxta Chryſippum conſideres, quæ ſit Mundi adminiſtratio, & quem in eo locum obtineat animal rationis particeps. Conſidera vero etiam, qui tu ſis, & cujusmodi ſit tuum bonum ac malum.* Hæccine illis ſimilia ſunt? At par ſtudium requirunt? at pari modo turpe eſt, hæc atque illa negligere? Quid ergo? nos ſoli ignavi ſumus & dormitamus? Non; ſed multo magis vos adoleſcentes. Quandoquidem & nos ſenes,

οἱ γέροντες, ὅταν παίζοντας ὁρῶμεν νέους, συμπροθυμούμεθα καὶ αὐτοὶ συμπαίζειν· πολὺ δὲ πλέον, εἰ ἑώρων διεγηγερμένους καὶ συμπροθυμουμένους, προεθυμούμην ἂν συσπουδάζειν καὶ αὐτός.

ΚΕΦ. ιαʹ.

Περὶ Φιλοστοργίας.

Ἀφικομένου δέ τινος πρὸς αὐτὸν τῶν ἐν τέλει,
πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὰ ἐπὶ μέρους, ἠρώτησεν,
2 εἰ καὶ τέκνα εἴη αὐτῷ καὶ γυνή. τοῦ δ' ὁμολο-
γήσαντος, προσεπύθετο· Πῶς τι οὖν χρῇ τῷ
3 πράγματι; Ἀθλίως, ἔφη. Καὶ ὅς· Τίνα τρόπον;
οὐ γὰρ δὴ τούτου ἕνεκα γαμοῦσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ
παιδοποιοῦνται, ὅπως ἄθλιοι ὦσιν, ἀλλὰ μᾶλλον
4 ὅπως εὐδαίμονες. Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, οὕτως ἀθλίως
ἔχω

nes, cum ludentes videmus adoleſcentes, & ipſi quadam colludendi cupiditate ducimur: multo vero magis, ſi vos excitatos promtoſque viderem, & ipſe ad ſeria vobiſcum tractanda promtior alacriorque fierem.

CAP. XI.

De Caritate in ſuos.

Quum vero ex optimatibus quidam eum conveniſſet, nonnulla particulatim ex eo percontatus, an & ei liberi eſſent atque uxor, quæſivit. Quod ubi ille adfirmavit, perrexit interrogare, Ut res iſta ei cederet? Miſerè, inquit. Cui Epictetus: Quo pacto? neque enim eâ de cauſſâ uxores ducunt viri, & liberos procreant, ut miſeri, ſed potius ut beati ſint. Atqui, inquit, quod ad liberos adtinet, ita equidem miſer

ἔχω περὶ τὰ παιδάρια, ὥστε πρώην νοσοῦντός μου
τοῦ θυγατρίου, καὶ δόξαντος κινδυνεύειν, οὐχ
ὑπέμεινα οὐδὲ παρεῖναι αὐτῷ νοσοῦντι· φυγὼν
δ᾽ ᾠχόμην, μέχρις οὗ προσήγγειλέ τις μοι, ὅτι
ἔχει καλῶς. Τί οὖν; ὀρθῶς φαίνῃ σαυτῷ ταῦ- 5
τα πεποιηκέναι; Φυσικῶς, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν
τοῦτό με πεῖσον, ἔφη, σὺ, διότι φυσικῶς· καὶ
ἐγώ σε πείσω, ὅτι πᾶν τὸ κατὰ φύσιν γινόμε-
νον, ὀρθῶς γίνεται. Τοῦτο, ἔφη, πάντες ἢ οἵγε 6
πλεῖστοι πατέρες πάσχομεν. Οὐδ᾽ ἐγώ σοι ἀν-
τιλέγω, ἔφη, ὅτι οὐ γίνεται· τὸ δ᾽ ἀμφισβη-
τούμενον ἡμῖν ἐκεῖνό ἐστιν, εἰ ὀρθῶς. ἐπεὶ τού- 7
του γε ἕνεκα καὶ τὰ φύματα δεῖ λέγειν ἐπ᾽ ἀγα-
θῷ γίνεσθαι τοῦ σώματος, ὅτι γίνεται· καὶ
ἁπλῶς, τὸ ἁμαρτάνειν εἶναι κατὰ φύσιν, ὅτι
πάντες σχεδὸν, ἢ οἵγε πλεῖστοι, ἁμαρτάνομεν.
δεῖξον οὖν μοι σὺ, πῶς κατὰ φύσιν ἐστίν. 8
Οὐ

miſer ſum, ut nuper, cum ægrotaſſet filiola, ac videretur mihi de vitâ periclitari, ne adeſſe quidem illi ægrotanti ſuſtinuerim: ſed me foras proripui, donec mihi quidam, bene ſe eam habere, renunciaſſet. Quid ergo? recte te hæc feciſſe cenſes? Secundum naturam, inquit. Imo vero illud tu mihi perſuade, inquit, te id ſecundum naturam feciſſe: atque ego tibi perſuadebo, quidquid ſecundum naturam fiat, id recte fieri. At illud quidem omnibus nobis, aut certe plerisque, uſu venit patribus. Neque vero tibi ego refragor, inquit, id ita fieri: ſed, de quo a nobis ambigitur, id eſt, num recte fiat. Nam iſtâ quidem ratione etiam tubera in corporis commodum naſci dicendum erit, quoniam naſcuntur: atque etiam adeo peccatum ſecundum naturam eſſe, quandoquidem fere omnes, aut certe plerique, peccamus. Tu ergo mihi oſtende, quomodo ſecundum naturam ſit. Non

poſſum,

Οὐ δύναμαι, ἔφη· ἀλλὰ σύ μοι μᾶλλον δεῖ-
ξον, πῶς οὐκ ἔστι κατὰ φύσιν, οὐδ' ὀρθῶς γί-
νεται.

9 Καὶ ὅς· ἀλλ' εἰ ἐζητοῦμεν, ἔφη, περὶ λευ-
κῶν καὶ μελάνων, ποῖον ἂν κριτήριον παρεκαλοῦ-
μεν πρὸς διάγνωσιν αὐτῶν; Τὴν ὅρασιν, ἔφη.
Τί δ', εἰ περὶ θερμῶν καὶ ψυχρῶν, καὶ σκληρῶν
10 καὶ μαλακῶν, ποῖόν τι; Τὴν ἁφήν. Οὐκοῦν,
ἐπειδὴ περὶ τῶν κατὰ φύσιν, καὶ τῶν ὀρθῶς ἢ οὐκ
ὀρθῶς γινομένων ἀμφισβητοῦμεν, ποῖον θέλεις κρι-
11 τήριον παραλάβωμεν; Οὐκ οἶδ' ἔφη. Καὶ μὴν
τὸ μὲν τῶν χρωμάτων καὶ ὀσμῶν, ἔτι δὲ χυλῶν
κριτήριον ἀγνοεῖν, τυχὸν οὐ μεγάλη ζημία· τὸ
δὲ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, καὶ τῶν παρὰ
φύσιν καὶ κατὰ φύσιν τῷ ἀνθρώπῳ, δοκεῖ σοι μι-
κρὰ ζημία εἶναι τῷ ἀγνοοῦντι; Ἡ μεγίστη μὲν
12 οὖν. Φέρε, εἰπέ μοι, πάντα ἃ δοκεῖ τισιν εἶναι
καλὰ

poſſum, inquit: quin tu potius id mihi oſtende, quo pacto non ſit ſecundum naturam, neque recte fiat.

Tum ille: Si quæſtio nobis eſſet de albo & nigro, inquit; quodnam inſtrumentum ad ea dijudicanda adhiberemus? Viſum, inquit. Quid vero, ſi de calidis & frigidis, de duris & mollibus; quodnam? Tactum. Cum igitur de his quæ ſecundum naturam ſint, quæ recte aut ſecus fiant, diſceptemus; quodnam inſtrumentum adhibendum cenſes? Neſcio, inquit. At vero, quo ſenſu colores & odores, atque etiam ſapores diſcernantur, ignorare, non magnum fortaſſe fuerit damnum: ſed, quo ſenſu diſcernenda ſint bona & mala, ignorare, & quæ naturæ hominis ſint conſentanea, quæ repugnantia, idne exiguum damnum videtur? Imo vero maximum. Age, dic mihi; omniane quæ nonnullis

καλὰ καὶ προσήκοντα, ὀρθῶς δοκεῖ; καὶ νῦν Ἰου-
δαίοις, καὶ Σύροις, καὶ Αἰγυπτίοις, καὶ Ῥωμαίοις,
οἷόν τε πάντα τὰ δοκοῦντα περὶ τροφῆς, ὀρθῶς δο-
κεῖν; Καὶ πῶς οἷόν τε; Ἀλλ᾽, οἶμαι, πᾶσα ἀνάγ- 13
κη, εἰ ὀρθά ἐστιν Αἰγυπτίων, μὴ ὀρθὰ εἶναι τὰ
τῶν ἄλλων· εἰ καλῶς ἔχει τὰ Ἰουδαίων, μὴ
καλῶς ἔχειν τὰ τῶν ἄλλων. Πῶς γὰρ οὔ;
Ὅπου δ᾽ ἄγνοια, ἐκεῖ καὶ ἀμαθία, καὶ ἡ περὶ τὰ 14
ἀναγκαῖα ἀπαιδευσία. Συνεχώρει. Σὺ οὖν, ἔφη, 15
τούτων αἰσθόμενος, οὐδὲν ἄλλο τοῦ λοιποῦ σπου-
δάσεις, οὐδ᾽ ἐπ᾽ ἄλλῳ τινὶ τὴν γνώμην ἕξεις, ἢ
ὅπως τὸ κριτήριον τῶν κατὰ φύσιν καταμάθῃς,
καὶ τούτῳ προσχρώμενος διακρίνῃς τῶν ἐπὶ μέρους
ἕκαστον.

Ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος, τὰ τοσαῦτα ἔχω σοι 16
πρὸς ὃ βούλει βοηθῆσαι. Τὸ φιλόστοργον δοκεῖ σοι 17
κατὰ

nullis pulcra & decora eſſe videntur, rectene videntur? an fieri poteſt, ut quæ nunc Judæi, Syri, Ægyptii, Romani de victu ſentiunt, recte omnes ſentiant? Quî fieri id poſſit? *(Sane non poteſt:)* ſed omnino neceſſe eſt, puto, ſi Ægyptiorum inſtituta recta ſunt, ut reliquorum recta non ſint: ſi Judæorum bene ſe habent, cæterorum non bene ſe habere. Quidni vero? Ubi autem ignorantia, ibi etiam imprudentia, & rerum neceſſariarum imperitia. Concedebat. Tu igitur, inquit, his intellectis, nihil aliud poſthac curabis, neque alio animum intendes, niſi ut de iis quæ ſecundum naturam ſint judicandi facultatem tibi compares, eâque uſus ſingula quæque dijudices.

Sed in re præſenti hæc habeo, quæ tibi in eo quod velis, adjumento ſint. Caritas in tuos videturne tibi

κατὰ φύσιν τε εἶναι, καὶ καλόν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δέ; τὸ μὲν φιλόστοργον κατὰ φύσιν τε καὶ καλόν ἐστι, τὸ δ' εὐλόγιστον οὐ καλόν; Οὐδαμῶς.
18 Μὴ τοίνυν μάχην ἔχει τῷ φιλοστόργῳ τὸ εὐλόγιστον; Οὐ δοκεῖ μοι. Εἰ δὲ μὴ, τῶν μαχομένων ἀνάγκη θατέρου κατὰ φύσιν ὄντος, θάτερον εἶναι πα-
19 ρὰ φύσιν. ἢ γὰρ οὔ; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν ὅ τι ἂν εὑρίσκωμεν ὁμοῦ μὲν φιλόστοργον, ὁμοῦ δ' εὐλόγιστον, τοῦτο θαῤῥοῦντες ἀποφαινόμεθα ὀρθόν τε εἶναι,
20 καὶ καλόν; Ἔστω, ἔφη. Τί οὖν; ἀφεῖναι νοσοῦν τὸ παιδίον, καὶ ἀφέντα ἀπελθεῖν, ὅτι μὲν οὐκ εὐλόγιστον, οὐκ οἶμαί σ' ἀντερεῖν. ὑπολείπεται δ'
21 ἡμᾶς σκοπεῖν, εἰ φιλόστοργον. Σκοπῶμεν δή. Ἆρ' οὖν σὺ μὲν ἐπειδὴ φιλοστόργως διέκεισο πρὸς τὸ παιδίον, ὀρθῶς ἐποίεις φεύγων καὶ ἀπολείπων αὐτό; ἡ μήτηρ δ' οὐ φιλοστοργεῖ τὸ παιδίον; Φιλοστορ-

tibi ſecundum naturam eſſe, & in rerum honeſtarum numero? Quidni? Quid vero? caritas quidem ſecundum naturam fuerit, & honeſta; quod vero rectæ rationi eſt conſentaneum, non erit honeſtum? Minime vero. Num ergo cum caritate pugnat id quod rectæ rationi eſt conſentaneum? Mihi non videtur. *(Recte ais;)* nam alioqui alterutrum pugnantium naturæ conſentire neceſſe fuerit, diſſentire alterum: nonne ita res ſe habet? Ita, inquit. Proinde quidquid invenerimus, quod ſimul rectæ rationi ſit conſentaneum, ſimulque ad caritatem pertinens, idem & rectum & honeſtum eſſe confidenter pronunciabimus? Eſto, inquit. Quid ergo? ægrotantem relinquere filiolam, eaque relicta diſcedere, id vero non eſſe rectæ rationi conſentaneum, te non negaturum arbitror: reſtat igitur, ut conſideremus, an caritati ſit conſentaneum. Conſideremus. Tu igitur quum paterno amore filiolam deamares, recte faciebas, qui eam fugeres, desereresque? mater vero non amat filiam? Amat illa

λοστοργεῖ μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἔδει καὶ τὴν μη- 22
τέρα ἀφεῖναι αὐτὸ, ἢ οὐκ ἔδει; Οὐκ ἔδει. Τί
δ' ἡ τίτθη, στέργει αὐτό; Στέργει, ἔφη. Ἔδει
οὖν κἀκείνην ἀφεῖναι αὐτό; Οὐδαμῶς. Τί δ' ὁ
παιδαγωγὸς, οὐ στέργει αὐτό; Στέργει. Ἔδει 23
οὖν κἀκεῖνον ἀφέντα ἀπελθεῖν· εἶθ' οὕτως ἔρη-
μον καὶ ἀβοήθητον ἀπολειφθῆναι τὸ παιδίον, διὰ
τὴν πολλὴν φιλοστοργίαν τῶν γονέων ὑμῶν, καὶ
τῶν περὶ αὐτό; ἢ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν οὔτε στερ-
γόντων, οὔτε κηδομένων ἀποθανεῖν; Μὴ γέ-
νοιτο. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γε ἄνισον καὶ ἄγνωμον, ὅ 24
τις αὑτῷ προσῆκον οἴεται διὰ τὸ φιλόστοργος
εἶναι, τοῦτο τοῖς ὁμοίως φιλοστοργοῦσι μὴ ἐφιέ-
ναι; Ἄτοπον. Ἄγε, σὺ δ' ἂν ἠβούλου νοσῶν, 25
φιλοστόργους οὕτως ἔχειν τοὺς προσήκοντας, τούς
τ' ἄλλους, καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖ-
κα, ὥστ' ἀφεθῆναι μόνος ὑπ' αὐτῶν καὶ ἔρημος;

 Οὐδα-

la quidem. Matremne igitur pariter eam deſerere oportebat, an non? Non oportebat. Quid vero, an nutrix illam diligit? Diligit, inquit. Ergo & ab eâ illam deſeri oportebat? Nequaquam. Quid vero pædagogus? non eam diligit? Diligit. Illum igitur pariter diſcedere, puellâ relictâ, oportebat; atque ita deſertam inopemque puellulam relinqui, propter ingentem iſtum veſtrum & parentum & domeſticorum in eam amorem? aut in eorum manibus, qui neque amarent, neque curarent, mori eam oportebat? Abſit. Atqui illud iniquum ſane & minime conſentaneum eſt, quod ipſe tibi convenire cenſeas ob caritatem, id non concedere iis qui eadem caritate illam complectuntur? Abſurdum. Age vero, num tu, ſi ægrotares, velles adeo tui amantes habere propinquos, alioſque, & ipſos liberos, & uxorem, ut ſolus & deſertus ab eis relinquereris? Nequaquam. Opta-

26 Οὐδαμῶς. Εὔξαιο δ' ἂν οὕτω στερχθῆναι ὑπὸ
τῶν σαυτοῦ, ὥστε διὰ τὴν ἄγαν αὐτῶν φιλοστορ-
γίαν ἀεὶ μόνος ἀπολείπεσθαι ἐν ταῖς νόσοις;
ἢ τούτου γ' ἕνεκα μᾶλλον ἂν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν,
εἰ δυνατὸν ἦν, φιλοστοργεῖσθαι ηὔχου, ὥστ' ἀπο-
λείπεσθαι ὑπ' αὐτῶν; εἰ δὲ ταῦτα, ὑπο-
λείπεται μηδαμῶς ἔτι φιλόστοργον εἶναι τὸ
πραχθέν.

27 Τί οὖν; οὐδὲν ἦν τὸ κινῆσάν σε, καὶ ἐξορμῆσαν
πρὸς τὸ ἀφεῖναι τὸ παιδίον; καὶ πῶς οἷόν τε; ἀλ-
λὰ τοιοῦτόν τι ἄν, οἷον καὶ ἐν Ῥώμῃ τινὰ ἦν τὸ κι-
νοῦν, ὥστ' ἐγκαλύπτεσθαι, τοῦ ἵππου τρέχοντος
ᾧ ἐσπουδάκει· εἶτα νικήσαντός ποτε παραλόγως,
σπόγγων δεῆσαι αὐτῷ πρὸς τὸ ἀναληφθῆναι λειπο-
28 ψυχοῦντα. Τί οὖν τοῦτό ἐστι; Τὸ μὲν ἀκριβὲς
οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ τυχόν. ἐκεῖνο δ' ἀπαρκεῖ
πεισθῆναι, εἴπερ ὑγιές ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων
λε-

Optareſne vero te ſic a tuis diligi, ut ob vehementem eorum caritatem, ſemper ſolus in morbis ab eis relinquereris? aut hac quidem de cauſſa potius ab inimicis diligi te, ſi fieri poſſet, optares, ut ab eis dedererereris? Quod ſi hæc ita ſunt, reſtat, ut factum iſtud tuum minime caritati ſit conſentaneum.

Quid ergo? nihilne fuit, quod te moverit impuleritque ad filiolam relinquendam? id fieri quî poſſit? ſed nimirum ejuſmodi quidpiam fuit, quale id quod Romæ quemdam movit, ut ſeſe penulâ involutus obtegeret, equo currente cui favebat: deinde, cum tandem præter opinionem viciſſet; ſpongiis ei fuit opus, ut jam animâ & ſpiritu deſtitutus reficeretur. Quid igitur iſtud eſt? Adcurata quidem diſquiſitio non eſt hujus fortaſſe temporis: illud autem perſuaderi ſatis fuerit, ſi modo recta ſunt quæ philoſophi dicunt, hoc non

λεγόμενον, ὅτι οὐκ ἔξω που δεῖ ζητεῖν αὐτὸ, ἀλλ' ἓν καὶ ταὐτόν ἐστιν ἐπὶ πάντων τὸ αἴτιον τοῦ ποιεῖν τι ἡμᾶς ἢ μὴ ποιεῖν, τοῦ λέγειν τινὰ ἢ μὴ λέγειν, τοῦ ἐπαίρεσθαι, ἢ συστέλλεσθαι, ἢ φεύγειν
τινὰ ἢ διώκειν· τοῦθ' ὅπερ καὶ νῦν ἐμοί τε καὶ σοὶ 29
γέγονεν αἴτιον, σοὶ μὲν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἐμὲ, καὶ
καθῆσθαι νῦν ἀκούοντα· ἐμοὶ δὲ, τοῦ λέγειν ταῦτα.
Τί δ' ἔστι τοῦτο; Ἆρά γε ἄλλο, ἢ ὅτι ἔδοξεν 30
ἡμῖν; Οὐδέν. Ἂν δ' ἄλλως ἡμῖν ἐφάνη, τί ἂν ἄλ-
λο, ἢ τὸ δόξαν ἐπράττομεν; οὐκοῦν καὶ τῷ Ἀχιλ- 31
λεῖ τοῦτο αἴτιον τοῦ πενθεῖν, οὐχ ὁ τοῦ Πατρό-
κλου θάνατος· ἄλλος γάρ τις οὐ πάσχει ταῦτα τοῦ
ἑταίρου ἀποθανόντος· ἀλλ' ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. καὶ 32
σοὶ τότε τοῦ φεύγειν, τοῦτο αὐτὸ, ὅτι ἔδοξέ σοι·
καὶ πάλιν, ἐὰν μείνῃς, ὅτι ἔδοξέ σοι. καὶ νῦν ἐν
Ῥώμῃ ἀνέρχῃ, ὅτι δοκεῖ σοι· κἂν μεταδόξῃ, οὐκ
ἂν ἀπελεύσῃ. καὶ ἁπλῶς οὔτε θάνατος, οὔτε φυγὴ, 33

non extra alicubi quærendum; ſed unam & eamdem eſſe in omnibus rebus cauſſam, cur aliquid faciamus, aut non faciamus; cur aliquid dicamus, aut non dicamus; cur efferamur aut contrahamur; cur fugiamus aliquid, aut perſequamur: eam ipſam ſcilicet, quæ nunc & mihi & tibi cauſſa fuit; tibi, ut me convenires, ac ſedens nunc audires; mihi, ut hæc diſſererem. Ea vero quæ eſt? alia-ne, niſi quod ita nobis viſum eſt? Non alia. Quod ſi aliter nobis fuiſſet viſum; quid aliud, niſi id quod viſum eſſet, egiſſemus? Proinde & Achilli hæc lugendi cauſſa fuit, non mors Patrocli, (namque alius, amico mortuo, non ita ſe gerit) ſed quia ei ita viſum fuit: et tibi tunc fugiendi hæc eadem cauſſa fuit, quia tibi ſic viſum erat; & rurſus, ſi manſeris, quia tibi ſic viſum fuerit, manebis: & nunc Romam proficiſceris, quia tibi videtur; quod ſi aliter videretur, non eſſes abiturus. Denique omnino, nec mors, nec exſilium, nec dolor,

οὔτε πόνος, οὔτε ἄλλο τι τῶν τοιούτων, αἴτιόν ἐστι
τοῦ πράττειν τι, ἢ μὴ πράττειν ἡμᾶς· ἀλλ' ὑπο-
λήψεις καὶ δόγματα.
34 Τοῦτό σε πείθω, ἢ οὐχί; Πείθεις, ἔφη. Οἷα δὴ
τὰ αἴτια ἐφ' ἑκάστου, τοιαῦτα καὶ τὰ ἀποτελούμενα.
35 οὐκοῦν ὅταν μὴ ὀρθῶς τι πράττωμεν, ἀπὸ ταύτης
τῆς ἡμέρας οὐδὲν ἄλλο αἰτιασόμεθα, ἢ τὸ δόγμα
ἀφ' οὗ αὐτὸ ἐπράξαμεν· κἀκεῖνο ἐξαίρειν καὶ ἐκτέμ-
νειν πειρασόμεθα μᾶλλον, ἢ τὰ φύματα καὶ τὰ
36 ἀποστήματα ἐκ τοῦ σώματος. ὡσαύτως δὲ καὶ
τῶν ὀρθῶς πραττομένων ταὐτὸν τοῦτο αἴτιον ἀπο-
37 φανοῦμεν. καὶ οὔτ' οἰκέτην ἔτι αἰτιασόμεθα, οὔτε
γείτονα, οὔτε γυναῖκα, οὔτε τέκνα, ὡς αἴτιά τινων
κακῶν ἡμῖν γινόμενα· πεπεισμένοι, ὅτι, ἂν μὴ
ἡμῖν δόξῃ τοιαῦτά τινα εἶναι, οὐ πράττομεν τὰ
ἀκόλουθα· τοῦ δόξαι δέ, ἢ μὴ δόξαι, ἡμεῖς κύριοι,
καὶ

dolor, neque aliud hujuſmodi quidquam in cauſſa eſt, cur aliquid faciamus, aut non faciamus; ſed animi judicia, atque decreta.

Hoccine tibi perſuadeo, an non? Perſuades, inquit. Quales ergo cujusque rei ſunt cauſſæ, tales etiam conſequuntur effectus. Cum igitur aliquid perperam egerimus, ab hoc inde die non aliud quidquam culpabimus, niſi decretum ex quo id fecimus: atque, illud ut ex animo eximamus reſecemusque, magis elaborabimus, quam ut tubera & abſceſſus e corpore. Eodem vero modo etiam recte factorum eamdem iſtam ſtatuemus cauſſam. Iamque porro neque famulum, neque vicinum, neque uxorem, neque liberos accuſabimus, tamquam qui aliquorum nobis malorum quorumdam cauſſæ fuerint; cum perſuaſum habeamus, niſi nobiscum ſtatuerimus tales eſſe res, non facturos nos ea quæ ſunt ei judicio conſentanea; ut autem ita ſtatuamus, aut non ſtatuamus, id in nobis eſſe ſitum, non in rerum externarum poteſtate.

καὶ οὐ τὰ ἐκτός. Οὕτως, ἔφη. Ἀπὸ τῆς σήμε- 38
ρον τοίνυν ἡμέρας, οὐδὲν ἄλλο ἐπισκοπήσομεν,
οὐδ᾽ ἐξετάσομεν ποῖόν τι ἐστὶν, ἢ πῶς ἔχει, οὔτε
τὸν ἀγρὸν, οὔτε τὰ ἀνδράποδα, οὔτε τοὺς ἵππους
ἢ κύνας, ἀλλὰ τὰ δόγματα. Εὔχομαι, ἔφη.
Ὁρᾷς οὖν, ὅτι σχολαστικόν σε δεῖ γενέσθαι· τοῦτο 39
τὸ ζῶον, οὗ πάντες καταγελῶσιν· εἴπερ ἄρα θέ-
λεις ἐπίσκεψιν τῶν σεαυτοῦ δογμάτων ποιεῖσθαι.
τοῦτο δ᾽ ὅτι μιᾶς ὥρας ἢ ἡμέρας οὐκ ἔστιν, ἐπι- 40
νοεῖς καὶ αὐτός.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Εὐαρεστήσεως.

Περὶ Θεῶν οἱ μέν τινές εἰσιν οἱ λέγοντες μηδ᾽ εἶ-
ναι τὸ θεῖον· οἱ δ᾽, εἶναι μὲν, ἀργὸν δὲ καὶ ἀμε-
λὲς, καὶ μὴ προνοεῖν μηδενός· τρίτοι δ᾽, οἱ καὶ 2

ſtate. Ita; inquit. Igitur inde ab hoc die nihil aliud conſiderabimus aut inquiremus quale ſit, aut quomodo ſeſe habeat; non agrum, non ſervitia, non equos, aut canes; nihil niſi animi noſtri decreta. Opto equidem, inquit. Vides ergo, ſcholaſticum oportere te fieri; (id ſcilicet animal, quod deridetur ab omnibus;) ſi quidem volueris examen tuorum decretorum inſtituere. Hoc vero non unius horæ aut diei negotium eſſe, tu ipſe intelligis.

CAP. XII.

De Æquitate animi.

Ad Deos quod adtinet, ſunt qui dicant, non eſſe omnino Numen divinum: alii, eſſe quidem, ſed iners & negligens, nullique rei providere: tertii, qui & eſſe

εἶναι καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ τῶν μεγάλων καὶ οὐρα-
νίων, τῶν δ' ἐπὶ γῆς μηδενός· τέταρτοι δὲ, καὶ
τῶν ἐπὶ γῆς καὶ τῶν οὐρανίων, εἰς κοινὸν δὲ μόνον,
3 καὶ οὐχὶ δὲ κατ' ἰδίαν ἑκάστου· πέμπτοι δ', ὧν
ἦν καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Σωκράτης, οἱ λέγοντες, ὅτι,
Οὐδέ σε λήθω κινύμενος.
4 Πολὺ πρότερον οὖν ἀναγκαῖόν ἐστι, περὶ ἑκά-
στου τούτων ἐπεσκέφθαι, πότερα ὑγιῶς ἢ οὐχ
5 ὑγιῶς λεγόμενόν ἐστιν. εἰ γὰρ μή εἰσι Θεοὶ, πῶς
ἐστι τέλος, ἕπεσθαι Θεοῖς; εἰ δὲ εἰσὶ μὲν, μηδε-
νὸς δ' ἐπιμελούμενοι· καὶ οὕτω πῶς ὑγιὲς ἔσται;
6 ἀλλὰ δὴ, καὶ ὄντων, καὶ ἐπιμελουμένων, εἰ μηδε-
μία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους ἐστὶν ἐξ αὐτῶν, καὶ νὴ
Δία γε καὶ εἰς ἐμέ· πῶς ἔτι καὶ οὕτως ὑγιές
7 ἐστι; Πάντα οὖν ταῦτα ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐπε-
σκεμμένος, τὴν αὐτοῦ γνώμην ὑποτέταχε τῷ
διοικοῦντι τὰ ὅλα· καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖ-
ται

eſſe dicant, & providere, ſed majoribus rebus & cœleſtibus, terreſtrium autem nulli: quarti, & terreſtribus & cœleſtibus; ſed in commune duntaxat, non autem ſingulis privatim: quinti, quorum in numero fuere & Ulyſſes & Socrates, dicentes: *Neque te lateo, quum moveor.*

Longe itaque ante omnia neceſſarium eſt, de hiſce ſingulis conſiderare, recténe an ſecus dicantur. Nam ſi Dii non ſunt; quî poteſt eſſe finis, ſequi Deos? Sin ſunt, nullius vero rei curam gerunt; etiam ſic quo pacto verum erit, finem iſtum ſtatuere? Quod ſi vero & ſunt, & curam gerunt, neque tamen hominibus, neque adeo mihi profecto, quidquam impertiunt; quo pacto jam vel ſic verum fuerit? His igitur omnibus conſideratis, vir bonus probuſque ſuum ipſius animum rerum univerſarum Adminiſtratori ſubmittit; quemadmodum boni cives legi civitatis.

Qui

ται τῷ νόμῳ τῆς πόλεως. ὁ δὲ παιδευόμενος, 8
ταύτην ὀφείλει τὴν ἐπιβολὴν ἔχων ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ
παιδεύεσθαι· πῶς ἂν ἑποίμην ἐγὼ ἐν παντὶ τοῖς
Θεοῖς; καὶ πῶς ἂν εὐαρεστοίην τῇ θείᾳ διοική-
σει; καὶ πῶς ἂν γενοίμην ἐλεύθερος; Ἐλεύθερος 9
γάρ ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν,
καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλῦσαι. Τί οὖν; ἀπόνοιά 10
ἐστιν ἡ ἐλευθερία; Μὴ γένοιτο. μανία γὰρ καὶ
ἐλευθερία εἰς ταὐτὸν οὐκ ἔρχεται. Ἀλλ' ἐγὼ θέ- 11
λω πᾶν τὸ δοκοῦν μοι ἀποβαίνειν, κἂν ὁπωσοῦν
δοκῇ. Μαινόμενος εἶ, παραφρονεῖς. οὐκ οἶδας, ὅτι 12
καλὸν ἡ ἐλευθερία ἐστὶ, καὶ ἀξιόλογον; τὸ δ'
ὡς ἔτυχέ με βούλεσθαι τὰ ὡς ἔτυχε δόξαντα
γίνεσθαι, τοῦτο κινδυνεύει οὐ μόνον οὐκ εἶναι κα-
λὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων αἴσχιστον εἶναι. Πῶς 13
γὰρ ἐπὶ γραμματικῶν ποιοῦμεν; βούλομαι γρά-
φειν ὡς θέλω τὸ Δίωνος ὄνομα; Οὔ· ἀλλὰ δι-

Qui vero eruditur, cum hoc animi propoſito accedat oportet ad inſtitutionem: Quo pacto ego in omnibus rebus Deos ſequar? & quo pacto in divinâ adminiſtratione acquieſcam? & quo pacto liber ſiam? Nam liber eſt, cui ex voluntate ſuâ ſiunt omnia, & quem nemo prohibere poſſit. Quid ergo? veſania-ne eſt libertas? Abſit: neque enim inſania & libertas eâdem morantur in ſede. At ego, (*inquis*) quidquid mihi viſum fuerit, id volo evenire, quacumque tandem ratione id mihi ita fuerit viſum. Inſanus es, deliras. An neſcis, honeſtam rem & præclaram eſſe libertatem? Temere autem me velle, ut eveniant quæ mihi temere viſa fuerint; id, vide, ne non modo honeſtum non ſit, verum etiam omnium ſit turpiſſimum. Quomodo enim in rebus grammaticis agimus? Volo, ut libet mihi, nomen Dionis ſcribere? Non; ſed diſco velle, ut ſcribi oportet.

δάσκομαι θέλειν, ὡς δεῖ γράφεσθαι. Τί ἐπὶ μου-
14 σικῶν; Ὡσαύτως. Τί ἐν τῷ καθόλου, ὅπου τέχ-
νη τις ἢ ἐπιστήμη ἐστίν; εἰ δὲ μή, οὐδενὸς ἦν
ἄξιον τὸ ἐπίστασθαί τι, εἰ ταῖς ἑκάστων βουλή-
15 σεσι προσηρμόζετο. Ἐνταῦθα οὖν μόνον, ἐπὶ τοῦ
μεγίστου καὶ κυριωτάτου, τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυ-
χεν ἐφεῖταί μοι θέλειν; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὸ παι-
δεύεσθαι, τοῦτ᾽ ἔστι, μανθάνειν ἕκαστα οὕτω θέ-
λειν, ὡς γίνεται. πῶς δὲ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐ-
16 τὰ ὁ διατάσσων. Διέταξε δὲ, θέρος εἶναι καὶ χει-
μῶνα, καὶ φορὰν καὶ ἀφορίαν, καὶ ἀρετὴν καὶ κα-
κίαν, καὶ πάσας τὰς τοιαύτας ἐναντιότητας,
ὑπὲρ συμφωνίας τῶν ὅλων· ἡμῶν τ᾽ ἑκάστῳ σῶμα,
καὶ μέρη τοῦ σώματος, καὶ κτῆσιν, καὶ κοινωνοὺς
ἔδωκε.

17 Ταύτης οὖν τῆς διατάξεως μεμνημένους, ἔρ-
χεσθαι δεῖ ἐπὶ τὸ παιδεύεσθαι, οὐχ ἵνα ἀλλά-
ξωμεν

Quid in Muſicis? Eodem modo. Quid univerſe in omnibus, quæ arte aliqua aut ſcientia continentur? (*Eodem modo ſe res habet:*) alioqui non eſſet operæ pretium ſcire quidquam, ſi cujusque voluntati res quæque adcommodaretur. Hîc igitur ſolum, in re maxima & præcipua, in Libertate, mihi permiſſum eſt temere velle? Nequaquam: ſed erudiri; id eſt, diſcere ita velle omnia, uti fiunt. Quomodo autem fiunt? Ut ea diſpoſuit is qui diſpoſuit. Sic autem diſpoſuit, ut æſtas eſſet & hyems, ut fertilitas & ſterilitas, ut virtus & vitium, & omnes id genus contrarietates, propter Totius concentum: & noſtrûm unicuique corpus, & partes corporis, & poſſeſſionem, & ſocios dedit.

Hujus igitur diſpoſitionis memores, ad inſtitutionem ſic accedere debemus, non ut rerum naturam mutemus; (id quod nobis neque con-

ξωμεν τὰς ὑποθέσεις· οὔτε γὰρ δίδοται ἡμῖν, οὔτ᾽
ἄμεινον· ἀλλ᾽ ἵνα, οὕτως ἐχόντων τῶν περὶ ἡμᾶς ὡς
ἔχει καὶ πέφυκεν, αὐτοὶ τὴν γνώμην τὴν αὐτῶν
συνηρμοσμένην τοῖς γινομένοις ἔχωμεν. Τί γάρ; 18
ἐνδέχεται φυγεῖν ἀνθρώπους; καὶ πῶς οἷόν τε;
Ἀλλὰ συνόντας αὐτοῖς, ἐκείνους ἀλλάξαι; καὶ τίς
ἡμῖν δίδωσι; Τί οὖν ἀπολείπεται; ἢ τίς εὑρίσκε- 19
ται μηχανὴ πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῶν; Τοιαύτη, δι᾽
ἧς ἐκεῖνοι μὲν ποιήσουσι τὰ φαινόμενα αὐτοῖς,
ἡμεῖς δ᾽ οὐδὲν ἧττον κατὰ φύσιν ἕξομεν; Σὺ δ᾽ ἀτα- 20
λαίπωρος εἶ, καὶ δυσάρεστος. κἂν μὲν μόνος ᾖς,
ἐρημίαν καλεῖς τοῦτο· ἂν δὲ μετὰ ἀνθρώπων, ἐπι-
βούλους λέγεις, καὶ λῃστάς· μέμφῃ δὲ καὶ γο-
νεῖς τοὺς σεαυτοῦ, καὶ τέκνα, καὶ ἀδελφοὺς, καὶ
γείτονας. ἔδει δὲ, μόνον μένοντα, ἡσυχίαν καλεῖν 21
αὐτὸ, καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ὅμοιον τοῖς Θεοῖς ἡγεῖ-
σθαι σαυτόν· μετὰ πολλῶν δ᾽ ὄντα, μὴ ὄχλον
καλεῖν,

conceditur, neque expedit;) ſed ut, quum ita ſint res noſtræ ut ſunt, & ut fert earum natura, nos ipſi animum noſtrum iis quæ fiunt adcommodatum habeamus. Quid enim? licetne fugere homines? id fieri quî poteſt? An vero eorum cum utamur conſuetudine, eos immutare licet? & quis id nobis largitur? Quid ergo relinquitur? aut quænam ars reperitur vivendi cum hominibus? Ea, ut illos quidem agere patiamur quæ ipſis videntur, nos vero nihilo minus ſic ſimus adfecti, ut natura poſtulat? Tu vero delicatus es & moroſus: nam, cum ſolus es, deſertum id appellas; cum vero inter homines, inſidiatores eos dicis, & latrones: atque etiam parentes tuos incuſas, & liberos, & fratres, & vicinos. Oportebat autem te, cum ſolus eſſes, id quietem nominare, & libertatem, & Diis ſimilem te putare: cum inter multos verſaris, non turbam vocare,

καλεῖν, μηδὲ θόρυβον, μηδ' ἀηδίαν, ἀλλ' ἑορτὴν
καὶ πανήγυριν· καὶ οὕτω πάντα εὐαρέστως δέχε-
22 σθαι. Τίς οὖν ἡ κόλασις τοῖς οὐ προσδεχομένοις;
τὸ οὕτως ἔχειν ὡς ἔχουσι. Δυσαρεστεῖ τις τῷ
μόνος εἶναι; ἔστω ἐν ἐρημίᾳ. δυσαρεστεῖ τις τοῖς
γονεῦσιν; ἔστω κακὸς υἱὸς, καὶ πενθείτω. δυσαρε-
23 στεῖ τοῖς τέκνοις; ἔστω κακὸς πατήρ. - - Βάλλε
αὐτὸν εἰς φυλακήν. - - Ποίαν φυλακήν; Ὅπου
νῦν ἐστίν. ἄκων γάρ ἐστιν. ὅπου δέ τις ἄκων
ἐστὶν, ἐκεῖνο φυλακὴ αὐτῷ ἐστί. καθὸ καὶ Σω-
24 κράτης οὐκ ἦν ἐν φυλακῇ, ἑκὼν γὰρ ἦν. - - Σκέλος
οὖν μοι γενέσθαι πεπηρωμένον; - - Ἀνδράποδον,
εἶτα δι' ἓν σκελύδριον τῷ Κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ
ἐπιδώσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις; οὐκ ἀποστήσῃ; οὐ χαί-
25 ρων παραχωρήσεις τῷ δεδωκότι; ἀγανακτήσεις δὲ,
καὶ δυσαρεστήσεις τοῖς ὑπὸ τοῦ Διὸς διατεταγ-
μένοις, ἃ ἐκεῖνος μετὰ τῶν Μοιρῶν, παρουσῶν καὶ
ἐπικλω-

re, aut tumultum, aut moleſtiam; ſed feſtum, & celebritatem: omniaque ſic placide admittere. Quæ igitur pœna eſt eorum, qui non ita res accipiunt? Hæc, ut eo ſtatu ſint, quo ſunt. Ægre fert quiſpiam, eſſe ſolus? ſit in deſerto! Ægre fert ſuos parentes? ſit malus filius, & lugeat! Ægre fert liberos? ſit malus pater! — — Conjice eum in cuſtodiam! — — Quam cuſtodiam? Eam, ubi nunc eſt: invitus enim eſt; ubi autem aliquis invitus eſt, is ei locus eſt cuſtodia: qua ratione & Socrates in cuſtodia non fuit, ultro enim fuit. — — Mene igitur pede eſſe claudum! — — Mancipium, itane ob unum pedunculum accuſas Mundum? non eum trades univerſitati rerum? non miſſum facies? non lætus permittes ei qui dedit? An potius indignaberis, & ægre feres quæ ſunt a Jove conſtituta, quæ ille cum Parcis, ortui tui præſentibus

ἐπικλωθουσῶν σου τὴν γένεσιν, ὥρισε καὶ διέτα-
ξεν; Οὐκ οἶσθα, ἡλίκον μέρος πρὸς τὰ ὅλα; τοῦ- 26
το δὲ κατὰ τὸ σῶμα· ὡς κατά γε τὸν λόγον
οὐδὲ χείρων τῶν Θεῶν, οὐδὲ μικρότερος· λόγου
γὰρ μέγεθος οὐ μήκει, οὐδ' ὕψει κρίνεται, ἀλλὰ
δόγμασιν.

Οὐ θέλεις οὖν καθ' ἃ ἴσος εἶ τοῖς Θεοῖς, 27
ἐκεῖ που τίθεσθαι τὸ ἀγαθόν; Τάλας ἐγὼ, τὸν 28
πατέρα ἔχω τοιοῦτον, καὶ τὴν μητέρα. Τί οὖν;
ἐδίδοτό σοι προελθόντι ἐκλέξασθαι, καὶ εἰπεῖν·
Ὁ δεῖνα τῇ δεῖνι συνελθέτω τῇδε τῇ ὥρᾳ, ἵνα
ἐγὼ γένωμαι; Οὐκ ἐδίδοτο. ἀλλ' ἔδει προϋ- 29
ποστῆναί σου τοὺς γονεῖς, εἶτα οὕτω γεννηθῆ-
ναί σε. ἐκ ποίων τινῶν; ἐκ τοιούτων, ὁποῖοι ἦ-
σαν. Τί οὖν; τοιούτων αὐτῶν ὄντων, οὐδεμία 30
σοι δίδοται μηχανή; εἶτ' εἰ μὲν τὴν ὁρατικὴν δύ-
ναμιν ἠγνόεις πρὸς τί κέκτησαι, δυστυχὴς ἂν ἦς
καὶ

bus & fuſum volventibus, definiit ac diſpoſuit? Non intelligis, quantula pars ſis, collatus cum univerſis? nempe quod ad corpus adtinet; nam quod ad mentem, ne Diis quidem immortalibus es deterior, aut minor: mentis enim magnitudo non proceritate aut altitudine judicatur, ſed decretis.

Nonne ergo in ea parte bonum tuum collocare velis, quâ Diis es ſimilis? Me miſerum: patrem habeo talem, & matrem! Quid ergo? in vitam progredienti tibi poteſtasne dabatur eligendi, dicendique: Iſte cum iſta congrediatur hac hora, ut ego naſcar? Non dabatur: ſed prius exſtitiſſe parentes tuos oportebat, ac tum demum te naſci. E qualibus? E talibus, quales erant. Quid ergo? cum tales ipſi ſint, nullumne tibi præſidium relinquitur? Si videndi facultatem, cujus rei gratiâ haberes, ignorares; miſer eſſes, & infe-

καὶ ἄθλιος, εἰ κατέμυες, προσαγόντων σοι τῶν
χρωμάτων· ὅτι δὲ μεγαλοψυχίαν ἔχων, καὶ γεν-
ναιότητα πρὸς ἕκαστα τούτων, ἀγνοεῖς, οὐ δυσ-
31 τυχέστερος εἶ, καὶ ἀθλιώτερος; προσάγεταί σοι
τὰ κατάλληλα τῇ δυνάμει ἣν ἔχεις· σὺ δ' αὐ-
τὴν τότε μάλιστα ἀποστρέφεις, ὁπότε ἠνοιγμένην
32 καὶ βλέπουσαν ἔχειν ἔδει. οὐ μᾶλλον εὐχαριστεῖς
τοῖς Θεοῖς, ὅτι σε ἐπάνω τούτων ἀφῆκαν, ὅσα μηδ'
ἐποίησαν ἐπί σοι· μόνον δ' ὑπεύθυνον ἀπέφηναν
33 τῶν ἐπὶ σοί; γονέων ἕνεκα, ἀνυπεύθυνον ἀφῆκαν·
ἀδελφῶν ἕνεκα, ἀφῆκαν· σώματος ἕνεκα, ἀφῆκαν·
34 κτήσεως, θανάτου, ζωῆς. Τίνος οὖν ὑπεύθυνόν σε
ἐποίησαν; Τοῦ μόνου ὄντος ἐπί σοι, χρήσεως οἵας
35 δεῖ φαντασιῶν. Τί οὖν ἐπισπᾷς σεαυτῷ ταῦτα,
ὧν ἀνυπεύθυνος εἶ; Τοῦτό ἐστιν, ἑαυτῷ παρέχειν
πράγματα.

ΚΕΦ.

infelix, ſi clauderes oculos, coloribus admotis: quod autem ignoras, animi magnitudinem fortitudinemque tibi datas eſſe ad cuncta quæ ſunt illius generis; nonne infelicior es, & miſerior? Admoventur tibi res facultati ei congruentes, quæ tibi data eſt: tu autem eamdem tunc maxime avertis, cum apertam & cernentem eam eſſe oportebat. Quidni potius Diis agis gratias, quod te ſuperiorem iis rebus fecerunt, quas in tua poteſtate eſſe noluerunt; & nonniſi his fecerunt obnoxium, quæ tui ſunt arbitrii? Quod ad parentes adtinet, liberum ſolutumque te dimiſerunt; quod ad fratres, dimiſerunt; quod ad corpus, dimiſerunt; itemque quod ad poſſeſſionem, quod ad mortem vitamque. Cui igitur rei obnoxium te fecerunt? Illi uni, quæ in tua eſt poteſtate, nempe recto uſui viſorum. Quid igitur ipſi tibi adſciſcis imponisque ea, quibus es ſolutus? Id vero eſt, ſibi ipſi faceſſere negotium.

CAP.

ΚΕΦ. ιγ'.

Πῶς ἕκαστά ἐστι ποιεῖν ἀρεστῶς Θεοῖς.

Πυθομένου δέ τινος, πῶς ἐστιν ἐσθίειν ἀρεστῶς Θεοῖς; Εἰ δικαίως ἐστὶν, ἔφη, καὶ εὐγνωμόνως, καὶ ἴσως, καὶ ἐγκρατῶς, καὶ κοσμίως, οὐκ ἔστι καὶ ἀρεστῶς τοῖς Θεοῖς; Ὅταν δὲ θερμὸν αἰτήσαντός 2
σου, μὴ ὑπακούσῃ ὁ παῖς, ἢ ὑπακούσας χλιαρώτερον ἐνέγκῃ, ἢ μηδ' εὑρεθῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ· τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥήγνυσθαι, οὐκ ἔστιν ἀρεστὸν τοῖς Θεοῖς; Πῶς οὖν τις ἀνάσχηται τῶν τοιούτων; 3
Ἀνδράποδον, οὐκ ἀνέξῃ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ σαυτοῦ, ὃς ἔχει τὸν Δία πρόγονον, ὥσπερ υἱὸς ἐκ τῶν αὐτῶν σπερμάτων γέγονε, καὶ τῆς αὐτῆς ἄνωθεν καταβολῆς; Ἀλλ' εἰ ἔν τινι τοιαύτῃ χώρᾳ κατετά- 4
γης

CAP. XIII.

Quo pacto omnia ita peragi poſſint, ut Diis ſint grata.

Percontante vero quodam, quo pacto comedere aliquis ita poſſit, ut Deo placeat. Si fieri poteſt, inquit, ut juſte edat, ut benigno, ut æquo animo, ut continenter, ut modeſte; nonne fieri etiam poteſt, ut Diis grate comedat? Cum vero, te calidam poſcente, puer non obtemperaverit; aut, ſi obtemperaverit, tepidiuſculam adtulerit, aut quum in ædibus plane non fuerit inventus: id non ferre graviter, nec diſrumpi iracundiâ; nonne Diis placet? At quo pacto ferri queunt tales? Mancipium, non feres fratrem tuum, qui genus a Jove ſummo ducit, ut filius ex iiſdem ſeminibus eodemque coeleſti ſatu editus? Sed tu, ſi tali quopiam loco collocatus es ſuper alios eminente, ſtatim

γῆς ὑπερεχούσῃ, εὐθὺς τύραννον καταστήσεις σεαυτόν; οὐ μεμνήσῃ τίς εἶ, καὶ τίνων ἄρχεις; ὅτι συγγενῶν, ὅτι ἀδελφῶν φύσει, ὅτι τοῦ Διὸς ἀπογόνων;
5 Ἀλλ' ὠνὴν αὐτῶν ἔχω, ἐκεῖνοι δ' ἐμοῦ οὐκ ἔχουσιν. Ὁρᾷς ποῦ βλέπεις; ὅτι εἰς τὴν γῆν, ὅτι εἰς τὸ βάραθρον, ὅτι εἰς τοὺς ταλαιπώρους τούτους νόμους τοὺς τῶν νεκρῶν; εἰς δὲ τοὺς τῶν Θεῶν οὐ βλέπεις.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ Θεῖον.

Πυθομένου δέ τινος, πῶς ἄν τις πεισθείη, ὅτι ἕκαστον τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἐφορᾶται
2 ὑπὸ τοῦ Θεοῦ; Οὐ δοκεῖ σοι, ἔφη, ἡνῶσθαι τὰ πάντα; Δοκεῖ, ἔφη. Τί δέ; συμπαθεῖν τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις οὐ δοκεῖ σοι; Δοκεῖ, ἔφη.

tim tyrannum te conſtitues? non recordaberis qui ſis, & quibus imperes? nempe cognatis, fratribus naturâ, a Jove oriundis. Atqui ego illos mercatus ſum; illi me non ſunt mercati. Videſne quid ſpectes? nonne terram? nonne barathrum? nonne miſeras iſtas mortuorum leges? Deorum autem leges non reſpicis.

CAP. XIV.

Divinum numen cuncta intueri.

Percontante vero quodam, quo pacto quis perſuaderi poſſit, ſingula ſua facta a Deo conſpici? Nonne videntur tibi, inquit, uno connexu inter ſe cohærere omnia? Videntur, inquit. Quid vero? nonne cognatio quædam & conſenſus aliquis intercedere tibi videtur inter res terreſtres atque cœleſtes? Videtur, in-

ἔφη. Πόθεν γὰρ οὕτω τεταγμένως, καθάπερ 3
ἐκ προστάγματος τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐκεῖνος εἴπῃ τοῖς
φυτοῖς ἀνθεῖν, ἀνθεῖ; ὅταν εἴπῃ βλαστάνειν, βλα-
στάνει; ὅταν ἐκφέρειν τὸν καρπὸν, ἐκφέρει; ὅταν
πεπαίνειν, πεπαίνει; ὅταν πάλιν ἀποβάλλειν, ἀπο-
βάλλει; καὶ φυλλοῤῥοεῖν, φυλλοῤῥοεῖ; καὶ αὐτὰ εἰς
αὑτὰ συνειλούμενα ἐφ᾽ ἡσυχίας μένειν καὶ ἀναπαύε-
σθαι, μένει καὶ ἀναπαύεται; πόθεν δὲ πρὸς τὴν αὔ- 4
ξησιν καὶ μείωσιν τῆς σελήνης, καὶ τὴν τοῦ ἡλίου πρόσ-
οδον καὶ ἄφοδον, τοσαύτη παραλλαγὴ καὶ ἐπὶ τὰ
ἐναντία μεταβολὴ τῶν ἐπιγείων θεωρεῖται; Ἀλ- 5
λὰ τὰ φυτὰ μὲν, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα οὕ-
τως ἐνδέδεται τοῖς Ὅλοις, καὶ συμπέπονθεν· αἱ ψυ-
χαὶ δ᾽ αἱ ἡμέτεραι οὐ πολὺ πλέον; ἀλλ᾽ αἱ ψυ- 6
χαὶ μὲν οὕτως εἰσὶν ἐνδεδεμέναι καὶ συναφεῖς τῷ
Θεῷ, ἅτε αὐτοῦ μόρια οὖσαι καὶ ἀποσπάσματα·
οὐ παντὸς δ᾽ αὐτῶν κινήματος, ἅτε οἰκείου καὶ
συμ-

inquit. Unde enim tam ſtatis temporibus, tamquam ex Dei mandato, cum plantas florere ille jubet, florent? cum germinare, germinant? cum fructum proferre, proferunt? cum matureſcere, matureſcunt? cum rurſus abjicere fructus, abjiciunt? cum folia deponere, deponunt? cum ipſas in ſe contractas ſine ullo motu manere & requieſcere, manent & requieſcunt? Unde porro ad lunæ incrementum & decrementum, & ad ſolis acceſſum receſſumque, tanta alternatio, & in diverſa mutatio rerum terreſtrium cernitur? At quæ quidem e terra naſcuntur, & noſtra corpora Univerſo ſunt devincta, & conſenſu quodam cum eo conjuncta? animi autem noſtri non multo magis? At animi quidem noſtri Deo ita devincti ſunt & conjuncti, utpote qui ſint particulæ ejus, ab illius natura quaſi decerptæ? motus vero eorum omnes Deus non percipit, veluti ſuos ſibique con-

7 συμφυοῦς, ὁ Θεὸς αἰσθάνεται; Ἀλλὰ σὺ μὲν
περὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ περὶ ἑκάστου τῶν
θείων, ὁμοῦ δὲ καὶ περὶ ἀνθρωπίνων πραγμά-
των ἐνθυμεῖσθαι δύνασαι, καὶ ἅμα μὲν αἰσθη-
τικῶς ἀπὸ μυρίων πραγμάτων κινεῖσθαι, ἅμα δὲ
διανοητικῶς, ἅμα δὲ τοῖς μὲν συγκαταθετικῶς,
8 τοῖς δ' ἀνανευστικῶς, ἢ ἐφεκτικῶς· τύπους δὲ
τοσούτους ἀφ' οὕτω πολλῶν καὶ ποικίλων πραγ-
μάτων ἐν τῇ σαυτοῦ ψυχῇ φυλάττεις, καὶ ἀπ'
αὐτῶν κινούμενος, εἰς ἐπινοίας ὁμοειδεῖς ἐμπί-
πτεις τοῖς πρώτως τετυπωκόσι, τέχνας τ' ἄλ-
λας ἐπ' ἄλλαις, καὶ μνήμας ἀπὸ μυρίων πραγ-
9 μάτων διασώζεις· ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οἷός τ' ἐστὶ πάν-
τα ἐφορᾷν, καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι, καὶ ἀπὸ
10 πάντων τινὰ ἴσχειν διάδοσιν; Ἀλλὰ φωτίζειν
μὲν οἷός τε ἐστὶν ὁ ἥλιος τηλικοῦτον μέρος τοῦ Παν-
τὸς, ὀλίγον δὲ τὸ ἀφώτιστον ἀπολιπεῖν, ὅσον οἷ-
όν τ' ἐπέχεσθαι ὑπὸ σκιᾶς, ἣν ἡ γῆ ποιεῖ· ὁ δὲ
καὶ

congenitos? At tu quidem divinam adminiſtrationem, ſingulaſque res tam divinas quam humanas animo contemplari potes, ſimulque ab innumerabilibus rebus partim ſenſu, partim cogitatione adfici; ſimul aliis adſentiri, alia abnuere, in aliis adſenſum retinere; tot porro formas rerum tam multarum variarumque tecum in animo tuo cuſtodis, ab illisque pulſus in cogitationes incidis rebus iis conformes quæ primum menti impreſſæ fuerint; arteſque alias atque alias, & infinitarum rerum memoriam conſervas? Deus vero non poteſt ſimul omnia intueri, & omnibus rebus intereſſe, cum omnibus aliquam habere communicationem? At ſol quidem tantam Univerſi partem radiis ſuis illuſtrare poteſt, exiguam partem relinquens lucis expertem, quantam ſcilicet umbra terræ occupat?

καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν πεποιηκὼς καὶ περιάγων, μέ-
ρος ὄντ' αὐτοῦ μικρὸν ὡς πρὸς τὸ Ὅλον, οὗτος δ'
οὐ δύναται πάντων αἰσθάνεσθαι;

Ἀλλ' ἐγὼ, φησὶν, οὐ δύναμαι πᾶσιν ἅμα 11
τούτοις παρακολουθεῖν. Τοῦτο δέ σοι καὶ λέγει
τις, ὅτι ἴσην ἔχεις δύναμιν τῷ Διΐ; Ἀλλ' οὖν 12
οὐδὲν ἧττον καὶ ἐπίτροπον ἑκάστῳ παρέστησε,
τὸν ἑκάστου Δαίμονα, καὶ παρέδωκε φυλάσ-
σειν αὐτὸν αὐτῷ, καὶ τοῦτον ἀκοίμητον καὶ ἀπα-
ραλόγιστον. Τίνι γὰρ ἄλλῳ κρείττονι καὶ ἐπι- 13
μελεστέρῳ φύλακι παραδέδωκεν ἡμῶν ἕκαστον;
ὥσθ', ὅταν κλείσητε τὰς θύρας, καὶ σκότος ἔν-
δον ποιήσητε, μέμνησθε μηδέποτε λέγειν ὅτι
μόνοι ἐστέ· οὐ γάρ ἐστέ. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον 14
ἐστὶ, καὶ ὁ ὑμέτερος Δαίμων ἐστί· καὶ τίς τού-
τοις χρεία φωτὸς εἰς τὸ βλέπειν τί ποιεῖτε;
Τούτῳ τῷ Θεῷ ἔδει καὶ ὑμᾶς ὀμνύειν ὅρκον, οἷον 15

pat? qui vero ipſum fecit ſolem, eumdemque circumagit; (partem ſane ſui ipſius exiguam, ſi cum univerſitate compararetur;) is vero non poteſt cuncta percipere!

At ego, inquit, hæc omnia ſimul animo conſequi nequeo. Quis vero iſtud tibi dicit, te parem cum Jove habere facultatem? Neque vero eo minus ille procuratorem etiam unicuique addidit, Genium cujusque ſuum, cui cuſtodiendum quemque tradidit, numquam dormienti illi, & decipi neſcio. Nam cui alii præſtantiori & diligentiori cuſtodi unumquemque noſtrum commiſiſſet? Quapropter quum fores clauſeritis, & conclave tenebroſum effeceritis; cavete, umquam dicatis vos eſſe ſolos; neque enim eſtis: ſed Deus intus eſt, & veſter Genius intus eſt. Et quid his opus eſt lumine, ut videant quid faciatis? Huic Deo etiam obſtrictos vos ſimili

οἱ στρατιῶται τῷ Καίσαρι. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν, τὴν μισθοφορίαν λαμβάνοντες, ὀμνύουσι πάντων προτιμήσειν τὴν τοῦ Καίσαρος σωτηρίαν· ὑμεῖς δὲ, οἱ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἠξιωμένοι, οὐκ ὀμόσετε;
16 ἢ ὀμόσαντες, οὐκ ἐμμενεῖτε; Καὶ τί ὀμόσετε; Μὴ ἀπειθήσειν μηδέποτε, μηδ' ἐγκαλέσειν, μηδὲ μέμψασθαί τι τῶν ὑπ' ἐκείνου δεδομένων, μηδ' ἄκον-
17 τες ποιήσειν τι ἢ πείσεσθαι τῶν ἀναγκαίων. Ὅμοιός γε ὅρκος οὗτος ἐκείνῳ; ἐκεῖ μὲν ὀμνύουσιν, αὐτοῦ μὴ προτιμήσειν ἕτερον· ἐνταῦθα δ', αὑτοὺς ἁπάντων.

ΚΕΦ.

ſimili ſacramento eſſe oportebat, quali milites Cæſari. Sed illi quidem, mercede conducti, jurant, ſalutem Cæſaris ſibi rebus omnibus fore antiquiorem: vos autem, tot tantiſque dignati rebus, non jurabitis? aut jurati, fidem non ſervabitis? Et quid jurabitis? Numquam vos non obtemperaturos; numquam incuſaturos; numquam de eorum quoquam, quæ ab Illo data fuerint, conqueſturos; numquam invitos quidquam, quod ferat neceſſitas, facturos vel toleraturos. Hoccine illi ſimile eſt jusjurandum? Illic jurant, ſe neminem eo antiquiorem habituros; hîc, ſe neminem ſibimet ipſis eſſe prælaturos.

CAP.

ΚΕΦ. ιε'.

Τί ἐπαγγέλλεται Φιλοσοφία.

Συμβουλευομένου τινὸς, πῶς τὸν ἀδελφὸν πείσῃ,
μηκέτι χαλεπῶς αὐτῷ ἔχειν· Οὐκ ἐπαγγέλλε- 2
ται, ἔφη, Φιλοσοφία τῶν ἐκτός τι περιποιήσειν
τῷ ἀνθρώπῳ· εἰ δὲ μὴ, ἔξω τι τῆς ἰδίας ὕλης
ἀνέξεται. ὡς γὰρ τέκτονος ὕλη, τὰ ξύλα· ἀν-
δριαντοποιοῦ, ὁ χαλκός· οὕτω τῆς περὶ βίον τέχ-
νης ὕλη, ὁ βίος αὐτοῦ ἑκάστου. Τί οὖν ὁ τοῦ ἀ- 3
δελφοῦ; Πάλιν τῆς αὐτοῦ ἐκείνου τέχνης ἐστί·
πρὸς δὲ τὴν σὴν, τῶν ἐκτός ἐστιν, ὅμοιον ἀγρῷ,
ὅμοιον ὑγείᾳ, ὅμοιον εὐδοξίᾳ. τούτων δ' οὐδὲν ἐπ-
αγγέλλεται Φιλοσοφία. Ἐν πάσῃ περιστάσει 4
τηρήσω τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ φύσιν ἔχον. Τὸ τί-
νος; Τὸ ἐκείνου, ἐν ᾧ εἰμί. Πῶς οὖν ἐκεῖνός μοι 5

CAP. XV.

Quid profiteatur Philoſophia.

Conſilium petente nonnemine, quo pacto fratri perſuaderet, ut ſimultatem erga ſe deponeret: Non hoc profitetur, inquit, Philoſophia, ſe quidquam exterarum rerum homini ſuppeditaturam; alioqui admitteret aliquid a materia ſua alienum. Nam ſicut fabri materia, ligna ſunt; ſtatuarii, æs: ſic artis vitæ materia eſt, ſua cujuſque vita. Quid ergo fratris vita? Ea rurſus ad ejus ipſius artem pertinet; reſpectu vero tuæ artis, in rerum externarum numero eſt, ut ager, ut ſanitas, ut bona exiſtimatio; quarum rerum nullam Philoſophia pollicetur. Quovis in caſu conſervabo *(ait illa)* mentem naturæ congruentem. Cujus mentem? Illius, in quo ſum. Quo pacto ergo conſequar,

μὴ ὀργίζηται; Φέρε μοι ἐκεῖνον, κἀκείνῳ ἐρῶ. σοὶ δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ὀργῆς οὐδὲν ἔχω λέγειν.

6 Εἰπόντος δὲ τοῦ συμβουλευομένου, ὅτι, Τοῦτο ζητῶ, πῶς ἂν, ἐκείνου καὶ μὴ διαλλασσομένου,
7 κατὰ φύσιν ἔχοιμι; Οὐδὲν, ἔφη, τῶν μεγάλων ἄφνω γίνεται· ὅπου γε οὐδ' ὁ βότρυς, οὐδὲ σῦκον. ἄν μοι νῦν λέγῃς, ὅτι θέλω σῦκον· ἀποκρινοῦμαί σοι, ὅτι χρόνου δεῖ· ἄφες ἀνθήσῃ πρῶτον, εἶτα
8 προβάλῃ τὸν καρπὸν, εἶτα πεπανθῇ. Εἶτα συκῆς μὲν καρπὸς ἄφνω καὶ μιᾷ ὥρᾳ οὐ τελειοῦται· γνώμης δ' ἀνθρώπου καρπὸν θέλεις οὕτω δι' ὀλίγου καὶ εὐκόλως κτήσασθαι; μὴ δ' ἂν, ἐγώ σοι λέγω, προσδόκα.

ΚΕΦ.

ne ille mihi iraſcatur? Adducito mihi illum, & ei dicam: tibi autem de illius ira quod dicam, non habeo.

Ad hæc quum is, qui conſilium petierat, diceret: Illud requiro, quo pacto, etiam ſi ille mihi non reconcilietur, ego naturæ meæ ſtatum tuear? Nihil, inquit, magnum ſubito exiſtit; nam ne uva quidem, aut ficus. Si mihi nunc dicas, te velle ficum; reſpondebo, tempore eſſe opus: ſine primum ut floreat, poſt fructum producat, denique matureſcat. Ergo fici quidem fructus ſubito unius horæ momento non perficitur: animi vero humani fructum adeo brevi & facile comparare velis? Id vero, ego tibi dico, ne exſpectes!

CAP.

ΚΕΦ. ιϛʹ.

Περὶ Προνοίας.

Μὴ θαυμάζετε, εἰ τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις τὰ
πρὸς τὸ σῶμα ἕτοιμα γέγονεν, οὐ μόνον τροφαὶ
καὶ πόματα, ἀλλὰ καὶ κοῖται, καὶ τὸ μὴ δεῖ-
σθαι ὑποδημάτων, μὴ ὑποστρωμάτων, μὴ ἐσθῆ-
τος· ἡμεῖς δὲ πάντων τούτων προσδεόμεθα. τὰ 2
γὰρ οὐκ αὐτῶν ἕνεκα, ἀλλὰ πρὸς ὑπηρεσίαν γε-
γονότα, οὐκ ἐλυσιτέλει προσδεόμενα ἄλλων πε-
ποιηκέναι. ἐπεὶ, ὅρα οἷον ἦν, ἡμᾶς φροντίζειν μὴ 3
περὶ αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν προβάτων,
καὶ τῶν ὄνων, πῶς ἐνδύσηται, καὶ πῶς ὑποδή-
σηται, πῶς φάγῃ, πῶς πίῃ. ἀλλ', ὥσπερ οἱ στρα- 4
τιῶται ἕτοιμοί εἰσι τῷ στρατηγῷ ὑποδεδεμένοι, ἐν-
δεδυμένοι, ὡπλισμένοι· (εἰ δ' ἔδει περιερχόμενον
τὸν χιλίαρχον ὑποδεῖν, ἢ ἐνδύειν τοὺς χιλίους, δει-

 νὸν

CAP. XVI.

De Providentia.

Ne miremini, quod aliis animantibus ea, quæ ad corpus pertinent, parata ſint, non cibus modo & potus, ſed & cubilia; quod calceamentis non egeant, non ſtramentis, non veſte; nos autem his omnibus indigeamus. Quæ enim non ſuâ cauſſâ, ſed ad miniſterium nata erant, ea non expediebat ita eſſe facta, ut aliis rebus indigerent. Nam illud vide cujuſmodi foret, ſi curam gerere nos oporteret, non modo noſtrûm ipſorum, ſed ovium etiam, & aſinorum, quomodo induendi eſſent, quomodo calceandi, quo pacto eſuri, quo bibituri. At veluti milites parati adſunt imperatori, calceati, induti, armati: (nam ſi circumeuntem oporteret tribunum ſuos millenarios calceare aut

νὸν ἂν ἦν·) οὕτω καὶ ἡ Φύσις πεποίηκε τὰ πρὸς
ὑπηρεσίαν γεγονότα ἕτοιμα, παρεσκευασμένα, μη-
5 δεμιᾶς ἐπιμελείας ἔτι προσδεόμενα. οὕτως ἓν
παιδίον μικρὸν καὶ ῥάβδῳ ἐλαύνει τὰ πρόβατα.
6 Νῦν δ᾽ ἡμεῖς ἀφέντες ἐπὶ τούτοις εὐχαριστεῖν,
ὅτι μὴ καὶ αὐτῶν τὴν ἴσην ἐπιμέλειαν ἐπιμε-
7 λούμεθα, ἐφ᾽ αὐτοῖς ἐγκαλοῦμεν τῷ Θεῷ. καί
τοι, νὴ τὸν Δία καὶ τοὺς Θεοὺς, ἓν τῶν γεγονότων
ἀπήρκει πρὸς τὸ αἰσθέσθαι τῆς Προνοίας, τῷ γε
8 αἰδήμονι καὶ εὐχαρίστῳ. Καὶ μή μοι νῦν τὰ με-
γάλα· αὐτὸ τοῦτο, τὸ ἐκ πόας γάλα γεννᾶσθαι,
καὶ ἐκ γάλακτος τυρὸν, καὶ ἐκ δέρματος ἔρια.
Τίς ἐστὶν ὁ πεποιηκὼς ταῦτα, ἢ ἐπινενοηκώς;
Οὐδὲ εἷς, φησίν. Ὢ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ
ἀναισθησίας.

9 Ἄγε ἀφῶμεν τὰ ἔργα τῆς Φύσεως· τὰ πάρ-
10 εργα αὐτῆς θεασώμεθα. Μή τι ἀχρηστότερον
τριχῶν

aut induere, grave ſane id eſſet;) ita Natura etiam, quæcumque miniſterii cauſſâ creata ſunt, expedita fecit, inſtructa, nullam amplius curationem poſtulantia. Ita fit, ut unus parvus puellus ſimplici virgâ agat oves. Nunc vero nos, animantium cauſſâ gratias Deo agere negligentes, quod earum non par cura atque noſtrûm ipſorum nobis eſt gerenda, noſtrûm cauſſâ eum accuſamus. Atqui, per Iovem Deoſque omnes, vel una res ex his, quæ natura fiunt, ſatis eſſet, verecundo quidem homini & grato, ad Providentiam intelligendam. Neque vero mihi magna nunc proferto: iſthuc ipſum duntaxat, quod ex herba lac naſcitur, & e lacte caſeus, e cute lana, Quis eſt, qui iſta fecerit, aut excogitarit? Nemo, inquit. O magnam impudentiam, & ſtuporem!

Age, omiſſis operibus naturæ, ea quæ illis obiter accedunt, contemplemur. Numquid inutilius pilis, qui

τριχῶν τῶν ἐπὶ γενείου; τί οὖν; οὐ συνεχρήσατο
καὶ ταύταις ὡς μάλιστα πρεπόντως ἐδύνατο; οὐ
διέκρινε δι' αὐτῶν τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸ θῆλυ; οὐκ 11
εὐθὺς μακρόθεν κέκραγεν ἡμῶν ἑκάστου ἡ φύσις,
Ἀνήρ εἰμι· οὕτω μοι προσέρχου, οὕτω μοι λάλει,
ἄλλο μηδὲν ζήτει· ἰδοὺ τὰ σύμβολα; Πάλιν ἐπὶ 12
τῶν γυναικῶν, ὥσπερ ἐν τῇ φωνῇ τι ἐγκατέμι-
ξεν ἁπαλώτερον, οὕτω καὶ τὰς τρίχας ἀφεῖλεν.
Οὔ· ἀλλ' ἀδιάκριτον ἔδει τὸ ζῶον ἀπολειφθῆναι,
καὶ κηρύσσειν ἕκαστον ἡμῶν, ὅτι, Ἀνήρ εἰμι.
Πῶς δὲ οὐ καλὸν τὸ σύμβολον, καὶ εὐπρεπὲς, 13
καὶ σεμνόν; πόσῳ κάλλιον τοῦ τῶν ἀλεκτρυό-
νων λόφου; πόσῳ μεγαλοπρεπέστερον τῆς χαί-
της τῶν λεόντων; Διὰ τοῦτο ἔδει σώζειν τὰ 14
σύμβολα τοῦ Θεοῦ, ἔδει αὐτὰ μὴ καταπροΐεσθαι,
μηδὲ συγχεῖν, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, τὰ γένη τὰ διη-
ρημένα.

qui mento enaſcuntur? Quid ergo? nonne his etiam, quam convenientiſſime fieri poterat, uſa eſt? nonne per eos marem & fœminam diſcrevit? nonne ſtatim eminus cujuſque noſtrûm natura clamitat: Vir ſum; ſic ad me accedito; ſic colloquere mecum; nihil aliud require: ecce ſigna in promtu ſunt! Rurſus in mulieribus, quemadmodum mollius quiddam ipſi voci immiſcuit, ſic & pilos iſtos illis ademit. At, non ita decuit? ſed indiſcretum fuit relinquendum animal, & proclamandum unicuique noſtrûm, ſe eſſe virum? Nonne vero ſignum hoc pulcrum eſt, & decorum, & honeſtum? quanto elegantius criſtâ gallorum? quanto magnificentius jubâ leonum? Itaque conſervanda erant ſigna Dei, & nequaquam abjicienda; neque ſexus, quantum in nobis quidem eſſet, confundendus, ab ipſa natura diſtinctus.

15 Ταῦτα μόνα ἐστὶν ἔργα ἐφ' ἡμῶν τῆς Προ-
νοίας; Καὶ τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὰ ἐπαινέ-
σαι, ἢ παραστῆσαι; εἰ γὰρ νοῦν εἴχομεν, ἄλλο
τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν
τὸ Θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τὰς
16 χάριτας; οὐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀροῦν-
τας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν
17 Θεόν; Μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα
τοιαῦτα, δι' ὧν τὴν γῆν ἐργασόμεθα· μέγας ὁ
Θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι κατάποσιν, ὅτι
κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας
18 ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστου ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ
τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι
τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τού-
19 τοις, καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολ-
λοὶ ἀποτετύφλωσθε, οὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν ταύ-
την

Numquid hæc ſola ſunt Providentiæ in nobis opera? At quâ oratione hæc ſatis aut laudari aut illuſtrari poſſunt? nam ſi ſani eſſemus, quid nobis aliud agendum erat & publice & privatim, quam Numen divinum celebrandum & laudandum, & grates ei perſolvendæ? Nonne inter fodiendum, inter arandum, inter edendum, hymnus hic cantandus erat Deo: Magnus eſt Deus, qui nobis inſtrumenta præbuit talia, quibus terram excolamus! magnus eſt Deus, qui manus nobis dedit, qui deglutiendi vim, qui ventrem: qui ita nos fecit, ut ſenſim, ac veluti clam nobis ipſis, creſcamus; ut dormientes reſpiremus. Hæc ſingulis in rebus cantanda erant, & hymnus maximus ac diviniſſimus reſonandus, quod facultatem dederit hæc omnia mente adſequendi, ac certa quadam via ac ratione iis utendi. Quid ergo? cum vulgo omnes excæcati ſitis, nonne oportebat eſſe aliquem, qui hoc munere pro vobis fungeretur, & loco omnium

τὴν ἐκπληροῦντα τὴν χώραν, καὶ ὑπὲρ πάντων
ᾄδοντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; τί γὰρ ἄλ- 20
λο δύναμαι γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν Θεόν;
εἰ γοῦν ἀηδὼν ἤμην, ἐποίουν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ
κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου. νῦν δὲ λογικός εἰμι, ὑμνεῖν 21
με δεῖ τὸν Θεόν· τοῦτό μου τὸ ἔργον ἐστὶ, ποιῶ
αὐτό· οὐδ᾽ ἐγκαταλείψω τὴν τάξιν ταύτην, ἐφ᾽
ὅσον ἂν δίδωται· καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ταύτην
ᾠδὴν παρακαλῶ.

ΚΕΦ. ιζ'.

Ὅτι ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.

Ἐπειδὴ λόγος ἐστὶν ὁ διαρθρῶν καὶ ἐξεργαζό-
μενος τὰ λοιπὰ, ἔδει δ᾽ αὐτὸν μὴ ἀδιάρθρω-
τον εἶναι· ὑπὸ τίνος διαρθρωθῇ; δῆλον γὰρ, ὅτι 2
ἢ ὑφ᾽ αὐτοῦ, ἢ ὑπ᾽ ἄλλου. ἤτοι οὖν λόγος ἐστὶ
κἀκεῖ-

nium hymnum Deo caneret? quid enim aliud poſſum ſenex claudus, niſi celebrare Deum? Sane, ſi luſcinia eſſem, luſciniæ officio fungerer; ſi olor, oloris: nunc rationis cum particeps ſim, Deus mihi celebrandus eſt; hoc meum munus eſt, hoc exſequor; neque ſtationem hanc deſeram, quoad licuerit; & vos ad eumdem hunc cantum exhortor.

CAP. XVII.

Logicam artem eſſe neceſſariam.

Quandoquidem Ratio eſt, quæ reliqua omnia explicet perficiatque; eamque ipſam confuſam eſſe non decet; a quonam illa explicabitur & ſuis veluti articulis diſtinguetur? Adparet, aut a ſemetipſa, aut ab alio. Aut igitur illud ipſum etiam Ratio eſt, aut aliquid aliud Ratio-

κἀκεῖνος, ἢ ἄλλο τι κρεῖσσον τοῦ λόγου· ὅπερ
3 ἀδύνατον. εἰ δὲ λόγος, ἐκεῖνον πάλιν τίς διαρ-
θρώσει; εἰ γὰρ αὐτὸς ἑαυτὸν, δύναται καὶ οὗ-
τος. εἰ δ' ἄλλου δεηθησόμεθα, ἄπειρόν ἐστι τοῦ-
4 το, καὶ ἀκατάληκτον. - - - Ναί· ἀλλ' ἐπείγει
μᾶλλον θεραπεύειν καὶ τὰ ὅμοια. Θέλεις οὖν
5 περὶ ἐκείνων ἀκούειν; ἄκουε. ἀλλ', ἄν μοι λέ-
γῃς, ὅτι, οὐκ οἶδα πότερον ἀληθῶς ἢ ψευδῶς δια-
λέγῃ, κἄν τι κατ' ἀμφίβολον φωνὴν εἴπω, καὶ
λέγῃς μοι, διάστιξον, οὐκ ἔτι ἀνέξομαί σου,
6 ἀλλ' ἐρῶ σοι, Ἀλλ' ἐπείγει μᾶλλον. Διὰ τοῦτο
γὰρ οἶμαι προτάσσουσι λογικὰ, καθάπερ τῆς
μετρήσεως τοῦ σίτου προτάσσομεν τὴν τοῦ μέτρου
7 ἐπίσκεψιν. ἂν δὲ μὴ διαλάβωμεν πρῶτον, τί
ἐστι μόδιος, μηδὲ διαλάβωμεν πρῶτον, τί ἐστι
ζυγὸς, πῶς ἔτι μετρῆσαί τι ἢ στῆσαι δυνησόμε-
8 θα; ἐνταῦθα οὖν, τὸ τῶν ἄλλων κριτήριον, καὶ
δι' οὗ τἄλλα καταμανθάνεται, μὴ καταμεμαθη-
κότες,

Ratione præſtantius; id quod fieri nequit. Si vero Ratio, illam rurſus quis explicabit? Nam ſi ipſa ſe; hæc etiam poteſt: ſi vero alterius egebimus, hoc eſt in infinitum progredi, & nusquam habere ubi conſiſtas. — — Immo vero, *(inquis:)* at iſtud magis eſt neceſſarium, ſanare *(opiniones, adpetitiones, adfectus,)* & id genus alia! Vis igitur illis de rebus audire? audi. Sed ſi dein mihi dixeris, neſcire te, verene an falſo differam; &, ubi quid ambigue dixero, id ſi me diſtinguere juſſeris; non amplius te feram, ſed tibi dicam, hoc magis eſſe neceſſarium. Eam enim ob cauſſam, puto, Logicam artem primo loco ponunt; quemadmodum menſuræ conſiderationem ante frumenti dimenſionem collocamus. Niſi enim ante conſtituerimus, quid ſit modius, quid ſit libra; quo pacto jam metiri quidquam aut ponderare poterimus? Hîc igitur,

κότες, μηδ' ἠκριβωκότες, δυνησόμεθά τι τῶν ἄλ-
λων ἀκριβῶσαι καὶ καταμαθεῖν; καὶ πῶς οἷόν τε;
Ναί· ἀλλ' ὁ μόδιος ξύλον ἐστὶ, καὶ ἄκαρπον. 9
Ἀλλὰ μετρητικὸν σίτου. - - - Καὶ τὰ λο- 10
γικὰ ἄκαρπά ἐστι. - - - Καὶ περὶ τούτου
μὲν ὀψόμεθα. εἰ δ' οὖν καὶ τοῦτο δοίη τις, ἐκεῖ-
νο ἀπαρκεῖ, ὅτι τῶν ἄλλων ἐστὶ διακριτικὰ καὶ
ἐπισκεπτικὰ, καὶ, ὡς ἂν τις εἴποι, μετρητικὰ
καὶ στατικά. Τίς λέγει ταῦτα; μόνος Χρύσιπ- 11
πος καὶ Ζήνων καὶ Κλεάνθης; Ἀντισθένης δ' οὐ 12
λέγει; καὶ τίς ἐστιν ὁ γεγραφὼς, ὅτι ἀρχὴ παι-
δεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις; Σωκράτης δ'
οὐ λέγει; καὶ περὶ τίνος γράφει Ξενοφῶν, ὅτι
ἤρχετο ἀπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων ἐπισκέψεως, τί
σημαίνει ἕκαστον;

Ἆρ' οὖν τοῦτό ἐστι τὸ μέγα καὶ τὸ θαυμα- 13
στὸν, νοῆσαι Χρύσιππον, ἢ ἐξηγήσασθαι; Καὶ τίς
λέγει

igitur, niſi inſtrumentum, quo cætera judicamus & cognoſcimus, didicerimus, & exquiſite cognitum habuerimus; poterimuſne quidquam cæterarum rerum indagare atque cognoſcere? id vero fieri qui poteſt? Eſto: at modius lignum eſt, & ſterile. At eam tamen vim habens, ut ejus opera frumentum metiri queas. — — Eſt & Logica ſterilis. — — De eo quidem mox videbimus: ſed, ut hoc conceſſerim, tamen illud ſatis eſt, eam poſſe alias res diſcernere & conſiderare, &, ut ita dicam, metiri & ponderare. Quis iſta dicit? ſolusne Chryſippus, Zeno & Cleanthes? Antiſthenes non eadem dicit? Quis vero eſt qui ſcripſit, principium eruditionis eſſe vocabulorum conſiderationem? Annon Socrates hoc dicit? & quis eſt, de quo ſcribit Xenophon, auſpicatum eum eſſe a conſideratione vocabulorum, quid quodque ſignificaret?

An ergo hoc eſt magnum illud & admirabile, Chryſippum

λέγει τοῦτο; Τί οὖν τὸ θαυμαστόν ἐστι; Νοῆ-
14 σαι τὸ βούλημα τῆς φύσεως. Τί οὖν; αὐτὸς διὰ
σεαυτοῦ παρακολουθεῖς; καὶ τίνος ἔτι χρείαν
ἔχεις; εἰ γὰρ ἀληθές ἐστι τὸ, πάντας ἄκον-
τας ἁμαρτάνειν· σὺ δὲ καταμεμάθηκας τὴν ἀλή-
15 θειαν, ἀνάγκη σε ἤδη κατορθοῦν. Ἀλλὰ, νὴ
Δία, οὐ παρακολουθῶ τῷ βουλήματι τῆς φύσεως.
Τίς οὖν ἐξηγεῖται αὐτό; Λέγουσιν, ὅτι Χρύσιπ-
16 πος. Ἔρχομαι, καὶ ἐπιζητῶ τί λέγει οὗτος ὁ
ἐξηγητὴς τῆς φύσεως. ἄρχομαι μὴ νοεῖν τί λέ-
γει· ζητῶ τὸν ἐξηγούμενον. Ἴδε, ἐπίσκεψαι πῶς
17 τοῦτο λέγεται, καθάπερ εἰ Ῥωμαϊστί. Ποία οὖν
ἐνθάδ' ὀφρὺς τοῦ ἐξηγουμένου; οὐδ' αὐτοῦ Χρυ-
σίππου δικαίως, εἰ μόνον ἐξηγεῖται τὸ βούλημα
τῆς φύσεως, αὐτὸς δ' οὐκ ἀκολουθεῖ· πόσῳ πλέον
18 τοῦ ἐκεῖνον ἐξηγουμένου; οὐδὲ γὰρ Χρυσίππου χρείαν
ἔχομεν δι' αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα παρακολουθήσωμεν
τῇ

ſippum intelligere aut explicare? Et quis iſtud dicit? Quid igitur eſt admirabile? Naturæ intelligere voluntatem. Quid ergo? tune per teipſum eam adſequeris? Quid amplius requiris? nam ſi verum eſt, omnes peccare invitos; tu autem veritatem cognoviſti; te jam rem bene gerere, neceſſe erit. At, per Jovem, Naturæ voluntatem non adſequor. Quis igitur eam explicat? Chryſippum aiunt. Adſum: inquiro quid dicat hic enarrator Naturæ? incipio non intelligere quid dicat: quæro qui explicet. Ecce conſidera quomodo hoc dicatur, perinde ac ſi Latinè diceret. Quod igitur hîc ſupercilium eſt enarratoris? immo nec ipſius Chryſippi jure ullum eſt, ſi Naturæ voluntatem tantum explicat, ipſe autem eam non ſequitur: quanto minus ergo enarratoris ipſius? Nam ne Chryſippo quidem nobis opus eſt propter ipſum, ſed eo ut Naturam ratione adſequamur. Sic nec aru-

τῇ φύσει. οὐδὲ γὰρ τοῦ θύτου δι' αὐτὸν, ἀλλ'
ὅτι δι' ἐκείνου κατανοήσειν οἰόμεθα τὰ μέλλοντα,
καὶ σημαινόμενα ὑπὸ τῶν Θεῶν· οὐδὲ τῶν σπλάγ-
χνων δι' αὐτὰ, ἀλλ' ὅτι δι' ἐκείνων σημαίνεται.
οὐδὲ τὸν κόρακα θαυμάζομεν, ἢ τὴν κορώνην, 19
ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν σημαίνοντα διὰ τούτων.

Ἔρχομαι τοίνυν ἐπὶ τὸν ἐξηγητὴν τούτων, καὶ 20
θύτην· καὶ λέγω, ὅτι, Ἐπίσκεψαί μοι τὰ σπλάγ-
χνα, τί μοι σημαίνεται. λαβὼν, καὶ ἀναπτύξας 21
ἐκεῖνος, ἐξηγεῖται· ὅτι, Ἄνθρωπε, προαίρεσιν
ἔχεις ἀκώλυτον φύσει, καὶ ἀνανάγκαστον. τοῦ-
το ἐνταῦθα ἐν τοῖς σπλάγχνοις γέγραπται.
Δείξω σοι αὐτὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ συγκαταθετικοῦ 22
τόπου. Μή τίς σε κωλῦσαι δύναται ἐπινεῦσαι
ἀληθεῖ; Οὐδὲ εἷς. Μή τίς σε ἀναγκάσαι δύναται
παραδέξασθαι τὸ ψεῦδος; Οὐδὲ εἷς. Ὁρᾷς, ὅτι 23
ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τὸ προαιρετικὸν ἔχεις ἀκώλυτον,
ἀνα-

aruſpicem propter ipſum expetimus; ſed quod ejus operâ nos res futuras, & ea quæ a Diis ſignificentur, cognituros eſſe opinamur: neque etiam viſcera propter ſemetipſa, ſed quia portendendi vim habeant. Neque etiam corvum admiramur, aut cornicem: ſed Deum, horum operâ res futuras ſignificantem.

Accedo igitur ad interpretem harum rerum, & vatem; ab eoque peto, ut inſpiciat viſcera, videatque quid ea mihi portendant. Is igitur, ſumtis iis & explicatis, hanc edit interpretationem: Heus homo, voluntatem habes, cujus ea natura eſt, ut nec impediri, nec cogi poſſit: hoc hiſce viſceribus eſt inſcriptum. Idque tibi demonſtrabo primum, in loco adſenſionis. Num quis te prohibere poterit adnuere veritati? Nemo. Num quis te cogere poterit admittere mendacium? Nemo. Vides, hoc in loco voluntatem te habere, quæ neque prohiberi,

24 ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον; Ἄγε, ἐπὶ δὲ τοῦ
ὀρεκτικοῦ καὶ ὁρμητικοῦ, ἄλλως ἔχει; Καὶ τίς ὁρμὴν
νικῆσαι δύναται, ἢ ἄλλη ὁρμή; Τίς δ' ὄρεξιν καὶ ἔκ-
25 κλισιν, ἢ ἄλλη ὄρεξις καὶ ἔκκλισις; Ἄν μοι, φησὶ,
προσάγῃ θανάτου φόβον, ἀναγκάζεις με. Οὐ
τὸ προσαγόμενον· ἀλλ' ὅτι δοκεῖ σοι κρεῖττον
26 εἶναι ποιῆσαί τι τούτων, ἢ ἀποθανεῖν. πάλιν οὖν
τὸ σὸν δόγμα σε ἠνάγκασε· τοῦτ' ἔστι, προαίρε-
27 σιν προαίρεσις. εἰ γὰρ τὸ ἴδιον μέρος, ὃ ἡμῖν ἔδω-
κεν ἀποσπάσας ὁ Θεὸς, ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὑπ' ἄλλου
τινὸς κωλυτὸν ἢ ἀναγκαστὸν κατεσκευάκει· οὐκέτι
ἂν ἦν Θεὸς, οὐδ' ἐπεμελεῖτο ἡμῶν ὃν δεῖ τρόπον.
28 Ταῦτα εὑρίσκω, φησὶν, ἐν τοῖς ἱεροῖς. ταῦτά σοι ση-
μαίνεται. ἐὰν θέλῃς, ἐλεύθερος εἶ· ἐὰν θέλῃς, μέμψῃ
οὐδένα, ἐγκαλέσεις οὐδενί· πάντα κατὰ γνώμην ἅμα
29 ἔσται τὴν σὴν, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ. Διὰ ταύτην τὴν

μαν-

ri, neque cogi, neque impediri poſſit? Age, jam in loco adpetitionis & impetûs, numquid ſe res aliter habet? Quis vero impetum vincere poſſit, niſi alius impetus? Quis adpetitionem & averſationem, niſi alia adpetitio & averſatio? Si mihi, inquit, mortis intentes metum, cogis me. Non id quod intentatur; ſed hoc, quod optabilius eſſe tibi videtur, aliquid iſtiuſmodi committere, quam mori. Rurſus itaque tuum te coëgit decretum; hoc eſt, voluntatem voluntas. Nam ſi eam partem, quam Deus a ſeſe avulſam dedit nobis, ita effeciſſet, ut vel ab ipſo vel ab alio quopiam prohiberi aut cogi poſſet; non amplius eſſet Deus, neque nos eo quo deceret modo curaret. Hæc, inquit, reperio in victimis: hæc tibi portenduntur: Si volueris, liber es: ſi volueris, de nemine conquerêris, neminem accuſabis; omnia ſimul & tuæ & divinæ voluntati reſpondebunt. Hujus

μαντείαν ἔρχομαι ἐπὶ τὸν θύτην τοῦτον καὶ τὸν φιλόσοφον· οὐκ αὐτὸν θαυμάσας, ἕνεκά γε τῆς ἐξηγήσεως, ἀλλὰ ἐκεῖνα ἃ ἐξηγεῖται.

ΚΕΦ. ιη'.

Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν τοῖς ἁμαρτανομένοις.

Εἰ ἀληθές ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων λεγόμενον, ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις μία ἀρχὴ, καθάπερ τοῦ συγκαταθέσθαι, τὸ παθεῖν ὅτι ὑπάρχει· καὶ τοῦ ἀνανεῦσαι, τὸ παθεῖν ὅτι οὐχ ὑπάρχει· καὶ, νὴ Δία, τοῦ ἐπισχεῖν, τὸ παθεῖν ὅτι ἄδηλόν
ἐστιν· οὕτω καὶ τοῦ ὁρμῆσαι ἐπί τι, τὸ παθεῖν 2
ὅτι ἐμοὶ συμφέρει· ἀμήχανον δ', ἄλλο μὲν κρίνειν τὸ συμφέρον, ἄλλου δ' ὀρέγεσθαι· καὶ ἄλλο μὲν κρίνειν καθῆκον, ἐπ' ἄλλο δὲ ὁρμᾷν· τί ἔτι τοῖς πολλοῖς

jus oraculi cauſſa ad vatem iſtum, ad philoſophum, accedo: non ipſum admirans, hujus quidem interpretationis cauſſa; ſed ea, quæ ille interpretatur.

CAP. XVIII.

Non iraſcendum eſſe peccantibus.

Si verum eſt, quod a Philoſophis dicitur, unum eſſe omnibus hominibus principium, quemadmodum adſentiendi, adfectum eſſe opinione, rem ita eſſe; & renuendi, adfectum eſſe opinione, rem non ita eſſe; & profecto ſuſtinendæ adſenſionis, adfectum eſſe opinione, rem eſſe incertam: ita etiam capiendi ad agendum impetus initium eſſe, opinione eſſe adfectum, [*rectam eſſe actionem convenientemque; & adpetendi, adfectum eſſe opinione,*] rem mihi conducere; neque fieri poſſe, ut aliud utile eſſe judicent homines, aliud adpetant, aut ut aliud rectum conveniensque judicent, ad aliud vero agendum capiant impetum: *hæc, inquam, ſi vera ſunt;* cur hominibus ad-

3 λοῖς χαλεπαίνομεν; Κλέπται, φησὶν, εἰσὶ καὶ λω-
ποδύται. Τί ἐστι τὸ κλέπται καὶ λωποδύται;
πεπλάνηνται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Χαλεπαί-
4 νειν οὖν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; Ἀλλὰ δεῖξον
τὴν πλάνην, καὶ ὄψει πῶς ἀφίστανται τῶν ἁμαρ-
τημάτων. ἂν δὲ μὴ βλέπωσιν, οὐδὲν ἔχουσιν ἀνώ-
τερον τοῦ δοκοῦντος αὐτοῖς.

5 Τοῦτον οὖν τὸν λῃστὴν, καὶ τοῦτον τὸν μοι-
6 χὸν οὐκ ἔδει ἀπολωλέναι; Μηδαμῶς, ἀλλ' ἐκεί-
νως μᾶλλον· τοῦτον τὸν πεπλανημένον καὶ ἐξη-
πατημένον περὶ τῶν μεγίστων, καὶ ἀποτετυφλω-
μένον, (οὐ τὴν ὄψιν τὴν διακριτικὴν τῶν λευκῶν
καὶ μελάνων, ἀλλὰ τὴν γνώμην τὴν διακριτικὴν
τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν·) μὴ ἀπολλύναι;
7 κἂν οὕτω λέγῃς, γνώσῃ πῶς ἀπάνθρωπόν ἐστιν
ὃ λέγεις, καὶ ὅτι ἐκείνῳ ὅμοιον· τοῦτον οὖν
8 τὸν τυφλὸν μὴ ἀπολλύναι, καὶ τὸν κωφόν; Εἰ
γὰρ μεγίστη βλάβη, ἡ στέρησις τῶν μεγίστων·

μέγι-

adhuc vulgo ſuccenſemus? Fures, inquit, ſunt & graſſatores. Quos mihi fures dicis? quos graſſatores? errant in judicio bonarum rerum & malarum. Num igitur ſuccenſere illis oportet, an potius miſereri? Immo vero oſtende errorem, & videbis ut a peccatis deſiſtent: at, ſi non vident, nihil ſuâ opinione habent antiquius.

At latronem iſtum, & adulterum iſtum, nonne igitur perditos oportebat? Nequaquam: ſed ita dic potius: hunc hominem, qui errat & maximis in rebus decipitur, quique cæcutit, (non dico ratione facultatis quâ candida & nigra diſcernuntur, ſed quâ animus bona & mala diſtinguit) hunc non perdam! Quod ſi ſic dixeris; intelliges quam inhumana tua ſit oratio, & huic non abſimilis: Hiccine cæcus & ſurdus, nonne perdendus? Nam ſi maximum eſt damnum, rerum maximarum priva-

μέγιστον δ' ἐστὶ ἐν ἑκάστῳ ἡ προαίρεσις οἵα δεῖ,
καὶ τούτου στέρεταί τις· τί ἔτι χαλεπαίνεις αὐ-
τῷ; Ἄνθρωπε, οὐ σὲ δεῖ παρὰ φύσιν ἐπ' ἀλλο- 9
τρίοις κακοῖς διατίθεσθαι· ἐλέει αὐτὸν μᾶλλον * * *
τοῦτο τὸ προσκοπτικὸν καὶ μισητικὸν * * * τὰς 10
φωνὰς ταύτας ἃς οἱ πολλοὶ * * τούτους οὖν
τοὺς καταράτους καὶ μι * * * * σὺ πῶς ποτ'
ἀπεσοφώθης ἄφνω * * χαλεπὸς εἶ. διὰ τί οὖν 11
χαλεπαίνομεν * * θαυμάζομεν ὧν ἡμᾶς ἀφαιροῦν-
ται * * μὴ θαύμαζέ σου τὰ ἱμάτια, καὶ τῷ κλέπ-
τῃ οὐ χαλεπαίνεις. μὴ θαύμαζε τὸ κάλλος τῆς
γυναικὸς, καὶ τῷ μοιχῷ οὐ χαλεπαίνεις. Γνῶθι, 12
ὅτι κλέπτης καὶ μοιχὸς ἐν τοῖς σοῖς τόπον οὐκ ἔχει,
ἐν δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ τοῖς οὐκ ἐπὶ σοί. ταῦ-
τα ἂν ἀφῇς, καὶ παρὰ μηδὲν ἡγήσῃ, τίνι ἔτι χα-
λεπαίνεις; μέχρι δ' ἂν ταῦτα θαυμάζῃς, σεαυ-

privatio; ſi porro res maxima unicuique eſt recta voluntas; hac ſi quis privatus eſt, quid adhuc ei ſuccenſes? Non te oportet, homo, aliena ob mala contra naturam adfici: miſerere potius illius, **ne ſuccenſeas; hoc quidem offenſioni atque odio obnoxium: neque vocibus iſtis utaris, quibus vulgus utitur; Hoſce mihi execratos, odioſoſque homines talia auſuros? Undenam tam ſubito ſapientiam dedidiciſti? undenam tu tam difficilis atque moroſus es? Quî ſit igitur ut ſuccenſeamus? Quoniam ſcilicet ea admiramur, quæ a nobis auferunt homines.* Noli mirari veſtes tuas, & furi non ſuccenſebis: venuſtatem uxoris tuæ noli mirari, & adultero non ſuccenſebis. Furem & adulterum tuis in rebus ſcito locum non habere, ſed in alienis, tuæque poteſtati non ſubjectis. Hæc ſi miſſa feceris, & nullo loco numeraveris; cui poſthac iraſcêris? Quamdiu vero iſta miraris; tibi potius, quam

13 τῷ χαλέπαινε μᾶλλον ἢ ἐκείνοις. Σκόπει δέ·
ἔχεις καλὰ ἱμάτια· ὁ γείτων σου οὐκ ἔχει· θυρί-
δα ἔχεις, θέλεις αὐτὰ ψύξαι. οὐκ οἶδεν ἐκεῖνος τί
τὸ ἀγαθόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ φαντάζεται
ὅτι τὸ ἔχειν καλὰ ἱμάτια· τοῦτο ὃ καὶ σὺ φαν-
14 τάζῃ. εἶτα μὴ ἔλθῃ, καὶ ἄρῃ αὐτά; Ἀλλὰ σὺ
πλακοῦντα δεικνύων ἀνθρώποις λίχνοις, καὶ μό-
νος αὐτὸν καταπίνων, οὐ θέλεις ἵνα αὐτὸν ἁρπά-
σωσι; μὴ ἐρέθιζε αὐτούς· θυρίδα μὴ ἔχε· μὴ
15 ψύχε σου τὰ ἱμάτια. Κἀγὼ πρῴην σιδηροῦν λύχ-
νον ἔχων παρὰ τοῖς Θεοῖς, ἀκούσας ψόφου τῆς
θυρίδος, κατέδραμον, εὗρον ἡρπασμένον τὸν λύχ-
νον. ἐπελογισάμην, ὅτι ἔπαθέ τι ὁ ἄρας οὐκ ἀπί-
θανον. Τί οὖν; Αὔριον, φημὶ, ὀστράκινον εὑ-
16 ρήσεις. Ἐκεῖνα γὰρ ἀπόλλυσί τις, ἃ ἔχει. Ἀπώ-
λεσά μου τὸ ἱμάτιον. Εἶχες γὰρ ἱμάτιον.
Ἀλγῶ τὴν κεφαλήν. Μή τι κέρατα ἀλγεῖς;
Τί

quam illis, ſuccenſeto. Rem ita conſidera: Pulcras veſtes habes; vicinus tuus non habet: feneſtram habes, quâ eas aëri exponis. Neſcit ille, quod ſit hominis bonum: ſed pulcra veſtimenta habere, bonum eſſe ſibi fingit; quemadmodum & tu tibi. Quidni igitur veniat, eaque auferat? Tu, placentam hominibus guloſis oſtendens, ſolusque eam deglutiens, non vis eam tibi ab his eripi? Ne irrita eos: ne habe feneſtram: ne aëri expone veſtes tuas. Et ego nuper, cum apud Lares meos ferream lucernam haberem, audito januæ crepitu decurri, eamque raptam animadverti. Cogitavi mecum, eum, qui ſuſtuliſſet, rem non abſurdam admiſiſſe. Quid ergo? Cras, inquam, teſtaceam invenies. Nam ea quiſpiam amittit, quæ habet. Meam veſtem amiſi. Habuiſti enim veſtem. Dolet mihi caput. Numquid cornua tibi dolerent? Quid ergo indignaris?

Τί οὖν ἀγανακτεῖς; τούτων γὰρ αἱ ἀπώλειαι, τού-
των οἱ πόνοι, ὧν καὶ αἱ κτήσεις.

Ἀλλ' ὁ τύραννος δήσει. Τί; Τὸ σκέλος. Ἀλλ' 17
ἀφελεῖ. Τί; Τὸν τράχηλον. Τί οὖν οὐ δήσει, οὐδ'
ἀφελεῖ; Τὴν προαίρεσιν. Διὰ τοῦτο παρήγγελλον οἱ
παλαιοὶ τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ. Οὐκοῦν ἔδει, 18
νὴ τοὺς Θεοὺς, μελετᾷν ἐπὶ τῶν μικρῶν· καὶ ἀπ'
ἐκείνων ἀρχομένους, διαβαίνειν ἐπὶ τὰ μείζω. Κε-
φαλὴν ἀλγῶ. Οἴμοι, μὴ λέγε. Ὠτίον ἀλγῶ.
Οἴμοι, μὴ λέγε. Καὶ οὐ λέγω, ὅτι οὐ δέδοται στε- 19
νάζαι· ἀλλὰ ἔσωθέν τοι μὴ στενάξῃς. μηδ', ἂν
βραδέως τὸν ἐπίδεσμον ὁ παῖς φέρῃ, κραύγαζε, καὶ
σπῶ, καὶ λέγε, Πάντες με μισοῦσι. Τίς γὰρ μὴ
μισήσῃ τὸν τοιοῦτον; Τούτοις τὸ λοιπὸν πεποιθὼς 20
τοῖς δόγμασιν, ὀρθὸς περιπάτει, ἐλεύθερος· οὐχὶ
τῷ μεγέθει πεποιθὼς τοῦ σώματος, ὥσπερ ἀθλη-
τής. οὐ γὰρ ὡς ὄνον ἀήττητον εἶναι δεῖ.

ris? nam earum rerum jactura eſt, earum rerum dolores ſunt, quarum poſſeſſiones.

At tyrannus vinciet! Quidnam? Pedem. At auferet! Quidnam? Collum. Quid ergo non vinciet, neque auferet? Voluntatem. Eapropter præceperunt illud veteres: NOSCE TEIPSUM! Itaque, per Deos, oportebat minoribus in rebus te exercere; & ab iis facto initio, tranſire ad majora. Caput dolet? ne dicas, hei mihi. Auricula dolet? ne dicas, hei mihi. Neque vero dico, non licere gemere; ſed intrinſecus utique gemere noli. Neque, ſi puer faſciam tarde adtulerit, clamites, ringaris, dicasque, Omnes me oderunt! Quis enim talem non odio proſequatur? His deinceps confidens decretis, rectus obambula, & liber: non magnitudine corporis confidens, ut pugil; neque enim ut aſinum, te invictum eſſe decet.

21 Τίς οὖν ὁ ἀήττητος; Ὃν οὐκ ἐξίστησιν οὐδὲν
τῶν ἀπροαιρέτων. εἶτα λοιπὸν ἑκάστην τῶν περι-
στάσεων ἐπερχόμενος, καταμανθάνω, ὡς ἐπὶ τοῦ
ἀθλητοῦ· Οὗτος ἐξεβίασε τὸν πρῶτον κλῆρον· τί
οὖν; τὸν δεύτερον; τί δ᾽, ἂν καῦμα ᾖ; τί δ᾽ ἐν
22 Ὀλυμπίᾳ; Καὶ ἐνταῦθα ὡσαύτως· ἂν ἀργυρίδιον
προβάλῃς, καταφρονήσει. τί οὖν, ἂν κορασίδιον;
τί οὖν, ἂν ἐν σκότῳ; τί οὖν, ἂν δοξάριον; τί
οὖν, ἂν λοιδορίαν; τί οὖν, ἂν ἔπαινον; τί δ᾽, ἂν
23 θάνατον; δύναται ταῦτα πάντα νικῆσαι. Τί οὖν,
ἂν καῦμα ᾖ τούτῳ; τί, ἂν οἰνωμένος ᾖ; τί, ἂν με-
λαγχολῶν; τί ἐν ὕπνοις; οὗτός μοι ἐστὶν ὁ ἀνί-
κητος ἀθλητής.

ΚΕΦ.

Quis ergo eſt invictus? Quem nihil earum rerum, quæ ſunt involuntariæ, de ſtatu mentis dejicit. Proinde, ſingulas difficultates percurrens, eum obſervo, quemadmodum ubi de athleta quæritur: Hic primam ſortem evicit: de ſecunda quid? quid vero, ſi æſtus fuerit? quid in Olympiis? Eodem modo hîc etiam: ſi argentum huic objeceris, contemnet: quid vero, ſi puellam? quid, ſi in tenebris? quid, ſi gloriolam? quid, ſi convicium? quid, ſi laudem? quid, ſi mortem? Hæc omnia vincere poteſt. Quid igitur, ſi in æſtu fuerit? quid, ſi vinolentus? quid, ſi in furore? quid in ſomno? Hic mihi pugil eſt invictus.

CAP.

ΚΕΦ. ιθ'.

Πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τυράννους.

Ὅτι ἄν τινι προσῇ τι πλεονέκτημα, ἢ δοκῇ γε προσεῖναι, μὴ προσόν· τοῦτον πᾶσα ἀνάγκη, ἐὰν ἀπαίδευτος ᾖ, πεφυσῆσθαι δι' αὐτό. Εὐθὺς 2
ὁ τύραννος λέγει· Ἐγώ εἰμι ὁ πάντων κράτιστος. Καὶ τί μοι δύνασαι παρασχεῖν; ὄρεξίν μοι δύνασαι περιποιῆσαι ἀκώλυτον; πόθεν σοι; σὺ γὰρ ἔχεις ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον; σὺ γὰρ ἔχεις ὁρμὴν ἀναμάρτητον; καὶ ποῦ σοι μέτεστιν; Ἄγε, 3
ἐν νηῒ δὲ σαυτῷ θαῤῥεῖς, ἢ τῷ εἰδότι; ἐπὶ δ' ἅρματος τίνι, ἢ τῷ εἰδότι; τί δ' ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις; Ὡσαύτως. Τί οὖν δύνασαι; Πάντες 4
με θεραπεύουσι. Καὶ γὰρ ἐγὼ τὸ πινάκιον θεραπεύω,

CAP. XIX.

Quo modo adfecti erga tyrannos eſſe debeamus.

Qui quacunque veluti prærogativâ eſt præditus; aut, ut præditus non ſit, ſibi eſſe præditus videtur: eum omnino neceſſe eſt, niſi bene inſtitutus fuerit, eâ inflari. Statim tyrannus ait: Ego ſum omnium potentiſſimus. Quid vero præſtare mihi potes? idne potes efficere, ut adpetitio mea non impediatur? unde id tibi? Tune enim ipſe habes averſationem nullis obnoxiam caſibus? tune impetum habes erroris expertem? id autem unde tibi contigit? Age vero, in navi tibi-ne ipſi confidis, an gubernatori? in curru, cui? nonne aurigandi perito? quid in aliis artibus? Eodem modo. Quid ergo potes? Omnes me colunt. Et ego ſcutellam colo, eamque lavo & abſtergo; &

ραπεύω, καὶ πλύνω αὐτὸ, καὶ ἐκμάσσω, καὶ τῆς
ληκύθου ἕνεκα πάσσαλον πήσσω. Τί οὖν; ταῦτά
μου κρείττονά ἐστιν; Οὔκ· ἀλλὰ χρείαν μοι παρ-
έχει τινά. ταύτης οὖν ἕνεκα θεραπεύω αὐτά.
Τί δέ; τὸν ὄνον οὐ θεραπεύω; οὐ νίπτω αὐτοῦ τοὺς
5 πόδας; οὐ περικαθαίρω; Οὐκ οἶδας, ὅτι πᾶς ἄν-
θρωπος ἑαυτὸν θεραπεύει; σὲ δὲ οὕτως, ὡς τὸν
ὄνον; ἐπεὶ τίς σε θεραπεύει ὡς ἄνθρωπον; δείκ-
νυε. τίς σοι θέλει ὅμοιος γενέσθαι; τίς σου ζη-
6 λωτὴς γίνεται, ὡς Σωκράτους; Ἀλλὰ δύναμαί σε
τραχηλοκοπῆσαι. Καλῶς λέγεις. ἐξελαθόμην ὅτι
σε δεῖ θεραπεύειν, καὶ ὡς πυρετὸν, καὶ ὡς χο-
λέραν· καὶ βωμὸν στῆσαι, ὡς ἐν Ῥώμῃ Πυρετοῦ
βωμός ἐστι.

7 Τί οὖν ἐστι τὸ ταράσσον καὶ καταπλῆττον
τοὺς πολλούς; ὁ τύραννος, καὶ οἱ δορυφόροι;
πόθεν; μὴ γένοιτο· οὐκ ἐνδέχεται τὸ φύσει ἐλεύ-
θερον

& ampullæ oleariæ cauſſa clavum figo. Quid ergo? hæc me præſtantiora ſunt? Non; ſed aliquem mihi uſum præbent: ea de cauſſa illa colo. Quid vero? nonne aſinum colo, non pedes ejus lavo? non purgo? An neſcis, quemvis hominem ſemetipſum colere; te autem non aliter, atque aſinum. Quiſnam enim te ut hominem colat? oſtende modo. Quis tui ſimilis eſſe velit? quis tui ſectator eſſe velit, ſicuti Socratis? At collum tibi præcidere poſſum. Recte dicis: oblitus eram colendum te eſſe, nempe ut febrem, ut choleram; & aram tibi exſtruendam, ut Romæ Febris ara eſt.

Quid ergo eſt, quod vulgus hominum turbet ac percellat? Tyrannus & ſatellites? Nequaquam; abſit! Fieri non poteſt, ut quod naturâ eſt liberum, ab

θερον ὑπ' ἄλλου τινὸς ταραχθῆναι, ἢ κωλυθῆ-
ναι, πλὴν ὑφ' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ τὰ δόγματα αὐ- 8
τὸν ταράσσει. ὅταν γὰρ ὁ τύραννος εἴπῃ τινὶ,
Δήσω σου τὸ σκέλος· ὁ μὲν τὸ σκέλος τετιμη-
κὼς λέγει, Μὴ, ἐλέησον· ὁ δὲ τὴν προαίρεσιν
τὴν ἑαυτοῦ, λέγει, Εἰ σοὶ λυσιτελέστερον φαίνε-
ται, δῆσον. Οὐκ ἐπιστρέφῃ; Οὐκ ἐπιστρέφομαι. 9
Ἐγώ σοι δείξω, ὅτι κύριός εἰμι. Πόθεν σύ; ἐμὲ
ὁ Ζεὺς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἢ δοκεῖς, ὅτι ἔμελλε
τὸν ἴδιον υἱὸν ἐᾷν καταδουλοῦσθαι; τοῦ νεκροῦ
δέ μου κύριος εἶ, λάβε αὐτόν. Ὥσθ', ὅταν μοι 10
προσίῃς, ἐμὲ οὐ θεραπεύεις; Οὐκ· ἀλλ' ἐμαυ-
τόν. εἰ δὲ θέλεις με λέγειν, ὅτι καὶ σέ· λέγω
σοι, οὕτως ὡς τὴν χύτραν.

Τοῦτο οὐκ ἔστι φίλαυτον· γέγονε γὰρ οὕ- 11
τως τὸ ζῶον, ὥστε αὐτοῦ ἕνεκα πάντα ποιεῖν.
καὶ γὰρ ὁ ἥλιος αὐτοῦ ἕνεκα πάντα ποιεῖ, καὶ

ab alio quopiam perturbetur, aut impediatur, quam a ſemetipſo: ſed decreta quemque ſua perturbant. Cum enim tyrannus alicui dixerit, Vinciam crura tua; qui crura ſua magni facit, ait: Ne feceris; miſerere! qui autem voluntatem ſuam, ait: Si tibi conducibilius videtur, vincito. Non curas? Non curo. Ego tibi oſtendam, me eſſe dominum. Undenam tu? Me Jupiter liberum emiſit. Aut cenſes eum commiſſurum, ut filius ipſius in ſervitutem pertrahatur? Cadaveris quidem mei dominus es: illud capito. Itane, cum ad me acceſſeris, me non coles? Non, ſed meipſum: ſin me dicere vis, te quoque; id ita me facere profiteor, ut ollam colo.

Hic non eſt pravus amor ſui; ita enim naturâ comparatum eſt animal, ut ſuâ cauſſâ omnia faciat. Nam & ſol ſuâ cauſſâ facit omnia,

12 τὸ λοιπὸν αὐτὸς ὁ Ζεύς. ἀλλ' ὅταν θέλῃ εἶναι Ὑέτιος καὶ Ἐπικάρπιος, καὶ Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, ὁρᾷς ὅτι τούτων τῶν ἔργων καὶ τῶν προσηγοριῶν οὐ δύναται τυχεῖν, ἂν μὴ εἰς τὸ
13 κοινὸν ὠφέλιμος ᾖ. καθόλου τε τοιαύτην φύσιν τοῦ λογικοῦ ζώου κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς τῶν ἰδίων ἀγαθῶν δύνηται τυγχάνειν, εἰ μή τι εἰς
14 τὸ κοινὸν ὠφέλιμον προσφέρηται. οὕτως οὐκέτι ἀκοινώνητον γίνεται τὸ πάντα αὑτοῦ ἕνεκα ποιεῖν.
15 Ἐπεὶ τί ἐκδέχῃ; ἵνα τις ἀποστῇ αὑτοῦ, καὶ τοῦ ἰδίου συμφέροντος; Καὶ πῶς ἔτι μία καὶ ἡ αὐτὴ ἀρχὴ πᾶσίν ἐστιν, ἡ πρὸς αὑτὰ οἰκείωσις;

16 Τί οὖν; ὅταν ὑπῇ δόγματα ἀλλόκοτα περὶ τῶν ἀπροαιρέτων, ὡς ὄντων ἀγαθῶν καὶ κακῶν,
17 πᾶσα ἀνάγκη θεραπεύειν τοὺς τυράννους. Ὄφελον γὰρ τοὺς τυράννους μόνον, τοὺς κοιτωνίτας δ' οὔ.
πῶς

& poſtremo ipſe Jupiter. Sed quum Pluvius eſſe vult, & Frugifer, & Pater hominumque Deûmque; vides, eum hoſce effectus & has adpellationes conſequi non poſſe, niſi in commune proſit. Denique animal ratione præditum ſic omnino inſtruxit, ut nullo ſuo bono potiri poſſit, niſi aliquid utilitatis in commune afferat. Sic proinde privatæ utilitatis ſtudium a communitate non excluditur. Nam quid exſpectas? idne, ut ſe ipſum aliquis deſerat, ſuamque utilitatem? An neſcis, omnibus animantibus unum idemque principium inſitum eſſe hoc, ut ipſæ ſibi concilientur?

Quid ergo? Cum abſurda iis de rebus, quæ noſtri arbitrii non ſunt, decreta animo infixa ſunt, quaſi hæ res vel bonæ ſint vel malæ; tum quidem omnino neceſſe eſt colere tyrannos. Utinam vero tyrannos ſolum, non etiam cubicularios.
Sed

πῶς δὲ καὶ φρόνιμος γίνεται ἐξαίφνης ὁ ἄνθρω-
πος, ὅταν Καῖσαρ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ λασάνου ποι-
ήσῃ; πῶς εὐθὺς λέγομεν, Φρονίμως μοι λελά-
ληκε Φηλικίων; Ἤθελον αὐτὸν ἀποβληθῆναι 18
τοῦ κοιτῶνος, ἵνα πάλιν ἄφρων σοι δοκῇ. Εἶχέ
τινα Ἐπαφρόδιτος σκυτέα, ὃν διὰ τὸ ἄχρηστον 19
εἶναι ἐπώλησεν. εἶτα ἐκεῖνος κατά τινα δαίμονα
ἀγορασθεὶς ὑπό τινος τῶν Καισαριανῶν, τοῦ
Καίσαρος σκυτεὺς ἐγένετο. Εἶδες ἂν, πῶς αὐ- 20
τὸν ἐτίμα ὁ Ἐπαφρόδιτος; Τί πράσσει Φηλικί-
ων ὁ ἀγαθός; φιλῶ σε. Εἶτα εἴ τις ἡμῶν ἐπύ- 21
θετο, Τί ποιεῖ αὐτός; ἐλέγετο, ὅτι μετὰ Φηλι-
κίωνος βουλεύεται περί τινος. Οὐχὶ γὰρ πεπρά- 22
κει αὐτὸν ὡς ἄχρηστον; τίς οὖν αὐτὸν ἄφνω φρό-
νιμον ἐποίησε; Τοῦτ᾽ ἔστι τὸ τιμᾷν ἄλλο τι, ἢ 23
τὰ προαιρετικά.

Ἠξίω-

Sed vide, quo pacto ſtatim homo fiat prudens, cum Cæſar eum matulæ præfecerit; ut ſtatim dicimus, Prudenter mecum locutus eſt Felicio! Velim ego, ejici eum rurſus cubiculo, ut demens tibi rurſus videretur. Sutorem quemdam habuerat Epaphroditus; quem, quia ad nihil utilis eſſet, vendidit: ille deinde, caſu quodam a Cæſariano emtus, Cæſaris factus eſt ſutor. Vidiſſes, ut eum coluerit Epaphroditus! Quid agit Felicio, vir bonus? amo te. Deinde, ſi quis noſtrûm percontabatur, Quid Epaphroditus ipſe ageret? dicebatur, cum Felicione eum quapiam de re deliberare. Nonne vendiderat eum ut inutilem? quis ergo eum ſubito prudentem fecit? Hoc nimirum eſt, aliud quiddam magni facere, quam ea quæ in noſtra ſita ſunt voluntate.

Con-

24 Ἠξίωται δημαρχίας; Πάντες οἱ ἀπαντῶντες
συνήδονται· ἄλλος τοὺς ὀφθαλμοὺς καταφιλεῖ,
ἄλλος τὸν τράχηλον, οἱ δοῦλοι τὰς χεῖρας· ἔρχε-
ται εἰς οἶκον, εὑρίσκει λύχνους ἁπτομένους· ἀναβαί-
25 νει εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἐπιθύει. Τίς οὖν πώποτε
ὑπὲρ τοῦ ὀρεχθῆναι καλῶς, ἔθυσεν; ὑπὲρ τοῦ ὁρμῆ-
σαι κατὰ φύσιν; ἐκεῖ γὰρ καὶ Θεοῖς εὐχαριστοῦμεν,
οἷ τὸ ἀγαθὸν τιθέμεθα.
26 Σήμερόν τις ὑπὲρ ἱερωσύνης ἐλάλει μοι τοῦ Αὐ-
γούστου. λέγω αὐτῷ, Ἄνθρωπε, ἄφες τὸ πρᾶγμα,
27 δαπανήσεις πολλὰ εἰς οὐδέν. Ἀλλ' οἱ τὰ σύμφωνά,
φησι, γράφοντες, γράψουσι τὸ ἐμὸν ὄνομα. Μή
τι οὖν σὺ τοῖς ἀναγινώσκουσι λέγεις παρὼν, Ἐμὲ
28 γεγράφασιν; εἰ δὲ καὶ νῦν δύνασαι παρεῖναι πᾶ-
σιν, ἐὰν ἀποθάνῃς, τί ποιήσεις; Μενεῖ μου τὸ
ὄνομα. Γράψον αὐτὸ εἰς λίθον, καὶ μενεῖ. Ἄγε,
29 ἔξω δὲ Νικοπόλεως τίς σου μνεία; Ἀλλὰ χρυ-
σοῦν

Contigit alicui tribunatus? Omnes obvii ei gratulantur: alius oculos ejus deoſculatur, alius collum, ſervi manus: domum venit, lucernas ardentes invenit; adſcendit in Capitolium, victimas immolat. Quis igitur umquam propter rectam adpetitionem ſacra fecit? quis propter impetum animi congruentem naturæ? Nempe ibi Diis gratias agimus, ubi bonum noſtrum collocamus.

Hodie nonnemo mecum collocutus eſt de Auguſti ſacerdotio; cui ego dixi: Homo, omitte rem: multos ſumtus inutiles facies. At, qui pacta conventa ſcripto conſignant, inquit, nomen meum inſcribent. Tu-ne igitur præſens dices legentibus, Meum eſt nomen, quod inſcripſerunt. Quod ſi vero etiam adeſſe nunc poſſes omnibus; cum mortuus eris, quid facies? Manebit meum nomen. Lapidi id inſcribe, & manebit. Age, extra Nicopolim autem quæ tui erit mentio? At auream coronam

σοῦν στέφανον φορήσω. Εἰ ἅπαξ ἐπιθυμεῖς στεφάνου, ῥόδινον λαβὼν περίθου, ὄψει γὰρ κομψότερον.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ τοῦ λόγου, πῶς αὐτοῦ θεωρητικός ἐστιν.

Πᾶσα τέχνη καὶ δύναμις, προηγουμένων τινῶν
ἐστι θεωρητική. ὅταν μὲν οὖν ᾖ ὁμοειδὴς τοῖς 2
θεωρουμένοις καὶ αὐτὴ, ἀναγκαίως καὶ αὐτῆς γί-
νεται θεωρητική· ὅταν δ' ἀνομοιογενὴς, οὐ δύνα-
ται θεωρεῖν ἑαυτήν. οἷον, σκυτικὴ περὶ δέρματα 3
ἀναστρέφεται· αὐτὴ δὲ παντελῶς ἀπήλλακται
τῆς ὕλης τῶν δερμάτων· διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν
αὐτῆς θεωρητική. Γραμματικὴ πάλιν, περὶ 4
τὴν ἐγγράμματον φωνήν· μή τι οὖν ἐστι καὶ
αὐτὴ

nam geſtabo. Si omnino coronam deſideras, roſeam capiti impone; erit enim adſpectu elegantior.

CAP. XX.

De ratione, quo pacto ſemetipſa comtempletur.

Omnis ars & facultas certum quoddam rerum genus præ ceteris contemplationi ſuæ ſubjectum habet. Quod ſi igitur eſt ejuſdem generis cum iis quæ contemplatur, ſemetipſam quoque neceſſario poterit contemplari: ſin diverſi ſit generis, contemplari ſemetipſam non poteſt. Exempli gratia: Ars ſutoria in coriis verſatur; ipſa autem a materia coriorum penitus diverſa eſt: quare ſemetipſam contemplari nequit. Grammatica verſatur in ſermone: numquid ergo & ipſa ſermo eſt?

αὐτὴ ἐγγράμματος φωνή; Οὐδαμῶς. Διὰ τοῦτο
5 οὐ δύναται θεωρεῖν ἑαυτήν. Ὁ οὖν λόγος πρός τί
ποτε ὑπὸ τῆς φύσεως παρείληπται; Πρὸς χρῆ-
σιν φαντασιῶν οἵαν δεῖ. Αὐτὸς οὖν τί ἐστι; Σύ-
στημα ἐκ ποιῶν φαντασιῶν. Οὕτω γίνεται φύσει
6 καὶ αὑτοῦ θεωρητικός. Πάλιν ἡ φρόνησις τίνα
θεωρήσουσα παρελήλυθεν; Ἀγαθὰ καὶ κακὰ,
καὶ οὐδέτερα. Αὐτὴ οὖν τί ἐστιν; Ἀγαθόν.
Ἡ δ' ἀφροσύνη τί ἐστι; Κακόν. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι
ἀναγκαίως καὶ αὑτῆς γίνεται καὶ τῆς ἐναντίας θεω-
7 ρητική. Διὰ τοῦτο ἔργον τοῦ φιλοσόφου τὸ μέγιστον
καὶ πρῶτον, δοκιμάζειν τὰς φαντασίας, καὶ δια-
κρίνειν, καὶ μηδεμίαν ἀδοκίμαστον προσφέρεσθαι.
8 Ὁρᾶτε καὶ ἐπὶ τοῦ νομίσματος, ὅπου δοκεῖ τι εἶναι
πρὸς ἡμᾶς, πῶς καὶ τέχνην ἐξευρήκαμεν, καὶ ὅσοις
ὁ ἀργυρογνώμων προσχρῆται κατὰ δοκιμασίαν
τοῦ νομίσματος· τῇ ὄψει, τῇ ἁφῇ, τῇ ὀσφρασίᾳ,
τὰ

eſt? Nequaquam. Non igitur ſemetipſam contemplari poteſt. Iam Rationis facultas ad quid tandem a natura nobis data eſt? Ad rectum viſorum animi uſum. Ipſa vero quid eſt? Complexio quædam viſorum certo modo ſe habentium. Itaque naturâ ſemetipſam contemplandi vim habet. Porro prudentia ad quænam contemplanda nobis data eſt? Ad bona, & mala, & neutra. Ipſa ergo quid eſt? Bonum. Imprudentia quid eſt? Malum. Vides igitur, prudentiam neceſſario & ſemetipſam & id quod eſt ipſi contrarium, contemplari? Quapropter munus philoſophi maximum & primum eſt, examinare viſa, ac diſcernere, neque ullum admittere inexploratum. Videtis quoque in numiſmate, ubi nonnihil intereſſe noſtra putamus, quomodo artem etiam invenerimus, & quot rebus argentarius ad explorationem numiſmatis utatur; viſu, tactu, olfactu, poſtremo auditu; nam profecto

τὰ τελευταῖα τῇ ἀκοῇ· ῥίψας τὸ δηνάριον, τῷ ψό- 9
φῳ προσέχει, καὶ οὐχ ἅπαξ ἀρκεῖται ψοφήσαντος,
ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς πολλῆς προσοχῆς μουσικὸς γίνεται.
οὕτως, ὅπου διαφέρειν οἰόμεθα τὸ πλανᾶσθαι τοῦ μὴ 10
πλανᾶσθαι, ἐνταῦθα πολλὴν προσοχὴν εἰσφέρομεν
εἰς διάκρισιν τῶν διαπλανᾷν δυναμένων. ἐπὶ δὲ τοῦ 11
ταλαιπώρου ἡγεμονικοῦ χάσκοντες καὶ καθεύδον-
τες, πᾶσαν φαντασίαν παραπροσδεχόμεθα. ἡ
γὰρ ζημία οὐ προσπίπτει.

Ὅταν οὖν θέλῃς γνῶναι, πῶς ἔχεις περὶ μὲν 12
τἀγαθὰ καὶ κακὰ ἀνειμένως, περὶ τὰ ἀδιάφορα δ᾽
ἐσπευσμένως· ἐπίστησον, πῶς ἔχεις πρὸς τὸ ἐκτυ-
φλωθῆναι, καὶ πῶς πρὸς τὸ ἐξαπατηθῆναι· καὶ γνώ-
σῃ, ὅτι μακρὰν εἶ τοῦ ὡς δεῖ πεπονθέναι περὶ ἀ-
γαθῶν καὶ κακῶν. Ἀλλὰ πολλῆς ἔχει χρείαν 13
παρασκευῆς, καὶ πόνου πολλοῦ καὶ μαθημάτων.
Τί οὖν; ἐλπίζεις, ὅτι τὴν μεγίστην τέχνην ἀπὸ
ὀλίγων

jecto denario ſonitum obſervat, neque unico ſonitu eſt contentus, ſed crebra adtentione fit quodammodo muſicus. Sic ubi noſtrâ intereſſe putamus, utrum decipiamur, an non decipiamur, ibi magnam adhibemus adtentionem ad ea dijudicanda, quæ nos decipere poſſunt. Sed quod ad miſerum illum animi principatum adtinet, hiante ore dormitantes, viſum quodvis temere admittimus. Nam jactura non animadvertitur.

Igitur ſi ſcire cupis, quam ſis quod ad bona quidem & mala remiſſus, ad res autem indifferentes incitatus; conſidera, quo pacto ſis adfectus adverſus oculorum cæcitatem, & quo pacto adverſus animi deceptionem: tum cognoſces, multum abeſſe, ut, ad bona & mala quod adtinet, ita ſis adfectus, quemadmodum oportet. At magna opus eſt præparatione, multoque labore & diſciplina. Quid ergo? artem maximam exiguo labore comparari

14 ὀλίγων ἐστὶν ἀναλαβεῖν; καί τοι αὐτὸς μὲν ὁ προ-
ηγούμενος λόγος τῶν φιλοσόφων λίαν ἐστὶν ὀλίγος.
εἰ θέλεις γνῶναι, ἀνάγνωθι τὰ Ζήνωνος, καὶ ὄψει.
15 Τί γὰρ ἔχει μακρὸν, εἰπεῖν, ὅτι τέλος ἐστὶ τὸ ἕπε-
σθαι Θεοῖς; οὐσία δ' ἀγαθοῦ, χρῆσις οἵα δεῖ φαν-
16 τασιῶν; Λέγε· Τί οὖν ἐστι Θεός; καὶ τί φαν-
τασία; καὶ τί ἐστι φύσις ἡ ἐπὶ μέρους, καὶ τί ἐστι
17 φύσις ἡ τῶν ὅλων; ἤδη μακρόν. Ἂν οὖν ἐλθὼν
Ἐπίκουρος εἴπῃ, ὅτι ἐν σαρκὶ εἶναι δεῖ τὸ ἀγα-
θόν· πάλιν μακρὸν γίνεται, καὶ ἀνάγκη ἀκοῦ-
σαι, τί τὸ προηγούμενόν ἐστιν ἐφ' ἡμῶν, τί τὸ
ὑποστατικὸν καὶ οὐσιῶδες. ὅτι τὸ κοχλίου ἀγαθὸν
οὐκ εἰκὸς εἶναι ἐν τῷ κελύφει, τὸ οὖν τοῦ ἀνθρώ-
18 που εἰκός; Σὺ δ' αὐτός τι κυριώτερον ἔχεις, Ἐπί-
κουρε. τί ἐστιν ἐν σοὶ τὸ βουλευόμενον; τὸ ἐπι-
σκεπτόμενον ἕκαστα; τὸ περὶ τῆς σαρκὸς αὐτῆς,
19 ὅτι τὸ προηγούμενόν ἐστι, τὸ ἐπικρῖνον; τί δὲ
καὶ

parari poſſe ſperas? Quamquam principalis quidem philoſophorum doctrina utique brevis eſt. Id ſi cognoſcere vis; legito ſcripta Zenonis, & videbis. Nam quæ eſt in iſto ſermone prolixitas: finem eſſe, ſequi Deos; naturam boni, rectum viſorum uſum? At dic, quid ergo eſt Deus? quid viſum? quid natura ſingulorum? quid natura univerſi? Hoc jam longum eſt. Iam quod ſi accedens Epicurus dicat, in carne bonum eſſe oportere; rurſus longum fit: & neceſſe eſt audire, quid præcipuum ſit in nobis; quid ſit quo natura atque vis hominis maxime contineatur. Quoniam, cochleæ bonum in teſta eſſe poſitum, probabile non eſt; num igitur probabile fuerit, hominis bonum in involucro eſſe quærendum? Immo vero tu ipſe, Epicure, aliquid præſtantius habes. Quid eſt, quod in te deliberat? quod ſingula diſquirit? quod de ipſa carne hoc judicium pronunciat, eſſe eam hominis

καὶ λύχνον ἅπτεις, καὶ πονεῖς ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τηλικαῦτα βιβλία γράφεις; ἵνα μὴ ἀγνοήσωμεν ἡμεῖς τὴν ἀλήθειαν; τίνες ἡμεῖς; τί πρὸς σὲ ὄντες; Οὕτω μακρὸς ὁ λόγος γίνεται.

ΚΕΦ. κα'.

Πρὸς τοὺς θαυμάζεσθαι θέλοντας.

Ὅταν τις ἣν δεῖ στάσιν ἔχῃ ἐν τῷ βίῳ, ἔξω οὐ
κέχηνεν. Ἄνθρωπε, τί θέλεις σοι γενέσθαι; 2
ἐγὼ μὲν ἀρκοῦμαι, ἂν ὀρέγωμαι καὶ ἐκκλίνω κατὰ φύσιν, ἂν ὁρμῇ καὶ ἀφορμῇ χρῶμαι ὡς πέφυκα, ἂν προθέσει, ἂν ἐπιβολῇ, ἂν συγκαταθέσει.
Τί οὖν ἡμῖν ὀβελίσκον καταπιὼν περιπατεῖς; Ἤθε- 3
λον, ἵνα με καὶ οἱ ἀπαντῶντες θαυμάζωσι, καὶ ἐπακολουθοῦντες ἐπικραυγάζωσιν, Ὦ μεγάλου

minis principatum? Cur vero etiam lucernam accendis, & noſtrâ cauſſâ laboras, totque volumina ſcribis? Ut ne veritatem nos ignoremus? Quinam nos? Quid ad te pertinemus? Sic prolixa naſcitur diſputatio.

CAP. XXI.

Ad eos qui admirationi eſſe cupiunt.

Qui eum, quem decet, in vita ſtatum tenet; is rebus externis non inhiat. Quid tibi vis contingere, homo? mihi quidem ſatis eſt, ſi & adpetam & averſer ſecundum naturam; ſi impetu & declinatione utar, ut natura mea poſtulat; ſi ſic proponam, ſic adgrediar, ſic adſenſiar. Quid ergo nobis, quaſi qui veru deglutiſſes, incedis? Velim, ut & obviam venientes omnes me admirentur, &, qui ſectantur, adclament, O magnum Philo-

4 λου φιλοσόφου. Τίνες εἰσὶν οὗτοι, ὑφ' ὧν θαυμάζεσθαι θέλεις; οὐχ οὗτοί εἰσι, περὶ ὧν εἴωθας λέγειν ὅτι μαίνονται; Τί οὖν; ὑπὸ τῶν μαινομένων θέλεις θαυμάζεσθαι;

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ τῶν Προλήψεων.

Αἱ προλήψεις κοιναὶ πᾶσιν ἀνθρώποις εἰσὶ, καὶ
πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται. Τίς γὰρ ἡμῶν
οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ ἀγαθὸν συμφέρον ἐστὶ, καὶ
αἱρετὸν, καὶ ἐκ πάσης, αὐτὸ περιστάσεως δεῖ μετ-
ιέναι καὶ διώκειν; τίς δ' ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ
2 δίκαιον καλόν ἐστι, καὶ πρέπον; Πότ' οὖν ἡ μάχη
γίνεται; Περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προλήψεων
3 ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. ὅταν ὁ μὲν εἴπῃ, ὅτι,
Καλῶς

Philoſophum! Quinam ſunt illi, quibus admirationi eſſe cupis? Nonne ii ſunt, quos dicere ſoles inſanire? Quid ergo? hoc cupis, ut inſani te admirentur!

CAP. XXII.

De anticipatis animi Notionibus.

Anticipatæ notiones omnibus hominibus ſunt communes; & anticipatio anticipationi non repugnat. Quis enim noſtrûm non ſtatuit, bonum eſſe utile, & expetendum, & quavis ratione conſectandum ac perſequendum? Quis non ſtatuit, quod juſtum eſt, id eſſe pulcrum & decorum? Quando igitur pugna oritur? In anticipationum accommodatione ad res particula-

Καλῶς ἐποίησεν, ἀνδρεῖός ἐστιν· ὁ δὲ, Οὔ, ἀλλ'
ἀπονενοημένος· ἔνθεν ἡ μάχη γίνεται τοῖς ἀν-
θρώποις πρὸς ἀλλήλους. Αὕτη ἐστὶν ἡ Ἰου- 4
δαίων, καὶ Σύρων, καὶ Αἰγυπτίων, καὶ Ῥω-
μαίων μάχη· οὐ περὶ τοῦ, ὅτι τὸ ὅσιον πάν-
των προτιμητέον, καὶ ἐν παντὶ μεταδιωκτέον· ἀλ-
λὰ πότερόν ἐστιν ὅσιον τοῦτο, τὸ χοιρείου φα-
γεῖν, ἢ ἀνόσιον. ταύτην τὴν μάχην εὑρήσετε 5
καὶ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως. Κάλει γὰρ
αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον. Τί λέγεις σὺ, ὦ Ἀγάμε-
μνον; οὐ δεῖ γενέσθαι τὰ δέοντα, καὶ τὰ κα-
λῶς ἔχοντα; Δεῖ μὲν οὖν. Σὺ δὲ τί λέγεις, 6
ὦ Ἀχιλλεῦ; οὐκ ἀρέσκει σοι γενέσθαι τὰ κα-
λῶς ἔχοντα; Ἐμοὶ μὲν οὖν πάντων μάλιστα
ἀρέσκει. Ἐφαρμόσατε οὖν τὰς προλήψεις. Ἐν- 7
τεῦθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μάχης. Ὁ μὲν λέγει, οὐ
χρὴ ἀποδιδόναι με τὴν Χρυσηΐδα τῷ πατρί. Ὁ
δὲ λέγει, Δεῖ μὲν οὖν. Πάντως ὁ ἕτερος αὐτῶν

ticulares. Quum alius dicit, Recte fecit, fortis eſt; alius vero, Non ita, ſed veſanus eſt; inde pugna oritur inter homines. Hæc eſt Judæorum, Syrorum, Ægyptiorum & Romanorum pugna: non, an jus & fas rebus omnibus ſit anteferendum, & ubique conſectandum; ſed, ſuillâ veſci, fas-ne ſit, an nefas. Hanc etiam Agamemnonis & Achillis fuiſſe pugnam invenietis. Jube eos prodire in medium. Quid tu ais, Agamemnon? non ea fieri oportet, quæ recta, quæque honeſta ſunt? Oportet illa quidem. Tu vero quid ais, Achilles? non tibi placet, ea fieri quæ honeſta ſunt? Mihi verò omnium maxime placet. Adcommodate igitur anticipationes ad rem de qua agitur! Hinc pugnæ principium. Alter ait: Non oportet me Chryſeidem reddere patri. Alter ait, Oportet. Omnino alter eorum male adplicat anticipationem honeſti.

8 κακῶς ἐφαρμόζει τὴν πρόληψιν τοῦ δέοντος. Πά-
λιν ὁ μὲν λέγει. Οὐκοῦν, εἴ με δεῖ ἀποδοῦναι τὴν
Χρυσηΐδα, δεῖ με λαβεῖν ὑμῶν τινος τὸ γέρας.
Ὁ δέ· Τὴν ἐμὴν οὖν λάβῃς ἐρωμένην; Τὴν σήν,
φησίν. Ἐγὼ οὖν μόνος; Ἀλλ' ἐγὼ μόνος μὴ ἔχω;
Οὕτως μάχη γίνεται.

9 Τί οὖν ἐστι τὸ παιδεύεσθαι; Μανθάνειν τὰς
φυσικὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν ταῖς ἐπὶ μέρους οὐ-
10 σίαις καταλλήλως τῇ φύσει· καὶ λοιπὸν, διε-
λεῖν, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μέν εἰσιν ἐφ' ἡμῖν, τὰ
δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἐφ' ἡμῖν μὲν προαίρεσις, καὶ πάν-
τα τὰ προαιρετικὰ ἔργα· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶ-
μα, τὰ μέρη τοῦ σώματος, κτήσεις, γονεῖς, ἀδελ-
11 φοὶ, τέκνα, πατρὶς, ἁπλῶς οἱ κοινωνοί. Ποῦ οὖν
θῶμεν τὸ ἀγαθόν; ποίᾳ οὐσίᾳ αὐτὸ ἐφαρμόσο-
12 μεν; Τῇ ἐφ' ἡμῖν; Εἶτα οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ὑγίεια,
καὶ

ſti. Rurſus alter ait: Quod ſi igitur Chryſeidem reddere me oportet, accipiendum mihi erit veſtrûm alicujus munus. At ille: Meam igitur amicam accipias? Tuam vero, inquit. Egone igitur ſolus præmio caream? At ego ſolus non habeam? Sic pugna exoritur.

Quid ergo eſt erudiri? Diſcere naturales animi anticipationes rebus ſingularibus adplicare convenienter naturæ; tum porro diſtinguere, alia eſſe in noſtrâ poteſtate, alia non: in noſtrâ eſſe poteſtate, voluntatem, & omnes voluntarias actiones: non in noſtra poteſtate, corpus, partes corporis, poſſeſſiones, parentes, fratres, liberos, patriam, denique quicumque fuerint quibuſcum ſocietate quadam ſumus devincti. Ubi igitur bonum collocabimus? cui rerum generi notionem ejus adcommodabimus? Eiſne rebus quæ in noſtra ſunt poteſtate? Itaque bonum non fuerit

καὶ ἀρτιότης, καὶ ζωή; ἀλλ' οὐδὲ τέκνα, οὐδὲ γο-
νεῖς, οὐδὲ πατρίς; καὶ τίς σου ἀνέξεται; Μετα- 13
θῶμεν οὖν ἐνθάδε πάλιν αὐτό. ἐνδέχεται οὖν,
βλαπτόμενον, καὶ ἀποτυγχάνοντα τῶν ἀγαθῶν,
εὐδαιμονεῖν; Οὐκ ἐνδέχεται. Καὶ, τὴν πρὸς τοὺς
κοινωνοὺς ἔχειν οἵαν δεῖ ἀναστροφήν; Καὶ πῶς ἐν-
δέχεται; Ἐγὼ γὰρ πέφυκα πρὸς τὸ ἐμὸν συμ- 14
φέρον. εἰ συμφέρει μοι ἀγρὸν ἔχειν, συμφέρει μοι
καὶ ἀφελέσθαι αὐτὸν τοῦ πλησίον· εἰ συμφέρει
μοι ἱμάτιον ἔχειν, συμφέρει μοι καὶ κλέψαι αὐ-
τὸ ἐκ βαλανείου. ἔνθεν πόλεμοι, στάσεις, τυ-
ραννίδες, ἐπιβουλαί. Πῶς δ' ἔτι [τηρεῖν] δυνή- 15
σομαι τὸ πρὸς τὸν Δία καθῆκον; εἰ γὰρ βλά-
πτομαι καὶ ἀτυχῶ, οὐκ ἐπιστρέφεταί μου. καὶ
τί μοὶ καὶ αὐτῷ, εἰ οὐ δύναταί μοι βοηθῆσαι; καὶ
πάλιν, τί μοι καὶ αὐτῷ, εἰ θέλει με ἐν τοιού-
τοις εἶναι, ἐν οἷς εἰμι; ἄρχομαι λοιπὸν μισεῖν αὐ-

fuerit ſanitas? non membrorum integritas? non vita? Immo ne liberi quidem, nec parentes, nec patria? Et quis te feret? Transferamus igitur boni notionem in hoc rerum genus! (*& videamus, quid tum!*) Poteſt - ne igitur fieri, ut, qui læditur, boniſque fruſtratur, is ſit beatus? Non poteſt. Poteſtne cum ſociis ita verſari, ut decet? Quo pacto id fieri poteſt? Ego enim ad id naturâ feror, quod mihi conducit: ſi e re mea eſt agrum habere; e re mea eſt, eum a vicino auferre: ſi e re mea eſt veſtem habere; e re quoque mea eſt, eam furari e balneo. Hinc bella, ſeditiones, tyrannides, inſidiæ. Quo vero pacto potero dehinc ſervare officium adverſus Jovem? nam ſi lædor, & fruſtror, ille me non curat. Quid ergo mihi cum illo rei eſt, ſi me juvare non poteſt? aut rurſus, quid mihi cum eo rei eſt, ſi me in his vult eſſe malis, in quibus ſum? Proinde eum

16 τόν. Τί οὖν ναοὺς ποιοῦμεν; τί οὖν ἀγάλματα,
ὡς κακοῖς Δαίμοσιν, ὡς Πυρετῷ, τῷ Διΐ; καὶ
πῶς ἔτι Σωτήρ; καὶ πῶς Ὑέτιος; καὶ πῶς
Ἐπικάρπιος; καὶ μὴν, ἂν ἐνταῦθά που θῶμεν
τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, πάντα ταῦτα ἐξακο-
λουθεῖ.

17 Τί οὖν ποιήσωμεν; Αὕτη ἐστὶ ζήτησις τοῦ
φιλοσοφοῦντος τῷ ὄντι, καὶ ὠδίνοντος. Νῦν ἐγὼ
οὐχ ὁρῶ τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· οὐ
18 μαίνομαι; Ναί. Ἀλλ' ἐνταῦθά που θῶ τὸ ἀγα-
θὸν, ἐν τοῖς προαιρετικοῖς; πάντες μου καταγελά-
σονται. ἥξει τις γέρων πολιὸς, χρυσοῦς δακτυλίους
ἔχων πολλούς· εἶτα ἐπισείσας τὴν κεφαλὴν ἐρεῖ,
Ἄκουσόν μου τέκνον· δεῖ μὲν καὶ φιλοσοφεῖν, δεῖ
19 δὲ καὶ ἐγκέφαλον ἔχειν· ταῦτα μωρά ἐστι. σὺ
παρὰ τῶν φιλοσόφων μανθάνεις συλλογισμόν· τί
δέ σοι ποιητέον ἐστὶ, σὺ κάλλιον οἶδας ἢ οἱ φιλό-
σοφοι.

odiſſe incipio. Quid ergo templa exſtruimus? quid ergo ſtatuas Jovi erigimus, veluti malis Geniis, veluti Febri? Et quo pacto porro Servator fuerit? quo pacto Pluvius? quo pacto Frugifer? Atqui, ſi tali quopiam in loco vim naturamque boni ponimus; hæc omnia conſequuntur.

Quid ergo faciendum? Hæc eſt inveſtigatio digna eo, qui revera philoſophatur, & parturit. Nunc ego non video, quid ſit bonum & malum: nonne inſanio? Certe. At hìc tandem ponam bonum, in iis quæ ad voluntatem pertinent? omnes me deridebunt. Aderit ſenex aliquis canus, multis aureis annulis ornatus, motoque capite dicet: Audi me fili, eſt ſane philoſophandum; ſed & cerebrum eſt habendum: iſta ſtulta ſunt. Tu a philoſophis diſcis ſyllogiſmum; quid vero tibi agendum ſit, tu rectius nôſti, quam philoſophi.

σοφοί. Ἄνθρωπε, τί οὖν μοι ἐπιτιμᾷς, εἰ οἶδα; 20
Τούτῳ τῷ ἀνδραπόδῳ τί εἴπω; ἂν σιωπῶ, ῥή-
γνυται. ἐκείνως δεῖ λέγειν· ὅτι, Σύγγνωθί μοι, ὡς 21
τοῖς ἐρῶσιν· οὐκ εἰμὶ ἐμαυτοῦ, μαίνομαι.

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς Ἐπίκουρον.

Ἐπινοεῖ καὶ Ἐπίκουρος, ὅτι φύσει ἐσμὲν κοινω-
νικοί· ἀλλ' ἅπαξ ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν
ἡμῶν, οὐκέτι δύναται ἄλλο οὐδὲν εἰπεῖν. πάλιν 2
γὰρ ἐκείνου λίαν κρατεῖ, ὅτι οὐ δεῖ ἀπεσπασ-
μένον οὐδὲν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίας, οὔτε θαυ-
μάζειν, οὔτ' ἀποδέχεσθαι· καὶ καλῶς αὐτοῦ
κρατεῖ. Πῶς οὖν * [ὑπονοητικοί] ἐσμεν, οἷς μὴ φυ- 3
σική ἐστι πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργία; διατί
ἀποσυμβουλεύεις τῷ σοφῷ τεκνοτροφεῖν; τί φοβῇ,

loſophi. Homo, quid vero me objurgas, ſi ſcio? Iſti mancipio quid dicam? ſi taceo, rumpitur. Hoc modo ei reſpondere oportet: Ignoſce mihi, tamquam amatoribus; non ſum meus, inſanio.

CAP. XXIII.

In Epicurum.

Ipſe etiam Epicurus intelligit, naturâ nos eſſe ſociabiles: ſed quoniam ſemel in involucro collocavit bonum noſtrum, non amplius aliud quidquam dicere poteſt. Nam rurſus illud mordicus tenet, nihil a natura boni avulſum vel admirandum vel probandum eſſe: idque probe tenet. Unde igitur * * ſumus, quibus nullus eſt naturâ inſitus erga ſobolem amor? cur diſſuades ſapienti ne alat liberos? cur metuis, ne propter

4 μὴ διὰ ταῦτα εἰς λύπας ἐμπέσῃ; Διὰ γὰρ τὸν μῦν
τὸν ἔσω τρεφόμενον ἐμπίπτει; τί οὖν αὐτῷ μέ-
λει, ἂν μυίδιον μικρὸν ἔσω κατακλαίῃ αὐτοῦ;
5 Ἀλλ' οἶδεν, ὅτι ἂν ἅπαξ γένηται παιδίον, οὐκέ-
τι ἐφ' ἡμῖν ἐστι, μὴ στέργειν, μηδὲ φροντίζειν ἐπ'
6 αὐτῷ. διὰ τοῦτο φησὶν, οὐδὲ πολιτεύσασθαι τὸν
νοῦν ἔχοντα· οἶδε γὰρ, τίνα δεῖ ποιεῖν τὸν πολι-
τευόμενον. ἐπεί τοι, εἰ ὡς ἐν μυίαις μέλλεις ἀνα-
7 στρέφεσθαι, τί κωλύει; Ἀλλ' ὁ μὲν, εἰδὼς ταῦ-
τα, τολμᾷ λέγειν, ὅτι μὴ ἀναιρώμεθα τέκνα.
Ἀλλὰ πρόβατον μὲν οὐκ ἀπολείπει τὸ αὐτοῦ
8 ἔκγονον, οὐδὲ λύκος· ἄνθρωπος δ' ἀπολείπῃ; Τί
θέλεις; μωροὺς ἡμᾶς εἶναι, ὡς τὰ πρόβατα; Οὐδ'
ἐκεῖνα ἀπολείπει. Θηριώδεις, ὡς τοὺς λύκους;
9 Οὐδ' ἐκεῖνοι ἀπολείπουσιν. Ἄγε, τίς δέ σοι πεί-
θεται, ἰδὼν παιδίον αὐτοῦ κλαῖον, ἐπὶ τὴν γῆν
10 πεπτωκός; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὅτι εἰ καὶ ἐμαντεύσα-
το

ter eos incidat in moleſtias? Nempe ob murem, qui domi alitur, in moleſtias incidet? quid igitur illius refert, ſi parvus muſculus, qui intus alitur, ei oploret? At novit, ubi ſemel puer natus fuerit, non amplius in noſtrâ eſſe poteſtate, ut eum non diligamus, neque curemus. Eadem de cauſſa dicit, ſapientem nec ad rempublicam acceſſurum: ſcit enim, quæ facienda ſint ei qui in republica verſatur. Atqui, ſi tamquam inter muſcas verſaturus es; quid prohibet? At ille, hæc non ignorans, dicere audet, non ſuſcipiendos eſſe liberos? Ergo, cum neque ovis fœtum ſuum deſerat, neque lupus, homo deſeret? Quid tandem vis? ſtultos eſſe nos, tamquam oves? At hæ non deſerunt. Feros, ut lupos? Ne illi quidem deſerunt. Age quis tibi obtemperet, ſi filiolum ſuum humi prolapſum plorare videat? Equidem arbitror, etſi

το ἡ μητήρ σου, καὶ ὁ πατήρ σου, ὅτι ταῦτα μέλλεις λέγειν, οὐκ ἄν σε ἔῤῥιψαν.

ΚΕΦ. κδ'.

Πῶς πρὸς τὰς περιστάσεις ἀγωνιστέον.

Αἱ περιστάσεις εἰσὶν, αἱ τοὺς ἄνδρας δεικνύουσαι. λοιπὸν, ὅταν ἐμπέσῃ περίστασις, μέμνησο, ὅτι ὁ Θεός σε, ὡς ἀλείπτης, τραχεῖ νεανίσκῳ συμ-
βέβληκεν. Ἵνα τί; φησίν. Ἵνα Ὀλυμπιονίκης 2
γένῃ· δίχα δ' ἱδρῶτος οὐ γίνεται. Ἐμοὶ μὲν οὐδεὶς δοκεῖ κρείσσονα ἐσχηκέναι περίστασιν, ἧς σὺ ἔσχηκας, ἂν θέλῃς ὡς ἀθλητὴς νεανίσκῳ χρῆσθαι.
Καὶ νῦν ἡμεῖς γε εἰς τὴν Ῥώμην κατάσκοπον πέμ- 3
πομεν. οὐδεὶς δὲ δειλὸν κατάσκοπον πέμπει, ἵν', ἂν μόνον ἀκούσῃ ψόφου, καὶ σκιάν ποθεν ἴδῃ, τρέχων ἔλθῃ τεταραγμένος, καὶ λέγων, ἤδη παρεῖ-

H 5 ναι

etſi mater tua & pater ex oraculo præſciviſſent, te dicturum eſſe iſta; tamen abjecturos te non fuiſſe.

CAP. XXIV.

Quomodo adverſus difficultates ſit decertandum.

Difficultates ſunt, quæ viros monſtrent. Cum igitur difficultas inciderit; memento, Deum, veluti gymnaſii magiſtrum, cum aſpero adoleſcente te commiſiſſe. Cur? inquit. Ut Olympia vinceres: id vero ſine ſudore non contingit. Ac mihi quidem nemo videtur in præclarius diſcrimen incidiſſe quam tu; ſi modo volueris illo, tamquam pugil adoleſcente, uti. Et nos nunc exploratorem Romam mittimus: nemo autem timidum exploratorem mittit, qui, ſtrepitu tantum audito, & umbrâ alicubi viſâ, extemplo currat perturbatus, & hoſtes jam adeſſe dicat. Sic nunc

&

4 ναι τοὺς πολεμίους. οὕτω νῦν καὶ σὺ ἂν ἐλθὼν
ἡμῖν εἴπῃς, Φοβερὰ τὰ ἐν Ῥώμῃ πράγματα, δει-
νόν ἐστι θάνατος, δεινόν ἐστι φυγὴ, δεινὸν λοιδο-
ρία, δεινὸν πενία· φεύγετε ἄνδρες, πάρεισιν οἱ
5 πολέμιοι· ἐροῦμέν σοι, Ἄπελθε, σεαυτῷ μαν-
τεύου· ἡμεῖς τοῦτο μόνον ἡμάρτομεν, ὅτι τοιοῦτον
κατάσκοπον ἐπέμπομεν.

6 Πρὸ σοῦ κατάσκοπος ἀποσταλεὶς Διογένης,
ἄλλα ἡμῖν ἀπήγγελκεν. λέγει, ὅτι ὁ θάνατος
οὐκ ἔστι κακὸν, οὐδὲ γὰρ αἰσχρόν· λέγει, ὅτι
7 εὐδοξία ψόφος ἐστὶ μαινομένων ἀνθρώπων. οἷα δὲ
περὶ πόνου, οἷα δὲ περὶ ἡδονῆς, οἷα περὶ πενίας
εἴρηκεν οὗτος ὁ κατάσκοπος; τὸ δὲ γυμνὸν εἶναι,
λέγει, ὅτι κρεῖσσόν ἐστι πάσης περιπορφύρου·
τὸ δ᾽ ἐπ᾽ ἀστρώτῳ πέδῳ καθεύδειν, λέγει,
8 ὅτι μαλακωτάτη κοίτη ἐστί. καὶ ἀπόδειξιν
φέρει ἑκάστου, τὸ θάρσος τὸ αὐτοῦ, τὴν
ἀτα-

& tu ſi veneris, nobisque dixeris: Terribilia ſunt quæ Romæ geruntur; dira mors; dirum exſilium; dira ignominia; dira paupertas: fugite viri! adſunt hoſtes: dicemus tibi, Abi, tibi ipſi vaticinare! nos in eo ſolo peccavimus, quod talem exploratorem miſimus.

Ante te miſſus explorator Diogenes alia nobis renunciavit: mortem ait non eſſe malum, nam ne turpem quidem: celebritatem eſſe, ait, inſanientium hominum ſtrepitum. Quid vero de dolore? quid de voluptate? quid de paupertate iſte dixit explorator? Nudum eſſe, ait præſtantius eſſe quàvis togâ prætextâ: in nudo dormire ſolo, molliſſimum ait eſſe lectum. Et ad faciendam fidem cujusque horum quæ dicit, documentum profert ſuam fiduciam, ſuam animi con-

ἀταραξίαν, τὴν ἐλευθερίαν, εἶτα καὶ τὸ σωμά-
τιον στίλβον καὶ συνεστραμμένον. Οὐδείς, φησι, 9
πολέμιος ἐγγύς ἐστι· πάντα εἰρήνης γέμει. Πῶς,
ὦ Διόγενες; Ἰδού, φησι, μή τι βέβλημαι; μή
τι τέτρωμαι; μή τινα πέφευγα; Τοῦτ' ἔστιν,
οἷος δεῖ κατάσκοπος. Σὺ δ' ἡμῖν ἐλθὼν, ἄλλα 10
ἐξ ἄλλων λέγεις. οὐκ ἀπελεύσῃ πάλιν, καὶ ὄψει
ἀκριβέστερον δίχα τῆς δειλίας;

Τί οὖν ποιήσω; Τί ποιεῖς, ἐκ πλοίου ὅταν ἐξίῃς; 11
μή τι τὸ πηδάλιον αἴρεις; μή τι τὰς κώπας; τί οὖν
αἴρεις; τὰ σὰ, τὴν λήκυθον, τὴν πήραν. καὶ νῦν ἂν
ᾖς μεμνημένος τῶν σῶν, οὐδέποτε τῶν ἀλλοτρίων ἀν-
τιποιήσῃ. Λέγει σοι, θὲς τὴν πλατύσημον; Ἰδοὺ 12
στενόσημος. Θὲς καὶ ταύτην; Ἰδοὺ ἱμάτιον μό-
νον. Θὲς τὸ ἱμάτιον; Ἰδοὺ γυμνός. Ἀλλὰ φθό- 13
νον μοι κινεῖς. Λάβε τοίνυν ὅλον τὸ σωμάτιον. ὦ
δύνα-

conſtantiam, ſuam libertatem, denique etiam corpuſculum ſuum nitidum & probe compactum. Nullus, inquit, hoſtis in propinquo eſt: omnia ſunt pacata. Quî ſic? ô Diogenes! Vide, inquit, numquid ictus ſum? num vulneratus? num aliquem fugi? Hic eſt, qualem eſſe decet, explorator. Tu autem ad nos reverſus, aliud ex alio dicis: non redibis denuo, & diligentius ſpeculaberis, ſed poſitâ timiditate?

Quid ergo faciam? Quid facis, e nave cum exis? num gubernaculum aufers? num remos? Quid ergo aufers? tua; vaſculum olearium tuum; peram tuam. Et nunc, ſi tuarum rerum fueris memor, numquam tibi vindicabis alienas. Dicit tibi: pone latum clavum! Ecce anguſtus clavus. Iſtum quoque pone! Ecce ſola toga. Pone togam! Ecce nudus ſum. At invidiam mihi moves! Cape igitur totum corpuſculum.

δύναμαι ῥίψαι τὸ σωμάτιον, ἔτι τοῦτον φοβοῦ-
14 μαι; Ἀλλὰ κληρονόμον μ᾽ οὐκ ἀπολείψει. Τί
οὖν; ἐπελαθόμην, ὅτι τούτων οὐδὲν ἐμὸν ἦν;
Πῶς οὖν ἐμὰ αὐτὰ λέγομεν; Ὡς τὸν κράββα-
τον ἐν τῷ πανδοκείῳ. ἂν οὖν ὁ πανδοκεὺς ἀπο-
θανὼν ἀπολίπῃ σοι τοὺς κραββάτους· ἂν δ᾽
15 ἄλλῳ, ἐκεῖνος ἕξει, σὺ δ᾽ ἄλλον ζητήσεις· ἂν
οὖν μὴ εὕρῃς, χαμαὶ κοιμήσῃ, μόνον θαῤῥῶν καὶ
ῥέγχων, καὶ μεμνημένος, ὅτι ἐν τοῖς πλουσίοις
καὶ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις αἱ τραγῳδίαι τό-
πον ἔχουσιν· οὐδεὶς δὲ πένης τραγῳδίαν συμπλη-
16 ροῖ, εἰ μὴ ὡς χορευτής. οἱ δὲ βασιλεῖς, ἄρχον-
ται μὲν ἀπ᾽ ἀγαθῶν· Στέψατε δώματα· εἶτα
περὶ τρίτον ἢ τέταρτον μέρος· Ἰὼ Κιθαιρὼν,
17 τί μ᾽ ἐδέχου; Ἀνδράποδον, ποῦ οἱ στέφανοι;
ποῦ τὸ διάδημα; οὐδέν σε ὠφελοῦσιν οἱ δορυφόροι.
18 Ὅταν οὖν ἐκείνων τινὶ προσίῃς, τούτων μέ-
μνησο,

lum. Cui corpuſculum objicere poſſum, adhuc eum reformido? Sed hæredem me non relinquet! Quid ergo? oblitus ſum nihil iſtorum fuiſſe meum? Quo pacto igitur iſta noſtra dicimus? Ut lectum in diverſorio. Quod ſi caupo moriens lectos tibi relinquet; bene eſt: ſin alii, is eos habebit, tu alium quæres: quem ſi non inveneris; humi dormies, modo id facias magno animo, & ſtertens; & memineris, in divitibus, in regibus, in tyrannis tragœdias locum habere; nullum pauperem complere tragœdiam, niſi tamquam qui ſit eorum ex numero qui chorum conſiciunt. Reges autem auſpicantur quidem a bonis: *Coronate ædes!* deinde circa tertium aut quartum actum: *Eheu Cithæron! cur me ſuſcepiſti?* Mancipium, ubi ſunt coronæ? ubi diadema? nihil te juvant ſatellites. Quod ſi igitur iſtorum aliquem acceſſeris; horum memento, te tragœdum convenire, non qui-

μνησο, ὅτι τραγῳδῷ προσέρχῃ, οὐ τῷ ὑποκριτῇ,
ἀλλ' αὐτῷ τῷ Οἰδίποδι. Ἀλλὰ, μακάριος ὁ 19
δεῖνα· μετὰ πολλῶν γὰρ περιπατεῖ. Κᾀγὼ
συγκατατάττω ἐμαυτὸν σὺν τοῖς πολλοῖς, καὶ
μετὰ πολλῶν περιπατῶ. Τὸ δὲ κεφάλαιον· 20
μέμνησο, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. μὴ γίνου τῶν
παιδίων δειλότερος· ἀλλ', ὡς ἐκεῖνα, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἀρέσκῃ τὸ πρᾶγμα, λέγει, ὅτι, Οὐκέτι παίζω· καὶ σὺ, ὅταν σοι φαίνηταί τινα εἶναι τοιαῦτα, εἰπὼν ὅτι Οὐκέτι παίζω, ἀπαλλάσσου· μένων δὲ, μὴ θρήνει.

ΚΕΦ.

quidem hiſtrionem, ſed ipſum Oedipodem. At hic homo beatus eſt! magnum enim habet comitatum. Et ego me conjungo cum multis, magnumque habeo comitatum. Quod autem caput rei eſt, memento apertam eſſe januam: ne ſis pueris timidior: ſed, ut illi, quum non amplius re delectantur, dicunt ſe diutius non luſuros eſſe; ſic & tu, cum quædam eſſe ejusmodi tibi videbuntur, dic, te non amplius eſſe luſurum, & recedito: ſin manſeris, noli lamentari.

CAP.

ΚΕΦ. κε'.

Πρὸς τὸ αὐτό.

Εἰ ταῦτα ἀληθῆ ἐστι, καὶ μὴ βλακεύομεν, μηδ'
ὑποκρινόμεθα, ὅτι τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐν
προαιρέσει, καὶ τὸ κακὸν, τὰ δ' ἄλλα πάντα
οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τί ἔτι ταρασσόμεθα; τί ἔτι
2 φοβούμεθα; περὶ ἃ ἐσπουδάκαμεν, τούτων ἐξ-
ουσίαν οὐδεὶς ἔχει· ὧν ἐξουσίαν οἱ ἄλλοι ἔχουσι,
τούτων οὐκ ἐπιστρεφόμεθα. ποῖον ἔτι πρᾶγμα
3 ἔχομεν; Ἀλλὰ ἔντειλαί μοι. Τί σοι ἐντείλω-
μαι; ὁ Ζεύς σοι οὐκ ἐντέταλται; οὐ δέδωκέ
σοι τὰ μὲν σὰ ἀκώλυτα καὶ ἀπαραπόδιστα,
4 τὰ δὲ μὴ σὰ κωλυτὰ καὶ παραποδιστά; Τίνα
οὖν ἐντολὴν ἔχων, ἐκεῖθεν ἐλήλυθας; ποῖον
διάταγμα; Τὰ σὰ τήρει ἐκ παντὸς τρόπου, τῶν
ἀλ-

CAP. XXV.

Eadem de re.

Si hæc vera ſunt, neque ſtulti nos ſumus, neque ſimulate dicimus, Bonum hominis, itemque malum, in voluntate eſſe poſitum, cætera vero omnia nihil ad nos pertinere; quid adhuc perturbamur? quid adhuc metuimus? Quæ res nobis curæ ſunt, eas nemo habet in poteſtate: quæ in aliorum poteſtate ſunt, eas non curamus. Quid porro negotii habemus? Tu mihi præcipe, inquis. Quid tibi ego præcipiam? Nonne Jupiter mandata tibi dedit? Nonne hoc tibi tribuit ut, quæ tua ſunt, ea nec impediri, nec prohiberi poſſint; ut ea ſola impediri prohiberique poſſint, quæ tua non ſunt? Quodnam igitur mandatum, quodnam præceptum ab eo accepiſti, cum huc venires? Tua cuſtodito quovis modo; aliena ne concupiſcito! Fides

ἀλλοτρίων μὴ ἐφίεσο. Τὸ πιστὸν, σόν· τὸ αἰδή-
μον, σόν· τίς οὖν ἀφελέσθαι δύναταί σου ταῦτα;
τίς κωλύσει χρῆσθαι αὐτοῖς ἄλλος, εἰ μὴ σύ; σὺ δὲ
πῶς; ὅταν τὰ μὴ σαυτοῦ σπουδάσῃς, τὰ σαυτοῦ
ἀπώλεσας. Τοιαύτας ἔχων ὑποθήκας καὶ ἐντολὰς 5
παρὰ τοῦ Διὸς, ποίας ἔτι παρ' ἐμοῦ θέλεις;
κρείσσων εἰμὶ ἐκείνου; ἀξιοπιστότερος; ἀλλὰ ταύ-
τας τηρῶν, ἄλλων τίνων προσδέῃ; Ἀλλ' ἐκεῖ- 6
νος οὐκ ἐντέταλται ταῦτα; Φέρε τὰς προλήψεις,
φέρε τὰς ἀποδείξεις τὰς τῶν φιλοσόφων, φέρε
ἃ πολλάκις ἤκουσας, φέρε δ' ἃ εἶπας αὐτὸς,
φέρε ἃ ἀνέγνως, φέρε ἃ ἐμελέτησας.

Μέχρις οὖν τίνος ταῦτα τηρεῖν καλῶς ἔχει, καὶ 7
τὴν παιδιὰν μὴ λύειν; Μέχρις ἂν κομψῶς διεξάγη-
ται. Ἐν Σατορναλίοις λέλογχε βασιλεύς· ἔδοξε γὰρ 8
παῖξαι ταύτην τὴν παιδιάν· προστάσσει, Σὺ πίε, Σὺ
κέρα-

Fides in eorum numero eſt, quæ tua ſunt; eodem loco eſt verecundia: quis ergo hæc tibi eripere poteſt? quis iis uti te prohibebit alius, niſi tu? tu vero quo pacto te ipſe prohibebis? Cum iis rebus ſtudueris quæ tuæ non ſunt, tuas perdes. Talibus monitis mandatisque a Jove inſtructus, quænam adhuc a me poſtulas? num ego ſum illo ſuperior? num ſide dignior? Hæc ſi cuſtodieris, quibus aliis indigebis? Anne vero ille mandavit hæc? Prome anticipatas animo notiones; prome demonſtrationes philoſophorum; prome ea quæ ſæpe audiviſti; immo quæ ipſe dixiſti, quæ legiſti, quæ meditatus es: (*& intelliges, a Deo data eſſe iſta mandata.*)

Quousque igitur ſervare iſta rectum eſt, ludumque non dirimere? Quoad is concinne actus fuerit. Saturnalibus ſortito rex *aliquis* factus eſt: viſum enim erat eum ludere ludum: Imperat ille: Tu bibe!

κέρασον, Σὺ ᾆσον, Σὺ ἄπελθε, Σὺ ἐλθέ. Ὑπακούω,
9 ἵνα μὴ παρ' ἐμὲ λύηται ἡ παιδιά. Ἀλλὰ, σὺ ὑπο-
λάμβανε, ὅτι ἐν κακοῖς εἶ. Οὐχ ὑπολαμβάνω· καὶ
10 τίς μ' ἀναγκάσει ὑπολαμβάνειν; Πάλιν, συνεθέμε-
θα παῖξαι τὰ περὶ Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέα. κα-
ταταγεὶς Ἀγαμέμνων, λέγει μοι· Πορεύου πρὸς τὸν
Ἀχιλλέα, καὶ ἀπόσπασον τὴν Βρισηΐδα. Πορεύομαι.
11 Ἔρχου. Ἔρχομαι. Ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν ὑποθετικῶν λό-
γων ἀναστρεφόμεθα, οὕτω δεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ἔστω
νύξ. Ἔστω. Τί οὖν; ἡμέρα ἐστίν; Οὔ. ἔλαβον γὰρ
ὑπόθεσιν, τοῦ νύκτα εἶναι. Ἔστω σε ὑπολαμβάνειν
12 ὅτι νύξ ἐστιν. Ἔστω. Ἀλλὰ, καὶ ὑπόλαβε ὅτι νύξ
13 ἐστιν. Οὐκ ἀκολουθεῖ τῇ ὑποθέσει. Οὕτω καὶ ἐν-
ταῦθα. Ἔστω σε εἶναι δυστυχῆ. Ἔστω. Ἆρ' οὖν
ἀτυχὴς εἶ; Ναί. Τί οὖν; κακοδαιμονεῖς; Ναί. Ἀλλὰ
καὶ ὑπόλαβε, ὅτι ἐν κακοῖς εἶ. Οὐκ ἀκολουθεῖ τῇ
ὑποθέσει· καὶ ἄλλος με κωλύει.

Μέχρι

be! tu miſce! tu cane! tu abi! tu accede. Obtempero, ne per me ludus dirimatur. At, *ſi Rex dicat*, Tu in malis te eſſe putato! non puto: & quis me putare coget? Rurſus, conſtituimus ludum repræſentare Agamemnonis & Achillis. Qui perſonam gerit Agamemnonis, ſic mihi mandat: Achillem accedito, & abſtrahe Briſeidem! Abeo. Veni! Venio. Quemadmodum enim in argumentationibus hypotheticis verſamur, ita etiam in vita eſt verſandum. Eſto nox! Eſto. Quid ergo? Dies eſt? Non: conditionem enim hanc admiſi, eſſe noctem. Ponamus, te putare eſſe noctem. Ponamus. At vero etiam puta eſſe noctem! Id quidem conditioni poſitæ non eſt conſequens. Sic etiam hoc loco: Ponamus, te eſſe infelicem! Ponamus. Igitur infelix es? Sum. Quid ergo? adverſa fortuna uteris? Ita. At etiam putato, te miſerum eſſe! Hoc non conſequens eſt hypotheſi: & alius me vetat.

Quo-

Μέχρι πόσου οὖν ὑπακουστέον τοῖς τοιούτοις; Μέ-
χρις ἂν οὗ λυσιτελῇ· τοῦτο δ' ἔστι, μέχρις ἂν οὗ σώ-
ζω τὸ πρέπον καὶ τὸ κατάλληλον. Λοιπὸν οἱ μέν 15
εἰσι καταύστηροι καὶ κακοστόμαχοι, καὶ λέγουσιν·
Ἐγὼ οὐ δύναμαι παρὰ τούτῳ δειπνεῖν, ἵν' αὐτοῦ ἀνέ-
χωμαι καθ' ἡμέραν διηγουμένου, πῶς ἐν Μυσίᾳ
ἐπολέμησε· Διηγησάμην σοι, ἀδελφὲ, πῶς ἐπὶ
τὸν λόφον ἀνέβην· πάλιν ἄρχομαι πολιορκεῖσθαι.
Ἄλλος δὲ λέγει· Ἐγὼ δειπνῆσαι θέλω μᾶλλον, 16
καὶ ἀκούειν αὐτοῦ, ὅσα θέλει ἀδολεσχοῦντος. Καὶ 17
σὺ σύγκρινε ταύτας τὰς ἀξίας· μόνον μηδὲν βα-
ρούμενος ποίει, μὴ θλιβόμενος, μηδ' ὑπολαμ-
βάνων ἐν κακοῖς εἶναι· τοῦτο γὰρ οὐδείς σε ἀναγ-
κάζει. Καπνὸν πεποίηκεν ἐν τῷ οἰκήματι; ἂν μέ- 18
τριον, μενῶ· ἂν λίαν πολὺν, ἐξέρχομαι. Τούτου
γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι καὶ κρατεῖν, ὅτι ἡ θύρα
ἤνοικται. Ἀλλὰ, μὴ οἴκει ἐν Νικοπόλει. Οὐκ 19
οἰκῶ.

Quousque igitur in hoc genere mos eſt gerendus? Quoad expedit: hoc eſt, quatenus ſervo quod decorum eſt & conſentaneum. Cæterum ſunt alii ſubauſteri & faſtidioſiore ſtomacho, qui dicant: Ego non poſſum apud illum cœnare, ut eum feram quotidie commemorantem, quo pacto in Myſia bellum geſſerit: „Narravi tibi frater ut tumulum conſcenderim; rurſus deinde obſideri cœpi." Alius vero ait, ſe potius cœnare velle, & auditurum quasvis illius nugas. Et tu, collata inter ſe utraque harum æſtimationum, tuo utere judicio: dummodo nihil gravate facias, non adflictus, neque in malis te eſſe exiſtimans; iſtud enim nemo te cogit. Fumum excitavit in cubiculo? ſi mediocrem; manebo: ſi nimis ſpiſſum; egredior. Hoc enim meminiſſe & tenere oportet, januam apertam eſſe. At, ne habites Nicopoli! Non habitabo.

 Nec

οἰκῶ. Μηδ' ἐν Ἀθήναις. Οὐδ' ἐν Ἀθήναις. Μηδ' ἐν Ῥώμῃ. Οὐδ' ἐν Ῥώμῃ. Ἐν Γυάροις οἴκει. Οἰ-
20 κῶ. Ἀλλὰ πολύς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐν Γυάροις οἰκεῖν. Ἀποχωρῶ, ὅπου μ' οὐδεὶς κωλύσει οἰκεῖν· ἐκείνη γὰρ ἡ οἴκησις παντὶ ἤνοικται.
21 καὶ τὸ τελευταῖον χιτωνάριον, τοῦτ' ἔστι τὸ σωμάτιον, τούτου ἀνωτέρω οὐδενὶ οὐδὲν εἰς ἐμὲ ἔξε-
22 στι. Διὰ τοῦτο ὁ Δημήτριος εἶπε τῷ Νέρωνι·
23 Ἀπειλεῖς μοὶ θάνατον, σοὶ δ' ἡ φύσις. Ἂν δὲ τὸ σωμάτιον θαυμάσω, δοῦλον ἐμαυτὸν παραδέ-
24 δωκα· ἂν τὸ κτησείδιον, δοῦλον. εὐθὺς γὰρ αὐτὸς κατ' ἐμαυτοῦ δηλῶ, τίνι ἁλωτός εἰμι· ὡς ὁ ὄφις ἐὰν συσπᾷ τὴν κεφαλὴν, λέγω, ἐκεῖνο αὐτοῦ τύπτε ὃ φυλάσσει. καὶ σὺ γίνωσκε, ὅτι ὃ ἂν φυλάσσειν ἐθέλῃς, κατ' ἐκεῖνο ἐπιβήσεταί σου ὁ
25 κύριος. Τούτων μεμνημένος, τίνα ἔτι κολακεύσεις, ἢ φοβήσῃ;

Ἀλλὰ

Nec Athenis! Neque Athenis! Nec Romæ! Neque Romæ. In Gyaris habita! Habito. Sed, in Gyaris habitare, magnum mihi fumum habere videtur. Eo diſcedo, ubi me habitare nemo prohibebit; nam illa habitatio cuivis eſt aperta: & poſtremum amiculum, corpuſculum hoc eſt, ultra quod nemini quidquam in me licet. Quapropter Demetrius Neroni dixit: *Tu mihi mortem minitaris, Natura tibi.* Quod ſi vero corpuſculum demiratus ero, in ſervitutem me dedi: ſi poſſeſſiunculam, eodem modo. Statim enim ipſe de me indicium facio, quâ re capi queam: non ſecus ac ſerpens; qui cum caput contrahit, jubeo te illam ejus partem percutere, cui ille cavet. Sic tu quoque ſcito, quidquid cuſtodire volueris, ab ea parte invaſurum te eſſe tuum dominum. Harum rerum memor ſi fueris, cui jam porro adulaberis? quem timebis?

At

Ἀλλὰ θέλω καθῆσθαι ὅπου οἱ συγκλητικοί. 26
Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις·
σὺ σαυτὸν θλίβεις. Πῶς οὖν ἄλλως θεωρήσω 27
καλῶς ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ; Ἄνθρωπε, καὶ μὴ
θεώρει, καὶ οὐ μὴ θλιβῇς. τί πράγματα ἔχεις;
ἢ μικρὸν ἔκδεξαι, καὶ ἀχθείσης τῆς θεωρίας
κάθισον εἰς τοὺς τῶν συγκλητικῶν τόπους, καὶ
ἡλιάζου. Καθόλου γὰρ ἐκείνου μέμνησο, ὅτι 28
ἑαυτοὺς θλίβομεν, ἑαυτοὺς στενοχωροῦμεν· τοῦτ᾽
ἔστι, τὰ δόγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχω-
ρεῖ. Ἐπεὶ τί ἐστιν αὐτὸ τὸ λοιδορεῖσθαι; πα- 29
ραστὰς λίθον λοιδόρει· καὶ τί ποιήσεις; ἂν οὖν
τις ὡς λίθος ἀκούῃ, τί ὄφελος τῷ λοιδοροῦντι;
ἂν δ᾽ ἔχῃ τὴν ἀσθένειαν τοῦ λοιδορουμένου ὁ
λοιδορῶν ἐπιβάθραν, τότε ἀνύει τι. Περίσχι- 30
σον αὐτόν. Τί λέγεις αὐτόν; τὸ ἱμάτιον λάβε,
περίσχισον. Ὕβριν σοι πεποίηκα. Καλῶς σοι

At ſedere volo, ubi ſenatores. Nonne vides, te ipſum tibi circumdare anguſtias? te a teipſo premi? Quo pacto ergo aliter commode in Amphitheatro ſpectabo? Homo, ne ſpectato quidem; ita non premêris. Quid tibi ipſi negotium faceſſis? Aut paululum exſpecta, finitoque ſpectaculo in ſenatorias ſedes te confer, & apricare. Nam illud univerſe meminiſſe oportet, nos a nobis ipſis premi, a nobiſmet ipſis in anguſtias redigi: hoc eſt, decretis noſtris premi nos, & coarctari. Etenim hoc ipſum quid eſt, conviciis peti? Adſta lapidi, eique conviciare: quid proficies? Si quis ergo ut lapis audierit, quam e ſuis maledictis capiet utilitatem conviciator? Quod ſi vero conviciator ejus cui maledicit imbecillitatem, veluti pontem, habuerit; tunc aliquid proficiet. Exue hunc! Quid ais? ipſum? Veſtem prehende; hanc diſcinde. Con-

31 γένοιτο. Ταῦτα ἐμελέτα Σωκράτης· διὰ τοῦτο
ἓν ἔχων πρόσωπον ἀεὶ διετέλει. Ἡμεῖς δὲ θέ-
λομεν πάντα μᾶλλον ἀσκεῖν καὶ μελετᾷν, ἢ ὅπως
32 ἀπαραπόδιστοι καὶ ἐλεύθεροι ἐσόμεθα. Παρά-
δοξα λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι. Ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις
τέχναις οὐκ ἔστι παράδοξα; καὶ τί παραδοξό-
τερόν ἐστιν, ἢ κεντεῖν τινος τὸν ὀφθαλμὸν, ἵνα
ἴδῃ; εἴ τις ἀπείρῳ τῶν ἰατρικῶν τοῦτο εἶπεν, οὐκ
33 ἂν κατεγέλα τοῦ λέγοντος; Τί οὖν θαυμαστὸν,
εἰ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ πολλὰ τῶν ἀληθῶν παράδοξα
φαίνεται τοῖς ἀπείροις;

ΚΕΦ.

Contumeliâ te adfeci. Bene ſit tibi! — — — Hæc meditabatur Socrates; eâque de cauſſâ eodem ſemper erat vultu. Nos autem quævis potius exercere meditarique volumus, quam qua ratione omnis impedimenti immunes ac liberi ſimus futuri. Paradoxa dicunt philoſophi! Atqui in aliis artibus nulla-ne ſunt paradoxa? Et quid magis præter opinionem eſt, quam alicui pungi oculum ut videat? quod ſi quis homini rei medicæ ignaro id diceret, nonne rideretur ab eo? Quid ergo mirum eſt, multa etiam in philoſophia, utut vera ſint, paradoxa videri imperitis?

CAP.

ΚΕΦ. κϛʹ.

Τίς ὁ βιωτικὸς νόμος.

Ἀναγινώσκοντος δὲ τοὺς ὑποθετικοὺς, ἔφη· Νό-
μος ὑποθετικός ἐστι καὶ οὗτος, τὸ ἀκόλουθον τῇ
ὑποθέσει παραδέχεσθαι. πολὺ δὲ πρότερον νόμος
βιωτικός ἐστιν οὗτος, τὸ ἀκόλουθον τῇ φύσει
πράττειν. εἰ γὰρ ἐπὶ πάσης ὕλης καὶ περιστά- 2
σεως βουλόμεθα τηρῆσαι τὸ κατὰ φύσιν, δῆλον
ὅτι ἐν παντὶ στοχαστέον τοῦ μήτε τὸ ἀκόλου-
θον ἡμᾶς ἐκφυγεῖν, μήτε παραδέξασθαι τὸ μα-
χόμενον. Πρῶτον οὖν ἐπὶ τῆς θεωρίας γυμνάζου- 3
σιν ἡμᾶς οἱ φιλόσοφοι, ὅπου ῥᾷον· εἶτα οὕτως
ἐπὶ τὰ χαλεπώτερα ἄγουσιν· ἐνταῦθα γὰρ οὐδέν
ἐστι τὸ ἀνθέλκον, ὡς πρὸς τὸ ἀκολουθῆσαι τοῖς
διδασκομένοις· ἐπὶ δὲ τῶν βιωτικῶν, πολλὰ τὰ

 περι-

CAP. XXVI.

Quæ ſit vitæ lex.

Cum hypotheticas argumentationes prælegeret, ait: Eſt etiam hæc lex hypothetica, ut id admittatur quod hypotheſi ſit conſentaneum: eſt autem multo potior Vitæ lex hæc, ut id agamus quod Naturæ ſit conſentaneum. Nam ſi in quavis materia & quavis occaſione id tenere volumus, quod ſecundum Naturam eſt; adparet, in omni re operam eſſe dandam, ut neque id quod conſequens eſt nos effugiat, neque aliquid repugnans admittamus. Primum igitur in contemplatione nos exercent philoſophi, id quod facilius eſt; & deinde demum ad difficiliora nos perducunt: ibi enim nihil eſt quod renitatur, quo minus ea ſequamur quæ docentur; in vitæ autem

4 περισπῶντα. γελοῖος οὖν ὁ λέγων, πρῶτον βού-
λεσθαι ἀπ' ἐκείνων· οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἄρχεσθαι
5 ἀπὸ τῶν χαλεπωτέρων. καὶ τοῦτον ἀπολογισμὸν
ἔδει φέρειν πρὸς τοὺς γονεῖς, τοὺς ἀγανακτοῦν-
τας ἐπὶ τῷ φιλοσοφεῖν τὰ τέκνα· Οὐκοῦν ἁμαρ-
τάνω, πάτερ, καὶ οὐκ οἶδα τὸ ἐπιβάλλον ἐμαυ-
τῷ καὶ προσῆκον; εἰ μὲν οὐδὲ μαθητόν ἐστιν,
οὐδὲ διδακτὸν, τί μοι ἐγκαλεῖς; εἰ δὲ διδα-
κτὸν, δίδασκε· εἰ δὲ σὺ μὴ δύνασαι, ἄφες με
6 μαθεῖν παρὰ τῶν λεγόντων εἰδέναι. Ἐπεὶ τί δο-
κεῖς; ὅτι θέλων περιπίπτω κακῷ, καὶ ἀπο-
τυγχάνω τοῦ ἀγαθοῦ; Μὴ γένοιτο. Τί οὖν ἐστι
7 τὸ αἴτιον τοῦ ἁμαρτάνειν με; Ἡ ἄγνοια. Οὐ
θέλεις οὖν ἀποθῶμαι τὴν ἄγνοιαν; τίνα πώποτε
ὀργὴ ἐδίδαξε τὰ κυβερνητικὰ, τὰ μουσικά; τὰ
βιωτικὰ οὖν διὰ τὴν ὀργήν σου δοκεῖς ὅτι μα-
θήσομαι;

Ταῦτα

autem ratione multa ſunt, quæ huc atque illuc diſtrahant. Ridiculus igitur eſt qui ait, ſe ab his velle capere initium: neque enim facile eſt a difficilioribus auſpicari. Et hæc defenſio ad parentes erat adferenda, qui moleſte ferunt, liberos ſuos philoſophari: Ergo pecco, pater, & ignoro quod mihi conveniat, quodque meum ſit officium? quod ſi igitur neque diſci poteſt, neque doceri; quid me accuſas? ſin doceri poteſt; doce: quod ſi tu non potes; ſine ab iis diſcam, qui ſe ſcire profitentur. Nam quid putas? me volentem in malum incidere, & fruſtrari bono? Abſit. Quæ igitur mihi peccandi cauſſa eſt? Ignorantia. Non vis igitur me deponere ignorantiam? Quem umquam ira docuit gubernandi artem? quem muſicam? vivendi igitur artem putas fore, ut tua me ira doceat?

Hæc

Ταῦτα ἐκείνῳ μόνῳ λέγειν ἔξεστι, τῷ τὴν τοι- 8
αύτην ἐπιβολὴν ἐνηνοχότι. Εἰ δέ τις μόνον ἐπιδεί- 9
κνυσθαι θέλων ἐν συμποσίῳ, ὅτι οἶδε τοὺς ὑπο-
θετικοὺς, ἀναγινώσκει ταῦτα, καὶ προσέρχεται
τοῖς φιλοσόφοις· οὗτος ἄλλο τι πράσσει, ἢ ἵνα
αὐτὸν συγκλητικὸς παρακατακείμενος θαυμάσῃ;
Ἐκεῖ γὰρ τῷ ὄντι αἱ μεγάλαι ὗλαι εἰσί· καὶ οἱ 10
ἐνθάδε πλοῦτοι, ἐκεῖ παίγνια δοκοῦσι. διὰ τοῦ-
το ἐκεῖ δύσκολον κρατῆσαι τῶν αὐτοῦ φαντασιῶν,
ὅπου τὰ ἐκσείοντα μεγάλα. Ἐγώ τινα οἶδα 11
κλαίοντα, Ἐπαφροδίτου τῶν γονάτων ἁπτόμε-
νον, καὶ λέγοντα ταλαιπωρεῖν, ἀπολελεῖφθαι
γὰρ αὐτῷ μηδὲν, εἰ μὴ ἑκατὸν πεντήκοντα μυ-
ριάδας. Τί οὖν ὁ Ἐπαφρόδιτος; κατεγέλασεν, 12
ὡς ἡμεῖς; Οὔ. ἀλλ' ἐπιθαυμάσας λέγει, Τάλας,
πῶς οὖν ἐσιώπας; πῶς ἐκαρτέρεις;

Hæc vero nonniſi ei licet dicere, qui tale animi propoſitum ſecum tulit. Si quis autem, ut in convivio duntaxat oſtentet, ſcire ſe rationes hypotheticas, iſta legit, & philoſophos accedit: is quid aliud agit, niſi ut ſenator aliquis menſæ juxta eum adcumbens ipſum admiretur? Nam illic revera magnæ ſunt materiæ: & hujus loci divitiæ illic pro ludicris habentur. Quapropter ibi difficile eſt imperare ſuis viſis, ubi, quæ de poteſtate mentis dejicere nos poſſunt, magna ſunt. Ego novi nonneminem, qui plorans, & Epaphroditi genua amplexans, ſe miſerum eſſe diceret, quod ſibi nihil niſi ſexagies eſſet reliquum. Quid ergo Epaphroditus? deriſitne hominem, ut nos? Immo miratus: O te miſerum! inquit, quo pacto igitur tacuiſti? quo pacto toleraſti?

13 Κράξας δὲ τὸν ἀναγινώσκοντα τοὺς ὑποθετι-
κοὺς, καὶ γελάσαντος τοῦ ὑποθεμένου αὐτῷ τὴν
ἀνάγνωσιν, Σεαυτοῦ, ἔφη, καταγελᾷς· οὐ προ-
εγύμνασας τὸν νεανίσκον, οὐδ' ἔγνως, εἰ δύναται
τούτοις παρακολουθεῖν. Ἀλλ' ὡς ἀναγνώστῃ
14 αὐτῷ χρῇ; Τί οὖν, ἔφη, τῇ [μὴ] δυναμένῃ
διανοίᾳ συμπεπλεγμένου ἐπικρίσει παρακολου-
θεῖν, ἔπαινον πιστεύομεν, ψόγον πιστεύομεν, ἐπί-
κρισιν περὶ τῶν καλῶς ἢ κακῶς γινομένων; κἂν
τινα κακῶς λέγῃ, οὗτος ἐπιστρέφεται; κἂν ἐπαινῇ
τινα, ἐπαίρεται, ἐν τοῖς οὕτω μικροῖς ὁ μὴ
15 εὑρίσκων τὸ ἑξῆς; Αὕτη οὖν ἀρχὴ τοῦ φιλοσο-
φεῖν, αἴσθησις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχει·
μετὰ γὰρ τὸ γνῶναι ὅτι ἀσθενῶς, οὐκ ἔτι θε-
16 λήσει χρῆσθαι αὐτῷ πρὸς τὰ μέγιστα. Νῦν
δὲ μὴ δυνάμενοί τινες τὸν ψωμὸν καταπίνειν,
συντάξεις ἀγοράζοντες ἐπιβάλλονται ἐσθίειν. διὰ
τοῦτο

Cum autem eum qui hypothetica pronuntiata legebat, vocaſſet: eumque is qui legendi munus illi mandarat, derideret; Teipſum, inquit, derides; non præparaſti adoleſcentem, nec exploraſti, an iſta poſſit ratione adſequi. At eo ut anagnoſte uteris? Quid igitur, inquit, ingenio, quod complexi ſyllogiſmi judicium [non] queat adſequi, laudationem credimus, reprehenſionem credimus, judiciumque ſerendum de recte aut perperam factis? quod ſi quem vituperat, hic curabit? extolletur vero, ſi quem laudat homo qui in rebus tam minutis conſequentia non cernit? Hoc igitur eſt philoſophandi principium, ut animadvertat homo, mens & ratio ſua quo pacto ſit adfecta: nam ejus imbecillitate cognita, eâ poſthac uti non volet ad res maximas. Nunc cum nonnulli deglutire buccellam non poſſint, volumina emunt, eaque devorare conantur: Unde fit, ut aut revomant, aut

τοῦτο ἐμοῦσιν, ἢ ἀπεπτοῦσιν· εἶτα στρόφοι, καὶ
κατάῤῥοιαι, καὶ πυρετοί. ἔδει δ᾽ ἐφιστάνειν, εἰ
δύνανται. Ἀλλ᾽ ἐν μὲν θεωρίᾳ ῥᾴδιον ἐξελέγ- 17
ξαι τὸν οὐκ εἰδότα· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὸν βίον,
οὔτε παρέχει ἑαυτόν τις ἐλέγχῳ, τόν τ᾽ ἐξελέγ-
ξαντα μισοῦμεν. ὁ δὲ Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέ- 18
ταστον βίον μὴ ζῇν.

ΚΕΦ. κζ'.

Ποσαχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται· καὶ τίνα πρόχειρα πρὸς αὐτὰς βοηθήματα παρασκευαστέον.

Τετραχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται ἡμῖν· ἢ γὰρ,
ὡς ἔστι τινὰ, οὕτω φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, οὐ-
δὲ φαίνεται ὅτι ἐστίν· ἢ ἔστι, καὶ οὐ φαίνεται· ἢ
οὐκ ἔστι, καὶ φαίνεται. Λοιπὸν, ἐν πᾶσι τούτοις 2
εὐστο-

aut cruditate laborent: inde vertigines, fluxiones & febres oriuntur. His conſiderandum erat, quid poſſent. Verum in contemplatione quidem facile eſt coarguere ignorantem: in vitæ autem actionibus, neque ſe quiſquam coarguendum exhibet, & eum qui coarguit odimus. Socrates autem dixit, vitam in quam non inquiritur non eſſe vitalem.

CAP. XXVII.

Quotuplicia ſint Viſa: & quæ adjumenta adverſus ea comparanda ſint?

Quatruplicia ſunt viſa, quæ nobis accidunt: aut enim ſunt res tales, quales videntur; aut non ſunt, nec eſſe videntur; aut ſunt, & non eſſe videntur; aut non ſunt,

εὐστοχεῖν, ἔργον ἐστὶ τοῦ πεπαιδευμένου. Ὅ τι δ'
ἂν ᾖ τὸ θλῖβον, ἐκείνῳ δεῖ προσάγειν τὴν βοή-
θειαν· εἰ σοφίσματα ἡμᾶς Πυῤῥώνεια καὶ Ἀκαδη-
μαϊκὰ τὰ θλίβοντά ἐστιν, ἐκείνοις προσάγωμεν
3 τὴν βοήθειαν. εἰ αἱ τῶν πραγμάτων πιθανότητες,
κατ' ἃς φαίνεταί τινα ἀγαθὰ, οὐκ ὄντα, ἐκεῖ τὴν
βοήθειαν ζητῶμεν. εἰ ἔθος ἐστὶ τὸ θλῖβον, πρὸς
4 ἐκεῖνο τὴν βοήθειαν ἀνευρίσκειν πειρατέον. Τί οὖν
πρὸς ἔθος ἐστὶν εὑρίσκειν βοήθημα; Τὸ ἐναντίον ἔθος.
5 Ἀκούεις τῶν ἰδιωτῶν λεγόντων· Τάλας ἐκεῖνος
ἀπέθανεν· ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἡ μήτηρ·
6 ἐξεκόπη, ἀλλὰ καὶ ἄωρος, καὶ ἐπὶ ξένης. Ἄκου-
σον τῶν ἐναντίων λόγων· ἀπόσπασον σεαυτὸν τού-
των τῶν φωνῶν· ἀντίθες τῷ ἔθει τὸ ἐναντίον
ἔθος. πρὸς τοὺς σοφιστικοὺς λόγους τὰ λογι-
κὰ, καὶ τὴν ἐν τούτοις γυμνασίαν καὶ τριβήν·
πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων πιθανότητας, τὰς
ἐναρ-

ſunt, & eſſe videntur. In his igitur omnibus ſcopum attingere, munus eſt hominis eruditi. Quidquid autem nos preſſerit, ei adferendum erit remedium: ſi captiones nos Pyrrhoniæ & Academicæ preſſerint, adverſus illas auxilia adhibeamus: ſi rerum probabilitates, quibus ſit ut nonnulla, quæ bona non ſunt, in bonis eſſe videantur; ei parti ſuppetias quæramus: ſi conſuetudo erit quæ premat, danda erit opera, ut adverſus hanc auxilium inveniamus. Quod igitur contra conſuetudinem adjumentum invenietur? Contraria conſuetudo. Vulgo dici audis: Miſer ille mortuus eſt; periit pater ejus atque mater; ſublatus eſt e medio, atque etiam immatura ætate, & peregre. Audi contrarias rationes; avelle te ab iſtis vocibus; oppone conſuetudini contrariam conſuetudinem. Adverſus captioſas concluſiunculas adhibenda eſt diſſerendi ars, ejusque exercitatio & uſus. Contra rerum

ἐναργεῖς προλήψεις ἐσμηγμένας καὶ προχείρους
ἔχειν δεῖ.
Ὅταν θάνατος φαίνηται κακὸν, πρόχειρον 7
ἔχειν, ὅτι τὰ κακὰ ἐκκλίνειν καθήκει, καὶ ἀναγ-
καῖον ὁ θάνατος. Τί γὰρ ποιήσω; ποῦ γὰρ αὐτὸν
φύγω; Ἔστω ἐμὲ μὴ εἶναι Σαρπηδόνα, τὸν τοῦ 8
Διὸς, ἵν' οὕτω γενναίως εἴπω· Ἀπελθὼν ἢ αὐτὸς
ἀριστεῦσαι θέλω, ἢ ἄλλῳ παρασχεῖν ἀφορμὴν
τοῦ ἀριστεῦσαι· εἰ μὴ δύναμαι κατορθῶσαί τι αὐ-
τὸς, οὐ φθονήσω ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι γενναῖον.
ἔστω ταῦτα ὑπὲρ ἡμᾶς· ἐκεῖνο οὐ πίπτει εἰς ἡμᾶς; 9
καὶ ποῦ φύγω τὸν θάνατον; μηνύσατέ μοι τὴν
χώραν· μηνύσατε ἀνθρώπους εἰς οὓς ἀπέλθω, εἰς
οὓς οὐ παραβάλλει. μηνύσατε ἐπαοιδήν· εἰ μὴ
ἔχω, τί με θέλετε ποιεῖν; Οὐ δύναμαι τὸν θά- 10
νατον ἀποφυγεῖν· τὸ φοβεῖσθαι αὐτὸν μὴ ἀποφύ-
γω; ἀλλ' ἀποθάνω πενθῶν καὶ τρέμων; Αὕτη
γὰρ

rum probabilitatem, evidentes animi anticipationes, expolitas & promtas habere oportet.

Quod ſi malum videtur mors, in promtu habere expedit, mala declinanda eſſe, mortem autem eſſe neceſſariam. Quid ergo faciam? quî eam fugiam? Ut non ſim ego Sarpedon, Jovis filius, qui fortia illa verba fundam: „Abibo, & „aut ipſe rem bene gerere „velim, aut alteri occaſionem rei bene gerendæ „dabo: ſi ipſe rem feliciter „gerere non potero; alteri „non invidebo præclari facinoris gloriam.“ Si hoc ſupra nos eſt; illud idcirco non in nos cadit? Et quo me recipiam, ut mortem effugiam? oſtendite mihi locum! oſtendite homines ad quos me conferam; ad quos non perveniat! oſtendite incantationem! Si non habeo, quid me vultis facere? Non poſſum effugere mortem: metum mortis effugere non potero? ſed moriar lugens & tremens? Hic enim perturbatio-

γὰρ γένεσις πάθους, θέλειν τι, καὶ μὴ γίνε-
11 σθαι. Ἔνθεν ἂν μὲν δύνωμαι τὰ ἐκτὸς μετατιθέ-
ναι πρὸς τὴν βούλησιν τὴν ἐμαυτοῦ, μετατίθημι·
εἰ δὲ μὴ, τὸν ἐμποδίζοντα ἐκτυφλῶσαι θέλω.
12 Πέφυκε γὰρ ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὑπομένειν ἀφαι-
ρεῖσθαι τοῦ ἀγαθοῦ, μὴ ὑπομένειν περιπίπτειν
13 τῷ κακῷ. εἶτα τὸ τελευταῖον· ὅταν μήτε τὰ
πράγματα μεταθεῖναι δυνηθῶ, μήτε τὸν ἐμποδί-
ζοντα ἐκτυφλῶσαι, κάθημαι καὶ στένω, καὶ ὃν
δύναμαι λοιδορῶ, τὸν Δία καὶ τοὺς Θεοὺς τοὺς
ἄλλους· εἰ γὰρ μὴ ἐπιστρέφονταί μου, τί ἐμοὶ
14 καὶ αὐτοῖς; Ναί· ἀλλ᾽ ἀσεβὴς ἔσῃ. Τί οὖν μοι
χεῖρον ἔσται, ὧν ἐστί μοι νῦν; Τὸ σύνολον·
ἐκείνου μεμνῆσθαι, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ τὸ
εὐσεβὲς καὶ συμφέρον, οὐ δύναται σωθῆναι τὸ
εὐσεβὲς ἔν τινι. Ταῦτα οὐ δοκεῖ ἐπείγοντα;

Ἐρχέσθω

bationis ortus eſt, velle aliquid, atque id non fieri. Proinde, ſi res externas ad meam voluntatem transferre poſſum, transfero: ſin minus, eum qui me impedit, excæcare volo. Sic enim naturâ comparatus eſt homo, ut non patiatur eripi ſibi bonum, non patiatur incidere in malum. Denique, ſi neque res transferre queo, neque eum excæcare, qui me impedit; ſedeo gemens, &, quemcunque poſſum, maledictis lacero; ipſum adeo Jovem, & deos cæteros: nam ſi me non curant; quid mihi rei cum illis eſt? Itane? at impius eris! Quid ergo mihi tum pejus erit, quam nunc eſt? Illud enim omnino meminiſſe oportet; niſi in eadem re & pietas & utilitas collocetur, non poſſe in homine pietatem conſervari. Hæc non videntur eſſe neceſſaria?

Veniat

Ἐρχέσθω καὶ ἀπαντάτω Πυῤῥώνειος καὶ Ἀκα- 15
δημαϊκός. ἐγὼ μὲν γὰρ, τὸ ἐμὸν μέρος, οὐκ ἄγω
σχολὴν πρὸς ταῦτα, οὐδὲ δύναμαι συνηγορῆσαι
τῇ συνηθείᾳ. εἰ καὶ περὶ ἀγριδίου πραγμάτιον 16
εἶχον, ἄλλον ἂν παρεκάλεσα τὸν συνηγορήσοντα;
Τίνι οὖν ἀρκοῦμαι; Τῷ κατὰ τὸν τόπον. Πῶς 17
μὲν αἴσθησις γίνεται, πότερον δι' ὅλων, ἢ ἀπὸ
μέρους, ἴσως οὐκ οἶδα ἀπολογίσασθαι· ταράσ-
σει δέ με ἀμφότερα. ὅτι δ' ἐγὼ καὶ σὺ οὐκ
ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ, λίαν ἀκριβῶς οἶδα. Πόθεν τοῦ- 18
το; Οὐδέποτε καταπίνειν τι θέλων, ἐκεῖ φέρω
τὸν ψωμὸν, ἀλλ' ὧδε· οὐδέποτ' ἄρτον θέλων
λαβεῖν, τὸ σάρον ἔλαβον, ἀλλ' ἀεὶ ἐπὶ τὸν ἄρ-
τον ἔρχομαι, ὡς πρὸς σκοπόν. Ὑμεῖς δ' αὐτοὶ, 19
οἱ τὰς αἰσθήσεις ἀναιροῦντες, ἄλλο τι ποιεῖτε;
Τίς ὑμῶν εἰς βαλανεῖον ἀπελθεῖν θέλων, εἰς μυ-
λῶνα ἀπῆλθε; Τί οὖν; οὐ δεῖ κατὰ δύναμιν 20
καὶ

Veniat & refragetur Pyrrhonius & Academicus. Equidem quod ad me adtinet, ad iſta non ſatis otii habeo, neque patrocinari poſſum conſuetudini. Quod ſi mihi vel de agello negotium eſſet, alium patronum advocarem? Quonam ergo contentus ſum? Eo qui ad locum illum pertinet. Quo pacto quidem ſenſus fiat, utrum per totum corpus ſit fuſus, an a parte aliqua exſiſtat, rationem fortaſſe reddere non poſſum; nam utraque opinio me conturbat: me autem & te non eſſe eosdem, certo utique ſcio. Unde hoc? Numquam, cum aliquid deglutire volo, iſthuc fero bolum, ſed huc: neque umquam, panem ſumturus, ſcopas prehendi; ſed ſemper ad panem, quo tendo, accedo. Vos autem ipſi, qui ſenſus tollitis, numquid aliud agitis? Quis veſtrûm, balneum ingreſſurus, in piſtrinum abiit? Quid ergo? non pro virili
&

καὶ τούτων ἀντέχεσθαι, τοῦ τηρῆσαι τὴν συνήθειαν, τοῦ πεφράχθαι πρὸς τὰ κατ᾽ αὐτῆς;
21 Καὶ τίς ἀντιλέγει; Ἀλλὰ τὸν δυνάμενον, τὸν σχολάζοντα· τὸν δὲ τρέμοντα, καὶ ταρασσόμενον, καὶ ῥηγνύμενον ἔσωθεν τὴν καρδίαν, ἄλλῳ τινὶ δεῖ προσευκαιρεῖν.

ΚΕΦ. κη΄.

Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν ἀνθρώποις· καὶ τίνα τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ἐν ἀνθρώποις.

Τί ἐστιν αἴτιον τοῦ συγκατατίθεσθαί τινι; Τὸ φαίνεσθαι
2 ὅτι ὑπάρχει. Τῷ οὖν φαινομένῳ ὅτι οὐχ ὑπάρχει συγκατατίθεσθαι οὐχ οἷόν τε. Διὰ τί; Ὅτι ἡ φύσις αὕτη ἐστὶ τῆς διανοίας, τοῖς μὲν ἀληθέσιν ἐπινεύειν, τοῖς δὲ ψευδέσι δυσαρεστεῖν, πρὸς

& his opera danda eſt, ut teneatur veritas, ut muniti ſimus adverſus ea quæ contra ipſam adferuntur? Et quis negat? Sed his operam dare oportet eum qui poteſt, & cui otium eſt: at qui tremit ac perturbatur, & cui cor intus rumpitur, is rectius alii cuipiam rei vacabit.

CAP. XXVIII.

Non iraſcendum eſſe hominibus: & quæ magna, quæ parva ſint in rebus humanis.

Quænam eſt cauſſa cur adſentiamur alicui rei? Quia nobis videtur res ita eſſe. Quod igitur non eſſe nobis videtur, ei ut adſentiamur, fieri non poteſt. Quamobrem? Quia hæc natura eſt mentis, ut ad vera inclinet, falſa averſetur, in incertis cohibeat adſenſum. Hujus

πρὸς δὲ τὰ ἄδηλα ἐπέχειν. Τίς τούτου πίστις; 3
Πάθε, εἰ δύνασαι, νῦν, ὅτι νὺξ ἐστιν. Οὐχ
οἷόν τε. Ἀπόπαθε ὅτι ἡμέρα ἐστίν. Οὐχ οἷόν
τε. Πάθε ἢ ἀπόπαθε ἀπὸ τοῦ ἀρτίους εἶναι
τοὺς ἀστέρας. Οὐχ οἷόν τε. Ὅταν οὖν τις συγ- 4
κατατίθηται τῷ ψεύδει, ἴσθι ὅτι οὐκ ἤθελε
ψεύδει συγκατατίθεσθαι· πᾶσα γὰρ ψυχὴ
ἄκουσα στερεῖται τῆς ἀληθείας, ὡς λέγει Πλά-
των· ἀλλὰ ἔδοξεν αὐτῷ τὸ ψεῦδος, ἀληθές.
Ἄγε, ἐπὶ δὲ τῶν πράξεων τί ἔχομεν τοιοῦτον, 5
οἷον ἐνθάδε τὸ ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος; Τὸ καθῆκον
καὶ παρὰ τὸ καθῆκον, τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἀσύμ-
φορον, τὸ κατ᾽ ἐμὲ καὶ οὐ κατ᾽ ἐμὲ, καὶ ὅσα
τούτοις ὅμοια. Δύναται οὖν τις δοκεῖν μὲν ὅτι 6
συμφέρει αὐτῷ, μὴ αἱρεῖσθαι δ᾽ αὐτό; Οὐ δύνα-
ται. Πῶς ἡ λέγουσα; 7

Καὶ

Hujus rei quod argumentum eſt? Perſuade tibi, ſi potes, nunc, eſſe noctem. Fieri non poteſt. Perſuade tibi, non eſſe diem. Fieri non poteſt. Perſuade tibi, ſtellas pares eſſe, aut eſſe impares. Fieri non poteſt. Si quis igitur mendacio adſentitur, ſcito, eum adſentiri mendacio non voluiſſe; (Omnis enim mens, ut Plato dicit, invita privatur veritate:) ſed quod falſum eſt, id ei viſum erat verum. Age, in actionibus quidnam habemus tale, quale hîc eſt veritas vel mendacium? Officium, & ejus contrarium; utile, atque inutile; meæ perſonæ conveniens, & non conveniens; & quæ ejusdem ſunt generis. Poteſt-ne igitur aliquis id, quod ſibi expedire putet, non ſequi? Nemo poteſt. Quo pacto autem illa dicit?

Scio

Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾷν μέλλω κακά·
Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

Ὅτι αὐτὸ τοῦτο, τὸ θυμῷ χαρίσασθαι καὶ τι-
μωρήσασθαι τὸν ἄνδρα, συμφορώτερον ἡγεῖτο
8 τοῦ σῶσαι τὰ τέκνα; Ναί. ἀλλ' ἐξηπάτηται.
Δεῖξον αὐτῇ ἐναργῶς, ὅτι ἐξηπάτηται, καὶ οὐ
ποιήσει· μέχρι δ' ἂν οὗ μὴ δεικνύῃς, τίνι ἔχει
9 ἀκολουθῆσαι ἢ τῷ φαινομένῳ; Οὐδενί. Τί οὖν
χαλεπαίνεις αὐτῇ, ὅτι πεπλάνηται ἡ ταλαίπω-
ρος περὶ τῶν μεγίστων, καὶ ἔχις ἀντὶ ἀνθρώ-
που γέγονεν; οὐχὶ δ', εἴπερ ἄρα, μᾶλλον ἐλεεῖς,
ὡς τοὺς τυφλοὺς ἐλεοῦμεν, ὡς τοὺς χωλοὺς, οὕ-
τω καὶ τοὺς τὰ κυριώτατα τετυφλωμένους καὶ
ἀποκεχωλωμένους;

10 Ὅστις οὖν τούτου μέμνηται καθαρῶς, ὅτι ἀνθρώπῳ μέτρον πάσης πράξεως τὸ φαινόμενον· (λοι-

Scio quidem quæ mala ſum factura:
ſed ira ſuperior meis conſiliis.

Quoniam illud ipſum, indulgere iracundiæ, & ulciſci injuriam a marito ſibi illatam, conducibilius exiſtimavit, quam liberos conſervare. Sane: ſed decepta eſt. Perſpicue ei oſtendito, eſſe deceptam; & non faciet: quoad autem id non demonſtraveris; quid habet quod ſequatur, niſi id quod ei viſum fuerit? Nihil. Cur igitur ei ſuccenſes, quod decepta eſt miſera in rebus maximis, & pro homine vipera eſt facta? Cur non (ſi modo fas eſt) potius commiſeraris, quemadmodum cæcos commiſeramur, quemadmodum claudos, ſic hos qui præcipuâ ſui parte cæcutiunt & claudicant.

Quisquis itaque hoc probe meminerit, homini menſuram omnium actionum eſſe ſuam cujusque opinio-

(λοιπὸν, ἢ καλῶς φαίνεται, ἢ κακῶς· εἰ καλῶς,
ἀνέγκλητός ἐστιν· εἰ κακῶς, αὐτὸς ἐζημίωται· οὐ
δύναται γὰρ ἄλλος μὲν εἶναι ὁ πεπλανημένος,
ἄλλος δ' ὁ βλαπτόμενος·) οὐδενὶ ὀργισθήσεται,
οὐδενὶ χαλεπανεῖ, οὐδένα λοιδορήσει, οὐδένα μέμ-
ψεται, οὐ μισήσει, οὐ προσκόψει οὐδενί. Ὥστε 11
καὶ τὰ οὕτω μεγάλα καὶ δεινὰ ἔργα, ταύτην
ἔχει τὴν ἀρχὴν, τὸ φαινόμενον; Ταύτην, οὐδ'
ἄλλην. Ἡ Ἰλιὰς οὐδέν ἐστιν, ἢ φαντασία, καὶ 12
χρῆσις φαντασιῶν. Ἐφάνη τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ἀπά-
γειν τοῦ Μενελάου τὴν γυναῖκα· ἐφάνη τῇ Ἑλένῃ,
ἀκολουθῆσαι αὐτῷ. Εἰ οὖν ἐφάνη τῷ Μενελάῳ 13
παθεῖν, ὅτι κέρδος ἐστὶ τοιαύτης γυναικὸς στε-
ρηθῆναι, τί ἂν ἐγένετο; Ἀπολώλει ἡ Ἰλιὰς οὐ
μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀδύσσεια. Ἐκ τοιούτου οὖν 14
μικροῦ πράγματος ἤρτηται τὰ τηλικαῦτα; Τίνα
δὲ καὶ λέγεις τὰ τηλικαῦτα; Πολέμους, καὶ
στάσεις, καὶ ἀπωλείας πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ
κατα-

opinionem; (ſeu tandem bona illa fuerit, ſive mala: ſi bona, crimine caret; ſi mala, ipſe pœnam ſuſtinet: neque enim poteſt alius decipi, alius damno adſici;) nemini is iraſcetur, nemini ſuccenſebit, nemini conviciabitur, de nemine conqueretur, oſurus eſt neminem, nemini erit infenſus. Ergo & iſta tam ingentia & atrocia facinora pendeant ab iſto opinionis principio? Ab iſto, non ab alio. Ilias nihil aliud eſt, niſi viſum, & uſus viſorum. Viſum erat Alexandro, Menelai uxorem abducere: viſum erat Helenæ, eum ſequi. Quod ſi Menelao viſum eſſet perſuaderi, expedire ſibi, tali carere muliere; quidnam accidiſſet? Peritura fuerat non Ilias modo, ſed & Odyſſea. Ergo a tam parva re, res tantæ pendent? Quas vero res tantas ais? Bella, & ſeditiones, & mul-

κατασκαφὰς πόλεων; Καὶ τί μέγα ἔχει ταῦτα;
15 Οὐδέν; Τί δ' ἔχει μέγα, πολλοὺς βοῦς ἀποθα-
νεῖν, καὶ πολλὰ πρόβατα, καὶ πολλὰς καλιὰς
χελιδόνων ἢ πελαργῶν ἐμπρησθῆναι ἢ κατασκα-
16 φῆναι; Ὅμοια οὖν ἐστι ταῦτα ἐκείνοις; Ὁμοιό-
τατα. σώματα ἀπώλετο ἀνθρώπων· καὶ βοῶν
καὶ προβάτων. οἰκημάτια ἐνεπρήσθη ἀνθρώπων·
17 καὶ πελαργῶν νεοσσιαί. τί μέγα, ἢ δεινόν; ἢ
δεῖξόν μοι, τί διαφέρει οἰκία ἀνθρώπου, καὶ
νεοσσιὰ πελαργοῦ, ὡς οἴκησις· πλὴν ὅτι ὁ μὲν ἐκ
δοκῶν καὶ κεραμίδων καὶ πλίνθων οἰκοδομεῖται τὰ
18 οἰκίδια, ἡ δ' ἐκ ῥάβδων καὶ πηλοῦ. Ὅμοιον οὖν
ἐστι πελαργὸς καὶ ἄνθρωπος; τί λέγεις; Κατὰ
τὸ σῶμα ὁμοιότατον.

19 Οὐδὲν οὖν διαφέρει ἄνθρωπος πελαργοῦ; Μὴ
γένοιτο· ἀλλὰ τούτοις οὐ διαφέρει. Τίνι οὖν διαφέρει;
Ζήτει,

multorum mortalium interitum, & urbium exſcidia. Et quid iſta magni habent? Nihil-ne? Quid vero magni habet multorum boum multarumque ovium interitus? quid ſi multarum hirundinum aut ciconiarum nidi, ſive incendio, ſive everſione deſtruantur? Similia ergo illis hæc ſunt? Simillima. Corpora perierunt hominum; & boum, & ovium. Domunculæ incenſæ ſunt hominum; & ciconiarum nidi. Quid hoc magni aut atrocitatis habet? Aut oſtende mihi, quid inter hominis domum & ciconiæ nidum, ſi habitationem conſideres, interſit; niſi quod homo e trabibus, e tegulis & lateribus exſtruat ſibi domunculas, ciconia autem e virgultis & luto. Ergo ſimiles inter ſe ſunt ciconia & homo? quid ais? Corpus quod adtinet, ſimillimi.

Nihil ergo differt homo a ciconia? Abſit ut hoc dicam; verum iſtis rebus non differt. Qua igitur re differt? Quære; & invenies,

Ζήτει, καὶ εὑρήσεις ὅτι ἄλλῳ διαφέρει. Ὅρα 20
μὴ τῷ παρακολουθεῖν οἷς ποιεῖ; ὅρα μὴ τῷ κοινωνικῷ; μὴ τῷ πιστῷ; τῷ αἰδήμονι; τῷ ἀσφαλεῖ; τῷ συνετῷ; Ποῦ οὖν τὸ μέγα ἐν 21
ἀνθρώποις κακὸν καὶ ἀγαθόν; Ὅπου ἡ διαφορά. ἂν σώζηται τοῦτο, καὶ περιτετειχισμένον μένῃ, καὶ μὴ διαφθείρηται τὸ αἰδῆμον, μηδὲ τὸ πιστὸν, μηδὲ τὸ συνετὸν, τότε σώζεται καὶ αὐτός· ἂν δ᾽ ἀπολλύηταί τι τούτων, καὶ ἐκπολιορκῆται, τότε καὶ αὐτὸς ἀπόλλυται καὶ τὰ μεγάλα πράγματα ἐν τούτῳ ἐστίν. Ἔπταισέ, 22
φησι, μεγάλα ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτε ἐπῆλθον οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅτε ἐπόρθουν τὴν Τροίαν, καὶ ὅτε οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀπώλλυντο. Οὐδαμῶς· δι᾽ ἀλ- 23
λότριον γὰρ ἔργον πταίει οὐδείς. ἀλλὰ τότε πελαργῶν νεοσσιαὶ ἐπορθοῦντο. Πταῖσμα δ᾽ ἦν, ὅτε ἀπώλεσε τὸν αἰδήμονα, τὸν πιστὸν, τὸν φιλόξενον, τὸν κόσμιον. Πότ᾽ ἔπταισεν ὁ Ἀχιλ-

nies, aliâ re differre. Vide, ne differat intelligentiâ ſuarum actionum; vide ne communitate vitæ, ne fide, verecundia, cautione, prudentia. Ubi ergo ſitum eſt magnum hominum bonum & malum? Ibi ſcilicet, ubi differentia eſt: hoc ſi ſervetur, & bene undique munitum maneat, ſi neque verecundia perierit, neque fides, neque prudentia; tunc & ipſe conſervatur: ſin horum aliquid perierit & expugnatum fuerit; tunc & ipſe perit. Et in hoc res maximæ ſunt poſitæ. Magnam, inquiunt, cladem accepit Alexander, cum Græci Troiam invaſerunt, cum urbem populati ſunt, cum fratres ejus interierunt. Nequaquam; nemo enim ex alieno facto cladem accipit: ſed tum quidem nidi ciconiarum vaſtati ſunt. Illa vero clades erat, cum verecundiam, cum fidem, cum modeſtiam amiſit, cum jus hoſpitii violavit. Achilles

24 λεύς; Ὅτε ἀπέθανεν ὁ Πάτροκλος; Μὴ γένοι-
το. ἀλλ᾽ ὅτε ὠργίζετο, ὅτε κορασίδιον ἔκλαεν,
ὅτ᾽ ἐπελάθετο ὅτι πάρεστιν οὐκ ἐπὶ τῷ ἐρω-
25 μένας κτᾶσθαι, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ πολεμεῖν. Ταῦτ᾽
ἐστι τὰ ἀνθρωπικὰ πταίσματα, τοῦτό ἐστιν ἡ
πολιορκία, τοῦτό ἐστι κατασκαφὴ, ὅταν τὰ
δόγματα τὰ ὀρθὰ καθαιρῆται, ὅταν ἐκεῖνα
διαφθείρηται.

26 Ὅταν οὖν γυναῖκες ἄγωνται, καὶ παιδία αἰχ-
μαλωτίζηται, καὶ ὅταν αὐτοὶ κατασφάζωνται,
27 ταῦτα οὐκ ἔστι κακά; Πόθεν οὖν τοῦτο προσ-
δοξάζεις; κἀμὲ δίδαξον. Οὔ· ἀλλὰ πόθεν σὺ
28 λέγεις, ὅτι οὐκ ἔστι κακά; Ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς
κανόνας· φέρε τὰς προλήψεις. διὰ τοῦτο γὰρ
οὐκ ἔστιν ἱκανῶς θαυμάσαι τὸ γινόμενον. ὅπου
βάρη κρῖναι θέλομεν, οὐκ εἰκῇ κρίνομεν· ὅπου
29 τὰ εὐθέα καὶ στρεβλὰ, οὐκ εἰκῇ. ἁπλῶς ὅπου
δια-

les quando accepit cladem? Cum occubuit Patroclus? Nequaquam; ſed cum iraſcebatur, cum ob puellam plorabat, cum obliviſcebatur ſe adeſſe non ad parandas amicas, ſed gerendi belli cauſſa. Hæ ſunt humanæ clades; hæc eſt oppugnatio; hoc eſt excidium; cum recta decreta evertuntur, cum illa corrumpuntur.

Ergo-ne cum mulieres abducuntur & liberi in ſervitutem rediguntur, ac ipſi jugulantur, ea mala non ſunt? Unde vero iſtam adjungis opinionem? me hoc velim doceas. *Non meum hoc eſt:* immo vero tu cauſſam redde, quare mala non ſint. Veniamus ad regulas. Prome notiones animo anticipatas. Nam quod in hoc loco fieri ſolet, non ſatis mirari licet. Ubi pondera dijudicare volumus, non temere judicamus; ubi recta & curva, non temere: omnino ubicumque noſtra

διαφέρει ἡμῖν γνῶναι τὸ κατὰ τὸν τόπον ἀληθὲς, οὐδέποθ' ἡμῶν οὐδεὶς οὐδὲν εἰκῇ ποιήσει. ὅπου 30
δὲ τὸ πρῶτον καὶ μόνον αἴτιόν ἐστι τοῦ κατορθοῦν ἢ ἁμαρτάνειν, τοῦ εὐροεῖν ἢ δυσροεῖν, τοῦ ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν, ἐνθάδε μόνον εἰκαῖοι καὶ προπετεῖς· οὐδαμοῦ ὅμοιόν τι ζυγῷ, οὐδαμοῦ ὅμοιόν τι κανόνι· ἀλλά τι ἐφάνη, καὶ εὐθὺς ποιῶ τὸ φανέν. Κρείσσων γάρ εἰμι τοῦ Ἀχιλ- 31
λέως, ἢ τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἵν' ἐκεῖνοι μὲν διὰ τὸ ἀκολουθῆσαι τοῖς φαινομένοις τοιαῦτα κακὰ ποιήσωσι καὶ πάθωσιν· ἐμοὶ δὲ [μὴ] ἀρκῇ τὸ φαινόμενον; Καὶ ποία τραγῳδία ἄλλην ἀρχὴν 32
ἔχει; Ἀτρεὺς Εὐριπίδου, τί ἐστι; Τὸ φαινόμενον. Οἰδίπους Σοφοκλέους τί ἐστι; Τὸ φαινόμενον. Φοίνιξ; Τὸ φαινόμενον. Ἱππόλυτος; Τὸ φαινόμενον. Τούτου οὖν μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ποι- 33

ſtra intereſſe putamus, ut in ea re, de qua agitur, verum cognoſcamus; ibi numquam quisquam noſtrûm quidquam temere fecerit. At hoc loco, ubi prima atque unica cauſſa agitur recte agendi aut delinquendi, beate aut miſere vivendi, proſpero aut adverſo rerum curſu utendi; ibi ſolum inconſulti & temerarii ſumus: nusquam quidquam ſimile ſtateræ; nusquam quidquam ſimile regulæ: at viſum eſt aliquid, & ſtatim, quod viſum eſt, facio. An ergo ego major ſum Achille aut Agamemnone; ut illi quidem, quoniam ſua viſa ſecuti ſunt, tanta mala fecerint & perpeſſi fuerint; mihi vero ſufficiat id quod viſum fuerit? Quæ igitur tragœdia aliud principium habet? Atreus Euripidis quid eſt? Viſum. Oedipus Sophoclis quid? Viſum. Phœnix quid? Viſum. Quid Hippolytus? Viſum. Hujus igitur rei nullam

εἶσθαι, τίνος ὑμῖν δοκεῖ; τίνες δὲ λέγονται οἱ παντὶ τῷ φαινομένῳ ἀκολουθοῦντες; Μαινόμενοι. Ἡμεῖς οὖν ἄλλό τι ποιοῦμεν;

ΚΕΦ. κθʹ.

Περὶ Εὐσταθείας.

Οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ, προαίρεσις ποιά· τοῦ κα-
2 κοῦ, προαίρεσις ποιά. Τί οὖν τὰ ἐκτός; Ὕλαι τῇ προαιρέσει, περὶ ἃς ἀναστρεφομένη τεύξεται
3 τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ. Πῶς τοῦ ἀγαθοῦ τεύξεται; Ἂν τὰς ὕλας μὴ θαυμάσῃ. τὰ γὰρ περὶ τῶν ὑλῶν δόγματα, ὀρθὰ μὲν ὄντα, ἀγαθὴν ποιεῖ τὴν προαίρεσιν· στρεβλὰ δὲ καὶ δι-
4 εστραμμένα, κακήν. Τοῦτον τὸν νόμον ὁ Θεὸς τέθεικε, καὶ φησίν· Εἴ τι ἀγαθὸν θέλεις, παρὰ σεαυτοῦ λάβε. Σὺ λέγεις· Οὔ, ἀλλὰ παρ᾽ ἄλλου.

nullam habere curam, cujus vobis eſſe videtur? Quinam vero eſſe dicuntur, qui quodvis ſequuntur viſum? Inſani. Numquid ergo nos aliud agimus?

CAP. XXIX.

De Conſtantia.

Eſſentia boni, itemque mali, in certo quodam voluntatis inſtituto ſita eſt. Quid igitur res externæ? Materiæ voluntati ſubjectæ, in quibus illa verſata ſuum vel bonum vel malum conſequetur. Quomodo bonum conſequetur? Si materias non demiratus erit. Nam decreta de materiis, recta ſi ſint, bonam efficiunt voluntatem; prava & perverſa, malam. Hanc legem Deus poſuit, & ait: Si quid boni velis, a te ipſo pete. Tu ais: non, ſed ab alio. Minime vero; immo ate

ἄλλου. Μή· ἀλλὰ παρὰ σεαυτοῦ. Λοιπὸν, 5
ὅταν ἀπειλῇ ὁ τύραννος, καὶ με καλῇ, λέγω,
Τίνι ἀπειλεῖς; Ἂν λέγῃ, Δήσω σε· Φημὶ, ὅτι
ταῖς χερσὶν ἀπειλεῖς, καὶ τοῖς ποσίν. Ἂν λέγῃ, 6
Τραχηλοκοπήσω σε· λέγω, Τῷ τραχήλῳ ἀπει-
λεῖς. Ἂν λέγῃ, Εἰς φυλακήν σε βαλῶ· Ὅλῳ
τῷ σαρκιδίῳ. Κἂν ἐξορισμὸν ἀπειλῇ· τὸ αὐτό.
Σοὶ οὖν οὐδὲν ἀπειλεῖ; Εἰ πέπονθα ὅτι ταῦτα 7
οὐδέν ἐστι πρὸς ἐμὲ, οὐδέν· εἰ δὲ φοβοῦμαί τι
τούτων, ἐμοὶ ἀπειλεῖ. Τίνα λοιπὸν δέδοικα; 8
τὸν τίνων ὄντα κύριον; τῶν ἐπ᾽ ἐμοί; οὐδὲ εἷς
ἐστι. τῶν οὐκ ἐπ᾽ ἐμοί; καὶ τί μοι αὐτῶν
μέλει;

Ὑμεῖς οὖν οἱ φιλόσοφοι διδάσκετε καταφρονεῖν 9
τῶν βασιλέων; Μὴ γένοιτο. τίς ἡμῶν διδάσκει ἀντι-
ποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς τῶν ὧν ἐκεῖνοι ἔχουσιν ἐξ-
ουσίαν; Τὸ σωμάτιον λάβε, τὴν κτῆσιν λάβε, 10

a te ipſo! Proinde, quum minitatur tyrannus, meque accerſat, dico: Cui minitaris? Si dixerit, Conjiciam te in vincula: Manibus, inquam, & pedibus, minitaris. Si dixerit: Præcîdam tibi cervicem: Cervici, inquam, minitaris. Si dixerit: In cuſtodiam te conjiciam: Toti corpuſculo, inquam, minitaris. Si exſilium minitetur; idem reſponſum dabo. Tibi ergo nihil minitatur? Si perſuaſum habeo, iſta nihil ad me adtinere; nihil: ſin quid iſtorum metuo; mihi minitatur. Quem denique metuo? quarum rerum dominum? Earumne, quæ in mea poteſtate ſunt? At nullus eſt. An earum, quæ non ſunt in me ſita? At quid eas ego curo?

Vos ergo philoſophi docetis contemnere reges? Minime. Quis noſtrûm docet ea eſſe nobis vindicanda, quorum illi habent poteſtatem? Corpuſculum cape, rem cape, famam cape,

τὴν φήμην λάβε, τοὺς περὶ ἐμὲ λάβε. Ἄν
τινας τούτων ἀναπείθω ἀντιποιεῖσθαι, τῷ ὄντι
11 ἐγκαλείτω μοι. Ναί· ἀλλὰ καὶ τῶν δογμά-
των ἄρχειν θέλω. Καὶ τίς σοι ταύτην τὴν ἐξου-
σίαν δέδωκε; Ποῦ δύνασαι νικῆσαι δόγμα ἀλλό-
12 τριον; Προσάγων, φησὶν, αὐτῷ φόβον, νικήσω.
Ἀγνοεῖς, ὅτι αὐτὸ αὑτὸ ἐνίκησεν, οὐχ ὑπ' ἄλ-
λου ἐνικήθη; προαίρεσιν δὲ οὐδὲν ἄλλο νικῆσαι
13 δύναται, πλὴν αὐτὴ ἑαυτήν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ
τοῦ Θεοῦ νόμος κράτιστός ἐστι, καὶ δικαιότατος·
14 Τὸ κρεῖσσον ἀεὶ περιγινέσθω τοῦ χείρονος. Κρείτ-
τονές εἰσιν οἱ δέκα τοῦ ἑνός. Πρὸς τί; Πρὸς τὸ
δῆσαι, πρὸς τὸ ἀποκτεῖναι, πρὸς τὸ ἀπαγαγεῖν
ὅπου θέλουσι, πρὸς τὸ ἀφελέσθαι τὰ ὄντα.
Νικῶσι τοίνυν οἱ δέκα τὸν ἕνα, ἐν τούτῳ ἐν ᾧ
15 κρείσσονές εἰσιν. Ἐν τίνι οὖν χείρονές εἰσιν; Ἂν
ὁ μὲν ἔχῃ δόγματα ὀρθὰ, οἱ δὲ μή. Τί οὖν; Ἐν
τούτῳ δύνανται νικῆσαι; Πόθεν; εἰ δ' ἱστάμεθα
ἐπὶ

meos cape. Si quibus ſuaſero, ut hæc ſibi vindicent, vere me accuſabit. Eſto: at etiam decretis tuis volo imperare. Ecquis iſtam tibi poteſtatem dedit? Quî potes decretum vincere alienum? Injecto metu, inquit, vincam. Ignoras, ipſum ſe vincere, non ab alio eſſe victum? nam voluntatem nihil vincere poteſt, niſi ipſa ſeſe. Quapropter etiam lex Dei potentiſſima eſt, & juſtiſſima, quâ jubet, ut, quod præſtantius ſit, ſemper vincat deterius. Præſtantiores ſunt deni ſingulis. Ad quid? Ad vinciendum, ad occidendum, ad abducendum quocunque volent, ad facultates eripiendas. Vincunt igitur deni unum in eo, in quo ſunt præſtantiores. In quo igitur ſunt deteriores? Si hic recta habeat decreta, illi non habeant. Quid ergo? In hoc poſſunt vincere? Quî poſſent?

ἐπὶ ζυγοῦ, οὐκ ἔδει τὸν βαρύτερον καθελκύσαι;

Σωκράτης οὖν ἵνα πάθῃ ταῦτα ὑπ' Ἀθηναίων; 16
Ἀνδράποδον, τί λέγεις τὸ Σωκράτης; ὡς ἔχει τὸ
πρᾶγμα, λέγε· Ἵν' οὖν τὸ Σωκράτους σωμάτιον
ἀπαχθῇ, καὶ συρῇ ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων εἰς
δεσμωτήριον, καὶ κώνειόν τις δῷ τῷ σωματίῳ τοῦ
Σωκράτους, κἀκεῖνο ἀποψύχῃ; Ταῦτά σοι φαί- 17
νεται θαυμαστά; ταῦτα ἄδικα; ἐπὶ τούτοις
ἐγκαλεῖς τῷ Θεῷ; Οὐδὲν οὖν εἶχε Σωκράτης
ἀντὶ τούτων; Ποῦ ἦν ἡ οὐσία αὐτῷ τοῦ ἀγα- 18
θοῦ; Τίνι προσσχῶμεν; σοὶ, ἢ αὐτῷ; Καὶ τί λέ-
γει ἐκεῖνος; Ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀπο-
κτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ. Καὶ πά-
λιν· Εἰ ταύτῃ τῷ Θεῷ φίλον, ταύτῃ γενέσθω.
Ἀλλὰ δεῖξον, ὅτι χείρονα ἔχων δόγματα, κρα- 19
τεῖ τοῦ κρείττονος ἐν δόγμασιν. Οὐ δείξεις, οὐδ'

ſent? at quod ſi in trutina ponderaremur, nonne oporteret graviorem vergere deorſum?

Siccine igitur tractatum eſſe Socratem ab Athenienſibus! Mancipium, quid ais, Socratem? Uti res ſe habet, ita dicito: itane Socratis corpuſculum abductum eſſe, & tractum a robuſtioribus in carcerem! Itane aconitum corpuſculo Socratis eſſe propinatum, atque illud exanimatum eſſe! Hæc tibi videntur mira? hæc injuſta? ob hæc incuſas Deum? Nihil igitur Socrates horum loco habuit? Ubi erat ei boni eſſentia? Utrum audiamus, te-ne an illum? Et quid ille ait? „Me quidem Anytus & Melitus occidere poſſunt, lædere vero non poſſunt.“ Rurſusque illud: „Si ita Deo placet, ita fiat.“ Sed oſtende, ab eo qui ſit deterioribus imbutus decretis vinci præſtantiorem in decretis. Non oſtendes, ac

ἐγγύς. Νόμος γὰρ τῆς φύσεως καὶ τοῦ Θεοῦ
οὗτος, τὸ κρεῖσσον ἀεὶ περιγινέσθω τοῦ χείρονος.
20 Ἐν τίνι; Ἐν ᾧ κρεῖσσόν ἐστι. Σῶμα σώματος
ἰσχυρότερον, οἱ πλείονες τοῦ ἑνὸς, ὁ κλέπτης τοῦ
21 μὴ κλέπτου. Διὰ τοῦτο κἀγὼ τὸν λύχνον ἀπώ-
λεσα, ὅτι ἐν τῷ ἀγρυπνεῖν μου κρείσσων ἦν ὁ
κλέπτης. ἀλλ' ἐκεῖνος τοσούτου ὠνήσατο λύχνον·
ἀντὶ λύχνου κλέπτης ἐγένετο, ἀντὶ λύχνου ἄπι-
στος, ἀντὶ λύχνου θηριώδης. Τοῦτο ἔδοξεν αὐ-
τῷ λυσιτελεῖν.
22 Ἔστω. Ἀλλ' εἴληπταί μου τις τοῦ ἱματίου,
καὶ ἕλκει με εἰς τὴν ἀγοράν· εἶτα ἐπικραυγά-
ζουσιν ἄλλοι, Φιλόσοφε, τί σε ὠφέληκε τὰ δόγ-
ματα; ἰδοὺ σύρῃ εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἰδοὺ μελ-
23 λεις τραχηλοκοπεῖσθαι. Καὶ ποίαν ἔπραξα ἂν
εἰσαγωγὴν, ἵν', ἂν ἰσχυρότερος ἐπιλάβηταί μου
τοῦ ἱματίου, μὴ σύρωμαι; ἵνα, ἄν με δέκα πε-
ρισπάσαντες εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐμβάλωσι, μὴ
ἐμβλη-

ac multum abeſt ut oſtendas. Ea enim naturæ & Dei lex eſt, ut præſtantiora ſemper ſint ſuperiora deterioribus. Qua in re? Qua parte præſtantiora ſunt. Corpus corpore eſt robuſtius; plures, uno; fur, eo qui fur non eſt. Propterea & ego lucernam meam amiſi, quod fur me fuit vigilantior. Sed ille tanti emit lucernam, quod propter lucernam factus eſt fur, propter lucernam infidus, propter lucernam ſimilis feræ. Hoc ei viſum eſt expedire.

Eſto. At aliquis veſte me prehendit, & in forum trahit: dein alii adclamant, Philoſophe, quid te tua juvant decreta? ecce in carcerem abriperis; ecce cervix tibi præcidetur. Quam vero parare doctrinam potueram, ut, ſi me veſte prehenderit fortior, non traherer? ut ſi me decem conſtrictum in carcerem conjecerint, non conjicerer?

ἐμβληθῶ; Ἄλλο οὖν οὐδὲν ἔμαθον; Ἔμαθον, 24
ἵνα πᾶν τὸ γινόμενον ἴδω, ὅτι, ἂν ἀπροαίρετον ᾖ,
οὐδέν ἐστι πρὸς ἐμέ. Πρὸς τοῦτο οὖν οὐκ ὠφέλη- 25
σαι; Τί οὖν ἐν ἄλλῳ ζητεῖς τὴν ὠφέλειαν, ἢ
ἐν ᾧ ἔμαθες; Καθήμενος λοιπὸν ἐν τῇ φυλακῇ 26
λέγω· Οὗτος ὁ ταῦτα κραυγάζων, οὔτε τοῦ
σημαινομένου ἀκούει, οὔτε τῷ λεγομένῳ παρακο-
λουθεῖ, οὔτε ὅλως μεμέληκεν αὐτῷ εἰδέναι περὶ
τῶν φιλοσόφων τί λέγουσιν ἢ τί ποιοῦσιν. ἄφες
αὐτόν. Ἀλλ', ἔξελθε πάλιν ἀπὸ τῆς φυλακῆς. 27
Εἰ μηκέτι χρείαν ἔχετέ μου ἐν τῇ φυλακῇ, ἐξέρ-
χομαι· ἂν πάλιν σχῆτε, εἰσελεύσομαι. Μέχρι 28
τίνος; Μέχρις ἂν οὗ ὁ λόγος αἱρῇ συνεῖναί με
τῷ σωματίῳ· ὅταν δὲ μὴ αἱρῇ, λάβετε αὐτὸ,
καὶ ὑγιαίνετε. Μόνον μὴ ἀλογίστως, μόνον μὴ μα- 29
λακῶς, μὴ ἐκ τῆς τυχούσης προφάσεως. πάλιν
γὰρ ὁ Θεὸς οὐ βούλεται· χρείαν γὰρ ἔχει κόσμου
τοιού-

rer? Aliud igitur nihil didici? Didici, ut quidquid fiat, ſi in mea poteſtate non ſit, id nihil ad me pertinere ſciam. Nonne igitur hinc utilitatem percepiſti? Quid ergo in alio quæris utilitatem, quam in quo eam eſſe didiciſti? Proinde, ſedens in cuſtodia, dicam: Hic, qui ita vociferatur, neque intelligit quid ſignificetur, neque adſequitur id quod dicitur, neque omnino ei curæ eſt ſcire quid philoſophi aut dicant aut agant: miſſum fac eum. At, rurſus exi e cuſtodia! Si mei uſus in cuſtodia porro vobis nullus eſt, egredior: ſi rurſus uſus ſit, ingrediar. Quouſque? Quoad recta ratio exegerit, ut in corpore verſer: quum vero non exegerit, auferte illud, & valete. Modo ne inconſiderate *hoc agamus;* modo ne molliter; ne qualibet de cauſſa: rurſus enim id quidem non vult Deus: indiget enim & mundo tali,
&

τοιούτου, τῶν ἐπὶ γῆς ἀναστρεφομένων τοιούτων.
ἐὰν δὲ σημήνῃ τὸ ἀνακλητικὸν, ὡς τῷ Σωκράτει,
πείθεσθαι δεῖ τῷ σημαίνοντι, ὡς στρατηγῷ.
30 Τί οὖν; λέγειν δεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς;
31 Ἵνα τί; οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ αὐτὸν πείθεσθαι; τοῖς
γὰρ παιδίοις, ὅταν προσελθόντα κροτῇ καὶ λέγῃ,
Σήμερον Σατορνάλια ἀγαθά· λέγομεν, Οὐκ
ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ αὐ-
32 τοὶ ἐπικροτοῦμεν. Καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν μεταπεῖ-
σαί τινα μὴ δύνῃ, γίνωσκε ὅτι παιδίον ἐστὶ, καὶ
ἐπικρότει αὐτῷ· ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο θέλῃ, σιώπα
λοιπόν.
33 Τούτων δεῖ μεμνῆσθαι· καὶ κληθέντα εἴς τινα
τοιαύτην περίστασιν, εἰδέναι, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς
34 τοῦ ἀποδεῖξαι εἰ πεπαιδεύμεθα. Νέῳ γὰρ ἀπὸ
σχολῆς ἀπιὼν εἰς περίστασιν ὅμοιός ἐστι τῷ με-
μελετηκότι συλλογισμοὺς ἀναλύειν. κἄν τις εὔ-
λυτον

& iis qui in mundo verſentur talibus. Quod ſi vero ſignum receptui dederit, quemadmodum Socrati; parendum eſt ei, tamquam imperatori.

Quid ergo? dicenda ſunt hæc in vulgus? Cur vero? annon ſatis eſt, tibi ipſi hoc perſuaſum eſſe? Etenim, cum pueri nos accedunt, & plaudentes dicunt, Hodie bona Saturnalia! reſpondemus - ne, non eſſe hæc bona? Nequaquam: ſed et ipſi una plaudimus. Et tu igitur, cum aliquem a ſententia deducere non potueris, ſcito eſſe puerulum, eique adplaude; quod ſi noluerit, quod reliquum eſt, taceto.

Horum meminiſſe oportet: & cum in hujuſmodi aliquod diſcrimen devocatus fueris, ſciendum, veniſſe tempus quo demonſtremus utrum ſimus diſciplina imbuti. Nam qui in diſcrimen abit, ſimilis eſt adoleſcenti ſcholaſtico, qui ſeſe reſolvendis ſyllogiſmis exercuit: cui ſi quis ſolutu

λυτον αὐτῷ προτείνῃ, λέγει, Μᾶλλόν μοι πε-
πλεγμένον κομψῶς προτείνατε, ἵνα γυμνασθῶ.
καὶ οἱ ἀθληταὶ τοῖς κούφοις νεανίσκοις δυσαρε-
στοῦσιν· οὐ βαστάζει με, φησίν. Οὗτός ἐστιν 35
εὐφυὴς νέος. Οὔ· ἀλλὰ καλέσαντος τοῦ καιροῦ,
κλάειν δεῖ καὶ λέγειν, Ἤθελον ἔτι μανθάνειν.
Τίνα; εἰ ταῦτα οὐκ ἔμαθες ὥστ' ἔργῳ δεῖξαι,
πρὸς τί αὐτὰ ἔμαθες. Ἐγώ τινα οἶμαι τῶν κα- 36
θημένων ἐνταῦθα ὠδίνειν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ
λέγειν· Ἐμοὶ νῦν περίστασιν μὴ ἔρχεσθαι τοιαύ-
την, ὁποία τούτῳ ἐλήλυθεν; ἐμὲ νῦν κατατριβῆ-
ναι καθήμενον ἐν γωνίᾳ, δυνάμενον στεφανωθῆναι
Ὀλύμπια; πότε τίς ἐμοὶ καταγγελεῖ τοιοῦτον
ἀγῶνα; Οὕτως ἔχειν ἔδει πάντας ὑμᾶς. Ἀλλ' 37
ἐν μὲν τοῖς Καίσαρος μονομάχοις εἰσί τινες οἱ
ἀγανακτοῦντες, ὅτι οὐδεὶς αὐτοὺς προάγει, οὐδὲ
ζευγνύει, καὶ εὔχονται τῷ Θεῷ, καὶ προσέρ-
χονται

lutu facilem propoſuerit; Potius, inquit, aliquem ſcite perplexum mihi proponito, ut exercear. Et athletæ levibus adoleſcentulis non delectantur. Iſte me non attollit, inquit. Hic bonâ indole eſt adoleſcens. Non: at ubi tempus vocârit, plorare eum oportet ac dicere, Vellem adhuc diſcere! Quænam? Si hæc non didiciſti, ut re ipſâ monſtrares, in quem uſum ea didiciſti? Equidem exiſtimo, in horum numero, qui hîc ſedent, eſſe aliquem qui tacite parturiat, ſecumque dicat: Mihine talem occaſionem non offerri, qualis iſti oblata fuit? mene nunc in angulo ſedentem, ætatem perdere, cum in Olympiis coronari liceret? quando mihi aliquis tale adnunciabit certamen? Sic omnes vos oportebat eſſe adfectos. Cum inter Cæſaris gladiatores ſint, qui moleſte ferant ſe non produci, neque componi, qui vota
Deo

χονται τοῖς ἐπιτρόποις, δεόμενοι μονομαχῆσαι·
38 ἐξ ὑμῶν δ' οὐδεὶς φανήσεται τοιοῦτος; Ἤθελον
πλεῦσαι ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ ἰδεῖν, τί μου ποιεῖ
39 ὁ ἀθλητὴς, πῶς μελετᾷ τὴν ὑπόθεσιν. Οὐ θέ-
λω, φησὶ, τοιαύτην. Ἐπὶ σοὶ γάρ ἐστι, λαβεῖν
ἣν θέλεις ὑπόθεσιν; Δέδοταί σοι σῶμα τοιοῦτον,
γονεῖς τοιοῦτοι, ἀδελφοὶ τοιοῦτοι, πατρὶς τοι-
αύτη, τάξις ἐν αὐτῇ τοιαύτη· εἶτα λέγεις μοι
ἐλθὼν, Ἄλλαξόν μοι τὴν ὑπόθεσιν. Εἶτα οὐκ
ἔχεις ἀφορμὰς, πρὸς τὸ χρήσασθαι τῇ δοθείσῃ;
40 Σόν ἐστι, προτεῖναι· ἐμὸν, μελετῆσαι καλῶς.
Οὔ, ἀλλὰ μὴ τοιοῦτό μοι προβάλῃς τροπικὸν,
ἀλλὰ τοιοῦτον· μὴ τοιαύτην ἐπενέγκῃς τὴν ὑπο-
41 φορὰν, ἀλλὰ τοιαύτην. Ἔσται χρόνος τάχα,
ἐν ᾧ οἱ τραγῳδοὶ οἰήσονται ἑαυτοὺς εἶναι προσω-
πεῖα, καὶ ἐμβάδας, καὶ τὸ σύρμα. Ἄνθρωπε,
42 ταῦτα ὕλην ἔχεις καὶ ὑπόθεσιν. Φθέγξαί τι, ἵνα
εἰδῶ-

Deo faciant, qui præſides adeant, orantes ut decertandi ſibi fiat copia: nemone talis e vobis exiſtet? Navigare equidem iſthuc hac ipſa de cauſſa vellem, & videre, quid meus ageret pugil; quo pacto ſuum meditaretur argumentum. Nolo, inquit, talem materiam. Penes te ergo eſt, deligere quam velis? Tibi tale datum eſt corpus, parentes tales, fratres tales, patria talis, locus in ea talis: deinde a me petis, ut mutem hypotheſin. Nonne ſubſidia habes, quibus oblatâ utaris? *Dicere debebas:* Tuum eſt proponere, meum bene me exercere. *At tu* non *ſic ais*, ſed: Ne mihi tale connexum proponito, ſed tale: ne talem mihi opponito objectionem, ſed talem. Erit mox tempus, quo tragœdi putabunt, larvas & cothurnos & pallam ſe eſſe ipſos. Homo, hanc materiam, hanc hypotheſin habes. Loquere aliquid, ut ſciamus, tragœdus-

εἰδῶμεν, πότερον τραγῳδὸς εἶ, ἢ γελωτοποιός· κοινὰ
γὰρ ἔχουσι τὰ ἄλλα ἀμφότεροι. Διὰ τοῦτο ἂν 43
ἀφέλῃ τις αὐτοῦ καὶ τὰς ἐμβάδας καὶ τὸ προσω-
πεῖον, καὶ ἐν εἰδώλῳ αὐτὸν προσαγάγῃ, ἀπώλετο
ὁ τραγῳδὸς, ἢ μένει; Ἂν φωνὴν ἔχῃ, μένει.

Καὶ ἐνθάδε. Λάβε ἡγεμονίαν. Λαμβάνω· 44
καὶ λαβὼν δεικνύω πῶς ἄνθρωπος ἀναστρέφεται
πεπαιδευμένος. Θὲς τὴν πλατύσημον, καὶ ἀνα- 45
λαβὼν ῥάκη, πρόσελθε ἐν προσώπῳ τοιούτῳ.
Τί οὖν; οὐ δέδοταί μοι καλὴν φωνὴν εἰσενεγκεῖν;
Πῶς οὖν ἀναβαίνεις νῦν; Ὡς μάρτυς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ 45
κεκλημένος. Ἔρχου σὺ, καὶ μαρτύρησόν μοι· σὺ 47
γὰρ ἄξιος εἶ προαχθῆναι μάρτυς ὑπ᾽ ἐμοῦ. Μὴ
τι τῶν ἐκτὸς τῆς προαιρέσεως, ἀγαθόν ἐστιν ἢ
κακόν; μή τινα βλάπτω; μή τι ἐπ᾽ ἄλλῳ τὴν
ὠφέλειαν ἐποίησα τὴν ἑκάστου, ἢ ἐφ᾽ αὐτῷ; Τίνα 48
μαρτυρίαν δίδως τῷ Θεῷ; Ἐν δεινοῖς εἰμι,
Κύριε,

gœdusne ſis, an ſcurra: communia enim habent ambo cætera. Itaque, ſi quis eum, ademtis cothurnis larvaque, tamquam umbram introduxerit, periitne tragœdus, an manet? Si vocem habet, manet.

Etiam hîc. Cape præfecturam! Accipio; eaque accepta oſtendo, quo pacto ſe gerat homo bene inſtitutus. Pone latum clavum, & pannis obſitus accede in tali perſona! Quid ergo? non mihi datum eſt honeſtam vocem emittere? Quomodo igitur nunc adſcendis? Ut teſtis a Deo citatus. Ades tu & teſtimonium mihi perhibe! dignus es enim qui teſtis a me producaris. Numquid eorum, quæ extra voluntatem ſunt poſita, bonum eſt, aut malum? num cuiquam noceo? num commoda cujusquam in alio collocavi, præterquam in ipſo? Quodnam teſtimonium perhibes Deo? Male mecum agitur, Domine; ſum in calamitate; nemo me curat; nemo

Κύριε, καὶ δυστυχῶ, οὐδείς μου ἐπιστρέφεται, οὐ-
δείς μοι δίδωσιν οὐδὲν, πάντες ψέγουσι, πάντες
49 κακολογοῦσι. Ταῦτα μέλλεις μαρτυρεῖν, καὶ κατ-
αισχύνειν τὴν κλῆσιν ἣν κέκληκεν, ὅτι σε ἐτίμησε
τοιαύτην τιμὴν, καὶ ἄξιον ἡγήσατο προσαγαγεῖν
εἰς μαρτυρίαν τηλικαύτην;
50 Ἀλλ' ἀπεφήνατο ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν, Κρίνω σε
ἀσεβῆ καὶ ἀνόσιον εἶναι. Τί σοι γέγονεν; Ἐκρίθην
51 ἀσεβὴς καὶ ἀνόσιος εἶναι. Ἄλλο οὐδέν; Οὐδέν. Εἰ δὲ
περὶ συνημμένου τινὸς ἐπικεκρίκει, καὶ ἐδεδώκει ἀπό-
φανσιν, Τὸ, εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, κρίνω ψεῦ-
δος εἶναι· τί ἐγεγόνει τῷ συνημμένῳ; Τίς ἐνθάδε
κρίνεται; τίς κατακέκριται; τὸ συνημμένον, ἢ ὁ
52 ἐξαπατηθεὶς περὶ αὐτοῦ; Οὗτος οὖν ποτε ὁ ἔχων
ἐξουσίαν τοῦ ἀποφήνασθαί τι περὶ σοῦ, οἶδε
τί ἐστι τὸ εὐσεβὲς ἢ τὸ ἀσεβές; μεμελέτηκεν
53 αὐτὸ, καὶ μεμάθηκεν; ποῦ; παρὰ τίνος; Εἶτα
μου-

mo mihi quidquam præſtat; omnes vituperant; omnes maledicunt. Hæccine pro teſtimonio dicturus es, & ei, qui te citavit, ignominiam conciliaturus, qui tantum honorem tibi habuit, qui dignum judicavit, cujus tanta de re teſtimonium audiretur?

At qui poteſtatem habet, pronunciavit, Judico te impium & nefarium eſſe. Quid tibi accidit? Judicatus ſum impius & nefarius eſſe. Numquid aliud? Nihil. Quod ſi de connexo aliquo judicium ille ſuum interpoſuiſſet, & ſi ſic pronunciaſſet: Ego illam enunciationem, *ſi dies eſt, lux eſt*, falſam judico; quid connexo illi accidiſſet? De utro hîc ſit judicium? Uter condemnatus eſt? Connexum, an is qui in judicando eo eſt deceptus? Is igitur qui poteſtatem de te aliquid pronunciandi habet, novit ne, quid pium ſit, aut quid impium? num in eo ſe exercuit, & didicit? ubi? apud quem?

μουσικὸς μὲν οὐκ ἐπιστρέφεται αὐτοῦ ἀποφαινομένου περὶ τῆς νήτης, εἶναι ὑπάτην· οὐδὲ γεωμετρικὸς, ἂν ἐπικρίνῃ τὰς ἀπὸ κέντρου πρὸς τὸν
κύκλον προσπιπτούσας μὴ εἶναι ἴσας· ὁ δὲ ταῖς 54
ἀληθείαις πεπαιδευμένος ἀνθρώπου ἀπαιδεύτου ἐπιστραφήσεται, ἐπικρίνοντός τι περὶ ὁσίου καὶ ἀνοσίου, καὶ ἀδίκου καὶ δικαίου; Ὢ πολλῆς ἀδικίας τῶν πεπαιδευμένων. Ταῦτα οὖν ἔμαθες ἐνταῦθα;

Οὐ θέλεις τὰ μὲν λογάρια τὰ περὶ τούτων 55
ἄλλοις ἀφεῖναι, ἀταλαιπώροις ἀνθρωπαρίοις, ἵν' ἐν γωνίᾳ καθεζόμενοι μισθάρια λαμβάνωσιν, ἢ γογγύζωσιν, ὅτι οὐδεὶς αὐτοῖς παρέχει οὐδὲν, σὺ
δὲ χρῆσθαι παρελθὼν οἷς ἔμαθες; Οὐ γὰρ 56
λογάριά ἐστι, τὰ λείποντα νῦν· ἀλλὰ γέμει τὰ βιβλία τῶν Στωϊκῶν λογαρίων. Τί οὖν τὸ λεῖπόν ἐστιν; Ὁ χρησόμενος, ὁ ἔργῳ μαρτυρήσων τοῖς

quem? Ergo muſicus quidem non curat eum, cum imam chordam eſſe ſummam pronunciat; neque geometra, ſi lineas, quæ a centro ad circumferentiam producantur, neget eſſe æquales: homo autem vere eruditus, hominem indoctum curabit, quid fas, quid nefas ſit, quid juſtum, quid injuſtum, pronunciantem? O ingentem injuriam eruditorum! Hæc igitur hîc didiciſti?

Non tu vis ratiunculas, quæ iſtis de rebus circumferuntur, aliis relinquere, ignavis homuncionibus; ut illi in angulo ſedentes mercedulas accipiant, aut murmurent, neminem præbere ſibi quidquam; tu vero prodiens, iis utaris quæ didiciſti! Neque enim ratiunculæ ſunt, quæ nunc deſunt: immo referti ſunt libri Stoicorum ratiunculis. Quid igitur deeſt? Qui iis utatur, qui re ipſa teſtimonium

57 τοῖς λόγοις. Τοῦτό μοι τὸ πρόσωπον ἀνάλαβε,
ἵνα μηκέτι παλαιοῖς ἐν τῇ σχολῇ παραδείγμασι
χρώμεθα· ἀλλὰ ἔχωμέν τι καὶ καθ' ἡμᾶς
58 παράδειγμα. Ταῦτα οὖν τίνος ἐστὶ θεωρεῖν;
Τοῦ σχολάζοντος. ἔστι γὰρ φιλοθέωρον ζῶον ὁ
59 ἄνθρωπος. Ἀλλ' αἰσχρόν ἐστι θεωρεῖν ταῦτα
οὕτως, ὡς οἱ δραπέται. ἀλλ' ἀπερισπάστως
καθῆσθαι, καὶ ἀκούειν, νῦν μὲν τραγῳδοῦ, νῦν
δὲ κιθαρῳδοῦ· οὐχ ὡς ἐκεῖνοι ποιοῦσι. ἅμα μὲν
ἐπέστη, καὶ ἐπῄνεσε τὸν τραγῳδὸν, ἅμα δὲ πε-
ριεβλέψατο· εἶτα ἄν τις φθέγξηται κύριον, εὐ-
60 θὺς σεσόβηνται, ταράσσονται. Αἰσχρόν ἐστι,
οὕτω καὶ τοὺς φιλοσόφους θεωρεῖν τὰ ἔργα τῆς
φύσεως. Τί γάρ ἐστι κύριος; Ἄνθρωπος ἀνθρώ-
που κύριος οὐκ ἔστι, ἀλλὰ θάνατος καὶ ζωὴ,
61 καὶ ἡδονὴ καὶ πόνος. ἐπεὶ χωρὶς τούτων ἄγαγέ
μοι τὸν Καίσαρα, καὶ ὄψει πῶς εὐσταθῶ· ὅταν
δὲ

nium perhibeat doctrinæ. Hanc mihi perſonam ſumito, ut in ſcholâ exemplis veterum uti deſinamus, ſed & noſtræ aliquod ætatis exemplum habeamus. Hæc igitur conſiderare, cujus eſt? Ejus cui otium ſuppetit: eſt enim homo, animal contemplationis ſtudioſum. Sed turpe eſt, hæc ita contemplari, ut fugitivi ſervi ſolent: immo ſine diſtractione eſt ſedendum, & nunc tragœdus, nunc citharœdus audiendus: non ut illi faciunt, qui ſimul accedunt, & tragœdum laudant, ſimulque circumſpectant; deinde, ſi quis herum nominarit, ſtatim trepidant & conſternantur. Turpe eſt, philoſophos etiam opera naturæ ita contemplari. Quid enim eſt dominus? Hominis dominus non homo eſt, ſed mors & vita, voluptas & dolor: nam abſque his adduc mihi Cæſarem, & videbis quam ſim conſtans: ſi vero ille cum his venerit, tonans

δὲ μετὰ τούτων ἔλθῃ, βροντῶν καὶ ἀστράπ-
των, ἐγὼ δὲ ταῦτα φοβῶμαι, τί ἄλλο, ἢ ἐπέ-
γνωκα τὸν κύριον, ὡς ὁ δραπέτης; μέχρι δ' ἂν 62
οὗ τινα ἀνοχὴν ἀπὸ τούτων ἔχω, ὡς δραπέτης
ἐφίσταται θεάτρῳ, οὕτω κἀγώ· λούομαι, πίνω,
ᾄδω· πάντα δὲ μετὰ φόβου καὶ ταλαιπωρίας.
ἐὰν δ' ἐμαυτὸν ἀπολύσω τῶν δεσποτῶν, τουτ' 63
ἔστιν ἐκείνων δι' ἃ οἱ δεσπόται εἰσὶ φοβεροὶ, ποῖον
ἔτι πρᾶγμα ἔχω; ποῖον ἔτι κύριον;

Τί οὖν; κηρύσσειν δεῖ ταῦτα πρὸς πάντας; 64
Οὔ, ἀλλὰ τοῖς ἰδιώταις συμπεριφέρεσθαι, καὶ
λέγειν· Οὗτος, ὃ αὐτῷ ἀγαθὸν οἴεται, τοῦτο
κἀμοὶ συμβουλεύει· συγγινώσκω αὐτῷ. Καὶ γὰρ 65
Σωκράτης συνεγίνωσκε τῷ ἐπὶ τῆς φυλακῆς,
κλάοντι ὅτε ἔμελλε πίνειν τὸ φάρμακον, καὶ
λέγει, Ὡς γενναίως ἡμᾶς ἀποδεδάκρυκε. Μή τι 66
οὖν ἐκείνῳ λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο τὰς γυναῖκας

 ἀπε-

tonans & fulgurans, egoque illa metuero; quid aliud, quam, ut fugitivus, dominum meum agnovi? Quoad autem aliquas ab his inducias habuero, quemadmodum fugitivus in theatro adſtat, ſic & ego facio: lavo, bibo, cano; ſed hæc omnia cum metu & ærumnâ. Quod ſi vero ab iſtis dominis me vindicaro, hoc eſt, ab iis rebus propter quas domini ſunt formidabiles, quid amplius habeo moleſtiæ? quem porro dominum?

Quid ergo? prædicanda ſunt hæc apud omnes? Non; ſed adcommodare nos debemus hominibus imperitis, ac dicere: Hic, quod ſibi ipſi bonum eſſe cenſet, id mihi quoque ſuadet; ignoſco ei. Nam & Socrates, venenum ſumturus, cuſtodi carceris ploranti veniam dedit: Quam generoſe, inquit, nos deploravit! Num ergo illi dicit,

ἀπελύσαμεν; ἀλλὰ τοῖς γνωρίμοις, τοῖς δυναμένοις αὐτὰ ἀκοῦσαι· ἐκείνῳ δὲ συμπεριφέρεται, ὡς παιδίῳ.

ΚΕΦ. λ.

Τί δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν ταῖς περιστάσεσιν.

Ὅταν εἰσίῃς πρός τινα τῶν ὑπερεχόντων, μέμνησο, ὅτι καὶ ἄλλος ἄνωθεν βλέπει τὰ γιγνόμενα, καὶ ὅτι ἐκείνῳ σε δεῖ μᾶλλον ἀρέσκειν, ἢ τού-
2 τῳ. Ἐκεῖνος οὖν σου πυνθάνεται· Φυγὴν καὶ φυλακὴν, καὶ δεσμὰ, καὶ θάνατον, καὶ ἀδοξίαν,
3 τί ἔλεγες ἐν τῇ σχολῇ; Ἐγὼ, ἀδιάφορα. Νῦν οὖν τίνα αὐτὰ λέγεις; μή τι ἐκεῖνα ἠλλάγη; Οὔ. Σὺ οὖν ἠλλάγης; Οὔ. Λέγε οὖν, τίνα ἐστὶν ἀδιάφορα; Τὰ ἀπροαίρετα. Λέγε καὶ τὰ
4 ἑξῆς, ἀπροαίρετα, οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Λέγε καὶ, τὰ

dicit, ſe ob hanc cauſſam mulieres dimiſiſſe? Non, ſed familiaribus, ſed iis qui id audire poterant: illi vero ſe adcommodat, tanquam puero.

CAP. XXX.

Quid in rerum diſcriminibus ſit in promtu habendum.

Cum aliquem e proceribus accedis, memento, alium quoque deſuper ea videre quæ gerantur; ac oportere te illi placere potius, quam huic. Ille igitur ex te quærit: De exilio, de cuſtodia & vinculis, de morte & ignominia, quid dicebas in ſcholâ? Dixi, eſſe indifferentia. Nunc igitur quid ea eſſe dicis? num illa mutata ſunt? Non. Tu ergo mutatus es? Non. Dic igitur, quæ ſunt indifferentia? Quæ noſtri non ſunt arbitrii. Dic & ea quæ ſequuntur, noſtri arbitrii

τὰ ἀγαθὰ τίνα ὑμῖν ἐδόκει; Προαίρεσις οἵα δεῖ,
καὶ χρῆσις φαντασιῶν. Τέλος δὲ τί; Τὸ σοὶ ἀκο-
λουθεῖν. Ταῦτα καὶ νῦν λέγεις; Ταὐτὰ καὶ νῦν
λέγω. Ἄπιθι λοιπὸν ἔσω, θαῤῥῶν, καὶ μεμνη- 5
μένος τούτων· καὶ ὄψει, τί ἐστι νέος μεμελετη-
κὼς ἃ δεῖ ἐν ἀνθρώποις ἀμελετήτοις. Ἐγὼ μὲν, 6
νὴ τοὺς Θεοὺς, φαντάζομαι, ὅτι πείσῃ τὸ τοιοῦ-
τον· Τί οὕτω μεγάλα καὶ πολλὰ παρασκευα-
ζόμεθα πρὸς τὸ μηδέν; τοῦτο ἦν ἡ ἐξουσία; τοῦ- 7
το τὰ πρόθυρα; οἱ κοιτωνῖται; οἱ ἐπὶ τῆς μα-
χαίρας; τούτων ἕνεκα τοὺς πολλοὺς λόγους
ἤκουον; ταῦτα οὐδὲν ἦν· ἐγὼ δ᾽ ὡς πρὸς μεγάλα
παρεσκευαζόμην.

bitrii non eſſe, nihil ad me adtinere. Dic &, bona quænam vobis eſſe videbantur? Voluntas, qualem eſſe decet, & viſorum uſus. Quis autem finis? Te ſequi. Iſta etiam nunc dicis? Eadem etiam nunc dico. Abi jam nunc intro, fidenti animo, & memor iſtorum: ac videbis, quid ſit adoleſcens, ea meditatus quæ decet, inter homines non meditatos. Equidem videre mihi videor, te ſic cogitaturum eſſe: Quid tantopere & tam ſollicite nos ad res nihili præparamus? ea-ne erat illa poteſtas? hoc illud veſtibulum? hi cubicularii? hi ſatellites? horum cauſſa multos illos audivi ſermones? Hæc nihil erant: ego vero ut ad magna me comparabam.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΩΝ
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Ὅτι οὐ μάχεται τὸ θαῤῥεῖν τῷ εὐλαβεῖσθαι.

Παράδοξον μὲν τυχὸν φαίνεταί τισι, τὸ ἀξιού-
μενον ὑπὸ τῶν φιλοσόφων· ὅμως δὲ σκεψώμεθα
κατὰ δύναμιν, εἰ ἀληθές ἐστι τόδε· ἵν' ᾖ ἅμα
μὲν εὐλαβῶς, ἅμα δὲ θαῤῥούντως πάντα ποιεῖν.
2 ἐναντίον γάρ πως δοκεῖ τῷ θαῤῥαλέῳ τὸ εὐλα-
3 βές· τὰ δ' ἐναντία οὐδαμῶς συνυπάρχει. Τὸ δὲ
φαινόμενον πολλοῖς ἐν τῷ τόπῳ παράδοξον, δο-
κεῖ μοι τοιούτου τινὸς ἔχεσθαι· εἰ μὲν γὰρ
πρὸς

EPICTETI DISSERTATIONVM
AB ARRIANO DIGESTARVM
LIBER II.

CAP. I.

Non pugnare Fiduciam cum Cautione.

Nonnullis fortaſſe hoc philoſophorum pronunciatum præter opinionem videatur; attamen pro virili conſideremus, an verum ſit; poſſe nos ſimul caute, ſimul vero fidenter agere omnia. Nam cautio fiduciæ quodammodo adverſari videtur: contraria vero una conſiſtere nullo modo poſſunt. At, quod multis abſurdum hoc in loco videtur, id eam meâ opinione rationem habet, ut, ſi iisdem in rebus & cautione &

πρὸς τὰ αὐτὰ ἠξιοῦμεν χρῆσθαι τῇ τ' εὐλαβείᾳ καὶ τῷ θάρσει, δικαίως ἂν ἡμᾶς ᾐτιῶντο, ὡς τὰ ἀσύνακτα συνάγοντας. Νῦν δὲ, τί δεινὸν ἔχει τὸ 4
λεγόμενον; εἰ γὰρ ὑγιῆ ταῦτ' ἐστὶ, τὰ πολλάκις μὲν εἰρημένα, πολλάκις δὲ ἀποδεδειγμένα, ὅτι ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐν χρήσει φαντασιῶν, καὶ τοῦ κακοῦ ὡσαύτως, τὰ δ' ἀπροαίρετα οὔτε τὴν τοῦ κακοῦ δέχεται φύσιν, οὔτε τὴν τοῦ ἀγαθοῦ· τί παράδοξον ἀξιοῦσιν οἱ φιλόσοφοι, εἰ λέγουσιν, 5
ὅπου μὲν τὰ ἀπροαίρετα, ἐκεῖ τὸ θάρσος ἔστω σοι· ὅπου δὲ τὰ προαιρετικὰ, ἐκεῖ ἡ εὐλάβεια; Εἰ 6
γὰρ ἐν κακῇ προαιρέσει τὸ κακὸν, πρὸς μόνα ταῦτα χρῆσθαι ἄξιον τῇ εὐλαβείᾳ. εἰ δὲ τὰ ἀπροαίρετα, καὶ μὴ ἐφ' ἡμῖν, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· πρὸς ταῦτα τῷ θάρσει χρηστέον. καὶ οὕτω μὴν 7
ἅμα μὲν εὐλαβεῖς, ἅμα δὲ θαῤῥαλέοι ἐσόμεθα· καὶ, νὴ Δία, διὰ τὴν εὐλάβειαν θαῤῥαλέοι.

& fiducia utendum pronunciaremus, merito nos reprehenderent, ut qui res conjungeremus quæ coire non poſſent. Nunc quid abſurdi hæc habet oratio? Nam ſi ea quæ ſæpe & dicta & demonſtrata ſunt, recte ſe habent; naturam boni in viſorum uſu eſſe poſitam, pariterque naturam mali; quæ autem noſtri non ſint arbitrii, ea nec in mali nec in boni cadere naturam; quid præter opinionem præcipiunt philoſophi, ſi fiduciam ad eas res quæ noſtri arbitrii non ſunt, ad eas autem quæ penes nos ſunt, cautionem adhibendam eſſe cenſent? Nam ſi in mala voluntate malum eſt poſitum, in iis ſolis utendum eſt cautione quæ noſtri juris ſunt. Porro, ſi involuntaria, & ab arbitrio noſtro remota, & quæ in noſtra non ſunt poteſtate, nihil ad nos pertinent, ad ea eſt adhibenda fiducia. Atque ita ſimul & cauti erimus, & fidentes; &, per Jovem, propter cautionem fidentes.

Διὰ γὰρ τὸ εὐλαβεῖσθαι τὰ ὄντως κακὰ, συμβήσεται θαῤῥεῖν ἡμῖν πρὸς τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα.

8 Λοιπὸν ἡμεῖς τὸ τῶν ἐλάφων πάσχομεν· ὅτε
φοβοῦνται φεύγουσαι αἱ ἔλαφοι τὰ πτερὰ, ποῦ τρέ-
πονται; καὶ πρὸς τίνα ἀναχωροῦσιν ὡς ἀσφαλῆ;
Πρὸς τὰ δίκτυα· καὶ οὕτως ἀπόλλυνται ἐναλλά-
9 ξασαι τὰ φοβερὰ καὶ τὰ θαῤῥαλέα. Οὕτω καὶ
ἡμεῖς, ποῦ χρώμεθα τῷ φόβῳ; Πρὸς τὰ ἀπρο-
αίρετα. Ἐν τίσι πάλιν θαῤῥοῦντες ἀναστρεφόμε-
θα, ὡς οὐδενὸς ὄντος δεινοῦ; Ἐν τοῖς προαιρετι-
10 κοῖς. Ἐξαπατηθῆναι οὖν, ἢ προπεσεῖν, ἢ ἀναί-
σχυντόν τι ποιῆσαι, ἢ μετ᾽ ἐπιθυμίας αἰσχρᾶς
ὀρεχθῆναί τινος, οὐδὲν διαφέρει ἡμῖν, ἂν μόνον ἐν
τοῖς ἀπροαιρέτοις εὐστοχῶμεν. ὅπου δὲ θάνα-
τος, ἢ φυγὴ, ἢ πόνος, ἢ ἀδοξία· ἐκεῖ τὸ ἀνα-
11 χωρητικὸν, ἐκεῖ τὸ σεσοβημένον. Τοιγαροῦν, ὥσ-
περ

Nam quia vera mala cavebimus, fiet, ut in iis quæ mala non ſunt, fidentes ſimus.

Nunc idem, quod cervis, nobis accidit: qui cum pinnas exterriti fugiunt, quo ſe convertunt? quo ſe veluti tuta ad perfugia recipiunt? Ad retia: atque ita pereunt, dum timenda permutant cum rebus nihil periculi habentibus. Sic & nos, ubi timemus? In iis quæ noſtri arbitrii non ſunt. Rurſus quibus in rebus ita nobis fidimus, quaſi nihil ſit periculi? In iis quæ noſtri ſunt arbitrii. Itaque decipi, temere & præcipitanter agere, impudens aliquid admittere, aut cum turpi libidine aliquid adpetere, nihil noſtra intereſt; modo in iis, quæ penes nos non ſunt, ſcopum feliciter adtingamus. Ubi vero mors, aut exſilium, aut dolor, aut ignominia; ibi refugimus, ibi conſternatio oritur. Itaque, quod conſentaneum

περ εἰκὸς τοὺς περὶ τὰ μέγιστα διαμαρτάνοντας, τὸ μὲν φύσει θαῤῥαλέον, θρασὺ κατασκευάζομεν, ἀπονενοημένον, ἰταμὸν, ἀναίσχυντον· τὸ δ' εὐλαβὲς φύσει καὶ αἰδῆμον, δειλὸν καὶ ταπεινὸν, φόβων καὶ ταραχῶν μεστόν. Ἂν γάρ τις 12
ἐκεῖ μεταθῇ τὸ εὐλαβὲς, ὅπου προαίρεσις καὶ ἔργα προαιρέσεως, εὐθὺς, ἅμα τῷ θέλειν εὐλαβεῖσθαι, καὶ ἐφ' αὐτῷ κειμένην ἕξει τὴν ἔκκλισιν· ἂν δ' ὅπου τὰ μὴ ἐφ' ἡμῖν ἐστι, καὶ ἀπροαίρετα, πρὸς τὰ ἐπ' ἄλλοις ὄντα τὴν ἔκκλισιν ἔχων, ἀναγκαίως φοβήσεται, ἀκαταστατήσει, ταραχθήσεται. Οὐ γὰρ θάνατος, ἢ πόνος, φοβερόν· ἀλλὰ 13
τὸ φοβεῖσθαι πόνον, ἢ θάνατον. Διὰ τοῦτο ἐπαινοῦμεν τὸν εἰπόντα, ὅτι

Οὐ κατθανεῖν γὰρ δεινὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.

L 5 Ἔδει

taneum erat accidere eis qui maximis in rebus errant, fiduciam, quæ nobis a natura data eſt, in audaciam, in deſperationem, in temeritatem, in impudentiam convertimus: naturalem autem cautionem & pudorem, in timiditatem & humilitatem, timorum & turbarum plenam. Nam ſi quis eo cautionem transtulerit, ubi voluntas eſt & voluntatis opera; ſtatim, ſimulac cavere voluerit, in ſua etiam poteſtate poſitam habebit averſationem: ſin eo, ubi ſunt involuntaria & quæ extra noſtram ſunt poteſtatem, transtulerit cautionem, eaque refugiat quæ in aliorum ſunt poteſtate; neceſſario timebit, trepidabit, perturbabitur. Non enim mors aut dolor eſt terribilis, ſed timor doloris aut mortis. Propterea laudamus eum qui dixit:

Non enim mori eſt malum,
ſed turpiter mori.

Erat

14 Ἔδει οὖν πρὸς μὲν τὸν θάνατον τὸ θάρσος
ἐστράφθαι, πρὸς δὲ τὸν φόβον τοῦ θανάτου
τὴν εὐλάβειαν. νῦν δὲ τὸ ἐναντίον, πρὸς μὲν
τὸν θάνατον, τὴν φυγήν· πρὸς δὲ τὸ περὶ αὐ-
τοῦ δόγμα, τὴν ἀνεπιστρεψίαν, καὶ τὸ ἀφει-
15 δὲς, καὶ τὸ ἀδιαφορητικόν. Ταῦτα δ' ὁ Σω-
κράτης, καλῶς ποιῶν, μορμολύκεια ἐκάλει.
Ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ προσωπεῖα φαίνεται δει-
νὰ καὶ φοβερὰ δι' ἀπειρίαν· τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς
πάσχομεν πρὸς τὰ πράγματα, δι' οὐδὲν ἄλλο,
ἢ ὥσπερ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυ-
16 κείας. Τί γάρ ἐστι παιδίον; Ἄγνοια. Τί ἐστὶ
παιδίον; Ἀμαθία. Ἐπεὶ ὅπου οἶδε κἀκεῖνα,
17 οὐδὲν ἡμῶν ἔλαττον ἔχει. Θάνατος τί ἐστί;
Μορμολύκειον. Στρέψας αὐτὸ, κατάμαθε. ἰδοὺ
πῶς οὐ δάκνει. τὸ σωμάτιον δεῖ χωρισθῆναι
τοῦ πνευματίου, ὡς πρότερον ἐκεχώριστο, ἢ νῦν,
ἢ ὕστερον. Τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ νῦν; εἰ γὰρ
μὴ

Erat igitur adverſus mortem quidem fiducia utendum; adverſus timorem vero mortis, cautione: at nos, e contrario, adverſus mortem fuga averſationeque utimur; adverſus opinionem de ea concipiendam, incuria, temeritate, indifferentia. Has res Socrates, idque recte, larvas nominabat. Nam ut pueris larvæ horribiles & metuendæ videntur propter imperitiam; ita & nos rebus in vita adficimur, non aliâ de cauſſâ, quam ut pueri larvis. Quid enim eſt puer? Ignorantia. Quid eſt puer? Inſcitia. Nam quatenus illa puer novit, non eſt deteriore quam nos conditione. Mors quid eſt? Larva. Inverte eam, & conſidera: vide ut non mordet. Corpuſculum ſeparari oportet ab animula, ut prius etiam ſeparatum fuerat, aut nunc, aut poſt. Quid ergo ægre fers, ſi nunc?

μὴ νῦν, ὕστερον. Διὰ τί; Ἵνα ἡ περίοδος ἀνύ- 18
ηται τοῦ κόσμου· χρείαν γὰρ ἔχει, τῶν μὲν ἐνι-
σταμένων, τῶν δὲ μελλόντων, τῶν δ' ἠνυσμέ-
νων. Πόνος τί ἐστι; Μορμολύκειον. Στρέψον 19
αὐτὸ, καὶ κατάμαθε. τραχέως κινεῖται τὸ σαρ-
κίδιον, εἶτα πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ,
ἡ θύρα ἤνοικται· ἂν λυσιτελῇ, φέρε. Πρὸς πάν- 20
τα γὰρ ἠνοῖχθαι χρὴ τὴν θύραν· καὶ πρᾶγμα
οὐκ ἔχομεν.

Τίς οὖν τούτων τῶν δογμάτων καρπός; Ὅν- 21
περ δεῖ κάλλιστόν τ' εἶναι, καὶ πρεπωδέστατον
τοῖς τῷ ὄντι πεπαιδευμένοις· ἀταραξία, ἀφοβία,
ἐλευθερία. Οὐ γὰρ τοῖς πολλοῖς περὶ τούτων 22
πιστευτέον, οἳ λέγουσι μόνοις ἐξεῖναι παιδεύε-
σθαι τοῖς ἐλευθέροις· ἀλλὰ τοῖς φιλοσόφοις μᾶλ-
λον, οἳ λέγουσι μόνους τοὺς παιδευθέντας ἐλευ-
θέρους εἶναι. Πῶς τοῦτο; Οὕτω. νῦν ἄλλο τι 23
ἐστὶν

nunc? nam ſi nunc non, poſt. Quamobrem? Ut mundi circuitus compleatur: ei enim opus eſt aliis præſentibus, aliis rebus futuris, aliis præteritis. Dolor quid eſt? Larva. Inverte eam, & conſidera. Aſpere movetur caruncula, deinde rurſus molliter: quod ſi tibi non expedit, janua patet; ſi expedit, fer. Ad omnia enim januam patere oportet: ita nihil habebimus negotii.

Quis igitur horum decretorum fructus eſt? Is quem oportet eſſe pulcerrimum, & iis qui revera eruditi ſunt digniſſimum: conſtantia, metu liber animus, libertas. Neque enim vulgo his de rebus eſt credendum, qui ſolis ingenuis licere dicunt erudiri; ſed philoſophis potius, qui, ſolos eruditos eſſe liberos, dicunt. Quomodo iſtud? Sic: numquid igitur aliud eſt libertas, quam licere ita

ἐστὶν ἐλευθερία, ἢ τὸ ἐξεῖναι, ὡς βουλόμεθα, διεξάγειν; Οὐδέν. Λέγετε δή μοι, ὦ ἄνθρωποι, βούλεσθε ζῆν ἁμαρτάνοντες; Οὐ βουλόμεθα.
24 Οὐδεὶς τοίνυν ἁμαρτάνων, ἐλεύθερός ἐστι. Βούλεσθε ζῆν φοβούμενοι; βούλεσθε λυπούμενοι; βούλεσθε ταρασσόμενοι; Οὐδαμῶς. Οὐδεὶς ἄρα οὔτε φοβούμενος, οὔτε λυπούμενος, οὔτε ταρασσόμενος, ἐλεύθερός ἐστιν· ὅστις δ' ἀπήλλακται λυπῶν καὶ φόβων καὶ ταραχῶν, οὗτος τῇ αὐ-
25 τῇ ὁδῷ καὶ τοῦ δουλεύειν ἀπήλλακται. Πῶς οὖν ἔτι ὑμῖν πιστεύσομεν, ὦ φίλτατοι νομοθέται; οὐκ ἐπιτρέπομεν παιδεύεσθαι, εἰ μὴ τοῖς ἐλευθέροις; οἱ φιλόσοφοι γὰρ λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἐπιτρέπομεν ἐλευθέροις εἶναι, εἰ μὴ τοῖς πεπαιδευ-
26 μένοις· τοῦτό ἐστιν, ὁ Θεὸς οὐκ ἐπιτρέπει. Ὅταν οὖν στρέψῃ τις ἐπὶ στρατηγοῦ τὸν αὐτοῦ δοῦλον, οὐδὲν ἐποίησεν; Ἐποίησε. Τί; Ἔστρεψε τὸν αὐτοῦ δοῦλον ἐπὶ στρατηγοῦ. Ἄλλο οὐδέν; Ναί·

ita vivere ut velis? Nihil. Dicite igitur mihi, ô homines, vultisne vivere in peccatis? Nolumus. Nemo igitur delinquens, liber eſt. Vultis vivere metuentes? vultis mœrentes? vultis perturbati? Nequaquam. Nemo ergo, vel metuens, vel mœrens, vel perturbatus, eſt liber: qui autem moleſtiâ, metu & perturbatione liberatus eſt, is eâdem viâ & ſervitute eſt liberatus. Quomodo igitur vobis poſthac credemus, cariſſimi legumlatores? Non ſinemus erudiri, niſi ingenuos? Nam philoſophi aiunt: Nos non ſinimus eſſe liberos, niſi eruditos: hoc eſt, Deus non ſinit. Quum igitur ſervum ſuum coram prætore aliquis circumegit, nihilne egit? Egit. Quid? Coram prætore ſervum ſuum circumegit. Numquid aliud? Immo:

Ναί· καὶ εἰκοστὴν αὐτοῦ δοῦναι ὀφείλει. Τί οὖν; 27
ὁ ταῦτα παθὼν, οὐ γέγονεν ἐλεύθερος; Οὐ μᾶλ-
λον, ἢ ἀτάραχος. Ἐπεὶ σὺ, ὁ ἄλλους στρέφειν 28
δυνάμενος, οὐδένα ἔχεις κύριον; οὐκ ἀργύριον; οὐ
κοράσιον; οὐ παιδάριον; οὐ τύραννον; οὐ φίλον
τινὰ τοῦ τυράννου; Τί οὖν τρέμεις, ἐπί τινα τοι-
αύτην ἀπιὼν περίστασιν;

Διὰ τοῦτο λέγω πολλάκις, ταῦτα μελε- 29
τᾶτε, καὶ ταῦτα πρόχειρα ἔχετε, πρὸς τίνα
δεῖ τεθαῤῥηκέναι, καὶ πρὸς τίνα εὐλαβῶς δια-
κεῖσθαι· ὅτι πρὸς τὰ ἀπροαίρετα θαῤῥεῖν, εὐλα-
βεῖσθαι τὰ προαιρετικά. Ἀλλ' οὐκ ἀνέγνων σοι; 30
οὐδ' ἔγνως τί ποιῶ; Ἐν τίνι; Ἐν λεξειδίοις.
Δεῖξον πῶς ἔχεις πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν· εἰ 31
μὴ ἀποτυγχάνεις ὧν θέλεις, εἰ μὴ περιπίπ-
τεις οἷς οὐ θέλεις. ἐκεῖνα δὲ τὰ περιόδια, ἂν
νοῦν

Immo: viceſimam etiam pro eo ſolvere oportet. Quid ergo? is cui hoc contigit, nonne factus eſt liber? Nihilo magis quam perturbationis expers. Nam tu, qui circumagere alios potes, nullumne habes dominum? non argentum? non puellam? non puerum? non tyrannum? non amicum quemdam tyranni? Quid igitur tremis, ubi hujusmodi quoddam adis diſcrimen?

Propterea ſæpe vos moneo, hæc meditanda eſſe, atque in promtu habenda, quibus in rebus fidentes eſſe oporteat, & quibus in rebus cautos: fidentes eſſe oportere in iis, quæ noſtri non ſunt arbitrii; cautos in his, quæ penes nos ſunt. At nonne recitavi tibi? & nonne noſti quid agam? In quo? in dictiunculis. Oſtendito, quo pacto te habeas quoad adpetitionem & averſationem; annon fruſtreris iis quæ vis; annon incidas in ea quæ non vis. Illos autem bellos verborum circuitus, ſi ſapies, abjicies tandem aliquan-

νοῦν ἔχῃς, ἄρας ποῦ ποτε ἀπαλείψεις. Τί οὖν;
32 *Σωκράτης οὐκ ἔγραφε; Καὶ τίς τοσαῦτα; Ἀλλὰ πῶς; Ἐπεὶ μὴ ἐδύνατο ἔχειν ἀεὶ ἐλέγχοντα αὐτοῦ τὰ δόγματα, ἢ ἐλεγχθησόμενον ἐν τῷ μέρει, αὐτὸς ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξήταζε· καὶ ἀεὶ μίαν γέ τινα*
33 *πρόληψιν ἐγύμναζε χρηστικῶς. Ταῦτα γράφει φιλόσοφος. λεξείδια δὲ καὶ ἡ ὁδὸς, ἣν λέγω, ἄλλοις ἀφίησι, τοῖς ἀναισθήτοις, ἢ τοῖς μακαρίοις, τοῖς σχολὴν ἄγουσιν ὑπὸ ἀταραξίας, ἢ τοῖς μηδὲν τῶν ἑξῆς ὑπολογιζομένοις διὰ μωρίαν.*

34 *Καὶ νῦν, καιροῦ καλοῦντος, ἐκεῖνα δείξεις ἐπελθὼν, καὶ ἀναγνώσῃ, καὶ ἐμπερπερεύσῃ; Ἰδὲ πῶς διαλόγους συντίθημι. Μὴ, ἄνθρωπε· ἀλλ' ἐκεῖνα*
35 *μᾶλλον· Ἰδοὺ πῶς ὀρεγόμενος οὐκ ἀποτυγχάνω. Ἰδοὺ πῶς ἐκκλίνων οὐ περιπίπτω. Φέρε θάνατον, καὶ γνώσῃ.*

quando, ac delebis. Quid ergo? Socrates non ſcripſit? Quis tam multa? Sed quomodo? Cum non ſemper habere poſſet a quo decreta ipſius coarguerentur, aut quem ipſe per vices coargueret; ipſe ſeſe coarguebat, & examinabat; & ſemper unam ſaltem notionem aliquam ſic tractabat, ut ad uſum eam adcommodaret. Hæc ſcribit Philoſophus. Quod vero ad ſermunculos, viamque illam adtinet, quam dico, aliis hæc relinquit, nempe ſenſum non habentibus, aut beatis iſtis qui otium agunt, quoniam ſunt perturbationibus vacui, aut qui nihil eorum quæ ſequuntur reputant propter ſtultitiam.

Et nunc tu, ubi tempus te vocat, iſta oſtentabis adveniens, & recitabis, & inaniter te efferes? Ecce ut dialogos compono. Apage iſta homo! illa potius profer: Ecce ut adpetitione mea non fruſtror: ecce ut in id, quod averſor, non incido. Profer mor-

γνώσῃ. Φέρε πόνους, φέρε δεσμωτήριον, φέρε
ἀδοξίαν, φέρε καταδίκην. Αὕτη ἐπίδειξις νέου 36
ἐκ σχολῆς ἐληλυθότος. Τἄλλα δ' ἄλλοις ἄφες·
μηδὲ φωνήν τις ἀκούσῃ σου περὶ αὐτῶν ποτε·
μηδ', ἂν ἐπαινέσῃ τις ἐπ' αὐτοῖς, ἀνέχου· δόξον
δὲ μηδεὶς εἶναι, καὶ εἰδέναι μηδέν. Μόνον τοῦτο 37
εἰδὼς φαίνου, πῶς μήτ' ἀποτύχῃς ποτὲ, μήτε
περιπέσῃς. Ἄλλοι μελετάτωσαν δίκας, ἄλλοι 38
προβλήματα, ἄλλοι συλλογισμούς· σὺ ἀποθνή-
σκειν, σὺ δεδέσθαι, σὺ στρεβλοῦσθαι, σὺ ἐξορί-
ζεσθαι. πάντα ταῦτα θαῤῥούντως πεποιθότως 39
τῷ κεκληκότι σε ἐπ' αὐτὰ, τῷ ἄξιον τῆς χώ-
ρας ταύτης κεκρικότι, ἐν ᾗ καταταχθεὶς, ἐπι-
δείξεις τίνα δύναται λογικὸν ἡγεμονικὸν, πρὸς
τὰς ἀπροαιρέτους δυνάμεις ἀντιταξάμενον. Καὶ 40
οὕτω τὸ παράδοξον ἐκεῖνο οὐκέτι οὔτ' ἀδύνατον
φανεῖται, οὔτε παράδοξον, ὅτι ἅμα μὲν εὐλα-
βεῖσθαι

mortem; & cognoſces. Profer labores, carcerem, ignominiam, condemnationem. Hæc eſt oſtentatio adoleſcentis e ſchola progreſſi. Reliqua cæteris relinquito; neque quisquam de illis vocem ullam ex te audiat; neque tu laudari te ob ea ſinito; ſed putato, te eſſe neminem, & ſcire nihil. Illud duntaxat te ſcire oſtende, quo pacto neque voto fruſtreris umquam, neque in id quod nolles incidas. Alii cauſſas meditentur forenſes, alii problemata, alii ſyllogiſmos: tu meditare mortem, tu vincula, tu tormenta, tu exſilia: atque hæc omnia ſidenter, atque ita ut qui ei obtemperes, qui te ad illa vocarit, qui te eo loco dignum judicarit, in quo conſtitutus demonſtrares quid poſſit principalis pars animæ ratione prædita, cum ſe rebus iis, quæ juris alieni ſunt, oppoſuerit. Atque ſic paradoxum illud, non amplius aut impoſſibile aut præter opinionem videbitur, ſimul

βεῖσθαι δεῖ, ἅμα δὲ θαῤῥεῖν· πρὸς μὲν τὰ ἀπροαίρετα θαῤῥεῖν, ἐν δὲ τοῖς προαιρετικοῖς εὐλαβεῖσθαι.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ἀταραξίας.

Ὅρα σὺ, ὁ ἀπιὼν ἐπὶ τὴν δίκην, τί θέλεις τη-
2 ρῆσαι, καὶ ποῦ θέλεις ἀνῦσαι. Εἰ γὰρ προαί-
ρεσιν θέλεις τηρῆσαι κατὰ φύσιν ἔχουσαν, πᾶσά
σοι ἀσφάλεια, πᾶσά σοι εὐμάρεια, πρᾶγμα οὐκ
3 ἔχεις. Τὰ γὰρ ἐπὶ σοὶ, αὐτεξούσια καὶ φύ-
σει ἐλεύθερα, θέλων τηρῆσαι, καὶ τούτοις ἀρ-
κούμενος, τίνος ἔτι ἐπιστρέφῃ; Τίς γὰρ αὐτῶν
4 κύριος; Τίς αὐτὰ δύναται ἀφελέσθαι; Εἰ θέλεις
αἰδήμων εἶναι, καὶ πιστὸς, τίς οὐκ ἐάσει σε; Εἰ
θέλεις μὴ κωλύεσθαι, μηδ' ἀναγκάζεσθαι, τίς σε
ἀναγ-

ſimul & cautos & fidentes nos eſſe oportere; fidentes, in rebus non voluntariis; cautos, in rebus quæ noſtri ſunt arbitrii.

CAP. II.

De Inperturbato animi ſtatu.

Vide tu qui in jus ambulas, quid tueri velis, & qua parte velis proficere? Nam ſi voluntatem conſervare ſtudes naturæ conſentaneam, omnia tibi tuta ſunt, omnia facilia, negotium non habes. Si enim, quæ in poteſtate tuâ, quæ tui arbitrii naturâque libera ſunt, ea cuſtodire, iisque contentus eſſe volueris, quid præterea curabis? Quis enim eorum poteſtatem habebit? Quis eripere illa poteſt? Si voles verecundus eſſe & fidelis, quis te non ſinet? Si neque prohiberi neque cogi voles,

ἀναγκάσει ὀρέγεσθαι ὧν οὐ δοκεῖ σοι; τίς ἐκκλί-
νειν ἃ μὴ φαίνεταί σοι; Ἀλλὰ τί; Πράξει μὲν 5
σοι τινὰ, ἃ δοκεῖ φοβερὰ εἶναι· ἵνα δὲ καὶ ἐκ-
κλίνων αὐτὰ πάθῃς, πῶς δύναται ποιῆσαι; Ὅταν 6
οὖν ἐπί σοι ᾖ τὸ ὀρέγεσθαι καὶ ἐκκλίνειν, τίνος
ἔτι ἐπιστρέφῃ; Τοῦτό σοι προοίμιον, τοῦτο διήγη- 7
σις, τοῦτο πίστις, τοῦτο νίκη, τοῦτο ἐπίλογος,
τοῦτο εὐδοκίμησις.

Διὰ τοῦτο ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν ὑπομιμνή- 8
σκοντα, ἵνα παρασκευάζηται πρὸς τὴν δίκην, ἔφη·
Οὐ δοκῶ οὖν σοι ἅπαντι τῷ βίῳ πρὸς τοῦτο πα-
ρασκευάζεσθαι; Ποίαν παρασκευήν; Τετήρηκα, 9
φησὶν, τὸ ἐπ' ἐμοί. Πῶς οὖν; Οὐδὲν οὐδέποτ'
ἄδικον οὔτ' ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ ἔπραξα. Εἰ δὲ 10
θέλεις καὶ τὰ ἐκτὸς τηρῆσαι, τὸ σωμάτιον, καὶ
τὸ οὐσίδιον, καὶ τὸ ἀξιωμάτιον· λέγω σοι, ἤδη
αὐτό-

voles, quis te coget ea adpetere, quæ tibi non adpetenda videntur? Quis averſari, quæ tibi non videntur averſanda? Quid vero? Statuet ille quidem in te nonnulla, quæ terribilia videntur: ſed, ut tu cum declinatione etiam & averſatione patiaris illa, id quî facere poſſit? Cum igitur penes te ſit adpetere & declinare, quid adhuc curas? Hoc tibi exordium eſto, hæc narratio, hæc confirmatio, hæc victoria, hæc peroratio, hæc gloriatio.

Quapropter Socrates ad eum qui ſubmonuerat, ut ſe ad cauſſam dicendam pararet: Quid ergo, inquit, non tibi videor per omnem ætatem ad iſtud me paraſſe? Quâ præparatione? Conſervavi, inquit, id quod penes me fuit. Quo modo ergo? Nihil umquam injuſtum, neque privatim, neque publice feci. Quod ſi vero externa etiam tueri volueris, corpuſculum, reculam, & dignitatulam; dico tibi, jam nunc e veſtigio præpara te, &

αὐτόθεν παρασκευάζου τὴν δυνατὴν παρασκευὴν πᾶσαν· καὶ λοιπὸν σκέπτου καὶ τὴν φύσιν τοῦ
11 δικαστοῦ, καὶ τὸν ἀντίδικον. εἰ γονάτων ἅψασθαι δεῖ, γονάτων ἅψαι· εἰ κλαῦσαι, κλαῦσον· εἰ οἰμῶ-
12 ξαι, οἴμωξον. Ὅταν γὰρ ὑποθῇς τὰ σὰ τοῖς ἐκτὸς, δούλευε τὸ λοιπὸν, καὶ μὴ ἀντισπῶ, καὶ
13 ποτὲ μὲν θέλε δουλεύειν, ποτὲ δὲ μὴ θέλε· ἀλλ' ἁπλῶς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας, ἢ ταῦτα ἢ ἐκεῖνα, ἢ ἐλεύθερος ἢ δοῦλος, ἢ πεπαιδευμένος ἢ ἀπαίδευτος, ἢ γενναῖος ἀλεκτρυὼν ἢ ἀγεννὴς, ἢ ὑπόμενε τυπτόμενος μέχρις ἂν ἀποθάνῃς, ἢ ἀπαγόρευσον εὐθύς· μή σοι γένοιτο πληγὰς πολλὰς
14 λαβεῖν, καὶ ὕστερον ἀπαγορεῦσαι. Εἰ δ' αἰσχρὰ ταῦτα, αὐτόθεν ἤδη δίελε· ποῦ φύσις κακῶν καὶ ἀγαθῶν; οὗ καὶ ἀλήθεια. ὅπου ἀλήθεια, καὶ οὗ φύσις, ἐκεῖ τὸ εὐλαβές· ὅπου ἡ ἀλήθεια, ἐκεῖ τὸ θαῤῥαλέον, ὅπου ἡ φύσις.

Ἐπεὶ

& ſubſidia compara quæcumque potueris; tum deinde conſidera etiam, quodnam ſit & judicis tui ingenium & adverſarii. Si amplectenda ſunt genua; genua amplectere: ſi plorandum; plora: ſi gemendum; geme. Cum enim tua ſemel rebus externis ſubjeceris; quod reliquum eſt, ſervito, nec in diverſa trahitor, ut aliquando ſervire velis, aliquando nolis; ſed ſimpliciter totoque pectore aut hæc, aut illa ſequitor; aut liber, aut ſervus; aut diſciplina imbutus, aut rudis; aut ſtrenuus gallus, aut ignavus eſto; aut ſuſtine verbera uſque ad mortem, aut ſtatim cede; ne tibi accidat, ut, multis jam acceptis plagis, tum demum ultro pugnam omittas. Quod ſi vero hæc turpia ſunt; jam nunc continuo rem explica: ubi ſita eſt natura malorum & bonorum? Ubi & veritas. Ubi veritas & natura, ibi eſt & cautio. Ubi veritas & natura, ibi eſt etiam fiducia.

Nam

Ἐπεὶ τί δοκεῖς; ὅτι τὰ ἐκτὸς τηρῆσαι θέλων 15
Σωκράτης, παρελθὼν ἂν ἔλεγεν, Ἐμὲ δ' Ἄνυτος
καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δὲ
οὔ; Οὕτω μωρὸς ἦν, ἵνα μὴ ἴδῃ ὅτι αὕτη ἡ ὁδὸς 16
ἐνταῦθα οὐ φέρει, ἀλλ' ἄλλῃ; τί οὖν ἐστιν, ὅτι
οὐκ ἔχει λόγον, καὶ προσερεθίζει; Ὡς ὁ ἐμὸς 17
Ἡράκλειτος, περὶ ἀγριδίου πραγμάτιον ἔχων ἐν
Ῥόδῳ, καὶ ἀποδείξας τοῖς δικασταῖς ὅτι δίκαια
λέγει, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν ἐπίλογον, ἔφη· ὅτι, Ἀλλ'
οὔτε δεήσομαι ὑμῶν, οὔτ' ἐπιστρέφομαι τί μέλ-
λετε κρίνειν· ὑμεῖς τε μᾶλλον οἱ κρινόμενοι ἐστὲ,
ἢ ἐγώ. Καὶ οὕτω κατέστρεψε τὸ πραγμάτιον. Τίς 18
χρεία; Μόνον μὴ δέου· μὴ προστίθει δ', ὅτι καὶ
οὐ δέομαι. εἰ μή τι καιρός ἐστιν ἐπίτηδες ἐρεθί-
σαι τοὺς δικαστὰς, ὡς Σωκράτει. Καὶ σὺ, εἰ τοι- 19
οῦτον ἐπίλογον παρασκευάζῃ, τί ἀναμένεις; τί

M 2 ὑπα-

Nam quid putas? ſi externa tueri Socrates voluiſſet, prodeuntem dicturum fuiſſe: „Me quidem Anytus & Melitus occidere „poſſunt, lædere autem „non poſſunt?“ Adeone ſtupidus fuiſſet, ut neſciret, hanc viam non eo ferre, ſed alio? Cur ergo, *ſi externa tueri voluit*, rationem nullam *adverſariorum ſuorum* habet, & inſuper eos irritat? Sic meus Heraclitus, cum de agello negotiolum Rhodi haberet, & judicibus demonſtraſſet cauſſæ ſuæ juſtitiam, progreſſus ad perorationem: „neque orabo vos, inquit, „neque curo quid ſitis pro„nunciaturi: deque vobis „potius, quam de me, ſit ju„dicium.“ Atque ita negotiolum evertit. Quid opus iſto fuit? Tantummodo ne ora; noli autem adjicere, te non eſſe oraturum: niſi forte ferat tempus, ut de induſtria ſint irritandi judices; id quod Socrati uſu venit. Tu igitur, quod ſi talem perorationem paras, quid exſpectas? Cur judicio

20 ὑπακούεις; Εἰ γὰρ σταυρωθῆναι θέλεις, ἔκδεξαι, καὶ ἥξει ὁ σταυρός· εἰ δ' ὑπακοῦσαι λόγος αἱρεῖ καὶ πεῖσαι τό γε παρ' αὐτὸν, τὰ ἑξῆς τούτῳ ποιητέον, τηροῦντι μέντοι τὰ ἴδια.

21 Ταύτῃ καὶ γελοῖόν ἐστι τὸ λέγειν, Ὑπόθου μοι. Τί σοι ὑποθῶμαι; Ἀλλὰ, ποίησόν μου τὴν διάνοιαν,
22 ὅ τι ἂν ἀποβαίνῃ, πρὸς τοῦτο ἁρμόσασθαι. Ἐπεὶ ἐκεῖνό γε ὅμοιόν ἐστιν, οἷον εἰ ἀγράμματος λέγοι, Εἰπέ μοι τί γράψω, ὅταν μοι προβληθῇ τι
23 ὄνομα. Ἂν γὰρ εἴπω, ὅτι Δίων· εἶτα παρελθὼν ἐκεῖνος αὐτῷ προβάλῃ μὴ τὸ Δίωνος ὄνομα,
24 ἀλλὰ τὸ Θέωνος· τί γένηται; τί γράψει; Ἀλλ' εἰ μὲν μεμελέτηκας γράφειν, ἔχεις καὶ παρασκευάσασθαι πρὸς πάντα τὰ ὑπαγορευόμενα. εἰ δὲ μὴ, τί σοι ἐγὼ νῦν ὑποθῶμαι; ἂν γὰρ ἄλλο τι ὑπαγορεύῃ τὰ πράγματα, τί ἐρεῖς, ἢ τί
25 πράξεις; Τούτου οὖν τοῦ καθολικοῦ μέμνησο, καὶ ὑπο-

cio te ſiſtis? Nam ſi in crucem tolli cupis, exſpecta; aderit crux: ſin ratio ſuaſerit, ut pareas judici, & cauſſam tuam, quoad in te eſt, ei probes, cætera his conſentanea facienda ſunt; modo conſerves quæ tua ſunt.

Eâ quoque ratione ridiculum eſt, dicere: mone me. Quid te moneam? Immo, effice ut meus animus, quidquid evenerit, ad id ſe adcommodet. Nam illud quidem perinde eſt, ac ſi illiteratus dicat: Dic mihi quid ſcribam, ubi nomen aliquod propoſitum mihi fuerit. Nam ſi ego Dionis nomen dixero, deinde vero alter accedat, eique non Dionis, ſed Theonis nomen proponat; quid fiet? quid ſcribet? Verum ſi ſcribendo exercitatus fueris, poſſis te parare ad ea omnia ſcribenda quæ dictantur. Sin minus; quid ego nunc te moneam? Nam ſi quid aliud res ipſæ poſtularint, quid dices, aut facies? Hoc igitur univerſale memento, atque

ὑποθήκης οὐκ ἀπορήσεις. Ἐὰν δὲ πρὸς τὰ ἔξω
χάσκῃς, ἀνάγκη σε ἄνω καὶ κάτω κυλίεσθαι,
πρὸς τὸ βούλημα τοῦ κυρίου. Τίς δ' ἐστι κύριος; 26
Ὁ τῶν ὑπὸ σοῦ τινος σπουδαζομένων ἢ ἐκκλινο-
μένων ἔχων τὴν ἐξουσίαν.

ΚΕΦ. γ'.

Πρὸς τοὺς συνιστάντας τινὰς τοῖς φιλοσόφοις.

Καλῶς ὁ Διογένης, πρὸς τὸν ἀξιοῦντα γράμ-
ματα παρ' αὐτοῦ λαβεῖν συστατικά, Ὅτι μὲν
ἄνθρωπος, φησὶν, εἶ, καὶ ἰδὼν γνώσεται· εἰ δ' ἀγα-
θὸς ἢ κακὸς, εἰ μὲν ἔμπειρός ἐστι διαγνῶναι τοὺς
ἀγαθοὺς καὶ κακοὺς, γνώσεται· εἰ δ' ἄπειρος, οὐδ'
ἂν μυριάκις γράψω αὐτῷ. Ὅμοιον γὰρ, ὥσπερ 2
εἰ δραχμὴ συσταθῆναί τινι ἠξίου, ἵνα δοκιμασθῇ.

atque ita non egebis admonitione. Quod ſi vero rebus externis inhiaveris, neceſſe te erit ſurſum ac deorſum volutari, domini arbitratu. Quis autem eſt dominus? Is in cujus poteſtate ſunt ea, quæ a te vel expetuntur, vel fugiuntur.

CAP. III.

Ad eos qui philoſophis aliquos commendant.

Recte Diogenes ad eum, qui commendatitias ab eo literas petebat: Te quidem, inquit, eſſe hominem, cum primum viderit, agnoſcet: utrum vero bonus, an malus ſis, ſiquidem peritus eſt bonos & malos diſcernendi, cognoſcet; ſin imperitus, non cognoſcet, etiamſi ſexcenties ſcripſero. Nam perinde eſt, ac ſi drachma commendari ſe alicui vellet, ut explo-

εἰ ἀργυρογνωμονικός ἐστι, γνώσεται· σὺ γὰρ σαυ-
3 τὴν συστήσεις. Ἔδει οὖν τοιοῦτόν τι ἔχειν ἡμᾶς
καὶ ἐν τῷ βίῳ, οἷον ἐπ' ἀργυρίου, ἵν' εἰπεῖν δύ-
νωμαι καθάπερ ὁ ἀργυρογνώμων λέγει, Φέρε ἣν
4 θέλεις δραχμὴν, καὶ διαγνώσομαι. Ἀλλ' ἐπὶ
συλλογισμῶν, Φέρε ὃν θέλεις, καὶ διακρινῶ σοι
τὸν ἀναλυτικόν τε καὶ μή. Διατί; Οἶδα γὰρ ἀνα-
λύειν συλλογισμούς. ἔχω τὴν δύναμιν, ἣν ἔχειν
δεῖ τὸν ἐπιγνωστικὸν τῶν περὶ συλλογισμοὺς κα-
5 τορθούντων. Ἐπὶ δὲ τοῦ βίου τί ποιῶ; Νῦν μὲν
λέγω ἀγαθὸν, νῦν δὲ κακόν. Τί τὸ αἴτιον; τὸ
ἐναντίον ἢ ἐπὶ τῶν συλλογισμῶν, ἀμαθία καὶ
ἀπειρία.

ΚΕΦ.

exploraretur. Si ſit argentarius, cognoſcet; nam tu te ipſam commendabis. Oportebat igitur nos habere in vita quoque tale aliquid, quale in moneta, ut dicere poſſem, quemadmodum argentarius dicit, Adfer quamvis drachmam, eam ego diſcernam. At vero in re ſyllogiſtica, adfer quem volueris, & dijudicabo tibi, quis ſyllogiſmos reſolvere poſſit, quis non. Quamobrem? Quia novi ſyllogiſmos reſolvere: habeo facultatem, quam eum oportet habere, qui in re ſyllogiſtica bene inſtitutos cognoſcere poſſit. In vita vero quid ago? Nunc dico bonum, nunc malum. Quid cauſſæ eſt? Contrarium quam quod in re ſyllogiſtica evenit, inſcitia nempe atque imperitia.

CAP.

ΚΕΦ. δ'.

Πρὸς τὸν ἐπὶ μοιχείᾳ ποτὲ κατειλημμένον.

Λέγοντος αὐτȣ͂, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρὸς πίστιν γέγονε, καὶ τοῦτο ὁ ἀνατρέπων ἀνατρέπει τὸ ἴδιον τȣ͂ ἀνθρώπου· ἐπεισῆλθέ τις τῶν δοκȣ́ντων φιλολόγων, ὃς κατείληπτό ποτε μοιχὸς ἐν τῇ πόλει. Ὁ δ', Ἀλλ' ἂν, φησὶν, ἀφέντες 2
τȣ͂το τὸ πιστὸν, πρὸς ὃ πεφύκαμεν, ἐπιβουλεύωμεν τῇ γυναικὶ τȣ͂ γείτονος, τί ποιȣ͂μεν; Τί γὰρ ἄλλο, ἢ ἀπόλλυμεν καὶ ἀναιρȣ͂μεν; τίνα; τὸν πιστὸν, τὸν αἰδήμονα, τὸν ὅσιον. Ταῦτα μόνα; γειτνίασιν δ' οὐκ ἀναιροῦμεν; φι- 3
λίαν δ' οὔ; πόλιν δ' οὔ; εἰς τίνα δὲ χώραν αὐτȣ̀ς κατατάσσομεν; Ὡς τίνι σοι χρῶμαι, ἄν-

CAP. IV.

Ad eum qui aliquando in adulterio deprehenſus fuerat.

Dicente eo, hominem ad fidem ſervandam eſſe natum; quam ſententiam qui everteret, eum evertere proprium hominis munus: quidam ingreſſus eſt ex eorum numero, qui literati habentur, aliquando in adulterio deprehenſus in urbe. Tum ille: At, inquit, ſi omiſſa ea fide, ad quam nati ſumus, uxori vicini inſidiamur, quid agimus? Quid aliud, niſi perdimus & evertimus? Quem? Fidelem, verecundum, ſanctum. Hæccine ſola? Vicinitatem porro non evertimus? non amicitiam? non rempublicam? quo denique loco nosmetipſos collocamus? Quo loco te habeam, ô homo? An vicini? an amici? Quo tan-

θρωπε; Ὡς γείτονι; ὡς φίλῳ; Ποίῳ τινί; Ὡς
4 πολίτῃ; Τί σοι πιστεύσω; Εἶτα σκευάριον μὲν
εἰ ἦς οὕτω σαπρὸν, ὥστε σοι πρὸς μηδὲν δύνασθαι
χρῆσθαι, ἔξω ἂν ἐπὶ τὰς κοπρίας ἐῤῥίπτου, καὶ
5 οὐδ' ἐκεῖθεν ἄν τις σε ἀνῃρεῖτο. Εἰ δ' ἄνθρωπος
ὢν, οὐδεμίαν χώραν δύνασαι ἀποπληρῶσαι ἀνθρω-
πικὴν, τί σε ποιήσωμεν; Ἔστω γὰρ, φίλου οὐ δύ-
νασαι τόπον ἔχειν, δούλου δύνασαι; Καὶ τίς σοι
πιστεύσει; Οὐ θέλεις οὖν ῥιφῆναί που καὶ αὐτὸς
ἐπὶ κοπρίαν, ὡς σκεῦος ἄχρηστον, ὡς κόπριον;
6 Εἶτα ἐρεῖς, Οὐδείς μου ἐπιστρέφεται, ἀνθρώπου
φιλολόγου; Κακὸς γὰρ εἶ, καὶ ἄχρηστος. οἷον εἰ
οἱ σφῆκες ἠγανάκτουν, ὅτι οὐδεὶς αὐτῶν ἐπι-
στρέφεται, ἀλλὰ φεύγουσι πάντες, κἄν τις δύ-
7 νηται, πλήξας κατέβαλε. Σὺ κέντρον ἔχεις τοι-
οῦτον, ὥστε ὃν ἂν πλήξῃς, εἰς πράγματα καὶ
ὀδύνας ἐμβάλλειν. Τί σε θέλεις ποιήσωμεν;
Οὐκ ἔχεις που τεθῇς.

Τί

tandem? An civis? Quid tibi credam? Quod ſi vaſculum eſſes ita putre, ut tui nullus uſus eſſet, foras in ſterquilinium projicereris, ac ne inde quidem te quiſquam tolleret. At homo cum ſis, ſi nullum humanum locum ſuſtinere queas, quid tibi faciemus? Eſto te amici locum tenere non poſſe, ſervi potes? Quis tibi fidem habebit? Non igitur & ipſe aliquo in ſterquilinium vis abjici, ut vas inutile & ſterquilinio dignum? Iam tu dices: Nemo me curat, hominem literatum? Nempe quia malus es, & inutilis. Perinde facis, ac ſi veſpæ indignarentur, ſe curari a nemine, ſed vitari ab omnibus, &, ſi quis poſſit, percuſſas projici. Tu eum habes ſtimulum, quo ſi quem percuſſeris, eum in moleſtiam & dolores conjicias. Quid vis tibi faciamus? Non habes quo colloceris.

Quid

Τί οὖν; οὐκ εἰσὶν αἱ γυναῖκες κοιναὶ φύσει; 8
Κἀγὼ λέγω. καὶ γὰρ τὸ χοιρίδιον κοινὸν τῶν κεκλημένων· ἀλλ' ὅταν μέρη γένηται, ἄν σοι φανῇ, ἀνάρπασον ἐλθὼν τὸ τοῦ παρακειμένου μέρος, ἢ λάθρα κλέψον, ἢ παρακαθεὶς τὴν χεῖρα λίχνευε, κἂν μὴ δύνῃ τοῦ κρέως ἀποσπᾶσαι, λίπαινε τοὺς δακτύλους, καὶ περίλειχε. Καλὸς συμπότης, καὶ σύνδειπνος Σωκρατικός.
Ἄγε, τὸ δὲ θέατρον οὐκ ἔστι κοινὸν τῶν πολι- 9
τῶν; Ὅταν οὖν καθίσωσιν, ἐλθὼν, ἄν σοι
φανῇ, ἔκβαλέ τινα αὐτῶν. Οὕτω καὶ αἱ γυ- 10
ναῖκες φύσει κοιναί. Ὅταν δ' ὁ νομοθέτης, ὡς ἑστιάτωρ, διέλῃ αὐτὰς, οὐ θέλεις καὶ αὐτὸς ἴδιον μέρος ζητεῖν, ἀλλὰ τὸ ἀλλότριον ὑφαρ-
πάζεις καὶ λιχνεύεις; Ἀλλὰ καὶ φιλολόγος 11
εἰμὶ, καὶ Ἀρχέδημον νοῶ. Ἀρχέδημον τοίνυν νοῶν,

μοιχὸς

Quid ergo? nonne ſunt communes naturâ mulieres? Adſentior. Nam & porcellus communis eſt eorum qui ſunt invitati: ſed cum in partes diſſectus & diſtributus fuerit; tu, ſi tibi videbitur, i & partem rape ejus qui tibi adſidet, aut furare clanculum, aut immiſſa manu carpe, &, quod ſi de carne nihil poteris avellere, pinguedine imbue digitos & delinge. O egregium compotorem, & convivam Socraticum! Age vero, nonne & theatrum commune eſt civium? cum igitur conſederint, tu adeſto, ubi viſum fuerit, & eorum aliquem ejicito. Sic etiam mulieres naturâ ſunt communes. Ubi autem legislator, tamquam convivator, eas diviſerit, tu non vis tuam tibi partem quærere, ſed potius alienam rapies, & liguries? At homo literatus ſum, & Archedemum intelligo! Ergo tu Archedemum intelligens, adul-

μοιχὸς ἴσθι, καὶ ἄπιστος, καὶ ἀντὶ ἀνθρώπου λύ-
κος, ἢ πίθηκος. Τί γὰρ διαφέρει;

ΚΕΦ. ε'.

Πῶς συνυπάρχει μεγαλοφροσύνη καὶ ἐπιμέλεια.

Αἱ ὗλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν οὐκ ἀδιά-
2 φορος. Πῶς οὖν τηρήσει τις ἅμα μὲν τὸ εὐστα-
θὲς καὶ ἀτάραχον, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς, καὶ
μὴ εἰκαῖον, μήδ' ἐπισεσυρμένον; Ἂν μιμῆται
3 τοὺς κυβεύοντας. Αἱ ψῆφοι ἀδιάφοροι, οἱ κύ-
βοι ἀδιάφοροι. Πόθεν οἶδα τί μέλλει πίπτειν;
Τῷ πεσόντι δ' ἐπιμελῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι,
4 τοῦτο ἤδη ἐμὸν ἔργον ἐστίν. Οὕτω τοίνυν τὸ
προηγούμενον καὶ ἐπὶ τοῦ βίου ἔργον ἐκεῖνο· δίελε
τὰ πράγματα, καὶ διάστησον, καὶ εἰπέ· Τὰ
ἔξω

adulter eſto, & perfidus, & loco hominis lupus aut ſimius! Quid enim intereſt?

CAP. V.

Quo pacto cum Magnitudine animi Diligentia conjungatur.

Materiæ ſunt indifferentes; ſed earum uſus non eſt indifferens. Quo pacto igitur homo ſimul conſtantiam & animi tranquillitatem, ſimulque diligentiam tuebitur, ut neque temere neque negligenter res ſuas agat? Si eos imitetur qui ludunt teſſeris. Calculi ſunt indifferentes, teſſeræ ſunt indifferentes. Unde ſciam, quid ſit caſurum? Eo autem quod ceciderit, diligenter & artificioſe uti, hoc vero meum munus eſt. Sic etiam in vita præcipuum illud munus eſt, ut res diſtinguas ac diſcernas, dicens: Externæ res in mea

ἔξω οὐκ ἐπ' ἐμοὶ, προαίρεσις ἐπ' ἐμοί. Ποῦ ζη- 5
τήσω τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ κακόν; Ἔσω ἐν τοῖς
ἐμοῖς. Ἐν δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις μηδέποτε μήτ'
ἀγαθὸν ὀνομάσῃς, μήτε κακὸν, μήτ' ὠφέ-
λειαν, μήτε βλάβην, μήτ' ἄλλο τι τῶν τοι-
ούτων.

Τί οὖν; ἀμελῶς τούτοις χρηστέον; Οὐδαμῶς. 6
τοῦτο γὰρ πάλιν τῇ προαιρέσει κακόν ἐστι, καὶ
ταύτῃ παρὰ τὴν φύσιν. ἀλλ' ἅμα μὲν ἐπιμε- 7
λῶς, ὅτι ἡ χρῆσις οὐκ ἀδιάφορον· ἅμα δ' εὐστα-
θῶς καὶ ἀταράχως, ὅτι ἡ ὕλη οὐ διαφέρουσα.
Ὅπου γὰρ τὸ διάφορον, ἐκεῖ οὔτε κωλῦσαί μέ τις 8
δύναται, οὔτ' ἀναγκάσαι. ὅπου κωλυτὸς καὶ
ἀναγκαστός εἰμι, ἐκείνων ἡ μὲν τεῦξις οὐκ ἐπ'
ἐμοὶ, οὐδ' ἀγαθὸν ἢ κακόν· ἡ χρῆσις δ' ἢ κακὸν,
ἢ ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐπ' ἐμοί. Δύσκολον δὲ μῖξαι 9
καὶ

mea parte non ſunt; voluntas in mea parte eſt. Ubi quæram bonum & malum? Intrinſecus, in meis. In alienis autem numquam nec bonum nominabis, nec malum, nec utilitatem, nec damnum, neve quidquam aliud ex hoc genere.

Quid ergo? negligenter iſtis utendum eſt? Nequaquam: nam hoc rurſus voluntati malum eſt, adeoque contra naturam: ſed partim diligenter, quia uſus eorum non eſt indifferens; partim conſtanter & animo non perturbato, quoniam materia indifferens. Nam ubi intereſt aliquid, ibi neque prohibere me quiſquam poteſt, neque cogere: ubi vero & prohiberi & cogi poſſum, earum rerum adeptio non penes me eſt, & neque bonum, neque malum; uſus autem earum aut bonum aut malum eſt, ſed in mea poteſtate ſitus. Eſt autem difficile, miſcere hæc

καὶ συναγαγεῖν ταῦτα, ἐπιμέλειαν τοῦ προσπεπονθότος ταῖς ὕλαις, καὶ εὐστάθειαν τοῦ ἀνεπιστρεπτοῦντος· πλὴν οὐκ ἀδύνατον. εἰ δὲ μὴ,
10 ἀδύνατον τὸ εὐδαιμονῆσαι. Ἀλλ' οἷόν τι ἐπὶ τοῦ πλοῦ ποιοῦμεν. Τί μοι δύναται; Τὸ ἐκλέξασθαι τὸν κυβερνήτην, τοὺς ναύτας, τὴν ἡμέραν,
11 τὸν καιρόν. Εἶτα χειμὼν ἐμπέπτωκε. Τί οὖν ἔτι μοι μέλει; τὰ γὰρ ἐμὰ ἐκπεπλήρωται. ἄλλου ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, τοῦ κυβερνήτου. Ἀλλὰ καὶ ἡ
12 ναῦς καταδύεται. Τί οὖν ἔχω ποιῆσαι; Ὃ δύναμαι, τοῦτο μόνον ποιῶ· μὴ φοβούμενος ἀποπνίγωμαι, οὐδὲ κεκραγὼς, οὐδ' ἐγκαλῶν τῷ Θεῷ,
13 ἀλλ' εἰδὼς, ὅτι τὸ γενόμενον καὶ φθαρῆναι δεῖ. οὐ γάρ εἰμι αἰὼν, ἀλλ' ἄνθρωπος, μέρος τῶν πάντων, ὡς ὥρα ἡμέρας· ἐνστῆναί με δεῖ, ὡς τὴν
14 ὥραν, καὶ παρελθεῖν, ὡς ὥραν. Τί οὖν μοι διαφέρει, πῶς

hæc duo inter ſeſe, & in unum conferre, diligentiam ejus qui rebus adficitur, & conſtantiam illius qui nihil easdem curat; nec tamen impoſſibile: alioquin impoſſibile eſſet felicitatis compotem fieri. Sed ſimiliter faciendum atque in navigatione facimus. Quid ego præſtare poſſum? Eligere gubernatorem, nautas, diem, opportunitatem. Poſt ingruit tempeſtas. Quid igitur mihi porro curæ eſt? nam meo ſum functus munere? Alterius eſt hoc argumentum, gubernatoris. At & navis mergitur. Quid igitur eſt quod faciam? Quod poſſum, id ſolum ago: ut non perterritus ſuffocer, neque clamitans, neque Deum accuſans; ſed ut qui norim, quod natum ſit, ei etiam eſſe pereundum: neque enim ſum natura æterna, ſed homo; pars univerſi, ut hora diei: adeſſe me oportet, ut horam; & præterire, ut horam. Quid igitur meâ intereſt, quomodo

πῶς παρέλθω; πότερον πνιγεὶς ἢ πυρέξας; διὰ
γὰρ τοιούτου τινὸς δεῖ παρελθεῖν με.

Τοῦτο ὄψει ποιοῦντας καὶ τοὺς σφαιρίζοντας 15
ἐμπείρως. οὐδεὶς αὐτῶν διαφέρεται περὶ τοῦ ἁρ-
παστοῦ, ὡς περὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ· περὶ δὲ τοῦ
βάλλειν καὶ δέχεσθαι. λοιπὸν ἐν τούτῳ ἡ εὐ- 16
ρυθμία, ἐν τούτῳ ἡ τέχνη, τὸ τάχος, ἡ εὐγνω-
μοσύνη· ἵν' ἐγὼ μηδ' ἂν τὸν κόλπον ἐκτείνω, δύ-
νωμαι λαβεῖν αὐτό· ὁ δὲ, ἂν βάλω, λαμβά-
νει. Ἂν δὲ μετὰ ταραχῆς καὶ φόβου δεχώμε- 17
θα ἢ βάλλωμεν αὐτὸ, ποία ἔτι παιδιά; πῦ
δέ τις εὐσταθήσει; ποῦ δέ τις τὸ ἑξῆς ὄψεται
ἐν αὐτῇ; Ἀλλ' ὁ μὲν ἐρεῖ βάλε, μὴ βάλῃς· ὁ
δὲ, μίαν ἔβαλες. Τοῦτο δὲ μάχη ἐστὶ, καὶ οὐ
παιδιά.

Τοιγαροῦν Σωκράτης ᾔδει σφαιρίζειν. Πῶς; 18
Παίζειν ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Λέγε μοι, φησὶν,
Ἄνυτε,

modo prætercam? utrum ſuffocatione, an febri? nam tali quopiam modo eſt mihi prætereundum.

Idem facere & eos videbis, qui pila ſcite ludunt. Nemo eorum de harpaſto contendit, tamquam de bono aut malo; ſed de eo jaciendo, & rurſus excipiendo. Igitur in hoc omnis ſolertia ponitur, in hoc ars, celeritas, dexteritas; ut ego, nec ſi ſinum expandero, id excipere poſſim; alius vero, ſi jecero, excipiat. Quod ſi vero cum perturbatione & metu vel exceperimus vel emiſerimus, quis jam ludus? quis conſtantiæ locus erit? ubi conſpicietur ludi ordo? Sed alius dicet, jace! alius, ne jace! alius, unam jeciſti. Rixa hæc eſt, non ludus.

Quocirca Socrates pila ſciebat ludere. Quomodo? Jocari in judicio. Dic mihi, inquit, Anyte, quomodo

Ἄνυτε, πῶς με φῂς Θεὸν οὐ νομίζειν; Οἱ Δαίμονές σοι τίνες εἶναι δοκοῦσιν; οὐχὶ ἤτοι Θεῶν παῖδές εἰσιν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων καὶ Θεῶν μεμιγμέ-
19 νοι τινές; Ὁμολογήσαντος δέ· Τίς οὖν σοι δοκεῖ δύνασθαι ἡμιόνους μὲν ἡγεῖσθαι εἶναι, ὄνους δὲ μή; Ὡς ἀρπαστίῳ παίζων. Καὶ τί ἐκεῖ ἐν μέσῳ ἀρπάστιον; Τὸ ζῆν, τὸ δεδέσθαι, τὸ φυγαδευθῆναι, τὸ πιεῖν φάρμακον, τὸ γυναικὸς ἀφαι-
20 ρεθῆναι, τὸ τέκνα ὀρφανὰ καταλιπεῖν. Ταῦτα ἦν ἐν μέσῳ οἷς ἔπαιζεν· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἔπαιζε, καὶ ἐσφαίριζεν εὐρύθμως. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, τὴν μὲν ἐπιμέλειαν σφαιριστικωτάτην, τὴν δὲ ἀδιαφο-
21 ρίαν ὡς ὑπὲρ ἀρπαστίου. Δεῖ γὰρ πάντως περί τινα τῶν ἐκτὸς ὑλῶν φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνην ἀποδεχόμενον· ἀλλ', οἵα ἂν ᾖ ἐκείνη, τὴν περὶ αὐτὴν φιλοτεχνίαν ἐπιδεικνύοντα. Οὕτω καὶ ὁ ὑφάντης, οὐκ ἔρια ποιεῖ, ἀλλ', οἷα ἂν παραλάβῃ, περὶ αὐτὰ

modo me ais Deum eſſe non putare? Dæmones tibi quinam eſſe videntur? Nonne ii vel Deorum filii ſunt, vel ex Diis & hominibus commiſti? Quod cum ille conſenſiſſet; Quis ergo, inquit, tibi videtur cenſere poſſe, mulos eſſe, nec vero eſſe aſinos? Sic jocatus eſt, quaſi pila luderet. Quæ vero ibi fuit propoſita pila? Vita, vincula, exſilium, potio veneni, abreptio ab uxore, filiorum derelictio patre orborum. Hæc in medio erant, quibus ludebat: nihilominus tamen ludebat, & pilam ſcite mittebat. Sic & nos diligentiam, ut in pilæ ludo, ſummam adhibeamus; at indifferentiam, quaſi de pila ageretur. Omnino enim in externa aliqua materia elaborandum eſt; at non, quod eam per ſe probes; ſed, qualiscumque illa fuerit, ſolertiam in ea tuam ut demonſtres. Sic etiam textor lanam non facit; ſed qualemcunque

αὐτὰ φιλοτεχνεῖ. Ἄλλος σοι δίδωσι τροφὰς καὶ 22
κτῆσιν, καὶ αὐτὰ ταῦτα δύναται ἀφελέσθαι, καὶ
τὸ σωμάτιον αὐτό. σὺ λοιπὸν παραλαβὼν τὴν ὕλην,
ἐργάζου. εἶτα ἂν ἐξέλθῃς μηδὲν παθὼν, οἱ μὲν 23
ἄλλοι ἀπαντῶντές σοι συγχαρήσονται, ὅτι ἐσώθης·
ὁ δ᾽ εἰδὼς βλέπειν τὰ τοιαῦτα, ἂν μὲν ἴδῃ ὅτι
εὐσχημόνως ἀνεστράφης ἐν τούτῳ, ἐπαινέσει καὶ
συνησθήσεται· ἂν δὲ δι᾽ ἀσχημοσύνην τινὰ διασεσωσμένον, τὰ ἐναντία. Ὅπου γὰρ τὸ χαίρειν εὐλόγως, ἐκεῖ καὶ τὸ συγχαίρειν.

Πῶς οὖν λέγεται τῶν ἐκτός τινα κατὰ φύ- 24
σιν, καὶ παρὰ φύσιν; Ὥσπερ ἂν εἰ ἀπόλυτοι
ἦμεν. τῷ γὰρ ποδὶ κατὰ φύσιν εἶναι ἐρῶ τὸ καθαρῷ εἶναι· ἀλλ᾽, ἂν αὐτὸν ὡς πόδα λάβῃς, καὶ ὡς μὴ ἀπόλυτον, καθήξει αὐτὸν καὶ εἰς πηλὸν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάνθας πατῆσαι, καὶ

ἔστιν

que acceperit, eam tractat. Alius tibi largitur victum & poſſeſſiones, eademque rurſus eripere poteſt, ipſumque corpuſculum una. Tu, quod ſupereſt, acceptam materiam tracta. Poſt, ubi ſine clade *e certamine* fueris egreſſus, alii obviam facti tibi gratulabuntur, quod incolumis evaſeris: qui autem talia ſcienter ſpectat, is, ſiquidem te viderit in eo decenter eſſe verſatum, collaudabit & congratulabitur; ſin cum aliquo dedecore evaſiſſe intellexerit, contrarium faciet. Nam ubi gaudere rationi conſentaneum eſt, ibidem etiam congratulari.

Quo pacto igitur dicuntur rerum externarum aliæ ſecundum naturam eſſe, aliæ contra naturam? *Id quidem ita dicitur*, quaſi a communi ſocietate ſoluti eſſemus. Nam pedi ſecundum naturam eſſe dicam, ut mundus ſit a ſordibus; quod ſi vero eum ut pedem conſideres, & non ut ſeparatum aliquid; conveniet eum aliquando & lutum in-

gredi,

ἔστιν ὅτε ἀποκοπῆναι ὑπὲρ τοῦ ὅλου· εἰ δὲ μή, οὐκέτι ἐστὶ πούς. τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῶν ὑπο-
25 λαβεῖν δεῖ. Τί εἶ; Ἄνθρωπος. Εἰ μὲν ὡς ἀπόλυτον σκοπεῖς, κατὰ φύσιν ἐστὶ, ζῆσαι μέχρι γήρως, πλουτεῖν, ὑγιαίνειν. εἰ δ' ὡς ἄνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλου τινὸς, δι' ἐκεῖνο τὸ ὅλον νῦν μέν σοι νοσῆσαι καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεῦσαι, νῦν δ' ἀπορηθῆναι, πρὸ ὥρας δ'
26 ἔστιν ὅτε ἀποθανεῖν. Τί οὖν ἀγανακτεῖς; οὐκ οἶδας, ὅτι ὡς ἐκεῖνος οὐκέτι ἐστὶ πούς, οὕτως οὐδὲ σὺ ἄνθρωπος; Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; Μέρος πόλεως, πρώτης μὲν τῆς ἐκ Θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μεταταῦτα δὲ τῆς ὡς ἔγγιστα λεγομένης,
27 ἥ τις ἐστὶ μικρὸν τῆς ὅλης μίμημα. Νῦν οὖν ἐμὲ κρίνεσθαι; Νῦν οὖν ἄλλον πυρέσσειν; ἄλλον πλεῖν; ἄλλον ἀποθνήσκειν; ἄλλον κατακεκρίσθαι; Ἀδύνα-

gredi, & ſuper ſpinis incedere, & interdum etiam reſecari pro corpore univerſo; alioqui pes non amplius eſſet: Tale aliquid etiam de nobis eſt exiſtimandum. Quid es? Homo. Siquidem te ut aliquid a communi ſocietate ſolutum conſideras, ſecundum naturam eſt, vivere usque ad ſenectam, florere opibus, valere: ſin ut hominem & partem alicujus univerſi, ob univerſum illud nunc ægrotare tibi convenit, nunc navigare, & pericula adire, nunc inopiâ conflictari, aliquando etiam ante tempus mori. Quid ergo ægre fers? an neſcis, quemadmodum ille non amplius pes eſt, ita & te non amplius eſſe hominem? Quid enim eſt homo? Pars civitatis, primum, ejus quæ ex diis conſtat & hominibus: deinde illius quæ proxime ita dicitur, quæ eſt parvum quoddam univerſæ illius ſimulacrum. Nunc ergo me in judicium vocari! Nunc ergo alium febricitare! alium navigare! alium emori! alium condemnatum

'Αδύνατον γὰρ ἐν τοιούτῳ σώματι, ἐν τούτῳ τῷ
περιέχοντι, τούτοις τοῖς συζῶσι, μὴ συμπίπτειν
ἄλλοις ἄλλα τοιαῦτα. Σὸν οὖν ἔργον, ἐλθόντα 29
εἰπεῖν ἃ δεῖ, διαθέσθαι ταῦτα ὡς ἐπιβάλλει.
Εἶτα ἐκεῖνος λέγει, Κρινῶ σε ἀδικεῖν. Εὖ σοι γέ- 30
νοιτο. ἐποίησα ἐγὼ τὸ ἐμόν· εἰ δὲ καὶ σὺ τὸ σὸν
ἐποίησας, ὄψει αὐτός. ἔστι γάρ τις κἀκείνου κίνδυνος, μή σε λανθανέτω.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ ἀδιαφορίας.

Τὸ συνημμένον ἀδιάφορον· ἡ κρίσις ἡ περὶ αὐτοῦ οὐκ ἀδιάφορος, ἀλλ' ἢ ἐπιστήμη, ἢ δόξα, ἢ ἀπάτη. Οὕτω τὸ ζῆν ἀδιάφορον, ἡ χρῆσις οὐκ ἀδιάφορος.
Μή ποτ' οὖν, ὅταν εἴπῃ τις ὑμῖν ἀδιαφο- 2
ρεῖν

tum eſſe! *Quid mirum?* neque enim fieri poteſt, ut in tali corpore, tali cœlo, talibus convictoribus, non aliis alia hujus generis accidant. Tuum igitur munus eſt, ut dicas ea quæ decet, atque iſta adminiſtres ut convenit. Poſt ille dicit: Reum te agam injuriarum. Bene tibi ſit: Ego feci quod meum fuit: an vero & tu feceris tuum, ipſe videris; eſt enim aliquod illius quoque periculum, ne te lateat.

CAP. VI.

De indifferentia.

Pronunciatum connexum, res indifferens eſt: judicium autem de illo, non eſt res indifferens; ſed aut ſcientia, aut opinio, aut error. Sic & vita eſt res indifferens; vitæ autem uſus non eſt indifferens. Neque igitur, ſi quando vobis dixerit aliquis,

ρεῖν καὶ ταῦτα, ἀμελεῖς γίνεσθε· μήθ' ὅταν
εἰς ἐπιμέλειάν τις ὑμᾶς παρακαλῇ, ταπεινοὶ,
3 καὶ τὰς ὕλας τεθαυμακότες. Καλὸν δὲ τὸ εἰδέ-
ναι τὴν αὑτοῦ παρασκευὴν καὶ δύναμιν, ἵν' ἐν οἷς
μὴ παρεσκεύασαι, ἡσυχίαν ἄγῃς· μηδ' ἀγα-
νακτῇς, εἴ τινες ἄλλοι πλεῖόν σου ἔχουσιν ἐν
4 ἐκείνοις. καὶ γὰρ σὺ ἐν συλλογισμοῖς πλεῖον ἀξιώ-
σεις σεαυτὸν ἔχειν· κἂν ἀγανακτῶσιν ἐπὶ τούτῳ,
παραμυθήσῃ αὐτούς· Ἐγὼ ἔμαθον, ὑμεῖς δ' οὔ.
5 Οὕτω καὶ ὅπου τινὸς χρεία τριβῆς, μὴ ζήτει τὸ
ἀπὸ τῆς χρείας περιγινόμενον· ἀλλ' ἐκείνου μὲν
παραχώρει τοῖς περιτετριμμένοις, σοὶ δ' ἀρκείτω
τὸ εὐσταθεῖν.

6 Ἄπελθε, καὶ ἄσπασαι τὸν δεῖνα. Πῶς; Οὐ
ταπεινῶς. Ἀλλ' ἐξεκλείσθην. Διὰ θυρίδος γὰρ
οὐκ ἔμαθον εἰσέρχεσθαι· ὅταν δὲ κεκλεισμένην
εὕρω τὴν θύραν, ἀνάγκη μ' ἢ ἀποχωρῆσαι, ἢ
διὰ

quis, etiam hæc indifferentia eſſe, negligentes eſtote; neque, ſi quis ad diligentiam vos excitarit humiles, & materiarum admiratores eſtote. Iuvabit vero ſua quemque ſubſidia ſuamque facultatem noſſe, ut, quas ad res inſtructus non ſis, in iis otium agas; neque ægre feras, ſi qui alii plus in illis poſſint. Nam tu quoque in ratiocinationibus plus tibi vindicabis; &, quod ſi id alii ægre tulerint, conſolaberis eos, ac, te didiciſſe, dices, illos non item. Sic etiam, ubi aliqua exercitatio requiritur, ne id quærito quod ex ea adquiritur: ſed illud quidem exercitatis concedito. tu vero conſtantiâ contentus eſto.

Abi & ſaluta illum. Quomodo? Non humiliter. At excluſus ſum. Nempe per feneſtram ingredi non didici: cum autem clauſam januam invenero, neceſſe eſt

διὰ τῆς θυρίδος εἰσελθεῖν. Ἀλλὰ καὶ λάλησον 7
αὐτῷ. Λαλῶ. Τίνα τρόπον; Οὐ ταπεινῶς.
Ἀλλ᾽ οὐκ ἐπέτυχες. Μὴ γὰρ σὸν τοῦτο τὸ ἔρ- 8
γον ἦν, ἀλλ᾽ ἐκείνου. τί οὖν ἀντιποιῇ τοῦ ἀλ-
λοτρίου; ἀεὶ μέμνησο ὅ τι σὸν, καὶ τί ἀλλό-
τριον· καὶ οὐ ταραχθήσῃ. Διὰ τοῦτο καλῶς ὁ 9
Χρύσιππος λέγει, ὅτι, Μέχρις ἂν ἄδηλά μοι ᾖ
τὰ ἑξῆς, ἀεὶ τῶν εὐφυεστέρων ἔχομαι πρὸς τὸ
τυγχάνειν τῶν κατὰ φύσιν· αὐτὸς γάρ μ᾽ ὁ Θεὸς
τοιούτων ἐκλεκτικὸν ἐποίησεν. εἰ δέ γε ᾔδειν, ὅτι 10
νοσεῖν μοι καθείμαρται νῦν, καὶ ὥρμων ἂν ἐπ᾽
αὐτό. καὶ γὰρ ὁ πούς, εἰ φρένας εἶχεν, ὥρμα
ἂν ἐπὶ τὸ πηλοῦσθαι.

Ἐπεί τοι τίνος ἕνεκα γίνονται στάχυες; Οὐχ 11
ἵνα καὶ ξηρανθῶσιν; Ἀλλὰ ξηραίνονται μὲν, οὐχ
ἵνα δὲ καὶ θερισθῶσιν; οὐ γὰρ ἀπόλυτοι γίνονται.

eſt ut aut diſcedam, aut per feneſtram ingrediar. At etiam alloquere illum. Alloquar. Quo pacto? Non humiliter. At voti compos non factus es. Verum illud tuum munus non fuit, ſed illius. Quid igitur alienum tibi vindicas? Semper memento quid tuum ſit, quid alienum; nec perturbaberis. Quapropter recte Chryſippus: „Quoad, inquit, ea „quæ futura ſunt, obſcura „mihi fuerint, amplector „ea quæ ad naturæ conſer„vationem ſunt aptiora: „nam ipſe Deus hæc eli„gendi facultatem mihi im„pertiit. Quod ſi vero ſci„rem, in fatis mihi eſſe, „ut nunc ægrotarem, etiam „ſponte eo tenderem. nam „& pes, ſi mentem habe„ret, ſponte lutum ingre„deretur.“

Qua de cauſſa naſcuntur ſpicæ? Nonne ut areſcant? Nonne autem areſcunt, ut demetantur? neque enim abſo-

12 εἰ οὖν αἴσθησιν εἶχον, εὔχεσθαι αὐτοὺς ἔδει, ἵνα
μὴ θερισθῶσι μηδέποτε; τοῦτο δὲ κατάρα ἐστὶν
13 ἐπὶ σταχύων, τὸ μηδέποτε θερισθῆναι. Οὕτως
ἰστέον, ὅτι καὶ ἐπ᾽ ἀνθρώπων κατάρα ἐστὶ, τὸ
μὴ ἀποθανεῖν· ὅμοιον τῷ μὴ πεπανθῆναι, μηδὲ
14 θερισθῆναι. Ἡμεῖς δ᾽ ἐπειδὴ οἱ αὐτοί ἐσμεν, ἅμα
μὲν οὓς δεῖ θερισθῆναι, ἅμα δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ
παρακολουθοῦντες ὅτι θεριζόμεθα, διὰ τοῦτο ἀγα-
νακτοῦμεν. οὔτε γὰρ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, οὔτε με-
μελετήκαμεν τὰ ἀνθρωπικὰ, ὡς οἱ ἱππικοὶ τὰ
15 ἱππικά. Ἀλλὰ Χρυσάντας μὲν παίειν μέλλων
τὸν πολέμιον, ἐπειδὴ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν ἀνα-
καλούσης, ἀνέσχεν· οὕτω προὐργιαίτερον ἔδοξεν
αὐτῷ, τὸ τοῦ στρατηγοῦ πρόσταγμα, ἢ τὸ ἴδιον
16 ποιεῖν· ἡμῶν δ᾽ οὐδεὶς θέλει, οὐδὲ τῆς ἀνάγκης
καλούσης, εὐλύτως ὑπακοῦσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλάον-
τες καὶ στένοντες πάσχομεν ἃ πάσχομεν, καὶ
πε-

abſolutæ per ſe ſunt *in rerum natura.* Quod ſi igitur ſenſum haberent, votane facere deberent, ne umquam demeterentur? Ea vero ſpicis exſecratio foret, numquam eas demeti. Sic hominibus etiam exſecrationem fore ſciendum eſt, numquam eos emori: neque aliud id eſſe, quam neque matureſcere umquam, neque demeti. Nos autem cum iidem ſimus, quos & demeti oportet, & qui iſtud ipſum intelligamus, nos demeti; propterea ſuccenſemus. Neque enim ſcimus qui ſimus, neque res humanas ita meditatas habemus, ut equites res equeſtres. Sed Chryſantas quidem percuſſurus hoſtem, cum receptui cani audiviſſet, cohibuit impetum; adeo præſtantius ei videbatur imperatoris, quam ſuam exſequi, voluntatem: noſtrûm autem nemo vult ne neceſſitati quidem vocanti promte obtemperare; ſed plorantes & gementes pati-

περιστάσεις αὐτὰ καλοῦντες. Ποίας περιστάσεις, 17
ἄνθρωπε; Εἰ περιστάσεις λέγεις τὰ περιεστηκό-
τα, πάντα περιστάσεις εἰσίν· εἰ δ' ὡς δύσκολα
καλεῖς, ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ γενόμενον φθα-
ρῆναι; Τὸ δὲ φθεῖρον, ἢ μάχαιρά ἐστιν, ἢ τρο- 18
χὸς, ἢ θάλασσα, ἢ κεραμὶς, ἢ τύραννος. Τί σοι
μέλει, ποίᾳ ὁδῷ καταβῇς εἰς ᾅδου; ἴσαι πᾶσαί
εἰσιν. Εἰ δὲ θέλεις ἀκοῦσαι τἀληθῆ, συντομωτέ- 19
ρα, ἣν πέμπει ὁ τύραννος. Οὐδέποτ' οὐδεὶς τύ-
ραννος ἓξ μησί τινα ἔσφαξε· πυρετὸς δὲ καὶ ἐνι-
αυτῷ πολλάκις. Ψόφος ἐστὶ ταῦτα πάντα, καὶ
κόμπος κενῶν ὀνομάτων.

Τῇ κεφαλῇ κινδυνεύω ἐπὶ Καίσαρος. Ἐγὼ δ' 20
οὐ κινδυνεύω, ὃς οἰκῶ ἐν Νικοπόλει, ὅπου σεισμοὶ
τοσοῦτοι; Σὺ δ' αὐτὸς ὅταν διαπλέῃς τὸν Ἀδρίαν,
τίνι κινδυνεύεις, οὐ τῇ κεφαλῇ; Ἀλλὰ καὶ τῇ 21
ὑπο-

patimur quæ nobis accidunt, & περιστάσεις iſta vocamus. Quales περιστάσεις, homo? Si περιστάσεις ea vocas quæ te circumſtant, omnia ſunt περιστάσεις: ſin res aſperas ſic appellas, quid in eo ineſt aſperum, ut, ortum quod ſit, idem & intereat? Id autem quod interimit, aut gladius eſt, aut rota, aut mare, aut teſta, aut tyrannus. Quid tua refert, quâ viâ deſcendas ad orcum? Omnes viæ pares ſunt. Quod ſi verum audire volueris, compendioſior ea eſt, quâ te tyrannus mittit. Numquam ullus tyrannus per ſex menſes quemquam jugulavit: febris autem, ſæpe per totum annum. Strepitus hæc omnia ſunt, & jactatio inanium verborum.

In periculo capitis ſum apud Cæſarem. Ego vero non periclitor, qui Nicopoli habitem, ubi tot ſunt terræmotus? Et tu ipſe, cum Adriam transmittis, cujus rei diſcrimen adis? non-

ὑπολήψει κινδυνεύω. Τῇ σῇ; πῶς; τίς γάρ σε
ἀναγκάσαι δύναται ὑπολαβεῖν τι, ὧν οὐ θέλεις;
Ἀλλὰ τῇ ἀλλοτρίᾳ; Καὶ ποῖός ἐστι κίνδυνος
22 σοὶ, ἄλλους τὰ ψευδῆ ὑπολαβεῖν; Ἀλλ᾽ ἐξο-
ρισθῆναι κινδυνεύω. Τί ἐστιν ἐξορισθῆναι; ἀλλα-
χοῦ εἶναι ἢ ἐν Ῥώμῃ; Ναί. τί οὖν, ἂν εἰς Γύα-
ρα πεμφθῶ; Ἂν σοι ποιῇ, ἀπελεύσῃ. εἰ δὲ
μὴ, ἔχεις ποῦ ἀντὶ Γυάρων ἀπέλθῃς, ὅπου κἀ-
κεῖνος ἐλεύσεται, ἄν τε θέλῃ, ἄν τε μὴ, ὁ
23 πέμπων σε εἰς Γύαρα. Τί λοιπὸν ὡς ἐπὶ μεγάλα
ἀνέρχῃ; Μικρότερά ἐστι τῆς παρασκευῆς· ἵν᾽
εἴπῃ νέος εὐφυὴς, ὅτι, Οὐκ ἦν τοσούτου, τοσού-
των μὲν ἀκηκοέναι, τοσαῦτα δὲ γεγραφέναι, το-
σούτῳ δὲ χρόνῳ παρακεκαθικέναι γεροντίῳ οὐ πολ-
24 λοῦ ἀξίῳ. Μόνον ἐκείνης τῆς διαιρέσεως μέμνησο,
καθ᾽ ἣν διορίζεται τὰ σὰ, καὶ τὰ οὐ σά· μή
25 ποτ᾽ ἀντιποιήσῃ τινὸς τῶν ἀλλοτρίων. Βῆμα,
καὶ

nonne capitis? At de opinione etiam periclitor. De tua-ne? Quomodo? Quis enim te cogere poſſit opinari quod nolis? An de aliena? Quod vero tuum eſt periculum, ſi alii falſa opinentur? At in periculo relegationis ſum. Quid eſt relegari? Annon, alibi eſſe quam Romæ? Immo: quid ergo, ſi in Gyara mittar? Si tibi conducit, abibis: ſin minus, habes quo pro Gyaris abeas; quo & ille veniet, ſive nolens ſive volens, qui te in Gyara mittit. Quid igitur tandem, tamquam ad magna, Romam proficiſceris. Minora iſta ſunt hac præparatione: ita ut dicturus ſit adoleſcens bonæ indolis, non fuiſſe tanti, tam multa audiviſſe, tam multa ſcripſiſſe, tanto tempore ſenecioni haud magni pretii adſediſſe. Illius duntaxat diviſionis memineris, quâ diſtinguuntur quæ tua ſunt, & quæ non ſunt; ne quid umquam alienum tibi vindices.

καὶ φυλακὴ, τόπος ἐστὶν ἑκάτερον, ὁ μὲν ὑψηλὸς, ὁ δὲ ταπεινός· ἡ προαίρεσις δ' ἴση, ἂν ἴσην αὐτὴν ἐν ἑκατέρῳ φυλάξαι θέλῃς, δύναται φυλαχθῆναι. Καὶ τότ' ἐσόμεθα ζηλωταὶ Σωκρά- 26
τους, ὅταν ἐν φυλακῇ δυνώμεθα παιᾶνας γράφειν. Μέχρι δὲ νῦν ὡς ἔχομεν, ὅρα εἰ ἠνεσχό- 27
μεθα ἂν ἐν τῇ φυλακῇ ἄλλου τινὸς ἡμῖν λέγοντος, Θέλεις ἀναγνῶ σοι παιᾶνας; Τί μοι πράγματα παρέχεις; οὐκ οἶδας τὰ ἔχοντά με κακά; ἐν τούτοις γάρ μοι ἐστίν; Ἐν τίσιν οὖν; Ἀποθνήσκειν μέλλω. Ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται;

dices. Tribunal & carcer, utrumque locus eſt, alter editus, alter humilis: voluntas autem, ſi utroque loco parem conſervare volueris, poteſt par eademque conſervari. Et tunc Socratis æmulatores erimus, cum in carcere pæanas ſcribere poterimus. Hactenus autem ut adfecti ſumus, vide num ferremus alium quemdam in carcere nobis dicentem, Visne tibi Pæanas recitem? Quid mihi negotium faceſſis? an neſcis quibus ſim in malis? hoccine mihi in his licet? In quibus vero? Mortem ſum obiturus. Numquid vero reliqui homines immortales erunt?

ΚΕΦ. ζʹ.

Πῶς μαντευτέον.

Διὰ τὸ ἀκαίρως μαντεύεσθαι, πολλὰ πολλοὶ κα-
2 θήκοντα παραλείπομεν. Τί γὰρ ὁ μάντις δύνα-
ται πλέον ἰδεῖν θανάτου, ἢ κινδύνου, ἢ νόσου, ἢ
3 ὅλως τῶν τοιούτων; Ἂν οὖν δέῃ κινδυνεῦσαι ὑπὲρ
τοῦ φίλου, ἂν δὲ καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ
καθήκῃ, ποῦ μοι καιρὸς ἔτι μαντεύεσθαι; οὐκ
ἔχω τὸν μάντιν ἔσω, τὸν εἰρηκότα μοι τὴν οὐ-
σίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ; τὸν ἐξηγη-
4 μένον τὰ σημεῖα ἀμφοτέρων; Τί οὖν ἔτι χρείαν
ἔχω τῶν σπλάγχνων, ἢ τῶν οἰωνῶν; ἀλλ᾽ ἀνέ-
5 χομαι λέγοντος ἐκείνου, Συμφέρει σοι; Τί γάρ
ἐστι συμφέρον, οἶδε; τί ἐστιν ἀγαθὸν, οἶδε;
μεμάθηκεν, ὥσπερ τὰ σημεῖα τῶν σπλάγχνων,
οὕτω

CAP. VII.

Quo pacto ſint conſulendi Vates.

Propter intempeſtivam divinationis curam, multi multa officia negligimus. Quid enim vates prævidere amplius poteſt, quam mortem, aut periculum, aut morbum, aut aliquid denique ejus generis? Quod ſi igitur diſcrimen adeundum pro amico eſt, aut etiam mortem pro eo oppetere convenit; quis mihi jam adhuc divinandi locus? nonne intus habeo vatem, qui naturam boni & mali mihi ediſſeruit? qui utriusque ſigna enarravit? Quid ergo præterea requiro aruſpicinam aut augurium? At eum fero, cum dicit, Hoc tibi conducibile eſt? Quid enim ſit conducibile, novit-ne ille? quid ſit bonum, novit? num, ut viſce-

οὕτω σημεῖά τινα ἀγαθῶν καὶ κακῶν; εἰ γὰρ τούτων οἶδε σημεῖα, καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν οἶδε, καὶ δικαίων καὶ ἀδίκων. Ἄνθρωπε, σύ 6
μοι λέγε, τί σημαίνεται, ζωὴ ἢ θάνατος, πενία ἢ πλοῦτος· πότερον δὲ συμφέρει ταῦτα, ἢ ἀσύμφορά ἐστιν, οὐ σοῦ μέλλω πυνθάνεσθαι.
Διὰ τί ἐν γραμματικοῖς οὐ λέγεις· ἐνθάδ' οὖν, 7
ὅπου πάντες ἄνθρωποι πλανώμεθα, καὶ πρὸς
ἀλλήλους μαχόμεθα; Διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ καλῶς 8
εἶπεν, ἡ πέμψαι θέλουσα τῇ Γρατίλλῃ ἐξωρισμένῃ τὸ πλοῖον τῶν ἐπιμηνίων, κατὰ τὸν εἰπόντα, ὅτι ἀφαιρήσεται αὐτὰ Δομιτιανός· Μᾶλλον θέλω, φησὶν, ἵν' ἐκεῖνος αὐτὰ ἀφέληται, ἢ ἐγὼ μὴ πέμψω.

Τί οὖν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ συνεχῶς μαντεύεσθαι 9
ἄγει; Ἡ δειλία, τὸ φοβεῖσθαι τὰς ἐκβάσεις. Διὰ τοῦτο κολακεύομεν τοὺς μάντεις· Κληρονο-

viſcerum, ſic etiam bonorum & malorum ſigna dicit? nam ſi horum ſigna novit, honeſtorum etiam & turpium novit, & juſtorum & injuſtorum. Homo, tu mihi dic, quid portendatur, vita an mors, paupertas an divitiæ: utrum vero hæc conducant, necne, non ex te auditurus ſum. Cur in grammaticis non dicis; ſed hîc demum, de rebus ubi omnes homines erramus, & inter nos diſſentimus? Quapropter recte illa mulier, quæ cum Gratillæ relegatæ navem cibaria vehentem miſſura eſſet, ei qui dixerat, fore ut Domitianus illa eriperet, reſpondit: Malo ut Domitianus eripiat, quam ut ego non mittam.

Quid ergo nos ad frequentes divinationes adducit? Timiditas, ſolicitudo de eventu. Propterea vatibus adulamur. Domine, capiamne patris hereditatem?

μήσω, Κύριε, τὸν πατέρα; Ἴδωμεν· ἐπεκθυσώμεθα. Ναὶ, Κύριε, ὡς ἡ τύχη θέλει. Ἐπὰν εἴπῃ, Κληρονομήσεις· ὡς παρ' αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν εἰληφότες, εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ. Διὰ
10 τοῦτο κἀκεῖνοι λοιπὸν ἐμπαίζουσιν ἡμῖν. Τί οὖν; Δεῖ δίχα ὀρέξεως ἔρχεσθαι, καὶ ἐκκλίσεως· ὡς ὁ ὁδοιπόρος πυνθάνεται παρὰ τοῦ ἀπαντήσαντος, ποτέρα τῶν ὁδῶν φέρει· οὐκ ἔχων ὄρεξιν πρὸς τὸ τὴν δεξιὰν μᾶλλον φέρειν ἢ τὴν ἀριστεράν. οὐ γὰρ τούτων τινὰ ἀπελθεῖν θέλει, ἀλλὰ τὴν
11 φέρουσαν. Οὕτως ἔδει καὶ ἐπὶ τὸν Θεὸν ἔρχεσθαι, ὡς ὁδηγόν· ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμεθα, οὐ παρακαλοῦντες αὐτοὺς, ἵνα τοιαῦτα μᾶλλον ἡμῖν δεικνύωσιν, ἀλλ', οἷα ἐνδείκνυνται, τούτων
12 τὰς φαντασίας δεχόμενοι. Νῦν δὲ τρέμοντες τὸν ὀρνιθάριον κρατοῦμεν, καὶ τὸν Θεὸν ἐπικαλούμενοι δεόμεθα αὐτοῦ· Κύριε ἐλέησον, ἐπίτρεψόν

tem? Videamus: rem divinam faciamus. Sane, domine, ut fortuna volet. Si dixerit, Capies hæreditatem: tamquam ab ipſo hæreditatem acceperimus, ſic ei gratias agimus. Itaque reliquum eſt, ut illudant illi nobis. Quid ergo? Citra adpetitionem & averſationem eſt accedendum: quemadmodum viator ex obvio quærit, utra via ſit inſiſtenda; neque cupit, ut dextra potius, quam ſiniſtra, eo quo vult ducat; neque enim harum alterutrâ pergere vult, ſed eâ quæ recta ducat. Sic etiam ad Deum erat accedendum, tamquam ad viæ ducem: quemadmodum oculis utimur, quos non obſecramus, ut tales res potius oſtendant; ſed, quales illi res nobis oſtendunt, tales imagines earum accipimus. Nunc vero trementes augurem manu prehendimus, Deumque invocantes precamur eum: Domine miſerere noſtri!

τρεψόν μοι ἐξελθεῖν. Ἀνδράποδον, ἄλλο γάρ 13
τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο οὖν τι ἄμεινον,
ἢ τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν; Τί, τὸ ὅσον ἐπὶ σοὶ, 14
διαφθείρεις τὸν κριτὴν, παράγεις τὸν σύμβουλον;

ΚΕΦ. η'.

Τίς ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ.

Ὁ Θεὸς ὠφέλιμος. ἀλλὰ καὶ τἀγαθὸν ὠφέλιμον. εἰκὸς οὖν, ὅπου ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ
εἶναι καὶ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ. Τίς οὖν οὐσία Θεοῦ; 2
Σάρξ; Μὴ γένοιτο. Ἀγρός; Μὴ γένοιτο. Φήμη; μὴ γένοιτο. Νοῦς, ἐπιστήμη, λόγος
ὀρθός; Ναί. Ἐνταῦθα τοίνυν ἁπλῶς ζήτει τὴν 3
οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ. ἐπεί τοι μή τι αὐτὴν ἐν φυτῷ

ſtri! Fac mihi exeundi poteſtatem! Mancipium, numquid aliud mavis, quam quod melius? quid vero aliud melius, quam quod Deo viſum eſt? Cur, quantum in te eſt, judicem corrumpis, & conſiliarium ſeducis?

CAP. VIII.

Quæ ſit natura boni.

Deus (*ſua natura*) prodeſt: ſed & Bonum prodeſt: conſentaneum eſt igitur, ubi Dei natura ſit, ibi & Boni eſſe naturam. Quæ eſt igitur natura Dei? An caro? Abſit. Ager? Abſit. Fama? Abſit. Mens, ſcientia, recta ratio? Certe. Hîc igitur omnino naturam boni quærito. Etenim anne in planta illud quæris? Non. An in

φυτῷ ζητεῖς; Οὔ. Μή τι ἐν ἀλόγῳ; Οὔ. Ἐν
λογικῷ οὖν ζητῶν, τί ἔτι ἀλλαχοῦ ζητεῖς, ἢ
4 ἐν τῇ παραλλαγῇ τῇ πρὸς τὰ ἄλογα; Τὰ
φυτὰ οὐδὲ φαντασίαις χρηστικά ἐστι, διὰ τοῦ-
το οὐ λέγεις ἐπ' αὐτῶν τὸ ἀγαθόν. δεῖται οὖν
5 τὸ ἀγαθὸν χρήσεως φαντασιῶν. Ἆρα γε μόνης;
εἰ γὰρ μόνης, λέγε, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις
τὰ ἀγαθὰ εἶναι, καὶ εὐδαιμονίαν καὶ κακοδαι-
6 μονίαν. νῦν δ' οὐ λέγεις, καὶ καλῶς ποιεῖς· εἰ
γὰρ καὶ τὰ μάλιστα χρῆσιν φαντασιῶν ἔχει,
ἀλλὰ παρακολούθησίν γε τῇ χρήσει τῶν φαντα-
σιῶν οὐκ ἔχει. καὶ εἰκότως. ὑπηρετικὰ γὰρ γέ-
7 γονεν ἄλλοις, οὐκ αὐτὰ προηγούμενα. Ὁ ὄνος
ἐπεὶ γέγονε μή τι προηγουμένως; οὔ· ἀλλ' ὅτι
νώτου χρείαν εἴχομεν, βαστάζειν τι δυναμένου.
ἀλλὰ, νὴ Δία, καὶ περιπατοῦντος αὐτοῦ χρείαν
εἴχομεν· διὰ τοῦτο προσείληφε καὶ τὸ χρῆσθαι
φαν-

in bruto? Non. Cum igitur in eo quæras, quod ſit rationis particeps; cur adhuc alibi quæris, quam in eo quo animal ratione præditum præſtat bruto? Plantæ quia ne viſorum quidem uſum habent, ea de cauſſa Bonum in eis eſſe negas. Bonum igitur uſum viſorum requirit. Num vero hoc duntaxat? Quod ſi hoc tantum, dic in reliquis etiam animantibus ineſſe Bona, ineſſe felicitatem & infelicitatem. Nunc id tu non dicis; & recte facis. Nam ut maxime ſint viſorum uſu prædita; id tamen non habent, ut viſorum uſum intelligant: & merito: nam ad aliorum miniſterium ea deſtinata ſunt, non quæ principatum teneant. Aſinus enim num ad principatum natus eſt? Non: ſed, quod tergo nobis opus erat, quod onera ferre poſſet. Enimvero & id ſane nobis fuit opus, ut is ambulare poſſet: eaque de cauſſa uſum etiam

φαντασίαις· ἄλλως γὰρ περιπατεῖν οὐκ ἐδύνατο.
καὶ λοιπὸν αὐτοῦ που πέπαυται. εἰ δὲ καὶ αὐ- 8
τός που προσειλήφει παρακολουθεῖν τῇ χρήσει
τῶν φαντασιῶν· καὶ δῆλον ὅτι κατὰ λόγον οὐκ
ἔτ᾽ ἂν ἡμῖν ὑπετέτακτο, οὐδὲ τὰς χρείας ταύ-
τας παρεῖχεν, ἀλλ᾽ ἦν ἂν ἴσος ἡμῖν καὶ ὅμοιος.

Οὐ θέλεις οὖν ἐκεῖ ζητεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγα- 9
θοῦ, οὗ μὴ παρόντος, ἐπ᾽ οὐδενὸς τῶν ἄλ-
λων θέλεις λέγειν τὸ ἀγαθόν; Τί οὖν; οὐκ 10
ἔστι Θεῶν ἔργα κἀκεῖνα; Ἔστιν, ἀλλ᾽ οὐ
προηγούμενα, οὐδὲ μέρη Θεῶν. Σὺ δὲ προηγού- 11
μενον εἶ· σὺ ἀπόσπασμα εἶ τοῦ Θεοῦ· ἔχεις
τι ἐν σεαυτῷ μέρος ἐκείνου. Τί οὖν ἀγνοεῖς σου
τὴν εὐγένειαν; Τί οὐκ οἶδας, πόθεν ἐλήλυθας;
Οὐ θέλεις μεμνῆσθαι ὅταν ἐσθίῃς, τίς ὢν 12
ἐσθίεις, καὶ τίνα τρέφεις; ὅταν συνουσίᾳ χρῇ,
τίς

iam viſorum accepit: aliter enim ambulare non potuiſſet. Cæterum hic tandem ceſſatum eſt. Quod ſi illud etiam eſſet ei datum, ut viſorum uſum intelligeret; conſequens ſcilicet foret, ut noſtrum imperium eſſet recuſaturus, neque uſus nobis illos præbiturus, ſed par nobis, noſtrique ſimilis futurus.

Non igitur in eo naturam Boni vis quærere, quo non præſente, nequaquam in cæteris Bonum eſſe poſitum dixeris? Quid igitur? annon & illa Deorum ſunt opera? Sunt; at non præcipua, neque Deorum partes. Tu vero principale quiddam es; tu aliquid es a Deo avulſum; tu habes in te aliquam Dei partem. Cur ergo nobilitatem tuam ignoras? Cur neſcis, unde veneris? Non meminiſſe vis, cum edis, qui ſis qui edas, & quem alas? Cum uxoris con-

τίς ἂν χρῇ; ὅταν ὁμιλίᾳ, ὅταν γυμνάζῃ, ὅταν διαλέγῃ, οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν τρέφεις; θεὸν γυμνάζεις; θεὸν περιφέρεις, τάλας, καὶ ἀγνοεῖς.
13 Δοκεῖς με λέγειν ἀργυροῦν τινα ἢ χρυσοῦν ἔξωθεν; Ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτὸν, καὶ μολύνων οὐκ αἰσθάνῃ, ἀκαθάρτοις μὲν διανοήμασι, ῥυπαραῖς
14 δὲ πράξεσι. Καὶ ἀγάλματος μὲν τοῦ Θεοῦ παρόντος, οὐκ ἂν τολμήσαις τι τούτων ποιεῖν, ὧν ποιεῖς· αὐτοῦ δὲ τοῦ Θεοῦ παρόντος ἔσωθεν, καὶ ἐφορῶντος πάντα, καὶ ἐπακούοντος, οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἐνθυμούμενος καὶ ποιῶν, ἀναίσθητε τῆς σαυτοῦ φύσεως, καὶ θεοχόλωτε.

15 Λοιπὸν ἡμεῖς τί φοβούμεθα, ἐκπέμποντες νέον ἐπί τινας πράξεις ἐκ τῆς σχολῆς, μὴ ἄλλως ποιήσῃ τι, μὴ ἄλλως φάγῃ, μὴ ἄλλως συνουσιάσῃ, μὴ ταπεινώσῃ αὐτὸν ῥάκη περιτεθέντα, μὴ ἐπάρῃ κομψὰ

conſuetudine uteris, qui ſis qui utaris? cum colloqueris, cum exerceris, cum diſputas, an neſcis te Deum alere? Deum exercere? Deum circumfers, miſer; & ignoras. Num me argenteum aliquem dicere putas, aut auratum extrinſecus? In te ipſo fers; teque eum inquinare non animadvertis, cum impuris cogitationibus, tum ſordidis actionibus. Et ſimulacro quidem Dei præſente non auderes quidquam eorum facere quæ facis: ipſo autem Deo præſente intrinſecus, & omnia tum intuente, tum audiente, non pudet te iſta cogitare & facere; ignare naturæ tuæ, & Diis inviſe!

Proinde quid timemus, cum adoleſcentem e ſchola ad res aliquas obeundas ablegamus, ne quid ſecus faciat, ne intemperanter comedat, ne ſe libidinibus polluat, ne vel humilem abjectumque eum reddant circumjecti panni, vel animum

κομψὰ ἱμάτια; Οὗτος οὐκ οἶδεν αὐτοῦ θεόν. οὗ- 16
τος οὐκ οἶδε, μετὰ τίνος ἀπέρχεται. Ἀλλ' ἀνε-
χόμεθα λέγοντος αὐτοῦ· Σὲ ἤθελον ἔχειν; Ἐκεῖ 17
τὸν θεὸν οὐκ ἔχεις; εἶτ' ἄλλον τινὰ ζητεῖς, ἐκεῖ-
νον ἔχων; ἢ ἄλλα σοι ἐρεῖ ἐκεῖνος ἢ ταῦτα;
Ἀλλ' εἰ μὲν τὸ ἄγαλμα ἦς τὸ Φειδίου, ἢ Ἀθηνᾶ, 18
ἢ ὁ Ζεύς, ἐμέμνησο ἂν καὶ σαυτοῦ καὶ τοῦ τεχνί-
του· καί, εἴ τινα αἴσθησιν εἶχες, ἐπείρω ἂν μη-
δὲν ἀνάξιον ποιεῖν τοῦ κατασκευάσαντος, μηδὲ σε-
αυτοῦ, μηδ' ἐν ἀπρεπεῖ σχήματι φαίνεσθαι τοῖς
ὁρῶσι. Νῦν δέ σε ὅτι ὁ Ζεὺς πεποίηκε, διὰ τοῦτο 19
ἀμελεῖς οἷόν τινα δείξεις σεαυτόν; Καί τοι ὁ τεχνί-
της τῷ τεχνίτῃ ὅμοιος; ἢ τὸ κατασκεύασμα τῷ
κατασκευάσματι; Καὶ ποῖον ἔργον τεχνίτου εὐθὺς 20
ἔχει τὰς δυνάμεις ἐν ἑαυτῷ, ἃς ἐμφαίνει διὰ τῆς
κατασκευῆς; οὐχὶ λίθος ἐστίν, ἢ χαλκός, ἢ
χρυσός, ἢ ἐλέφας; καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Φειδίου,
ἅπαξ

mum ejus tumefaciant elegantes veſtes? Hic deum ſuum ignorat: hic neſcit, quo comite abeat. At eum ferimus dicentem, Te comitem habere vellem? An ibi Deum non habes? an, cum illum habeas, requiris alium? an is alia tibi dicet, quam hæc? At ſi Phidiæ ſtatua eſſes, ſive Minerva, ſive Jupiter; tui opificis memini ſſes, &, ſi quem haberes ſenſum, operam dares, ne quid indignum vel eo qui te fabricâſſet, vel temet ipſo, admitteres, neve indecoro habitu ab iis conſpicereris, qui te ſpectarent. Nunc, quia te Jupiter fecit; idcirco, qualem te demonſtres, non curas? Atqui eſtne artifex artifici ſimilis, aut opificium opificio? Ne longius abeam; cujus artificis opus ejusmodi eſt, ut eas in ſe vires habeat, quas per fabricam demonſtrat? nonne lapis eſt, aut æs, aut aurum, aut ebur? Nam Phidiæ quidem Minerva, ſemel

ἅπαξ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα, καὶ τὴν Νίκην ἐπ' αὐτῆς
δεξαμένη, ἕστηκεν οὕτως ὅλῳ τῷ αἰῶνι. τὰ δὲ
τοῦ Θεοῦ, κινούμενα, ἔμπνοα, χρηστικὰ φαντα-
21 σιῶν, δοκιμαστικά. Τούτου τοῦ δημιουργοῦ κατα-
σκεύασμα ὤν, καταισχύνεις αὐτόν; Τί δ', ὅτι
οὐ μόνον σε κατεσκεύασεν, ἀλλὰ καὶ σοὶ μόνῳ
22 ἐπίστευσε, καὶ παρακατέθετο; Οὐδὲ τούτου με-
μνήσῃ, ἀλλὰ καὶ καταισχύνεις τὴν ἐπιτροπήν; Εἰ
δέ σοι ὀρφανόν τινα ὁ Θεὸς παρέθετο, οὕτως ἂν
23 αὐτοῦ ἠμέλεις; Παραδέδωκέ σοι σεαυτὸν, καὶ λέ-
γει· Οὐκ εἶχον ἄλλον πιστότερόν σου, τοῦτόν μοι
φύλασσε τοιοῦτον, οἷος πέφυκεν, αἰδήμονα, πιστὸν,
ὑψηλὸν, ἀκατάπληκτον, ἀπαθῆ, ἀτάραχον. εἶτα
σὺ οὐ φυλάσσεις.

24 Ἀλλ' ἐροῦσι· Πόθεν ἡμῖν οὗτος ὀφρὺν ἐνήνο-
χε, καὶ σεμνοπροσωπεῖ; Οὔπω κατ' ἀξίαν. ἔτι
γὰρ

mel porrectâ manu, in eamque Victoriâ receptâ, ſic per omne ſtat ævum: Dei autem opera moventur, ſpirant, viſis utuntur, eaque explorant. Hujus opificis cum fabrica ſis, pudore illum adficis? Quid porro, quod te non fecit modo, ſed & tibi uni te credidit, & tuæ fidei commiſit? Ne hoc quidem recordabere; ſed & id ipſum, quod fidei tuæ commiſſum eſt, fœdabis? At vero ſi quem tibi pupillum Deus tradidiſſet, itane eum negligeres? Tradidit tibi temet ipſum, aliumque ſe habuiſſe te fideliorem negat: „Hunc, inquit, mihi „conſerva talem, qualis ſuâ „naturâ eſt, verecundum, „fidelem, ſublimem, im„perterritum, perturbatio„ne tumultuque vacuum.“ Tu vero eum non conſervas!

At dicent: „Unde nobis „iſte ſupercilium hoc adtu„lit, & vultus gravitatem „præ ſe fert?“ Immo vero; nondum uti par eſt. Nondum enim confido eis quæ didici,

γὰρ οὐ θαῤῥῶ οἷς ἔμαθον, καὶ συγκατεθέμην·
ἔτι τὴν ἀσθένειαν τὴν ἐμαυτοῦ φοβοῦμαι. Ἐπεί 25
τοι ἄφετέ με θαῤῥῆσαι· καὶ τότε ὄψεσθε βλέμ-
μα οἷον δεῖ, καὶ σχῆμα οἷον δεῖ· τότε ὑμῖν δεί-
ξω τὸ ἄγαλμα, ὅταν τελειωθῇ, ὅταν στιλπνωθῇ.
Τί δοκεῖτε; Ὀφρύν; Μὴ γένοιτο. μὴ γὰρ ὁ 26
Ζεὺς ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ ὀφρὺν ἀνέσπακεν; ἀλλὰ
πέπηγεν αὐτοῦ τὸ βλέμμα, οἷον δεῖ εἶναι τοῦ
ἐροῦντος·

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλόν.

Τοιοῦτον ὑμῖν δείξω ἐμαυτὸν, πιστὸν, αἰδήμονα, 27
γενναῖον, ἀτάραχον. Μή τι οὖν ἀθάνατον, ἀγή- 28
ρων, μή τι ἄνοσον; ἀλλ' ἀποθνήσκοντα θείως,
νοσοῦντα θείως. Ταῦτα ἔχω, ταῦτα δύναμαι·
τὰ δ' ἄλλα οὔτε ἔχω, οὔτε δύναμαι. Δείξω 29
ὑμῖν

didici, & quibus adſenſus ſum: adhuc imbecillitatem meam timeo. Etenim ſinite me paululum ſumere animos; tum videbitis vultum qualem decet, & habitum qualem decet: tum vobis oſtendam ſtatuam, cum abſoluta fuerit, cum expolita. Quid putatis? Supercilium eſſe hoc? Abſit. Numquid enim Jupiter Olympius ſupercilium adtollit? *Non;* ſed vultus ejus fixus eſt, ut ejus eſſe decet, qui dicturus ſit:

Non enim promiſſum meum revocabile, neque fallax.

Talem me præbebo vobis; fidelem, verecundum, fortem, perturbatione vacuum. Num ergo immortalem, ſenectutis aut morborum expertem? *Non;* ſed eum, qui divinitus moriatur, qui divinitus ægrotet. Hæc habeo, hæc poſſum; reliqua nec habeo, nec poſſum. Oſtendam vobis nervos philoſophi. Qua-

ὑμῖν νεῦρα φιλοσόφου. Ποῖα νεῦρα; Ὄρεξιν ἀναπότευκτον, ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ὁρμὴν καθήκουσαν, πρόθεσιν ἐπιμελῆ, συγκατάθεσιν ἀπρόπτωτον. Ταῦτα ὄψεσθε.

ΚΕΦ. θʹ.

Ὅτι οὐ δυνάμενοι τὴν τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι, τὴν τοῦ Φιλοσόφου προσλαμβάνομεν.

Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν, αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγ-
2 γελίαν πληρῶσαι. Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; Ζῶον, φησὶ, λογικὸν, θνητόν. Εὐθὺς ἐν τῷ λογικῷ, τίνων χωριζόμεθα; Τῶν θηρίων. Καὶ τίνων ἄλλων; Τῶν προβάτων, καὶ τῶν ὁμοίων.
3 Ὅρα οὖν, μή τι πως ὡς θηρίον ποιήσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἐπλήρωσας τὴν

Quales nervos? Adpetitionem fruſtrationis expertem; averſationem caſibus non obnoxiam; impetum convenientem; propoſitum induſtrium; adſenſionem non temerariam. Hæc videbitis.

CAP. IX.

Cum hominis officium præſtare non poſſimus, philoſophi munus nos profiteri.

Res non vulgaris eſt, vel hoc ſolum, hominis præſtare officium. Quid enim eſt homo? Animal, inquit, rationis particeps, mortale. Jam ſtatim, rationis uſu, a quibus diſtinguimur? A feris. A quibus præterea? Ab ovibus, & aliis ejus generis. Cave igitur, ne quid forte inſtar feræ facias: alioqui hominem

τὴν ἐπαγγελίαν. ὅρα, μή τι ὡς πρόβατον· εἰ
δὲ μὴ, καὶ οὕτως ἀπώλετο ὁ ἄνθρωπος. Τίνα 4
οὖν ποιοῦμεν ὡς πρόβατα; Ὅταν τῆς γαστρὸς
ἕνεκα, ὅταν τῶν αἰδοίων, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥυ-
παρῶς, ὅταν ἀνεπιστρέπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν;
Ἐπὶ τὰ πρόβατα. Τί ἀπωλέσαμεν; Τὸ λογι-
κόν. Ὅταν μαχίμως, καὶ βλαβερῶς, καὶ θυ- 5
μικῶς, καὶ ὠστικῶς· ποῦ ἀπεκλίναμεν; Ἐπὶ τὰ
θηρία. Λοιπὸν, οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰ- 6
σὶν, οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν
ἔστιν εἰπεῖν, Λέων με καὶ φαγέτω. Διὰ πάντων 7
δὲ τούτων ἀπόλλυται ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελία.
Πότε γὰρ σώζεται συμπεπλεγμένον; Ὅταν τὴν 8
ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. ὥστε σωτηρία συμπεπλεγ-
μένου ἐστὶ, τὸ ἐξ ἀληθῶν συμπεπλέχθαι. Πότε
διεζευγμένον; Ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ.
Πότε αὐλοὶ, πότε λύρα, πότε ἵππος, πότε

κύων;

nem amiſiſti; non præſtitiſti id quod pollicetur hominis nomen. Tum cave, ne quid inſtar ovis: alioqui & ſic homo perierit. Quæ igitur agimus more ovis? Cum ventris cauſſa, cum penis, cum temere, cum ſordide, cum inconſiderate agimus; quo tunc declinavimus? Ad oves. Quid amiſimus? Rationis uſum. Cum pugnaciter, noxie, iracunde, impetuoſe; quo declinavimus? Ad feras. Cæterum alii e nobis magnæ beſtiæ ſunt, alii beſtiolæ malitioſæ & parvæ: de quibus dici poſſit, Leo me vel devoret! His autem rebus omnibus perit hominis officium. Nam quando conſervatur complexum? Cum ſuum munus exſequitur. Itaque conſervatio complexi eſt, ſi ex veris ſit complexum. Quando disjunctum? Cum munere ſuo fungitur. Quando tibiæ? quando lyra? quando equus? quando canis? Quid ergo mirum, ſi homo

9 κύων; Τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄνθρωπος
ὡσαύτως μὲν σώζεται, ὡσαύτως δ᾽ ἀπόλλυται;
10 Αὔξει δ᾽ ἕκαστον καὶ σώζει τὰ κατάλληλα ἔργα·
τὸν τέκτονα τὰ τεκτονικὰ, τὸν γραμματικὸν
τὰ γραμματικά. ἂν δ᾽ ἐθίσῃ γράφειν ἀγραμ-
μάτως, ἀνάγκη καταφθείρεσθαι καὶ ἀπόλλυ-
11 σθαι τὴν τέχνην. Οὕτω τὸν μὲν αἰδήμονα σώ-
ζει τὰ αἰδήμονα ἔργα, ἀπολλύει δὲ τὰ ἀναιδῆ·
τὸν δὲ πιστὸν τὰ πιστὰ, καὶ τὰ ἐναντία ἀπολ-
12 λύει. καὶ τοὺς ἐναντίους πάλιν ἐπαύξει τὰ
ἐναντία· τὸν ἀναίσχυντον ἀναισχυντία, τὸν ἄπι-
στον ἀπιστία, τὸν λοίδορον λοιδορία, τὸν ὀργίλον
ὀργὴ, τὸν φιλάργυρον αἱ ἀκατάλληλοι λήψεις καὶ
δόσεις.

13 Διὰ τοῦτο παραγγέλλουσιν οἱ φιλόσοφοι, μὴ
ἀρκεῖσθαι μόνῳ τῷ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ μελέτην
14 προσλαμβάνειν, εἶτα ἄσκησιν. Πολλῷ γὰρ
χρόνῳ τὰ ἐναντία ποιεῖν εἰθίσμεθα, καὶ τὰς
ὑπο-

homo etiam eodem modo & conſervatur, & perit? Augent autem & conſervant unumquemque opera conſentanea; fabrum fabrilia, grammaticum grammatica. Sin adſueveris contra artis rationem ſcribere, neceſſe erit corrumpi & perire artem. Sic hominem verecundum verecunda facta conſervant, impudentia perdunt: fidelia fidelem; perdunt contraria. Contrarios autem viciſſim augent contraria: impudentem impudentia, perfidum perfidia, conviciatorem convicia, iracundum iracundia; avarum eæ rationes, quibus plus accipiat, & minus reddat.

Quamobrem philoſophi monent, non in ſola doctrina adquieſcendum eſſe; ſed & ſtudium & meditationem adjungendam, deinde exercitationem. Longo enim tempore contraria facere conſuevimus; & uſum

ὑπολήψεις τὰς ἐναντίας ταῖς ὀρθαῖς χρηστικὰς
ἔχομεν. ἂν οὖν μὴ καὶ τὰς ὀρθὰς χρηστικὰς
ποιήσωμεν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐξηγηταὶ ἐσόμεθα ἀλ-
λοτρίων δογμάτων. Ἄρτι γάρ τίς ἡμῶν οὐ δύ- 15
ναται τεχνολογῆσαι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; ὅτι
τῶν ὄντων τὰ μὲν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ, τὰ δ'
ἀδιάφορα· ἀγαθὰ μὲν οὖν ἀρεταὶ, καὶ τὰ μετέ-
χοντα τῶν ἀρετῶν· κακὰ δὲ, τὰ ἐναντία·
ἀδιάφορα δὲ, πλοῦτος, ὑγεία, δόξα. Εἶτ', ἂν 16
μεταξὺ λεγόντων ἡμῶν ψόφος μείζων γένηται,
ἢ τῶν παρόντων τις καταγελάσῃ ἡμῶν, ἐξε-
πλάγημεν. Ποῦ ἐστι, φιλόσοφε, ἐκεῖνα ἃ ἔλε- 17
γες; Πόθεν αὐτὰ προφερόμενος ἔλεγες; Ἀπὸ
τῶν χειλῶν αὐτόθεν. Τί οὖν ἀλλότρια βοηθή-
ματα μολύνεις; Τί κυβεύεις περὶ τὰ μέγιστα;
Ἄλλο γάρ ἐστιν, ὡς εἰς ταμιεῖον ἀποθέσθαι 18

uſum contraximus opinionum, quæ rectis contrariæ ſunt. Itaque, niſi operam demus, ut rectarum etiam opinionum uſum habitumque nobis comparemus, nil aliud niſi alienorum decretorum interpretes ſumus futuri. Jam enim quis noſtrûm de rebus bonis & malis erudite diſputare non poteſt? alias eſſe bonas, alias malas, alias indifferentes: ac bonas quidem, virtutes, & ea quæ cum virtutibus conjuncta ſint; malas autem, contrarias; indifferentes, divitias, ſanitatem, gloriam. Deinde, ſi, dum nos iſta differimus, ſtrepitus aliquis major excitetur, aut eorum qui adſunt quispiam nos derideat, percellimur. Ubi ſunt iſta, philoſophe, quæ dicebas? Unde iſta proferebas? Nonniſi e labris videlicet. Quid ergo aliena adjumenta contaminas? Quid ludos facis in rebus maximis? Aliud eſt enim, tamquam in penu reponere panes & vinum; aliud eſt comedere. Quod

ἄρτους καὶ οἶνον, ἄλλο ἐστὶ φαγεῖν. τὸ βρωθὲν
ἐπέφθη, ἀνεδόθη, νεῦρα ἐγένετο, σάρκες, ὀστέα,
αἷμα, εὔχροια, εὔπνοια. τὰ ἀποκείμενα, ὅταν
μὲν θελήσῃς, ἐκ προχείρου λαβὼν δεῖξαι δύνασαι·
ἀπ' αὐτῶν δέ σοι ὄφελος οὐδὲν, εἰ μὴ μέχρι
19 τοῦ δοκεῖν ὅτι ἔχεις. Τί γὰρ διαφέρει, ταῦτα
ἐξηγεῖσθαι, ἢ τὰ τῶν ἑτεροδόξων; Τεχνολόγει
νῦν καθίσας τὰ Ἐπικούρου· καὶ τάχα ἐκείνου
χρηστικώτερον τεχνολογήσεις. Τί οὖν Στωϊκὸν
λέγεις σεαυτόν; Τί ἐξαπατᾷς τοὺς πολλούς;
20 Τί ὑποκρίνῃ Ἰουδαίους, ὢν Ἕλλην; Οὐχ ὁρᾷς,
πῶς ἕκαστος λέγεται Ἰουδαῖος; πῶς Σύρος; πῶς
Αἰγύπτιος; καὶ ὅταν τινὰ ἐπαμφοτερίζοντα εἴ-
δωμεν, εἰώθαμεν λέγειν, Οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος,
ἀλλ' ὑποκρίνεται. ὅταν δ' ἀναλάβῃ τὸ πάθος
τὸ τοῦ βεβαμμένου καὶ ᾑρημένου, τότε καὶ
21 ἔστι τῷ ὄντι, καὶ καλεῖται Ἰουδαῖος. Οὕτω καὶ
ἡμεῖς,

comederis, id concoquitur, digeritur, in nervos, carnes, oſſa, ſanguinem, colorem, ſpiritum convertitur: quæ autem repoſueris, ea quidem, cum volueris, depromere poteris, atque oſtendere; inde autem ad te non alia redibit utilitas, niſi ut ea habere videaris. Quid enim intereſt, ſive iſta enarres, ſive eorum opiniones, qui alia ſentiunt? Sede nunc, atque Epicureas opiniones ſubtiliter ediſſere: ac fortaſſe facilius etiam atque commodius, quam ipſe, ediſſeres. Quid ergo Stoicum te nominas? Quid populo fucum facis? Quid perſonam mentiris Judæorum, cum Græcus ſis? Nonne vides, quatenus quisque dicatur Judæus, quatenus Syrus, quatenus Ægyptius? quod ſi quem videmus in utramque partem inclinantem, dicere ſolemus, non eſſe Judæum, ſed ſimulatorem: cum autem adfectum hominis illâ diſciplinâ imbuti, ſectamque profeſſi adhibuerit; tum

ἡμεῖς, παραβαπτισταὶ, λόγῳ μὲν Ἰουδαῖοι, ἔρ-
γα δ' ἄλλο τι· ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον,
μακρὰν ἀπὸ τοῦ χρῆσθαι τούτοις ἃ λέγομεν,
ἐφ' οἷς ὡς εἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Οὕτως 22
οὐδὲ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δυ-
νάμενοι, προσλαμβάνομεν τὴν τοῦ φιλοσόφου,
τηλικοῦτο φορτίον, οἷον εἴ τις δέκα λίτρας ἆραι
μὴ δυνάμενος, τὸν τοῦ Αἴαντος λίθον βαστάζειν
ἤθελεν.

ΚΕΦ. ι'.

Πῶς ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ καθήκοντά ἐστιν εὑρίσκειν.

Σκέψαι, τίς εἶ. τὸ πρῶτον, ἄνθρωπος· τοῦτο δ' ἔστιν, οὐδὲν ἔχων κυριώτερον προαιρέσεως, ἀλλὰ ταύτῃ τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴν δ' ἀδού-

tum revera Judæus & eſt, & nominatur. Sic & nos adulterini ſumus, nomine quidem Judæi, re vero ipſa quiddam aliud: animi adfectus cum oratione non congruit; ac multum abeſt, ut iis utamur quæ profitemur, quorumque cognitione efferimur. Sic, cum hominis profeſſionem explere nequeamus, philoſophi etiam perſonam nobis imponimus; tam grave onus, veluti ſi quis, cui vires ad decem libras ferendas non ſuppeterent, Ajacis lapidem tollendum ſibi ſumeret.

CAP. X.

Quo pacto è nominibus Officia ſint reperienda.

Conſidera qui ſis: primum Homo, hoc eſt, is qui nihil habeat præſtantius voluntate, cætera vero omnia huic ſubjecta, cum ipſa nemini vel ſerviat vel pareat.

2 δ' ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον. Σκόπει οὖν, τί-
νων κεχώρισαι κατὰ λόγον. κεχώρισαι θηρίων,
3 κεχώρισαι προβάτων. Ἐπὶ τούτοις, πολίτης
εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος αὐτοῦ· οὐχ ἓν τῶν
ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων· παρακο-
λουθητικὸς γὰρ εἶ τῇ θείᾳ διοικήσει, καὶ τῶν
ἑξῆς ἐπιλογιστικός. Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου;
4 Μηδὲν ἔχειν ἰδίᾳ συμφέρον, περὶ μηδενὸς βου-
λεύεσθαι ὡς ἀπόλυτον· ἀλλ' ὥσπερ ἄν, εἰ ἡ
χεὶρ ἢ ὁ πούς λογισμὸν εἶχον, καὶ παρηκολούθουν
τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέποτ' ἂν ἄλλως ὥρμη-
σαν, ἢ ὠρέχθησαν, ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὅλον.
5 Διὰ τοῦτο καλῶς λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι εἰ
προῄδει ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὰ ἐσόμενα, συνήρ-
γει ἂν καὶ τῷ νοσεῖν, καὶ τῷ ἀποθνήσκειν, καὶ
τῷ πηροῦσθαι· αἰσθανόμενός γε, ὅτι ἀπὸ τῆς
τῶν

reat. Proinde conſiderato, a quibus ratione ſepareris. Separaris a feris, ſeparaTIS ab ovibus. Præterea civis es mundi, & pars ejus: non ex earum numero partium, quæ miniſterio, ſed quæ imperio ſunt deſtinatæ: divinam enim adminiſtrationem intelligendi, ordinemque rerum conſiderandi facultatem habes. Quæ igitur eſt civis profeſſio? Ne quid privatim utile ducat; de nulla re, tamquam a communi ſocietate ſeparatus, deliberet; ſed ita, quemadmodum manus aut pes, ſi ratione uterentur, & naturæ conſtitutionem intelligerent, numquam moverentur aliter, nec appeterent quidquam, niſi ratione habita totius. Quamobrem recte dicunt philoſophi, ſi præſciret vir bonus rerum futurarum eventum, ultro eum ad ægrotationem, ad mortem, ad mutilationes, operam ſuam collaturum; quippe qui intellexiſſet, a conſtitutione univerſitatis hæc ſibi eſſe adtri-

τῶν ὅλων διατάξεως τοῦτο ἀπονέμεται, κυριώτερον δὲ τὸ ὅλον τοῦ μέρους, καὶ ἡ πόλις τοῦ
πολίτου. Νῦν δ᾽ ὅτι οὐ προγινώσκομεν, καθήκει 6
τῶν πρὸς ἐκλογὴν εὐφυεστέρων ἔχεσθαι· ὅτι καὶ πρὸς τοῦτο γεγόναμεν.

Μετὰ τοῦτο μέμνησο, ὅτι υἱὸς εἶ. Τίς τού- 7
του τοῦ προσώπου ἐπαγγελία; πάντα τὰ αὐτοῦ ἡγεῖσθαι τοῦ πατρὸς, πάντα ὑπακούειν, μηδέποτε ψέξαι πρός τινα, μηδὲ βλαβερόν τι αὐτῷ εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι, ἐξίστασθαι ἐν πᾶσι καὶ παραχωρεῖν, συνεργοῦντα κατὰ δύναμιν. Μετὰ 8
τοῦτο ἴσθι, ὅτι καὶ ἀδελφὸς εἶ. καὶ πρὸς τοῦτο δὲ τὸ πρόσωπον ὀφείλεται παραχώρησις, εὐπείθεια, εὐφημία, μηδέποτ᾽ ἀντιποιήσασθαί τινος πρὸς αὐτὸν τῶν ἀπροαιρέτων, ἀλλ᾽ ἡδέως ἐκεῖνα προΐεσθαι, ἵν᾽ ἐν τοῖς προαιρετικοῖς πλέον ἔχῃς.

adtributa; eſſe autem totum potius parte, & civitatem cive. Nunc, cum non præſciamus quid futurum ſit, ea amplecti convenit, quæ ſunt ad eligendum natura aptiora; nam ad hoc etiam nati ſumus.

Deinde memento, Filium te eſſe. Quænam hujus perſonæ eſt profeſſio? Omnia ſua, patris eſſe ducere; omnibus in rebus dicto ei eſſe audientem; numquam eum apud quemquam vituperare; neque vel dicere vel facere quidquam, quod ei incommodet; cedere etiam illi in omnibus, & primas dare; pro virili eum adjuvare. Poſt hæc memento, te etiam Fratrem eſſe: & pro hac quoque perſona deberi ceſſionem, obſequium, collaudationem; numquam quidquam tibi vindicandum earum rerum quæ ſunt extra hominis poteſtatem poſitæ, ſed ea libenter miſſa facienda, ut in his meliori ſis conditione quæ tui ſunt arbitrii.

9 Ὅρα γὰρ, οἷόν ἐστιν ἀντὶ θρίδακος, ἂν οὕτω
τύχῃ, καὶ καθέδρας, αὐτὸν εὐγνωμοσύνην κτήσα-
10 σθαι· ὅση ἡ πλεονεξία; Μετὰ ταῦτα εἰ βουλευ-
τὴς πόλεώς τινος εἶ, ὅτι βουλευτής· εἰ νέος, ὅτι
νέος· εἰ πρεσβύτης, ὅτι πρεσβύτης· εἰ πατὴρ,
11 ὅτι πατήρ. Ἀεὶ γὰρ ἕκαστον τῶν τοιούτων ὀνομά-
των εἰς ἐπιλογισμὸν ἐρχόμενον, ὑπογράφει τὰ οἰ-
12 κεῖα ἔργα. Ἐὰν δ᾽ ἀπελθὼν ψέγῃς σου τὸν ἀδελ-
φὸν, λέγω σοι, Ἐπελάθου τίς εἶ, καὶ τί σοι ὄνομα.
13 Εἶτα εἰ μὲν, χαλκεὺς ὢν, ἐχρῶ τῇ σφύρᾳ ἄλλως,
ἐπιλελησμένος ἂν ἦς τοῦ χαλκέως· εἰ δὲ τοῦ
ἀδελφοῦ ἐπελάθου, καὶ ἀντὶ ἀδελφοῦ ἐχθρὸς
ἐγένου, οὐδὲν ἀντ᾽ οὐδενὸς ἠλλάχθαι φανῇς ἐπ᾽ αὐ-
14 τῷ; Εἰ δ᾽ ἀντὶ ἀνθρώπου, ἡμέρου ζώου, καὶ
κοινωνικοῦ, θηρίον γέγονας βλαβερὸν, ἐπίβουλον,
δηκτικὸν, οὐδὲν ἀπολώλεκας; ἀλλὰ δεῖ σε κέρ-
μα ἀπολέσαι, ἵνα ζημιωθῇς; ἄλλου δ᾽ οὐδενὸς
ἀπώ-

Vide enim, cujusmodi ſit, verbi cauſſa, ſi pro lactuca, aut pro ſella, *qua fratri cedis*, tu tibi adquiris animi æquitatem: quantum id eſt lucrum! Deinde ſi civitatis alicujus Senator es, te ſenatorem eſſe memento: ſi adoleſcens, adoleſcentem: ſi ſenex, ſenem: ſi pater, patrem. Semper enim quodque horum nominum, in computationem veniens, conſentaneum quoddam agendi genus præſcribit. Sin digreſſus, fratrem tuum vituperaveris; dicam, oblitum te eſſe qui ſis, & quod tibi ſit nomen. Quod ſi faber ferrarius eſſes, ac malleo perperam utereris, fabri ferrarii eſſes oblitus. At ſi fratris perſonam oblitus es, & fratris loco factus es hoſtis; putasne, te ea re nihil nihilo permutaſſe? Quod ſi pro homine, miti animali & ſociabili, fera factus es perniciosa, inſidiatrix, mordax; nihilne amiſiſti? Enimvero pecuniola

ἀπώλεια ζημιοῖ τὸν ἄνθρωπον; Εἰ γραμματι- 15
κὴν μὲν ἧς ἀποβαλὼν, ἢ μουσικὴν, ζημίαν ἡγοῦ
τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς· εἰ δ' αἰδῶ καὶ καταστολὴν
καὶ ἡμερότητα ἀποβαλεῖς, οὐδὲν ἡγῇ τὸ πρᾶγ-
μα; Καί τοι ἐκεῖνα μὲν παρ' ἔξωθέν τινα καὶ 16
ἀπροαίρετον αἰτίαν ἀπόλλυται, ταῦτα δὲ παρ'
ἡμᾶς· καὶ ἐκεῖνα μὲν οὔτ' ἔχειν οὔτ' ἀπολλύειν
αἰσχρόν ἐστι, ταῦτα δὲ καὶ μὴ ἔχειν καὶ ἀπολ-
λύειν αἰσχρόν ἐστι, καὶ ἐπονείδιστον, καὶ ἀτύ-
χημα. Τί ἀπολλύει ὁ τὰ τοῦ κιναίδου πάσχων; 17
Τὸν ἄνδρα. Ὁ δὲ διατιθείς; Πολλὰ μὲν καὶ ἄλ-
λα, καὶ αὐτὸς δ' οὐδὲν ἧττον τὸν ἄνδρα. Τί
ἀπολλύει ὁ μοιχεύων; Τὸν αἰδήμονα, τὸν ἐγ- 18
κρατῆ, τὸν κόσμιον, τὸν πολίτην, τὸν γείτονα.
Τί ἀπολλύει ὁ ὀργιζόμενος; Ἄλλο τι. Ὁ φοβού-
μενος; Ἄλλο τι. Οὐδεὶς δίχα ἀπωλείας καὶ 19
ζημίας κακός ἐστι. Λοιπὸν εἰ τὴν ζημίαν ζητεῖς

ἐν

niola eſt amittenda, ut jacturam facias; nullius vero alterius rei amiſſio damnum adfert homini? Quod ſi grammaticam artem amiſiſſes, aut muſicam; in damno eam jacturam deputares: at, ſi verecundiam, ſi modeſtiam, ſi manſuetudinem amiſeris, eamne rem nihil eſſe putas? Verum illa quidem externa quapiam de cauſſa & non voluntariâ pereunt; hæc autem, noſtrâ culpâ: illa nec habere, nec amittere, turpe eſt; hæc & non habere, & perdere, turpe eſt, & probroſum & calamitoſum. Quid amittit is, qui cinædi flagitia patitur? Virum. Quid qui iſta patrat? Cum alia ſane multa, tum nihilominus & ipſe virum. Quid perdit adulter? Verecundum, continentem, modeſtum, civem, vicinum. Quid perdit iratus? Aliquid aliud. Quid is qui timet? Aliquid aliud. Nemo ſine jactura & damno malus eſt. Quod ſi vero jacturam in pecuniola *ſola* quæris, omnes hi noxæ

ſunt

ἐν κέρματι, πάντες οὗτοι ἀβλαβεῖς, ἀζήμιοι,
ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ὠφελούμενοι καὶ κερδαί-
νοντες, ὅταν διά τινος τούτων τῶν ἔργων κέρ-
20 μα αὐτοῖς προσγένηται. Ὅρα δ', εἰ ἐπὶ κερ-
μάτιον πάντα ἀνάγεις, ὅτι οὐδ' ὁ τὴν ῥῖνά
σοι ἀπολλύων ἐστὶ βεβλαμμένος. Ναί· φησὶ,
21 κεκολόβωται γὰρ τὸ σῶμα. Ἄγε· ὁ δὲ τὴν
ὀσφρασίαν αὐτὴν ἀπολωλεκὼς, οὐδὲν ἀπολλύει;
Ψυχῆς οὖν δύναμις οὐκ ἔστιν οὐδεμία, ἣν ὁ
μὲν κτησάμενος ὠφελεῖται, ὁ δ' ἀποβαλὼν ζη-
22 μιοῦται; Ποίαν καὶ λέγεις; Οὐδὲν ἔχομεν αἰδή-
μον φύσει; Ἔχομεν. Ὁ τοῦτο ἀπολλύων, οὐ
ζημιοῦται; οὐδενὸς στερίσκεται; οὐδὲν ἀποβάλ-
23 λει τῶν πρὸς αὐτόν; Οὐκ ἔχομεν φύσει τι πι-
στόν; φύσει στερκτικόν; φύσει ὠφελητικόν; φύ-
σει ἀλλήλων ἀνεκτικόν; ὅστις οὖν εἰς ταῦτα πε-
ριορᾷ

ſunt expertes, nullum fecere damnum; ac fieri poteſt, ut fructum etiam & lucrum capiant, cum ex horum facinorum aliquo pecunia eis acceſſerit. Vide vero, ſi ad pecuniam omnia refers, ne tibi dicendum ſit, ne eum quidem, qui naſum amittit, pati damnum. Immo vero, inquit, corpore eſt mutilato. Age igitur, qui olfactum ſolum amiſit, nihilne perdit? Animi ergo vis nulla eſt, quâ & partâ juvetur aliquis, & amiſſâ lædatur? Quam tandem ais? Nihilne habemus naturâ verecundum? Habemus. Id qui amittit, non jacturam facit? non privatur aliquâ re? non amittit aliquid ſuarum rerum? Nonne habemus naturâ fidele aliquid? nonne caritatem aliquam naturâ nobis inſitam? nonne juvandi propenſionem naturalem? non alius alium tolerandi naturalem facultatem? Quisquis igitur in horum aliquo ſe damno adfici patitur, isne indemnis

ριορᾷ ζημιούμενον ἑαυτὸν, οὗτος ᾖ ἀβλαβὴς καὶ ἀζήμιος;

Τί οὖν; μὴ βλάψω τὸν βλάψαντα; Πρῶ- 24
τον μὲν ἰδοὺ, τί ἐστι βλάβη· καὶ μνήσθητι ὧν
ἤκουσας παρὰ τῶν φιλοσόφων. Εἰ γὰρ τὸ ἀγα- 25
θὸν ἐν προαιρέσει, καὶ τὸ κακὸν ὡσαύτως ἐν
προαιρέσει, βλέπε μὴ τοιοῦτόν ἐστιν ὃ λέγεις·
Τί οὖν, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἔβλαψε, πρὸς 26
ἐμέ τι ἄδικον ποιήσας, μὴ βλάψω ἐγὼ ἐμαυ-
τὸν, πρὸς ἐκεῖνον ἄδικόν τι ποιήσας; Τί οὖν οὐ 27
τοιοῦτόν τι φανταζόμεθα; Ἀλλ', ὅπου τι σω-
ματικὸν ἐλάττωμα εἰς κτῆσιν, ἐκεῖ ἡ βλάβη·
ὅπου δ' εἰς προαίρεσιν, οὐδεμία βλάβη; οὔτε 28
γὰρ τὴν κεφαλὴν ἀλγεῖ ὁ ἐξαπατηθεὶς ἢ ὁ ἀδι-
κήσας, οὔτε τὸν ὀφθαλμὸν, οὔτε τὸ ἰσχίον· οὔ-
τε τὸν ἀγρὸν ἀπολλύει. ἡμεῖς δ' ἄλλο οὐδὲν 29
ἐθέλομεν, ἢ ταῦτα· τὴν προαίρεσιν δὲ πότερον
αἰδή-

demnis & jacturæ expers fuerit?

Quid ergo? non ei noceam qui mihi nocuit? Primum vide, quid ſit noxa: & eorum, quæ a philoſophis audiviſti, memento. Nam ſi bonum poſitum eſt in voluntate, & malum item in voluntate; vide, ne hujusmodi ſit id quod dicis: Cur, ſi ille ipſi ſibi nocuit, injuriâ mihi factâ, ego ipſe mihi non noceam, injuriâ aliquâ ei relatâ? Cur ergo non tale quiddam menti noſtræ obverſatur? At, ubi corpori aliquid aut rei familiari deceſſerit, illic damnum eſt: ubi autem voluntati, nullumne ibi damnum? Nempe caput ei non dolet qui deceptus eſt, aut qui injuriam intulit, neque oculus, neque coxa; neque agrum is amittit: nos vero nihil volumus niſi hæc; voluntatem autem utrum verecundam & fidelem

αἰδήμονα καὶ πιστὴν ἕξομεν, ἢ ἀναίσχυντον καὶ
ἄπιστον, οὐδ' ἐγγὺς διαφερόμεθα, πλὴν μόνον
30 ἐν τῇ σχολῇ μέχρι τῶν λογαρίων. Τοιγαροῦν μέ-
χρι τῶν λογαρίων προκόπτομεν· ἔξω δ' αὐτῶν,
οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον.

ΚΕΦ. ια'.

Τίς ἀρχὴ Φιλοσοφίας.

Ἀρχὴ φιλοσοφίας, παρά γε τοῖς ὡς δεῖ καὶ
κατὰ τὴν θύραν ἁπτομένοις αὐτῆς, συναίσθη-
σις τῆς αὑτοῦ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας περὶ τὰ
2 ἀναγκαῖα. Ὀρθογωνίου μὲν γὰρ τριγώνου, ἢ διέ-
σεως, ἢ ἡμιτονίου, οὐδεμίαν φύσει ἔννοιαν ἥκομεν
ἔχοντες, ἀλλ' ἔκ τινος τεχνικῆς παραλήψεως δι-
δασκόμεθα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ διὰ τοῦτο οἱ μὴ
3 εἰδότες αὐτὰ, οὐδ' οἴονται εἰδέναι. Ἀγαθοῦ δὲ
καὶ

lem habituri ſimus, an impudentem, & perfidam, ne minimum quidem noſtra intereſt, niſi quod ad disputatiunculas adtinet, quæ in ſchola his de rebus inſtituuntur. Quocirca usque ad disputatiunculas proficimus, ultra eas vero ne minimum quidem.

CAP. XI.

Quod ſit Philoſophiæ initium.

Philoſophiæ initium, apud eos quidem, qui ut decet & per januam ad eam ingrediuntur, conſcientia eſt imbecillitatis noſtræ atque infirmitatis in rebus neceſſariis. Nam trianguli quidem rectanguli, aut dieſeos, aut ſemitonii, nullam naturâ inſitam habemus notionem, ſed cuncta, quæ ſunt hujusmodi, artificioſâ quâdam traditione addiſcimus: eaque de cauſſa, qui illa ignorant, non opinantur ſe ea cognita habere.

καὶ κακοῦ, καὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ, καὶ πρέπον-
τος καὶ ἀπρεποῦς, καὶ εὐδαιμονίας καὶ δυστυχί-
ας, καὶ προσήκοντος καὶ ἀποβάλλοντος, καὶ ὅ
τι δεῖ ποιῆσαι, καὶ ὅ τι οὐ δεῖ ποιῆσαι, τίς οὐκ
ἔχων ἔμφυτον ἔννοιαν ἐλήλυθε. Διὰ τοῦτο πάν- 4
τες χρώμεθα τοῖς ὀνόμασι, καὶ ἐφαρμόζειν πει-
ρώμεθα τὰς προλήψεις ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις.
Καλῶς ἐποίησε, δεόντως, οὐ δεόντως, ἠτύχησεν, 5
εὐτύχησεν, ἄδικός ἐστι, δίκαιός ἐστι· τίς ἡμῶν
φείδεται τούτων τῶν ὀνομάτων; τίς ἡμῶν ἀνα-
βάλλεται τὴν χρῆσιν αὐτῶν μέχρι μάθῃ, καθά-
περ τῶν περὶ τὰς γραμμὰς ἢ τοὺς φθόγγους οἱ
οὐκ εἰδότες; Τούτου δ᾽ αἴτιον, τὸ ἥκειν ἤδη τινὰ 6
ὑπὸ τῆς φύσεως κατὰ τὸν τόπον ὥσπερ δεδιδαγ-
μένους· ἀφ᾽ ὧν ὁρμώμενοι καὶ τὴν οἴησιν προσει-
λήφαμεν. Διὰ τί γάρ, φησὶν, οὐκ οἶδα ἐγὼ τὸ 7
καλὸν

bere. Boni autem & mali, honeſti & turpis, decori & indecori, felicitatis & calamitatis, officii, & quid ſit contra officium, quid ſit agendum, quid non ſit agendum, quis non harum rerum notitiam aliquam natura inſitam ſecum adtulit? Quamobrem omnes vocabulis iſtis utimur, atque illas animi anticipationes rebus ſingularibus adcommodare conamur. „Bene fe„cit, ex officio, contra offi„cium; proſperâ, adverſâ „fortunâ eſt uſus; injuſtus „eſt, juſtus eſt:“ quis noſtrûm his vocabulis abſtinet? quis noſtrûm uſum illorum eo usque differt, dum didicerit, quemadmodum vocabulis geometricis & muſicis abſtinent qui iſtas artes ignorant. Hujus nempe rei cauſſa eſt, quod nonnulla ad iſtum locum pertinentia jam velut a natura edocti in vitam intramus; a quibus initiis profecti, opinationem etiam adjunximus, quaſi omnia percepta haberemus. Cur enim, inquit, ignorem ego

καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν; οὐκ ἔχω ἔννοιαν αὐτοῦ;
Ἔχεις. Οὐκ ἐφαρμόζω τοῖς ἐπὶ μέρους; Ἐφαρ-
8 μόζεις. Οὐ καλῶς οὖν ἐφαρμόζω; Ἐνταῦθά
ἐστι τὸ ζήτημα πᾶν, καὶ οἴησις ἐνταῦθα προσ-
γίνεται. ἀφ᾽ ὁμολογουμένων γὰρ ὁρμώμενοι τού-
των, ἐπὶ τὸ ἀμφισβητούμενον προάγουσιν ὑπὸ τῆς
9 ἀκαταλλήλου ἐφαρμογῆς. ὡς εἴ γε καὶ τοῦτο
ἔτι πρὸς ἐκείνοις ἐκέκτηντο, τί ἐκώλυεν αὐτοὺς εἶ-
10 ναι τελείους; Νῦν δ᾽ ἐπεὶ δοκεῖς, ὅτι καὶ κα-
ταλλήλως ἐφαρμόζεις τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέ-
ρους, εἰπέ μοι, πόθεν τοῦτο λαμβάνεις; Ὅτι δοκεῖ
μοι. Τοῦτο οὖν τινι οὐ δοκεῖ, καὶ οἴεται καὶ αὐ-
τὸς ἐφαρμόζειν καλῶς· ἢ οὐκ οἴεται; Οἴεται.
11 Δύνασθε οὖν, περὶ ὧν τὰ μαχόμενα δοξάζετε,
ἀμφότεροι καταλλήλως ἐφαρμόζειν τὰς προλή-
12 ψεις; Οὐ δυνάμεθα. Ἔχεις οὖν δεῖξαί τι ἡμῖν
πρὸς τὸ αὐτὰς ἐφαρμόζειν ἄμεινον, ἀνωτέρω τοῦ
δοκεῖν

ego honeſtum & turpe? Nonne notionem ejus menti impreſſam habeo? Habes. Nonne rebus ſingulis eam adcommodo? Adcommodas. Non ergo recte adcommodo? In hoc omnis vertitur quæſtio, atque opinio ſcientiæ hîc accedit. Nam a rebus hisce confeſſis initio ſumto, ad id, quod in controverſia eſt poſitum, progrediuntur ob ineptam adcommodationem. Nam ſi hac quoque facultate præditi eſſent, quid obſtaret quo minus perfecti eſſent? Nunc quia putas, te anticipationes illas convenienter etiam adcommodare rebus ſingulis; dic mihi, unde illud ſumis? Ex eo, quod mihi ſic videtur. At iſtud ipſum alteri non videtur, & ipſe pariter ſe recte adcommodare putat: annon putat? Putat. Poteſtis ergo, quibus in rebus pugnantes habetis opiniones, iis anticipationes uterque convenienter adcommodare? Non poſſumus. Poteſne igitur aliquid nobis oſtendere melius ad eas adcom-

δοκεῖν σοι; Ὁ δὲ μαινόμενος ἄλλα τινὰ ποιεῖ ἢ τὰ δοκοῦντά οἱ καλά; Κἀκείνῳ οὖν ἀρκεῖ τοῦτο τὸ κριτήριον; Οὐκ ἀρκεῖ. Ἐλθὲ οὖν ἐπί τι ἀνώτερω τοῦ δοκεῖν. Τί τοῦτό ἐστιν;

Ἴδ' ἀρχὴ Φιλοσοφίας, αἴσθησις μάχης τῆς 13
πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων, καὶ ζήτησις τοῦ
παρ' ὃ γίνεται ἡ μάχη, καὶ κατάγνωσις καὶ ἀπι-
στία πρὸς τὸ ψιλῶς δοκοῦν· ἔρευνα δέ τις περὶ τὸ
δοκοῦν, εἰ ὀρθῶς δοκεῖ· καὶ εὕρεσις κανόνος τινὸς,
οἷον ἐπὶ βαρῶν τὸν ζυγὸν εὕρομεν, οἷον ἐπὶ εὐθέων
καὶ στρεβλῶν τὴν στάθμην. Τοῦτ' ἔστιν ἀρχὴ Φιλο-
σοφίας. Πάντα καλῶς ἔχειν τὰ δοκοῦντα ἅπασι; 14
Καὶ πῶς δυνατὸν τὰ μαχόμενα καλῶς ἔχειν;
Οὐκοῦν οὐ πάντα, ἀλλὰ τὰ ἡμῖν δοκοῦντα. Τί 15
μᾶλλον, ἢ τὰ Σύροις; τί μᾶλλον, ἢ τὰ Αἰγυ-
πτίοις; τί μᾶλλον, ἢ τὰ ἐμοὶ φαινόμενα, ἢ τὰ τῷ
δεῖνι;

adcommodandas, præterquam quod tibi ita videatur? Inſanus vero alia-ne facit, quam quæ ei recta videntur? Num ergo illa judicii regula ſatis ei eſt? Non ſatis eſt. Veni igitur ad aliquid, quod ſuperius *certiusque* ſit opinione. Quid iſtud eſt?

Ecce Philoſophiæ initium: animadverſio pugnæ hominum inter ipſos, & inquiſitio cauſſarum pugnæ illius, & condemnatio ac repudiatio nudæ opinionis; atque etiam inveſtigatio quædam de opinione, utrum ea recta ſit; ac regulæ alicujus inventio, quemadmodum ad pondera ſtateram invenimus, ad recta & flexuoſa amuſſim. Hoc eſt Philoſophiæ initium. Omnia recta eſſent, quæ cuique videantur? At fieri quî poteſt, repugnantia recta ut ſint? Ergo non omnia, ſed ea quæ nobis probantur. Quî magis, quam quæ Syris? quî magis, quam quæ Ægyptiis? quî magis quæ mihi, quam

δεῖνι; Οὐδὲν μᾶλλον. Οὐκ ἄρα ἀρκεῖ τὸ δοκεῖν
ἑκάστῳ, πρὸς τὸ εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ βαρῶν, ἢ
μέτρων, ψιλῇ τῇ ἐμφάσει ἀρκούμεθα, ἀλλὰ κα-
16 νόνα τινὰ ἐφ' ἑκάστου εὕρομεν. Ἐνταῦθ' οὖν οὐδ-
εὶς κανὼν ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν; καὶ πῶς οἷόν τε,
ἀτέκμαρτα εἶναι καὶ ἀνεύρετα τὰ ἀναγκαιότατα
17 ἐν ἀνθρώποις; Ἔστιν οὖν. Καὶ διατὶ οὐ ζητοῦμεν
αὐτὸν, καὶ ἀνευρίσκομεν, καὶ ἀνευρόντες λοιπὸν
ἀπαραβάτως χρώμεθα, δίχα αὐτοῦ μηδὲ τὸν
18 δάκτυλον ἐκτείνοντες; Τοῦτο γὰρ, οἶμαι, ἐστὶν,
ὃ εὑρεθὲν ἀπαλλάσσει μανίας τοὺς μόνῳ τῷ δο-
κεῖν μέτρῳ παραχρωμένους· ἵνα λοιπὸν, ἀπό τι-
νων γνωρίμων καὶ διευκρινημένων ὁρμώμενοι, χρώ-
μεθα ἐπὶ τῶν ἐπὶ μέρους διηρθρωμέναις ταῖς προ-
λήψεσι.

19 Τίς ὑποπέπτωκεν οὐσία, περὶ ἧς ζητοῦμεν; Ἡδονή. Ὕπαγε αὐτὴν τῷ κανόνι, βάλε εἰς τὸν ζυγόν.

quam quæ cuivis alteri? Nihilo magis. Non ergo, ut ſit res, ſufficit cujusque opinio: neque enim vel in ponderibus, vel in menſuris, ſola ſpecie contenti ſumus; ſed regulam quamdam ad ſingula invenimus. Hîc ergo nulla regula eſt opinione ſuperior? Fieri vero quî poteſt, ut neque notas ullas habeant, nec inveniri poſſint, ea quæ ſunt inter homines maxime neceſſaria? Eſt igitur aliqua regula. Cur autem non eam quærimus atque invenimus, eâque inventâ deinceps citra errorem utimur, adeo ut citra eam ne digitum quidem porrigamus? Hoc enim, ut arbitror, illud eſt, quo invento, poſſint inſania liberari, qui una hac opinionis menſura abutuntur: ut deinceps, a cognitis quibusdam & clare explicatis principiis proficiſcentes, diſtinctis utamur notionibus, ubi de rebus ſingularibus agitur.

Quænam res ſeſe obtulit, de qua quærimus? Voluptas.

ζυγόν. Τὸ ἀγαθὸν δεῖ εἶναι τοιοῦτον, ἐφ' ᾧ θαῤ- 20
ῥεῖν ἄξιον; Ναί. Καὶ ᾧ πεποιθέναι; Δεῖ. Ἀβε-
βαίῳ τινὶ θαῤῥεῖν ἄξιον; Οὔ. Μή τι οὖν βέβαιον
ἡ ἡδονή; Οὔ. Ἆρον οὖν, καὶ βάλε ἔξω ἐκ τοῦ 21
ζυγοῦ, καὶ ἀπέλασον τῆς χώρας τῶν ἀγαθῶν
μακράν. Εἰ δ' οὐκ ὀξυβλεπτεῖς, καὶ ἕν σοι ζυγὸν 22
οὐκ ἀρκεῖ, φέρε ἄλλο. Ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ ἄξιον
ἐπαίρεσθαι; Ναί. Ἐφ' ἡδονῇ οὖν παρούσῃ ἄξιον
ἐπαίρεσθαι; βλέπε μὴ εἴπῃς ὅτι ἄξιον· εἰ δὲ μή,
οὐκέτι σε οὐδὲ τοῦ ζυγοῦ ἄξιον ἡγήσομαι. Οὕτω 23
κρίνεται τὰ πράγματα καὶ ἵσταται, τῶν κανόνων
ἡτοιμασμένων. Καὶ τὸ φιλοσοφεῖν τοῦτό ἐστιν, 24
ἐπισκέπτεσθαι καὶ βεβαιοῦν τοὺς κανόνας. τὸ δ' 25
ἤδη χρῆσθαι τοῖς ἐγνωσμένοις, τοῦτο τοῦ καλοῦ
καὶ ἀγαθοῦ ἔργον ἐστίν.

tas. Subjice eam regulæ; conjice in trutinam. Bonum ejusmodi eſſe oportet, cui confidere æquum ſit? Ita. Et quo fretum eſſe? Omnino. At inſtabili cuipiam confidere æquum eſt? Non. Numquid ergo voluptas ſtabile eſt? Non. Tollito igitur eam, & ejicito e trutina, & longe a regione bonorum relegato. Quod ſi vero oculos non ſatis acutos habes, atque una tibi trutina non ſufficit, adhibe aliam. Re bona eſtne operæ pretium efferri? Eſt. Eſt ergo operæ pretium ob voluptatem præſentem efferri? cave dicas, eſſe operæ pretium: alioqui te jam ne trutina quidem dignum judicabo. Sic res diſcernuntur & ponderantur, cum in promtu ſunt regulæ. Ac philoſophari iſtud eſt, conſiderare & confirmare regulas. Jam nunc vero iis uti quæ cognita ſunt, id viri ſapientis & boni munus eſt.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ τοῦ διαλέγεσθαι.

Ἃ μὲν δεῖ μαθόντα εἰδέναι χρῆσθαι λόγῳ, ἠκρί-
βωται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων. περὶ δὲ τὴν χρῆσιν
αὐτῶν τὴν προσήκουσαν, τελέως ἀγύμναστοι ἐσμέν.
2 Δὸς γοῦν ᾧ θέλεις ἡμῶν, ἰδιώτην τινὰ, τὸν
προσδιαλεγόμενον, καὶ οὐχ εὑρίσκει χρήσασθαι
αὐτῷ· ἀλλὰ μικρὰ κινήσας τὸν ἄνθρωπον,
ἂν παρὰ μέλος ἀπαντᾷ ἐκεῖνος, οὐκέτι δύναται
μεταχειρίσασθαι· ἀλλ' ἢ λοιδορεῖ λοιπὸν, ἢ
καταγελᾷ, καὶ λέγει, Ἰδιώτης ἐστὶν, οὐκ ἔστιν
3 αὐτῷ χρήσασθαι. Ὁ δ' ὁδηγὸς, ὅταν λάβῃ
τινὰ πλανώμενον, ἤγαγεν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν δέ-
ουσαν· οὐχὶ καταγελάσας ἢ λοιδορησάμενος ἀπ-
4 ῆλθε. Καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ
ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ. μέχρι δ' ἂν σὺ μὴ δεικνύῃς,
μὴ

CAP. XII.

De Diſſerendi arte.

Quæ didiciſſe oportet, ut artem diſſerendi teneamus, ea ſubtiliter a noſtris ſunt explicata: in uſu autem eorum convenienti, omnino ſumus inexercitati. Da cuivis noſtrûm hominem ineruditum, qui contra diſputet; & non inveniet quo pacto eo utatur: ſed, cum hominem paululum excitârit, ſi inconcinne ille reſpondeat, non amplius eum tractare poterit, ſed jam aut conviciis inceſſet, aut deridebit, ac dicet: Illiteratus eſt, atque intractabilis. At viæ dux, ſi quem reperit errantem, eum in viam reducit; non deriſo illo, & conviciis onerato, abit. Sic tu quoque ſi monſtraris ei veritatem, videbis eum ſequi.
Quoad

μὴ ἐκείνου καταγέλα, ἀλλὰ μᾶλλον αἰσθάνου τῆς ἀδυναμίας τῆς σαυτοῦ.

Πῶς οὖν ἐποίει Σωκράτης; Αὐτὸν ἠνάγκαζε 5
τὸν προσδιαλεγόμενον αὐτῷ μαρτυρεῖν, ἄλλου
δ᾽ οὐδενὸς ἐδεῖτο μάρτυρος. Τοιγαροῦν ἐξῆν αὐ-
τῷ λέγειν, ὅτι, Τοὺς μὲν ἄλλους ἐῶ χαίρειν,
ἀεὶ δὲ τῷ ἀντιλέγοντι ἀρκοῦμαι μάρτυρι· καὶ
τοὺς μὲν ἄλλους οὐκ ἐπιψηφίζω, τὸν δὲ προσ-
διαλεγόμενον μόνον. Οὕτω γὰρ ἐναργῆ ἐτίθει 6
τὰ ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν, ὥστε πάνθ᾽ ὁντινοῦν, συν-
αισθανόμενον τῆς μάχης, ἀναχωρεῖν ἀπ᾽ αὐτῆς.
Ἆρά γε ὁ φθονῶν χαίρει; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ μᾶλ- 7
λον λυπεῖται. Ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ἐκίνησε τὸν
πλησίον. Τί δ᾽; ἐπὶ κακοῖς δοκεῖ σοι εἶναι λύπη,
ὁ φθόνος; Καὶ τίς φθόνος ἐστὶ κακῶν; Οὐκ- 8
οῦν ἐκεῖνον ἐποίησεν εἰπεῖν, ὅτι λύπη ἐστὶν ἐπ᾽
ἀγαθοῖς ὁ φθόνος. Τί δέ; φθονοίη ἄν τις τοῖς

Quoad vero non demonſtraveris, noli deridere illum, ſed imbecillitatem potius agnoſce tuam.

Quomodo ergo faciebat Socrates? Ipſum adverſarium cogebat teſtimonium ſibi perhibere, neque ullum alium admittebat teſtem. Proinde dicere ei licebat: „Equidem alios „valere jubeo, ſemper ad„verſario teſte contentus; „& alios non rogo ſenten„tiam, ſed eum unum quî„cum diſputo.“ Nam ea quæ ex anticipationibus concluduntur, ita in illuſtri ponebat loco, ut quilibet, animadverſâ repugnantiâ, ab eâ recederet. Qui invidus eſt, anne gaudet? Nullo modo: quin potius mœret. (A parte oppoſita commovit alterum.) Quid ergo? invidia videtur-ne tibi dolor ob mala quædam? Et quæ malarum rerum eſt invidia? Itaque fecit, ut ille diceret, invidiam eſſe dolorem de rebus bonis. Quid

9 οὐδὲν πρὸς αὐτόν; Οὐδαμῶς. Καὶ οὕτως ἐκπε-
πληρωκὼς τὴν ἔννοιαν, καὶ διηρθρωκὼς, ἀπηλλάσ-
σετο, οὐ λέγων, Ὅτι ὅρισαί μοι τὸν φθόνον·
εἶτα ὁρισαμένου, Κακῶς ὥρισω· οὐ γὰρ ἀντα-
10 κολουθεῖ τῷ κεφαλαιώδει τὰ ὁρικά· ῥήματα τεχ-
νικὰ, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἰδιώταις φορτικὰ καὶ
δυσπαρακολούθητα, ὧν ἡμεῖς ἀποστῆναι οὐ δυνά-
11 μεθα. Ἐξ ὧν δ᾽ αὐτὸς ὁ ἰδιώτης, ἐπακολουθῶν
ταῖς αὐτοῦ φαντασίαις, παραχωρῆσαι δύναιτ᾽ ἄν
τι, ἢ ἀθετῆσαι, οὐδαμῶς διὰ τούτων αὐτὸν κι-
12 νῆσαι δυνάμεθα. καὶ λοιπὸν εἰκότως συναισθα-
νόμενοι ταύτης ἡμῶν τῆς ἀδυναμίας, ἀπεχόμεθα
τοῦ πράγματος, ὅσοις γ᾽ ἐστί τις εὐλά-
13 βεια. Οἱ δὲ πολλοὶ καὶ εἰκαῖοι, συγκαθέντες εἴς
τι τοιοῦτον, φύρονται καὶ φύρουσι· καὶ τὰ τε-
λευταῖα λοιδορήσαντες καὶ λοιδορηθέντες, ἀπέρ-
χονται.

Τὸ

Quid vero? num quis invidet hominibus nihil ad ipſum pertinentibus? Nullo modo. Sic expleta & diſtincte explicata notione, diſcedebat; non poſtulans, definiri ſibi invidiam; nec, ſi definîſſet ille, male definiiſſe dicens, quoniam quæ in definitione ſunt, non reciprocentur cum definito. Artis iſta vocabula ſunt, eoque hominibus illiteratis moleſta & obſcura, a quibus nos abſtinere non poſſumus. Iis autem, quibus ipſe illiteratus, ſua ipſius viſa proſequens, aliquid concedere poſſet, aut improbare, nullo modo illum poſſumus excitare. Proinde, animadverſa hac noſtra imbecillitate, a negotio, uti par eſt, abſtinemus, quibus ſaltem aliqua ineſt cautio. Plerique autem homines temerarii, cum in tale aliquod certamen deſcenderunt, premuntur & premunt, & ad extremum conviciis dictis & auditis diſcedunt.

Illud

Τὸ πρῶτον δὲ τοῦτο καὶ μάλιστα ἴδιον Σω- 14
κράτους, μηδέποτε παροξυνθῆναι ἐν λόγοις, μη-
δέποτε λοίδορον προσενέγκασθαι μηδὲν, μηδέποθ'
ὑβριστικὸν, ἀλλὰ τῶν λοιδορούντων ἀνέχεσθαι,
καὶ παύειν μάχην. Εἰ θέλετε γνῶναι, πόσην ἐν 15
τούτῳ δύναμιν εἶχεν, ἀνάγνωτε τὸ Ξενοφῶντος
Συμπόσιον, καὶ ὄψεσθε πόσας μάχας διαλέλυκε.
Διὰ τοῦτο εἰκότως καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐν 16
μεγίστῳ ἐπαίνῳ λέλεκται, τό·

> Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.

Τί οὖν; οὐ λίαν ἐστὶ νῦν ἀσφαλὲς τὸ πρᾶγ- 17
μα, καὶ μάλιστα ἐν Ῥώμῃ. τὸν γὰρ ποιοῦντα
αὐτὸ, οὐκ ἐν γωνίᾳ δηλονότι δεήσει ποιεῖν, ἀλλὰ
προσελθόντα ὑπατικῷ τινι, ἂν οὕτω τύχῃ, ἢ
πλουσίῳ, πυθέσθαι αὐτοῦ· Ἔχεις μοι εἰπεῖν, ὦ 18

 οὗτος,

Illud autem & primum & maxime proprium fuit Socratis, ut numquam in diſputationibus irâ commoveretur, neque umquam ullum contumelioſum dictum proferret, aut convicium, ſed conviciatores toleraret, ac pugnam ſedaret. Si ſcire vultis, quantam hujus rei facultatem habuerit; Xenophontis Convivium legite, & videbitis quot pugnas diremerit. Quamobrem apud poëtas etiam maxime illud laudatur:

> *Nec mora, magnam contentionem ſcitę diremit.*

Quid vero? non nimis tuta ea res eſt nunc, præſertim Romæ. Nam qui hoc agit, eum non ſcilicet in angulo ſedere oporteret, ſed prodire ad Conſularem aliquem, ſi res ita ferret, ac divitem, atque ex illo quærere: Heus tu! poteſne

οὗτος, ᾧ τινι τοὺς ἵππους τοὺς σεαυτοῦ παρέδωκας; Ἔγωγε. Ἆρα τῷ τυχόντι καὶ ἀπείρῳ ἱππικῆς; Οὐδαμῶς. Τί δέ; ᾧ τινι τὸ χρυσίον, ἢ τὸ ἀργύριον, ἢ τὴν ἐσθῆτα; Οὐδὲ ταῦτα τῷ
19 τυχόντι. Τὸ σῶμα δὲ τὸ σαυτοῦ, ἤδη τινὶ ἔσκεψαι ἐπιτρέψαι εἰς ἐπιμέλειαν αὐτοῦ; Πῶς γὰρ οὔ; Ἐμπείρῳ δηλονότι καὶ τούτῳ ἀλειπτικῆς ἢ
20 ἰατρικῆς; Πάνυ μὴν οὖν. Πότερον ταῦτά σοι τὰ κράτιστά ἐστιν, ἢ καὶ ἄλλό τι ἐκτήσω πάντων ἄμεινον; Ποῖον καὶ λέγεις; Τὸ αὐτοῖς, νὴ Δία, τούτοις χρώμενον, καὶ δοκιμάζον ἕκαστον, καὶ
21 βουλευόμενον. Ἆρά γε τὴν ψυχὴν λέγεις; Ὀρθῶς ὑπέλαβες, ταύτην γάρ τοι καὶ λέγω. Πολὺ, νὴ Δία, τῶν ἄλλων τοῦτο ἄμεινον δοκῶ μοι κε-
22 κτῆσθαι. Ἔχεις οὖν ἡμῖν δεῖξαι ὅτῳ τρόπῳ τῆς ψυχῆς ἐπιμεμέλησαι; οὐ γὰρ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν εἰκός σε, οὕτω σοφὸν ὄντα, καὶ ἐν τῇ πόλει

ne mihi dicere, cuinam equos tuos commiſeris? Ego vero. An proximo qui ſe obtulit, & rei equeſtris imperito? Nullo modo. Quid vero? aurum aut argentum, aut veſtem, cui? Ne hæc quidem cuilibet. Corpus autem tuum jamne meditatus es, cujus curæ ſis commiſſurus? Quidni? Scilicet pariter perito ſive aliptæ ſive medico? Omnino. Utrum hæc præſtantiſſima ſunt tibi? an vero & aliud quidpiam habes melius his omnibus? Quid ais? Id, mehercule, quod his omnibus utatur, quod ſingula exploret atque deliberet. Animum-ne dicis? Recte accipis, hunc ipſum dico. Hæc quidem poſſeſſio, per Jovem, cæteris omnibus mihi longe potior videtur. Potes ergo nobis oſtendere, quo pacto animi curam geſſeris? nec enim conſentaneum eſt, temere ac fortuito te, virum tantâ ſapientiâ præditum, tantæque

πόλει δόκιμον, τὸ κράτιστον τῶν σεαυτοῦ περιο-
ρᾶν ἀμελούμενον καὶ ἀπολλύμενον. Οὐδαμῶς.
Ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμεμέλησαι αὐτοῦ; πότερον μα- 23
θὼν παρά του, ἢ εὑρὼν αὐτός; Ὧδε λοιπὸν ὁ 24
κίνδυνος, μὴ πρῶτον μὲν εἴπῃ, Τί δέ σοι, βέλ-
τιστε; τίς μου * εἶ; Εἶτ', ἂν ἐπιμένῃς πράγ-
ματα παρέχων, διαράμενος κονδύλους σοι δῷ.
Τούτου τοῦ πράγματος ἤμην ποτὲ ζηλωτὴς καὶ 25
αὐτὸς, πρὶν εἰς ταῦτα ἐμπεσεῖν.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ τοῦ Ἀγωνιᾷν.

Ὅταν ἀγωνιῶντα ἴδω ἄνθρωπον, λέγω· Οὗτος
τί ποτε θέλει; εἰ μὴ τῶν οὐκ ἐφ' αὐτῷ τι
ἤθελε, πῶς ἂν ἔτι ἠγωνία; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ 2
κιθα-

que in urbe auctoritatis, negligi aut perire paſſurum id quod tuorum omnium eſt præſtantiſſimum. Nequaquam. Sed tu ipſe curam ejus geſſiſti? Utrum edoctus ab aliquo, an ipſe rationem eam inveniſti? Hìc jam res in diſcrimine verſatur; primum, ne dicat ille, Quid vero, bone vir, ad te hoc pertinet? quis mihi es? deinde, niſi deſiſtas negotium illi faceſſere, ne ſublatis pugnis colaphos tibi impingat. Hujus rei olim admirator & ipſe fui, priusquam hæc mihi accidiſſent.

CAP. XIII.

De Anxietate.

Cum aliquem angi video, dico: quid tandem iſte vult? niſi aliquid earum rerum, quæ penes ipſum non ſunt, vellet, quo pacto angeretur? Quapropter

κιθαρῳδὸς, μόνος μὲν ᾄδων, οὐκ ἀγωνιᾷ· εἰς θέατρον δ' εἰσερχόμενος, κἂν λίαν εὔφωνος ᾖ, καὶ καλῶς κιθαρίζῃ. οὐ γὰρ ᾆσαι μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ εὐδοκιμῆσαι· τοῦτο δ' οὐκέτι
3 ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. Λοιπὸν, οὗ μὲν ἡ ἐπιστήμη αὐτῷ πρόσεστιν, ἐκεῖ τὸ θάρσος. φέρε ὃν θέλεις ἰδιώτην, καὶ οὐκ ἐπιστρέφεται. ὅπου δ' οὐκ οἶδεν, οὐδὲ μεμελέτηκεν, ἐκεῖ ἀγωνιᾷ. Τί
4 δ' ἐστι τοῦτο; Οὐκ οἶδε, τί ἐστιν ὄχλος, ἢ τί ὄχλου ἔπαινος. ἀλλὰ τὴν νήτην μὲν τύπτειν ἔμαθε, καὶ τὴν ὑπάτην· ἔπαινος δ' ὁ παρὰ τῶν πολλῶν τί ἐστι, καὶ τίνα δύναμιν ἔχει ἐν βίῳ, οὔτε οἶδεν, οὔτε μεμελέτηκεν αὐτό.
5 Ἀνάγκη λοιπὸν τρέμειν καὶ ὠχριᾶν. Κιθαρῳδὸν μὲν οὖν οὐ δύναμαι εἰπεῖν μὴ εἶναι, ὅταν ἴδω τινὰ φοβούμενον· ἄλλο δέ τι δύναμαι εἰπεῖν· καὶ οὐδὲ ἕν,

pter etiam citharœdus, cum ſolus cantat, non angitur; ſed theatrum ingreſſus, licet admodum vocalis ſit, & citharam bene pulſet, tum vero angitur: neque enim tantum bene cantare vult, ſed laudari etiam; id quod jam penes ipſum non eſt. Cæterum, ubi ſcientiâ præditus eſt, ibi fiduciam quoque habet. Quemvis privatum ſingulumque hominem adducito, non curabit eum. Ubi autem rem neque novit, neque meditatus eſt, ibi angitur. Quid vero iſtud eſt? Neſcit quid ſit multitudo, aut quid laus multitudinis. Sed imam quidem ferire didicit, & ſummam chordam: laus autem profecta a multitudine quid ſit, & quam in vita vim habeat, neque ſcit, neque meditatus eſt. Ergo neceſſe eſt eum & contremiſcere, & expalleſcere. Ac citharœdum quidem eſſe, negare non poſſum, ſi quem timere video: ſed aliud quiddam poſſum dicere, neque unum, ſed multa. Ac primum

ἕν, ἀλλὰ πολλά. Καὶ πρῶτον πάντων, ξένον 6
καλῶ αὐτὸν, καὶ λέγω· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ
οἶδε ποῦ τῆς γῆς ἐστιν, ἀλλ᾽ ἐκ τοσούτου χρό-
νου ἐπιδημῶν, ἀγνοεῖ τοὺς νόμους τῆς πόλεως
καὶ τὰ ἔθη, καὶ τί ἔξεστι, καὶ τί οὐκ ἔξεστιν·
ἀλλ᾽ οὐδὲ νομικόν τινα παρέλαβε πώποτε, τὸν
ἐροῦντα αὐτῷ καὶ ἐξηγησόμενον τὰ νόμιμα.
Ἀλλὰ διαθήκην μὲν οὐ γράφει, μὴ εἰδὼς πῶς 7
δεῖ γράφειν, ἢ παραλαβὼν τὸν εἰδότα· οὐδ᾽
ἐγγύην ἄλλως σφραγίζεται, ἢ ἀσφάλειαν γρά-
φει. ὀρέξει δὲ χρῆται δίχα νομικοῦ, καὶ ἐκκλί-
σει, καὶ ὁρμῇ, καὶ ἐπιβολῇ, καὶ προθέσει. Πῶς 8
δίχα νομικοῦ; Οὐκ οἶδεν, ὅτι θέλει τὰ μὴ διδό-
μενα, καὶ οὐ θέλει τὰ ἀναγκαῖα· καὶ οὐκ οἶδεν
οὔτε τὰ ἴδια, οὔτε τὰ ἀλλότρια. εἰ δέ γ᾽ ᾔδει,
οὐδέ ποτ᾽ ἂν ἐνεποδίζετο, οὐδέ ποτ᾽ ἐκωλύετο,
οὐκ ἂν ἠγωνία. Πῶς γάρ; Φοβεῖταί τις οὖν 9
ὑπὲρ

mum quidem, peregrinum eum nomino, & neſcire dico ubi terrarum ſit, &, cum tanto tempore hîc egerit, leges ignorare & inſtituta civitatis, quidque liceat, quidve non liceat; neque etiam umquam juris peritum adhibuiſſe, qui leges & inſtituta ei recitaret & enarraret. Atqui teſtamentum, quomodo ſcribendum ſit neſciens, non ſcribit, niſi adhibito homine ejus rei perito; neque ſponſionem temere obſignat, aut fidem ſuam obſtringit: ſed adpetitione citra jureconſultum utitur, & averſatione, & impetu, & conatu, & propoſito. Quomodo ſine jureconſulto? Ignorat, ea ſe velle quæ non data ſunt, ea nolle quæ ſunt neceſſaria; denique neque ſua novit, neque aliena: quæ ſi noſſet, numquam impediretur, numquam prohiberetur, non angeretur. Nonne ita ſe res habet? Timet igitur quisquam ea quæ

ὑπὲρ τῶν μὴ κακῶν; Οὔ. Τί δέ; ὑπὲρ τῶν
κακῶν μὲν, ἐπ' αὐτῷ δ' ὄντων ὥστε μὴ συμβῆ-
10 ναι; Οὐδαμῶς. Εἰ οὖν τὰ μὲν ἀπροαίρετα οὔτ'
ἀγαθὰ οὔτε κακὰ, τὰ προαιρετικὰ δὲ πάντα
ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὔτ' ἀφελέσθαι τις ἡμῶν αὐτὰ
δύναται, οὔτε περιποιῆσαι ἃ οὐ θέλομεν αὐτῶν,
11 ποῦ ἔτι τόπος ἀγωνίας; Ἀλλὰ περὶ τοῦ σωμα-
τίου ἀγωνιῶμεν, ὑπὲρ τοῦ κτησειδίου, περὶ τοῦ
τί δόξει τῷ Καίσαρι· περὶ τῶν ἔσω δ' οὐδενός.
Μή τι περὶ τοῦ μὴ ψεῦδος ὑπολαβεῖν; Οὔ· ἐπ'
ἐμοὶ γάρ ἐστι. Μή τι τοῦ ὁρμῆσαι παρὰ φύσιν;
12 Οὐδὲ περὶ τούτου. Ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ ὠχριῶν-
τα· ὡς ὁ ἰατρὸς ἀπὸ τοῦ χρώματος λέγει, τού-
του ὁ σπλὴν πέπονθε, τούτου δὲ τὸ ἧπαρ· οὕ-
τω καὶ σὺ λέγε, τούτου ὄρεξις καὶ ἔκκλισις πέ-
13 πονθεν, οὐκ εὐοδεῖ, φλεγμαίνει. χρῶμα γὰρ οὐ
μετα-

quæ mala non ſunt. Non. Quid vero? ea-ne, quæ mala quidem ſunt, at quæ penes ipſum eſt cavere ne eveniant? Nullo modo. Si igitur ea, quæ non ſunt voluntati noſtræ ſubjecta, neque bona neque mala ſunt; quæ vero voluntati ſubjecta, eadem in poteſtate noſtra ſunt omnia, neque a quoquam vel adimi vel adferri nobis poſſunt, niſi velimus; quem adhuc locum habet anxietas? Verum de corpuſculo anxii ſumus, de reculâ, de voluntate Cæſaris; de internâ vero re nullâ. An, ne adſentiamur falſo? Non: nam penes me eſt. An, ne impetum capiamus contra naturam? Ne hoc quidem. Cum igitur quempiam pallere vides; quemadmodum medicus ex colore dicit, hujus ſplenem, illius hepar laborare; ſic & tu dicito, iſtius adpetitionem & averſationem laborare, non recta progredi via, æſtuare, febricitare: neque enim quidquam aliud colorem mutat, nihil

μεταβάλλει οὐδὲν ἄλλο, οὐδὲ τρόμον ποιεῖ, οὐδὲ ψόφον τῶν ὀδόντων, οὐδὲ

— Μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει.

Διὰ τοῦτο Ζήνων μὲν Ἀντιγόνῳ μέλλων ἐντυγ- 14
χάνειν, οὐκ ἠγωνία· ἃ γὰρ οὗτος ἐθαύμαζε,
τούτων οὐδενὸς εἶχεν ἐκεῖνος ἐξουσίαν· ὧν δ' εἶχεν
ἐκεῖνος, οὐκ ἐπεστρέφετο οὗτος. Ἀντίγονος δὲ 15
Ζήνωνι μέλλων ἐντυγχάνειν, ἠγωνία· καὶ εἰκότως.
ἤθελε γὰρ ἀρέσκειν αὐτῷ· τοῦτο δ' ἔξω ἔκειτο.
οὗτος δ' ἐκείνῳ οὐκ ἤθελεν· οὐδὲ γὰρ ἄλλος τις
τεχνίτης τῷ ἀτέχνῳ.

Ἐγώ σοι ἀρέσαι θέλω; Ἀντὶ τίνος; οἶδας 16
γὰρ τὰ μέτρα, καθ' ἃ κρίνεται ἄνθρωπος ὑπ'
ἀνθρώπου; μεμελέτητό σοι γνῶναι, τί ἐστιν
ἀγα-

hil aliud tremorem incutit aut dentium ſtridorem, facitque ut

Genua labent huic, atque pedes ſubſidat in ambos.

Quapropter Zeno conventurus Antigonum, non angebatur: nam quæ ipſe magni faciebat, eorum ille nihil in ſua poteſtate habebat; quæ autem ille habebat, ipſe non curabat. Antigonus autem, Zenonem conventurus, angebatur; neque id immerito: volebat enim ei placere; id quod extra ipſum poſitum erat. Hic autem illi placere non volebat; ſicut nec alius artifex, artis imperito.

Ego tibi placere vellem? quamobrem? menſuras enim tu noſti, quibus homo ab homine judicatur? meditatum cognitumque habes, quid ſit vir bonus, quid malus, & quomodo

ἀγαθὸς ἄνθρωπος, καὶ τί κακὸς, καὶ πῶς ἑκά-
τερον γίνεται; Διατί οὖν σὺ αὐτὸς ἀγαθὸς οὐκ εἶ;
17 Πῶς, φησὶν, οὐκ εἰμί; Ὅτι οὐδεὶς ἀγαθὸς πεν-
θεῖ, οὐδὲ στενάζει, οὐδεὶς οἰμώζει, οὐδεὶς ὠχριᾷ
καὶ τρέμει, οὐδὲ λέγει, Πῶς μ' ἀποδέξεται; πῶς
18 μου ἀκούσει; Ἀνδράποδον, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ.
Τί οὖν σοι μέλει περὶ τῶν ἀλλοτρίων; νῦν οὐκ
ἐκείνου ἁμάρτημά ἐστι, τὸ κακῶς ἀποδέξασθαι
τὰ παρὰ σοῦ; Πῶς γὰρ οὔ; Δύναται δ' ἄλλου
μὲν εἶναι ἁμάρτημα, ἄλλου δὲ κακόν; Οὔ. Τί
19 οὖν ἀγωνιᾷς ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων; Ναί· ἀλλ'
ἀγωνιῶ, πῶς ἐγὼ αὐτῷ λαλήσω. Εἶτ' οὐκ
ἔστι σοι γὰρ, ὡς θέλεις, αὐτῷ λαλῆσαι; Ἀλ-
20 λὰ δέδοικα, μὴ ἐκκρουσθῶ. Μή τι γράφειν
μέλλων τὸ Δίωνος ὄνομα, δέδοικας μὴ ἐκκρου-
σθῇς; Οὐδαμῶς. Τί τὸ αἴτιον; οὐχ, ὅτι
μεμελέτηκας γράφειν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δ',
ἀναγι-

modo utrumque fiat? cur ergo tu ipſe bonus non es? Quomodo, inquit, non ſum? Quia nemo bonus luget, gemit, aut plorat; nemo expalleſcit & tremit, aut ait: Quo pacto ille me accipiet? quo pacto me audiet? Mancipium, ut viſum ipſi fuerit. Quid ergo tibi curæ ſunt aliena? annon illius peccatum erit, ſi male te, & quæ abs te proficiſcuntur, acceperit? Quidni? Poteſt vero alterius eſſe delictum, alterius malum? Non. Quid ergo de alienis angeris? Verum iſtud quidem: ſed ſollicitus ſum, quo pacto cum eo loquar. Nonne vero arbitratu tuo cum eo loqui licet? At vereor, ne de ſtatu mentis deturber. An igitur ſcripturus Dionis nomen, metuis ne de mentis ſtatu deturberis? Nequaquam. Quæ cauſſa eſt? nonne, quod ſcribendi uſum habes? Quidni vero?

ἀναγινώσκειν μέλλων, οὐχ ὡσαύτως ἂν εἶχες;
Ὡσαύτως. Τί τὸ αἴτιον; Ὅτι πᾶσα τέχνη
ἰσχυρόν τι ἔχει, καὶ θαῤῥαλέον ἐν τοῖς ἑαυ-
τῆς. Λαλεῖν οὖν οὐ μεμελέτηκας; καὶ τί ἄλλο 21
ἐμελέτας ἐν τῇ σχολῇ; Συλλογισμοὺς καὶ με-
ταπίπτοντας. Ἐπὶ τί; οὐχ ὥστε ἐμπείρως δια-
λέγεσθαι; τὸ δ' ἐμπείρως ἐστὶν, οὐχὶ εὐκαίρως,
καὶ ἀσφαλῶς, καὶ συνετῶς, ἔτι δὲ ἀπταίστως,
καὶ ἀπαραποδίστως; ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τεθαῤ-
ῥηκότως; Ναί. Ἱππεὺς οὖν ὢν, εἰς πεδίον ἐλη- 22
λυθὼς, πρὸς πεζὸν ἀγωνιᾷς, ὅπου σὺ μεμελέτη-
κας, ἐκεῖνος δ' ἀμελέτητός ἐστι; Ναί. ἀλλὰ
ἐξουσίαν ἔχει ἀποκτεῖναί με. Λέγε οὖν τὰ ἀλη- 23
θῆ, δύστηνε, καὶ μὴ ἀλαζονεύου, μηδὲ φιλόσο-
φος εἶναι ἀξίου, μηδὲ ἀγνόει σου τοὺς κυρίους·
ἀλλὰ μέχρις ἂν ἔχῃς ταύτην τὴν λαβὴν τὴν
ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀκολούθει παντὶ τῷ ἰσχυρο-
τέρῳ.

ro? Quid porro? lecturus, nonne eodem modo adfectus eſſes? Eodem modo. Quæ cauſſa eſt? Quia quælibet ars firmum quiddam habet, & imperterritum, ſuis in rebus. Loqui ergo non didiciſti? & quid aliud diſcebas in ſchola? Syllogiſmos & Variantes argumentationes. Quâ gratiâ? nonne ut perite diſſereres? perite autem, annon eſt opportune, caute, prudenter, atque etiam citra errorem & impedimentum, & præter hæc omnia confidenter? Certe. Eques igitur in campum progreſſus, peditem times, ubi tu exercitatus es, ille non exercitatus eſt? Sit ſane: at poteſtatem habet occidendi mei? Dic igitur verum, infelix, neque arrogans eſto, neque philoſophum te profitere, neque dominos tuos ignorato: ſed quoad hanc anſam corporis habueris, quemlibet robu-

24 τέρῳ. Λέγειν δὲ Σωκράτης ἐμελέτα, ὁ πρὸς
τοὺς τυράννους οὕτω διαλεγόμενος, ὁ πρὸς τοὺς
δικαστὰς, ὁ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. Λέγειν Διογέ-
νης μεμελετήκει, ὁ πρὸς Ἀλέξανδρον οὕτω λα-
λῶν, ὁ πρὸς Φίλιππον, ὁ πρὸς τοὺς πειρατὰς,
25 ὁ πρὸς τὸν ὠνησάμενον αὐτόν.* Ἐκείνοις, οἷς
26 μεμελέτηκε, τοῖς θαῤῥοῦσι. Σὺ δ' ἐπὶ τὰ σαυ-
τοῦ βάδιζε, καὶ ἐκείνων ἀποστῇς μηδέποτε· εἰς
τὴν γωνίαν ἀπελθὼν κάθησο, καὶ πλέκε συλλο-
27 γισμοὺς, καὶ ἄλλῳ πρότεινε. Οὐκ ἔστι δ' ἐν σοὶ
πόλεως ἡγεμὼν ἀνήρ.

robuſtiorem ſequitor! Socrates autem in dicendo ſe exercuerat, is qui cum tyrannis, qui cum judicibus, qui in carcere ita eſt locutus. Diogenes item ſe dicendo exercuerat, is qui cum Alexandro, cum Philippo, cum piratis, cum emtore ſui ad eum modum eſt locutus. Illi, quæ meditati erant, in eis erant confidentes. Tu vero ad tua te conferto, neque umquam ab illis recedito: in angulum te recipe, ibi ſede, ſyllogiſmos necte, & aliis propone. Neque enim in te eſt vir qui civitatem regat.

ΚΕΦ. ιδ'.

Πρὸς Νάσωνα.

Εἰσελθόντος τινὸς τῶν Ῥωμαϊκῶν μετὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐπακούοντος ἑνὸς ἀναγνώσματος· Οὗτος, ἔφη, ὁ τρόπος ἐστὶ τῆς διδασκαλίας· καὶ ἀπεσιώπη-
σεν. Ἀξιοῦντος δ' ἐκείνου ἐρεῖν τὰ ἑξῆς· Κόπον, 2
ἔφη, ἔχει πᾶσα τέχνη τῷ ἰδιώτῃ καὶ ἀπείρῳ
αὐτῆς, ὅταν παραδίδωται. Καὶ τὰ μὲν ἀπὸ τῶν 3
τεχνῶν γινόμενα, τήν τε χρείαν εὐθὺς ἐνδείκνυ-
ται πρὸς ὃ γέγονε, καὶ τὰ πλεῖστα αὐτῶν
ἔχει τι καὶ ἀγωγὸν καὶ ἐπίχαρι. Καὶ γὰρ, 4
σκυτεὺς πῶς μὲν μανθάνει τις παρεῖναι καὶ πα-
ρακολουθεῖν, ἀτερπές· τὸ δ' ὑπόδημα χρήσι-
μον, καὶ ἰδεῖν ἄλλως οὐκ ἀηδές. Καὶ τέκτονος 5
ἡ μὲν μάθησις ἀνιαρὰ μάλιστα τῷ ἰδιώτῃ παρα-
τυγχά-

CAP. XIV.

Ad Naſonem.

Viro quodam Romano cum filio ingreſſo, & unam audiente recitationem; Hæc, inquit, eſt doctrinæ ratio; atque obticuit. Cum autem ille, ut reliqua proſequeretur, rogaret: Omnis ars, inquit, cum docetur, moleſta eſt homini indocto & artis imperito: quamquam ea quidem, quæ arte perficiuntur, uſum ſtatim demonſtrant, cui deſtinata ſunt, & pleraque illorum aliquid illecebrarum & ſuavitatis habent. Etenim adeſſe & ſpectare quo pacto ſutor artem ſuam addiſcat, nihil jucundi habet; calceus vero eſt utilis, neque cæteroquin injucundus adſpectu. Eſt & fabri diſciplina moleſta imperito qui forte adeſt; verum opus uſum

τυγχάνοντι, τὸ δ' ἔργον ἐπιδείκνυσι τὴν χρείαν
6 τῆς τέχνης. Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπὶ μουσικῆς
ὄψει αὐτό· ἂν γὰρ παρῇς τῷ διδασκομένῳ, φα-
νήσεταί σοι πάντων ἀτερπέστατον τὸ μάθημα·
τὰ μέν τοι ἀπὸ τῆς μουσικῆς, ἡδέα καὶ ἐπι-
7 τερπῆ τοῖς ἰδιώταις ἀκούειν. Καὶ ἐνταῦθα, τὸ
μὲν ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος τοιοῦτόν τι φαντα-
ζόμεθα, ὅτι δεῖ τὴν αὐτοῦ βούλησιν συναρμόσαι
τοῖς γινομένοις, ὡς μήτε τι τῶν γινομένων ἀκόν-
των ἡμῶν γίνεσθαι, μήτε τῶν μὴ γινομένων,
8 θελόντων ἡμῶν μὴ γίνεσθαι. Ἐξ οὗ περίεστι
τοῖς συστησαμένοις αὐτὸ, ἐν ὀρέξει μὴ ἀποτυγ-
χάνειν, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτειν· ἀλύπως,
ἀφόβως, ἀταράχως διεξάγειν καθ' αὑτὸν, μετὰ
τῶν κοινωνῶν τηροῦντα τὰς σχέσεις τάς τε
φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους, τὸν υἱὸν, τὸν πατέρα,
τὸν ἀδελφὸν, τὸν πολίτην, τὸν ἄνδρα, τὴν
γυναῖ-

uſum artis oſtendit. Multo vero magis in muſicis hoc perſpicies. Si adſis ei qui docetur, omnium inſuaviſſima tibi videbitur ea diſciplina: effectus vero muſicæ ſuavis ac jucundus auditu eſt hominibus imperitis. Atque hîc etiam philoſophi munus tale animo concipimus, oportere eum voluntatem ſuam adcommodare iis rebus quæ fiunt, ut nec eorum quæ fiunt quidquam invitis nobis fiat, neque eorum quæ non fiunt quidquam volentibus nobis non fiat. Unde, qui ita ſe compararunt, id conſequuntur, ut nec in adpetitione fruſtrentur, nec in ea incidant quæ averſentur; ut citra moleſtiam, citra metum, citra perturbationem vitam degant, quantum ad ſe pertinet; cum ſociis vero obſervent relationes, tam naturales, quam accerſitas, nempe filii, patris, fratris, civis, mariti,

γυναῖκα, τὸν γείτονα, τὸν σύνοδον, τὸν ἄρχοντα,
τὸν ἀρχόμενον. Τὸ ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος τοι- 9
οῦτόν τι φανταζόμεθα. Λοιπὸν ἐφεξῆς τούτῳ
ζητοῦμεν, πῶς ἐστι τοῦτο.

Ὁρῶμεν οὖν, ὅτι ὁ τέκτων, μαθὼν τινὰ, γί- 10
νεται τέκτων· ὁ κυβερνήτης μαθὼν τινὰ, γίνε-
ται κυβερνήτης. Μή ποτ' οὖν καὶ ἐνθάδε, οὐκ
ἀπαρκεῖ τὸ βούλεσθαι καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενέ-
σθαι, χρεία δὲ καὶ μαθεῖν τινά; Ζητοῦμεν οὖν, 11
τίνα ταῦτα. Λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι μαθεῖν
δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι ἐστὶ Θεὸς, καὶ προνοεῖ
τῶν ὅλων· καὶ οὐκ ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, οὐ μόνον
ποιοῦντα, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενον, ἢ ἐνθυμούμε-
νον. εἶτα, ποῖοί τινες εἰσίν. οἷοι γὰρ ἂν ἐκεῖνοι 12
εὑρεθῶσι, τὸν ἐκείνοις ἀρέσοντα καὶ πεισθησό-
μενον ἀνάγκη πειρᾶσθαι κατὰ δύναμιν ἐξομοιοῦ-
σθαι ἐκείνοις. εἰ πιστόν ἐστι τὸ Θεῖον, καὶ 13

 τοῦ-

mariti, uxoris, vicini, comitis, imperantis, ſubditi. Philoſophi igitur tale fere munus conſtituimus. Tum proximum eſt poſt hæc, ut quæramus, qua ratione ad id perveniamus.

Videmus igitur, fabrum diſcendis quibusdam fieri fabrum; gubernatorem diſcendis quibusdam fieri gubernatorem: unde colligimus, ne hîc quidem ſatis eſſe, velle bonum virum fieri, ſed & addiſcere quædam ſit neceſſarium? Quærimus igitur, quænam ea ſint. Dicunt philoſophi, primum illud eſſe diſcendum, eſſe Deum, & providere rebus univerſis, ac non modo facta, ſed ne cogitationes quidem ac motus animorum eum celari poſſe. Deinde, quales ſint Dii? Nam quales illi reperientur, opera neceſſario danda, talis ut ſit etiam is, qui illis placere ac parere vult, & ut quam proxime ad eorum ſimilitudinem accedat. Si fidele eſt Numen divinum; illum quo-

τοῦτον εἶναι πιστόν· εἰ ἐλεύθερον, καὶ τοῦτον ἐλεύθερον· εἰ εὐεργετικόν, καὶ τοῦτον εὐεργετικόν· εἰ μεγαλόφρον, καὶ τοῦτον μεγαλόφρονα. ὡς Θεοῦ τοίνυν ζηλωτὴν, τὰ ἑξῆς πάντα καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν.

14 Πόθεν οὖν ἄρξασθαι δεῖ; Ἂν συγκαθῇς, ἐρῶ
σοι, ὅτι πρῶτον δεῖ σε τοῖς ὀνόμασι παρακολου-
15 θεῖν. Ὥστ' ἐγὼ νῦν οὐ παρακολουθῶ τοῖς ὀνό-
μασι; Οὐ παρακολουθεῖς. Πῶς οὖν χρῶμαι αὐ-
τοῖς; Οὕτως, ὡς οἱ ἀγράμματοι ταῖς ἐγγραμ-
μάτοις φωναῖς, ὡς τὰ κτήνη ταῖς φαντασίαις.
ἄλλο γάρ ἐστι χρῆσις, ἄλλο παρακολούθησις.
16 Εἰ δ' οἴει παρακολουθεῖν, φέρε ὃ θέλεις ὄνομα,
[ἀγαθὸν καὶ κακὸν,] καὶ βασανίσωμεν αὐτοὺς,
17 εἰ παρακολουθοῦμεν. Ἀλλ' ἀνιαρὸν τὸ ἐξελέγ-
χεσθαι πρεσβύτερον ἄνθρωπον ἤδη, κἂν οὕτω
τύχῃ, τὰς τρεῖς στρατείας ἐστρατευμένον. Οἶδα
κἀγώ.

quoque fidelem eſſe oportet: ſi liberum; illum quoque liberum: ſi beneficum; illum quoque beneficum: ſi magnanimum; illum quoque magnanimum eſſe oportebit: denique, ut imitatorem Dei, reliqua omnia & facere & dicere.

Unde igitur auſpicandum eſt? Si in hanc diſputationem demittere te volueris, dicam tibi, oportere te primum vocabula intelligere. Quaſi vero ego nunc vocabula non intelligam? Non intelligis. Quo pacto ergo iis utor? Perinde ac illiterati literatis vocibus; ut jumenta ſuis viſis: aliud enim eſt uſus viſorum, aliud intelligentia. Si vero ea te intelligere putas, quodvis adfer vocabulum; [*verbi cauſſa*, Bonum & Malum;] & inquiremus in nosmetipſos, utrum intelligamus. Enimvero moleſtum eſt, coargui hominem natu grandiorem, ac fortaſſe jam tria ſtipendia emeritum.

καγώ. νῦν γὰρ σὺ ἐλήλυθας πρὸς ἐμὲ, ὡς μη- 18
δενὸς δεόμενος. Τίνος δ' ἂν καὶ φαντασθείης, ὡς
ἐνδέοντος; πλουτεῖς, τέκνα ἔχεις, τυχὸν καὶ γυ-
ναῖκα, καὶ οἰκέτας πολλούς· ὁ Καῖσάρ σε οἶδεν,
ἐν Ῥώμῃ πολλοὺς φίλους κέκτησαι, τὰ καθή-
κοντα ἀποδίδως, οἶδας τὸν εὖ ποιοῦντα ἀντευ-
ποιῆσαι, καὶ τὸν κακῶς ποιοῦντα κακῶς ποιῆσαι.
Τί σοι λείπει; Ἂν οὖν σοι δείξω, ὅτι τὰ ἀναγ- 19
καιότατα καὶ μέγιστα πρὸς εὐδαιμονίαν· καὶ ὅτι
μέχρι δεῦρο πάντων μᾶλλον ἢ τῶν προσηκόν-
των ἐπιμεμέλησαι· καὶ τὸν κολοφῶνα ἐπιθῶ, οὔτε
τί Θεός ἐστιν οἶδας, οὔτε τί ἄνθρωπος, οὔτε τί
ἀγαθὸν, οὔτε τί κακόν· καὶ τὸ μὲν τῶν ἄλλων 20
ἴσως ἀνεκτὸν, ὅτι δ' αὐτὸς σαυτὸν ἀγνοεῖς, πῶς
δύνασαι ἀνασχέσθαι μου, καὶ ὑποσχεῖν τὸν ἔλεγ-
χον, καὶ παραμεῖναι; Οὐδαμῶς, ἀλλ' εὐθὺς 21
ἀπαλλάσσῃ χαλεπῶς ἔχων. Καί τοι τί σοι ἐγὼ

tum. Novi & ipſe: nunc enim tu me conveniſti, quaſi nulla re egens. Ecquâ vero etiam re te indigere, fingere poſſis? Dives es; liberos fortaſſis habes & uxorem, ſervitiaque multa; Cæſar te novit; ſunt tibi Romæ multi amici; officium pro officio reddis, de bene merente bene mereri noſti, & maleficium maleficio penſare. Quid tibi deeſt? Quod ſi igitur tibi demonſtraro, te deſtitui rebus maxime neceſſariis, & maximis ad felicitatem, atque usque ad hunc diem quidvis curaſſe potius quam officium; & colophonem ſi adjecero, te nec quid Deus ſit ſcire, nec quid homo, nec quid bonum, nec quid malum; ſi, quod de aliarum rerũm ignoratione dixero, tolerabile fortaſſe videatur; certe, te ipſum te ignorare, dicentem me quo pacto ferre poteris, & reprehenſionem ſuſtinere manereque. Nequaquam poteris; ſed ſtatim cum indignatione diſcedes. Quamquam

κακὸν πεποίηκα; εἰ μὴ καὶ τὸ ἔσοπτρον τῷ αἰσχρῷ, ὅτι δεικνύει αὐτὸν αὐτῷ, οἷός ἐστιν· εἰ μὴ καὶ ὁ ἰατρὸς τὸν νοσοῦντα δοκῇ ὑβρίζειν, ὅταν εἴπῃ αὐτῷ· Ἄνθρωπε, δοκεῖς μηδὲν ἔχειν; πυρέσσεις δέ· ἀσίτησον σήμερον, ὕδωρ πίε. Καὶ οὐδεὶς
22 λέγει, Ὦ δεινῆς ὕβρεως. Ἐὰν δέ τινι εἴπῃς· Αἱ ὀρέξεις σου φλεγμαίνουσιν, αἱ ἐκκλίσεις ταπειναί εἰσιν, ἐπιβολαὶ ἀνομολογούμεναι, αἱ ὁρμαὶ ἀσύμφωνοι τῇ φύσει, αἱ ὑπολήψεις εἰκαῖαι καὶ ἐψευσμέναι· εὐθὺς ἐξελθὼν λέγει, Ὕβρισέ με.

23 Τοιαῦτά ἐστι τὰ ἡμέτερα, ὡς ἐν πανηγύρει. τὰ μὲν κτήνη πραθησόμενα ἄγεται, καὶ οἱ βόες· οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μὲν ὠνησόμενοι, οἱ δὲ πωλήσοντες· ὀλίγοι δέ τινές εἰσιν, οἱ κατὰ θέαν ἐρχόμενοι τῆς πανηγύρεως, πῶς τοῦτο γίνεται, καὶ διάτι, καὶ τίνες οἱ τιθέντες τὴν πα-

quam quid ego tibi mali fecero? niſi & ſpeculum injuriam facere homini deformi putes, quod talem eum oſtendit ipſi, qualis eſt: niſi forte & medicus contumeliam facere ægroto videatur, quum eum ſic adloquitur: „Mî homo, tu „credis te nihil habere? „immo febricitas: hodie „cibis abſtine, aquam bibito.“ Nemo ſane dicit, o contumeliam non ferendam! Si cui vero dixeris: „Adpetitiones tuæ æſtuant, „averſationes ſunt humiles, „conatus inter ſe pugnant, „impetus naturæ non ſunt „conſentanei, opiniones „tuæ vanæ ſunt & emen„titæ;“ ſtatim digreſſus ait, Contumelia me adfecit.

Tales ſunt res noſtræ, quemadmodum in celebri conventu. Pecora vendendi cauſſa adducuntur, & boves: vulgus autem hominum partim emturi adſunt, partim vendituri; pauci autem ſunt qui ſpectandæ cauſſa celebritatis veniant, quique inquirant, quid ibi agatur, & cur, & qui-

πανήγυριν, καὶ ἐπὶ τίνι. Οὕτω καὶ ἐνθάδ᾽, ἐν 24
τῇ πανηγύρει ταύτῃ· οἱ μέν τινες, ὡς κτήνη,
οὐδὲν πλέον πολυπραγμονοῦσι τοῦ χόρτου. ὅσοι
γὰρ περὶ κτῆσιν καὶ ἀγροὺς καὶ οἰκέτας καὶ ἀρ-
χάς τινας ἀναστρέφεσθε, ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ἢ
χόρτος ἐστίν. Ὀλίγοι δ᾽ εἰσὶν οἱ πανηγυρίζον- 25
τες ἄνθρωποι φιλοθεάμονες, τί ποτ᾽ οὖν ἐστιν
ὁ κόσμος, τίς αὐτὸν διοικεῖ. Οὐδείς; Καὶ πῶς 26
οἷόν τε, πόλιν μὲν ἢ οἶκον μὴ δύνασθαι διαμέ-
νειν, μηδ᾽ ὀλιγοστὸν χρόνον, δίχα τοῦ διοικοῦν-
τος καὶ ἐπιμελουμένου· τὸ δ᾽ οὕτω μέγα καὶ κα-
λὸν κατασκεύασμα, εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν οὕτως
εὐτάκτως οἰκονομεῖσθαι; Ἔστιν οὖν ὁ διοικῶν. 27
Ποῖός τις, καὶ πῶς διοικῶν; ἡμεῖς δὲ, τίνες
ὄντες ὑπ᾽ αὐτοῦ γεγόναμεν, καὶ πρὸς τί ἔργον;
ἆρά γ᾽ ἔχομέν τινα ἐπιπλοκὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ
σχέσιν, ἢ οὐδεμίαν; Ταῦτ᾽ ἐστὶν ἃ πάσχουσιν 28

quinam ſint qui celebritatem illam inſtituerint, & quo conſilio. Sic & hîc, in hac celebritate: alii quidem, ut pecora, nihil præter gramen curant. Quicumque enim poſſeſſionibus, fundis, ſervitiis, magiſtratibus quibusdam unice operam datis, *ſcitote*, hæc nihil aliud niſi gramen eſſe. Pauci autem homines ſunt, qui celebritati vacent ſpectandi ſtudioſi, & cogitent, Quid ergo mundus eſt? Quis eum adminiſtrat? Nemo? At fieri quî poteſt, ut, cum civitas aut domus ne minimum quidem tempus durare ſine adminiſtratore curatoreque poſſit, tanta tamque præclara fabrica, temere & fortuito tam admirabili ordine adminiſtretur? Eſt igitur qui eam adminiſtret. Quis iſte? & qua ratione adminiſtrat? Nos vero, ab eo procreati, qui & quales ſumus? & ad quod munus nati? an connexio certe aliqua & relatio nobis cum illo intercedit, nec-ne? Hæc ſunt quæ agunt illi

οὗτοι οἱ ὀλίγοι· καὶ λοιπὸν τούτῳ μόνῳ σχολά-
ζουσι, τῷ τὴν πανήγυριν ἱστορήσαντας ἀπελ-
29 θεῖν. Τί οὖν; καταγελῶνται ὑπὸ τῶν πολ-
λῶν. καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ θεαταὶ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων·
καὶ εἰ τὰ κτήνη συναίσθησίν τινα εἶχε, κατε-
γέλα ἂν τῶν ἄλλό τι τεθαυμακότων ἢ τὸν
χόρτον.

ΚΕΦ. ιε'.

Πρὸς τοὺς σκληρῶς τισιν ὧν ἔκριναν ἐμμένοντας.

Ὅταν ἀκούσωσί τινες τούτων τῶν λόγων, ὅτι βέβαιον εἶναι δεῖ, καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐλεύθερον φύσει, καὶ ἀνανάγκαστον, τὰ δ' ἄλλα κωλυτὰ, ἀναγκαστὰ, δοῦλα, ἀλλότρια· φαντάζον-

pauci; iidemque porro huic uni rei vacant, ut diligenter explorata hac celebritate diſcedant. Quid vero? a vulgo deridentur: namque & illîc ſpectatores deridentur a mercatoribus: &, quod ſi pecora ſenſu aliquo eſſent prædita, deriderent & ipſa eos, qui quidquam aliud præter pabulum admirarentur.

CAP. XV.

Ad eos qui pertinaciter in iis quæ decreverunt perſeverant.

Quidam, cum diſputationes has audiunt, conſtantem eſſe oportere, ac voluntatem quidem naturâ eſſe liberam, & cogi non poſſe, cætera vero & prohiberi & cogi poſſe, ſervilia atque aliena eſſe; putant, quidquid a ſe decretum fuerit, in eo pertinaciter

τάζονται ὅτι δεῖ παντὶ τῷ κριθέντι ὑπ' αὐτῶν ἀπαραβάτως ἐμμένειν. Ἀλλὰ πρῶτον ὑγιὲς εἶναι 2
δεῖ τὸ κεκριμένον. Θέλω γὰρ εἶναι τόνους ἐν σώματι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντι, ὡς ἀθλοῦντι. ἂν δέ 3
μοι φρενιτικοῦ τόνους ἔχων ἐνδεικνύῃ, καὶ ἀλαζονεύῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ὅτι, Ἄνθρωπε ζήτει τὸν θεραπεύσοντα. τοῦτο οὐκ εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' 4
ἀτονία. Ἕτερον τρόπον, τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς πάσχουσιν οἱ παρακούοντες τῶν λόγων τούτων. οἷον καὶ ἐμός τις ἑταῖρος ἐξ οὐδεμιᾶς αἰτίας ἔκρινεν ἀποκαρτερεῖν. ἔγνων ἐγὼ, ἤδη τρίτην 5
ἡμέραν ἔχοντος αὐτοῦ τῆς ἀποχῆς, καὶ ἐλθὼν ἐπυνθανόμην τί ἐγένετο. Κέκρικα, φησίν. Ἀλλ' 6
ὅμως τί σε ἦν τὸ ἀναπεῖσαν; εἰ γὰρ ὀρθῶς ἔκρινας, ἰδὲ παρακαθήμεθά σοι, καὶ συνεργοῦμεν ἵνα ἐξέλθῃς· εἰ δ' ἀλόγως ἔκρινας, μετάθου. Τοῖς 7

 κριθεῖ-

citer eſſe perſeverandum. At vero primum omnium debet rectum eſſe id quod decreveris. Volo enim, eſſe nervorum robur in corpore, ſed ut in ſano corpore, ut ad pugnam exercitato. Quod ſi furioſi te habere contentionem nervorum oſtentes, de eaque glorieris; dicam tibi, Homo quære tibi medicum: nam iſti nervi non ſunt, ſed enervatio. Alio modo tale quiddam animis accidit eorum, qui diſputationes has obiter ac perperam audiunt. Sic ſodalium meorum quidam nulla de cauſſa necem ſibi inedia conſciſcere ſtatuit. Ego rem cognovi, cum is jam in tertium diem abſtinentiam illam ageret; & conveniens eum interrogavi, quid ei accidiſſet? Decrevi, inquit. Sed tamen, quid, inquam, eo te impulit? nam ſi recte decreviſti, ecce adſidemus tibi, adjutores futuri, ut e vita excedas: ſin præter rationem ſtatuiſti, muta conſilium. Decretis inſiſtendum

κριθεῖσιν ἐμμένειν δεῖ. Τί ποιεῖς ἄνθρωπε; οὐ
πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθῶς. Ἐπεὶ παθὼν ἄρτι
ὅτι νὺξ ἐστι· ἂν σοι δοκῇ, μὴ μετατίθεσο, ἀλλ'
ἔμμενε, καὶ λέγε, ὅτι, Τοῖς κριθεῖσιν ἐμμένειν
8 δεῖ. [Τί ποιεῖς ἄνθρωπε; οὐ πᾶσιν.] οὐ θέλεις
τὴν ἀρχὴν ποιῆσαι καὶ τὸν θεμέλιον, τὸ κρῖμα
σκέψασθαι πότερον ὑγιὲς ἢ οὐχ ὑγιὲς, καὶ οὕτω
λοιπὸν ἐποικοδομεῖν αὐτῷ τὴν εὐτονίαν, τὴν ἀσφά-
9 λειαν; ἂν δὲ σαπρὸν ὑποστήσῃς, καὶ κατα-
πίπτον· οὐκ οἰκοδομημάτιον, ὅσῳ ἂν πλείονα καὶ
ἰσχυρότερα ἐπιθῇς, τοσούτῳ θᾶττον κατενεχθή-
10 σεται; Ἄνευ πάσης αἰτίας ἐξάγῃς ἡμῖν ἄν-
θρωπον ἐκ τοῦ ζῇν φίλον καὶ συνήθη, τῆς αὐτῆς
πόλεως πολίτην, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μι-
11 κρᾶς; εἶτα, φόνον ἐργαζόμενος, καὶ ἀπολ-
λύων ἄνθρωπον μηδὲν ἠδικηκότα, λέγεις, ὅτι
12 τοῖς κριθεῖσιν ἐμμένειν δεῖ; Εἰ δ' ἐπῆλθέ σοι
πῶς

dum eſt. Quid agis homo? non omnibus, ſed rectis. Nam ſi tibi perſuaſeris, noctem nunc eſſe; ſi tibi videbitur, ne muta ſententiam, ſed in ea perſevera: & dic, Decretis eſſe inſiſtendum. [Quid agis homo? non omnibus.] Nonne ab hoc a principio vis ordiri, & hoc veluti fundamentum jacere, ut conſideres, rectum-ne ſit decretum tuum, an pravum; ac tum demum ei ſuperſtruere firmitatem iſtam & conſtantiam? Quod ſi vero putre fundamentum ac ruinoſum jeceris; nonne, quo plura & firmiora impoſueris, eo citius ædificium corruet? Citra omnem cauſſam e medio nobis tolleres hominem amicum & familiarem! civitatis ejusdem, tam magnæ, quam parvæ, civem: & cum cædem facias, hominemque nullius injuriæ reum perdas; ais, in decretis perſeverandum eſſe? Quod ſi tibi forte in men-

πῶς ποτ᾽ ἐμὲ ἀποκτεῖναι, ἔδει σε ἐμμένειν τοῖς κριθεῖσιν;

Ἐκεῖνος μὲν οὖν μόγις μετεπείσθη. Τῶν δὲ 13
νῦν τινας οὐκ ἔστι μεταθεῖναι. ὥστε μοι δοκῶ, ὃ
πρότερον ἠγνόουν, νῦν εἰδέναι, τί ἐστι τὸ ἐν τῇ
συνηθείᾳ λεγόμενον, Μωρὸν οὔτε πεῖσαι οὔτε
ῥῆξαί ἐστι. Μή μοι γένοιτο φίλον ἔχειν σοφὸν 14
μωρόν. δυσμεταχειριστότερον οὐδέν ἐστι. Κέκρικα.
Καὶ γὰρ οἱ μαινόμενοι· ἀλλ᾽ ὅσῳ βεβαιότερον κρί-
νουσι τὰ οὐκ ὄντα, τοσούτῳ πλείονος ἐλλεβόρου
δέονται. Οὐ θέλεις τὰ τοῦ νοσοῦντος ποιεῖν, καὶ 15
τὸν ἰατρὸν παρακαλεῖν; Νοσῶ, κύριε· βοήθη-
σόν μοι· τί με δεῖ ποιεῖν σκέψαι· ἐμόν ἐστι πεί-
θεσθαί σοι. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα· Ἃ δεῖ με 16
ποιεῖν οὐκ οἶδα· ἐλήλυθα δὲ μαθησόμενος. Οὔ.
ἀλλὰ περὶ τῶν ἄλλων μοι λέγε. τοῦτο δὲ κέ-
κρικα.

mentem veniſſet, me eſſe occidendum; num in ſententia permanendum tibi eſſet?

Ac ille quidem ægre a ſententia depulſus eſt: eorum autem, qui nunc ſunt, nonnullis aliud perſuaderi non poteſt. Itaque mihi videor nunc ſcire id quod prius ignorabam, quæ vis ſit pervulgati illius dicti, Stultum nec a ſententia deduci, neque rumpi poſſe. Abſit, ut amicus mihi contingat ſtultus, qui ſapere ſibi videatur: intractabilius nihil eſt. Decrevi. Etiam furentes: ſed quo conſtantius decernunt ea quæ non ſunt, eo majore hellebori copiâ eis opus eſt. Non ea facere vis quæ ſunt ægrotantis, & accerſere medicum? Ægroto, domine: auxiliare mihi; conſidera quid mihi ſit agendum: meum eſt, parere tibi. Sic hîc quoque dicendum: Quid mihi faciendum ſit ignoro; ſed adſum cognoſcendi cauſſa. Non: ſed aliis de rebus mihi dicito; nam hoc quidem

17 κρικα. Περὶ ποίων ἄλλων; τί γάρ ἐστι μεῖζον
ἢ προὐργιαίτερον τοῦ πεισθῆναί σε, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ
τὸ κεκρικέναι, καὶ τὸ μὴ μεταθέσθαι; Οὗτοι οἱ
18 μανικοὶ τόνοι, οὐχ ὑγιεινοί. Ἀποθανεῖν θέλω, ἂν
με τοῦτο ἀναγκάσῃς. Διὰ τί ἄνθρωπε; Τί ἐγέ-
νετο; Κέκρικα. Ἐσώθην, ὅτι οὐ κέκρικας ἐμὲ
19 ἀποκτεῖναι. Ἀργύριον οὐ λαμβάνω. Διὰ τί;
Κέκρικα. Ἴσθι ὅτι ᾧ τόνῳ νῦν χρῇ πρὸς τὸ μὴ
λαμβάνειν, οὐδὲν κωλύει σε ἀλόγως ποτὲ ῥέψαι
πρὸς τὸ λαμβάνειν, καὶ πάλιν λέγειν, ὅτι Κέκρι-
20 κα; Ὥσπερ ἐν νοσοῦντι καὶ ῥευματιζομένῳ σώ-
ματι, ποτὲ μὲν ἐπὶ ταῦτα, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκεῖνα
ῥέπει τὸ ῥεῦμα· οὕτω καὶ ἀσθενὴς ψυχή, ὅπου
μὲν κλίνῃ, ἄδηλον ἔχει· ὅταν δὲ καὶ τόνος προσῇ
τῷ κλίματι τούτῳ καὶ τῇ φορᾷ, τότε γίνεται τὸ
κακὸν ἀβοήθητον καὶ ἀθεράπευτον.

ΚΕΦ.

dem decrevi. De quibus aliis? quid enim majus eſt, aut majore ſtudio dignum, quam tibi perſuaderi, non ſatis eſſe te decreviſſe, ac a propoſito non recedere? Hi ſunt furioſorum nervi, non hominis ſani. Emori volo, ſi me iſtud coëgeris. Quamobrem homo? Quid accidit? Decrevi. Salvus ſum, quod non decreviſti me occidere. Argentum non accipio. Quamobrem? Decrevi. Scisne, quibus nervis nunc tu uteris ad non accipiendum, iisdem nihil prohibere quo minus aliquando temere inclines ad accipiendum; & rurſus dicas, te decreviſſe? Ut enim in ægroto corpore & fluxionibus obnoxio, humor alias in hanc, alias in illam defertur partem; ſic animus imbecillus, quo quidem inclinet, nullam certam rationem habet: cum autem ad inclinationem atque impetum illum etiam nervi acceſſerint; tum malum ejusmodi ſit, cui nec auxilium ferri, nec adhiberi medicina queat.

CAP.

ΚΕΦ. ιϛʹ.

Ὅτι οὐ μελετῶμεν χρῆσθαι τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν δόγμασιν.

Ποῦ τὸ ἀγαθόν; Ἐν προαιρέσει. Ποῦ τὸ κα-
κόν; Ἐν προαιρέσει. Ποῦ τὸ οὐδέτερον; Ἐν τοῖς
ἀπροαιρέτοις. Τί οὖν; μέμνηταί τις ἡμῶν ἔξω 2
τούτων τῶν λόγων; μελετᾷ τις αὐτὸς ἐφ' ἑαυ-
τοῦ τοῦτον τὸν τρόπον ἀποκρίνεσθαι τοῖς πράγ-
μασιν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων; Ἆρά γε ἡμέρα
ἐστί; Ναί. Τί δέ; νύξ ἐστιν; Οὔ. Τί δέ; ἄρτιοί
εἰσιν οἱ ἀστέρες; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ὅταν σοι 3
προφαίνηται ἀργύριον, μεμελέτηκας ἀποκρίνεσθαι
τὴν δέουσαν ἀπόκρισιν, ὅτι οὐκ ἀγαθόν; Ἤσκη-
κας ἐν ταύταις ταῖς ἀποκρίσεσιν; ἢ πρὸς μόνα
τὰ σοφίσματα; Τί οὖν θαυμάζεις, εἰ, ὅπου 4
μὲν

CAP. XVI.

Non meditari nos, quo pacto decretis de rebus bonis et malis utamur.

Ubi ſitum eſt bonum? In voluntate. Ubi malum? In voluntate. Ubi neutrum? In iis quæ arbitrii noſtri non ſunt. Quid ergo? Numquis noſtrûm harum rationum foris memor eſt? Numquis ipſe meditatur ſecum, ut eodem modo reſpondeat rebus, quemadmodum in quæſtionibus? Num dies eſt? Eſt. Quid vero? Nox eſt? Non. Quid vero? Paria ſunt aſtra? Non habeo dicere. Cum pecunia tibi oſtenditur, esne meditatus ita reſpondere, ut decet: eam non eſſe bonam? Exercitatus-ne es in his reſponſionibus? an vero ad ſola ſophismata? Quid ergo mira-

μὲν μεμελέτηκας, ἐκεῖ κρείττων γένῃ σεαυτοῦ;
ὅπου δ' ἀμελετήτως ἔχεις, ἐκεῖ δ' ὁ αὐτὸς δια-
5 μένεις; Ἐπεὶ διὰ τί ὁ ῥήτωρ, εἰδὼς ὅτι γέγρα-
φε καλῶς, ὅτι ἀνείληφε τὰ γεγραμμένα, φω-
νὴν εἰσφέρων ἡδεῖαν, ὅμως ἔτι ἀγωνιᾷ; Ὅτι
6 οὐκ ἀρκεῖται τῷ μελετῆσαι. Τί οὖν θέλει;
Ἐπαινεθῆναι ὑπὸ τῶν παρόντων. Πρὸς μὲν οὖν
τὸ δύνασθαι μελετᾷν, ἤσκηται· πρὸς ἔπαινον
7 δὲ καὶ ψόγον, οὐκ ἤσκηται. Πότε γὰρ ἤκουσε
παρά τινος, τί ἐστιν ἔπαινος; τί ἐστι ψόγος;
τίς ἑκατέρου φύσις; τοὺς ποίους τῶν ἐπαίνων διω-
κτέον, ἢ τοὺς ποίους τῶν ψόγων φευκτέον; πότε δ'
ἐμελέτησε ταύτην τὴν μελέτην, ἀκόλουθον τού-
8 τοις τοῖς λόγοις; Τί οὖν ἔτι θαυμάζεις, εἰ,
ὅπου μὲν ἔμαθεν, ἐκεῖ διαφέρει τῶν ἄλλων·
ὅπου δ' οὐ μεμελέτηκεν, ἐκεῖ τοῖς πολλοῖς ὁ
αὐτός

miraris, ubi meditatus es, ibi te ipſo quoque ſuperiorem te evadere; ubi vero exercitationem nullam adhibuiſti, ibi eumdem permanere? Nam cur orator, quamvis ſciat ſe recte ſcripſiſſe, &, quæ ſcripſerit, memoriæ ſe mandaſſe, quamvis etiam ſuavitatem adferat vocis, tamen adhuc timet? Quia non ſatis eſt ei, declamare. Quid ergo vult? Laudari ab iis qui adſunt. Ad facultatem igitur declamandi exercitatus eſt; ad laudationem autem & vituperationem non eſt exercitatus. Quando enim e quoquam audivit, quid ſit laus, quid vituperatio? quæ ſit utriusque rei natura? quæ laudes expetendæ ſint, quæ vituperationes fugiendæ? Quando autem ei exercitationi operam dedit, quæ ſit his rationibus conſentanea? Quid ergo adhuc miraris, ſi, ubi didicit, ibi vulgo antecellit: ubi autem ſe non exercuit, ibi nullam præ plebe prærogativam habet? Sic citharœdus

αὐτός ἐστιν; Ὡς ὁ κιθαρῳδὸς οἶδε κιθαρί- 9
ζειν, ᾄδει καλῶς, στατὸν ἔχει καλὸν, καὶ
ὅμως εἰσερχόμενος τρέμει. ταῦτα γὰρ οἶδεν·
ὄχλος δὲ τί ἐστιν οὐκ οἶδεν, οὐδ᾽ ὄχλου βοὴ,
οὐδὲ κατάγελως. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ αὐτὸ τὸ ἀγωνιᾷν 10
τί ἐστιν οἶδε, πότερον ἡμέτερον ἔργον ἐστὶν, ἢ
ἀλλότριον, ἔστιν αὐτὸ παῦσαι, ἢ οὐκ ἔστι. διὰ
τοῦτο ἐὰν μὲν ἐπαινεθῇ, φυσηθεὶς ἐξῆλθεν·
ἐὰν δὲ καταγελασθῇ, τὸ φυσημάτιον ἐκεῖνο ἐκεν-
τήθη καὶ προσεκάθισε.

Τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν. Τίνα θαυ- 11
μάζομεν; Τὰ ἐκτός. Περὶ τίνα σπουδάζομεν;
Περὶ τὰ ἐκτός. Εἶτ᾽ ἀποροῦμεν, πῶς φοβού-
μεθα, ἢ πῶς ἀγωνιῶμεν; Τί οὖν ἐνδέχεται, 12
ὅταν τὰ ἐπιφερόμενα, κακὰ ἡγώμεθα; Οὐ δυ-
νάμεθα μὴ φοβεῖσθαι, οὐ δυνάμεθα μὴ ἀγω-
νιᾷν. Εἶτα λέγομεν, Κύριε ὁ Θεὸς, πῶς μὴ 13
ἀγω-

rœdus novit pulſare citharam, bene cantat, rectâ tunicâ, eâque pulcrâ, eſt amictus; & tamen theatrum ingrediens tremit. Nam illa quidem novit; populus autem quid ſit, non novit, aut populi clamor, aut deriſio: immo, ipſum hoc, timere, quid ſit, ignorat; utrum noſtrum opus ſit, an alienum; ſedari poſſit, necne. Quapropter, cum laudatur, inflatus exit: ubi autem deriſus eſt, inflatiuncula illa compungitur, & ſubſidit.

Tale quiddam & nobis accidit. Quas res admiramur? Externas. Quibus rebus ſtudemus? Externis. Dein dubitamus quî fiat, ut timeamus? ut trepidemus? Quid ergo uſu evenit, cum ea, quæ nobis imminent, mala judicamus? Non poſſumus non timere, non poſſumus non trepidare. Dein dicimus, Domine Deus, quid agam ne

ἀγωνιῶ; Μωρέ· χεῖρας οὐκ ἔχεις; οὐκ ἐποίησέ
σοι αὐτὰς ὁ Θεός; εὔχου νῦν, καθήμενος, ὅπως
αἱ μύξαι σου μὴ ῥέωσιν. ἀπόμυξαι μᾶλλον, καὶ
14 μὴ ἐγκάλει. Τί οὖν; ἐνταῦθά σοι οὐδὲν δέδω-
κεν; οὐ δέδωκέ σοι καρτερίαν; οὐ δέδωκέ σοι με-
γαλοψυχίαν; οὐ δέδωκεν ἀνδρείαν; Τηλικαύ-
τας ἔχων χεῖρας, ἔτι ζητεῖς τὸν ἀπομύξοντα;
15 Ἀλλ᾽ οὐδὲ μελετῶμεν ταῦτα, οὐδ᾽ ἐπιστρεφόμε-
θα. Ἐπεὶ δότε μοι ἕνα ᾧ μέλει πῶς τι ποιήσει;
ὃς ἐπιστρέφεται, οὐ τοῦ τυχεῖν τινος, ἀλλὰ τῆς
ἐνεργείας τῆς αὐτοῦ; Τίς, περιπατῶν, τῆς ἐνερ-
γείας τῆς αὐτοῦ ἐπιστρέφεται; τίς, βουλευόμενος,
αὐτῆς τῆς βουλῆς, οὐχὶ δὲ τοῦ τυχεῖν ἐκείνου πε-
16 ρὶ οὗ βουλεύεται; Κἂν μὲν τύχῃ, ἐπῆρται καὶ λέ-
γει· Πῶς γὰρ ἡμεῖς καλῶς ἐβουλευσάμεθα; οὐκ
ἔλεγόν σοι, ἀδελφὲ, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν, ἡμῶν τι
σκεψα-

ne trepidem? Stulte, manus non habes? non tibi fecit eas Deus? Nunc ergo ſedens precare, ne pituita tibi defluat. Emunge nares potius, nec accuſa Deum. Quid ergo? hîc nihil tibi dedit? non dedit tibi tolerantiam? non dedit tibi magnitudinem animi? non dedit fortitudinem? Tot manus cum habeas, adhuc requiris eum qui te emungat? Verum nos hæc neque meditamur, neque curamus. Nam date mihi aliquem, qui curet, quo pacto aliquid acturus ſit? qui ſolicitus ſit, non de aliqua re conſequenda, ſed de actione ſua? Quis, cum ambulat, de ambulatione ſua ſolicitus eſt? quis, cum deliberat, ipſam reſpicit deliberationem; ac non potius de eo conſequendo laborat, cujus gratia deliberat? qui ſi voti compos ſit, elatus ait: „Quam prudenter deliberavimus? nonne dicebam „tibi, frater, ſi nos rem „quampiam conſideraremus, non poſſe fieri quin „ita

σκεψαμένων, μὴ οὕτως ἐκβῆναι; Ἂν δ' ἑτέρως χω-
ρήσῃ, τεταπείνωται τάλας, οὐχ εὑρίσκει οὐδὲ τί
εἴπῃ περὶ τῶν γεγονότων. Τίς ἡμῶν τούτου ἕνε- 17
κα μάντιν παρέλαβε; Τίς ἡμῶν [οὐκ] ἐνεκοιμή-
θη ὑπὲρ ἐνεργείας; Τίς; ἕνα μοι δότε, ἵνα ἴδω
τοῦτον, ὃν ἐκ πολλοῦ χρόνου ζητῶ, τὸν ταῖς ἀλη-
θείαις εὐγενῆ καὶ εὐφυᾶ· εἴτε νέον, εἴτε πρεσ-
βύτερον, δότε.

Τί οὖν ἔτι θαυμάζομεν, εἰ περὶ μὲν τὰς 18
ὕλας τετρίμμεθα, ἐν δὲ ταῖς ἐνεργείαις ταπει-
νοὶ, ἀσχήμονες, οὐδενὸς ἄξιοι, δειλοὶ, ἀταλαί-
πωροι, ὅλοι ἀτυχήματα; Οὐ γὰρ μεμέληκεν
ἡμῖν, οὐδὲ μελετῶμεν. Εἰ δὲ μὴ τὸν θάνατον ἢ 19
τὴν φυγὴν ἐφοβούμεθα, ἀλλὰ τὸν φόβον, ἐμελε-
τῶμεν ἂν ἐκείνοις μὴ περιπίπτειν ἃ φαίνεται ἡμῖν
κακά. Νῦν δ' ἐν μὲν τῇ σχολῇ γοργοὶ καὶ κα- 20
τάγλωσσοι· κἂν ζητημάτιον ἐμπέσῃ περί τινος
τούτων,

„ita eveniret?“ Sin ſecus ceciderit, abjectus eſt miſer, nec, quid dicat de iis quæ acciderunt, reperit. Quis noſtrûm hujus rei cauſſâ vatem adhibuit? Quis noſtrûm ob actionem ſuam in æde ſacra indormiit? Quisnam? unum mihi date, ut eum videam, quem jam longo tempore quæro, qui revera ſit nobilis & ingenioſus: ſive adoleſcentem, ſive natu grandiorem date.

Quid ergo miramur adhuc, ſi in materiis quidem ſubjectis ſatis ſumus exercitati; in actionibus autem humiles, fœdi, nullius pretii, ignavi, molles; quanti quanti ſumus, ſcelera. Neque enim hæ nobis curæ fuerunt, neque in iis nos exercemus. At ſi non mortem aut exſilium timeremus, ſed timorem ipſum; operam daturi eſſemus ne incideremus in ea quæ mala nobis viderentur. Nunc in ſchola expediti & verboſi, cum tali quapiam de re quæſtiuncula inciderit, inſtructi

τούτων, ἱκανοὶ τὰ ἑξῆς ἐπελθεῖν. ἕλκυσον δ' εἰς χρῆσιν, καὶ εὑρήσεις τάλανας ναυαγούς. προσπεσέτω φαντασία ταρακτικὴ, καὶ γνώσῃ τί ἐμελε-
21 τῶμεν, καὶ πρὸς τί ἐγυμναζόμεθα. Λοιπὸν ὑπὸ τῆς ἀμελετησίας προσεπισωρεύομεν ἀεί τινα καὶ
22 προσπλάσσομεν μείζονα τῶν καθεστώτων. Εὐθὺς ἐγὼ, ὅταν πλέω, κατακύψας εἰς τὸν βυθὸν, ἢ τὸ πέλαγος περιβλεψάμενος, καὶ μὴ ἰδὼν γῆν, ἐξίσταμαι, καὶ φανταζόμενος ὅτι ὅλον με δεῖ τὸ πέλαγος τοῦτο ἐκπιεῖν ἂν ναυαγήσω, οὐκ ἐπέρχεταί μοι, ὅτι μοι τρεῖς ξέσται ἀρκοῦσι. Τί οὖν με ταράσσει; Τὸ πέλαγος; Οὔ, ἀλλὰ τὸ
23 δόγμα. Πάλιν, ὅταν σεισμὸς γένηται, φαντάζομαι ὅτι ἡ πόλις ἐπιπίπτειν μοι μέλλει. οὐ γὰρ ἀρκεῖ μοι μικρὸν λιθάριον, ἵν' ἔξω μου τὸν ἐγκέφαλον βάλῃ.

Τίνα

cti ſumus ad cuncta, quæ ad eam pertinent, ordine perſequenda. Sed in uſum actumque nos trahe; invenies miſeros naufragos. Incidat cogitatio terrifica: tum cognoſces, quid meditati fuerimus, & ad quid nos exercuerimus. Jam in hac meditationis neglectione ſemper quædam adcumulamus, & majora quam re ipſâ ſunt adfingimus. Statim ego, cum navigo, oculos in altum defigens, aut pelagus circumſpiciens, nec terram uſquam proſpiciens, de ſtatu mentis dejicior; &, cogitans eſſe mihi totum pelagus ebibendum, ſi fecero naufragium, illud non reputo, tres ſextarios eſſe mihi ſatis. Quid eſt igitur, quod me perturbat? Pelagus? Non, ſed meum decretum. Rurſus, ingruente terræ motu, totam urbem in me caſuram mihi fingo: quaſi vero non parvus lapillus ſit ſatis, ad clidendum mihi cerebrum?

Quæ-

Τίνα οὖν ἐστι τὰ βαροῦντα καὶ ἐξιστάντα 24
ἡμᾶς; Τίνα γὰρ ἄλλα, ἢ τὰ δόγματα; Τὸν
γὰρ ἐξιόντα καὶ ἀπαλλαττόμενον τῶν συνήθων
καὶ ἑταίρων καὶ τόπων καὶ συναναστροφῆς, τί
ἐστι τὸ βαροῦν ἄλλο, ἢ δόγματα; Τὰ γοῦν 25
παιδία εὐθὺς, ὅταν κλαύσῃ μικρὰ τῆς τίτθης
ἀπελθούσης, πλακούντιον λαβόντα, ἐπιλέλη-
σται. Θέλεις σε οὖν καὶ ἡμεῖς παιδίοις ὁμοιῶ- 26
μεν; Οὐ, νὴ τὸν Δία. οὐ γὰρ ὑπὸ πλακουν-
τίου τοῦτο πάσχειν ἀξιῶ, ἀλλ' ὑπὸ δογμάτων
ὀρθῶν. Τίνα δ' ἔστι ταῦτα; Ἃ δεῖ τὸν ἄν- 27
θρωπον ὅλην τὴν ἡμέραν μελετῶντα, μηδενὶ
προσπάσχειν τῶν ἀλλοτρίων, μηθ' ἑταίρῳ,
μήτε τόπῳ, μήτε γυμνασίοις, ἀλλὰ μηδὲ τῷ
σώματι τῷ αὐτοῦ· μεμνῆσθαι δὲ τοῦ νόμου,
καὶ τοῦτον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν. Τίς δ' ὁ νό- 28
μος ὁ θεῖος; Τὰ ἴδια τηρεῖν, τῶν ἀλλοτρίων

Quænam ergo ſunt, quæ nos premunt, & de ſtatu mentis nos dejiciunt? Quæ alia, niſi decreta? Nam & eum, qui peregre abit, & a ſodalibus, a locis, a congreſſibus, quibus adſuetus erat, diſcedit; quid eſt aliud, quod eum premat, niſi decreta? Pueri quidem, cum plorant nutrice paululum digreſſâ, placentulâ acceptâ ſtatim obliviſcuntur dolorem. Vis ergo, te quoque pueris comparemus? Non, per Jovem: neque enim velim placentulâ me ita deliniri, ſed rectis decretis. Quæ autem illa ſunt? Ea quæ hominem totos dies meditari oportet, ut nullis externis rebus adficiatur, non ſodali, non loco, non gymnaſiis, immo ne ſuopte quidem corpore; ſed memor ſit legis, & eam ob oculos habeat. Quid autem jubet lex divinitus præſcripta? Sua tueri, & aliena ſibi non vindicare; ſed iis &,

μὴ ἀντιποιεῖσθαι, ἀλλὰ διδομένοις μὲν χρῆσθαι,
μὴ διδόμενα δὲ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρουμένου δέ τι-
νος, ἀποδιδόναι εὐλύτως καὶ αὐτόθεν, χάριν εἰ-
δότα οὗ ἐχρήσατο χρόνου, εἰ θέλεις μὴ κλάειν
29 τὴν τίτθην καὶ μάμμην. Τί γὰρ διαφέρει, τίνος
ἥττων ἐστὶ, καὶ ἐκ τίνος κρέμαται; Τί κρείτ-
των εἶ τοῦ διὰ κοράσιον κλάοντος, εἰ διὰ γυμνα-
σίδιον, καὶ στωΐδια, καὶ νεανισκάρια, καὶ τοι-
30 αύτην διατριβὴν πενθεῖς; Ἄλλος ἐλθὼν, ὅτι
οὐκέτι τὸ τῆς Δίρκης ὕδωρ πίνειν μέλλει. Τὸ γὰρ
Μάρκιον χεῖρόν ἐστι τοῦ τῆς Δίρκης; Ἀλλ' ἐκεῖ-
νό μοι σύνηθες ἦν. Καὶ τοῦτο πάλιν ἔσται σοι
31 σύνηθες. Εἶτ', ἂν μὲν καὶ τούτῳ προσπαθῇς,
καὶ τοῦτο πάλιν κλαῖε, καὶ ζήτει στίχον ὅμοιον
τῷ Εὐριπίδου ποιῆσαι,

Θερμάς τε τὰς Νέρωνος, Μάρκιόν θ' ὕδωρ.

Ἴδε

cum dantur, uti; &, cum non dantur, ea non deſiderare; &, cum quid nobis eripitur, reddere expedite & ſponte, gratiamque habere pro eo tempore, quo eo uſi ſumus: niſi velis nos mammas atque nuterculas implorare. Quid enim intereſt, qua re quis vincatur, & unde pendeat? Ecquâ re præſtantior eo es qui ob puellam plorat, ſi tu ob gymnaſium, & porticulos, & adoleſcentulos, & hujusmodi congreſſus luges? Alius adveniens id ægre fert, quod Dircæam aquam non amplius bibiturus ſit. Num igitur Martia deterior eſt Dircæâ? Non: at illi adſueveram. Etiam huic adſueſces. Deinde ubi & hac delectaberis, luge, & quære verſum Euripideo ſimilem:

Thermas Neronianas,
Martiamque aquam.

Viden'

Ἴδε πῶς τραγῳδία γίνεται, ὅταν εἰς μωροὺς ἀν-
θρώπους πράγματα τὰ τυγχάνοντ' ἐμπέσῃ.

Πότε οὖν Ἀθήνας πάλιν ὄψομαι, καὶ τὴν 32
ἀκρόπολιν; Τάλας, οὐκ ἀρκεῖ σοι ἃ βλέπεις
καθ' ἡμέραν; κρεῖττόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν
τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῶν ἄστρων, τῆς γῆς
ὅλης, τῆς θαλάσσης; Εἰ δὲ δὴ παρακολουθεῖς 33
τῷ διοικοῦντι τὰ Ὅλα, κἀκεῖνον ἐν σαυτῷ περι-
φέρεις, ἔτι ποθεῖς λιθάρια καὶ πέτραν κομ-
ψήν; ὅταν οὖν μέλλῃς ἀπολιπεῖν αὐτὸν τὸν
ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, τί ποιήσεις; κλαύσεις
καθήμενος, ὡς τὰ παιδία; Τί οὖν, ἐν τῇ σχο- 34
λῇ ἐποίεις; τί ἤκουες; τί ἐμάνθανες; τί σαυ-
τὸν φιλόσοφον ἐπέγραφες, ἐξὸν τὰ ὄντα ἐπι-
γράφειν; ὅτι, Εἰσαγωγὰς ἔπραξά τινας, καὶ
Χρυσίππεια ἀνέγνων, φιλοσόφου δ' οὐδὲ θύραν
παρῆλθον. ποῦ γάρ μοι μέτεστι τούτου τοῦ 35

Viden' ut tragœdia oriatur, cum res vel leviſſimæ ſtultis hominibus incidunt?

Ah, quando Athenas & arcem iterum videbo! Miſer, non ſatis ea tibi ſunt, quæ quotidie vides? Poteſne præſtantius aliquid aut majus videre ſole, lunâ, ſtellis, terrâ univerſâ, mari? Quod ſi gubernatorem Univerſi ratione adſequeris, eumque in temetipſo circumfers, adhuc deſideras lapillos & rupem elegantem? Quando igitur ipſum ſolem & lunam relinquere oportebit, quid facies? ſedebis plorans, ut pueri? Quid ergo in ſchola faciebas? Quid audiebas? Quid diſcebas? Quid philoſophi nomen uſurpaſti, cum ea tibi uſurpare poſſes quæ vera ſunt? te introductionibus nonnullis operam dediſſe, & Chryſippi libros aliquos legiſſe, philoſophiam vero ne a janua quidem ſalutaſſe: Nam quid tibi rei cum illo nego-

πράγματος, οὗ Σωκράτει μετῆν, τῷ οὕτως
ἀποθανόντι, οὕτω ζήσαντι; οὗ Διογένει μετῆν;
36 Ἐπινοεῖς τούτων τινὰ κλάοντα ἢ ἀγανακτοῦν-
τα, ὅτι τὸν δεῖνα οὐ μέλλει βλέπειν, οὐδὲ τὴν
δεῖνα, οὐδ᾽ ἐν Ἀθήναις ἔσεσθαι, ἢ ἐν Κορίνθῳ,
ἀλλ᾽, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐν Σούσοις, ἢ ἐν Ἐκβα-
37 τάνοις; Ὧι γὰρ ἔξεστιν, ὅταν θέλῃ, ἐξελ-
θεῖν τοῦ συμποσίου, καὶ μηκέτι παίζειν, ἔτι
οὗτος ἀνιᾶται μένων; οὐχὶ δ᾽, ὡς παιδιᾷ, πα-
38 ραμένει μέχρις ἂν ψυχαγωγῆται; Ταχύγ᾽ ἂν
ὁ τοιοῦτος ὑπομείναι, φυγήν τινα φυγεῖν εἰς
ἅπαντα, ἢ τὴν ἐπὶ θανάτῳ κατακριθείς.

39 Οὐ θέλεις ἤδη, ὡς τὰ παιδία, ἀπογα-
λακτισθῆναι, καὶ ἅπτεσθαι τροφῆς στερεωτέρας,
μηδὲ κλάειν μάμμας καὶ τίτθας, γραῶν ἀπο-
40 κλαύματα; Ἀλλ᾽ ἐκείνας ἀπαλλασσόμενος ἀνιά-
σω. Σὺ αὐτὰς ἀνιάσεις; Οὐδαμῶς· ἀλλ᾽ ὅπερ
καὶ

negotio eſt, quod Socrates tractavit, qui ita mortuus eſt, ita vixit? aut quod tractavit Diogenes? Horum aliquem ploraſſe cogitas, aut ſuccenſuiſſe, quod iſtum aut iſtam non amplius eſſet viſurus? quod Athenis aut Corinthi non futurus eſſet; ſed fortaſſe Suſis, aut Ecbatanis? Nam cui de convivio abire licet cum volet, & non amplius ludere, is-ne dolebit quamdiu manet? nonne vero, veluti ludo, intereſſe perget quoad eo delectatur? Talis ſane homo *(qualis tu)* tulerit ſcilicet, ſi perpetuo exſilio mulctetur, aut ſi capitis condemnetur!

Non vis tandem, ut pueri, ablactari, & cibum capeſſere ſolidiorem? Non plorare mammas deſines, & nutriculas, aniles ejulatus? At diſcedens, mœrorem eis adferam. Tu illis mœrorem adferes? Nequaquam vero tu; ſed id, quod & tibi dolorem adfert, decretum.

καὶ σὲ, τὸ δόγμα. Τί οὖν ἔχεις ποιῆσαι; Τὸ σὸν ἔξελε· τὸ δ' ἐκείνων, ἂν εὖ ποιῶσιν, αὐταὶ ἐξελοῦσιν. εἰ δὲ μὴ, οἰμώξουσι δι' αὐτάς. Ἄνθρω- 41
πε· τὸ λεγόμενον τοῦτο, Ἀπονοήθητι ἤδη ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ μεγαλοψυχίας. ἀνάτεινόν ποτε τὸν τράχηλον, ὡς ἀπηλλαγμένος δουλείας. τόλμησον ἀναβλέψας πρὸς τὸν Θεὸν 42
εἰπεῖν, ὅτι, χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς, ὁμογνωμονῶ σοι, σός εἰμι. οὐδὲν παραιτοῦμαι τῶν σοι δοκούντων· ὅπου θέλεις, ἄγε· ἣν θέλεις ἐσθῆτα περίθες. ἄρχειν με θέλεις, ἰδιωτεύειν, μένειν, φεύγειν, πένεσθαι, πλουτεῖν; ἐγώ σοι ὑπὲρ ἁπάντων τούτων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι· δείξω τὴν ἑκάστου φύσιν, οἵα ἐστίν. Οὔ· ἀλλ' 43
ἐν βοὸς κοιλίᾳ καθήμενος, ἐκδέχου σοῦ τὴν μάμμην μέχρις σε χορτάσῃ. Ὁ Ἡρακλῆς, εἰ τοῖς 44
ἐν οἴκοι παρεκάθητο, τίς ἂν ἦν; Εὐρυσθεὺς, καὶ

 οὐχὶ

cretum. Quid ergo facere potes? Tu tuum abjicito: abjicient & illæ ſuum, ſi ſapient, ipſæ; quod ſi non fecerint, ſuâpte culpâ plorabunt. Mi homo, jam tandem res omnes deſpera, ut ajunt, pro tranquillitate, pro libertate, pro animi magnitudine! Cervices tandem erige, tamquam ſervitute liberatus. Aude tandem ſublatis ad Deum oculis dicere: „Tracta me „poſthac arbitratu tuo: „idem tecum ſentio; tuus „ſum: nihil recuſo, quod „tibi videbitur: quo voles, „ducito: qua me voles ve„ſte induito. Vis me fun„gi magiſtratu? privatam „agere vitam? manere? „exſulare? pauperie con„flictari? opibus abunda„re? Ego te in his re„bus omnibus apud homi„nes defendam: oſtendam „rei cujusque naturam, qua„lis eſt." Non ita: ſed potius in ventre bovis ſedens, exſpecta materculam tuam, dum te paſcat. Hercules ſi domeſticis ſuis adſediſſet, quis fuiſſet? Eury-

οὐχὶ Ἡρακλῆς. Ἄγε, πόσους δὲ, περιερχόμενος
τὴν οἰκουμένην, συνήθεις ἔσχε καὶ φίλους; Ἀλλ'
οὐδὲν φίλτερον τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο ἐπιστεύθη Διὸς
εἶναι υἱὸς, καὶ ἦν. ἐκείνῳ τοίνυν πειθόμενος, περι-
45 ῄει καθαίρων ἀδικίαν καὶ ἀνομίαν. Ἀλλ' οὐκ εἶ
Ἡρακλῆς, καὶ οὐ δύνασαι καθαίρειν τὰ ἀλλότρια
κακά; ἀλλ' οὐδὲ Θησεὺς, ἵνα τὰ τῆς Ἀττικῆς
καθάρῃς; Τὰ σαυτοῦ κάθαρον. ἐντεῦθεν, ἐκ τῆς
διανοίας, ἔκβαλε, ἀντὶ Προκρούστου καὶ Σκίρωνος,
λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπιχαιρεκα-
46 κίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν. Ταῦ-
τα δ' οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκβαλεῖν, εἰ μὴ πρὸς μό-
νον τὸν Θεὸν ἀποβλέποντα, ἐκείνῳ μόνῳ προσπε-
πονθότα, τοῖς ἐκείνου προστάγμασι καθωσιωμένον.
47 Ἂν δ' ἄλλο τι θέλῃς, οἰμώζων καὶ στένων ἀκο-
λουθήσεις τῷ ἰσχυροτέρῳ· ἔξω ζητῶν ἀεὶ τὴν εὔροι-
αν, καὶ μηδέ ποτ' εὐροεῖν δυνάμενος. ἐκεῖ γὰρ
αὐ-

Euryſtheus, non Hercules. Age vero; terrarum orbem peragrans ille, quot familiares habuit, quot amicos? Sed nihil ei carius fuit Deo: eâque de cauſſâ Jovis filius eſt habitus, ac fuit. Illi igitur obtemperans circumibat, ut injuriam & iniquitatem expurgaret. At tu non es Hercules, nec aliena purgare mala potes? ac ne Theſeus quidem es, ut Atticæ mala purges? Tua ipſius purgato: ex animo ejice, loco Procruſtæ & Scironis, triſtitiam, timorem, cupiditatem, invidiam, malevolentiam, avaritiam, mollitiem, intemperantiam. Hæc vero aliter ejici non poſſunt, niſi ad ſolum reſpicias Deum, eique ſoli ſis addictus, & illius mandatis conſecratus. Sin quid aliud voles; gemens & plorans ſequêris robuſtiorem: & foris ſemper quærens tranquillitatem,

αὐτὴν ζητεῖς, οὗ μή ἐστιν, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου ἐστίν.

ΚΕΦ. ιζ'.

Πῶς ἐφαρμοστέον τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους.

Τί πρῶτόν ἐστιν ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος;
Ἀποβαλεῖν οἴησιν. ἀμήχανον γὰρ ἅ τις εἰδέ-
ναι οἴεται, ταῦτα ἄρξασθαι μανθάνειν. τὰ μὲν 2
οὖν ποιητέα καὶ οὐ ποιητέα, καὶ ἀγαθὰ καὶ κα-
κὰ, καὶ καλὰ καὶ αἰσχρὰ πάντες ἄνω καὶ κάτω
λαλοῦντες ἐρχόμεθα πρὸς τοὺς φιλοσόφους· ἐπὶ
τούτοις ἐπαινοῦντες, ψέγοντες, ἐγκαλοῦντες, μεμ-
φόμενοι, περὶ ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ αἰσχρῶν
ἐπικρίνοντες καὶ διαλαμβάνοντες. Τίνος δ' ἕνεκα 3
προσερχόμεθα τοῖς φιλοσόφοις; Μαθεῖν θέλοντες

tem, numquam ad eam pervenire poteris, ut qui, omiſſo loco in quo eſt, ibi eam quæris ubi non eſt.

CAP. XVII.

Quomodo anticipationes ſingulis rebus ſint adcommodandæ.

Quodnam eſt primum philoſophantis officium? Abjicere ſcientiæ opinationem. Fieri enim non poteſt, ut quæ quis ſcire ſe opinatur, ea diſcere incipiat. Jam vero facienda & non facienda, bona & mala, honeſta & turpia, ſurſum ac deorſum lingua verſantes, philoſophos adimus: harum rerum cauſſa laudamus, reprehendimus, accuſamus, conquerimur, de inſtitutis honeſtis & turpibus judicamus & diſceptamus. Qua vero de cauſſa philoſophos accedimus? Diſcere volumus ea, quæ nos ignorare puta-

ἃ οὐκ οἰόμεθα εἰδέναι. Τίνα δ' ἔστι ταῦτα;
Τὰ θεωρήματα. ἃ γὰρ λαλοῦσιν οἱ Φιλόσοφοι,
μαθεῖν θέλομεν, ὡς κομψὰ καὶ δριμέα· οἱ
4 δ', ἵν' ἀπ' αὐτῶν περιποιήσωνται. Γελοῖον οὖν
τὸ οἴεσθαι, ὅτι ἄλλα μέν τις μαθεῖν βούλε-
ται, ἄλλα δὲ μαθήσεται· ἢ λοιπὸν, ὅτι προκό-
5 ψει τις ἐν οἷς οὐ μανθάνει. Τὸ δ' ἐξαπατῶν
τοὺς πολλοὺς τοῦτ' ἔστιν, ὅπερ καὶ Θεόπομπον
τὸν ῥήτορα, ὅπου καὶ Πλάτωνι ἐγκαλεῖ ἐπὶ τῷ
6 βούλεσθαι ἕκαστα ὁρίζεσθαι. Τί γὰρ λέγει;
Οὐδεὶς ἡμῶν πρὸ σοῦ ἔλεγεν ἀγαθὸν ἢ δίκαιον;
ἢ μὴ παρακολουθοῦντες τί ἐστι τούτων ἕκαστον,
ἀσήμως καὶ κενῶς φθεγγόμεθα τὰς φωνάς;
7 Τίς γάρ σοι λέγει Θεόπομπε, ὅτι ἐννοίας οὐκ
εἴχομεν ἑκάστου τούτων φυσικὰς, καὶ προλή-
ψεις; ἀλλ' οὐχ οἷόν τε ἐφαρμόζειν τὰς προ-
λήψεις ταῖς καταλλήλοις οὐσίαις, μὴ διαρθρώ-
σαντα

putamus. Quæ autem illa ſunt? Præceptiones. Nam quæ philoſophi loquuntur, ea diſcere volumus; alii, ut elegantia & acuta; alii, ut quæſtum inde faciamus. Eſt igitur ridiculum, putare, fore ut aliquis alia velit diſcere, alia diſcat, aut in iis denique proficiat quæ non diſcit. Et eadem re vulgus decipitur, quæ Theopompum oratorem decepit, cum Platonem etiam accuſat, quod definiri omnia voluerit. Quid enim ait? „Nemone noſtrûm „ante te Bonum dixit, & „Juſtum? Aut, non intelli„gentes, quid horum quid„que eſſet, citra ſignifica„tionem & inaniter voces „illas ſonabamus?“ Quis vero iſtud tibi dicit, Theopompe, nos cujusque horum naturales notiones non habuiſſe, atque anticipationes? At illud fieri non poteſt, ut anticipationes iſtas rebus conſentaneis adcommodemus, niſi prius illas evolverimus; atque

ταυτα αὐτάς· καὶ αὐτὸ τοῦτο σκεψάμενον, ποίαν
τινὰ ἑκάστῃ αὐτῶν οὐσίαν ὑποτακτέον. Ἐπεὶ 8
τοιαῦτα λέγε καὶ πρὸς τοὺς ἰατρούς. Τίς γὰρ
ἡμῶν οὐκ ἔλεγεν ὑγιεινόν τι καὶ νοσερὸν, πρὶν
Ἱπποκράτη γενέσθαι; ἢ κενῶς τὰς φωνὰς ταύ-
τας ἀπηχοῦμεν; Ἔχομεν γάρ τινα καὶ ὑγιεινοῦ 9
πρόληψιν, ἀλλ' ἐφαρμόσαι οὐ δυνάμεθα. διὰ
τοῦτο ὁ μὲν λέγει, ἀνάτεινον· ὁ δὲ λέγει, δὸς
τροφήν· καὶ ὁ μὲν λέγει, φλεβοτόμησον· ὁ δὲ
λέγει, σικύασον. Τί τὸ αἴτιον; ἄλλο γε, ἢ ὅτι
τὴν τοῦ ὑγιεινοῦ πρόληψιν οὐ δύναται καλῶς ἐφαρ-
μόσαι τοῖς ἐπὶ μέρους;

Οὕτως ἔχει καὶ ἐνθάδ', ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν 10
βίον. Ἀγαθὸν καὶ κακὸν, καὶ συμφέρον καὶ
ἀσύμφορον, τίς ἡμῶν οὐ λαλεῖ; τίς γὰρ ἡμῶν
οὐκ ἔχει τούτων ἑκάστου πρόληψιν; Ἆρ' οὖν
διηρθρωμένην καὶ τελείαν; τοῦτο δεῖξον. Πῶς 11
δείξω;

que id ipſum conſideraverimus, quæ res cuique earum ſubjiciendæ ſint. Nam eadem iſta medicis etiam objicere potes. Quis enim noſtrûm non ſalubre aliquid aut inſalubre dixit, priusquam Hippocrates naſceretur? an voces iſtas inaniter reſonabamus? Habemus enim aliquam etiam ejus quod ſalubre eſt anticipationem; ſed adcommodare eam non poſſumus: eoque alius abſtinere, alius dare cibum jubet, alius venam incidere, alius cucurbitulas adponere. Quæ alia cauſſa eſt, niſi quod ſanitatis anticipationem rebus ſingulis recte adcommodare neſciunt?

Ita ergo ſe res etiam hîc habet, in vita. De bonis rebus & malis, de utilibus & inutilibus, quis noſtrûm non loquitur? quis enim noſtrûm non habet horum cujusque anticipatam aliquam notionem? Eone vero etiam diſtinctam & perfectam? Iſtud oſtendito. Quo

δείξω; Ἐφάρμοσον αὐτὴν καλῶς ταῖς ἐπὶ μέρους
οὐσίαις. Εὐθὺς, τοὺς ὅρους Πλάτων μὲν ὑποτάσσει
τῇ τοῦ χρησίμου προλήψει, σὺ δὲ τῇ τοῦ ἀχρή-
12 στου. Δυνατὸν οὖν ἐστιν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ἐπι-
τυγχάνειν; Πῶς οἷόντε; Τῇ δὲ τοῦ πλούτου οὐ-
σίᾳ οὐχ' ὁ μέν τις ἐφαρμόζει τὴν τοῦ ἀγαθοῦ
πρόληψιν, ὁ δ' οὔ; τῇ δὲ τῆς ἡδονῆς; τῇ δὲ τῆς
13 ὑγείας; Καθόλου γὰρ, εἰ πάντες οἱ τὰ ὀνόματα
λαλοῦντες ἱκανῶς ἴσμεν ἕκαστα τούτων, καὶ μη-
δεμιᾶς ἐπιμελείας περὶ τὴν διάρθρωσιν τῶν προ-
λήψεων δεόμεθα, τί διαφερόμεθα; τί πολεμοῦ-
μεν; τί ψέγομεν ἀλλήλους;

14 Καὶ τί μοι νῦν τὴν πρὸς ἀλλήλους μάχην
παραφέρειν, καὶ ταύτης μεμνῆσθαι; σὺ αὐ-
τὸς εἰ ἐφαρμόζεις καλῶς τὰς προλήψεις, διατί
15 δυσροεῖς; διατί ἐμποδίζῃ; Ἀφῶμεν ἄρτι τὸν
δεύτερον τόπον, τὸν περὶ τὰς ὁρμὰς, καὶ τὴν
κατὰ

Quo modo oſtendam? Recte adcommoda eam rebus ſingulis. Ac ne longius abeam, Plato definitiones ſubjicit utilitatis notioni, tu vero inutilitatis. Ergone fieri poteſt, ut veſtrûm uterque verum teneat. Fieri quî poteſt? Divitiarum item naturæ, nonne alius notionem Boni adcommodat, alius non? eodemque modo & naturæ voluptatis, & ſanitatis? Etenim omnino, ſi omnes, qui vocabula iſta uſurpamus, ſatis commode novimus quasque illarum rerum, neque opus eſt ut operam demus evolutioni notionum anticipatarum; cur diſſentimus? cur pugnamus? cur nos invicem reprehendimus?

Sed quid nunc adtinet hominum inter ſe pugnas proferre, earumque facere mentionem? Tu ipſe, ſi notiones recte adcommodas, cur miſer es? cur impediris? Omittamus nunc ſecundum locum, de Impetu, & diſputationem de officio,

κατὰ ταύτας περὶ τὸ καθῆκον φιλοτεχνίαν. ἀφῶμεν καὶ τὸν τρίτον, τὸν περὶ τὰς συγκαταθέσεις.
χαρίζομαί σοι ταῦτα πάντα. στῶμεν ἐπὶ τοῦ 16
πρώτου, καὶ σχεδὸν αἰσθητὴν παρέχοντες τὴν ἀπόδειξιν τοῦ μὴ ἐφαρμόζειν καλῶς τὰς προλήψεις. Νῦν σὺ θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ 17
δυνατά; Τί οὖν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσροεῖς; Νῦν οὐ φεύγεις τὰ ἀναγκαῖα; Διὰ τί οὖν περιπίπτεις τινί; διὰ τί δυστυχεῖς; διὰ τί θέλοντός σου τι, οὐ γίνεται; καὶ μὴ θέλοντος, γίνεται;
Ἀπόδειξις γὰρ αὕτη μεγίστη δυσροίας καὶ κακο- 18
δαιμονίας· Θέλω τι, καὶ οὐ γίνεται. καὶ τί ἐστιν ἀθλιώτερον ἐμοῦ;

Τοῦτο καὶ ἡ Μήδεια οὐχ ὑπομείνασα, ἦλ- 19
θεν ἐπὶ τὸ ἀποκτεῖναι τὰ ἴδια τέκνα. Μεγαλοψύχως, κατά γε τοῦτο. εἶχε γὰρ ἣν δεῖ φαντασίαν, οἷόν ἐστι τὸ, ἃ θέλει, τινὶ μὴ προχωρεῖν.

officio, quod ex illo ducitur. Omittamus & tertium, de adſenſionibus. Condono tibi hæc omnia: inſiſtamus primo, qui demonſtrationem ſenſui pæne obviam ſuppeditat, quam parum recte rebus adcommodemus notiones. Nunc tu ea vis, quæ & fieri, & a te fieri poſſunt? Cur ergo impediris? cur miſer es? Tu nunc non fugis neceſſaria? Cur ergo ſubinde in aliquid eorum, quæ fugis, incidis? cur infelix es? cur, te volente aliquid, non fit? cur fit, te nolente? Hæc enim demonſtratio maxima eſt miſeriæ & infelicitatis. Volo aliquid & non fit! & quid eſt me miſerius?

Hoc Medea cum non ſuſtineret, eo venit ut proprios etiam liberos occideret. Magno quidem hactenus animo. Habebat enim rectam opinionem, quale hoc eſſet, ſi, quod quis cupit, id ei non ſuccederet.

20 ῥεῖν. Εἶτα οὕτω τιμωρήσομαι τὸν ἀδικήσαντά με
καὶ ὑβρίσαντα. Καὶ τί ὄφελος τοῦ κακῶς οὕτω
διακειμένου; πῶς οὖν γένηται; Ἀποκτείνω μὲν
τὰ τέκνα· ἀλλὰ καὶ ἐμαυτὴν τιμωρήσομαι. Καὶ
21 τί μοι μέλει; Τοῦτ' ἔστιν ἔκπτωσις ψυχῆς, με-
γάλα νεῦρα ἐχούσης. Οὐ γὰρ ᾔδει, ποῦ κεῖται
τὸ ποιεῖν ἃ θέλομεν, ὅτι τοῦτο οὐκ ἔξωθεν δεῖ
λαμβάνειν, οὐδὲ τὰ πράγματα μετατιθέντα καὶ
22 μεθαρμοζόμενον. Μὴ θέλε τὸν ἄνδρα, καὶ οὐδὲν
ὧν θέλεις οὐ γίνεται. μὴ θέλε αὐτὸν ἐξάπαντός
σοι συνοικεῖν. μὴ θέλε μένειν ἐν Κορίνθῳ. καὶ
ἁπλῶς μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ Θεὸς θέλει.
Καὶ τίς σε κωλύσει; τίς σε ἀναγκάσει; οὐ μᾶλ-
λον ἢ τὸν Δία.
23 Ὅταν τοιοῦτον ἔχῃς ἡγεμόνα, καὶ τοιούτῳ
συνθέλῃς καὶ συνορέγῃ, τί φοβῇ ἔτι μὴ ἀπο-
24 τύχῃς; Χάρισαί σου τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν ἔκκλι-
σιν

cederet. „Sic deinde *(ait)* „ulciſcar eum qui injuria „& contumelia me adfecit. „At quid me juvabit, ſi is „tanto malo fuerit adfe„ctus? quid igitur fiet? „Liberos occidam: ſed & „me ipſam puniam. Et „quid hoc ego curo!“ Hæc eſt prolapſio animi, magnos nervos habentis. Nec enim nôrat, ubi ſitum eſſet facere quæ vellemus; id non ſumendum eſſe extrinſecus, neque res transferendas & mutandas. Noli adpetere maritum: ſic nihil quod voles, non fiet. Noli pertinaciter & ſine exceptione cupere, ut ille tecum habitet. Ne cupias manere Corinthi: denique omnino nihil velis aliud, niſi quæ vult Deus. Et quis te prohibebit? quis te coget? *Nemo;* non magis quam Jovem.

Quum talem habueris ducem, conjunctamque cum eo voluntatem et impetum, quid etiamnum times, ne fruſtreris? Si tuam adpetitionem & declina-

σιν πενίᾳ καὶ πλούτῳ, ἀποτεύξῃ, περιπτώσεις.
ἀλλ᾽ ὑγιείᾳ, δυστυχήσεις· ἀρχαῖς, τιμαῖς, πα-
τρίδι, φίλοις, τέκνοις, ἁπλῶς ἄν τινι τῶν ἀπροαι-
ρέτων. Ἀλλὰ τῷ Διὶ χάρισαι αὐτὰς, τοῖς ἄλ- 25
λοις Θεοῖς· ἐκείνοις παράδος, ἐκεῖνοι κυβερνά-
τωσαν, μετ᾽ ἐκείνων τετάχθωσαν· καὶ ποῦ ἔτι δυσ-
ροήσεις; Εἰ δὲ φθονεῖς, ἀταλαίπωρε, καὶ ἐλεεῖς, 26
καὶ ζηλοτυπεῖς, καὶ τρέμεις, καὶ μίαν ἡμέραν οὐ
διαλείπεις ἐν ᾗ οὐ κατακλάεις καὶ σαυτοῦ καὶ τῶν
Θεῶν, καὶ τί ἔτι λέγεις πεπαιδεῦσθαι; Ποίαν παι- 27
δείαν ἄνθρωπε; ὅτι συλλογισμοὺς ἔπραξας μετα-
πίπτοντας; οὐ θέλεις ἀπομαθεῖν, εἰ δυνατὸν,
πάντα ταῦτα; καὶ ἄνωθεν ἄρξασθαι, συναισθα-
νόμενος, ὅτι μέχρι νῦν οὐδ᾽ ἥψω τοῦ πράγματος;
καὶ λοιπὸν, ἔνθεν ἀρξάμενος, προσοικοδομεῖν τὰ 28
ἑξῆς, πῶς μηθὲν ἔσται, σοῦ μὴ θέλοντος· θέλον-
τος, μηθὲν οὐκ ἔσται;

Δότε

clinationem paupertati & opulentiæ donâris; fruſtraberis, incides in ea quæ nolles: ſi ſanitati; calamitoſus eris: ſi magiſtratibus, honoribus, patriæ, amicis, liberis; in ſumma, ſi cuiquam earum rerum quæ in hominis poteſtate non ſunt. Sed Jovi eas donato, & cæteris Diis; illis eas tradito, illi gubernanto, cum illis ſtet & adpetitio & declinatio tua: ubi tum ſucceſſu carebis? At ſi invides, ignave! & miſereris, & æmularis, & tremis, & unum non intermittis diem quo non & tibi & Diis opplores; quid adhuc te eruditum eſſe dicis? Qua diſciplina, homo? quia ſyllogiſmis operam dediſti & ſophismatibus? Non dediſces potius, fieri ſi poteſt, iſta omnia? & de integro auſpicaberis, atque agnoſces te hactenus negotium ne adtigiſſe quidem? ceterum, hinc auſpicatus, adſtrues deinceps ea quæ ſequuntur, quo tandem id conſequaris, ut nihil fiat te nolente, nihil te volente non fiat?

Date

29 Δότε μοι ἕνα νέον κατὰ ταύτην τὴν ἐπιβολὴν
ἐληλυθότα εἰς σχολὴν, τούτου τοῦ πράγματος
ἀθλητὴν γενόμενον, καὶ λέγοντα, ὅτι, Ἐμοὶ τὰ
μὲν ἄλλα πάντα χαιρέτω, ἀρκεῖ δ᾽ εἰ ἐξέσται
ποτὲ ἀπαραποδίστως καὶ ἀλύπως διαγαγεῖν, καὶ
ἀνατεῖναι τὸν τράχηλον πρὸς τὰ πράγματα ὡς
ἐλεύθερον, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπειν ὡς
φίλον τοῦ Θεοῦ, μηδὲν φοβούμενον τῶν συμ-
30 βῆναι δυναμένων. Δειξάτω τις ὑμῶν τὸν τοιοῦτον,
ἵν᾽ εἴπω· Ἔρχου νεανίσκε εἰς τὰ σά. σοὶ γὰρ
εἵμαρται κοσμῆσαι φιλοσοφίαν. σά ἐστι ταῦτα
31 τὰ κτήματα, σὰ τὰ βιβλία, σοὶ οἱ λόγοι. Εἶθ᾽,
ὅταν τοῦτον ἐκπονήσῃ καὶ καταθλήσῃ τὸν τόπον,
πάλιν ἐλθών μοι εἰπάτω· Ἐγὼ θέλω μὲν καὶ
ἀπαθὴς εἶναι, καὶ ἀτάραχος· θέλω δ᾽, ὡς εὐ-
σεβὴς καὶ φιλόσοφος καὶ ἐπιμελὴς, εἰδέναι τί μοι
πρὸς Θεούς ἐστι καθῆκον, τί πρὸς γονεῖς, τί πρὸς
ἀδελ-

Date mihi unum adoleſcentem, qui hoc conſilio in ſcholam venerit, qui pugilis inſtar in hac arena decertans dicat: „Equidem omnia cætera valere „jubeo: ſed ſatis erit, ſi „quando mihi licuerit citra „impedimenta citraque mo„leſtias ætatem degere, & „porrigere collum ad ne„gotia tamquam libero, & „in cœlum intueri ut ami„co Dei, nihil metuenti „quod poſſit accidere.“ Oſtendat veſtrûm aliquis talem: ut dicam, Veni adoleſcentule in tua: nam in fatis eſt, ut tu philoſophiam exornes: tuæ ſunt hæ poſſeſſiones, tui libelli, tuæ diſputationes. Deinde poſtquam in primo hoc loco elaborarit & probe exercitatus fuerit, rurſus adeſto mihi, dicatque: „Ego quidem volo adfecti„bus & perturbationibus „animi carere: volo vero „etiam, ut pius, & ut ſa„pientiæ ſtudioſus, & ut „diligens homo, ſcire quod „ſit meum erga Deos offi„cium, quod erga parentes, „quod

ἀδελφοὺς, τί πρὸς πατρίδα, τί πρὸς ξένους. Ἔρ- 32
χου καὶ ἐπὶ τὸν δεύτερον τόπον· σός ἐστι καὶ οὗτος.
Ἀλλ' ἤδη καὶ τὸν δεύτερον τόπον ἐκμεμελέτηκα. 33
ἤθελον δ' ἀσφαλῶς ἔχειν καὶ ἀσείστως, καὶ οὐ
μόνον ἐγρηγορὼς, ἀλλὰ καὶ καθεύδων, καὶ οἰνω-
μένος, καὶ ἐν μελαγχολίᾳ. Σὺ θεὸς εἶ, ὦ ἄν-
θρωπε, σὺ μεγάλας ἔχεις ἐπιβολάς.

Οὔ· ἀλλ' ἐγὼ θέλω γνῶναι, τί λέγει Χρύ- 34
σιππος ἐν τοῖς περὶ τοῦ Ψευδομένου. Οὐκ ἀπάγ-
ξῃ μετὰ τῆς ἐπιβολῆς ταύτης, τάλας; Καὶ τί
σοι ὄφελος ἔσται; Πενθῶν ἅπαν ἀναγνώσῃ, καὶ
τρέμων πρὸς ἄλλους ἐρεῖς. Οὕτω καὶ ὑμεῖς 35
ποιεῖτε. Θέλεις ἀναγνῶ σοι, ἀδελφέ· καὶ σὺ
ἐμοί; Θαυμαστῶς, ἄνθρωπε, γράφεις· καὶ σὺ
μεγάλως εἰς τὸν Ξενοφῶντος χαρακτῆρα, σὺ εἰς
τὸν Πλάτωνος, σὺ εἰς τὸν Ἀντισθένους. Εἶτ' 36
ἀλλήλοις ὀνείρους διηγησάμενοι, πάλιν ἐπὶ
ταὐτὰ

„quod erga fratres, quod „erga patriam, quod erga „hoſpites."— Accedito etiam ad alterum locum: & „hic tuus eſt. — Sed jam „& altero in loco ſatis „verſatus ſum: volo vero „etiam tutus eſſe & inconcuſſus, neque id vigilans „duntaxat, ſed & dormiens, & potus, & in „melancholia."— Tu Deus es, ô homo; tu magna habes propoſita!

Non; ſed „cognoſcere „ego volo, quid Chryſippus dicat in tractatu de „Mentiente." — Non ſuspendes te, ô miſer, cum iſto tuo propoſito? Et quem inde fructum capies? Lugens omnia leges, & tremens ad alios dices. Sic & vos facitis. Vis recitem tibi frater, et tu mihi? Præclare, homo, ſcribis: et tu magnifice, ad imitationem Xenophontis; tu Platonis, tu Antiſthenis ſtylum exprimis. Et ſic aliis alii ſomnia narrantes, rurſus ad eadem revertimini;

ταὐτὰ ἐπανέρχεσθε· ὡσαύτως ὀρέγεσθε, ὡσαύτως ἐκκλίνετε, ὁμοίως ὁρμᾶτε, ἐπιβάλλεσθε, προτίθεσθε, ταὐτὰ εὔχεσθε, περὶ ταὐτὰ σπου-
37 δάζετε. εἶτα οὐδὲ ζητεῖτε τὸν ὑπομνήσοντα ὑμᾶς, ἀλλ' ἄχθεσθε ἐὰν ἀκούητε τούτων. εἶτα λέγετε, Ἀφιλόστοργος γέρων· ἐξερχομένου μου οὐκ ἔκλαυσεν, οὐδ' εἶπεν, εἰς οἵαν περίστασιν ἀπέρχομαι· τέκνον, ἂν σωθῇς, ἅψω λύχ-
38 νους. ταῦτ' ἐστὶ τὰ τοῦ φιλοστόργου. Μέγα σοι ἀγαθὸν ἔσται σωθέντι. τοιούτῳ καὶ λύχνον ἅπτειν ἄξιον. ἀθάνατον γάρ εἶναί σε δεῖ, καὶ ἄνοσον.

39 Ταύτην οὖν, ὅπερ λέγω, τὴν οἴησιν, τὴν τοῦ δοκεῖν εἰδέναι τι τῶν χρησίμων, ἀποβάλλοντας, ἔρχεσθαι δεῖ πρὸς τὸν λόγον, ὡς πρὸς τὰ γεωμετρικὰ προσάγομεν, ὡς πρὸς τὰ μουσικά·
40 εἰ δὲ μή, οὐδ' ἐγγὺς ἐσόμεθα τοῦ προκόψαι, κἂν πάσας

mini; eodem modo adpetitis, eodem modo declinatis; eosdem impetus, eosdem conatus, eadem propoſita habetis; eadem optatis, iisdem rebus ſtudetis. Deinde ne quærітis quidem a quo commonefiatis, ſed doletis ubi hæc audieritis: et dicitis, O inhumanum ſenem! non lamentatus eſt me diſcedente, neque dixit: In quod te diſcrimen conjicis? Fili, ſi incolumis evaſeris, lucernas accendam. Hæc ſunt viri humani. Magnum tibi bonum erit, ſi ſalvus redibis. Tali lucernam accendere operæ pretium eſt: nam te immortalem eſſe decet, et morborum expertem!

Hac igitur, inquam, arrogantia, qua quid utile ſit, ſcire nobis videmur, abjecta, ad doctrinam veniendum eſt, ſicut ad geometrica accedimus, ſicut ad muſica: alioqui multum aberit ut proficiamus, tametſi

πάσας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις τὰς Χρυσίππου μετὰ τῶν Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμου διέλθωμεν.

ΚΕΦ. ιη'.

Πῶς ἀγωνιστέον πρὸς τὰς Φαντασίας.

Πᾶσα ἕξις καὶ δύναμις ὑπὸ τῶν καταλλήλων ἔργων συνέχεται καὶ αὔξεται· ἡ περιπατητικὴ ὑπὸ τοῦ περιπατεῖν, ἡ τροχαστικὴ ὑπὸ τοῦ τρέχειν. Ἂν θέλῃς ἀναγνωστικὸς εἶναι, ἀναγί- 2
νωσκε· ἂν γραφικὸς, γράφε. ὅταν δὲ τριάκοντα ἐφεξῆς ἡμέρας μὴ ἀναγνῷς, ἀλλ' ἄλλο τι
πράξῃς, γνώσῃ τὸ γινόμενον. Οὕτω κἂν ἀνα- 3
πέσῃς δέκα ἡμέρας, ἀνάστας ἐπιχείρησον μακροτέραν ὁδὸν περιπατῆσαι, καὶ ὄψει πῶς σου τὰ
σκέλη παραλύεται. Καθόλου οὖν, εἴ τι ποιεῖν 4
ἐθέλεις

tametſi omnia collectanea, omnes commentarios et Chryſippi & Antipatri & Archedemi perlegerimus.

CAP. XVIII.

Quo pacto cum Viſis decertandum ſit.

Omnis habitus & facultas conſentaneis actionibus continetur & augetur: ambulationis, ambulando; curſionis, currendo. Si cupis legendo valere, legito: ſi ſcribendo, ſcribito. Sin triginta perpetuos dies nihil legeris, ſed aliud quidpiam egeris; intelliges quid fiat. Ita, poſtquam per decem dies recubueris, ſurge & iter longius ingredere; videbis ut crura tua fatigentur. Generatim igitur, ſi cujus rei habitum parare

ἐθέλεις ἑκτικὸν, ποίει αὐτό· εἴ τι μὴ ποιεῖν ἐθέ-
λεις, μὴ ποίει αὐτὸ, ἀλλ' ἔθισον ἄλλο τι πράτ-
5 τειν μᾶλλον ἀντ' αὐτοῦ. Οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ
τῶν ψυχικῶν· ὅταν ὀργισθῇς, γίνωσκε ὅτι οὐ
μόνον σοι τοῦτο γέγονε κακὸν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν
ἕξιν ηὔξησας, καὶ ὡς πυρὶ φρύγανα παρέβα-
6 λες. Ὅταν ἡττηθῇς τινος ἐν συνουσίᾳ, μὴ τὴν
μίαν ἧτταν ταύτην λογίζου, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν
ἀκρασίαν σου τέτροφας, ἐπηύξησας. ἀδύνατον
7 γὰρ, ἀπὸ τῶν καταλλήλων ἔργων μὴ καὶ τὰς
ἕξεις καὶ τὰς δυνάμεις, τὰς μὲν ἐμφύεσθαι, μὴ
πρότερον οὔσας, τὰς δ' ἐπιτείνεσθαι καὶ ἰσχυ-
ροποιεῖσθαι.

8 Οὕτως ἀμέλει καὶ τὰ ἀῤῥωστήματα ὑποφύε-
σθαι λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι. ὅταν γὰρ ἅπαξ ἐπι-
θυμήσῃς ἀργυρίου, ἂν μὲν προσαχθῇ λόγος εἰς
αἴσθησιν ἄξων τοῦ κακοῦ, πέπαυταί τε ἡ ἐπιθυμία,
καὶ

parare tibi cupis, eam rem age; ſi ejus habitum contrahere non vis, ne facias, ſed adſueſias aliud quidpiam potius ejus loco agere. Eadem ratio adfectionum animi eſt: ſi iratus fueris, non id ipſum duntaxat mali tibi accidiſſe ſcito, ſed & habitum te auxiſſe, & tamquam igni ſarmenta ſubjeciſſe. Quod ſi in conſuetudine cum puero vel puella ſuccubueris libidini, noli unam illam cladem reputare, ſed & hanc, quod incontinentiam tuam aluiſti auxiſtique. Neque enim fieri poteſt, quin a conſentaneis factis & habitus & facultates partim inſerantur, quæ prius non adfuerint; partim augeantur, & confirmentur.

Sic ſane philoſophi morbos etiam animi ſuboriri dicunt. Nam ſi ſemel pecuniam concupieris, ſiquidem ratio adhibeatur, quæ mali ſenſum adferat, tum & cupiditas ſedata erit, & prin-

καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν εἰς τὸ ἐξαρχῆς ἀποκατέστη.
ἐὰν δὲ μηδὲν προσαγάγῃς εἰς θεραπείαν, οὐκέτι εἰς 9
ταὐτὰ ἐπάνεισιν, ἀλλὰ πάλιν ἐρεθισθὲν ὑπὸ τῆς
καταλλήλου φαντασίας, θᾶττον ἢ πρότερον ἐξ-
ήφθη πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. καὶ τούτου συνεχῶς γι-
νομένου τυλοῦται λοιπὸν, καὶ τὸ ἀῤῥώστημα βεβαι-
οῖ τὴν φιλαργυρίαν. Ὁ γὰρ πυρέξας, εἶτα παυ- 10
σάμενος, οὐχ ὁμοίως ἔχει τῷ πρὸ τοῦ πυρέξαι,
ἂν μὴ θεραπευθῇ εἰσάπαν. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ 11
τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν γίνεται. ἴχνη τινὰ καὶ
μώλωπες ἀπολείπονται ἐν αὐτῇ, οὓς εἰ μή τις ἐξ-
αλείψῃ καλῶς, πάλιν κατὰ τῶν αὐτῶν μαστιγω-
θεὶς, οὐκέτι μώλωπας, ἀλλ' ἕλκη ποιεῖ. Εἰ οὖν 12
θέλεις μὴ εἶναι ὀργίλος, μὴ τρέφε σου τὴν ἕξιν,
μηδὲν αὐτῇ παράβαλλε αὐξητικόν· τὴν πρώτην
ἡσύχασον, καὶ τὰς ἡμέρας ἀρίθμει ἃς οὐκ ὠρ-
γίσθης. καθ' ἡμέραν εἰώθειν ὀργίζεσθαι, νῦν παρ' 13
ἡμέραν,

princeps animi pars priſtinam auctoritatem recuperârit: ſin nullum remedium admoveris, non amplius ad ſeſe revertetur, ſed iterum deinde a conſimili viſo irritata, celerius quam prius accenditur ad cupiditatem: idque ſi continenter fiat, tandem obcalleſcit, atque ægrotatio confirmat avaritiam. Nam qui febricitavit, quamvis febris deſierit, non tamen ita ſe habet ut ante febricitationem, niſi penitus fuerit curatus. Conſimile quidpiam etiam in animi morbis contingit: veſtigia quædam & vibices in eo relinquuntur; quas niſi probe deleveris, flagello rurſus in easdem impacto, non jam vibices, ſed ulcera contrahes. Si igitur non vis eſſe iracundus, iraſcendi habitum ne alito, ne quid ei adjicito quo augeatur: principio quietus eſto, & dies numerato, quibus iratus non fuiſti. Iraſci quotidie ſolebam; nunc alternis diebus; deinde

ἡμέραν, εἶτα παρὰ δύο, εἶτα παρὰ τρεῖς. ἂν δὲ
καὶ τριάκοντα παραλίπῃς, ἐπίθυσον τῷ Θεῷ. ἡ
γὰρ ἕξις ἐκλύεται τὴν πρώτην, εἶτα καὶ παντε-
14 λῶς ἀναιρεῖται. Σήμερον οὐκ ἐλυπήθην, οὐδ᾽
αὔριον, οὐδ᾽ ἐφεξῆς διμήνῳ καὶ τριμήνῳ· ἀλλὰ
προσέσχον, γενομένων τινῶν ἐρεθιστικῶν. Γίνω-
15 σκε ὅτι κομψῶς σοι ἐστι. Σήμερον καλὸν ἰδὼν ἢ
καλὴν, οὐκ εἶπον αὐτὸς ἐμαυτῷ, ὅτι, Ὄφελόν
τις μετὰ ταύτης ἐκοιμήθη; καὶ, Μακάριος ὁ
ἀνὴρ ὁ αὐτῆς. (ὁ γὰρ τοῦτ᾽ εἰπὼν, μακάριος καὶ
16 ὁ μοιχός.) οὐδὲ τὰ ἑξῆς ἀναζωγραφῶ, παροῦσαν
αὐτὴν, καὶ ἀποδυομένην, καὶ παρακατακλινομένην.
17 Καταψῶ τὴν κορυφήν μου, καὶ λέγω· Εὖ Ἐπί-
κτητε, κομψὸν σοφισμάτιον ἔλυσας, πολλῷ κομ-
18 ψότερον τοῦ Κυριεύοντος. Ἂν δὲ καὶ βουλομένου
τοῦ γυναικαρίου, καὶ νεύοντος, καὶ προσπέμποντος, ἂν δὲ καὶ ἁπτομένου καὶ συνεγγίζοντος,
ἀπίσχω-

de poſt biduum; deinde poſt triduum. Quod ſi & triginta dies intermiſeris, Deo ſacra facito. Habitus enim primum retunditur; deinde penitus etiam tollitur. Hodie non dolui, neque poſtridie, neque deinceps bimeſtri & trimeſtri: ſed mentem diligenter adpuli, cum quædam irritantia incidiſſent. Agnoſce, belle tecum agi. Hodie cum formoſum aut formoſam vidiſſem, non ipſe mihi dixi, Utinam quis cum hac concubuerit! &, Beatus maritus ejus! (Nam qui hoc dicit, mœchum etiam beatum dicit.) neque reliqua animo mihi depingo, præſentem eam, & exuentem veſtes, & adcumbentem. Demulceo verticem meum, & dico: Euge, Epictete, elegantem cavillatiunculam ſolviſti, multo elegantiorem eâ, quam Dominantem quem vocant. Quod ſi vero etiam, cum muliercula & ipſa voluerit, & adnuerit, & nuncium mihi miſerit, atque etiam adtrectarit

ἀπίσχωμαι καὶ νικήσω· τοῦτο μὲν ἤδη τὸ σόφισμα ὑπὲρ τὸν Ψευδόμενον, ὑπὲρ τὸν Ἡσυχάζοντα. Ἐπὶ τούτῳ καὶ μέγα φρονεῖν ἄξιον, οὐκ ἐπὶ τῷ τὸν Κυριεύοντα ἐρωτῆσαι.

Πῶς οὖν γένηται τοῦτο; Θέλησον ἀρέσαι αὐ- 19
τός ποτε σεαυτῷ, θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ
Θεῷ· ἐπιθύμησον καθαρὸς μετὰ καθαροῦ σαυτοῦ
γενέσθαι, καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Εἶθ' ὅταν προσ- 20
πίπτῃ σοί τις φαντασία τοιαύτη, Πλάτων μὲν,
ὅτι, Ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ Θεῶν
ἀποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης· ἀρκοῦν κἂν ἐπὶ τὰς 21
τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίας ἀπο-
χωρήσας, πρὸς τούτῳ γίνῃ ἀντεξετάζων, ἄν τε
τῶν ζώντων τινὰ ἔχῃς, ἄν τε τῶν ἀποθανόν-
των. ἄπελθε πρὸς Σωκράτη, καὶ ἴδε αὐτὸν 22
συγκατακείμενον Ἀλκιβιάδῃ, καὶ διαπαίζοντα
αὐτοῦ τὴν ὥραν· ἐνθυμήθητι οἵαν νίκην ποτὲ

S 4 ἔγνω

ctarit & adpropinquarit, tamen abſtinuero & vicero; hoc jam ſophisma etiam Mentientem ſuperat, & Quieſcentem. Et hac re gloriari etiam eſt operæ pretium, non interrogatione Dominantis.

Quo pacto igitur fiet hoc? Velis tandem ipſe placere tibi; velis pulcer & probus videri Deo: deſiderato purus cum teipſo puro eſſe, & cum Deo. Deinde ſi quod tibi viſum ejusmodi inciderit, Plato quidem ire jubet ad prodigiorum expiationem, & ad Deorum averruncorum fana proficiſci ſupplicem. Sed ſatis etiam fuerit, ſi ad virorum virtute præſtantium conſuetudinem te receperis, &, ſeu viventium quempiam habeas, ſeu defunctorum, id egeris, ut ad hujus exemplum vitam tuam exigas. Abi ad Socratem, cum Alcibiade cubantem vide, & venuſtatem ejus eludentem: cogita, qualem ille ſe victoriam

ἔγνω ἐκεῖνος νενικηκότα ἑαυτόν; οἷα Ὀλύμπια; πόστος ἀφ' Ἡρακλέους ἐγένετο; ἵνα τις, νὴ τοὺς Θεούς, δικαίως ἀσπάζηται αὐτόν· Χαῖρε, παράδοξε, οὐχὶ τοὺς σαπροὺς τούτους πύκτας καὶ παγκρατιαστὰς νικήσας, οὐδὲ τοὺς ὁμοίους αὐτοῖς τοὺς
23 μονομάχους. Ταῦτα ἀντιτιθεὶς, νικήσεις τὴν φαν-
24 τασίαν, οὐχ' ἑλκυσθήσῃ ὑπ' αὐτῆς. Τὸ πρῶτον δ' ὑπὸ τῆς ὀξύτητος μὴ συναρπασθῇς, ἀλλ' εἰπέ· Ἔκδεξαί με μικρὸν, φαντασία· ἄφες ἴδω τίς εἶ,
25 καὶ περὶ τίνος· ἄφες σε δοκιμάσω. Καὶ τὸ λοιπὸν μὴ ἐφῇς αὐτῇ προάγειν, ἀναζωγραφούσῃ τὰ ἑξῆς. εἰ δὲ μὴ, οἴχεταί σ' ἔχουσα ὅπου ἂν θέλῃ. ἀλλὰ μᾶλλον ἄλλην τινὰ ἀντεισάγαγε καλὴν καὶ γενναίαν φαντασίαν, καὶ ταύτην τὴν ῥυπαρὰν ἔκ-
26 βαλε. Κἂν ἐθισθῇς οὕτω γυμνάζεσθαι, ὄψει οἷοι ὦμοι γίνονται, οἷα νεῦρα, οἷοι τόνοι. νῦν δὲ μόνον τὰ λογάρια, καὶ πλέον οὐδέν.

Οὗτός

riam viciſſe intellexerit? qualia Olympia? quotus ab Hercule evaſerit? quam merito medius fidius cum quis his verbis ſalutaverit: Salve, admirande, qui non putidos iſtos ludiones & quinquerciones viciſti, & ſimiles his gladiatores! Hæc ſi oppoſueris, vinces illud viſum, nec ab eo traheris. Primum vero vide, ne celeritate abripiaris; ſed dic: Exſpecta me paululum, viſum! ſine videam quid ſis, & qua de re agatur: ſine te explorem! Deinde ne permittas ei, ut progrediatur, & reliqua tibi ad vivum depingat: alioqui te ſecum rapiet quo volet. Immo aliud potius ei opponito pulcrum & generoſum viſum, ac ſordidum illud rejicito. Quod ſi te ita conſueſeceris, ita exercueris; videbis quales futuri ſint tibi lacerti, quales nervi, quale robur: nunc ſolæ ſunt ratiunculæ, neque quidquam ulterius.

Hic

Οὗτός ἐστιν ὁ ταῖς ἀληθείαις ἀσκητὴς, ὁ πρὸς 27
τὰς τοιαύτας φαντασίας γυμνάζων ἑαυτόν. Μεῖ- 28
νον, τάλας· μὴ συναρπασθῇς. μέγας ὁ ἀγὼν
ἐστι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ
ἐλευθερίας, ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἀταραξίας. Τοῦ 29
Θεοῦ μέμνησο, ἐκεῖνον ἐπικαλοῦ βοηθὸν καὶ πα-
ραστάτην, ὡς τοὺς Διοσκόρους ἐν χειμῶνι οἱ
πλέοντες. ποῖος γὰρ μείζων χειμὼν, ἢ ὁ ἐκ
φαντασιῶν ἰσχυρῶν καὶ ἐκκρουστικῶν τοῦ λόγου;
αὐτὸς γὰρ ὁ χειμὼν τί ἄλλο ἐστὶν ἢ φαντα-
σία; Ἐπεί τοι ἆρον τὸν φόβον τοῦ θανάτου, 30
καὶ φέρε ὅσας θέλεις βροντὰς καὶ ἀστραπὰς,
καὶ γνώσῃ ὅση γαλήνη ἐστὶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ
εὐδία. Ἂν δ' ἅπαξ ἡττηθεὶς εἴπῃς, ὅτι ὕστερον 31
νικήσεις, εἶτα πάλιν τὸ αὐτὸ, ἴσθι, ὅτι οὕτω
ποθ' ἕξεις κακῶς καὶ ἀσθενῶς, ὥστε μηδ' ἐφιστά-
νειν ὕστερον ὅτι ἁμαρτάνεις, ἀλλὰ καὶ ἀπο-

Hic eſt homo revera exercitator, qui ad congrediendum cum hujusmodi viſis ſe exercet. Mane, miſer! ne abripi te patiaris! ingens eſt certamen, divinum negotium; regnum agitur, libertas agitur, felicitas agitur, vacuitas perturbationum. Dei memento, illum adjutorem advocato, & commilitonem, ut Caſtorem & Pollucem, qui in tempeſtate navigant. Nam quæ major tempeſtas eſt, quam quæ e viſis oritur validis & rationem excutientibus? Ipſa enim tempeſtas quid eſt aliud, quam viſum? Nam, ſublato mortis metu, quot voles tonitrua & fulgura adferto; intelliges, in principe animi parte ſerenitatem eſſe & tranquillitatem. At, ſi ſemel victus dixeris, poſt vincam; ac deinde rurſus eodem modo; ſcito, te tandem ita male habiturum, ita ægrum fore, ut poſtea ne animadverſurus quidem

32 λογίας ἄρξῃ πορίζειν ὑπὲρ τοῦ πράγματος. καὶ τότε βεβαιώσεις τὸ τοῦ Ἡσιόδου ὅτι ἀληθές ἐστιν·

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.

ΚΕΦ. ιθ'.

Πρὸς τοὺς μέχρι λόγου μόνον ἀναλαμβάνοντας τὰ τῶν Φιλοσόφων.

Ὁ κυριεύων λόγος ἀπὸ τοιούτων τινῶν ἀφορμῶν ἠρωτῆσθαι φαίνεται· Κοινῆς γὰρ οὔσης μάχης τοῖς τρισὶ τούτοις πρὸς ἄλληλα, τῷ, πᾶν παρεληλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖον εἶναι· καὶ τῷ, δυνατῷ ἀδύνατον μὴ ἀκολουθεῖν· καὶ τῷ, δυνατὸν εἶναι ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς οὔτ' ἔσται· συνιδὼν τὴν μάχην ταύτην ὁ Διόδωρος, τῇ τῶν πρώ-

των

ſis te peccare, verum etiam incepturus parare excuſationes peccati, & Heſiodei dicti veritatem confirmaturus:

Semper dilator operum cum damnis luctatur.

C A P. XIX.

In eos qui nonniſi Diſputationum tenus placita Philoſophorum addiſcunt.

Dominantem rationem (ſive argumentationem) ab hisce principiis proponi cœptam intelligitur. Scilicet, cum tribus his enunciationibus commune inter ſeſe certamen ſit: 1. Omne verum præteritum, neceſſarium eſſe: 2. Poſſibili impoſſibile non eſſe conſequens. 3. Poſſibile eſſe aliquid, quod neque verum ſit, neque futurum ſit; Diodorus, hâc pugnâ animadverſâ, priorum duorum probabi-

litate

τῶν δυοῖν πιθανότητι συνεχρήσατο πρὸς παρά-
στασιν τοῦ, μηδὲν εἶναι δυνατὸν ὃ οὔτ᾽ ἔστιν ἀλη-
θὲς, οὔτ᾽ ἔσται. Λοιπὸν ὁ μέν τις ταῦτα τηρήσει 2
τῶν δυοῖν, ὅτι ἔστι τέ τι δυνατὸν, ὃ οὔτ᾽ ἔστιν
ἀληθὲς, οὔτ᾽ ἔσται· καὶ, δυνατῷ ἀδύνατον οὐκ
ἀκολουθεῖ· οὐ πᾶν δὲ παρεληλυθὸς ἀληθὲς ἀναγ-
καῖόν ἐστι· καθάπερ οἱ περὶ Κλεάνθην φέρεσθαι
δοκοῦσιν, οἷς ἐπιπολὺ συνηγόρησεν Ἀντίπατρος.
Οἱ δὲ τἄλλα δύο· ὅτι δυνατόν τ᾽ ἐστὶν ὃ οὔτ᾽ 3
ἔστιν ἀληθὲς, οὔτ᾽ ἔσται· καὶ, πᾶν παρεληλυ-
θὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖόν ἐστιν· δυνατῷ δ᾽ ἀδύνα-
τον ἀκολουθεῖ. Τὰ τρία δ᾽ ἐκεῖνα τηρῆσαι ἀμή- 4
χανον, διὰ τὸ κοινὴν εἶναι αὐτῶν μάχην.

Ἂν οὖν τίς μου πύθηται· Σὺ δὲ ποῖα αὐτῶν 5
τηρεῖς; ἀποκρινοῦμαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι Οὐκ οἶδα·
παρεί-

litate uſus eſt ad probandum illud, Nihil poſſe fieri, quod neque verum ſit, neque futurum ſit. Ceterum alius e duabus enunciationibus *(quæ ſimul ſtare poſſunt, ſed cum tertia pugnant)* has tenebit, Poſſe aliquid fieri quod verum neque ſit, neque futurum ſit; &, Ei quod fieri poſſit, non eſſe conſequens id quod fieri nequeat; non autem, omne præteritum neceſſario verum eſſe: quæ Cleanthis ſententia fuiſſe videtur, cui copioſe patrocinatus eſt Antipater. Alius vero reliquas duas; Poſſibile eſſe aliquid, quod neque verum ſit, neque futurum ſit; &, Omne verum præteritum neceſſarium eſſe: ſed *(tertium tollet; dicetque,)* Poſſibili conſequens eſſe poſſe impoſſibile. Tria autem illa ſimul tueri nullo modo queas; quoniam communis eſt eorum pugna. *(ſcilicet, ut de tribus quæcunque duo ſumas, ea pugnent cum tertio & illud tollant.)*

Quod ſi quis igitur me roget, quænam ex iſtis ipſe tuear? reſpondebo: Neſcio;

παρείληφα δ' ἱστορίαν τοιαύτην, ὅτι Διόδωρος μὲν ἐκεῖνα ἐτήρει, οἱ δὲ περὶ Πανθοίδην οἶμαι καὶ Κλεάνθην τὰ ἄλλα, οἱ δὲ περὶ Χρύσιππον τὰ ἄλλα.
6 Σὺ οὖν τί; Οὐδὲ γέγονα πρὸς τούτῳ, τῷ βασανίσαι τὴν ἐμαυτοῦ φαντασίαν, καὶ συγκρῖναι τὰ λεγόμενα, καὶ δόγμα τι ἐμαυτοῦ ποιήσασθαι κατὰ τὸν τόπον. διὰ τοῦτο οὐδὲν διαφέρω τοῦ
7 γραμματικοῦ. Τίς ἦν ὁ τοῦ Ἕκτορος πατήρ; Πρίαμος. Τίνες ἀδελφοί; Ἀλέξανδρος καὶ Δηΐφοβος. Μήτηρ δ' αὐτῶν τίς; Ἑκάβη. Παρείληφα ταύτην τὴν ἱστορίαν. Παρὰ τίνες; Παρ' Ὁμήρου. Γράφει δὲ περὶ τῶν αὐτῶν δοκῶ καὶ
8 Ἑλλάνικος, καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτος. Κἀγὼ περὶ τοῦ κυριεύοντος τί ἄλλο ἔχω ἀνωτέρω; Ἀλλ' ἂν ὦ κενὸς, μάλιστα ἐπὶ συμποσίῳ, καταπλήσσομαι τοὺς παρόντας, ἐξαριθμούμενος τοὺς γεγρα-
9 φότας. Γέγραφε δὲ καὶ Χρύσιππος θαυμαστῶς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Δυνατῶν. καὶ Κλεάνθης δ' ἰδίᾳ

Neſcio; ſed hanc hiſtoriam accepi, Diodorum illa tenuiſſe, Panthœdem vero & Cleanthem duo alia, Chryſippum item alia. Tu vero quid? Non in eo elaboravi, ut in hoc cogitationem meam excuterem, & ſententias inter ſe conferrem, & meum aliquod decretum facerem in hoc loco. Quapropter nihil a Grammatico differo. Quis fuit Hectoris pater? Priamus. Qui fratres? Alexander & Deiphobus. Quæ eorum mater? Hecuba. Hiſtoriam hanc accepi. A quo? Ab Homero. Sed & Hellanicus opinor iisdem de rebus ſcribit, & id genus alii. Ego quoque de ratione Dominante quid aliud habeo ulterius? *Nihil:* at, vanus ſi ſim, in convivio maxime percellam convivarum animos enumerandis eis qui de his rebus ſcripſerunt. Scripſit autem & Chryſippus præclare, primo libro περὶ Δυνατῶν. Eſt & Cleanthis pecu-

ἰδίᾳ γέγραφε περὶ τούτου, καὶ Ἀρχέδημος. γέ-
γραφε δὲ καὶ Ἀντίπατρος, οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς
περὶ Δυνατῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς πε-
ρὶ τοῦ Κυριεύοντος. Οὐκ ἀνέγνωκας τὴν σύντα- 10
ξιν; Οὐκ ἀνέγνωκα. Ἀνάγνωθι. Καὶ τί ὠφε-
ληθήσεται; Φλυαρότερος ἔσται καὶ ἀκαιρότερος,
ἢ νῦν ἐστι. Σοὶ γὰρ τί ἄλλο προσγέγονεν ἀνα-
γνόντι; ποῖον δόγμα πεποίησαι κατὰ τὸν τόπον;
Ἀλλ' ἐρεῖς ἡμῖν Ἑλένην καὶ Πρίαμον, καὶ τὴν
τῆς Καλυψοῦς νῆσον, τὴν οὔτε γενομένην, οὔτ'
ἐσομένην.

Καὶ ἐνταῦθα μὲν οὐδὲν μέγα, τῆς ἱστορίας 11
κρατεῖν, ἴδιον δὲ δόγμα μηδὲν πεποιῆσθαι. Ἐπὶ
τῶν ἠθικῶν δὲ πάσχομεν αὐτὸ πολὺ μᾶλλον, ἢ
ἐπὶ τούτων. Εἰπέ μοι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. 12
Ἄκουε·

Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσεν.

Τῶν

peculiaris de iiſdem rebus libellus, itemque Archedemi. Scripſit vero etiam Antipater, neque ſolum in libris *περὶ Δυνατῶν*, ſed etiam ſeparatim in illis qui *περὶ τοῦ Κυριεύοντος* inſcribuntur. Non legiſti opus? Non legi. Lege. Et quem inde fructum capiet? Nugatior & importunior erit, quam prius. Tu enim ea lectione quid aliud es conſecutus? Quodnam in eo loco decretum tibi feciſti? *Nullum:* ſed Helenam nobis & Priamum narras, & Calypſus inſulam, quæ neque fuit, neque futura eſt.

Neque vero hîc magna res eſt, hiſtoriâ contentum, nullum proprium decretum ſtatuere. Sed in diſputatione de moribus idem hoc multo magis nobis accidit, quam in iſtis. Dic mihi de rebus bonis & malis. Audi:

Ab Ilio me ferens ventus
Ciconibus adpulit.

Eorum

13 Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἔστιν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ,
τὰ δ' ἀδιάφορα. Ἀγαθὰ μὲν οὖν αἱ ἀρεταὶ, καὶ
τὰ μετέχοντα αὐτῶν· κακὰ δὲ, κακίαι, καὶ τὰ
μετέχοντα κακίας· ἀδιάφορα δὲ, τὰ μεταξὺ
τούτων, πλοῦτος, ὑγίεια, ζωὴ, θάνατος, ἡδονὴ,
14 πόνος. Πόθεν οἶδας; Ἑλλάνικος λέγει ἐν τοῖς
Αἰγυπτιακοῖς. Τί γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰπεῖν, ἢ
ὅτι Διογένης ἐν τῇ Ἠθικῇ, ἢ Χρύσιππος, ἢ Κλεάν-
θης; Βεβασάνικας οὖν τι αὐτῶν, καὶ δόγμα σε-
15 αυτοῦ πεποίησαι; Δείκνυε πῶς εἴωθας ἐν πλοίῳ
χειμάζεσθαι. μέμνησαι ταύτης τῆς διαιρέσεως, ὅταν
ψοφήσῃ τὸ ἱστίον, καὶ ἀνακραυγάσαντί σοι κα-
κόσχολος παραστὰς εἴπῃ, Λέγε μοι, τοὺς Θεούς
σοι, ἃ πρῴην ἔλεγες· Μή τι κακία ἐστὶ τὸ ναυα-
16 γῆσαι; μή τι κακίας μετέχον; Οὐκ ἄρας ξύ-
λον ἐνσείσεις αὐτῷ; Τί ἡμῖν καὶ σοὶ, ἄνθρωπε;
ἀπολ-

Eorum quæ ſunt, alia bona ſunt, alia mala, alia indifferentia. Bona, ſunt virtutes, & quæ his ſunt adſinia: Mala, ſunt vitia, & vitioſa: Indifferentia, quæ his interjecta ſunt; ut divitiæ, ſanitas, vita, mors, voluptas, dolor. Unde ſcis? Hellanicus refert in hiſtoria Ægyptiorum. Quid enim intereſt, ſic reſpondere; an vero, Diogenem in doctrina de Moribus, aut Cleanthem Chryſippumve citare? An igitur aliquid horum exploraſti? An decretum aliquod tuum feciſti? Oſtende quomodo conſueveris in navi ferre tempeſtatem. Meminiſtine diviſionis hujus cum velum ſtrepit, & tibi exclamanti aliquis male feriatus dicit, Refer mihi, per Deos, ea quæ dudum diſſerebas. An facere naufragium, pravitas eſt? an cum pravitate conjunctum? Non tu fuſtem tolles, & in caput illi impinges? Quid nobis tecum rei eſt, homo? Perimus, & tu adveniens ludos facis.
Cum

ἀπολλύμεθα, καὶ σὺ ἐλθὼν παίζεις. Ἂν δέ σε ὁ 17
Καίσαρ μεταπέμψηται κατηγορούμενον, μέμνησαι τῆς διαιρέσεως; ἄν τις σοι εἰσιόντι καὶ ὠχριῶντι ἅμα καὶ τρέμοντι, προσελθὼν εἴπῃ, Τί τρέμεις, ἄνθρωπε; περὶ τίνων σοί ἐστιν ὁ λόγος; μή τι ἔσω ὁ Καίσαρ ἀρετὴν καὶ κακίαν τοῖς εἰσερχομένοις δίδωσι; Τί μοι ἐμπαίζεις καὶ σὺ πρὸς τοῖς ἐμοῖς 18
κακοῖς; Ὅμως φιλόσοφε, εἰπέ μοι, τί τρέμεις; οὐχὶ θάνατός ἐστι τὸ κινδυνευόμενον, ἢ δεσμωτήριον, ἢ πόνος τοῦ σώματος, ἢ φυγὴ, ἢ ἀδοξία; Τί γὰρ ἄλλο; Μή τι κακία; μή τι μετέχον κακίας; σὺ οὖν τίνα ταῦτα ἔλεγες; Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, 19
ἄνθρωπε; ἀρκεῖ ἐμοὶ τὰ ἐμὰ κακά. Καὶ καλῶς λέγεις. Ἀρκεῖ γάρ σοι τὰ σὰ κακὰ, ἡ ἀγέννεια, ἡ δειλία, ἡ ἀλαζονεία, ἣν ἠλαζονεύου ἐν τῇ σχολῇ καθήμενος. Τί τοῖς ἀλλοτρίοις ἐκαλλωπίζου; τί Στωϊκὸν ἔλεγες σεαυτόν;

Τηρεῖτε

Cum reus ad Cæſarem acceſſeris, meminiſti-ne diviſionis hujus? ſi quis ingreſſo tibi, ac pallenti ſimul trementique, dixerit, Quid tremis homo? quæ tua res agitur? numquid intus Cæſar virtutem & vitium ingredientibus largitur? — — Quid & tu meis malis inſultas? — — Tamen, philoſophe, dic mihi, quid tremis? Nonne mortis aut carceris periculum eſt, aut doloris corporis, aut exſilii, aut ignominiæ? Quid vero aliud? An ergo in his pravitas ineſt, aut aliqua pars pravitatis? Tu ipſe quid iſta eſſe dicebas? Quid mihi rei tecum eſt, homo? Satis habeo ego malorum. Recte dicis. Satis enim habes malorum; degenerem animum, ignaviam, arrogantiam, quam præ te ferebas in ſchola ſedens. Quid alieno ſplendore gloriabaris? cur te Stoicum profitebaris?

Hoc

20 Τηρεῖτε οὕτως ἑαυτοὺς ἐν οἷς πράσσετε,
καὶ εὑρήσετε τίνος ἔσθ' αἱρέσεως. τοὺς πλεί-
στους ὑμῶν Ἐπικουρείους εὑρήσετε, ὀλίγους τι-
νὰς Περιπατητικοὺς, καὶ τούτους ἐκλελυμένους.
21 ποῦ γὰρ ἵν' ὑμεῖς τὴν ἀρετὴν πᾶσι τοῖς ἄλ-
λοις ἴσην, ἢ καὶ κρείττονα ἔργῳ ὑπολάβητε;
22 Στωϊκὸν δὲ δείξατέ μοι, εἴ τινα ἔχετε. Ποῦ;
ἢ πῶς; Ἀλλὰ τὰ λογάρια τὰ Στωϊκὰ λέ-
γοντας μυρίους. τὰ γὰρ Ἐπικούρεια αὐτοὶ οὗ-
τοι χεῖρον λέγουσι; τὰ γὰρ Περιπατητικὰ οὐ
23 καὶ αὐτὰ ὁμοίως ἀκριβοῦσι; Τίς οὖν ἐστι Στωϊ-
κός; ὡς λέγομεν ἀνδριάντα Φειδιακὸν τὸν τε-
τυπωμένον κατὰ τὴν τέχνην τοῦ Φειδίου· οὕτω
τινά μοι δείξατε κατὰ τὰ δόγματα ἃ λαλεῖ
24 τετυπωμένον. δείξατέ μοι τινὰ νοσοῦντα καὶ εὐ-
τυχοῦντα, κινδυνεύοντα καὶ εὐτυχοῦντα, ἀπο-
θνήσκοντα καὶ εὐτυχοῦντα, πεφυγαδευμένον καὶ
εὐτυ-

Hoc modo obſervate vosmet ipſos, quidnam agatis; & invenietis, cujus ſectæ ſitis. Plerosque veſtrûm invenietis Epicureos; paucos Peripateticos, eosque enervatos. Ubi enim *oſtenditis*, perſuaſum vos revera habere, virtutem cæteris rebus omnibus parem, aut etiam ſuperiorem eſſe? Stoicum vero, ſi quem habetis, oſtendite mihi. Ubi, aut quomodo? Eorum quidem qui argumentatiunculas Stoicas ediſſerant, oſtenditis infinitos. At iidem ipſi Epicuri decreta pejus recenſent? & Peripatetica pariter nonne eadem ſubtilitate explicant? Quis ergo eſt Stoicus? Quemadmodum Phidiacam ſtatuam dicimus, ad Phidiæ artem expreſſam; ita mihi aliquem oſtendite, ad ea quæ profitetur dogmata expreſſum: oſtendite mihi aliquem, qui & ægrotet, & beatus ſit; qui & in periculo ſit, & beatus; qui & moriatur, &

εὐτυχοῦντα, ἀδοξοῦντα καὶ εὐτυχοῦντα. Δεί-
ξατ'· ἐπιθυμῶ τινα, νὴ τοὺς Θεοὺς, ἰδεῖν Στωϊ-
κόν. Ἀλλ' οὐκ ἔχετε τὸν τετυπωμένον δεῖξαι· 25
τόν γε τυπούμενον δείξατε, τὸ ἐπὶ ταῦτα κε-
κλικότα. εὐεργετήσατέ με· μὴ φθονήσητε ἀν-
θρώπῳ γέροντι, ἰδεῖν θέαμα ὃ μέχρι νῦν οὐκ
εἶδον. Οἴεσθε ὅτι τὸν Δία τὸν Φειδίου δείξετε, 26
ἢ τὴν Ἀθηνᾶν, ἐλεφάντινον καὶ χρυσοῦν κατα-
σκεύασμα; ψυχὴν δειξάτω τις ὑμῶν ἀνθρώπου,
θέλοντος ὁμογνωμονῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ μηκέτι
μήτε Θεὸν μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι, μὴ ἀπο-
τυχεῖν τινος, μὴ περιπεσεῖν τινι, μὴ ὀργισθῆ-
ναι, μὴ φθονῆσαι, μὴ ζηλοτυπῆσαι· (τί γὰρ 27
δεῖ περιπλέκειν;) Θεὸν ἐξ ἀνθρώπου ἐπιθυμοῦν-
τα γενέσθαι, καὶ ἐν τῷ σωματίῳ τούτῳ τῷ νεκρῷ
περὶ τῆς πρὸς τὸν Δία κοινωνίας βουλευόμενον.
Δείξατε. ἀλλὰ οὐκ ἔχετε. Τί οὖν αὐτοῖς ἐμπαί- 28
ζετε,

& ſit beatus; qui & exſilio multatus, & beatus ſit; qui in ignominia ſit, & beatus. Oſtendite: Stoicum, ita me Dii ament, videre cupio. At informatum expreſſumque oſtendere non poteſtis; eum tamen, qui formetur, oſtendite; qui ad iſta propendeat. Hoc in me beneficium conferte: ne invidete homini ſeni ſpectaculum, quod ad hunc diem nondum vidi. Putatis Phidiæ Jovem aut Minervam a vobis poſtulari, eburneam aut auream fabricam? Animum oſtendat aliquis veſtrûm hominis, qui idem cum Deo ſentire velit, & poſthac nec Deum nec homines culpare; qui nulla re fruſtrari, nullo caſu lædi, non iraſci, invideri nemini, nemini obtrectare; qui (quid enim ambagibus eſt opus?) ex homine Deus fieri deſideret, & in hoc mortali corpuſculo ſocietatem Jovis cogitet. Oſtendite! at non poteſtis. Quid ergo

ζετε, καὶ τοὺς ἄλλους κυβεύετε; καὶ περιθέμενοι σχῆμα ἀλλότριον, περιπατεῖτε κλέπται καὶ λωποδύται τούτων τῶν οὐδὲν ὑμῖν προσηκόντων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων;

29 Καὶ νῦν ἐγὼ μὲν παιδευτής εἰμι ὑμέτερος· ὑμεῖς
δὲ παρ' ἐμοὶ παιδεύεσθε. κἀγὼ μὲν ἔχω ταύτην
τὴν ἐπιβολὴν, ἀποτελέσαι ὑμᾶς ἀκωλύτους, ἀνα-
ναγκάστους, ἀπαραποδίστους, ἐλευθέρους, εὐροοῦ-
ντας, εὐδαιμονοῦντας, εἰς τὸν Θεὸν ἀφορῶντας ἐν
παντὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ. Ὑμεῖς δὲ ταῦτα μα-
30 θησόμενοι καὶ μελετήσοντες πάρεστε. Διὰ τί οὖν
οὐκ ἀνύετε τὸ ἔργον, εἰ καὶ ὑμεῖς ἔχετε ἐπιβο-
λὴν οἵαν δεῖ, κἀγὼ, πρὸς τῇ ἐπιβολῇ, καὶ παρα-
31 σκευὴν οἵαν δεῖ; Τί τὸ λεῖπόν ἐστιν; Ὅταν ἴδω
τέκτονα, καὶ ὕλην παρακειμένην, ἐκδέχομαι τὸ
ἔργον. Καὶ ἐνθάδε τοίνυν ὁ τέκτων ἐστὶν, ἡ ὕλη
ἐστί·

ergo & voſmetipſos deluditis, & aliis imponitis? & alienâ perſonâ ſumtâ, circuitis furum & graſſatorum inſtar, & nomina & res alienas uſurpantes?

Ac ego quidem nunc veſter ſum inſtitutor; vos autem a me inſtituimini: mihi propoſitum eſt, eos efficere vos, qui non prohiberi, non cogi, non impediri poſſint, qui liberi ſint, quibus proſpere feliciterque ſuccedant omnia, qui in magnis æque ac parvis rebus omnibus Deum intueantur. Vos vero adeſtis, ut hæc diſcatis et exerceatis. Cur ergo non abſolvitis opus, ſi & vos pariter propoſitum, quale oportet, habetis; & ego, præter propoſitum, iis etiam ſubſidiis, quibus opus eſt, ſum inſtructus. Quid igitur deeſt? Cum fabrum video, cum materia in promtu eſt, exſpecto opus. Et hîc ergo faber adeſt, materia ſuppetit; quid nobis

ἐστί· τί ἡμῖν λείπει; Οὐκ ἔστι διδακτὸν τὸ 32
πρᾶγμα; Διδακτόν. Οὐκ ἔστιν οὖν ἐφ᾽ ἡμῖν;
Μόνον μὲν οὖν τῶν ἄλλων πάντων. οὔτε πλοῦ-
τός ἐστιν ἐφ᾽ ἡμῖν, οὔθ᾽ ὑγίεια, οὔτε δόξα, οὔτε
ἄλλο τι ἁπλῶς, πλὴν ὀρθὴ χρῆσις φαντασιῶν.
τοῦτο ἀκώλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον.
Διὰ τί οὖν οὐκ ἀνύετε; εἴπατέ μοι τὴν αἰτίαν. 33
ἢ γὰρ παρ᾽ ἐμὲ οὐκ ἀνύετε, ἢ παρ᾽ ὑμᾶς, ἢ παρὰ
τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐν-
δεχόμενον, καὶ μόνον ἐφ᾽ ἡμῖν. λοιπὸν οὖν ἢ παρ᾽
ἐμέ ἐστιν, ἢ παρ᾽ ὑμᾶς, ἢ, ὅπερ ἀληθέστερον,
παρ᾽ ἀμφοτέρους. Τί οὖν; θέλετε ἀρξώμεθά 34
ποτε τοιαύτην ἐπιβολὴν κομίζειν ἐνταῦθα· τὰ μέ-
χρι νῦν ἀφῶμεν. ἀρξώμεθα μόνον, πιστεύσατέ
μοι, καὶ ὄψεσθε.

bis deeſt? An doceri ea res non poteſt? Immo poteſt. Non eſt igitur in poteſtate noſtra? Immo una hæc e cæteris rebus omnibus. Neque opes in noſtra poteſtate ſunt, neque ſanitas, neque gloria, nec aliud denique quidquam, præter rectum viſorum uſum. Unum hoc naturâ eſt ejusmodi, ut nec prohiberi, nec impediri poſſit. Cur igitur rem non perficitis? dicite mihi cauſſam! Nam aut ego in culpa ſum, quod nil proficiatis, aut vos, aut ipſa rei natura. At res ipſa in medio eſt, ſolaque penes nos. Reſtat igitur, ut culpa vel mea ſit, vel veſtra, aut, quod verius eſt, amborum. Quid ergo? Vultis incipiamus tandem tale propoſitum huc adferre: quæ præterierunt, omittamus: incipiamus modo, mihi credite, & videbitis.

ΚΕΦ. κ'.

Πρὸς Ἐπικουρείους καὶ Ἀκαδημαϊκούς.

Τοῖς ὑγιέσι καὶ ἐναργέσιν ἐξανάγκης καὶ οἱ ἀντιλέγοντες προσχρῶνται. καὶ σχεδὸν τοῦτο μέγιστον ἄν τις ποιήσαιτο τεκμήριον τοῦ ἐναργές τι εἶναι, τὸ ἐπάναγκες εὑρίσκεσθαι καὶ
2 τῷ ἀντιλέγοντι συγχρήσασθαι αὐτῷ. Οἷον, εἴ τις ἀντιλέγοι τῷ εἶναί τι καθολικὸν ἀληθές· δῆλον ὅτι τὴν ἐναντίαν ἀπόφασιν οὗτος ὀφείλει ποιήσασθαι, οὐδέν ἐστι καθολικὸν ἀληθές.
3 Ἀνδράποδον, οὐδὲ τοῦτο. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τοῦτο, ἢ οἷον, εἴ τί ἐστι καθολικὸν, ψεῦδός
4 ἐστι; Πάλιν, ἄν τις παρελθὼν λέγῃ· Γίνωσκε ὅτι οὐδέν ἐστι γνωστὸν, ἀλλὰ πάντα ἀτέκμαρτα. ἢ ἄλλος· ὅτι, Πίστευσόν μοι, καὶ ὠφεληθήσῃ· οὐδὲν δεῖ ἀνθρώπῳ πιστεύειν· ἢ πάλιν ἄλλος·

CAP. XX.

In Epicureos et Academicos.

Eis, quæ vera ſunt & evidentia, ii etiam, qui contra dicunt, neceſſario utuntur. Et hoc maximo fere argumento probari queat, eſſe aliquid evidens, ſi reperiatur, adverſarium etiam neceſſario illo uti. Veluti, ſi quis neget, eſſe aliquod univerſale pronunciatum verum; is utique contrarium adſerere debebit, nullam univerſalem enunciationem veram eſſe. Mancipium, ne iſtud quidem. Quid enim id eſt aliud, quam ſi dicas: Si quid univerſaliter enunciatur, falſum eſt? Eodem modo, ſi quis progreſſus dicat, Scito, nihil ſciri poſſe, nec ulla certa nota verum a falſo poſſe diſcerni; aut ſi alius tibi dicat, Crede mihi, & juvabit te, nihil eſſe cuiquam homini

ἄλλος· Μάθε παρ' ἐμοῦ, ἄνθρωπε, ὅτι οὐδὲν
ἐνδέχεται μαθεῖν· ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ
διδάξω σε, ἐὰν θέλῃς. Τίνι οὖν τούτων δια- 5
φέρουσιν οὗτοι, τίνες ποτέ; οἱ Ἀκαδημαϊκοὺς
αὑτοὺς λέγοντες; Ὦ ἄνθρωποι, συγκατάθεσθε
ὅτι οὐδεὶς συγκατατίθεται· πιστεύσατε ἡμῖν,
ὅτι οὐδεὶς πιστεύει οὐδενί.

Οὕτω καὶ Ἐπίκουρος, ὅταν ἀναιρεῖν θέλῃ 6
τὴν φυσικὴν κοινωνίαν ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους,
αὐτῷ τῷ ἀναιρουμένῳ συγχρῆται. Τί γὰρ λέ- 7
γει; Μὴ ἐξαπατᾶσθε, ἄνθρωποι, μηδὲ παρά-
γεσθε, μηδὲ διαπίπτετε· οὐκ ἔστι φυσικὴ κοι-
νωνία τοῖς λογικοῖς πρὸς ἀλλήλους· πιστεύσατέ
μοι. οἱ δὲ τὰ ἕτερα λέγοντες, ἐξαπατῶσιν ὑμᾶς,
καὶ παραλογίζονται. Τί οὖν σοι μέλει; ἄφες 8
ἡμᾶς ἐξαπατηθῆναι. μήτι χεῖρον ἀπαλλάξεις,
ἂν πάντες οἱ ἄλλοι πεισθῶμεν ὅτι φυσική ἐστιν

ni credendum; aut alius: Heus homo, diſce a me, nihil diſci poſſe; ego tibi hoc dico, teque docebo, ſi voles. Age, inter hos quid intereſt & illos, (quosnam tandem dicam?) qui Academicos ſe profitentur? O homines, adſentimini nobis, neminem adſentiri: credite nobis, neminem cuiquam quidquam credere.

Sic & Epicurus, cum naturâ conſtitutam ſocietatem hominum cum hominibus tollere conatur, eodem ipſo, quod tollit, utitur. Quid enim ait? „Nolite decipi, homines, nolite ſeduci, nolite in fraudem illici: non eſt ratione præditis animantibus natura inter ſe ulla ſocietas. Mihi credite. „Qui vero aliud dicunt, „vos decipiunt, & in fraudem illiciunt.“ —— Quid igitur id tua refert? Sine nos decipi. Num minus e re tua foret, ſi nos cæteri omnes perſuaſum habeamus,

ἡμῖν κοινωνία πρὸς ἀλλήλους, καὶ ταύτην δεῖ
παντὶ τρόπῳ φυλάσσειν; Καὶ πολὺ κρεῖσσον καὶ
9 ἀσφαλέστερον. Ἄνθρωπε, τί ὑπὲρ ἡμῶν φροντί-
ζεις; τί δι' ἡμᾶς ἀγρυπνεῖς; τί λύχνον ἅπτεις;
τί ἐπανίστασαι; τί τηλικαῦτα βιβλία συγγράφεις,
μή τις ἡμῶν ἐξαπατηθῇ περὶ Θεῶν, ὡς ἐπιμε-
λουμένων ἀνθρώπων; ἢ, μή τις ἄλλην οὐσίαν
10 ὑπολάβῃ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ ἡδονήν; Εἰ γὰρ οὕτω
ταῦτα ἔχει, βαλὼν κάθευδε, καὶ τὰ τοῦ σκώ-
ληκος ποίει, ὧν ἄξιον ἔκρινας σεαυτόν· ἔσθιε,
καὶ πίνε, καὶ συνουσίαζε, καὶ ἀφόδευε, καὶ
11 ῥέγχε. Τί δέ σοι μέλει, πῶς οἱ ἄλλοι ὑπολή-
ψονται περὶ τούτων; πότερον ὑγιῶς, ἢ οὐχ ὑγιῶς;
Τί γὰρ σοὶ καὶ ἡμῖν; Τῶν γὰρ προβάτων σοι
μέλει, ὅτι παρέχει ἡμῖν αὐτὰ καρησόμενα, καὶ
ἀμελχθησόμενα, καὶ τὸ τελευταῖον κατακοπησό-
12 μενα. Οὐχὶ δ' εὐκταῖον ἦν, εἰ ἐδύναντο οἱ ἄν-
θρωποι

mus, naturalem eſſe inter homines ſocietatem, eamque omnibus modis eſſe conſervandam? Immo multo etiam melius & tutius id tibi foret. Quid tu, homo, de nobis ſolicitus es? quid propter nos vigilas? quid lucernam accendis? quid mane ſurgis? quid tot libros conſcribis, ne quis noſtrûm decipiatur de Diis, quaſi ii curent res mortalium; aut, ne quis aliam boni naturam eſſe putet, niſi voluptatem? Nam ſi ita res ſe habet, in lectulo tuo quieſcito; &, quæ ſunt vermis, ea facito, quibus te dignum judicaſti: ede, bibe, lude cum mulieribus, ventrem leva, ſterte. Quid vero ad te adtinet, quid iſtis de rebus alii ſentiant? rectene, an ſecus? Quid enim tibi nobiscum rei eſt? Tu enim oves eo curas, quod ſe patiuntur a nobis tonderi, mulgeri, ac denique jugulari. An non optabile eſſet, homines a Stoicis delini-

θρωποι κατακηληθέντες καὶ ἐπαεισθέντες ὑπὸ
τῶν Στωϊκῶν ἀπονυστάζειν, καὶ παρέχειν σοι
καὶ τοῖς ὁμοίοις καρησομένους καὶ ἀμελχθησο-
μένους ἑαυτούς; Πρὸς γὰρ τοὺς Συνεπικουρείους 13
ἔδει σε ταῦτα λέγειν· οὐχὶ δὲ πρὸς ἐκείνους
ἀποκρύπτεσθαι; πολὺ μάλιστ' ἐκείνους πρὸ πάν-
των ἀναπείθειν, ὅτι φύσει κοινωνικοὶ γεγόναμεν,
ὅτι ἀγαθὸν ἡ ἐγκράτεια· ἵνα σοι πάντα τηρῆ- 14
ται; Ἢ πρὸς τινὰς μὲν δεῖ φυλάττειν ταύτην
τὴν κοινωνίαν, πρὸς τινὰς δ' οὔ; Πρὸς τίνας οὖν
δεῖ τηρεῖν; πρὸς τοὺς ἀντιτηροῦντας, ἢ πρὸς τοὺς
παραβατικῶς αὐτῆς ἔχοντας; Καὶ τίνες παρα-
βατικώτερον αὐτῆς ἔχουσιν ὑμῶν τῶν ταῦτα διει-
ληφότων;

Τί οὖν ἦν τὸ ἐγεῖρον αὐτὸν ἐκ τῶν ὕπνων, καὶ 15
ἀναγκάζον γράφειν ἃ ἔγραφε; Τί γὰρ ἄλλο, ἢ
τὸ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις ἰσχυρότατον, ἡ
φύσις,

linitos & veluti magicis carminibus conſopitos dormitare, ſeque præbere tibi & tui ſimilibus tondendos & mulgendos? Hæccine quidem apud gregales tuos dicenda erant; nonne vero celanda iſtos? nonne potius efficiendum, ut iſti nihil magis perſuaſum haberent, quam eſſe nos natura ſociabiles, continentiam eſſe bonum; ut tibi omnia conſervarentur? An vero ſocietas hæc erga alios ſervanda eſt, erga alios non ſervanda? Erga quos igitur ſervanda eſt? utrum erga eos qui viciſſim eam ſervant, an eos qui violant? Qui vero eam magis violant quam vos, qui iſta ſtatuitis?

Quid ergo erat, quod eum e ſomnis excitaret, & ad ea ſcribenda, quæ ſcripſit, impelleret? Quid aliud, niſi id quod omnium in hominibus potentiſſimum eſt, Natura; quæ

φύσις, ἕλκουσα ἐπὶ τὸ αὐτῆς βούλημα ἄκοντα καὶ
16 στένοντα; Ὅτι γὰρ δοκεῖ σοι ταῦτα τὰ ἀκοινώνη-
τα, γράψον αὐτὰ, καὶ ἄλλοις ἀπόλιπε, καὶ
ἀγρύπνησον δι' αὐτὰ, καὶ αὐτὸς ἔργῳ κατήγορος
17 γενοῦ τῶν σαυτοῦ δογμάτων. Εἶτα Ὀρέστην μὲν
ὑπὸ Ἐριννύων ἐλαυνόμενον φῶμεν ἐκ τῶν ὕπνων ἐξε-
γείρεσθαι· τοῦτον δ' οὐ χαλεπώτεραι Ἐριννύες καὶ
Ποιναὶ ἐξήγειρον καθεύδοντα, καὶ οὐκ εἴων ἠρεμεῖν,
ἀλλ' ἠνάγκαζον ἐξαγγέλλειν τὰ αὐτοῦ κακὰ,
18 ὥσπερ τοὺς Γάλλους ἡ μανία καὶ ὁ οἶνος; Οὕτως
ἰσχυρόν τι καὶ ἀνίκητόν ἐστιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπί-
νη. Πῶς γὰρ δύναται ἄμπελος μὴ ἀμπελικῶς
κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαϊκῶς; ἢ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαϊ-
κῶς, ἀλλ' ἀμπελικῶς; Ἀμήχανον, ἀδιανόη-
19 τον. Οὐ τοίνυν οὐδ' ἄνθρωπον οἷόν τε παντελῶς
ἀπολέσαι τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικάς· καὶ οἱ ἀπο-
κοπτόμενοι, τάς γε προθυμίας τὰς τῶν ἀνδρῶν
ἀπο-

quæ ad ſuam voluntatem eum pertraxit, invitum & gementem? Quia enim tibi videtur, nullam eſſe ſocietatem; ſcribito iſta, & aliis relinquito, & vigilato propterea, & ipſe re ipſa tua decreta accuſato. Ergo Oreſtem a Furiis agitatum, ſomno excuſſum eſſe dicemus: iſtum vero, a ſævioribus Furiis & Diris e ſomno excitatum, & quiete excuſſum eſſe non dicemus, quæ eum ſua mala, veluti Gallos furor aut vinum, enunciare coëgerunt? Adeo valida & invicta res eſt, natura humana. Quî enim vitis non more vitis moveri poteſt, ſed more oleæ? aut olea non ut olea, ſed ut vitis? Nullo modo hoc fieri, nulla ratione cogitari poteſt. Ergo ne fieri quidem poteſt, ut homo motus humanos prorſus amittat: &, quibus virilia amputantur, eis deſideria tamen viro-

ἀποκόψασθαι οὐ δύνανται. Οὕτω καὶ Ἐπίκουρος, 20
τὰ μὲν ἀνδρὸς πάντ' ἀπεκόψατο, καὶ τὰ οἰκο-
δεσπότου, καὶ πολίτου καὶ φίλου· τὰς δὲ προ-
θυμίας τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκόψατο· οὐ γὰρ
ἠδύνατο· οὐ μᾶλλον ἢ οἱ ἀταλαίπωροι Ἀκαδη-
μαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὐτῶν ἀποβαλεῖν ἢ
ἀποτυφλῶσαι δύνανται, καίτοι τοῦτο μάλιστα
πάντων ἐσπουδακότες.

Τίς ἡ ἀτυχία; λαβών τις παρὰ τῆς φύ- 21
σεως μέτρα καὶ κανόνας εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀλη-
θείας, οὐ προσφιλοτεχνεῖ τούτοις προσθεῖναι καὶ
προσεργάσασθαι τὰ λείποντα· ἀλλὰ πᾶν τοὐ-
ναντίον, εἴ τι καὶ ἐστὶ γνωριστικὸν τῆς ἀλη-
θείας, ἐξαιρεῖν πειρᾶται, καὶ ἀπολλύειν. Τί λέ- 22
γεις, φιλόσοφε; τὸ εὐσεβὲς καὶ τὸ ὅσιον, ποῖόν
τι σοι φαίνεται; Ἂν θέλῃς, κατασκευάσω ὅτι
ἀγαθόν; Ναὶ, κατασκεύασον· ἵν' οἱ πολῖται ἡμῶν
ἐπιστραφέντες τιμῶσι τὸ Θεῖον, καὶ παύσων-
ται

virorum amputari non poſſunt. Sic etiam Epicurus omnia quidem, quæ ſunt viri, quæ patrisfamilias, quæ civis, quæ amici, amputavit: ſed humana deſideria non amputavit: neque enim potuit; non magis quam ſocordes Academici ſenſus ſuos abjicere aut excæcare poſſunt, quamvis id maxime ſtuduerint.

Quod iſtud eſt flagitium! cum a Natura menſuras & regulas cognoſcendæ veritatis acceperis, te non dare operam ut adjicias atque adjungas ea quæ deſunt; immo vero contra, ſi quid etiam eſt quod ad cognitionem veritatis facit, operam dare ut id auferas & perdas? Quid ais philoſophe? de pietate & ſanctitate quidnam tibi videtur? Si voles, demonſtrabo, res eſſe bonas. Utique demonſtra; ut noſtri cives ad cultum divini Numinis convertantur, & maximarum rerum neglectum tandem

ταί ποτε ῥαθυμοῦντες περὶ τὰ μέγιστα. Ἔχεις οὖν τὰς κατασκευάς; Ἔχω, καὶ χάριν οἶδα.
23 Ἐπεὶ οὖν ταῦτά σοι λίαν ἀρέσκει, λάβε τὰ ἐναντία· ὅτι θεοὶ οὔτ' εἰσὶν, εἴτε καὶ εἰσὶν, οὐκ ἐπιμελοῦνται ἀνθρώπων, οὐδὲ κοινόν τι ἡμῖν ἐστι πρὸς αὐτούς· τό τ' εὐσεβὲς τοῦτο καὶ ὅσιον, παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις λαλούμενον, κατάψευσμά ἐστιν ἀλαζόνων ἀνθρώπων καὶ σοφιστῶν, ἢ, νὴ Δία, νομοθετῶν, εἰς φό-
24 βον καὶ ἐπίσχεσιν τῶν ἀδικούντων. Εὖ, φιλόσοφε· ὠφέλησας ἡμῶν τοὺς πολίτας, ἀνεκτήσω τοὺς νέους ἅπαντας ἤδη πρὸς καταφρόνησιν τῶν
25 θείων. Τί οὖν; οὐκ ἀρέσκει σοι ταῦτα; Λάβε νῦν, πῶς ἡ δικαιοσύνη οὐδέν ἐστι, πῶς ἡ αἰδὼς μωρία ἐστὶ, πῶς πατὴρ οὐδέν ἐστι, πῶς ὁ υἱὸς
26 οὐδέν ἐστιν. Εὖ, φιλόσοφε· ἐπίμενε, πεῖθε τοὺς νέους, ἵνα πλείονας ἔχωμεν ταὐτά σοι πεπονθότας καὶ λέγοντας. Ἐκ τούτων τῶν λό-γων

dem abjiciant. Habes ergo probationes? Habeo: & tibi gratiam habeo. Quoniam ergo iſta valde tibi placent, ſume contraria: Deos neque eſſe; neque, ſi ſint, curare homines; neque ullam nobis ſocietatem cum illis intercedere: ſed pietatem iſtam & ſanctitatem, vulgo hominum celebratam, commentum eſſe inſolentium hominum & ſophiſtarum, aut certe legum-latorum ad terrendos & coërcendos injurios. Recte philoſophe! juviſti noſtros cives, adoleſcentiam univerſam ad rerum divinarum contemtum jam revocaſti. Quid ergo? non iſta tibi placent? Accipe nunc, juſtitiam nihil eſſe; verecundiam eſſe ſtultitiam; patrem nihil eſſe; filium nihil eſſe. Euge philoſophe! perge, perſuade iſta adoleſcentibus, ut plures habeamus qui idem tecum & ſentiant & dicant.

γων ηὐξήθησαν ἡμῖν αἱ εὐνομούμεναι πόλεις·
Λακεδαίμων διὰ τούτους τοὺς λόγους ἐγένετο· Λυ-
κοῦργος ταῦτα τὰ πείσματα ἐνεποίησεν αὐτοῖς
διὰ τῶν νόμων αὐτοῦ καὶ τῆς παιδείας, ὅτι οὔτε
τὸ δουλεύειν αἰσχρόν ἐστι μᾶλλον ἢ καλὸν, οὔτε
τὸ ἐλευθέρους εἶναι καλὸν μᾶλλον ἢ αἰσχρόν· οἱ
ἐν Θερμοπύλαις ἀποθανόντες, διὰ ταῦτα τὰ
δόγματα ἀπέθανον· Ἀθηναῖοι δὲ τὴν πόλιν διὰ
ποίους ἄλλους λόγους ἀπέλιπον; Εἶτα οἱ λέγον- 27
τες ταῦτα, γαμοῦσι, καὶ παιδοποιοῦνται, καὶ
πολιτεύονται, καὶ ἱερεῖς καθιστᾶσιν αὑτοὺς καὶ προ-
φήτας. τίνων; τῶν οὐκ ὄντων; καὶ τὴν Πυθίαν
ἀνακρίνουσιν αὐτοὶ, ἵνα τὰ ψευδῆ πύθωνται· καὶ
ἄλλοις τοὺς χρησμοὺς ἐξηγοῦνται. Ὦ μεγάλης
ἀναισχυντίας καὶ γοητείας!

Ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγ- 28
χεις καθ' ἡμέραν, καὶ οὐ θέλεις ἀφεῖναι τὰ
ψυχρὰ

cant. Auctæ ſunt nobis hiſce ſermonibus bene conſtitutæ reſpublicæ: Lacedæmon per hujusmodi rationes informata eſt: Lycurgus ſuis legibus & inſtitutis has perſuaſiones civibus ſuis ingeneravit, neque ſervire turpe magis eſſe quam honeſtum, neque libertatem honeſtam eſſe potius quam turpem: qui ad Thermopylas occubuerunt, propter hæc decreta occubuerunt: Athenienſes vero quas alias ob cauſſas urbem ſuam olim reliquerunt? Et, qui iſta dicunt, uxores ducunt, liberos procreant, rempublicam capeſſunt, & ſacerdotes ac vates ſeſe conſtituunt. Quorum? Eorum qui non ſunt. Et Pythiam ſciſcitantur ipſi, ut falſa audiant; & aliis oracula enarrant. O inſignem impudentiam & impoſturam!

Homo, quid agis? tu ipſe te indies coarguis, nec tamen frigidas iſtas cavillationes vis relinquere?

ψυχρὰ ταῦτα ἐπιχειρήματα; Ἐσθίων, ποῦ φέ-
ρεις τὴν χεῖρα; εἰς τὸ στόμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλ-
μόν; λουόμενος, ποῦ ἐμβαίνεις; πότε τὴν χύ-
τραν εἶπες λοπάδα, ἢ τὴν τορύνην ὀβελίσκον;
29 Εἴ τινος αὐτῶν δοῦλος ἤμην, εἰ καὶ ἔδει με καθ'
ἡμέραν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδέρεσθαι, ἐγὼ ἂν ἐστρέ-
βλουν αὐτόν. Βάλε ἐλάδιον, παιδάριον, εἰς τὸ
βαλανεῖον. Ἔβαλον ἂν γάριον, καὶ ἀπελθὼν κα-
τὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κατέχεον. Τί τοῦτο;
Φαντασία μοι ἐγένετο ἐλαίου ἀδιάκριτος, ὁμοιοτά-
30 τη, νὴ τὴν σὴν Τύχην. Δὸς ὧδε τὴν πτισσάνην.
Ἤνεγκα ἂν αὐτῷ γεμίσας παροψίδα ὀξυγάρου.
Οὐκ ᾔτησα τὴν πτισσάνην; Ναὶ κύριε· τοῦτο
πτισσάνη ἐστί. Τοῦτο οὐκ ἔστιν ὀξύγαρον; Τί
μᾶλλον ἢ πτισσάνη; Λάβε καὶ ὀσφράνθητι, λά-
βε καὶ γεῦσαι. Πόθεν οὖν οἶδας, εἰ αἱ αἰσθήσεις
31 ἡμᾶς ψεύδονται; Τρεῖς, τέσσαρας τῶν συνδού-
λων

re? Cum comedis, quo adplicas manum? ori, an oculo? cum lavas, quo ingrederis? ollamne umquam patinam dixiſti, aut cochleare veru? Quod ſi alicujus eorum ſervus eſſem, etiamſi quotidie vapulandum eſſet, tamen eum torquerem. Conjicito, puer, parum olei in balneum. Caperem garum, & in caput ejus effunderem. Quid iſtud? Oblatum eſt mihi, per Genium tuum, viſum gari, oleo ita ſimile, ut ab eo diſcerni non poſſet. Age, adfer ptiſanam. Adferrem illi patinam oxygaro plenam. Nonne petii ptiſanam? Petiiſti domine: hæc ptiſana eſt. Non hoc eſt oxygarum? Qui vero magis, quam ptiſana? Cape, olfac; cape, guſta. Unde ergo noſti, ſi nos ſenſus decipiunt? Si tres aut quatuor conſervos adſenſores haberem, aut ad laqueum

λων εἰ ἔσχον ὁμονοοῦντας, ἀπάγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηγνύμενον, ἢ μεταθέσθαι. Νῦν δ' ἐντρυφῶσιν ἡμῖν, τοῖς μὲν παρὰ τῆς φύσεως διδομένοις πᾶσι χρώμενοι, λόγῳ δ' αὐτὰ ἀναιροῦντες.

Εὐχάριστοι γ' ἄνθρωποι καὶ αἰδήμονες, εἰ 32
μηδὲν ἄλλο, καθ' ἡμέραν ἄρτους ἐσθίοντες, τολμῶσι λέγειν, ὅτι οὐκ οἴδαμεν, εἰ ἔστι τις Δημήτηρ, ἢ Κόρη, ἢ Πλούτων. ἵνα μὴ λέγω, νυκτὸς 33
καὶ ἡμέρας ἀπολαύοντες, καὶ μεταβολῶν τοῦ ἔτους, καὶ ἄστρων, καὶ θαλάσσης, καὶ γῆς, καὶ τῆς παρὰ ἀνθρώπων συνεργίας, ὑπ' οὐδενὸς τούτων οὐδὲ κατὰ ποσὸν ἐπιστρέφονται· ἀλλὰ μόνον ἐξεμέσαι τὸ προβλημάτιον ζητοῦσι, καὶ τὸν στόμαχον γυμνάσαντες, ἀπελθεῖν ἐν βαλανείῳ. τί δ' ἐροῦσι, καὶ περὶ τίνων, ἢ πρὸς τίνας, καὶ 34
τί ἔσται αὐτοῖς ἐκ τῶν λόγων τούτων, οὐδὲ κατὰ βραχὺ πεφροντίκασι· μὴ τις νέος εὐγενὴς ἀκούσας

laqueum illum adigerem, aut a ſententia deducerem. Nunc vero illudunt nobis; cum iis, quæ natura dedit, utantur omnibus, & tamen verbis ea tollant.

Grati nimirum homines & verecundi! qui, ut nihil aliud, at pane quotidie veſcentes, dicere tamen audent, ignorare ſe, num qua Ceres ſit, aut Proſerpina, aut Pluto: ne dicam, cum fruantur nocte & die, & mutationibus anni, & aſtris, & mari, & terra, & ſociali hominum opera, nulla iſtarum rerum vel minimum eos commoveri; ſed quæſtiunculam tantum evomere ſtudere, ſtomachoque exercitato, abire in balneum. Quid autem dicant, & quibus de rebus, aut ad quos, & quid illi ex his verbis fructûs capturi ſint, nulla ex parte curant: ne forte generoſo adoleſcenti

σας τῶν λόγων τούτων πάθῃ τι ὑπ' αὐτῶν, ἢ
καὶ παθὼν πάντα ἀπολέσῃ τὰ τῆς εὐγενείας
35 σπέρματα· μή τινι μοιχεύοντι ἀφορμὰς παρά-
σχωμεν τοῦ ἀπαναισχυντῆσαι πρὸς τὰ γινόμενα·
μή τις τῶν νοσφιζομένων τὰ δημόσια, εὑρεσιλο-
γίας τινὸς ἐπιλάβηται ἀπὸ τῶν λόγων τούτων·
μή τις, τῶν αὑτοῦ γονέων ἀμελῶν, θράσος τι
36 καὶ ἀπὸ τούτων προσλάβῃ. Τί οὖν κατὰ σὲ κα-
κὸν ἢ ἀγαθόν; Ταῦτα, ἢ ταῦτα; — — Τί
οὖν ἔτι τούτων τις ἀντιλέγει τινί; ἢ λόγον δί-
δωσιν, ἢ λαμβάνει, ἢ μεταπείθειν πειρᾶται;
37 Πολὺ, νὴ Δία, μᾶλλον τοὺς κιναίδους ἐλπίσει τις
ἂν μεταπείσειν, ἢ τοὺς ἐπὶ τοσοῦτον ἀποκεκω-
φωμένους καὶ ἀποτετυφλωμένους τῶν περὶ αὐτοὺς
κακῶν.

ΚΕΦ.

ſcenti hæc oratio aliquid damni det, aut etiam dederit, ut ipſa ſemina nobilitatis prorſus amittat: ne cui adultero occaſionem præbeat majoris impudentiæ ad ſua facinora: ne quis peculator cavillationes hinc petat: ne ejus qui parentes negligit, audacia inde confirmetur. Quid ergo, te auctore, malum aut bonum eſt? Hæc, an illa? — — Cur igitur contra aliquem horum hominum adhuc diſputet aliquis? cur rationem ei reddat, aut ab eo poſtulet, aut a ſententia deducere eum ſtudeat? Cinædos profecto multo facilius ſperare queas ad ſanam mentem revocari a te poſſe, quam iſtos, qui usque adeo ad ſua mala vel videnda vel audienda excæcati ſunt atque obſurduerunt.

CAP.

ΚΕΦ. κα'.

Περὶ Ἀνομολογίας.

Τὰ μὲν ῥᾳδίως ὁμολογοῦσιν ἄνθρωποι, τὰ δ' οὐ
ῥᾳδίως. Οὐδεὶς οὖν ὁμολογήσει, ὅτι ἄφρων ἐστὶν,
ἢ ἀνόητος· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, πάντων ἀκού-
σεις λεγόντων, Ὄφελον, ὡς φρένας ἔχω, οὕτω
καὶ τύχην εἶχον. Δειλοὺς δὲ ῥᾳδίως ἑαυτοὺς 2
ὁμολογοῦσι, καὶ λέγουσιν· Ἐγὼ δειλότερός εἰμι,
ὁμολογῶ· τὰ δ' ἄλλα οὐχ εὑρήσεις με μωρὸν
ἄνθρωπον. Ἀκρατῆ οὐ ῥᾳδίως ὁμολογήσει τις· 3
ἄδικον, οὐδ' ὅλως· φθονερὸν οὐ πάνυ, ἢ περίερ-
γον· ἐλεήμονα οἱ πλεῖστοι. Τί οὖν τὸ αἴτιον; 4
Τὸ μὲν κυριώτατον, ἀνομολογία καὶ ταραχὴ
ἐν τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἄλλοις δ'
ἄλλα αἴτια. καὶ σχεδὸν ὅσα ἂν αἰσχρὰ φαντά-
ζωνται,

CAP. XXI.

De Diſcrepantia.

Sunt quæ facile homines fatentur; ſunt quæ non item. Nemo ſe ſtultum aut vecordem eſſe fatebitur: immo contra, omnes dicere audias, Utinam tantum mihi fortunæ eſſet, quantum eſt ingenii. Timidos autem ſe eſſe facile fatentur, & dicunt: Ego timidior ſum, fateor; at cæteroquin hominem ſtultum me non deprehendes. Intemperantem ſe eſſe, non temere quiſquam fatebitur; injuſtum, nullo modo; nihiloque magis invidum, aut curioſum; miſericordem plerique. Quænam igitur cauſſa eſt? Summa ac princeps, diſcrepantia & confuſio in judicio bonarum rerum malarumque. Aliis vero aliæ cauſſæ. Ac fere, quæcunque iis turpia videntur, ea minime faten-

5 ζονται, ταῦτα οὐ πάνυ ὁμολογοῦσι. τὸ δὲ δει-
λὸν εἶναι, εὐγνώμονος ἤθους φαντάζονται, καὶ
τὸ ἐλεήμονα· τὸ δ' ἠλίθιον εἶναι, παντελῶς ἀν-
δραπόδου. καὶ τὰ περὶ κοινωνίαν δὲ πλημμελή-
6 ματα οὐ πάνυ προσίενται. Ἐπὶ δὲ τῶν πλείστων
ἁμαρτημάτων, κατὰ τοῦτο μάλιστα φέρονται
ἐπὶ τὸ ὁμολογεῖν αὐτὰ, ὅτι φαντάζονταί τι ἐν
αὑτοῖς εἶναι ἀκούσιον, καθάπερ ἐν τῷ δειλῷ καὶ
7 ἐλεήμονι. κἂν ἀκρατῆ που παρομολογῇ τις αὑ-
τὸν, ἔρωτα προσέθηκεν, ὥστε συγγνωσθῆναι ὡς
ἐπ' ἀκουσίῳ. τὸ δ' ἄδικον, οὐδαμῶς φαντάζον-
ται ἀκούσιον. Ἔνι τι καὶ τῷ ζηλοτύπῳ, ὡς οἴον-
ται, τοῦ ἀκουσίου· διὸ καὶ περὶ τούτου παρομο-
λογοῦσιν.

8 Ἐν οὖν τοιούτοις ἀνθρώποις ἀναστρεφόμε-
νον, οὕτω τεταραγμένοις, οὕτως οὐκ εἰδό-
σιν, οὔθ' ὅ τι λέγουσιν, οὔθ' ὅ τι ἔχουσι κακὸν,
ἢ

fatentur: at, timidum eſſe, itemque miſericordem, mitis ingenii ſignum arbitrantur; ſtultum vero, prorſus mancipii. Neque delicta quibus hominum ſocietas violatur, ullo modo agnoſcunt. In plerisque vero peccatis potiſſimum ea cauſſa adducuntur ut illa fateantur, quod involuntarium quiddam iis ineſſe putant, velut in timiditate & miſericordia. Et quod ſi quis forte intemperantem ſe fatetur, amorem cauſſatur; quo venia habeatur, ut rei involuntariæ. Injuſtitiam autem nequaquam involuntariam eſſe exiſtimant. Ineſt vero & in zelotypia quiddam, ut putant non voluntarium: itaque & hanc confitentur.

Cum igitur inter tales homines vivamus, adeo perturbatos, adeo ignorantes vel quid dicant, vel quid

ἢ οὐκ ἔχουσιν, ἢ παρά τι ἔχουσιν, ἢ πῶς παύ-
σονται αὐτῶν, καὶ αὐτὸν οἶμαι ἐφιστάνειν ἄξιον
συνεχῶς· Μή που καὶ αὐτὸς εἷς εἰμι ἐκείνων; 9
τίνα φαντασίαν ἔχω περὶ ἐμαυτοῦ; πῶς ἐμαυ-
τῷ χρῶμαι; μή τι καὶ αὐτὸς ὡς φρονίμῳ; μή τι
καὶ αὐτὸς ὡς ἐγκρατεῖ; μὴ καὶ αὐτὸς λέγω πο-
τὲ ταῦτα, ὅτι εἰς τὸ ἐπιὸν πεπαίδευμαι; ἔχω 10
ἣν δεῖ συναίσθησιν τὸν μηδὲν εἰδότα, ὅτι οὐδὲν οἶ-
δα; ἔρχομαι πρὸς τὸν διδάσκαλον, ὡς ἐπὶ τὰ
χρηστήρια, πείθεσθαι παρεσκευασμένος; ἢ καὶ
αὐτὸς κορύζης μεστὸς εἰς τὴν σχολὴν εἰσέρχομαι,
μόνην τὴν ἱστορίαν μαθησόμενος, καὶ τὰ βιβλία
νοήσων ἃ πρότερον οὐκ ἐνόουν, ἂν δ' οὕτω τύχῃ
καὶ ἄλλοις ἐξηγησόμενος; Ἄνθρωπε, ἐν οἴκῳ δια- 11
πεπύκτευκας τῷ δουλαρίῳ, τὴν οἰκίαν ἀνάστα-
τον πεποίηκας, τοὺς γείτονας συντετάραχας· καὶ
ἔρχῃ μοι καταστολὰς ποιήσας ὡς σοφός; καὶ
καθή-

quid mali habeant aut non habeant, vel quare habeant, & quomodo liberari eo poſſint, operæ pretium fuerit, ut ſe ipſum quisque adſidue obſervet: Numquid & ego ſum ex illorum numero? Quid de me ipſo ſentio? quomodo me ipſum gero? num & ego pro prudente, pro temperante me habeo? num & ego ſubinde illud dico, ad omnem ingruentem caſum eſſe me eruditum? An ſentio, quod ſentiendum eſt nihil ſcienti, nihil me ſcire? An ad magiſtrum accedo, ſicut ad oraculum, obtemperare paratus? an vero & ipſe muco nares oppletus ſcholam ingredior, hiſtoriam tantum cogniturus, & libellos prius non intellectos intellecturus, aut etiam fortaſſis aliis enarraturus? Homo, domi cum ſervulo pugnis decertaſti, domum evertiſti, vicinos perturbaſti: & me convenis, cultu habituque ſumto ſapientis;

καθήμενος κρίνεις πῶς ἐξηγησάμην τὴν λέξιν; πῶς
12 τί ποτ' ἐφλυάρησα τὰ ἐπελθόντα μοι; Φθονῶν
ἐλήλυθας, τεταπεινωμένος, ὅτι σοι ἐξ οἴκου φέρεται οὐδέν· καὶ κάθῃ, μεταξὺ λεγομένων τῶν λόγων αὐτὸς οὐδὲν ἄλλο ἐνθυμούμενος, ἢ πῶς ὁ
13 πατὴρ τὰ πρός σε, ἢ πῶς ὁ ἀδελφός; Τί
λέγουσιν οἱ ἐκεῖ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ; νῦν οἴονταί με προκόπτειν, καὶ λέγουσιν, ὅτι, ἥξει ἐκεῖνος
14 πάντα εἰδώς. Ἤθελόν πως ποτὲ πάντα μαθὼν ἐπανελθεῖν· ἀλλὰ πολλοῦ πόνου χρεία, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν πέμπει, καὶ ἐν Νικοπόλει σαπρῶς λούει τὰ βαλανεῖα, ἐν οἴκῳ κακῶς, καὶ ὧδε κακῶς.

15 Εἶτα λέγουσιν, Οὐδεὶς ὠφελεῖται ἐκ τῆς σχολῆς. Τίς γὰρ ἔρχεται εἰς σχολήν; τίς γὰρ ὡς θεραπευθησόμενος; τίς ὡς παρέξων αὐτοῦ τὰ δόγμα-

[*ſive:* me convenis; atque inhibes veluti ſapiens;] ſedensque judicas, quo pacto vocabulum aliquod expoſuerim, aut quomodo, quæ in buccam mihi venerint, effutiverim. Invidus acceſſiſti, dejectoque animo, quod domo nihil tibi adferatur; & inter differendum aſſides, ipſe aliud nihil cogitans, niſi quomodo pater ſit erga te adfectus, aut quomodo frater? „Quid „iſthic dicunt de me homi„nes? nunc me putant „progreſſus facere, ac di„cunt, Iſte revertetur om„niſcius. Vellem equidem „omnia edoctus redire: ſed „multo labore eſt opus, „neque quiſquam quidquam „mittit: & Nicopoli bal„nea putida ſunt, & domi „& hîc male ſe res habet."

Deinde dicunt, neminem e ſchola fructum capere. Quis vero venit in ſcholam? quis tamquam curari cupiens? quis, ut opiniones ſuas & decreta repur-

δόγματα ἐκκαθαρθησόμενα; τίς συναισθησόμενος
τίνων δεῖται; Τί οὖν θαυμάζετε, εἰ, ἃ φέρετ' 16
εἰς τὴν σχολὴν, αὐτὰ ταῦτα ἀποφέρετε πάλιν;
Οὐ γὰρ ὡς ἀποθησόμενοι, ἢ ἐπανορθώσοντες, ἢ
ἄλλ' ἀντ' αὐτῶν ληψόμενοι, ἔρχεσθε. πόθεν;
οὐδ' ἐγγύς. Ἐκεῖνο γοῦν βλέπετε μᾶλλον, εἰ, ἐφ' 17
ὃ ἔρχεσθε, τοῦτο ὑμῖν γίνεται. Θέλετε λαλεῖν
περὶ τῶν θεωρημάτων. Τί οὖν; οὐ φλυαρότεροι
γίνεσθε; οὐχὶ δὲ παρέχει τινὰ ὕλην ὑμῖν πρὸς τὸ
ἐπιδείκνυσθαι τὰ θεωρημάτια; συλλογισμοὺς ἀνα-
λύετε μεταπίπτοντας. οὐκ ἐφοδεύετε ψευδομένου
λήμματα; ὑποθετικούς; Τί οὖν ἔτι ἀγανακτεῖτε,
εἰ, ἐφ' ἃ πάρεστε, ταῦτα λαμβάνετε; Ναί.
ἀλλ' ἂν ἀποθάνῃ μου τὸ παιδίον, ἢ ὁ ἀδελφὸς, 18
ἢ ἐμὲ ἀποθνήσκειν δέῃ, ἢ στρεβλοῦσθαι, τί μετὰ
ταῦτα ὠφελήσει; Μὴ γὰρ ἐπὶ τοῦτο ἦλθες; μὴ 19
γὰρ τούτου ἕνεκά μοι παρακάθησαι; μὴ γὰρ διὰ

 τοῦτό

repurgari ſinat? quis, ut intelligat, quibus rebus egeat? Quid ergo miramini, vos, quæ in ſcholam adfertis, eadem referre domum? Non enim tamquam depoſituri, vel correcturi, vel commutaturi, advenitis. Nequaquam; multum abeſt. Illud ergo ſpectate potius, an id, propter quod adeſtis, vobis contingat. De præceptis garrire vultis. Quid ergo? nonne nugaciores evaditis? nonne materiam quamdam oſtentationis iſtæ præceptiunculæ vobis ſubminiſtrant? nonne ſyllogismos reſolvitis, & ſophismata? nonne Mentientis ſumtiones, nonne hypotheticas argumentationes pertractatis? Quid ergo indignamini, ſi ea accipitis, propter quæ adeſtis? Recte ſane: ſed ſi filius meus aut frater mortuus fuerit, aut ſi mihi mors oppetenda, aut ſi cruciatus tolerandi fuerint, quid iſta me juvabunt? An ergo propterea veniebas? an hujus rei cauſſà mihi adſides?

τοῦτό ποτε λύχνον ἧψας, ἢ ἠγρύπνησας; ἢ εἰς τὸν περίπατον ἐξελθὼν, προέβαλές ποτε σαυτοῦ φαντασίαν τινὰ ἀντὶ συλλογισμοῦ, καὶ ταύτην
20 κοινῇ ἐφωδεύσατε; ποῦ ποτε; Εἶτα λέγετε, Ἄχρηστα τὰ θεωρήματα. Τίσι; Τοῖς οὐχ ὡς δεῖ χρωμένοις. τὰ γὰρ κολλύρια οὐκ ἄχρηστα τοῖς ὅτε δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, ἐγχριομένοις. τὰ μαλάγματα δ᾽ οὐκ ἄχρηστα· οἱ ἁλτῆρες οὐκ ἄχρηστοι· ἀλλὰ τισὶν ἄχρηστοι, τισὶ πάλιν
21 χρήσιμοι. Ἄν μου πυνθάνῃ νῦν, χρήσιμοί εἰσιν οἱ συλλογισμοί; Ἐρῶ σοι, ὅτι χρήσιμοι· κἂν θέλῃς, ἀποδείξω. Πῶς ἐμὲ οὖν τι ὠφελήσουσιν; Ἄνθρωπε, μὴ γὰρ ἐπύθου εἰ σοὶ χρή-
22 σιμοι, ἀλλὰ καθόλου; Πυθέσθω μου καὶ ὁ δυσεντερικὸς, εἰ χρήσιμον τὸ ὄξος, ἐρῶ, ὅτι χρήσιμον. Ἐμοὶ οὖν χρήσιμον; Ἐρῶ, οὔ. ζήτησον πρῶτον σταλῆναί σου τὸ ῥεῦμα, τὰ ἑλκύδρια

ſides? hujusne rei cauſſâ umquam lucernam accendiſti, aut lucubrâſti? aut deambulandi cauſſâ progreſſus, umquam ſyllogismi loco viſum aliquod tuum propoſuiſti, quod inter vos pertractaretis? Ubi umquam hoc feciſtis? Et dein tamen dicitis, inutilia eſſe præcepta. Quibus? Iis qui non recte illis utuntur. Nam collyria non inutilia ſunt iis, qui, cum opus eſt, & quemadmodum opus eſt, oculos eis inungunt. Malagmata non inutilia; halteres non ſunt inutiles: ſed aliis inutiles, aliis utiles. Si me nunc roges, an utiles ſint ſyllogismi; reſpondebo, eſſe utiles: ac, ſi voles, oſtendam. Quomodo igitur me aliquid juvabunt? Homo, num rogaſti, tibine eſſent utiles, an generatim? Me roget etiam dyſentericus, ſitne acetum utile; dicam eſſe utile. Mihi ergo eſt utile? Negabo: primum omnium cura, ut fluxus tuus ſiſtatur, ut exulcerata viſcera conſolidentur. Et vos, ô viri,

δρια ἀπουλωθῆναι. Καὶ ὑμεῖς, ἄνδρες, τὰ ἕλκη πρῶτον θεραπεύετε, τὰ ῥεύματα ἐπιστήσατε, ἠρεμήσατε τῇ διανοίᾳ, ἀπερίσπαστον αὐτὴν ἐνέγκατε εἰς τὴν σχολήν· καὶ γνώσεσθε οἵαν ἰσχὺν ὁ λόγος ἔχει.

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ Φιλίας.

Περὶ ἅ τις ἐσπούδακε, φιλεῖ ταῦτα εἰκότως. Μή τι οὖν περὶ τὰ κακὰ ἐσπουδάκασιν οἱ ἄνθρωποι; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ μή τι περὶ τὰ μηδὲν πρὸς αὐτούς; Οὐδὲ περὶ ταῦτα. Ὑπολεί- 2
πεται τοίνυν, περὶ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἐσπουδακέναι αὐτούς· εἰ δ' ἐσπουδακέναι, καὶ φιλεῖν ταῦτα.
Ὅστις οὖν ἀγαθῶν ἐπιστήμων ἐστὶν, οὗτος ἂν 3
καὶ φιλεῖν εἰδείη. ὁ δὲ μὴ δυνάμενος διακρῖναι

 τὰ

viri, ulcera primum curate, fluxiones ſiſtite, ſedata eſtote mente, eamque haud diſtractam in ſcholam adſerte: tum intelligetis, quid virium habeat ars rationis.

CAP. XXII.

De Amicitia.

Quibus quisque rebus ſtudet, eas illum amare conſentaneum eſt. Num ergo iis rebus ſtudent homines, quas malas eſſe putant? Nequaquam. An vero iis, quæ ad ipſos nihil adtinent? Ne hoc quidem. Reliquum igitur eſt, ut bonis tantum rebus ſtudeant, easque proinde ament. Qui ergo bonarum rerum gnarus eſt, is etiam amare noverit: qui vero bona a malis diſcernere nequiverit, & neutra ab utrisque, quo

τὰ ἀγαθὰ ἀπὸ τῶν κακῶν, καὶ τὰ οὐδέτερα ἀπ' ἀμφοτέρων, πῶς ἂν ἔτι οὗτος φιλεῖν δύναιτο; Τοῦ φρονίμου τοίνυν ἐστὶ μόνου, τὸ φιλεῖν.

4 Καὶ πῶς; φησίν· ἐγὼ γὰρ, ἄφρων ὢν, ὅμως,
5 φιλῶ μου τὸ παιδίον. Θαυμάζω μὲν, νὴ τοὺς
Θεοὺς, πῶς καὶ τὸ πρῶτον ὡμολόγηκας ἄφρονα
εἶναι σεαυτόν. τί γάρ σοι λείπει; οὐ χρῇ αἰσθή-
σει; οὐ φαντασίας διακρίνεις; οὐ τροφὰς προσ-
φέρεις τὰς ἐπιτηδείους τῷ σώματι; οὐ σκέπην;
6 οὐκ οἴκησιν; Πόθεν οὖν ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι;
Ὅτι, νὴ Δία, πολλάκις ἐξίστασαι ὑπὸ τῶν
φαντασιῶν, καὶ ταράσσῃ, καὶ ἡττῶσί σε αἱ
πιθανότητες αὐτῶν· καὶ ποτὲ μὲν ταῦτα ἀγα-
θὰ ὑπολαμβάνεις, εἶτα ἐκεῖνα αὐτὰ κακὰ,
ὕστερον δ' οὐδέτερα· καὶ ὅλως λυπῇ, φοβῇ,
φθονεῖς, ταράσσῃ, μεταβάλλῃ· διὰ ταῦτα
7 ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι. Ἐν δὲ τῷ φιλεῖν οὐ
μετα-

quo pacto iſte amare queat? Solius ergo ſapientis eſt amare.

Quomodo iſtud? inquit: nam ego quidem, quamvis inſipiens, tamen filium meum diligo. Equidem principio miror, quomodo confeſſus ſis, te inſipientem eſſe. Quid enim tibi deeſt? non ſenſu uteris? non viſa diſcernis? non alimenta corpori convenientia adhibes? non tegumentum? non domicilium? Unde ergo, inſipientem eſſe te, fateris? Nimirum, quia te ſæpenumero de ſtatu mentis dejiciunt conturbantque viſa tua, & eorum probabilitas te vincit; nunc hæc bona cenſes, deinde eadem mala, poſt neutra; denique mœres, times, invides, perturbaris, mutaris: ob hæc inſipientem eſſe te agnoſcis? In amore autem nonne mutaris? Sed divitias quidem, & volupta-

μεταβάλλῃ; Ἀλλὰ πλοῦτον μὲν, καὶ ἡδονὴν,
καὶ ἁπλῶς αὐτὰ τὰ πράγματα, ποτὲ μὲν
ἀγαθὰ ὑπολαμβάνεις εἶναι, ποτὲ δὲ κακά; ἀν-
θρώπους δὲ τοὺς αὐτοὺς οὐχὶ ποτὲ μὲν ἀγαθοὺς,
ποτὲ δὲ κακούς; καὶ ποτὲ μὲν οἰκείως ἔχεις, πο-
τὲ δ' ἐχθρῶς αὐτοῖς; καὶ ποτὲ μὲν ἐπαινεῖς,
ποτὲ δὲ ψέγεις; Ναὶ, καὶ ταῦτα πάσχω. Τί 8
οὖν; ὁ ἐξηπατημένος περί τινος, δοκεῖ σοι φίλος
εἶναι αὐτοῦ; Οὐ πάνυ. Ὁ δὲ μεταπτώτως
ἑλόμενος αὐτὸν, εἶναι εὔνους αὐτῷ; Οὐδ' οὗτος.
Ὁ δὲ νῦν λοιδορῶν μέν τινα, ὕστερον δὲ θαυ-
μάζων; Οὐδ' οὗτος. Τί οὖν; κυνάρια οὐδέ- 9
ποτ' εἶδες σαίνοντα καὶ προσπαίζοντα ἀλλή-
λοις, ἵν' εἴπῃς, οὐδὲν φιλικώτερον; ἀλλ', ὅπως
ἴδῃς τί ἐστι φιλία, βάλε κρέας εἰς μέσον, καὶ
γνώσῃ. Βάλε καὶ σοῦ καὶ τοῦ παιδίου μέσον 10
ἀγρίδιον, καὶ γνώσῃ πῶς σε τὸ παιδίον ταχέως

luptatem, & omnino res ſolas, modo bonas eſſe cenſes, modo malas; homines vero eosdem minime aliâs bonos, aliâs malos judicas? & nunc illis familiarem te exhibes, nunc infenſum? modo laudas, modo vituperas? Immo hæc quoque mihi eveniunt. Quid igitur? Is, quem ſua de aliquo fefellit opinio, videturne tibi eſſe illius amicus? Nullo modo. At is, qui inconſtanti animo aliquem complectitur, videturne tibi bene erga illum adfectus? Ne is quidem. Qui vero eumdem modo conviciis inceſſit, modo admiratur? Ne hic quidem. Quid ergo? catellos non aliquando vidiſti adblandientes invicem & inter ſe colludentes, ut dicas, nihil eſſe amantiûs? Sed, ut videas, quis iſte ſit amor, carnem illis objicito; & cognoſces. Pone etiam tu inter te & filium tuum, agellum; cognoſces, puerum quamprimum te velle ſepultum, te vero pueri mortem optaturum

κατορύξαι θέλει, καὶ σὺ τὸ παιδίον εὔχῃ ἀποθανεῖν. Εἶτα σὺ πάλιν· Οἷον ἐξέθρεψα τέκνον, πά-
11 λαι ἐκφέρει. Βάλε κορασίδιον κομψόν· καὶ αὐτὸ ὁ γέρων φίλει, κἀκεῖνος ὁ νέος. ἂν δὲ δοξάριον. ἂν δὲ κινδυνεῦσαι δέῃ, ἐρεῖς τὰς φωνὰς τὰς τοῦ Ἀδμήτου πατρός·

Χαίρεις ὁρῶν φῶς, πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς;
Θέλεις βλέπειν φῶς, πατέρα δ' οὐ θέλειν δοκεῖς;

12 Οἴει, ὅτι ἐκεῖνος οὐκ ἐφίλει τὸ ἴδιον παιδίον, ὅτε μικρὸν ἦν; οὐδὲ πυρέσσοντος αὐτοῦ ἠγωνία; οὐδ' ἔλεγε πολλάκις, ὅτι, Ὄφελον ἐγὼ μᾶλλον ἐπύρεσσον; Εἶτα, ἐλθόντος τοῦ πράγματος καὶ ἐγ-
13 γίσαντος, ὅρα οἵας φωνὰς ἀφιᾶσιν. Ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης οὐκ ἦσαν ἐκ τῆς αὐτῆς μητρός, καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρός; οὐκ ἦσαν συντεθραμμένοι, συμβεβιωκότες, συμπεπωκότες, συγκεκοιμημένοι,

rum eſſe. Deinde tu rurſus dices: Qualem filium educavi! pridem me effert. In medium ſtatue lepidam puellam; quam & tu ſenex ames, & ille juvenis: (*idem accidet.*) Si vero gloriola propoſita ſit; (*rurſus idem videbis.*) Si periclitandum ſit; easdem voces edes, quas Admeti pater:

Lux eſt tibi jucunda; patri non putas?
Videre lucem vis; parentem non putas?

Nonne putas, illi ſuum filium, dum parvus eſſet, fuiſſe carum? non anxium illum fuiſſe, cum iſte febricitaret? non ſæpe dixiſſe, Utinam ego potius febri laborarem? Poſtea, cum ad rem ventum eſt, vide quas voces emittant. Eteocles & Polynices nonne eadem matre, eodemque patre nati erant? nonne una educati? nonne convictores, compotatores, contuberna-

μένοι, πολλάκις ἀλλήλους καταπεφιληκότες; ὥστ᾽, εἴ τις οἶμαι εἶδεν αὐτοὺς, κατεγέλασεν ἂν τῶν φιλοσόφων, ἐφ᾽ οἷς περὶ φιλίας παραδοξο-
λογοῦσιν. Ἀλλ᾽ ἐμπεσούσης εἰς τὸ μέσον ὥσπερ 14
κρέως τῆς τυραννίδος, ὅρα οἷα λέγουσι·

Πολ. Ποῦ ποτε στήσῃ πρὸ πύργων;

Ετ. Ὡς τί μ᾽ ἱστορεῖς τόδε;

Πολ. Ἀντιτάξομαι κτενῶν σε.

Ετ. Κἀμὲ τοῦδ᾽ ἔρως ἔχει.

Καὶ εὔχονται εὐχὰς τοιάσδε.

Καθόλου γὰρ (μὴ ἐξαπατᾶσθε) πᾶν ζῶον οὐδ- 15
ενὶ οὕτως ᾠκείωται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὅ τι ἂν οὖν πρὸς τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἄν τ᾽ ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἄν τε πατὴρ, ἄν τε τέκνον, ἄν τ᾽ ἐρώμενος, ἄν τ᾽ ἐραστὴς,

bernales fuerant, & ſæpe etiam ſe inter ſe deoſculati erant? adeo ut, ſi quis eos vidiſſet, portenta philoſophorum, quæ de Amicitiâ diſſerunt, deriſurus puto fuiſſet. Tamen cum imperium, tamquam offa, in medium incidiſſet, vide quid dicant:

Pol. *Ubinam ſtabis pro turribus?*

Et. *Quamobrem hoc me interrogas?*

Pol. *Contra ſtabo occiſurus te.*

Et. *Et me idem tenet deſiderium.*

Et conſimilia vota faciunt.

Omnino enim (ne quid vos decipiat) quodvis animal nulli alii ita conciliatum eſt, ut ſuæ utilitati: cui quidquid obſtare illi videtur, ſive frater ſit, ſive pater, ſive filius, ſive amaſius, ſive amator, odit,

16 μισεῖ, προβάλλεται, καταρᾶται. οὐδὲν γὰρ οὕ-
τω φιλεῖν πέφυκεν, ὡς τὸ αὐτοῦ συμφέρον· τοῦ-
το πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ πα-
17 τρὶς, καὶ Θεός. Ὅταν οὖν εἰς τοῦτο ἐμποδί-
ζειν ἡμῖν οἱ Θεοὶ δοκῶσι, κἀκείνους λοιδοροῦμεν,
καὶ τὰ ἱδρύματα αὐτῶν καταστρέφομεν, καὶ
τοὺς ναοὺς ἐμπιπρῶμεν· ὥσπερ Ἀλέξανδρος ἐκέ-
λευσεν ἐμπρησθῆναι τὰ Ἀσκληπεῖα, ἀποθανόν-
18 τος τοῦ ἐρωμένου. Διὰ τοῦτο ἂν μὲν ἐν τῷ αὐ-
τῷ τις θῇ τὸ συμφέρον, καὶ τὸ ὅσιον, καὶ τὸ
καλὸν, καὶ πατρίδα, καὶ γονεῖς, καὶ φίλους,
σώζεται ταῦτα πάντα· ἂν δ' ἀλλαχοῦ μὲν τὸ
συμφέρον, ἀλλαχοῦ δὲ τοὺς φίλους, καὶ τὴν
πατρίδα, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ αὐτὸ τὸ δί-
καιον, οἴχεται ταῦτα πάντα, καταβαρούμενα
19 ὑπὸ τοῦ συμφέροντος. Ὅπου γὰρ ἂν τὸ Ἐγὼ,
καὶ τὸ Ἐμὸν, ἐκεῖ ἀνάγκη ῥέπειν τὸ ζῶον· εἰ ἐν
σαρκὶ, ἐκεῖ τὸ κυριεῦον εἶναι· εἰ ἐν προαιρέσει,
ἐκεῖνο

averſatur, exſecratur. Ita enim naturâ comparatum eſt, ut nihil æque amet atque utilitatem ſuam: hæc ei pater eſt, hæc frater, & cognatus, & patria, & Deus. Quum igitur utilitati noſtræ obſtare nobis Dii videntur, ipſis quoque maledicimus, eorumque ſtatuas evertimus, & fana incendimus: quemadmodum Alexander Æſculapii templa cremari juſſit, amaſio ſuo mortuo. Quapropter, ſi quis in eodem loco poſuerit utilitatem, & ſanctitatem, & honeſtatem, & patriam, & parentes, & amicos; ſalva ſunt hæc omnia: ſin alibi utilitatem collocarit, alibi amicos, patriam, cognatos, & ipſam adeo juſtitiam; intereunt hæc omnia, præponderante utilitate. Ubi enim Ego, & Meum eſt; eo inclinare neceſſe eſt animal: ſi in carne; in ea neceſſe eſt eſſe principatum:

ἐκεῖνο εἶναι· εἰ ἐν τοῖς ἐκτὸς, ἐκεῖνο. Εἰ τοίνυν 20
ἐκεῖ εἰμι Ἐγὼ, ὅπου ἡ προαίρεσις, οὕτω μόνως
καὶ φίλος ἔσομαι οἷος δεῖ, καὶ υἱὸς, καὶ πατήρ.
τοῦτο γάρ μοι συνοίσει, τηρεῖν τὸν πιστὸν, τὸν
αἰδήμονα, τὸν ἀνεκτικὸν, τὸν ἀφεκτικὸν, καὶ συν-
εργητικὸν, φυλάσσειν τὰς σχέσεις. ἂν δ' ἀλλα- 21
χοῦ μὲν ἐμαυτὸν θῶ, ἀλλαχοῦ δὲ τὸ καλὸν,
οὕτως ἰσχυρὸς γίνεται ὁ Ἐπικούρου λόγος, ἀπο-
φαίνων ἢ μηδὲν εἶναι τὸ καλὸν, ἢ ἄρα τὸ ἔν-
δοξον.

Διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιαν, καὶ Ἀθηναῖοι καὶ 22
Λακεδαιμόνιοι διεφέροντο, καὶ Θηβαῖοι πρὸς ἀμφο-
τέρους, καὶ Μέγας βασιλεὺς πρὸς τὴν Ἑλλάδα,
καὶ Μακεδόνες πρὸς ἀμφοτέρους, καὶ νῦν Ῥωμαῖοι
πρὸς Γέτας· καὶ ἔτι πρότερον τὰ ἐν Ἰλίῳ διὰ
ταῦτα ἐγένετο. ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ Μενελάου ξέ- 23
νος ἦν· καὶ εἴ τις αὐτοὺς εἶδε φιλοφρονουμέ-
νους

tum: ſi in voluntate, ibi ſit neceſſe eſt: ſi in rebus externis, iſtic. Si ergo ibi Ego ſum, ubi eſt voluntas; eâ ſolâ ratione & amicus ero, qualem eſſe oportet, & filius, & pater: hoc enim mihi expediet, fidem tueri, verecundiam, æquanimitatem, abstinentiam, beneficentiam, omne officium erga omnes conſervare. Sin alibi Me collocaro, alibi honeſtum; tum vero valebit Epicuri ratio, quæ honeſtum aut nihil eſſe contendit, aut id nimirum quod ſit populari fama glorioſum.

Hujus rei ignoratio in cauſſa fuit, cur & Athenienſes & Lacedæmonii inter ſeſe diſſiderent, & Thebani cum utriſque, & Magnus rex cum Græcia, & Macedones cum utriſque, & nunc Romani cum Getis: atque olim etiam res ad Troiam propter hæc geſtæ ſunt. Alexander Menelai hoſpes fuit: quorum ſi quis comitatem, qua invicem uſi ſunt, vidiſ-

νους ἀλλήλους, ἠπίστησεν ἂν τῷ λέγοντι, οὐκ εἶναι
φίλους αὐτούς. ἀλλ' ἐβλήθη εἰς τὸ μέσον μερίδιον,
κομψὸν γυναικάριον, καὶ περὶ αὐτοῦ πόλεμος.
24 Καὶ νῦν, ὅταν ἴδῃς φίλους, ἀδελφοὺς, ὁμονοεῖν δο-
κοῦντας, μὴ αὐτόθεν ἀποφαίνῃ περὶ τῆς φιλίας
τι αὐτῶν, μηδ' ἂν ὀμνύωσι, μηδ' ἂν ἀδυνάτως
25 ἔχειν λέγωσιν ἀπηλλάχθαι ἀλλήλων. Οὐκ ἔστι
πιστὸν τοῦ φαύλου τὸ ἡγεμονικὸν, ἀβέβαιόν ἐστιν,
ἄκριτον, ἄλλοθ' ὑπ' ἄλλης φαντασίας νικώμε-
26 νον. Ἀλλ' ἐξέτασον, μὴ ταῦθ' ἃ οἱ ἄλλοι, εἰ
ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων, καὶ ὁμοῦ ἀνατεθραμμένοι,
καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ παιδαγωγῷ· ἀλλ' ἐκεῖνο μό-
νον, ποῦ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τίθενται, πότερον
27 ἐκτὸς, ἢ ἐν προαιρέσει. Ἂν ἐκτός· μὴ εἴπῃς φίλους,
οὐ μᾶλλον ἢ πιστοὺς, ἢ βεβαίους, ἢ θαῤῥαλέους,
ἢ ἐλευθέρους· ἀλλὰ μηδ' ἀνθρώπους, εἰ νοῦν ἔχεις.
28 οὐ γὰρ ἀνθρωπικὸν δόγμα ἐστὶ, τὸ ποιοῦν δάκ-
νειν

vidiſſet; fidem non habuiſſet dicenti, non eſſe eos amicos. Sed projecta eſt in medium oſſa, elegans muliercula; deque ea bellum ortum. Et nunc etiam, cum vides caros fratres, qui concordare inter ſeſe videntur, noli ſtatim pronunciare quidquam de illorum amicitia; ne ſi jurent quidem, ac fieri poſſe negent, ut diſceſſio fiat inter ipſos. Male fidum eſt pravi hominis ingenium; inconſtans, inconſultum; nunc huic, nunc illi viſo ſuccumbens. Quare tu noli ea quærere, quæ cæteri; an iisdem nati ſint parentibus, unaque educati, & ſub eodem pædagogo: ſed illud tantum intueре, ubi ſuas utilitates collocent, externisne in rebus, an in voluntate? ſi in externis, ne dicas eos amicos, non magis quam fidos, aut conſtantes, aut fidentes, aut liberos: immo ne homines quidem, ſi ſapis. Neque enim humanum

νειν ἀλλήλους, καὶ λοιδορεῖσθαι, καὶ τὰς ἐρημίας
καταλαμβάνειν, ἢ τὰς ἀγορὰς, ὡς τὰ ὄρη, καὶ ἐν
τοῖς δικαστηρίοις ἀποδείκνυσθαι τὰ λῃστῶν· οὐδὲ
τὸ ἀκρατεῖς καὶ μοιχοὺς καὶ φθορεῖς ἀπεργαζόμε-
νον, οὐδ᾽ ὅσ᾽ ἄλλα πλημμελοῦσιν ἄνθρωποι κατ᾽
ἀλλήλων δι᾽ ἓν καὶ μόνον τοῦτο δόγμα, τὸ ἐν τοῖς
ἀπροαιρέτοις τίθεσθαι αὑτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν. Ἂν 29
δ᾽ ἀκούσῃς, ὅτι ταῖς ἀληθείαις οὗτοι οἱ ἄνθρωποι
ἐκεῖ μόνον οἴονται τὸ ἀγαθὸν, ὅπου προαίρεσις, ὅπου
χρῆσις ὀρθὴ φαντασιῶν· μηκέτι πολυπραγμονήσῃς,
μήτ᾽ εἰ υἱὸς καὶ πατήρ ἐστι, μήτ᾽ εἰ ἀδελφοὶ, μήτ᾽
εἰ πολὺν χρόνον συμπεφοιτηκότες καὶ ἑταῖροι· ἀλλὰ,
μόνον αὐτὸ τοῦτο γνοὺς, θαῤῥῶν ἀποφαίνου, ὅτι
φίλοι, ὥσπερ ὅτι πιστοὶ, ὅτι δίκαιοι. Ποῦ γὰρ ἀλ- 30
λαχοῦ φιλία, ἢ ὅπου πίστις, ὅπου αἰδὼς, ὅπου
δόσις τοῦ καλοῦ, τῶν δ᾽ ἄλλων οὐδενός;

Ἀλλὰ

num decretum eſt, quod cauſſam eis præbet mordendi ſe invicem, & conviciandi, & deſerta loca aut etiam fora, veluti montium ſaltus, occupandi, & in judiciis facinora latronum patrandi; neque id quod incontinentes, & mœchos, & corruptores efficit, aut ad alia delicta, quibus hominum conſociatio violatur, impellit, ob unicum & ſolum hoc decretum, quod ſe ſuaque iis in rebus collocant, quæ penes ipſos non ſunt. Quod ſi vero audieris, homines iſtos vere ibi duntaxat ſtatuere bonum, ubi voluntas eſt, ubi rectus uſus viſorum; noli porro ſolicite quærere, ſint-ne filius & pater, an fratres, neque an diuturna fuerit illorum conſuetudo & ſocietas; ſed hoc uno cognito, audacter pronuncia, amicos eſſe, quemadmodum eſſe fidos, eſſe juſtos pronuncias. Nam ubi aliâs eſt amicitia, niſi ubi fides, ubi verecundia, ubi honeſtarum rerum communicatio, aliarum vero nulla.

At

31 Ἀλλὰ τεθεράπευκέ με τοσούτῳ χρόνῳ· καὶ
οὐκ ἐφίλει με; Πόθεν οἶδας, ἀνδράποδον, εἰ οὕτω
τεθεράπευκεν, ὡς τὰ ὑποδήματα σπογγίζει τὰ
ἑαυτοῦ; ὡς τὸ κτῆνος; Πόθεν οἶδας, εἰ τὴν χρείαν
σ' ἀποβαλόντα τὴν τοῦ σκευαρίου ῥίψει ὡς κατεα-
32 γὸς πινάκιον; Ἀλλὰ γυνή μου ἐστὶ, καὶ τοσούτῳ
χρόνῳ συμβεβιώκαμεν. Πόσῳ δ' ἡ Ἐριφύλη μετὰ
τοῦ Ἀμφιαράου, καὶ τέκνων μήτηρ καὶ πολλῶν;
33 ἀλλ' ὅρμος ἦλθεν εἰς τὸ μέσον. Τί δ' ἐστὶν ὅρμος;
Τὸ δόγμα, τὸ περὶ τῶν τοιούτων. ἐκεῖνο ἦν τὸ
θηριῶδες, ἐκεῖνο τὸ διακόπτον τὴν φιλίαν, τὸ οὐκ
ἐῶν εἶναι τὴν γυναῖκα γαμετὴν, τὴν μητέρα μη-
34 τέρα. Καὶ ὑμῶν ὅστις ἐσπούδακεν ἢ αὐτός τις
εἶναι φίλος, ἢ ἄλλον κτήσασθαι φίλον, ταῦτα τὰ
δόγματα ἐκκοπτέτω, ταῦτα μισησάτω, ταῦτα
35 ἐξελασάτω ἐκ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτοῦ. καὶ οὕτως
ἔσται πρῶτον μὲν αὐτὸς ἑαυτῷ μὴ λοιδορούμενος,
μὴ

At tanto tempore me coluit; neque me amaſſet? Unde vero ſcis, mancipium, annon ita te coluerit, quemadmodum calceos ſuos ſpongia tergit? ut jumentum ſuum curat? Unde ſcis, an te, cum vaſculi uſum præbere deſieris, ita ſit abjecturus, ut confractam patellam? At uxor mea eſt, tantoque tempore una viximus. Quantum vero temporis Eriphyle cum Amphiarao vixit? & liberorum etiam mater fuit multorum: verum monile interceſſit. Quid autem eſt monile? Decretum de hujusmodi rebus: hoc fuit belluinum illud, hoc amicitiam diremit; hoc uxorem eſſe uxorem, matrem eſſe matrem non ſivit. Veſtrûm etiam quisquis vel ipſe amicus alicujus eſſe, vel alterius amicitiam ſibi parare ſtudet; is decreta hæc excîdat, hæc oderit, hæc expellat ex animo ſuo. Sic primum ipſe ſibi non maledicet,

μὴ μαχόμενος, μὴ μετανοῶν, μὴ βασανίζων ἑαυ-
τόν. ἔπειτα καὶ ἑτέρῳ, τῷ μὲν ὁμοίῳ, παντὶ 36
ἁπλῶς· τοῦ δ' ἀνομοίου ἀνεκτικὸς, πρᾶος πρὸς
αὐτὸν, ἥμερος, συγγνωμονικὸς ὡς πρὸς ἀγνοοῦντα,
ὡς πρὸς διαπίπτοντα περὶ τῶν μεγίστων· οὐδε-
νὶ χαλεπὸς, ἅτ' εἰδὼς ἀκριβῶς τὸ τοῦ Πλάτω-
νος, ὅτι πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα στέρεται τῆς ἀλη-
θείας. Εἰ δὲ μὴ, τὰ μὲν ἄλλα πράξετε πάντα 37
ὅσα οἱ φίλοι, καὶ συμπιεῖσθε, καὶ συσκηνήσετε,
καὶ συμπλεύσετε, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν γεγενημένοι
ἔσεσθε· καὶ γὰρ οἱ ὄφεις· φίλοι δ' οὔτ' ἐκεῖνοι,
οὔθ' ὑμεῖς, μέχρις ἂν ἔχητε τὰ θηριώδη ταῦτα
καὶ μιαρὰ δόγματα.

ΚΕΦ.

dicet, non repugnabit, non mutabit conſilium, non ſe ipſum excruciabit: deinde alteri, ſi ſit ipſi ſimilis, plane & ſine exceptione *amicus erit;* diſſimilem vero tolerabit, lenis erit erga eum, manſuetus, facilis ad ignoſcendum, ut ignoranti, ut maximis in rebus erranti; nemini erit moleſtus, utpote qui Platonicum illud probe calleat: „Omnem animam invitam veritate privari." Alioqui cætera quidem omnia, quæ ſunt amicorum, facietis; ſimul potabitis, ſimul habitabitis, ſimul navigabitis, & eisdem prognati parentibus eritis: nam & eadem hæc angues habere poſſunt, neque vero idcirco amici ſunt; nec vos amici eritis, quoadusque belluina iſta & fœda decreta tenueritis.

CAP.

ΚΕΦ. κγ'.

Περὶ τῆς τοῦ λέγειν δυνάμεως.

Βιβλίον πᾶς ἂν ἥδιον ἀναγνῴη καὶ ῥᾷον, τὸ εὐσημοτέροις γράμμασι γεγραμμένον. Οὐκοῦν καὶ λόγους πᾶς ἄν τις ῥᾷον ἀκούσῃ, τοὺς εὐσχήμοσιν ἅμα καὶ εὐπρεπέσιν ὀνόμασι σεσημασμένους.
2 Οὐκ ἄρα τοῦτο ῥητέον, ὡς οὐδεμία δύναμίς ἐστιν ἀπαγγελτική. τοῦτο γὰρ ἅμα μὲν ἀσεβοῦς ἐστιν ἀνθρώπου, ἅμα δὲ δειλοῦ. Ἀσεβοῦς μὲν, ὅτι τὰς παρὰ τοῦ Θεοῦ χάριτας ἀτιμάζει· ὥσπερ εἰ ἀνῄρει τὴν εὐχρηστίαν τῆς ὁρατικῆς, ἢ τῆς ἀκουστικῆς δυνάμεως, ἢ αὐτῆς τῆς φωνητικῆς.
3 Εἰκῇ οὖν σοι ὁ Θεὸς ὀφθαλμοὺς ἔδωκεν; εἰκῇ πνεῦμα ἐνεκέρασεν αὐτοῖς οὕτως ἰσχυρὸν καὶ φιλότεχνον, ὥστε μακρὰν ἐξικνούμενον ἀναμάσσεσθαι τοὺς τύπους τῶν ὁρωμένων; ποῖος ἄγγελος οὕτως

CAP. XXIII.

De Dicendi facultate.

Librum clarioribus literis ſcriptum nemo eſt quin legat libentius, atque etiam facilius. Ita ſermones etiam aptis & decentibus verbis compoſitos, quivis facilius audiet. Non ergo negandum eſt, eſſe aliquam elocutionis facultatem. Hoc enim ſimul & impii hominis fuerit, & timidi ignavique. Impii; quod divinum beneficium deſpicit, non ſecus ac ſi commoditatem viſus auditusve aut vocis tolleret. Ergone fruſtra tibi Deus oculos dedit? fruſtra ſpiritum eis indidit adeo validum & artificioſum, ut etiam eminus conſpectarum rerum formas repræſentet? quis

οὕτως ὠκὺς καὶ ἐπιμελής; Εἰκῇ δὲ καὶ τὸν με- 4
ταξὺ ἀέρα οὕτως ἐνεργὸν ἐποίησε καὶ ἔντονον,
ὥστε δι' αὐτοῦ τεινομένου πως διϊκνεῖσθαι τὴν ὅρα-
σιν; εἰκῇ δὲ φῶς ἐποίησεν, οὗ μὴ παρόντος, οὐδ-
ενὸς τῶν ἄλλων ὄφελος ἦν;

Ἄνθρωπε, μήτ' ἀχάριστος ἴσθι, μήτε πά- 5
λιν ἀμνήμων τῶν κρεισσόνων. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν
τοῦ ὁρᾷν καὶ ἀκούειν, καὶ νὴ Δία ὑπὲρ αὐτοῦ
τοῦ ζῆν, καὶ τῶν συνεργῶν πρὸς αὐτὸ, ὑπὲρ
καρπῶν ξηρῶν, ὑπὲρ οἴνου, ὑπὲρ ἐλαίου, εὐχα-
ρίστει τῷ Θεῷ· μέμνησο δ' ὅτι ἄλλο τί σοι 6
δέδωκε κρεῖττον ἁπάντων τούτων, τὸ χρησόμενον
αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζον, τὸ τὴν ἀξίαν ἑκάστου
λογιούμενον. Τί γάρ ἐστι τὸ ἀποφαινόμενον ὑπὲρ 7
ἑκάστης τούτων τῶν δυνάμεων, πόσου τις ἀξία
ἐστὶν αὐτῶν; μή τι αὐτὴ ἑκάστη ἡ δύναμις;
μή τι τῆς ὁρατικῆς ποτ' ἤκουσας λεγούσης

τι

quis nuncius æque celer ac diligens eſt? Fruſtra-ne interjectum quoque aërem tam efficacem & intentum fecit, ut per eum, certa quadam ratione commotum, viſus penetret? Fruſtra-ne porro lumen condidit, ſine quo cætera omnia eſſent irrita?

Homo, nec ingratus eſto, neque vero idcirco præſtantiorum eſto immemor. Sed cum de viſu & auditu, atque adeo de ipſa vita, vitæque adjumentis (cujusmodi ſunt frumenta & legumina, cujusmodi vinum & oleum) gratiam habeto Deo; tum vero etiam memento, aliud aliquid ab eo tibi datum eſſe hisce omnibus præſtantius, quod illis utatur, quod ea probet, quod pretium cujusque ſtatuat. Quid enim eſt, quod de qualibet harum facultatum pronunciet, quanti quæque pretii ſit? num quæque facultas per ſe? Num videndi ſenſum umquam de ſeipſo

quid-

τι περὶ ἑαυτῆς; μή τι τῆς ἀκουστικῆς; μή τι
πυρῶν; μή τι κριθῶν; μή τι ἵππου; μή τι κυ-
νός; Ἀλλ' ὡς διάκονοι καὶ δοῦλαι τεταγμέναι
8 εἰσὶν ὑπηρετεῖν τῇ χρηστικῇ τῶν φαντασιῶν. Κἂν
πύθῃ πόσου ἕκαστον ἄξιόν ἐστι· τίνος πυνθάνῃ;
τίς σοι ἀποκρίνεται; Πῶς οὖν δύναταί τις ἄλλη
δύναμις κρείσσων εἶναι ταύτης, ἣ καὶ ταῖς λοιπαῖς
διακόνοις χρῆται, καὶ δοκιμάζει αὐτὴ ἕκαστα, καὶ
9 ἀποφαίνεται; τίς γὰρ ἐκείνων οἶδε, τίς ἐστιν αὐ-
τὴ, καὶ πόσου ἀξία; τίς ἐκείνων οἶδεν, ὁπότε δεῖ
χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πότε μή; τίς ἐστιν ἡ ἀνοί-
γουσα καὶ κλείουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἀφ' ὧν
οὐ δεῖ ἀποστρέφουσα, τοῖς δὲ προσάγουσα; ἡ
10 ὁρατική; Οὔ· ἀλλ' ἡ προαιρετική. Τίς ἡ τὰ
ὦτα ἐπικλείουσα καὶ ἀνοίγουσα; τίς, καθ' ἣν πε-
ρίεργοι καὶ πευθῆνες, ἢ πάλιν ἀκίνητοι ὑπὸ λό-
γου;

quidquam pronunciantem audiviſti? num auditum? non magis, quam triticum, quam hordeum, quam equum, quam canem. Sed veluti miniſtræ & ancillæ conſtitutæ ſint iſtæ facultates, ut ſerviant facultati ei quæ viſis utitur. Quod ſi rogas, quanti quidque pretii ſit; quemnam rogas? quis tibi reſpondet? Quî ergo poteſt alia quæpiam facultas eâ eſſe præſtantior, quæ & cæteris tamquam miniſtris utitur, & ſingula ipſa probat & declarat? Quæ enim illarum novit, quænam ipſa ſit, & quanti pretii? quæ illarum novit, quando ipſa ſe uti debeat, quando non? quænam eſt, quæ & aperiat & claudat oculos, & ab eis rebus, in quas illi converti non debent, avertat, in alias vero intendat? An ipſa videndi vis? Non: ſed vis voluntatis. Quænam eſt quæ aures occludit & reſerat? quænam, qua curioſi & percontatores ſumus, aut contra non commovemur oratione? num audiendi

γου; ἡ ἀκουστική; Οὐκ ἄλλη ἢ ἡ προαιρετικὴ
δύναμις. Εἶτα αὐτὴ, ἰδοῦσα, ὅτι ἐν τυφλαῖς καὶ 11
κωφαῖς ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις δυνάμεσίν ἐστι, μη-
δέν τι ἄλλο συνορᾶν δυναμέναις, πλὴν αὐτὰ
ἐκεῖνα τὰ ἔργα ἐφ' οἷς τεταγμέναι εἰσὶ διακονεῖν
ταύτῃ καὶ ὑπηρετεῖν, αὐτὴ δὲ μόνη ὀξὺ βλέπει,
καὶ τάς τ' ἄλλας καθορᾷ πόσου ἑκάστη ἀξία·
αὐτὴ μέλλει ἡμῖν ἄλλο τι ἀποφαίνεσθαι τὸ
κράτιστον εἶναι ἢ αὐτήν; Καὶ τί ποιεῖ ἄλλο ὁ ὀφ- 12
θαλμὸς ἀνοιχθεὶς, ἢ ὁρᾷ; εἰ δὲ δεῖ τὴν τοῦ τι-
νὸς ἰδεῖν γυναῖκα, καὶ πῶς, τίς λέγει; Ἡ προαι-
ρετική. Εἰ δὲ δεῖ πιστεῦσαι τοῖς λεχθεῖσιν, ἢ 13
ἀπιστῆσαι, καὶ πιστεύσαντα ἐρεθισθῆναι ἢ μὴ, τίς
λέγει; οὐχ ἡ προαιρετική; Ἡ δὲ φραστικὴ αὕ- 14
τη, καὶ καλλωπιστικὴ τῶν ὀνομάτων, εἴ τις ἄρα
ἰδία δύναμις, τί ἄλλο ποιεῖ, ἢ, ὅταν ἐμπέσῃ λό-
γος περί τινος, καλλωπίζει τὰ ὀνομάτια, καὶ συν-

X 2 τίθησιν,

diendi vis? Non alia, niſi Voluntas. Ergo-ne deinde ipſa, cum perſpiciat ſe in cæcis & ſurdis cæteris facultatibus omnibus ineſſe, quæ nihil aliud proſpicere poſſunt præter illa ipſa opera ad quæ deſtinatæ ſunt, ut per ea ipſi miniſtrent ſerviantque; ſe vero ſolam acute cernere, cæterasque perſpicere, quanti quæque pretii ſit; ipſa-ne ergo quidquam ſe præſtantius eſſe nobis pronunciabit? Et quid agit aliud oculus apertus, niſi quod videt? An vero uxor alicujus adſpicienda ſit, & qua ratione; quænam facultas id dicit? Voluntas rationis particeps. An habenda ſit orationi fides, aut abroganda; &, ſi fides habeatur, utrum commoveri oporteat, necne, quænam dicit, niſi animi deliberatio? Iſta vero eloquendi vis, verborumque exornatrix, ſi qua modo peculiaris aliqua facultas eſt, quid aliud facit, niſi, cum rei alicujus mentio incidit, vocabula expolit

&

15 τίθησιν, ὥσπερ οἱ κομμωταὶ τὴν κόμην; Πότερόν
δ᾽ εἰπεῖν ἄμεινον ἢ σιωπῆσαι, καὶ οὕτως ἄμεινον
ἢ ἐκείνως, καὶ τοῦτο πρέπον ἢ οὐ πρέπον, καὶ τὸν
καιρὸν ἑκάστου, καὶ τὴν χρείαν, τίς ἄλλη λέ-
γει, ἢ ἡ προαιρετική; Θέλεις οὖν αὐτὴν παρελ-
θοῦσαν αὐτῆς καταψηφίσασθαι;

16 Τί οὖν; φησίν· εἰ οὕτω τὸ πρᾶγμα ἔχει, καὶ
δύναται τὸ διακονοῦν κρεῖσσον εἶναι ἐκείνου ᾧ δια-
κονεῖ; ὁ ἵππος τοῦ ἱππέως; ἢ ὁ κύων τοῦ κυνη-
γοῦ; ἢ τὸ ὄργανον τοῦ κιθαριστοῦ; ἢ οἱ ὑπηρέ-
17 ται τοῦ βασιλέως; Τί ἔστι τὸ χρώμενον; Προαί-
ρεσις. Τί ἐπιμελεῖται πάντων; Προαίρεσις.
Τί ὅλον ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λι-
μῷ, ποτὲ δ᾽ ἀγχόνῃ, ποτὲ δὲ κατὰ κρημνοῦ;
18 Προαίρεσις. Εἶτα τούτου τὶ ἰσχυρότερον ἐν ἀν-
θρώποις ἐστί; καὶ πῶς οἷόν τε τοῦ ἀκωλύτου
τὰ

& componit, veluti comendi artifices comam? Utrum vero loqui an tacere præſtet, & ſic an illo modo dicere utilius ſit, hoc deceat an dedeceat, & quod cujusque orationis tempus, quis uſus ſit, quænam alia dicit, niſi eadem animi deliberatio? Visne igitur, ut ipſa prodeat, ſeque ipſa condemnet?

Quid ergo? inquit: ſi ita ſe res habet, fieri-ne poteſt, ut id, quod miniſtrat, præſtet ei cui miniſtrat? ut equus equiti? canis venatori? inſtrumentum citharœdo? miniſtri regi? Quid eſt quod utitur rebus? Animi deliberatio? Quid curat omnia? Animi deliberatio. Quid totum hominem tollit, nunc fame, nunc laqueo, nunc præcipitio? Animi voluntas. Ergo-ne habet homo hac quidquam robuſtius? ullo-ne modo fieri poteſt, ut id quod coërceri nequit, ſit infirmius iis quæ ab ipſo coërcentur? Oculorum aciem quidnam impedire

τὰ κωλυόμενα; Τῇ ὁρατικῇ δυνάμει τίνα πέφυ- 19
κεν ἐμποδίζειν; Καὶ προαίρεσις, καὶ προαιρετά.
τῇ ἀκουστικῇ ταὐτὰ, τῇ φραστικῇ ὡσαύτως.
Προαίρεσιν δὲ τί ἐμποδίζειν πέφυκεν; Ἀπροαί-
ρετον οὐδέν· αὐτὴ δ' ἑαυτὴν, διαστραφεῖσα. διὰ
τοῦτο κακία μόνη αὕτη γίνεται, ἢ ἀρετὴ μόνη.

Εἶτα, τηλικαύτη δύναμις οὖσα, καὶ πᾶσι τοῖς 20
ἄλλοις ἐπιτεταγμένη, παρελθοῦσα ἡμῖν λεγέτω,
κράτιστον εἶναι τῶν ὄντων τὴν σάρκα. Οὐδ' εἰ αὐ-
τὴ ἡ σὰρξ ἑαυτὴν ἔλεγεν εἶναι κράτιστον, ἠνέσχε-
το ἄν τις αὐτῆς. Νῦν δὲ τί ἐστιν, Ἐπίκουρε, τὸ 21
ταῦτα ἀποφαινόμενον, τὸ περὶ Τέλους συγγεγρα-
φὸς, τὸ τὰς Φυσικὰς, τὸ περὶ Κανόνος; τὸ
τὸν πώγωνα καθεικός; τὸ γράφον, ὅτε ἀπέ-
θνησκεν, ὅτι τὴν τελευταίαν ἄγοι θ' ἅμα καὶ
μακαρίαν ἡμέραν; Ἡ σὰρξ, ἢ ἡ προαίρεσις; 22
Εἶτα τούτου τι κρεῖσσον ἔχειν ὁμολογεῖς, καὶ

 οὐ

dire poteſt? Et voluntas, & multa quæ a voluntate non pendent. Hæc eadem & audiendi & dicendi facultatem cohibere poſſunt. Voluntatem vero quid poteſt impedire? Involuntarium nihil; ſed ipſa ſeſe, ubi depravata fuerit. Quapropter in hac ſola ſive pravitas, ſive virtus ineſt.

Cum igitur tanta facultas ſit, cæteriſque omnibus præpoſita, progredietur-ne illa dicetque, Carnem rerum omnium eſſe præſtantiſſimam? Id vero ne carnem quidem ipſam dicentem quiſquam ferret. Nunc autem quid eſt illud, Epicure, quod iſta pronunciat? quod de Finibus, de Natura rerum, de Regula veri conſcripſit? quod promiſſam barbam te alere juſſit? quod animam agens ſcripſit, ſe extremum ſimul eumdemque beatum agere diem? Caro-ne, an Voluntas? Et tu nihilominus Voluntate præſtantius aliquid

οὐ μαίνῃ; οὕτω τυφλὸς ταῖς ἀληθείαις, καὶ
κωφὸς εἶ;

23 Τί οὖν; ἀτιμάζει τις τὰς ἄλλας δυνάμεις;
Μὴ γένοιτο. Λέγει τις μηδεμίαν εἶναι χρείαν ἢ
προαγωγὴν τῆς φραστικῆς δυνάμεως; Μὴ γένοιτο.
ἀνόητον, ἀσεβὲς, ἀχάριστον πρὸς τὸν Θεόν. ἀλλὰ
24 τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ ἀποδίδωσιν. Ἔστι γάρ τις καὶ
ὄνου χρεία, ἀλλ᾽ οὐχ ἡλίκη βοός· ἔστι καὶ κυνὸς,
ἀλλ᾽ οὐχ᾽ ἡλίκη οἰκέτου· ἔστι καὶ οἰκέτου, ἀλλ᾽
οὐχ ἡλίκη τῶν πολιτῶν· ἔστι καὶ τούτων, ἀλλ᾽
25 οὐχ ἡλίκη τῶν ἀρχόντων. Οὐ μέντοι διὰ τὸ ἄλλα
εἶναι κρείττονα, καὶ ἣν παρέχει τὰ ἕτερα χρείαν,
ἀτιμαστέον. Ἔστι τις ἀξία καὶ τῆς φραστικῆς
δυνάμεως, ἀλλ᾽ οὐχ ἡλίκη τῆς προαιρετικῆς.
26 Ὅταν οὖν ταῦτα λέγω, μή τις οἰέσθω, ὅτι ἀμε-
λεῖν ὑμᾶς ἀξιῶ φράσεως· οὐδὲ γὰρ ὀφθαλμῶν, οὐδ᾽
ὤτων, οὐδὲ χειρῶν, οὐδὲ ποδῶν, οὐδ᾽ ἐσθῆτος, οὐδ᾽
ὑπο-

quid habere te ais! Nonne inſanis? Adeo-ne prorſus cæcus ſurdusque es?

Quid ergo? Sperno cæteras facultates? Abſit. Nego-ne, ullum eſſe dicendi facultatis uſum aut præſtantiam? Abſit. Amentiæ id fuerit, impietatis, ingrati adverſus Deum animi. Sed ſuum cuique honorem tribuo. Habet & aſinus ſuum uſum; ſed non tantum, quantum bos: habet canis, ſed non quantum famulus: habet famulus, ſed non quantum civis: & civis, ſed non quantum magiſtratus. Neque vero eo, quod alia præſtantiora ſint, contemnendus eſt uſus, quem habent alia. Eſt quædam dignitas etiam facultatis dicendi; ſed non tanta, quanta Voluntatis. Cum ergo hoc dico, ne quis veſtrûm me putet auctorem vobis eſſe negligendæ artis dicendi: neque

ὑποδημάτων. Ἀλλ᾽ ἂν μου πυνθάνῃ, τί οὖν 27
ἐστι κράτιστον τῶν ὄντων, τί εἴπω; Τὴν Φρα-
στικὴν οὐ δύναμιν, ἀλλὰ τὴν προαιρετικὴν, ὅταν
ὀρθὴ γένηται. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ κἀκείνῃ χρώ- 28
μενον, καὶ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις καὶ μικραῖς
καὶ μεγάλαις δυνάμεσι. τούτου κατορθωθέντος,
οὐκ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ἀγαθὸς γίνεται. ἀπο-
τευχθέντος δὲ, κακὸς ἄνθρωπος γίνεται· παρ᾽ 29
ὃ ἀτυχοῦμεν, εὐτυχοῦμεν, μεμφόμεθ᾽ ἀλλήλοις,
εὐαρεστοῦμεν· ἁπλῶς, ὃ λεληθὸς μὲν κακο-
δαιμονίαν ποιεῖται, τυχὸν δ᾽ ἐπιμελείας, εὐδαι-
μονίαν.

Τὸ δὲ αἴρειν τὴν δύναμιν τῆς Φραστικῆς, καὶ 30
λέγειν μὴ εἶναι μηδεμίαν ταῖς ἀληθείαις, οὐ
μόνον ἀχαρίστου ἐστὶ πρὸς τοὺς δεδωκότας, ἀλ-
λὰ καὶ δειλοῦ. ὁ γὰρ τοιοῦτος φοβεῖσθαί μοι 31
δοκεῖ, μὴ, εἴπερ τίς ἐστι δύναμις κατὰ τὸν τόπον,

neque enim vel oculos, vel aures, vel manus, vel pedes, vel veſtem, vel calceos negligi jubeo. Sed cum ex me quæris, quid omnium rerum optimum ſit, quid dicam? Eloquentiam non poſſum dicere; ſed Voluntatem, ſi recta fuerit. Hæc eſt enim, quæ & illa utitur, & cæteris omnibus facultatibus, tam minoribus, quam majoribus. Nam hæc ſi recte ſe habuerit, homo non bonus, ſit bonus: ſin ſecus, malus homo evadit. Hæc eſt, qua vel infelices ſumus, vel felices; propter quam alios vel reprehendimus, vel probamus: denique hæc eſt, quæ neglecta miſeriam, recte curata beatam vitam adfert hominibus.

Cæterum eloquendi facultatem tollere, ac plane ullam eſſe negare; non modo ingrati hominis eſt adverſus eos qui illam dederunt, ſed & ignavi timidique: is enim timere mihi videtur, ne, ſi qua ſit ejus rei facultas, eam contem-

32 οὐ δυνηθῶμεν αὐτῆς καταφρονῆσαι. Τοιοῦτοί εἰσι
καὶ οἱ λέγοντες, μηδεμίαν εἶναι παραλλαγὴν κάλ-
λους πρὸς αἶσχος. Εἶτα ὁμοίως ἦν κινηθῆναι τὸν
Θερσίτην ἰδόντα, καὶ τὸν Ἀχιλλέα; ὁμοίως τὴν
33 Ἑλένην, καὶ ἣν ἔτυχε γυναῖκα; Καὶ ταῦτα μωρὰ
καὶ ἄγροικα, καὶ οὐκ εἰδότων τὴν ἑκάστου φύσιν,
ἀλλὰ φοβουμένων μὴ ἄν τις αἴσθηται τῆς διαφο-
ρᾶς, εὐθὺς συναρπασθεὶς καὶ ἡττηθεὶς ἀπέλθῃ.
34 Ἀλλὰ τὸ μέγα τοῦτο· ἀπολιπεῖν ἑκάστῳ τὴν αὐ-
τοῦ δύναμιν ἣν ἔχει, καὶ ἀπολιπόντα ἰδεῖν τὴν
ἀξίαν τῆς δυνάμεως, καὶ τὸ κράτιστον τῶν ὄντων
καταμαθεῖν, καὶ τοῦτο ἐν παντὶ μεταδιώκειν, περὶ
τούτου ἐσπουδακέναι, πάρεργα τἆλλα πρὸς τοῦτο
πεποιημένον, οὐ μέντοι ἀμελοῦντα οὐδ' ἐκείνων κα-
35 τὰ δύναμιν. καὶ γὰρ ὀφθαλμῶν ἐπιμελητέον, ἀλλ'
οὐχ ὡς τοῦ κρατίστου, ἀλλὰ καὶ τούτων διὰ τὸ
κράτι-

temnere nequeamus. Similiter faciunt ii qui dicunt, nullum eſſe diſcrimen pulcritudinis & turpitudinis. Quaſi vero perinde commoveri poſſet is, qui Therſiten, atque qui Achillem adſpiciat; perinde is qui Helenam, & qui aliam quamlibet mulierem? Et hæc ſtulta & ruſtica ſunt, & eorum hominum, qui, quæ cujusque rei natura ſit ignorant, ac timent, ne, ſi quis diſcrimen intellexerit, ſtatim correptus ac victus diſcedat. Immo illud potius magnum eſt, relicta cuique ſua vi, videre quanti pretii ea ſit; ſimul vero id, quod eſt omnium rerum præſtantiſſimum, cognoſcere, idque perpetuo perſequi, in eoque elaborare; cætera vero, ſi cum hoc conferantur, ſupervacanea judicare; ſic tamen, ut, quantum liceat, ne illa quidem negligas. Etenim curandi ſunt etiam oculi; ſed non ita, ut præſtantiſſimum illud; verum & hi propter illud præſtantiſſimum;

κράτιστον· ὅτι ἐκεῖνο οὐκ ἄλλως ἕξει κατὰ φύσιν, εἰ μὴ ἐν τούτοις εὐλογιστοῦν, καὶ τὰ ἕτερα παρὰ τὰ ἕτερα αἱρούμενον.

Τί οὖν ἐστι τὸ γινόμενον; Οἷον εἴ τις ἀπιὼν 36
εἰς τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ, καὶ διοδεύων πανδο-
κεῖον καλὸν, ἀρέσαντος αὐτῷ τοῦ πανδοκείου,
καταμένοι ἐν τῷ πανδοκείῳ. Ἄνθρωπε, ἐπελά- 37
θου σου τῆς προθέσεως· οὐκ εἰς τοῦτο ὥδευες,
ἀλλὰ διὰ τούτου. Ἀλλὰ κομψὸν τοῦτο. Πόσα
δ' ἄλλα πανδοκεῖα κομψά; πόσοι δὲ λειμῶνες;
ἀλλ' ἁπλῶς ὡς δίοδος. τὸ δὲ προκείμενον, ἐκεῖνο· 38
εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθεῖν, τοὺς οἰκείους ἀπαλ-
λάξαι δέους, αὐτὸν τὰ τοῦ πολίτου ποιεῖν, γῆ-
μαι, παιδοποιεῖσθαι, ἄρξαι τὰς νομιζομένας ἀρ-
χάς. οὐ γὰρ τοὺς κομψοτέρους ἡμῖν τόπους 39
ἐκλεξόμενος ἐλήλυθας· ἀλλ', ἐν οἷς ἐγένου, καὶ
ὧν κατατέταξαι πολίτης, ἐν τούτοις ἀναστραφη-
σόμενος. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐνταῦθά ἐστι τὸ

mum; quoniam ne illud quidem ſecundum naturam erit, niſi his recte utatur, & alia aliis præferat.

Quid ergo fieri ſolet? Perinde faciunt, ac ſi quis in patriam ſuam abiens, & diverſorium elegans ingreſſus, placente diverſorio, inibi maneat. Homo! oblitus es propoſiti tui: non huc ibas, ſed hâc. „At elegans hoc eſt." Quot vero alia diverſoria elegantia ſunt? quot prata & ſaltus? ſed non aliter, niſi ut tranſitus. Propoſitum vero illud fuit, in patriam reverti, propinquos ſolicitudine liberare, civis officio fungi, uxorem ducere, procreare liberos, magiſtratus legitimos gerere. Neque enim, ut amœniora loca deligeres, veniſti; ſed ut in iis, in quibus genitus, quorumque civis es, verſareris. Tale

40 γινόμενον. ἐπεὶ διὰ λόγου καὶ τοιαύτης παραδόσεως ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον δεῖ, καὶ τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν ἐκκαθᾶραι, καὶ τὴν δύναμιν τὴν χρηστικὴν τῶν φαντασιῶν ὀρθὴν κατασκευάσαι· ἀνάγκη δὲ τὴν παράδοσιν γίνεσθαι τῶν θεωρημάτων καὶ διὰ λέξεως ποιᾶς, καὶ μετά τινος
41 ποικιλίας καὶ δριμύτητος [τῶν θεωρημάτων·] ὑπ' αὐτῶν τινες τούτων ἁλισκόμενοι καταμένουσιν αὐτοῦ, ὁ μὲν ὑπὸ τῆς λέξεως, ὁ δ' ὑπὸ συλλογισμῶν, ὁ δ' ὑπὸ μεταπιπτόντων, ὁ δ' ὑπ' ἄλλου τινὸς τοιούτου πανδοκείου· καὶ προσμείναντες κατασήπονται, ὡς παρὰ ταῖς Σειρῆσιν.

42 Ἄνθρωπε, τὸ προκείμενον ἦν σοι, κατασκευάσαι σαυτὸν χρηστικὸν ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις κατὰ φύσιν, ἐν ὀρέξει ἀναπότευκτον, ἐν δ' ἐκκλίσει ἀπερίπτωτον, μηδέποτε ἀτυχοῦντα,

Tale quiddam hîc etiam uſu venit. Quoniam oratione & doctrina verbis communicata ad perfectionem eſt contendendum, & voluntas repurganda, & facultas quæ viſis utitur corrigenda; doctrinæ autem præceptiones fieri neceſſe eſt certo quodam dictionis genere, & cum varietate quadam & acrimonia; nonnulli, his ipſis rebus illecti, ibi deſident, alius dictione, alius ratiocinationibus captus, alius ſophismatibus, alius alio hujus generis diverſorio; ibique deſidentes, velut apud Sirenes, computreſcunt.

Homo, propoſitum tuum erat, ita te parare, ut viſis tibi oblatis ex præſcripto naturæ utereris; in adpetitione, ne fruſtrareris; in averſatione, ne in id, quod nolles, incideres; ne umquam adverſa aut parum pro-

χοῦντα, μηδέποτε δυστυχοῦντα, ἐλεύθερον, ἀκώλυτον, ἀνανάγκαστον, συναρμόζοντα τῇ τοῦ Διὸς διοικήσει, ταύτῃ πειθόμενον, ταύτῃ εὐαρεστοῦντα, μηδένα μεμφόμενον, μηδένα αἰτιώμενον, δυνάμενον; εἰπεῖν τούτους τοὺς στίχους ἐξ ὅλης ψυχῆς,

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ Πεπρωμένη.

Εἶτα, τοῦτο τὸ προκείμενον ἔχων, ἀρέσαντός σοι 43
λεξειδίου, ἀρεσάντων θεωρημάτων τινῶν, αὐτοῦ
καταμένεις, καὶ κατοικεῖν προαιρῇ, ἐπιλαθόμενος
τῶν ἐν οἴκῳ, καὶ λέγεις, ταῦτα κομψά ἐστι;
Τίς γὰρ λέγει μὴ εἶναι αὐτὰ κομψά; ἀλλ' ὡς δίο-
δον, ὡς πανδοκεῖα. Τί γὰρ κωλύει, φράζοντα ὡς 44
Δημοσθένης, ἀτυχεῖν; τί δὲ κωλύει, συλλογισ-
μοὺς ἀναλύοντα ὡς Χρύσιππος, ἄθλιον εἶναι, πεν-
θεῖν, φθονεῖν, ἁπλῶς ταράσσεσθαι, κακοδαιμο-
νεῖν; Οὐδὲ ἕν. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι πανδοκεῖα ἦν 45
ταῦτα

proſpera utereris fortuna; ut liber eſſes; ut a nemine prohiberi, a nemine cogi poſſes; ut Jovis adminiſtrationi te adcommodares, eique obtemperares, in ea adquieſceres, neminem accuſares, neminem culpares, & verſus iſtos ex animo dicere poſſes,

Duc me, ô Jupiter; ac tu, Fatum!

Et iſtud propoſitum cum habueris, deinde, ſi qua tibi dictiuncula placuerit, ſi quæ præceptiones arriſerint, ibi permanere & reſidere, oblitus eorum quæ domi ſunt, inſtitues, pulcra iſta eſſe dicens. Quis enim pulcra eſſe negat? ſed ut tranſitum, ut diverſorium. Quid enim vetat, more Demoſthenico dicentem, calamitoſum eſſe? quid obſtat, tametſi æque ac Chryſippus ſyllogiſmos reſolvere queas, eſſe miſerum, lugere, invidere, denique perturbari ac infelicem eſſe? Nihil. Vides ergo, diverſoria iſta eſſe nullius

ταῦτα οὐδενὸς ἄξια· τὸ δὲ προκείμενον ἄλλο ἦν.
45 Ταῦτα ὅταν λέγω πρός τινας, οἴονταί με καταβάλλειν τὴν περὶ τὸ λέγειν ἐπιμέλειαν, ἢ τὴν περὶ τὰ θεωρήματα. ἐγὼ δ' οὐ ταύτην καταβάλλω, ἀλλὰ τὸ περὶ ταῦτα ἀκαταληκτικῶς ἔχειν, καὶ ἐνταῦθα τίθεσθαι τὰς αὐτῶν
47 ἐλπίδας. Εἴ τις τοῦτο παριστὰς βλάπτει τοὺς ἀκούοντας, κἀμὲ τίθεσθε ἕνα τῶν βλαπτόντων. οὐ δύναμαι δ' ἄλλο βλέπων τὸ κράτιστον καὶ τὸ κυριώτατον, ἄλλο λέγειν εἶναι, ἵν' ὑμῖν χαρίσωμαι.

ΚΕΦ.

nullius pretii; tibi vero aliud fuiſſe propoſitum. Hæc cum ad nonnullos dico, putant me ſtudium dicendi ac præceptionum evertere. Ego vero non hoc everto, ſed illud, ſi quis in his ſtudiis indeſinenter permaneat, & ſpes ſuas in eis collocet. Quod ſi quis, hæc docens, nocet auditoribus; me quoque in eorum numero, qui nocent, ponite. Neque vero poſſum, quum aliud videam eſſe præſtantiſſimum præcipuumque, aliud dicere, quo vobis gratificer.

CAP.

ΚΕΦ. κδ'.

Πρός τινα τῶν οὐκ ἠξιωμένων ὑπ' αὐτοῦ.

Εἰπόντος αὐτῷ τινος, ὅτι· Πολλάκις ἐπιθυ-
μῶν σου ἀκοῦσαι ἦλθον πρός σε, καὶ οὐδέ-
ποτέ μοι ἀπεκρίνω· καὶ νῦν, εἰ δυνατὸν, πα-
ρακαλῶ σε εἰπεῖν τι μοι. Δοκεῖ σοι, ἔφη, 2
καθάπερ ἄλλου τινὸς εἶναι τέχνη, οὕτω δὲ
καὶ τοῦ λέγειν· ἣν ὁ μὲν ἔχων, ἐμπείρως ἐρεῖ,
ὁ δὲ μὴ ἔχων, ἀπείρως; Δοκεῖ. Οὐκοῦν ὁ μὲν 3
διὰ τοῦ λέγειν αὐτός τε ὠφελούμενος, καὶ ἄλ-
λους οἷός τε ὢν ὠφελεῖν, οὗτος ἐμπείρως ἂν
λέγοι· ὁ δὲ βλαπτόμενος μᾶλλον, καὶ βλάπτων,
οὗτος ἄπειρος ἂν εἴη τῆς τέχνης ταύτης τῆς
τοῦ λέγειν; Εὕροις δ' ἂν τοὺς μὲν βλαπτο-
μένους, τοὺς δ' ὠφελουμένους. Οἱ δ' ἀκούον- 4
τες πάντες ὠφελοῦνται ἀφ' ὧν ἀκούουσιν; ἢ
καὶ

CAP. XXIV.

Ad aliquem nulla æſtimatione ab eo dignatum.

Cum quidam ei dixiſſet: „Audiendi tui cupiditate ſæpe ad te veni, nec tu umquam mihi reſpondiſti; & nunc, ſi fieri poteſt, oro te, ut aliquid mihi dicas.“ Putas-ne inquit, quemadmodum aliarum rerum, ſic dicendi quoque aliquam eſſe artem, quam qui calleat, is perite, qui vero ignoret, imperite ſit dicturus? Videtur. Ergo qui dicendo & ipſe juvatur, & alios juvare valet, is perite dicet: qui vero nocet magis, cum ſibi, tum aliis, is hujus artis dicendi imperitus erit? Invenias autem alios lædi, alios juvari. Ii vero qui audiunt, juvantur-ne omnes iis rebus quas audiunt? an vero & horum alios invenias qui

καὶ τούτων εὕροις ἂν τοὺς μὲν ὠφελουμένους, τοὺς
δὲ βλαπτομένους; Καὶ τούτων, ἔφη. Οὐκοῦν
καὶ ἐνταῦθα ὅσοι μὲν ἐμπείρως ἀκούουσιν, ὠφε-
λοῦνται, ὅσοι δ' ἀπείρως, βλάπτονται; Ὡμολό-
5 γει. Ἔστιν ἄρα τις ἐμπειρία, καθάπερ τοῦ
6 λέγειν, οὕτω καὶ τοῦ ἀκούειν; Ἔοικεν. Εἰ δὲ
βούλει, καὶ οὕτω σκέψαι αὐτό. Τὸ μουσικῆς
7 ἅψασθαι, τίνος σοι δοκεῖ; Μουσικοῦ. Τὸ δὲ
τὸν ἀνδριάντα ὡς δεῖ κατασκευάσαι, τίνος σοι
φαίνεται; Ἀνδριαντοποιοῦ. Τὸ δ' ἰδεῖν ἐμπείρως,
οὐδεμιᾶς σοι προσδεῖσθαι φαίνεται τέχνης; Προσ-
8 δεῖται καὶ τοῦτο. Οὐκοῦν, εἰ καὶ τὸ λέγειν ὡς
δεῖ τοῦ ἐμπείρου ἐστὶν, ὁρᾷς ὅτι καὶ τὸ ἀκούειν
9 ὠφελίμως τοῦ ἐμπείρου ἐστί; Καὶ τὸ μὲν τε-
λείως καὶ ὠφελίμως, εἰ βούλει, πρὸς τὸ παρὸν
ἀφῶμεν, ἐπεὶ καὶ μακρὰν ἐσμεν ἀμφότεροι παν-
10 τὸς τοιούτου. Ἐκεῖνο δὲ πᾶς ἄν τις ὁμολογῆ-
σαί μοι δοκεῖ, ὅτι ποσῆς γέ τινος τριβῆς περὶ
τὸ

qui juventur, alios qui lædantur? Et horum, inquit. Ergo hîc etiam, qui perite audiunt, juvantur; qui vero imperite, læduntur. Adſentiebatur. Eſt ergo peritia aliqua, ut dicendi, ſic etiam audiendi? Videtur. Si vero placet, eamdem rem vel ſic conſideremus. Tractare muſicam, cujus tibi eſſe videtur? Muſici. Statuam rite conficere, cujus? Statuarii. Perita vero ſtatuæ conſideratio, nullamne tibi artem requirere videtur? Requirit & hæc. Ergo ſi, dicere quemadmodum oportet, periti eſt; vides, etiam audire utiliter, eſſe periti? Ac perfectionem quidem & utilitatem, ſi vis, nunc omittamus; ambo enim longe ab his omnibus abſumus. Illud vero quivis conceſſurus eſſe mihi videtur; ei, qui philoſophos audi-

τὸ ἀκούειν προσδεῖται ὁ τῶν φιλοσόφων ἀκουσό-
μενος. Ἢ γὰρ οὔ;
Περὶ τίνος οὖν λέγω πρός σε, δεῖξόν μοι· περὶ 11
τίνος ἀκοῦσαι δύνασαι; Περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν;
Τίνος; ἆρά γε ἵππου; Οὔ. Ἀλλὰ βοός; Οὔ. Τί οὖν;
Ἀνθρώπου; Ναί. Οἴδαμεν οὖν, τί ἐστιν ἄνθρω- 12
πος; τίς ἡ φύσις αὐτοῦ; τίς ἡ ἔννοια, ἣν ἔχομεν;
ἢ ἔχομεν καὶ κατὰ ποσὸν περὶ τοῦτο τὰ ὦτα τε-
τριμμένα; Ἀλλὰ, φύσις τί ἐστιν, ἐννοεῖς; ἢ δύ-
νασαι καὶ κατὰ ποσὸν ἀκολουθῆσαί μοι λέγοντι;
Ἀλλ' ἀποδείξει χρήσομαι πρὸς σέ; Πῶς; Πα- 13
ρακολουθεῖς γὰρ αὐτῷ τούτῳ, τί ἐστιν ἀπόδειξις,
ἢ πῶς τι ἀποδείκνυται, ἢ διὰ τίνων; ἢ τίνα ὅμοια
μὲν ἀποδείξει ἐστὶν, ἀπόδειξις δ' οὐκ ἔστι;
Τί γάρ ἐστιν ἀληθὲς οἶδας, ἢ τί ἐστι ψεῦδος; τί 14
τίνι ἀκολουθεῖ; τί τίνι μάχεται, ἢ ἀνομολογού-
μενόν ἐστιν, ἢ ἀσύμφωνον; Ἀλλὰ κινῶ σε πρὸς 15
φιλο-

auditurus ſit, opus eſſe aliqua audiendi exercitatione. Nonne ita eſt?

Qua ergo de re tibi dicam, id mihi oſtendito: qua de re me differentem audire potes? De rebus Bonis & Malis. Cujus? an equi? Non. Sed bovis? Non. Quid ergo? hominis? Immo. Scimusne igitur, quid ſit Homo? quæ ſit natura ejus? quæ notio? aut habemus-ne aliquatenus ſaltem tritas aures in hoc genere? At, natura quid ſit, intelligis? meque dicentem etiam aliquatenus adſequi potes? Verum demonſtratione utar adverſus te? Quomodo? Id ipſum-ne enim, quid ſit demonſtratio, intelligis? aut quomodo aliquid demonſtretur, aut per quæ, aut quæ demonſtrationi quidem ſimilia ſint, nec tamen ſunt demonſtratio? Noſti-ne, quid ſit verum, aut quid falſum? quid cui ſit conſequens? quid cui repugnet, aut non conveniens ſit, aut diſſentaneum? At excitabo te ad philoſophiam?

φιλοσοφίαν; πῶς; Παραδεικνύω σοι τὴν μάχην τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καθ' ἣν διαφέρονται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων· αὐτὸ τοῦτο, τί ἐστι μάχη, οὐκ εἰδότι; Δεῖξον οὖν μοι, τί περανῶ διαλεγόμενός σοι. κί-
16 νησόν μοι προθυμίαν. Ὡς ἡ κατάλληλος πόα τῷ προβάτῳ φανεῖσα, προθυμίαν αὐτῷ κινεῖ πρὸς τὸ φαγεῖν· ἂν δὲ λίθον ἢ ἄρτον παραθῇς, οὐ κινηθήσεται· οὕτως εἰσί τινες ἡμῖν φυσικαὶ προθυμίαι καὶ πρὸς τὸ λέγειν, ὅταν ὁ ἀκουσόμενος φανῇ τις, ὅταν αὐτὸς ἐρεθίσῃ. ἂν δ' ὡς λίθος ἢ χόρτος ῇ παρακείμενος, πῶς δύναται ἀνθρώπῳ ὄρεξιν κινῆ-
17 σαι; Ἡ ἄμπελος μή τι λέγει τῷ γεωργῷ, Ἐπιμελοῦ μου; ἀλλ' αὐτὴ δι' αὐτῆς ἐμφαίνουσα, ὅτι ἐπιμεληθέντι λυσιτελήσει αὐτῷ, ἐκκαλεῖται
18 πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν; Τὰ παιδία τὰ πιθανὰ καὶ δριμέα, τίνα οὐκ ἐκκαλεῖται πρὸς τὸ συμπαίζειν αὐτοῖς,

phiam? Quomodo? Oſtendam tibi pugnantes vulgi opiniones, de bonis & malis, de utilibus & inutilibus diſſentientis; cum iſtud ipſum, quid pugna ſit, ignores? Oſtende ergo mihi, quid diſſerendo tecum proficere queam. Excitato in me alacritatem. Quemadmodum herba conveniens, cum ab ove conſpicitur, adpetitum edendi ei excitat; cui ſi lapidem aut panem adpoſueris, non excitabitur: ita ſunt in nobis naturales quædam propenſiones ad dicendum, ſi auditor alicujus momenti eſſe videatur, ſi ipſe incitet: ſi vero lapidis aut graminis inſtar adſederit, qui poteſt adpetitum hominis excitare? Vitis numquid vinitori dicit, Cura me! Annon vero ipſa per ſe ſignificans, ſe probe curatam illi profuturam, diligentiam illius excitat? Pueri feſtivi & alacres quem non excitant ad colludendum, & una reptandum,

αὐτοῖς, καὶ συνέρπειν, καὶ πρὸς τὸ συμψελλίζειν; ὄνῳ δὲ τὶς προθυμεῖται συμπαίζειν, ἢ συνογκᾶσθαι; καὶ γὰρ εἰ μικρὸν, ὅμως ὀνάριόν ἐστιν.

Τί οὖν μοι οὐδὲν λέγεις; Ἐκεῖνο μόνον ἔχω 19
σοι εἰπεῖν, ὅτι ὁ ἀγνοῶν τίς ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τί γέγονε, καὶ ἐν τίνι τούτῳ τῷ κόσμῳ, καὶ μετὰ τίνων κοινωνῶν, καὶ τίνα τὰ ἀγαθά ἐστι καὶ τὰ κακὰ, καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ, καὶ μήτε λόγῳ παρακολουθῶν, μήτ' ἀποδείξει, μήτε τί ἐστιν ἀληθὲς ἢ τί ψεῦδος, μήτε διακρῖναι ταῦτα δυνάμενος, οὔτ' ὀρέξεται κατὰ φύσιν, οὔτ' ἐκκλινεῖ, οὔθ' ὁρμήσει, οὔτ' ἐπιβαλεῖται, οὐ συγκαταθήσεται, οὐκ ἀνανεύσει, οὐκ ἐφέξει· τὸ σύνολον, κωφὸς καὶ τυφλὸς περιελεύσεται, δοκῶν μέν τις εἶναι, ὢν δ' οὐδείς. Νῦν

dum, unaque balbutiendum? Quis vero cum aſino colludere, unave rudere velit? qui quamvis parvus ſit, aſellus tamen eſt.

„Cur ergo mihi nihil dicis?“ Illud unum habeo tibi dicere, eum qui neſciat, quis ſit, & ad quid natus ſit; & qui ſit mundus hic, in quo eſt locatus; & quibus cum ſociis in eo ſit locatus; tum quæ bona ſint, quæ mala, quæ honeſta & turpia; qui nec argumentationem nec demonſtrationem adſequitur; qui nec quid verum, nec quid falſum ſit, intelligit, aut diſcernere poteſt; eum neque adpetiturum ex naturæ præſcripto, neque averſaturum, neque concitatum iri, nec adgreſſurum, nec adſenſurum, nec refragaturum, nec adſenſionem cohibiturum: ut verbo complectar, ſurdus & cæcus vagabitur, & nullus erit, quantumvis aliquis eſſe videatur. Num vero

20 Νῦν γὰρ πρῶτον τοῦθ' οὕτως ἔχει; οὐχὶ ἐξ
οὗ γένος ἀνθρώπων ἐστὶν, ἐξ ἐκείνου πάντα τὰ
ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἀτυχήματα παρὰ ταύτην
21 τὴν ἄγνοιαν γεγένηται; Ἀγαμέμνων καὶ Ἀχιλ-
λεὺς διὰ τί ἀλλήλοις διεφέροντο; οὐχὶ διὰ τὸ
μὴ εἰδέναι, τίνα ἐστὶ συμφέροντα καὶ ἀσύμφορα;
οὐχὶ ὁ μὲν λέγει, ὅτι συμφέρει ἀποδοῦναι τῷ
πατρὶ τὴν Χρυσηΐδα· ὁ δὲ λέγει, ὅτι οὐ συμφέ-
ρει; οὐχὶ ὁ μὲν λέγει, ὅτι δεῖ αὐτὸν λαβεῖν τὸ
ἄλλου γέρας· ὁ δὲ, ὅτι οὐ δεῖ; οὐχὶ διὰ ταῦ-
τα ἐπελάθοντο, καὶ τίνες ἦσαν, καὶ ἐπὶ τί ἐληλύ-
22 θεσαν; Ἔα, ἄνθρωπε, ἐπὶ τί ἐλήλυθας; ἐρω-
μένας κτησόμενος, ἢ πολεμήσων; Πολεμήσων.
Τίσι; τοῖς Τρωσὶν, ἢ τοῖς Ἕλλησι; Τοῖς Τρωσίν.
Ἀφεὶς οὖν τὸν Ἕκτορα, ἐπὶ τὸν βασιλέα τὸν
23 σαυτοῦ σπᾷς τὸ ξίφος; Σὺ δ', ὦ βέλτιστε, ἀφεὶς
τὰ τοῦ βασιλέως ἔργα,

Ὦ,

vero nunc primum hoc ita eſſe cœpit? An non, ex quo genus hominum eſt, ex eo tempore omnia peccata, omnes calamitates per iſtam ignorationem ſunt invectæ? Agamemnon & Achilles inter ſe qua de cauſſa diſſenſerunt? Nonne, quod, quæ utilia eſſent, quæ inutilia, ignorabant? Nonne hic dicit, utile eſſe, reddere patri Chryſeidem; ille negat? nonne hic ait, ſibi præmium alterius capiendum eſſe; ille refragatur? nonne propter hæc, & qui eſſent, & qua de cauſſa veniſſent, obliti ſunt? Age, homo, cur veniſti? ut amicas parares, an ut bellum gereres? Ut bellum gererem. Cum quibus? cum Trojanis, an Græcis? Cum Trojanis. Omiſſo ergo Hectore, cur adverſus regem tuum ſtringis gladium? Tu vero, vir optime, omiſſis regis muneribus,

Cui

Ὧι λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε·

περὶ κορασιδίου διαπυκτεύεις τῷ πολεμικωτάτῳ τῶν συμμάχων, ὃν δεῖ παντὶ τρόπῳ περιέπειν καὶ φυλάττειν; καὶ χείρων γίνῃ κομψοῦ ἀρχιερέως, ὃς τοὺς καλοὺς μονομάχους διὰ πάσης ἐπιμελείας ἔχει; Ὁρᾷς οἷα ποιεῖ ἄγνοια περὶ τῶν συμφερόντων;

Ἀλλὰ κἀγὼ πλούσιός εἰμι. Μή τι οὖν τοῦ 24
Ἀγαμέμνονος πλουσιώτερος; Ἀλλὰ καὶ καλός
εἰμι. Μή τι οὖν τοῦ Ἀχιλλέως καλλίων;
Ἀλλὰ καὶ κόμιον κομψὸν ἔχω. Ὁ δὲ Ἀχιλ-
λεὺς οὐ κάλλιον, καὶ ξανθόν; καὶ οὐκ ἐκτένιζεν
αὐτὸ κομψῶς, οὐδὲ ἔπλασσεν. Ἀλλὰ καὶ ἰσχυ- 25
ρός εἰμι. Μή τι οὖν δύνασαι λίθον ἆραι ἡλίκον ὁ
Ἕκτωρ ἢ ὁ Αἴας; Ἀλλὰ καὶ εὐγενής. Μή τι
ἐκ Θεᾶς μητρός; μή τι πατρὸς ἐκγόνου Διός;
Τί οὖν ἐκεῖνον ὠφελεῖ ταῦτα, ὅταν καθήμενος κλαίῃ

Cui & populi ſunt commiſſi, & tantæ res curæ ſunt,

cur de puellula digladiaris cum bellicoſiſſimo ſociorum, qui omnibus modis colendus tuendusque erat? deteriorem te præbes urbano ſacrificulo, qui vos bellos gladiatores ſumma diligentia colit? Vides, quid ignoratio rerum utilium faciat?

Atqui & ego dives ſum. Num ergo Agamemnone divitior? Sed & formoſus ſum. Num ergo Achille formoſior? Sed & pulcram comam habeo. Achilles vero nonne pulcriorem, & flavam? eamque non pexuit eleganter, neque compſit. Sed & robuſtus ſum. Num ergo ſaxum tollere potes, quantum Hector aut Ajax? Sed & nobilis ſum. Num Dea matre genitus, aut a patre Jove oriundo? Quid igitur illum iſta juvant, cum propter

26 διὰ τὸ κορασίδιον; Ἀλλὰ ῥήτωρ εἰμί. Ἐκεῖνος
δ᾽ οὐκ ἦν; Οὐ βλέπεις πῶς κέχρηται τοῖς δεινο-
τάτοις τῶν Ἑλλήνων περὶ λόγους, Ὀδυσσεῖ καὶ
Φοίνικι; πῶς αὐτοὺς ἀστόμους πεποίηκε;

27 Ταῦτά σοι μόνα ἔχω εἰπεῖν, καὶ οὐδὲ ταῦτα
28 προθύμως. Διὰ τί; Ὅτι με οὐκ ἠρέθισας. Εἰς
τί γὰρ ἀπιδὼν ἐρεθισθῶ, ὡς οἱ ἱππικοὶ περὶ τοὺς
ἵππους τοὺς εὐφυεῖς; Εἰς τὸ σωμάτιον; Αἰσχρῶς
αὐτὸ πλάσσεις. Εἰς τὴν ἐσθῆτα; Καὶ ταύτην
τρυφερὰν ἔχεις. Εἰς σχῆμα; εἰς βλέμμα; Εἰς
29 οὐδέν. Ὅταν ἀκοῦσαι θέλῃς φιλοσόφου, μὴ λέγε
αὐτῷ, ὅτι, Οὐδέν μοι λέγεις· ἀλλὰ μόνον δείκνυε
σαυτὸν τοῦ ἀκούειν ἄξιον ἢ ἐπιτήδειον· καὶ ὄψει,
πῶς κινήσεις τὸν λέγοντα.

ΚΕΦ.

pter puellam plorans ſedet? Sed orator ſum. Ille vero non fuit? Annon vides, ut Græcorum facundiſſimos Ulyſſem & Phœnicem tractarit? ut ora eis obturarit?

Sola hæc habeo tibi dicere, ac ne hæc quidem alacriter. Quamobrem? Quoniam me non excitaſti. Quam enim rem intuens, excitarer, quemadmodum ad generoſi equi adſpectum excitatur homo equitationi ſtudens? Corpus-ne intuear! Turpiter id conſormas. Veſtem? Et hanc mollem geſtas. An habitum? an vultum? Nihil habeo. Cum philoſophum audire volueris, ne ei dicito, Nihil mecum loqueris: ſed te modo dignum aut idoneum ad audiendum eſſe oſtendito; & videbis, quomodo dicentem ſis excitaturus.

CAP.

ΚΕΦ. κέ.

Πῶς ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.

Τῶν παρόντων δέ τινος εἰπόντος· Πεῖσόν με, ὅτι
τὰ λογικὰ χρήσιμά ἐστι· Θέλεις, ἔφη, ἀποδεί-
ξω σοι τοῦτο; Ναί. Οὐκοῦν λόγον μ' ἀποδεικτι- 2
κὸν διαλεχθῆναι δεῖ. Ὁμολογήσαντος δέ· Πόθεν
οὖν εἴσῃ, ἄν σε σοφίσωμαι; Σιωπήσαντος δὲ τοῦ 3
ἀνθρώπου, Ὁρᾷς, ἔφη, πῶς αὐτὸς ὁμολογεῖς,
ὅτι ταῦτα ἀναγκαῖά ἐστιν· εἰ χωρὶς αὐτῶν οὐδ'
αὐτὸ τοῦτο δύνασαι μαθεῖν, πότερον ἀναγκαῖα
ἢ οὐκ ἀναγκαῖα ἐστίν.

CAP. XXV.

Artem Diſſerendi eſſe neceſſariam.

Cum ex eis, qui aderant, aliquis dixiſſet: Perſuade mihi, utilem eſſe Logicam artem; Viſne, inquit, ut hoc tibi demonſtrem? Volo. Ergo ratiocinatione demonſtrativa utendum mihi eſt. Quod cum ille adſenſiſſet; Quomodo ergo, inquit, ſcies, ſi captioſe tecum egero? Illo autem tacente; Vides, inquit, ut ipſe fatearis, eſſe illam artem neceſſariam, quandoquidem ſine ea ne id ipſum quidem cognoſcere potes, utrum neceſſaria ſit, necne.

ΚΕΦ. κϛ'.

Τί τὸ ἴδιον τοῦ Ἁμαρτήματος.

Πᾶν ἁμάρτημα μάχην περιέχει. ἐπεὶ γὰρ ὁ ἁμαρτάνων οὐ θέλει ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ κατορ-
2 θῶσαι· δῆλον, ὅτι, ὃ μὲν θέλει, οὐ ποιεῖ. Τί γὰρ ὁ κλέπτης θέλει πρᾶξαι; Τὸ αὐτῷ συμφέρον. Οὐκοῦν, εἰ ἀσύμφορον αὐτῷ ἐστι τὸ κλέ-
3 πτειν, ὃ μὲν θέλει, οὐ ποιεῖ. Πᾶσα δὲ ψυχὴ λογικὴ φύσει διαβέβληται πρὸς μάχην· καὶ μέχρι μὲν ἂν μὴ παρακολουθῇ τούτῳ, ὅτι ἐν μάχῃ ἐστὶν, οὐδὲν κωλύεται τὰ μαχόμενα ποιεῖν· παρακολουθήσαντα δὲ, πολλὴ ἀνάγκη ἀποστῆναι τῆς μάχης, καὶ φεύγειν οὕτως, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ ψεύδους ἀνανεῦσαι πολλὴ ἀνάγκη τῷ αἰσθανομένῳ

CAP. XXVI.

Quid ſit Peccati proprium.

Omne peccatum pugnam in ſe continet. Quoniam enim is qui peccat, non peccare, ſed rem bene gerere vult; perſpicuum eſt, eum non facere id quod vult. Quid enim vult fur? Facere quod ei expediat. Ergo, ſi furari inutile ei eſt; quod vult, non facit. Omnis vero rationis particeps anima offenditur repugnantiâ: & quoad quidem hoc non intelligit, eſſe ſe in pugna; nihil eum prohibet, quo minus pugnantia faciat: ſed, ſimulac intellexit, neceſſe eſt, ut a pugna deſiſtat, atque ita eam fugiat, quemadmodum omnino neceſſe eſt a falſo recedere eum, qui intellexerit eſſe falſum; quoad autem id ſibi non per-

μένῳ ὅτι ψεῦδός ἐστι· μέχρι δ' ἂν τοῦτο οὐ
φαντάζηται, ὡς ἀληθεῖ ἐπινεύει αὐτῷ. Δεινὸς 4
οὖν ἐν λόγῳ, ὁ δ' αὐτὸς καὶ προτρεπτικὸς καὶ
ἐλεγκτικὸς, οὗτος, ὁ δυνάμενος ἑκάστῳ παρα-
δεῖξαι τὴν μάχην καθ' ἣν ἁμαρτάνει, καὶ
σαφῶς παραστῆσαι πῶς ὃ θέλει οὐ ποιεῖ, καὶ
ὃ μὴ θέλει ποιεῖ. ἂν γὰρ τοῦτο δείξῃ τις, αὐ- 5
τὸς ἀφ' αὑτοῦ ἀποχωρήσει· μέχρι δὲ μὴ δεικ-
νύῃς, μὴ θαύμαζε εἰ ἐπιμένει. κατορθώματος
γὰρ φαντασίαν λαμβάνων, ποιεῖ αὐτό. Διὰ 6
τοῦτο καὶ Σωκράτης ταύτῃ τῇ δυνάμει πεποι-
θὼς, ἔλεγεν· ὅτι, Ἐγὼ ἄλλον μὲν οὐδένα
εἴωθα παρέχειν μάρτυρα ὧν λέγω· ἀρκοῦμαι
δ' ἀεὶ τῷ προσδιαλεγομένῳ, καὶ ἐκεῖνον ἐπιψη-
φίζω καὶ καλῶ μάρτυρα· καὶ εἷς ὢν οὗτος ἀρκεῖ
μοι ἀντὶ πάντων. Ἤιδει γὰρ, ὑπὸ τίνος λογικὴ 7

perſuaſit, pro vero ei adſentitur. Ergo validus ad dicendum & cum ad adhortandum, tum ad confutandum, hic idem erit, qui cuique oſtendere pugnam poteſt, qua fit ut ille peccet; atque evidenter demonſtrare, eum id quod velit non facere, & id facere quod non velit. Cui enim hoc demonſtratum fuerit, is ipſe ſua ſponte recedet: quoad autem non oſtenderis, mirari noli, in propoſito eum perſeverare. Quoniam enim recte factum ipſi videtur, eo facit. Quapropter & Socrates, iſta facultate fretus, dicebat: „Equidem eorum, „quæ dico, nullum alium „teſtem citare ſoleo, con„tentus ſemper eo quicum „diſputo: eum unum ſen„tentiam rogo, & teſtem „voco. Et unus ille mihi „ſufficit loco omnium.“ Norat ſcilicet, qua re moveatur anima ratione prædita;

ψυχὴ κινεῖται * ζυγῷ, ἔπειτα ῥέψει, ἄν τε θέλῃ, ἄν τε μή. Λογικῷ ἡγεμονικῷ δεῖξον μάχην, καὶ ἀποστήσεται. ἂν δὲ μὴ δεικνύῃς, αὐτὸς σαυτῷ μᾶλλον ἐγκάλει, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ.

dita; eamque * ſicut lancem in libra, velit, nolit, deprimi. Ratione præditæ menti oſtendito repugnantiam, & deſiſtet: quodſi vero non oſtenderis, te ipſum potius accuſato, quam eum qui non obtemperat.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Καλλωπισμοῦ.

Εἰσιόντος τινὸς πρὸς αὐτὸν νεανίσκου ῥητορικοῦ,
περιεργότερον ἠσκημένου τὴν κόμην, καὶ τὴν ἄλ-
λην περιβολὴν κατακοσμοῦντος· Εἰπέ μοι, ἔφη,
εἰ οὐ δοκοῦσί σοι κύνες τ' εἶναι καλοί τινες καὶ
ἵπποι, καὶ οὕτω τῶν ἄλλων ζώων ἕκαστον;
Δοκοῦσιν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἄνθρωποι οἱ μὲν 2
καλοὶ, οἱ δὲ αἰσχροί; Πῶς γὰρ οὔ; Πότερον
οὖν κατὰ τὸ αὐτὸ ἕκαστα τούτων ἐν τῷ αὐτῷ

EPICTETI DISSERTATIONVM AB ARRIANO DIGESTARVM

LIBER III.

CAP. I.

De ornatu.

Cum adoleſcens quidam Rhetoricæ ſtudioſus ad eum acceſſiſſet, coma luxurioſius ornata, & reliquo veſtitu ſplendidiore: Dic mihi, inquit, nonne tibi & canes nonnulli pulcri videntur, & equi, aliaque item animalia? Videntur, inquit. Ergo & homines alii pulcri, alii deformes? Quidni? Utrum igitur eadem ratione quælibet horum in ſuo genere pulcra dici-

γένει καλὰ προσαγορεύομεν, ἢ ἰδίως ἕκαστον;
3 οὕτω δ' ὄψει αὐτό. ἐπειδὴ πρὸς ἄλλο μὲν ὁρῶμεν κύνα πεφυκότα, πρὸς ἄλλο δ' ἵππον, πρὸς ἄλλο δ', εἰ οὕτω τύχοι, ἀηδόνα· καθόλου μὲν οὐκ ἀτόπως ἀποφήναιτ' ἄν τις ἕκαστον τηνικαῦτα καλὸν εἶναι, ὁπότε κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν κράτιστ' ἔχει· ἐπεὶ δ' ἡ φύσις ἑκάστου διάφορός ἐστι, διαφόρως εἶναί μοι δοκεῖ ἕκαστον αὐτῶν
4 καλόν. ἢ γὰρ οὔ; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν ὅπερ κύνα ποιεῖ καλὸν, τοῦτο ἵππον αἰσχρόν· ὅπερ δ' ἵππον καλὸν, τοῦτο κύνα αἰσχρόν· εἴ γε διάφοροι
5 αἱ φύσεις εἰσὶν αὐτῶν. Ἔοικε. Καὶ γὰρ τὸ παγκρατιαστὴν οἶμαι ποιοῦν καλὸν, τοῦτο παλαιστὴν οὐκ ἀγαθὸν ποιεῖ· δρομέα δὲ, καὶ γελοιότατον. καὶ ὁ πρὸς πενταθλίαν καλὸς, ὁ αὐτὸς οὗτος
6 πρὸς πάλην αἴσχιστος. Οὕτως, ἔφη. Τί οὖν ποιεῖ ἄνθρωπον καλὸν, ἢ ὅπερ τῷ γένει καὶ κύνα

καὶ

dicimus, an peculiariter ſingula? Id vero ſic intelliges. Quandoquidem ad alia natum eſſe canem videmus, equum ad alia, item verbi cauſſa luſciniam ad alia; in univerſum quidem haud abſurde pronunciabimus, tum ſingula eſſe pulcra, cum pro naturâ ſuâ optime ſe habuerint; cum vero natura cujusque diverſa ſit, diverſa etiam ratione quodlibet eorum mihi pulcrum eſſe videtur. Nonne? Adſentiebatur. Ergo, quod canem facit pulcrum, id equum turpem; quod vero equum pulcrum, id canem deformem; ſiquidem eorum naturæ ſunt diverſæ. Sic videtur. *Recte:* quod enim pancratiaſtam pulcrum facit, hoc luctatorem, puto, non bonum facit; curſorem vero, etiam valde ridiculum: & qui ad quinquercium pulcer eſt, idem ad luctam turpiſſimus fuerit. Sic eſt, inquit. Quid ergo pulcrum facit hominem,

καὶ ἵππον; Τοῦτο, ἔφη. Τί οὖν ποιεῖ κύνα καλόν; Ἡ ἀρετὴ ἡ κυνὸς παροῦσα. Τί ἵππον; Ἡ ἀρετὴ ἡ ἵππου παροῦσα. Τί οὖν ἄνθρωπον; Μή ποθ᾽ ἡ ἀρετὴ ἡ ἀνθρώπου παροῦσα; Καὶ σὺ οὖν 7
εἰ θέλεις καλὸς εἶναι, νεανίσκε, τοῦτο ἐκπόνει, τὴν ἀρετὴν τὴν ἀνθρωπικήν. Τίς δ᾽ ἔστιν αὕτη; Ὅρα 8
τίνας αὐτὸς ἐπαινεῖς, ὅταν δίχα πάθους τινὰς ἐπαινῇς· πότερα τοὺς δικαίους, ἢ τοὺς ἀδίκους; Τοὺς δικαίους. Πότερον τοὺς σώφρονας, ἢ τοὺς ἀκολάστους; Τοὺς σώφρονας. Τοὺς ἐγκρατεῖς δ᾽, ἢ τοὺς ἀκρατεῖς; Τοὺς ἐγκρατεῖς. Οὐκοῦν τοι- 9
οῦτόν τινα ποιῶν σαυτὸν, εἴσῃ ὅτι καλὸν ποιήσεις. μέχρι δ᾽ ἂν τούτων ἀμελῇς, αἰσχρόν σ᾽ εἶναι ἀνάγκη, κἂν πάντα μηχανᾷ ὑπὲρ τοῦ φαίνεσθαί σε καλόν.

Ἐντεῦθεν οὐκέτι ἔχω σοι πῶς εἴπω· ἄν τε γὰρ 10
λέγω ἃ φρονῶ, ἀνιάσω σε, καὶ ἐξελθὼν τάχα οὐδ᾽

nem, niſi id quod in ſuo genere & canem & equum? Id ipſum; inquit. Quid ergo pulcrum facit canem? Virtus canis ſi ei inſit. Quid equum? Virtus equi ſi inſit. Quid ergo hominem? Nonne, virtus hominis ſi inſit? Et tu ergo, adoleſcentule, ſi pulcer eſſe vis, in iſto elaborato, ut virtute humana ſis præditus. Quæ autem illa eſt? Vide quosnam ipſe laudas, cum citra animi perturbationem aliquos laudas: juſtosne an injuſtos? Juſtos. Utrum moderatos, an intemperantes? Moderatos. Continentes, an incontinentes? Continentes. Ergo ſi talem te præſtiteris, videbis te pulcrum te redditurum: quoad autem hæc neglexeris, turpem te eſſe neceſſe eſt, etiamſi ad exornandum formam nihil prætermiſeris.

Quod ſupereſt, non habeo quomodo tecum agam: ſive enim quæ ſentio dixero, moleſtia te adficiam, &

οὐδ' εἰσελεύσῃ· ἄν τε μὴ λέγω, ὅρα οἷον ποιή-
σω, εἰ σὺ μὲν ἔρχῃ πρὸς ἐμὲ ὠφεληθησόμε-
νος, ἐγὼ δ' οὐκ ὠφελήσω σ' οὐδέν· καὶ σὺ μὲν
ὡς πρὸς φιλόσοφον, ἐγὼ δ' οὐδὲν ἐρῶ σοι ὡς
11 φιλόσοφος. Πῶς δὲ καὶ ὠμόν ἐστι πρὸς αὐτόν σε,
τὸ περιϊδεῖν ἀνεπανόρθωτον; ἄν ποθ' ὕστερον φρέ-
12 νας σχῇς, εὐλόγως μοι ἐγκαλέσῃς. Τί εἶδεν ἐν
ἐμοὶ ὁ Ἐπίκτητος, ἵνα βλέπων με τοιοῦτον εἰσερ-
χόμενον πρὸς αὐτὸν, οὕτως αἰσχρῶς ἔχοντα, πε-
13 ριΐδῃ, καὶ μηδέποτε μηδὲ ῥῆμα εἴπῃ; Οὕτω μου
ἀπέγνω; νέος οὐκ ἤμην; οὐκ ἤμην λόγου ἀκου-
στικός; πόσοι δ' ἄλλοι νέοι ἐφ' ἡλικίας πολλὰ
14 τοιαῦτα διαμαρτάνουσι; Τινά ποτ' ἀκούω Πο-
λέμωνα ἐξ ἀκολαστοτάτου νεανίσκου τοσαύτην
μεταβολὴν μεταβαλεῖν. ἔστω, οὐκ ᾤετό με
Πολέμωνα ἔσεσθαι· τὴν μὲν κόμην ἐδύνατό μου
διορ-

& egreſſus forte numquam reverteris; ſive non dixero, vide quid faciam, ſi tu capiendi fructûs cauſſâ me conveneris, ego vero nihil tibi profuero; ac tu tamquam ad philoſophum acceſſeris, ego vero nihil philoſopho dignum tibi dixero. Quam vero etiam crudeliter a me in te actum fuerit, ſi incorrectum te neglexero? Quod ſi quando poſt prudentior eris factus, merito me accuſabis. „Quid in me vidit Epicte„tus, ut, cum me talem „ad ſe ingreſſum cerneret, „tam turpiter adfectum, „negligeret, nec umquam „ne verbum quidem ullum „ad me faceret? Adeo-ne „de me deſperavit? nonne „juvenis eram? nonne „eram doctrinæ cupidus? „quot vero alii adoleſcen„tes hac ætate talia multa „delinquunt? Audio Pole„monem quemdam olim, „e luxurioſiſſimo continen„tiſſimum eſſe factum. Eſto, „non putaverit me Polemo„nem fore; comam qui„dem meam corrigere pot„erat;

διορθῶσαι, τὰ δὲ περιάμματά μου περιελεῖν,
ψιλούμενόν με παῦσαι ἠδύνατο. ἀλλὰ βλέπων
με τίνος εἶπω σχῆμα ἔχοντα, ἐσιώπα. Ἐγὼ οὐ 15
λέγω τίνος ἐστὶ τὸ σχῆμα τοῦτο· σὺ δ' αὐτὸ
ἐρεῖς τόθ' ὅταν εἰς ἑαυτὸν ἔλθῃς, καὶ γνώσῃ οἷόν
ἐστι, καὶ τίνες αὐτὸ ἐπιτηδεύουσι.

Τοῦτό μοι ὕστερον ἦν ἐγκαλῇς, τί ἔξω ἀπο- 16
λογήσασθαι; Ναί· ἀλλ' ἐρῶ, καὶ οὐ πεισθή-
σεται. Τῷ γὰρ Ἀπόλλωνι ἐπείσθη ὁ Λάϊος;
οὐκ ἀπελθὼν καὶ μεθυσθεὶς, χαίρειν εἶπε τῷ
χρησμῷ; τί οὖν; παρὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν αὐτῷ
ὁ Ἀπόλλων τὰς ἀληθείας; Καί τοι ἐγὼ μὲν
οὐκ οἶδα, οὔτ' εἰ πεισθήσῃ μοι, οὔτ' εἰ μή· 17
ἐκεῖνος δ' ἀκριβέστατα ᾔδει, ὅτι οὐ πεισθή-
σεται, καὶ ὅμως εἶπε. Διὰ τί δ' εἶπε; Διὰ 18
τί δὲ Ἀπόλλων ἐστί; διὰ τί δὲ χρησμῳδεῖ;
διὰ τί δ' εἰς ταύτην τὴν χώραν ἑαυτὸν κατα-
τέτα-

„erat; poterat torques & „monilia a me auferre; „efficere poterat, ut deſi„nerem pilos mihi evellen„dos curare. Sed cum vi„deret me neſcio quo præ„ditum habitu, tacebat.“ Ego non dico cujus ſit iſte habitus: tu vero ipſe id dices, tum, cum in te deſcenderis, & intelliges, qualis ſit, & qui eum uſurpent.

Hæc ſi poſthac mihi objeceris, quid habebo, quo me defendam? Enimvero dicam, non obtemperaturus erat? At Apollini-ne obtemperavit Laius? nonne digreſſus, atque inebriatus, valere juſſit oraculum? Quid ergo? hacne de cauſſa veritatem reticuit Apollo? Atqui ego quidem, ſisne obtemperaturus mihi, an non, ignoro: ille vero certiſſime norat, illum non obtemperaturum eſſe; & tamen dixit. Cur vero dixit? Cur vero Apollo eſt? cur reddit oracula? cur locum iſtum ſibi vindicavit, ut vates eſſet,

τέταχεν, ὥστε μάντις εἶναι, καὶ πηγὴ τῆς ἀληθείας, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔρχεσθαι τοὺς ἐκ τῆς οἰκουμένης; διὰ τί δὲ προγέγραπται τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, μηδενὸς αὐτὸ νοοῦντος;

19 Σωκράτης πάντας ἔπειθε τοὺς προσιόντας, ἐπιμελεῖσθαι ἑαυτῶν; Οὐδὲ τὸ χιλιοστὸν μέρος. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ εἰς ταύτην τὴν τάξιν ὑπὸ τοῦ Δαιμονίου, ὥς φησιν αὐτὸς, κατετάχθη, μηκέτι ἐξέλιπεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς δικαστὰς τί λέγει;
20 Ἂν μ' ἀφῆτε, φησὶν, ἐπὶ τούτοις, ἵνα μηκέτι ταῦτα πράσσω ἃ νῦν, οὐκ ἀνέξομαι, οὐδ' ἀνήσω· ἀλλὰ καὶ νέῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ ἁπλῶς ἀεὶ τῷ ἐντυγχάνοντι προσελθὼν, πεύσομαι ταῦτα ἃ καὶ νῦν πυνθάνομαι· πολὺ δὲ μάλιστα ὑμῶν, φησὶ, τῶν πολιτῶν, ὅτι ἐγγυτέρω μου γένει ἐστέ.
21 Οὕτω περίεργος εἶ, ὦ Σώκρατες, καὶ πολυπράγ-

eſſet, ac fons veritatis, & a toto terrarum orbe conſuleretur? cur vero in templi veſtibulo ſcriptum eſt, NOSCE TEIPSUM, quamvis nemo animum advertat?

An Socrates omnibus iis, qui eum conveniebant, perſuaſit, ut ſemetipſos curarent? Ne milleſimo quidem cuique. Sed tamen, cum, ut ipſe adfirmat, munus hoc a Deo ſibi adtributum haberet, in eo non ceſſavit. Sed & apud judices quid ait? „Si me, in„quit, ea conditione abſol„veritis, ut hæc poſthac „non faciam quæ nunc fa„cio, non feram, neque „deſiſtam: ſed & juvenes „& ſenes, denique obvios „quosque adgrediar, ea „rogaturus quæ nunc ro„go: inprimis autem vos „cives, quod mihi gene„re conjunctiores eſtis.“ Adeone curioſus es, Socrates, & rebus alienis te immiſcendi ſtudio duceris? quid

πράγμων; τί δὲ σοὶ μέλει τί ποιοῦμεν; Οἷον καὶ λέγεις; κοινωνός μου ὢν καὶ συγγενὴς, ἀμελεῖς σεαυτοῦ, καὶ τῇ πόλει παρέχεις πολίτην κακὸν, καὶ τοῖς συγγενέσι συγγενῆ, καὶ τοῖς
γείτοσι γείτονα. Σὺ οὖν τίς εἶ; Ἐνταῦθα μέγα 22
ἐστὶ τὸ εἰπεῖν, ὅτι, Οὗτός εἰμι, ᾧ δεῖ μέλειν ἀνθρώπων. οὐδὲ γὰρ λέοντι τὸ τυχὸν βοΐδιον τολμᾷ ἀντιστῆναι· ἂν δ' ὁ ταῦρος προσελθὼν ἀνθίστηται, λέγε αὐτῷ, ἄν σοι δόξῃ, Σὺ δὲ τίς
εἶ; καὶ, Τί σοὶ μέλει; Ἄνθρωπε, ἐν παντὶ γένει 23
φύεταί τι ἐξαίρετον· ἐν βουσὶν, ἐν κυσὶν, ἐν μελίσσαις, ἐν ἵπποις. Μὴ δὴ λέγε τῷ ἐξαιρέτῳ, Σὺ οὖν τίς εἶ; εἰ δὲ μὴ, ἐρεῖ σοι φωνήν ποθεν λαβών· Ἐγώ εἰμι τοιοῦτον, οἷον ἐν ἱματίῳ πορφύρα· μή μ' ἀξίου ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ φύσει μου μέμφου, ὅτι με διαφέροντα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐποίησε.

Τί

quid tua refert quid nos agamus? „Quid tandem di„cis? cum ſis meus ſodalis „& cognatus, te ipſe ne„gligis, & reipublicæ ma„lum civem præſtas, co„gnatis cognatum, & vici„nis vicinum malum.“ — Tu ergo quis es? — Hîc loci magnum eſt profiteri, eum eſſe me, cui homines curæ eſſe debeant. Neque enim leoni quælibet bucula reſiſtere audet: ſi vero taurus illi ire obviam atque reſiſtere auſus fuerit, dic, ſi videbitur, illi, Tu vero quis es? quid ad te adtinet? Homo, in quolibet genere eximium aliquid naſcitur; in bobus, in canibus, in apibus, in equis. Noli ergo dicere eximio, Tu ergo quis es? Alioqui, ſi vocem alicunde acceperit, dicet tibi: Talis ego ſum, qualis in veſtimentis eſt purpura: noli poſtulare, ut ſim aliorum ſimilis: nec naturam meam increpa, quod me ab aliis diverſum fecerit.

Quid

24 Τί οὖν; ἐγὼ τοιοῦτος; Πόθεν; Σὺ γὰρ
τοιοῦτος, οἷος ἀκούειν τἀληθῆ; Ὄφελεν. Ἀλλ᾽
ὅμως ἐπεί πως κατεκρίθην πώγωνα ἔχειν πο-
λιὸν, καὶ τρίβωνα, καὶ σὺ εἰσέρχῃ πρὸς ἐμὲ
ὡς πρὸς φιλόσοφον, οὐ χρήσομαί σοι ὠμῶς,
οὐδ᾽ ἀπογνωστικῶς, ἀλλ᾽ ἐρῶ· Νεανίσκε, τίνα
θέλεις καλὸν ποιεῖν; γνῶθι πρῶτον τίς εἶ, καὶ
25 οὕτω κόσμει σεαυτόν. Ἄνθρωπος εἶ· τοῦτο δ᾽
ἐστὶ θνητὸν ζῶον, χρηστικὸν φαντασίαις λογι-
κῶς. Τὸ δὲ λογικῶς, τί ἐστί; Φύσει ὁμολο-
γουμένως, καὶ τελείως. Τί οὖν ἐξαίρετον ἔχεις;
τὸ ζῶον; Οὔ. Τὸ θνητόν; Οὔ. Τὸ χρηστικὸν
26 φαντασίαις; Οὔ. Τὸ λογικὸν ἔχεις ἐξαίρετον·
τοῦτο κόσμει καὶ καλλώπιζε· τὴν κόμην δ᾽ ἄφες
27 τῷ πλάσαντι ὡς αὐτὸς ἠθέλησεν. Ἄγε, τίνας
ἄλλας ἔχεις προσηγορίας; Ἀνὴρ εἶ, ἢ γυνή;
Ἀνήρ. Ἄνδρα οὖν καλλώπιζε, μὴ γυναῖκα.

ἐκείνη

Quid ergo? egone talis ſum? Multum abeſt. Tu vero is es, qui verum audire ſuſtineas? Utinam. Verumtamen quandoquidem ad hoc fere condemnatus ſum, ut canam barbam alam, & pallium geſtem, tuque me ut philoſophum acceſſiſti; non te crudeliter, neque tamquam deſperatum tractabo, ſed dicam: Adoleſcens, quemnam vis pulcrum facere? cognoſce prius, quis ſis; ac tum te ornato. Homo es, hoc eſt, animal mortale, quod viſis cum ratione utitur. Quid vero eſt hoc, cum Ratione? Naturæ convenienter, ac perfecte. Quid ergo eximium habes? Animal? Non. Mortale? Non. Uti viſis? Non. Rationem habes eximiam; hanc ornato & expolito: comam vero relinquito ei qui illam finxit, ut ipſe voluit. Age, quasnam alias habes adpellationes? Vir es, an mulier? Vir. Virum igitur orna, non mulierem. Illa, natura lævis eſt, ac delicata;

ἐκείνη φύσει λεία γέγονε, καὶ τρυφερά· κἂν
ἔχῃ τρίχας πολλὰς, τέρας ἐστὶ, καὶ ἐν τοῖς
τέρασιν ἐν Ῥώμῃ δείκνυται. τοῦτο δ᾽ ἐπ᾽ ἀνδρός 28
ἐστι τὸ μὴ ἔχειν. κἂν μὲν φύσει μὴ ἔχῃ, τέρας
ἐστίν· ἂν δ᾽ αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐκκόπτῃ καὶ ἀποτίλ-
λῃ, τί αὐτὸν ποιήσομεν; ποῦ αὐτὸν δείξομεν;
καὶ τί προγράψομεν; Δείξω ὑμῖν ἄνδρα, ὃς θέ-
λει μᾶλλον γυνὴ εἶναι ἢ ἀνήρ. Ὢ δεινοῦ θεά- 29
ματος! Οὐδεὶς οὐχὶ θαυμάσει τὴν προγρα-
φήν; Νὴ τὸν Δία, οἶμαι ὅτι αὐτοὶ οἱ τιλλόμε-
νοι, οὐ παρακολουθοῦντες ὅτι τοῦτ᾽ αὐτό ἐστιν
ὃ ποιοῦσι, ποιοῦσιν. Ἄνθρωπε, τί ἔχεις ἐγ- 30
καλέσαι σου τῇ φύσει; Ὅτι σε ἄνδρα ἐγέννησε;
Τί οὖν; πάσας ἔδει γυναῖκας γεννῆσαι; καὶ τί
ἂν ὄφελος ἦν σοι τοῦ κοσμεῖσθαι; τίνι ἂν ἐκοσ-
μοῦ, εἰ πάντες ἦσαν γυναῖκες; Ἀλλ᾽ οὐκ ἀρέ- 31
σκει σοι τὸ πραγμάτιον· ὅλον δι᾽ ὅλων αὐτὸ
ποίη-

cata; &, ſi multos pilos habuerit, monſtrum eſt, et Romæ inter monſtra oſtenditur. Idem ſit in viro, ſi non habeat: qui ſi natura non habuerit, monſtrum eſt: ſin ipſe ſibi eos abraſerit atque evellerit, quid illi faciemus? ubi eum oſtendemus? quo titulo eum proſcribemus? Oſtendam vobis virum, qui mulier quam vir eſſe mavult! O fœdum ſpectaculum! Nemo non miraturus eſt iſtam inſcriptionem. Mediusfidius opinor eos ipſos, qui comas evellunt, ſi intelligerent eſſe hoc ipſum quod faciunt, non facturos. Homo, quid eſt, cur naturam tuam accuſas? An, quod virum te genuit? Quid ergo? num mulieres tantum gignendæ fuerunt? & quæ tibi fuiſſet utilitas ornatus? cui te ornaſſes, ſi omnes mulieres fuiſſent? At tibi hæc res non placet? Totam igitur prorſus abjice:

ποίησον· ἆρεν —— τί ποτ᾽ ἐκεῖνο; —— τὸ
αἴτιον τῶν τριχῶν· ποίησον εἰς ἅπαντα σαυτὸν
γυναῖκα, ἵνα μὴ πλανώμεθα· μὴ τὸ μὲν ἥμισυ
32 ἀνδρὸς, τὸ δ᾽ ἥμισυ γυναικός. Τίνι θέλεις ἀρέ-
σαι; Τοῖς γυναικαρίοις; Ὡς ἀνὴρ αὐτοῖς ἄρε-
σον. Ναί· ἀλλὰ τοῖς λείοις χαίρουσιν. Οὐκ
ἀπάγξῃ; καὶ εἰ τοῖς κιναίδοις ἔχαιρον, ἐγένου
33 ἂν κίναιδος; Τοῦτό σοι τὸ ἔργον ἐστίν; ἐπὶ
τοῦτο ἐγεννήθης, ἵνα σοι αἱ γυναῖκες αἱ ἀκό-
34 λαστοι χαίρωσι; Τοιοῦτόν σε θῶμεν πολίτην
Κορινθίων; κἂν οὕτω τύχῃ, ἀστυνόμον, ἢ ἐφή-
35 βαρχον, ἢ στρατηγὸν, ἢ ἀγωνοθέτην; Ἄγε,
καὶ γαμήσας τίλλεσθαι μέλλεις; Τίνι, καὶ ἐπὶ
τί; Καὶ παιδία ποιήσας, εἶτα κἀκεῖνα τιλ-
λόμενα ἡμῖν εἰσάξεις εἰς τὸ πολίτευμα; Καλὸς
πολίτης, καὶ βουλευτὴς, καὶ ῥήτωρ. τοιούτους δεῖ
νέους

abjice: tolle illud —— quonam nomine adpellabo? —— quod eſt cauſſa iſtorum pilorum; per omnia in mulierem te transformato, ne decipiamur. Noli ſemiſſem viri, & ſemiſſem mulieris tenere. Cui ſtudes placere? Mulierculis? Ut vir eis placeto. Recte ſane: verum glabris illæ delectantur. Non te ſuſpendes? ſi cinædis delectarentur, fieresne cinædus? Num iſtud tuum munus eſt? num ad hoc natus es, ut impudicæ mulieres te delectentur? Talis cum ſis, civemne te conſtituemus Corinthiorum, &, ſi ita res tulerit, urbis etiam præfectum, aut adoleſcentiæ principem, aut prætorem, ludorumve præſidem? Age, poſtquam uxorem duxeris, etiam tum pilos velles? Cujus in gratiam? & quo fine? Et cum liberos procreaveris, eos deinde quoque glabros in civitatem induces? O pulcrum civem & ſenatorem, & oratorem! Taleſne

νέους εὔχεσθαι ἡμῖν φύεσθαι καὶ ἀνατρέ-
φεσθαι;

Μή· τοὺς Θεούς σοι, νεανίσκε. ἀλλ' ἅπαξ 36
ἀκούσας τῶν λόγων τούτων, ἀπελθὼν σαυτῷ
εἰπὲ, Ταῦτά μοι Ἐπίκτητος οὐκ εἴρηκε· (πόθεν
γὰρ ἐκείνῳ;) ἀλλὰ Θεός τίς ποτ' εὐμενὴς δι'
ἐκείνου. οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπῆλθεν Ἐπικτήτῳ ταῦτα
εἰπεῖν, οὐκ εἰωθότι λέγειν πρὸς οὐδένα. Ἄγε οὖν, 37
τῷ Θεῷ πεισθῶμεν, ἵνα μὴ θεοχόλωτοι ὦμεν.
Οὔ· ἀλλ' ἂν μὲν κόραξ κραυγάζων σημαίνῃ σοί
τι, οὐχ ὁ κόραξ ἐστὶν ὁ σημαίνων, ἀλλ' ὁ
Θεὸς δι' αὐτοῦ· ἂν δὲ δι' ἀνθρωπίνης φωνῆς ση-
μαίνῃ τι, τὸν ἄνθρωπον οὐ ποιήσει λέγειν σοι
ταῦτα, ἵνα γνοίης τὴν δύναμιν τοῦ δαιμονίου, ὅτι
τοῖς μὲν οὕτως, τοῖς δ' ἐκείνως σημαίνει, περὶ
δὲ τῶν μεγίστων καὶ κυριωτάτων, διὰ καλλί-
στου ἀγγέλου σημαίνει; Τί ἐστιν ἄλλο ὃ λέγει 38
ὁ ποιητής·

leſne optandum eſt ut naſcantur nobis juvenes alanturque!

Non; per Deos, adoleſcens! Quin potius, ſemel hac oratione audita, digreſſus dic ipſe tibi: „Hæc „Epictetus mihi non dixit: „unde enim ille? ſed Deus „aliquis propitius per illum. Neque enim in „mentem Epicteto veniſſet „hæc dicere, cum nemine „ita diſputare ſolito. Age „ergo, Deo pareamus, ne „vindictam ejus in nos „provocemus." — Non: ſed corvus quidem ſi crocitando aliquid tibi ſignificat, non corvus eſt qui ſignificet, ſed Deus per eum: ſi vero per hominis vocem aliquid ſignificat, non faciet ut homo ea tibi dicat, quo vim cognoſcas Dei, qui aliis hac, aliis alia ratione ſignificet, res vero maximas maximique momenti per pulcerrimum nuncium ſignificet? Quid eſt aliud, quod Poeta dicit:

— Ἐπεὶ πρό οἱ εἴπομεν ἡμεῖς,
Ἑρμείαν πέμψαντες εὔσκοπον Ἀργειφόντην,
Μήτ' αὐτὸν κτείνειν, μήτε μνάασθαι ἄκοιτιν.

39 Ὁ Ἑρμῆς καταβὰς ἔμελλεν αὐτῷ λέγειν ταῦτα;
καὶ σοὶ νῦν λέγουσιν οἱ Θεοὶ ταῦτα, Ἑρμείαν
πέμψαντες διάκτορον Ἀργειφόντην· Μὴ ἐκστρέ-
φειν τὰ καλῶς ἔχοντα, μηδὲ περιεργάζεσθαι·
ἀλλ' ἀφεῖναι τὸν ἄνδρα, ἄνδρα· τὴν γυναῖκα,
γυναῖκα· τὸν καλὸν ἄνθρωπον ὡς καλὸν ἄνθρω-
40 πον, τὸν αἰσχρὸν ὡς ἄνθρωπον αἰσχρόν. ὅτι οὐκ εἶ
κρέας, οὐδὲ τρίχες, ἀλλὰ προαίρεσις· ταύτην ἂν
41 σχῇς καλὴν, τότ' ἔσῃ καλός. Μέχρι δὲ νῦν οὐ
τολμῶ σοι λέγειν, ὅτι αἰσχρὸς εἶ. δοκεῖς γάρ
42 μοι πάντα θέλειν ἀκοῦσαι, ἢ τοῦτο. Ἀλλ' ὅρα,
τί λέγει Σωκράτης τῷ καλλίστῳ πάντων καὶ
ὡραιοτάτῳ Ἀλκιβιάδῃ· Πειρῶ οὖν καλὸς εἶναι.
Τί

— Quoniam nos illi prædiximus,
Mercurio miſſo ſpeculatore Argicidâ:
Neque ipſum occide, nec duc uxorem.

Mercurius cœlo deſcendens hæc ei dicturus erat? Etiam tibi nunc Dii hæc dicunt, Mercurio miſſo internuncio Argicidâ: „Ne „inverte quæ recte ſe habent; neque temere negotium tibi in eis faceſſe: „ſed virum virum eſſe ſinas, mulierem mulierem: „formoſum hominem, ut „formoſum hominem; deformem ut hominem deformem. Quandoquidem „neque caro es, neque pili; ſed mens ratione prædita: hanc ſi pulcram „habueris, tunc eris pulcer.“ — Sed hactenus quidem dicere tibi non audeo, deformem te eſſe: quidvis enim libentius auditurus videris, quam hoc. Sed vide, quid Socrates dicat omnium pulcerrimo & elegantiſſimo Alcibiadi: Da, inquit, operam, ut formoſus

Τί αὐτῷ λέγει; Πλάσσε σου τὴν κόμην, καὶ τίλ-
λε σου τὰ σκέλη; Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ κόσμει
σου τὴν προαίρεσιν, ἔξαιρε τὰ φαῦλα δόγματα.
Τὸ σωμάτιον οὖν πῶς; Ὡς πέφυκεν. Ἄλλῳ 43
τούτων ἐμέλησεν· ἐκείνῳ ἐπίτρεψον. Τί οὖν; ἀκά- 44
θαρτον δεῖ εἶναι; Μὴ γένοιτο. ἀλλ' ὃς εἶ καὶ
πέφυκας, τοῦτον κάθαιρε· ἄνδρα, ὡς ἄνδρα κα-
θάριον εἶναι· γυναῖκα, ὡς γυναῖκα· παιδίον, ὡς
παιδίον. Οὔ· ἀλλὰ καὶ τοῦ λέοντος ἐκτίλ- 45
λωμεν τὴν κόμην, ἵνα μὴ ἀκάθαρτος ᾖ· καὶ τοῦ
ἀλεκτρυόνος τὸν λόφον· δεῖ γὰρ καὶ τοῦτον κα-
θάριον εἶναι. Ἀλλ' ὡς ἀλεκτρυόνα, καὶ ἐκεῖνον
ὡς λέοντα, καὶ τὸν κυνηγετικὸν κύνα ὡς κυνη-
γετικόν.

ſus ſis. Quid ei dicit? Finge comam tuam, & crura velle tua! Abſit. Sed orna mentem tuam; prava decreta abjice! De corpore igitur quid faciendum? Sic tractandum eſt, ut ejus natura fert. Alii cuidam hæ res curæ ſunt; ei permitte. Quid ergo? immundum eſſe oportet? Abſit: ſed, qui es, & quem natura te eſſe juſſit, cum purgato: virum, ut vir ſit mundus; mulierem, ut mulier, puerum, ut puer. Non: immo etiam leonis jubam evellamus, ne ſit immundus: & galli gallinacei criſtam; nam & hunc mundum eſſe decet. Recte: ſed ut gallum gallinaceum; & illum, ut leonem; & canem venaticum, ut venaticum.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τοῦ τίνα ἀσκεῖσθαι δεῖ τὸν Προκόψαντα· καὶ, ὅτι τῶν κυριωτάτων ἀμελοῦμεν.

Τρεῖς εἰσι τόποι, περὶ οὓς ἀσκηθῆναι δεῖ τὸν ἐσόμενον καλὸν καὶ ἀγαθόν· ὁ περὶ τὰς ὀρέξεις καὶ τὰς ἐκκλίσεις, ἵνα μήτ᾽ ὀρεγόμενος ἀπο-
2 τυγχάνῃ, μήτ᾽ ἐκκλίνων περιπίπτῃ· ὁ περὶ τὰς ὁρμὰς καὶ ἀφορμὰς, καὶ ἁπλῶς ὁ περὶ τὸ καθῆκον, ἵνα τάξει, ἵνα εὐλογίστως, ἵνα μὴ ἀμελῶς· τρίτος ἐστὶν, ὁ περὶ τὴν ἀνεξαπατησίαν καὶ ἀνεικαιότητα, καὶ ὅλως ὁ περὶ τὰς συγκαταθέσεις.
3 Τούτων κυριώτατος, καὶ μάλιστα ἐπείγων ἐστὶν ὁ περὶ τὰ πάθη. πάθος γὰρ ἄλλως οὐ γίνεται, εἰ μὴ ὀρέξεως ἀποτυγχανούσης, ἢ ἐκκλίσεως περιπιπτούσης. οὗτός ἐστιν ὁ ταραχὰς, θορύβους, ἀτυχίας,

CAP. II.

Quæ exercenda ſint Proficienti; item, Præcipua a nobis negligi.

Tres ſunt loci, in quibus exerceri oportet eum, qui vir bonus & ſapiens ſit futurus: primus in Adpetitione ineſt, & Averſatione; ut neque adpetendo fruſtretur, nec averſando in id incidat quod non vult: alter, in Impetu ad actionem capiendo aut retinendo, & omnino in ſervando Officio; ut ordine, ut conſiderate, ut non negligenter in quaque re verſemur: tertius locus in eo ineſt, ut ab errore & temeritate in judicando caveamus, &, verbo ut dicam, in Adſenſionibus. Horum præcipuus, & cum primis neceſſarius, eſt is, qui in animi Perturbationibus verſatur. Perturbatio enim aliter non fit, niſi cum aut fruſtratur adpetitio, aut quod averſaris non evitatur. Hic eſt locus, qui turbas, tumultus, infe-

χίας, ὁ δυστυχίας ἐπιφέρων· ὁ πένθη, οἰμωγὰς,
φθόνους· ὁ φθονεροὺς, ὁ ζηλοτύπους ποιῶν· δι'
ὧν οὐδ' ἀκοῦσαι λόγων δυνάμεθα. Δεύτερός ἐστιν, 4
ὁ περὶ τὸ καθῆκον. οὐ δεῖ γάρ με εἶναι ἀπαθῆ
ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τὰς σχέσεις τηροῦντα τὰς
φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἱὸν, ὡς
ἀδελφὸν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην.

Τρίτος ἐστὶν, ὁ ἤδη τοῖς προκόπτουσιν ἐπι- 5
βάλλων, ὁ περὶ τὴν αὐτῶν τούτων ἀσφάλειαν,
ἵνα μηδ' ἐν ὕπνοις λάθῃ τις ἀνεξέταστος παρελ-
θοῦσα φαντασία, μηδ' ἐν οἰνώσει, μηδὲ μελαγ-
χολῶντος. Τοῦτο ὑπὲρ ἡμᾶς, φησὶν, ἐστίν. Οἱ 6
δὲ νῦν φιλόσοφοι, ἀφέντες τὸν πρῶτον τόπον
καὶ τὸν δεύτερον, καταγίνονται περὶ τὸν τρίτον·
μεταπίπτοντας, ἠρωτῆσθαι περαίνοντας, ὑπο-
θετικοὺς, ψευδομένους. Δεῖ γὰρ, φησὶ, καὶ 7
ἐν ταῖς ὕλαις ταύταις γενόμενον διαφυλάξαι τὸ

infelicitates, calamitates, luctum, gemitus, invidiam gignit; qui invidos & obtrectatores efficit; quo fit, ut ne audire quidem doctrinæ præcepta poſſimus. Alter locus circa Officia verſatur. Neque enim me ita adfectibus vacare oportet, ut ſtatuam; ſed ita, ut relationes tuear, cum naturales, tum accerſitas; ut homo pius, ut filius, ut frater, ut pater, ut civis.

Tertius locus eſt, qui jam ad eos qui proficiunt pertinet; de harum rerum firmitate, ne vel dormienti viſum aliquod temerarium obrepat, vel in vino, vel in melancholia. Hoc ſupra nos, ait, eſt. Noſtræ vero ætatis philoſophi, primo & ſecundo loco omiſſo, in tertio unice verſantur: argumentationes tractant verſabiles, interrogando concludentes, hypotheticas, mentientes. Aiunt enim, etiam in his materiis verſanti curandum

ἀνεξαπάτητον. Τίνα; Τὸν καλὸν καὶ ἀγαθόν.
8 Σοὶ οὖν τοῦτο λείπει· τὰς ἄλλας ἐκπεπόνηκας;
περὶ κερμάτιον ἀνεξαπάτητος εἶ; ἐὰν ἴδῃς κο-
ράσιον καλὸν, ἀντέχεις τῇ φαντασίᾳ; ἂν ὁ
γείτων σου κληρονομήσῃ, οὐ δάκνῃ; νῦν οὐδὲν
9 ἄλλο σοι λείπει, ἢ ἀμεταπτωσία; Τάλας, αὐτὰ
ταῦτα τρέμων μανθάνεις, καὶ ἀγωνιῶν, μή τις
σου καταφρονήσῃ· καὶ πυνθανόμενος, μή τις τι
10 περὶ σοῦ λέγῃ. Κἂν τις ἐλθὼν εἴπῃ σοι, ὅτι,
λόγου γινομένου, τίς ἄριστός ἐστι τῶν φιλοσό-
φων, παρών τις ἔλεγεν, ὅτι εἷς φιλόσοφος ὁ
δεῖνα· γέγονέ σου τὸ ψυχάριον ἀντὶ δακτυλιαίου
δίπηχυ. ἐὰν δ' ἄλλος παρὼν εἴπῃ, Οὐδὲν εἴρη-
κας, οὐκ ἔστιν ἄξιον τοῦ δεῖνος ἀκροᾶσθαι· τί
γὰρ οἶδε; τὰς πρώτας ἀφορμὰς ἔχει, πλέον δ'
οὐδέν· ἐξέστηκας, ὠχρίακας, εὐθὺς κέκραγας,
Ἐγὼ

eſſe ne fallatur. Quis id curare debet? Vir probus & honeſtus. Hoc unum ergo tibi adhuc deeſt; in cæteris vero materiis elaboraſti? de lucello pecuniario ubi agitur, peccato non es obnoxius? viſâ eleleganti puella, reſiſtis viſo? ſi vicinus tuus hæreditatem creverit, non morderis? nunc nihil aliud tibi deeſt, niſi ut ne de ſententia dimovearis? Miſer, iſtæc ipſa (*quæ ad hunc locum pertinent*) diſcis tremens, & anxius ne quis te contemnat; & ſciſcitans, an de te loquantur homines, quidve dicant. Quod ſi quis tibi dixerit, orta quæſtione quisnam præſtantiſſimus eſſet philoſophus, dixiſſe nonneminem, unum te eſſe philoſophum; animula tua, quæ antea digiti longitudine erat, nunc duorum fit cubitorum. Si quis autem alius illi reſponderit: „Falleris; non eſt operæ pretium iſtum audire; quid „enim ſcit? prima principia percepit, præterea „vero nihil tenet:“ adtonitus adſtas, palles, ſtatim voci-

Ἐγὼ αὐτῷ δείξω τίς εἰμι, ὅτι μέγας φιλόσοφος. Βλέπεται ἐξ αὐτῶν τούτων. τί θέλεις ἐξ ἄλλων 11
δεῖξαι; Οὐκ οἶδας, ὅτι Διογένης τῶν σοφιστῶν τινα οὕτως ἔδειξεν, ἐκτείνας τὸν μέσον δάκτυλον; εἶτα ἐκμανέντος αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν, ἔφη, ὁ δεῖνα· ἔδειξα ὑμῖν αὐτόν. Ἄνθρωπος γὰρ δακτύλῳ οὐ 12
δείκνυται, ὡς λίθος, ἢ ὡς ξύλον· ἀλλ' ὅταν τις τὰ δόγματα αὐτοῦ δείξῃ, τότε αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον ἔδειξε.

Βλέπωμεν καὶ σοῦ τὰ δόγματα. μὴ γὰρ οὐ 13
δῆλόν ἐστιν, ὅτι σὺ τὴν προαίρεσιν τὴν σαυτοῦ ἐν οὐδενὶ τίθεσαι, ἔξω δὲ βλέπεις εἰς τὰ ἀπροαίρετα, τί ἐρεῖ ὁ δεῖνα; καὶ τίς εἶναι δόξεις; εἰ φιλολόγος; εἰ Χρύσιππον ἀνέγνως, ἢ Ἀντίπατρον; εἰ μὲν γὰρ καὶ Ἀρχέδημον, ἀπέχεις ἅπαντα. Τί ἔτι ἀγωνιᾷς, μὴ οὐ δείξῃς ἡμῖν 14
τίς εἶ; Θέλεις σοι εἴπω τίνα ἡμῖν ἔδειξας;

Z 5 Ἀνθρω-

vociferaris, Ego ei demonſtrabo qui vir ſim, quantus philoſophus. Atqui ex his ipſis cernitur. Cur tu vis per alia demonſtrare? An ignoras, Diogenem ſic demonſtraſſe ſophiſtam quemdam, medio digito extento? deinde, illo furore percito; Hic, inquit, ille eſt; monſtravi eum vobis. Homo enim digito, ut lapis aut lignum, non demonſtratur: ſed ſi quis opiniones ejus demonſtrarit, tunc eum ut hominem demonſtravit.

Videamus & tua decreta. Nonne perſpicuum eſt, te voluntatem tuam nihili facere, ſed foras proſpicere in ea quæ tui arbitrii non ſunt, intentum quid hic aut ille dicturus ſit? quem te eſſe perhibeant? an ſtudioſum literarum? an qui Chryſippum legerit, aut Antipatrum? quod ſi & Archedemum, habes omnia. Quid adhuc times, ne non oſtenderis nobis qui vir ſis? Vis tibi dicam, quem te nobis oſtenderis? Hominem qui prodeat

Ἄνθρωπον παριόντα ταπεινὸν, μεμψίμοιρον, ὀξύ-
θυμον, δειλὸν, πάντα μεμφόμενον, πᾶσιν ἐγκα-
λοῦντα, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγοντα, πέρπερον· ταῦ-
15 τα ἡμῖν ἔδειξας. Ἄπελθε νῦν, καὶ ἀναγίνωσκε
Ἀρχέδημον· εἶτα, μῦς ἂν καταπέσῃ καὶ ψοφήσῃ,
ἀπέθανες. Τοιοῦτος γάρ σε μένει θάνατος, οἷον καὶ
τὸν — — τίνα ποτ' ἐκεῖνον; — — τὸν Κρίνιν.
καὶ ἐκεῖνος μέγα ἐφρόνει, ὅτι ἐνόει Ἀρχέδημον.
16 Τάλας, οὐ θέλεις ἀφεῖναι ταῦτα τὰ μηδὲν πρὸς
σέ; Πρέπει ταῦτα τοῖς δυναμένοις δίχα ταραχῆς
αὐτὰ μανθάνειν· οἷς ἔξεστιν εἰπεῖν, Οὐκ ὀργίζο-
μαι, οὐ λυποῦμαι, οὐ φθονῶ, οὐ κωλύομαι, οὐκ
ἀναγκάζομαι. Τί μοι λοιπόν; εὐσχολῶ, ἡσυχίαν
17 ἄγω. Ἴδωμεν, πῶς περὶ τὰς μεταπτώσεις
τῶν λόγων δεῖ ἀναστρέφεσθαι· ἴδωμεν, πῶς ὑπό-
θεσίν τις λαβὼν, εἰς οὐδὲν ἄτοπον ἀπαχθήσεται.
18 Ἐκείνων ἐστὶ ταῦτα. τοῖς εὖ παθοῦσι προσήκει,
πῦρ

prodeat abjecto animo, querulus, iracundus, timidus, de omnibus conquerens, omnes accuſans, numquam quietus, vanus: hæc nobis oſtendiſti. Abi nunc, & lege Archedemum: deinde ſi mus deſilierit & ſtrepitum excitarit, mortuus es. Talis enim te mors manet, qualis Crinidem; qui & ipſe multum ſibi tribuebat, quod Archedemum intelligeret. Miſer, non vis iſta, quæ ad te nihil adtinent, miſſa facere? Eos iſta decent, qui ſine perturbatione diſcere illa queunt: quibus dicere conceſſum eſt, Non iraſcor, non mœreo, non invideo, non prohibeor, non cogor. Quid mihi reſtat? otioſus ſum; vacuum tempus mihi ſuppetit. Videamus, quo modo mutationes argumentationum tractandæ ſint; videamus, quomodo quis, ſumta hypotheſi, caveat ne ad abſurdum ducatur. Illorum hominum iſta ſunt, Quibus

πῦρ καίειν, ἀριστᾷν, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ᾄδειν, καὶ ὀρχεῖσθαι· βυθιζομένου δὲ τοῦ πλοίου, σύ μοι παρελθὼν ἐπαίρεις τοὺς σιφάρους.

ΚΕΦ. γ'.

Τίς ὕλη τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ πρὸς τί μάλιστα ἀσκητέον.

Ὕλη τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τὸ ἴδιον ἡγεμονικόν· τὸ σῶμα δ', ἰατροῦ καὶ ἀλείπτου· ὁ ἀγρὸς, γεωργοῦ ὕλη. Ἔργον δὲ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τὸ χρῆσθαι ταῖς φαντασίαις κατὰ φύσιν. Πέφυκε 2
δὲ πᾶσα ψυχὴ, ὥσπερ τῷ ἀληθεῖ ἐπινεύειν, πρὸς τὸ ψεῦδος ἀνανεύειν, πρὸς τὸ ἄδηλον ἐπέχειν· οὕτω πρὸς μὲν τὸ ἀγαθὸν ὀρεκτικῶς κινεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸ κακὸν ἐκκλιτικῶς, πρὸς δὲ τὸ μήτ' ἀγαθὸν

bus bene eſt, eis convenit ignem incendere, prandere; ſi res ita ferat, etiam canere, & ſaltare. At ubi in eo eſt navis ut mergatur, tu mihi venis & ſupparum adtollis.

CAP. III.

Quæ ſit materia Boni viri; & in quo potiſſimum exerceri debeamus.

Materia viri boni probique eſt ſua cujusque mens: corpus vero, medici & aliptæ; ager, agricolæ materia. Opus autem viri boni probique eſt, viſis ad naturæ præſcriptum uti. Sic autem natura comparatum eſt, ut quivis animus, quemadmodum veris adnuit, falſa abnuit, in incertis adſenſum ſuſtinet; ſic & bonum expetat, & malum averſetur; erga id vero, quod neque bonum neque malum eſt, neutro modo

3 θὸν μήτε κακὸν οὐδετέρως. Ὡς γὰρ τὸ τοῦ Καίσαρος νόμισμα οὐκ ἔξεστιν ἀποδοκιμάσαι τῷ τραπεζίτῃ, οὐδὲ τῷ λαχανοπώλῃ, ἀλλ' ἂν δείξῃς, θέλει οὐ θέλει, προέσθαι αὐτὸν δεῖ τὸ ἀντ' αὐτοῦ πωλούμενον· οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς.

4 Τὸ ἀγαθὸν φανὲν, εὐθὺς ἐκίνησεν ἐφ' αὑτὸ, τὸ κακὸν ἀφ' αὑτοῦ. οὐδέποτε δ' ἀγαθοῦ φαντασίαν ἐναργῆ ἀποδοκιμάσει ψυχὴ, οὐ μᾶλλον ἢ τὸ Καίσαρος νόμισμα. ἔνθεν ἐξήρτηται πᾶσα κίνησις καὶ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ.

5 Διὰ τοῦτο πάσης οἰκειότητος προκρίνεται τὸ ἀγαθόν. οὐδὲν ἐμοὶ καὶ τῷ πατρὶ, ἀλλὰ τῷ ἀγαθῷ. Οὕτως εἶ σκληρός; Οὕτω γὰρ πέφυκα· τοῦτό μοι τὸ νόμισμα δέδωκεν ὁ Θεός.

6 Διὰ τοῦτο εἰ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου τὸ ἀγαθὸν ἕτερόν ἐστιν, οἴχεται καὶ πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ πατρὶς, καὶ πάντα τὰ πράγματα.

7 Ἀλλὰ τὸ ἐμὸν ἐγὼ ἀγαθὸν ὑπερίδω, ἵνα σὺ σχῇς;

do adficiatur. Quemadmodum enim Cæſaris nummum nec argentario nec olerum venditori improbare licet, ſed oſtenſo eo, ſive nolit, ſive velit, mercem ſuam tradat neceſſe eſt: eadem eſt & animi ratio. Bonum, ſimul atque adparet, ad ſe adlicit; malum declinatur: neque umquam boni ſpeciem evidentem improbabit animus, non magis quam numiſma Cæſaris. Hinc omnis motus pendet & hominis & Dei.

Propterea cuivis neceſſitudini præfertur Bonum. Nihil mihi rei cum patre eſt, ſed cum bono. Adeone durus es? Sic ſum natura comparatus: hoc mihi numiſma dedit Deus. Quapropter ſi Bonum aliud eſt quam Honeſtum & Iuſtum, valebit & pater & frater & patria, res denique omnes.

Ego

σχῇς; καὶ παραχωρήσω σοι; Ἀντὶ τίνος; Πατήρ σου εἰμί. Ἀλλ' οὐκ ἀγαθόν. Ἀδελφός σου εἰμί. Ἀλλ' οὐκ ἀγαθόν. Ἐὰν δ' ἐν ὀρθῇ προαιρέσει 8
θῶμεν, αὐτὸ τὸ τηρεῖν τὰς σχέσεις ἀγαθὸν γίνεται· καὶ λοιπὸν, ὁ τῶν ἐκτός τινων ἐκχωρῶν, οὗτος τοῦ ἀγαθοῦ τυγχάνει. Αἴρει τὰ χρήματα ὁ 9
πατήρ. Ἀλλ' οὐ βλάπτει. Ἕξει τὸ πλέον τοῦ ἀγροῦ ὁ ἀδελφός. Ὅσον καὶ θέλει. μή τι οὖν τοῦ αἰδήμονος; μή τι τοῦ πιστοῦ; μή τι τοῦ φιλαδέλφου; Ἐκ ταύτης γὰρ τῆς οὐσίας τίς δύναταί ἐκ- 10
βαλεῖν; οὐδ' ὁ Ζεύς. οὐδὲ γὰρ ἠθέλησεν· ἀλλ' ἐπ' ἐμοὶ αὐτὸ ἐποίησε, καὶ ἔδωκεν οἷον εἶχεν αὐτὸς, ἀκώλυτον, ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον.

Ὅταν οὖν ἄλλῳ ἄλλο τὸ νόμισμα ᾖ, ἐκεῖνό 11
τις δείξας, ἔχῃ τὸ ἀντ' αὐτοῦ πιπρασκόμενον. Ἐλήλυθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν κλέπτης ἀνθύπα- 12
τος. τίνι νομίσματι χρῆται; Ἀργυρίῳ. Δεῖξον, καὶ

Ego vero meum bonum negligam, ut tu eo potiaris, illoque tibi cedam? Qua de cauſſa? Pater tuus ſum. Sed non bonum meum. Frater tuus ſum. Sed non bonum meum. Si vero in recta voluntate illud collocaverimus; tum hoc ipſum, conſervare relationes. Bonum fiet: ac proinde, qui externâ aliquâ re cedit, is bono potitur. Aufert pecuniam pater? Sed non nocet. Habebit frater plus agri. Quantum volet! num ergo etiam plus verecundiæ? plus fidei? plus fraternæ caritatis? Ex hoc enim fundo quis te poteſt ejicere? ne Jupiter quidem: neque enim voluit; ſed in mea poteſtate id poſuit, deditque tale quale ipſe habuit, ut nec prohiberi, nec cogi, nec impediri poſſet.

Quod ſi igitur alius alia utitur moneta, eam ſi quis ei oſtenderit, accipiet id quod pro ea venditur. Venit in provinciam fur proconſul. Quanam utitur moneta? Argento. Oſtende

καὶ ἀπόφερε ὃ θέλεις. Ἐλήλυθε μοιχός. τίνι νομίσματι χρῆται; Κορασιδίοις. Λάβε, φησὶ, τὸ νόμισμα, πώλησόν μοι τὸ πραγμάτιον. Δὸς, καὶ
13 ἀγόραζε. Ἄλλος περὶ παιδάρια ἐσπούδακε. Δὸς αὐτῷ τὸ νόμισμα, καὶ λάβε ὃ θέλεις. Ἄλλος φιλόθηρος. Δὸς ἱππάριον καλὸν, ἢ κυνάριον· οἰμώζων καὶ στένων πωλήσει ἀντ' αὐτοῦ ὃ θέλεις. Ἄλλος γὰρ αὐτὸν ἀναγκάζει ἔσωθεν, ὁ τὸ νόμισμα τοῦτο τεταχώς.

14 Πρὸς τοῦτο μάλιστα τὸ εἶδος αὑτὸν γυμναστέον. Εὐθὺς ὄρθρου προελθὼν, ὃν ἂν ἴδῃς, ὃν ἂν ἀκούσῃς, ἐξέταζε, ἀποκρίνου ὡς πρὸς ἐρώτημα, Τί εἶδες; καλὸν ἢ καλήν; Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ἀπροαίρετον, ἢ προαιρετικόν; Ἀπροαίρετον. Αἶρε
15 ἔξω. Τί εἶδες; Πενθοῦντα ἐπὶ τέκνου τελευτῇ. Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ὁ θάνατός ἐστιν ἀπροαίρετον. αἶρε ἐκ τοῦ μέσου. Ἀπήντησέ σοι ὕπατος; Ἔπαγε

de argentum, & aufer quod voles. Venit mœchus. Qua moneta utitur? Puellis. Cape, inquit aliquis, monetam, & vende mihi iſtud. Da, & eme. Alius pueris ſtudet. Da ei monetam hanc, & accipe quod volueris. Alius venatione delectatur. Da ei bellum equuleum aut caniculum: plorans & gemens pro eo id, quod tu vis, vendet. Alius enim eum intrinſecus cogit, qui monetam iſtam ordinavit.

In hoc genere quisque ſe potiſſimum exercere debet. Statim mane egreſſus, quemcumque videris, quemcumque audieris, examinato: reſponde tamquam ad quæſtionem: Quid vidiſti? pulcrum, aut pulcram? Adhibe regulam. Eſt-ne res tui juris, an alieni? Alieni. Abjice. Quid vidiſti? Quemdam obitum filii lugentem. Adhibe regulam. Mors alieni juris eſt: tolle eam e medio. Obviam tibi factus eſt conſul? Adhibe regu-

Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ὑπατεία ποῖόν τι ἐστίν;
Ἀπροαίρετον, ἢ προαιρετικόν; Ἀπροαίρετον. Αἶρε
καὶ τοῦτο, οὐκ ἔστι δόκιμον· ἀπόβαλε, οὐδ-
ἐν πρὸς σέ. Καὶ τοῦτο εἰ ἐποιοῦμεν, καὶ πρὸς 16
τοῦτο ἠσκούμεθα καθ' ἡμέραν ἐξ ὄρθρου μέχρι
νυκτὸς, ἐγίνετο ἄν τι, νὴ τοὺς Θεούς. Νῦν δ' 17
εὐθὺς ὑπὸ πάσης φαντασίας κεχηνότες λαμβα-
νόμεθα· καὶ μόνον, εἴπερ ἄρα, ἐν τῇ σχολῇ μι-
κρόν τι διεγειρόμεθα· εἶτ' ἐξελθόντες, ἂν ἴδω-
μεν πενθοῦντα, λέγομεν, Ἀπώλετο· ἂν ὕπατον,
Μακάριος· ἂν ἐξωρισμένον, Ταλαίπωρος· ἂν πέ-
νητα, Ἄθλιος, οὐκ ἔχει πόθεν φάγῃ. Ταῦτ' 18
οὖν ἐκκόπτειν δεῖ τὰ πονηρὰ δόγματα, περὶ τοῦ-
το συντετάσθαι. Τί γάρ ἐστι τὸ κλαίειν καὶ οἰ-
μώζειν; Δόγμα. Τί δυστυχία; Δόγμα. Τί
στάσις; τί διχόνοια; τί μέμψις; τί κατηγο-
ρία; τί ἀσέβεια; τί φλυαρία; Ταῦτα πάντα 19
δόγματά ἐστι, καὶ ἄλλο οὐδέν· καὶ δόγματα
περὶ

regulam. Qualis res eſt conſulatus? juris alieni, an tui? Alieni. Tolle & hoc: non eſt probum: abjice; nihil ad te. Hoc ſi faceremus, & in hoc exerceremur indies a diluculo usque ad noctem, aliquid profecto proficeremus. Nunc autem protinus a quolibet viſo hiantes abripimur: & in ſchola tantum, ſi quando, paululum expergiſcimur: deinde egreſſi, cum lugentem videmus, dicimus, Periit: ſi conſulem, Beatus: ſi relegatum, Miſer: ſi pauperem, Infelix, non habet quod edat. Hæc igitur prava decreta reſecanda ſunt; in hoc intendendi nervi. Quid eſt enim plorare & ejulare? Decretum. Quid calamitas? Decretum. Quid ſeditio? quid diſſidium? quid querela, quid accuſatio? quid impietas? quid nugæ? Nihil hæc omnia ſunt aliud niſi decreta; & quidem

περὶ τῶν ἀπροαιρέτων, ὡς ὄντων ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ταῦτά τις ἐπὶ τὰ προαιρετικὰ μεταθέτω, κἀγὼ αὐτὸν ἐγγυῶμαι ὅτι εὐσταθήσει, ὡς ἂν ἔχῃ τὰ περὶ αὐτόν.

20 Οἷόν ἐστιν ἡ λεκάνη τοῦ ὕδατος, τοιοῦτον ἡ
ψυχή· οἷον ἡ αὐγὴ ἡ προσπίπτουσα τῷ ὕδατι,
21 τοιοῦτον αἱ φαντασίαι. ὅταν οὖν τὸ ὕδωρ κινηθῇ,
δοκεῖ μὲν καὶ ἡ αὐγὴ κινεῖσθαι, οὐ μέντοι κινεῖ-
22 ται. καὶ ὅταν τοίνυν σκοτωθῇ τις, οὐχ αἱ τέχναι
καὶ αἱ ἀρεταὶ συγχέονται, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἐφ'
οὗ εἰσι· καταστάντος δὲ, καθίσταται κἀκεῖνα.

dem decreta de rebus alieni juris, quaſi bonæ aut malæ ſint. Hæc ſi quis ad ea quæ ſui juris ſunt traduxerit, eum ego ſpondebo conſtantem fore & tranquillum, utcumque ſe habeant res quæ illam circumſtant.

Qualis eſt aquæ plena patina, talis eſt animus: qualis lux ſolis in aquam incidens, talia ſunt viſa. Cum igitur agitata fuerit aqua, lux quoque moveri videtur, nec movetur tamen. Sic ergo, ſi quis vertigine fuerit correptus, non artes & virtutes turbantur, ſed ſpiritus in quo ſunt; ſin is ſedatus fuerit, illis etiam ratio ſua conſtabit.

ΚΕΦ. δ'.

Πρὸς τὸν ἀκόσμως ἐν θεάτρῳ σπουδάσαντα.

Τοῦ δ' ἐπιτρόπου τῆς Ἠπείρου ἀκοσμότερον
σπουδάσαντος κωμῳδῷ τινι, καὶ ἐπὶ τούτῳ δημο-
σίᾳ λοιδορηθέντος, εἶτα ἑξῆς ἀπαγγείλαντος πρὸς
αὐτὸν ὅτι ἐλοιδορήθη, καὶ ἀγανακτοῦντος πρὸς
τοὺς λοιδορήσαντας· Καὶ τί κακὸν, ἔφη, ἐποίουν;
ἐσπούδαζον καὶ οὗτοι, ὡς καὶ σύ. Εἰπόντος 2
δ' ἐκείνου, Οὕτως οὖν τις σπουδάζει; Σὲ, ἔφη,
βλέποντες τὸν αὐτῶν ἄρχοντα, τοῦ Καίσα-
ρος φίλον καὶ ἐπίτροπον, οὕτω σπουδάζοντα, οὐκ
ἔμελλον καὶ αὐτοὶ οὕτω σπουδάζειν; εἰ γὰρ 3
μὴ δεῖ οὕτω σπουδάζειν, μηδὲ σὺ σπούδαζε·
εἰ δὲ δεῖ, τί χαλεπαίνεις, εἴ σε ἐμιμήσαντο;
τίνας γὰρ ἔχουσι μιμήσασθαι οἱ πολλοὶ, ἢ τοὺς
ὑπερέχοντας ὑμᾶς; εἰς τίνας ἀπίδωσιν ἐλθόν-
τες

CAP. IV.

Adverſus turpiter faventem in Theatro.

Cum procurator Epiri turpius comœdo cuidam faviſſet, eaque de re publice convicio jactatus fuiſſet, idque Epicteto renunciaſſet, & conviciatoribus ſuccenſeret: Et quidnam, inquit ille, mali fecerunt? ſaverunt iſti, ut & tu. Cum autem ille diceret, Itane quiſquam favet? Cum te, inquit, præſidem ſuum viderent, Cæſaris amicum & procuratorem, ita favere; quidni & ipſi eodem modo fauturi eſſent? Nam ſi non ita favendum eſt, ne tu quidem faveto: ſin eſt favendum, quid illis ſuccenſes, te imitantibus? Quos enim habet vulgus quos imitetur, præterquam vos proceres? quosnam reſpiciant, cum theatra ingreſſi

4 τες εἰς τὰ θέατρα, ἢ ὑμᾶς; Ὅρα πῶς ὁ
ἐπίτροπος τοῦ Καίσαρος θεωρεῖ· κέκραγε· κἀ-
γὼ τοίνυν κραυγάσω. ἀναπηδᾷ· κἀγὼ ἀνα-
πηδήσω. οἱ δοῦλοι αὐτοῦ διακάθηνται κραυγά-
ζοντες· ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω δούλους· ἀντὶ πάν-
5 των αὐτὸς, ὅσον δύναμαι, κραυγάσω. Εἰδέναι
σε οὖν δεῖ, ὅταν εἰσέρχῃ εἰς τὸ θέατρον,
ὅτι κανὼν εἰσέρχῃ καὶ παράδειγμα τοῖς ἄλ-
6 λοις, πῶς αὐτοὺς δεῖ θεωρεῖν. Τί οὖν σε
ἐλοιδόρουν; Ὅτι πᾶς ἄνθρωπος μισεῖ τὸ ἐμπο-
δίζον. ἐκεῖνοι στεφανωθῆναι ἤθελον τὸν δεῖνα,
σὺ ἕτερον. ἐκεῖνοι σοὶ ἐνεπόδιζον, καὶ σὺ ἐκεί-
νοις. σὺ εὑρίσκου ἰσχυρότερος· ἐκεῖνοι ὃ ἐδύναντο
7 ἐποίουν· ἐλοιδόρουν τὸ ἐμποδίζον. Τί οὖν θέλεις;
ἵνα σὺ μὲν ποιῇς ὃ θέλεις, ἐκεῖνοι δὲ μηδ' εἴπω-
σιν ἃ θέλουσι; Καὶ τί θαυμαστόν; Οἱ γεωρ-
γοὶ τὸν Δία οὐ λοιδοροῦσιν, ὅταν ἐμποδίζωνται
ὑπ'

greſſi ſunt, præter vos? „Vide, quemadmodum Cæ„ſaris procurator ſpectet! „Vociferatur: vociferabor „ergo & ego. Exſultat: „exſultabo & ego. Servi „ejus, hinc atque inde „ſedentes, vociferantur: „ego, cui ſervi nulli ſunt, „pro omnibus ipſe quan„tum potero clamabo." Sciendum ergo tibi eſt, cum theatrum ingrederis, te tamquam regulam ingredi, & exemplum cæterorum, quo pacto ſpectare debeant. Cur igitur conviciati tibi ſunt? Quia omnis homo id, quo impeditur, odit. Alium illi coronari voluerunt, alium tu: illi te impediebant, tu illos: tu potentior eras; illi fecerunt quod potuerunt; conviciati ſunt ei a quo impediebantur. Quid ergo vis? ut tu quidem, quod velis, id agas; illi autem quod velint, ne dicere quidem audeant? Et quid miri eſt? Nonne agricolæ Jovi maledicunt, cum ab

ὑπ' αὐτοῦ; οἱ ναῦται οὐ λοιδοροῦσι; τὸν Καί-
σαρα παύονται λοιδοροῦντες; Τί οὖν; οὐ γινώ- 8
σκει ὁ Ζεύς; τῷ Καίσαρι οὐκ ἀπαγγέλλονται τὰ
λεγόμενα; Τί οὖν ποιεῖ; οἶδεν, ὅτι, ἂν πάν-
τας τοὺς λοιδοροῦντας κολάσῃ, οὐχ ἕξει τί-
νων ἄρξει. Τί οὖν; ἔδει εἰσερχόμενον εἰς τὸ 9
θέατρον οὐ τοῦτο εἰπεῖν, Ἄγε ἵνα Σώφρων
στεφανωθῇ· ἀλλ' ἐκεῖνο, Ἄγε ἵνα τηρήσω τὴν
ἐμαυτοῦ προαίρεσιν ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης κατὰ
φύσιν ἔχουσαν. Ἐμοὶ παρ' ἐμὲ φίλτερος οὐδ- 10
είς. Γελοῖον οὖν, ἵν' ἄλλος νικήσῃ κωμῳδῶν,
ἐμὲ βλάπτεσθαι. Τίνα οὖν θέλω νικῆσαι; 11
Τὸν νικῶντα. καὶ οὕτως ἀεὶ νικήσει, ὃν θέλω.
Ἀλλὰ θέλω στεφανωθῆναι Σώφρονα. Ἐν οἴκῳ
ὅσους θέλεις ἀγῶνας ἄγων, ἀνακήρυξον αὐτὸν
Νέμεα, Πύθια, Ἴσθμια, Ὀλύμπια. ἐν φανε-
ρῷ δὲ μὴ πλεονέκτει, μηδ' ὑφάρπαζε τὸ κοινόν.

ab illo impediuntur? nautæ non conviciantur? num maledicere Cæſari deſinunt? Quid ergo? ignorat hoc Jupiter? non renunciatur Cæſari, quid dicatur? Quid ergo facit? ſcit, ſi omnes conviciatores ſupplicio adficeret, ſe quibus imperaret non habiturum. Quid ergo? ingredienti theatrum non hoc erat dicendum: Age, Sophron coronetur! ſed illud: Age, meam voluntatem tuear, ut in hac materia naturæ congruat. Mihi nemo me ipſo carior eſt. Ridiculum igitur fuerit, lædi me, ut alius vincat comœdum agens. Quem igitur velim vincere? Eum qui vincit: ſic ſemper is vincet, quem voluero. Sed volo, Sophronem coronari. Domi tuæ quot voles certamina inſtitue: & proclamato eum Nemeorum, Pythiorum, Iſthmorum, Olympiorum victorem. In publico autem, ne plus æquo tibi vindi-

12 εἰ δὲ μή, ἀνέχου λοιδορούμενος. Ὡς ὅταν ταὐτὰ ποιῇς τοῖς πολλοῖς, εἰς ἴσον ἐκείνοις καθιστᾷς σεαυτόν.

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς διὰ νόσον ἀπαλλαττομένους.

Νοσῶ, φησὶν, ἐνθάδε, καὶ βούλομαι ἀπιέναι
2 εἰς οἶκον. Ἐν οἴκῳ γὰρ ἄνοσος ἦσθα σύ; οὐ σκοπεῖς, εἴ τι ποιεῖς ἐνθάδε τῶν πρὸς τὴν προαίρεσιν τὴν σαυτοῦ φερόντων, ἵν᾽ ἐπανορθωθῇ; εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ἀνύεις, περισσῶς καὶ ἦλθες.
3 ἄπιθι, ἐπιμελοῦ τῶν ἐν οἴκῳ. εἰ γὰρ μὴ δύναταί σου τὸ ἡγεμονικὸν σχεῖν κατὰ φύσιν, τό γ᾽ ἀγρίδιον δυνήσεται, τό γε κερμάτιον αὐξήσεις, τὸν πατέρα γηροκομήσεις, ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀναστραφήσῃ,

vindicato; neque quæ communia ſunt ſubripito. Sin minus, convicia tolerato. Nam cum eadem cum vulgo facis, illi te exæquas.

CAP. V.

Ad eos qui ob morbum domum abeunt.

Aegroto, inquit, hîc: domum redire volo. Ergo domi morbis nos eras obnoxius? Non conſideras, an aliquid hîc agas eorum quæ ad Mentem & voluntatem tuam conferunt, ut ea corrigatur? nam ſi nihil proficis, ſupervacuum etiam erat veniſſe. Abi, rem domeſticam cura: ſi enim mens tua non poteſt eſſe naturæ congruenter adfecta, ſaltem agellus tuus poterit, ſaltem nummos augebis, ſenem patrem curabis, in foro verſaberis, magiſtratum

φήσῃ, ἄρξεις· κακὸς κακῶς τί ποτε ποιήσεις τῶν ἑξῆς. Εἰ δὲ παρακολουθεῖς σαυτῷ, ὅτι ἀπο- 4
βάλλεις τινὰ δόγματα φαῦλα, καὶ ἄλλα ἀντ' αὐτῶν ἀναλαμβάνεις, καὶ τὴν σαυτοῦ στάσιν μετατέθεικας ἀπὸ τῶν ἀπροαιρέτων ἐπὶ τὰ προαιρετικά· κἂν ποτ' εἴπῃς Οἴμοι, οὐ λέγεις διὰ τὸν πατέρα, διὰ τὸν ἀδελφὸν, ἀλλὰ, δι' ἐμέ· ἔτι ὑπολογίζῃ νόσον; Οὐκ οἶδας, ὅτι καὶ νόσος 5
καὶ θάνατος καταλαβεῖν ἡμᾶς ὀφείλουσί τί ποτε ποιοῦντας; τὸν γεωργὸν, γεωργοῦντα καταλαμβάνουσι· τὸν ναυτικὸν, πλέοντα. Σὺ τί 6
θέλεις ποιῶν καταληφθῆναι; τί ποτε μὲν γὰρ ποιοῦντά σε δεῖ καταληφθῆναι. Εἴ τι ἔχεις τούτου κρεῖσσον ποιῶν καταληφθῆναι, ποίει ἐκεῖνο.

Ἐμοὶ μὲν γὰρ καταληφθῆναι γένοιτο μηδε- 7
νὸς ἄλλου ἐπιμελουμένῳ, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς

Aa 3 ἐμῆς,

tum geres: malus male quidlibet porro ages. Sin ipſe animadvertis, te prava quædam decreta abjicere, eorumque loco amplecti alia: ſi tuum propoſitum ab iis, quæ tui arbitrii non ſunt, ad ea quæ abs te pendent, transtuliſti: ſi, cum forte aliquando Heu mihi! exclamas, id non propter patrem, non propter fratrem dicis, ſed propter te ipſum; an adhuc morbi rationem ullam habebis? An neſcis, & morbum & mortem debere nos invadere aliqua re quacumque occupatos? Agricolam, terræ colendæ intentum; nautam, navigantem invadunt. Tu igitur quidnam agens vis invadi? Nam aliquid agentem, quidquid illud fuerit, invadi te neceſſe eſt. Si quid habes melius, quo te occupatum morbus & mors invadant, illud agito.

Nam mihi quidem contingat velim, ut ab eis deprehendar nulla alia re occupa-

ἐμῆς, ἵν' ἀπαθὴς, ἵν' ἀκώλυτος, ἵν' ἀναναγκα-
8 στος, ἵν' ἐλεύθερος. ταῦτα ἐπιτηδεύων θέλω
εὑρεθῆναι, ἵν' εἰπεῖν δύνωμαι τῷ Θεῷ· Μή τι
παρέβην σου τὰς ἐντολάς; μή τι πρὸς ἄλλα
ἐχρησάμην ταῖς ἀφορμαῖς ἃς ἔδωκας; μή τι ταῖς
αἰσθήσεσιν ἄλλως; μή τι ταῖς προλήψεσι; μή
τι σοί ποτ' ἐνεκάλεσα; μή τι σοῦ ἐμεμψάμην
9 τὴν διοίκησιν; Ἐνόσησα, ὅτι ἠθέλησας· καὶ οἱ
ἄλλοι, ἀλλ' ἐγὼ ἑκών. πένης ἐγενόμην, σοῦ
θέλοντος, ἀλλὰ χαίρων. οὐκ ἦρξα, ὅτι σὺ οὐκ
ἠθέλησας· οὐδέποτ' ἐπεθύμησα ἀρχῆς. μή τί
με τούτου ἕνεκα στυγνότερον εἶδες; μὴ οὐ προσ-
ῆλθόν σοί ποτε φαιδρῷ τῷ προσώπῳ, ἕτοιμος
10 εἴ τι ἐπιτάσσεις, εἴ τι σημαίνεις; Νῦν με θέλεις
ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πανηγύρεως; ἄπειμι· χάριν
σοι ἔχω πᾶσαν, ὅτι ἠξίωσάς με συμπανηγυρίσαι
σοι,

cupatus, niſi voluntate mea curanda, ut perturbatione vacet, ut nulla re impediatur, ut nulla re cogatur, ut libera ſit. Hæc agens volo deprehendi; ut dicere poſſim Deo: „Num „qua in re præcepta tua „violavi? num ad alia ſum „abuſus facultatibus, quas „mihi dediſti? num ſenſi„bus? num anticipationi„bus? num te umquam in„cuſavi? num adminiſtra„tionem tuam reprehendi? „Aegrotavi, quia tu volui„ſti: ægrotarunt & alii, „ſed ego volens: pauper „fui, te volente; ſed læ„tus: magiſtratum non geſ„ſi, quia tu noluiſti; num„quam adpetivi imperium. „An umquam me hac de „cauſſa triſtiorem vidiſti? „an umquam vultu minus „hilari te acceſſi, minus „paratus ſi quid mandares, „ſi quid ſignificares? Vis „me nunc ludorum celebri„tate abire? abeo: gratiam „quam poſſum maximam „habeo, quod me dignatus „es ad ludos tuos admitte„re, & ad ſpectanda ope„ra

σοι, καὶ ἰδεῖν ἔργα τὰ σὰ, καὶ τῇ διοικήσει σου
συμπαρακολουθῆσαί σοι. Ταῦτά με ἐνθυμούμε- 11
νον, ταῦτα γράφοντα, ταῦτα ἀναγινώσκοντα
καταλάβοι ὁ θάνατος.

Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου τὴν κεφαλὴν νοσοῦντος οὐ 12
κρατήσει. Ἄπιθι τοίνυν πρὸς τὴν μητέρα· ἄξιος
γὰρ εἶ τὴν κεφαλὴν κρατούμενος νοσεῖν. Ἀλλ' 13
ἐπὶ κλιναρίου κομψοῦ ἐν οἴκῳ κατεκείμην. Ἄπιθί
σου ἐπὶ τὸ κλινάριον· ἢ ὑγιαίνων ἄξιος εἶ ἐπὶ
τοιούτου κατακεῖσθαι. μὴ τοίνυν ἀπόλλυε ἃ δύνα-
σαι ἐκεῖ ποιεῖν.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης τί λέγει; Ὥσπερ ἄλλος 14
τις, φησὶ, χαίρει τὸν ἀγρὸν τὸν αὑτοῦ ποιῶν
κρείσσονα, ἄλλος τὸν ἵππον· οὕτως ἐγὼ καθ' ἡμέ-
ραν χαίρω παρακολουθῶν ἐμαυτῷ βελτίονι γινο-
μένῳ. Πρὸς τί; μή τι πρὸς λεξείδια; Ἄνθρω- 15
πε, εὐφήμει. Μή τι πρὸς θεωρημάτια; Τί ποιεῖς;

„ra tua, & adminiſtratio„nem tuam intelligendam." Hæc me cogitantem, hæc ſcribentem, hæc legentem, mors deprehendat.

Atqui mater mea ægrotanti mihi caput non tenebit. Abi ergo ad matrem: dignus enim es, cui caput teneatur ægrotanti. At in eleganti lectulo domi decumbebam. Abi ad lectulum tuum: dignus es profecto qui vel ſanus in tali recumbas. Noli ergo perdere ea, quæ illîc facere potes.

Socrates autem quid dicit? „Quemadmodum alius, inquit, delectatur „cum agrum ſuum meliorem facit, alius cum „equum: ſic ego delector, „cum me quotidie fieri „meliorem deprehendo." Quam ad rem? an ad dictiunculas? Bona verba! homo. An ad præceptiunculas? Quid agis?

16 Καὶ μὴν οὐ βλέπω τί ἐστιν ἄλλο, πρὸς ὃ ἀσχο-
λοῦνται οἱ φιλόσοφοι. Οὐδέν σοι δοκεῖ εἶναι, τὸ
μηδέποτ' ἐγκαλέσαι τινί; μὴ Θεῷ, μὴ ἀνθρώπῳ;
μὴ μέμψασθαι μηδένα; τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀεὶ
17 καὶ ἐκφέρειν καὶ εἰσφέρειν; Ταῦτα ἦν ἃ ᾔδει Σω-
κράτης· καὶ ὅμως οὐδέποτε εἶπεν, ὅτι οἶδέ τι,
ἢ διδάσκει. εἰ δέ τις λεξείδια ᾔτει ἢ θεωρημάτια,
ἀπῆγε πρὸς Πρωταγόραν, πρὸς Ἱππίαν. καὶ γὰρ
εἰ λάχανά τις ζητῶν ἐλήλυθε, πρὸς τὸν κηπου-
18 ρὸν ἂν αὐτὸν ἀπήγαγε. Τίς οὖν ὑμῶν ἔχει ταύ-
την τὴν ἐπιβολήν; ἐπεί τοι, εἰ εἴχετε, καὶ ἐνο-
σεῖτε ἂν ἡδέως, καὶ ἐπεινᾶτε, καὶ ἀπεθνήσκετε.
19 Εἴ τις ὑμῶν ἠράσθη κορασίου κομψοῦ, οἶδεν ὅτι
ἀληθῆ λέγω.

ΚΕΦ.

„Atqui non video quid ſit aliud, quo philoſophi occupentur." Nihilne tibi eſſe videtur, numquam accuſare quemquam? non Deum, non hominem? de nemine conqueri? eodem ſemper vultu & egredi, & ingredi? Hæc erant, quæ norat Socrates: neque tamen umquam dixit, ſe ſcire aliquid, aut docere. Si quis vero dictiunculas aut præceptiunculas poſtulabat, eum ad Protagoram adducebat, ad Hippiam: nam &, ſi olera aliquis quæſitum veniſſet, ad olitorem eum adduxiſſet. Quis ergo veſtrûm tale inſtitutum habet? Sane, ſi haberetis, libenter etiam ægrotaretis, & eſuriretis, & moreremini. Si quis veſtrûm lepidam puellam adamat, is me vere dicere intelligit.

CAP.

ΚΕΦ. ϛʹ.

Σποράδην τινά.

*Πυθομένου δέ τινος, [πῶς, ὑπὸ] τῶν νῦν μᾶλλον
ἐκπεπονημένου τοῦ λόγου, πρότερον μείζονες προ-
κοπαὶ ἦσαν· Κατὰ τί, ἔφη, ἐκπεπόνηται; καὶ* 2
*κατὰ τί μείζους αἱ προκοπαὶ τότε ἦσαν; καθὸ
γὰρ νῦν ἐκπεπόνηται, κατὰ τοῦτο καὶ προκοπαὶ
νῦν εὑρεθήσονται. Καὶ νῦν μὲν ὥστε συλλογισμοὺς* 3
*ἀναλύειν ἐκπεπόνηται, καὶ προκοπαὶ γίνονται. τό-
τε δ', ὥστε τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ φύσιν ἔχον τη-
ρῆσαι, καὶ ἐξεπονεῖτο, καὶ προκοπαὶ ἦσαν. Μὴ οὖν* 4
*ἐνάλλασσε, μηδὲ ζήτει, ὅταν ἄλλο ἐκπονῇς, ἐν
ἄλλῳ προκόπτειν. Ἀλλ' ἴδε, εἴ τις ἡμῶν, πρὸς*

CAP. VI.

Miſcellanea quædam.

Sciſcitante quodam, quum hac ætate magis elaborata eſſet ratio, cur majores progreſſus olim fuiſſent: Qua parte, inquit, nunc magis elaborata eſt? & qua parte olim progreſſus majores fuerunt? quatenus enim nunc elaborata eſt, eatenus etiam progreſſus nunc reperiuntur. Nunc enim, ut reſolvere in ſyllogiſmos ſciamus, præcipue laboratur; & in hoc genere etiam progreſſus fiunt. Tunc autem in eo elaborabatur, progreſſusque fiebant, ut mens in eo ſtatu conſervaretur, qui eſſet naturæ conſentaneus. Noli ergo hæc invertere, neque poſtules in alio te progredi, cum in alio elabores. Sed illud vide, an noſtrûm aliquis, in id intentus, in eoque elaborans,

τούτῳ ὤν, ὥστε καὶ κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν, οὐ προκόπτει. Οὐδένα γὰρ εὑρήσεις.

5 Ὁ ΣΠΟΥΔΑΙΟΣ ἀήττητος· καὶ γὰρ οὐκ
6 ἀγωνίζεται, ὅπου μὴ κρείσσων ἐστίν. Εἰ τὰ κατὰ τὸν ἀγρὸν θέλεις, λάβε· λάβε τοὺς οἰκέτας, λάβε τὴν ἀρχὴν, λάβε τὸ σωμάτιον. τὴν δ' ὄρεξιν οὐ ποιήσεις ἀποτευκτικὴν, οὐδὲ τὴν ἔκ-
7 κλισιν περιπτωτικήν. Εἰς τοῦτον μόνον τὸν ἀγῶνα καθίησι, τὸν περὶ τῶν προαιρετικῶν· πῶς οὖν οὐ μέλλει ἀήττητος εἶναι;

8 ΠΥΘΟΜΕΝΟΥ δέ τινος, τί ἐστιν ὁ Κοινὸς Νοῦς· Ὥσπερ, φησὶ, κοινή τις ἀκοὴ λέγοιτ' ἂν, ἡ μόνον φωνῶν διακριτική· ἡ δὲ τῶν φθόγγων, οὐκέτι κοινὴ, ἀλλὰ τεχνική· οὕτως ἐστί τινα, ἃ οἱ μὴ παντάπασι διεστραμμένοι τῶν ἀνθρώπων κατὰ

rans, ut naturæ convenienter ſe habeat vivatque, nullos faciat progreſſus. Neminem invenies.

VIR bonus invictus eſt: etenim ad certamen non deſcendit, niſi ubi viribus eſt ſuperior. Si agrum, & quæ ſunt in eo, habere cupis, cape: cape famulos; cape magiſtratum; cape corpuſculum meum: illud autem non efficies, ut vel adpetitio mea fruſtretur, vel ut incidam in rem quam declino. In hoc ſolum certamen deſcendit, de rebus quæ in ipſius poteſtate ſunt ſita. Fieri ergo quî poteſt, quin ſit invictus?

INTERROGANTE quodam, quidnam eſſet SENSUS COMMUNIS: Quemadmodum, inquit, communis quiſpiam auditus dici queat, qui voces tantum diſcernat; is vero qui ſonos muſicos, non jam communis, ſed artificioſus: ſic ſunt nonnulla, quæ

κατὰ τὰς κοινὰς ἀφορμὰς ὁρῶσιν. Ἡ τοιαύτη κατάστασις, Κοινὸς Νοῦς καλεῖται.

ΤΩΝ *νέων τοὺς μαλακοὺς οὐκ ἔστι προτρέ-* 9
ψαι ῥάδιον. οὐδὲ γὰρ τυρὸν ἀγκίστρῳ λαβεῖν.
Οἱ δ' εὐφυεῖς, κἂν ἀποτρέπῃς, ἔτι μᾶλλον ἔχον-
ται τοῦ λόγου. Διὸ καὶ ὁ Ῥοῦφος τὰ πολλὰ 10
ἀπέτρεπε, τούτῳ δοκιμαστηρίῳ χρώμενος τῶν εὐ-
φυῶν καὶ ἀφυῶν. Ἔλεγε γὰρ, ὅτι, ὡς ὁ λίθος,
κἂν ἄνω βάλῃς, ἐνεχθήσεται κάτω ἐπὶ γῆν τῇ
αὐτοῦ κατασκευῇ· οὕτω καὶ ὁ εὐφυὴς, ὅσῳ μᾶλλον
ἀποκρούεταί τις αὐτὸν, τοσούτῳ μᾶλλον νεύει ἐφ'
ᾧ πέφυκεν.

ΚΕΦ.

quæ homines non prorſus perverſi ex communibus notionibus perſpiciunt. Illa humanæ mentis conſtitutio SENSUS COMMUNIS adpellatur.

MOLLES adoleſcentes exhortari non eſt facile: neque enim caſeus tenellus hamo capitur. Qui vero nobili ſunt ingenio, tametſi eos dehorteris, magis etiam adhærent doctrinæ. Ea de cauſſa Rufus plerumque dehortari juvenes conſueverat; eaque tamquam regula ad deprehendendos ingenioſos & ſtupidos utebatur. Ut enim, inquit, lapis, quamvis ſurſum eum jeceris, ſua natura deorſum feretur: ſic etiam ingenioſus, quo magis repulſus fuerit, eo magis inclinabit illuc, quo a natura ducitur.

CAP.

ΚΕΦ. ϛ'.

Πρὸς τὸν διορθωτὴν τῶν ἐλευθέρων πόλεων, Ἐπικούρειον ὄντα.

Τοῦ δὲ διορθωτοῦ εἰσελθόντος πρὸς αὐτόν· (ἦν δ' οὗτος Ἐπικούρειος·) Ἄξιον, ἔφη, τοὺς ἰδιώτας ἡμᾶς παρ' ὑμῶν τῶν φιλοσόφων πυνθάνεσθαι, καθάπερ τοὺς εἰς ξένην πόλιν ἐλθόντας παρὰ τῶν πολιτῶν καὶ εἰδότων, τί κράτιστόν ἐστιν ἐν κόσμῳ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἱστορήσαντες μετίωμεν, ὡς ἐκεῖνοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ θεώμεθα.
2 Ὅτι μὲν γὰρ τρία ἐστὶ περὶ τὸν ἄνθρωπον, ψυχὴ, καὶ σῶμα, καὶ τὰ ἐκτὸς, σχεδὸν οὐδεὶς ἀντιλέγει. λοιπὸν ὑμέτερόν ἐστιν ἀποκρίνασθαι, τί ἐστι τὸ κράτιστον; Τί ἐροῦμεν τοῖς ἀνθρώποις;
3 Τὴν σάρκα; Καὶ διὰ ταύτην Μάξιμος ἔπλευσε μέχρι

CAP. VII.

Ad Epicureum quemdam, liberarum civitatum Correctorem.

Correctore ad eum ingreſſo, (erat autem is Epicureus:) Decet, inquit, nos rudes e vobis philoſophis quærere, ſicut eos qui in peregrinam urbem venerunt, e civibus & rerum gnaris; quid in mundo ſit præſtantiſſimum? ut, poſtquam intellexerimus, & nos perſequamur illud ſpectemusque, ſicut iſti ea quæ ſunt in urbibus viſitatum eunt. Nam tria quidem data eſſe homini, animum, corpus, & res externas, nemo fere eſt qui refragetur: illud ergo reſtat, ut vos nobis dicatis, quid ſit præſtantiſſimum. Quid dicemus hominibus? Carnem? Propter eam igitur

μέχρι Κασσιόπης χειμῶνος μετὰ τοῦ υἱοῦ, προ-
πέμπων, ἵν' ἡσθῇ τῇ σαρκί; Ἀρνησαμένου δ' 4
ἐκείνου, καὶ εἰπόντος, Μὴ γένοιτο· Οὐ προσήκει
οὖν, ἔφη, περὶ τὸ κράτιστον ἐσπουδακέναι; Πάν-
των μάλιστα προσήκει. Τί οὖν κρεῖσσον ἔχομεν
τῆς σαρκός; Τὴν ψυχὴν, ἔφη. Ἀγαθὰ δὲ τὰ τοῦ
κρατίστου κρείττονά ἐστιν, ἢ τὰ τοῦ φαυλοτέρου;
Τὰ τοῦ κρατίστου. Ψυχῆς δὲ ἀγαθὰ πότερον 5
προαιρετικά ἐστιν, ἢ ἀπροαίρετα; Προαιρετικά.
Προαιρετικὸν οὖν ἐστιν ἡ ἡδονὴ ἡ ψυχική; Ἔφη.
Αὕτη δ' ἐπὶ τίσι γένηται; πότερον ἐφ' αὑτῇ; 6
ἀλλ' ἀδιανόητόν ἐστι. προηγουμένην γάρ τινα
ὑφεστάναι δεῖ οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, ἧς τυγχάνον-
τες ἡσθησόμεθα κατὰ ψυχήν. Ὡμολόγει καὶ
τοῦτο. Ἐπὶ τίνι οὖν ἡσθησόμεθα ταύτην τὴν ψυ- 7
χικὴν ἡδονήν; εἰ γὰρ ἐπὶ τοῖς ψυχικοῖς, εὕρηται
ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ. οὐ γὰρ δύναται ἄλλο μὲν

εἶναι

tur Maximus, procelloſo mari, comitandi filii cauſſa, Caſſiopem uſque navigavit, quo caro ejus voluptate demulceretur? Negante vero illo, dicenteque, Abſit! — Nonne igitur *(ait Epictetus)* in præſtantiſſimo maxime elaborandum eſt? Omnium maxime, inquit. Quid ergo melius carne habemus? Animum, inquit. Bona vero melioris partis ſuntne præſtantiora, an deterioris? Melioris, inquit. Animi vero bona ſuntne arbitrii noſtri, an alieni? Noſtri, inquit. Noſtri igitur arbitrii eſt delectatio animi? Eſt, inquit. Hæc vero unde exſiſtit? an ex ſe ipſa? At hoc intelligi non poteſt: præcedere enim & ante adeſſe debet natura quædam boni, quo qui potiatur, is animo delectetur. Concedebat & hoc. Qua ergo ex re iſta animi delectatio orietur? Si e rebus ad Animum pertinentibus; inventa eſt natura boni: neque enim aliud poteſt eſſe bonum,

&

εἶναι ἀγαθὸν, ἄλλο δ' ἐφ' ᾧ εὐλόγως ἐπαιρόμε-
θα· οὐδὲ τοῦ προηγουμένου μὴ ὄντος ἀγαθοῦ,
τὸ ἐπιγέννημα ἀγαθὸν εἶναι. ἵνα γὰρ εὔλογον
ᾖ τὸ ἐπιγέννημα, τὸ προηγούμενον δεῖ ἀγαθὸν
8 εἶναι. Ἀλλ' οὐ μὴ εἴποιτε, φρένας ἔχοντες·
ἀνακόλουθα γὰρ ἐρεῖτε καὶ Ἐπικούρῳ, καὶ τοῖς
9 ἄλλοις ὑμῶν δόγμασιν. Ὑπολείπεται λοιπὸν, ἐπὶ
τοῖς σωματικοῖς ἥδεσθαι τὴν κατὰ ψυχὴν ἡδονήν·
πάλιν ἵν' ἐκεῖνα γένηται προηγούμενα, καὶ οὐσία
τοῦ ἀγαθοῦ.
10 Διὰ τοῦτο ἀφρόνως ἐποίησε Μάξιμος, εἰ δι' ἄλ-
λο τι ἔπλευσεν, ἢ διὰ τὴν σάρκα· τοῦτ' ἔστι, διὰ
11 τὸ κράτιστον. Ἀφρόνως δὲ ποιεῖ καὶ εἰ ἀπέχεται
τῶν ἀλλοτρίων, δικαστὴς ὢν, καὶ δυνάμενος λαμ-
βάνειν. ἀλλ', ἂν σοι δόξῃ, ἐκεῖνο μόνον σκεπτώμεθα,
ἵνα κεκρυμμένως, ἵν' ἀσφαλῶς, ἵνα μή τις γνῷ.
12 Τὸ γὰρ κλέψαι οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἐπίκουρος ἀπο-
φαίνει

& aliud illud quo conſentaneum ſit lætari: neque, ſi id quod antecedit bonum non ſit, illud quod ſequitur bonum eſſe poteſt; ut enim propago probabilis ſit, ſtirpem ipſam eſſe bonam oportet. At vero vos iſtud, ſani ſi ſitis, nequaquam dicetis: neque enim iſta cum Epicuro, reliquisque veſtris decretis conſentiunt. Reliquum ergo eſt, ut animi delectatio e rebus corporeis oriatur, illæque rurſus primum locum teneant, & boni habeant naturam.

Quapropter ſtulte fecit Maximus, ſi ob quidquam aliud, niſi propter carnem, navigavit, hoc eſt, propter præſtantiſſimum. Inſipienter item facit, qui rebus alienis abſtinet, ſi ſit judex, easque accipere poſſit: ſed, ſi placet, illud modo videamus, ut occulte, ut tuto, ut nemine reſciſcente. Nam furtum ne ipſe quidem Epicurus malum

φαίνει κακὸν, ἀλλὰ τὸ ἐμπεσεῖν· καὶ ὅτι πίστιν
περὶ τοῦ λαθεῖν λαβεῖν ἀδύνατον, διὰ τοῦτο λέ-
γει, Μὴ κλέπτετε. Ἀλλ' ἐγώ σοι λέγω, ὅτι 13
ἐὰν κομψῶς καὶ περιεσταλμένως γένηται, λησόμε-
θα. εἶτα καὶ φίλους ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔχομεν δυνα-
τοὺς, καὶ φίλας, καὶ οἱ Ἕλληνες ἀδρανεῖς εἰσιν·
οὐδεὶς τολμήσει ἀναβῆναι τούτου ἕνεκα. Τί 14
ἀπέχῃ τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ; Ἄφρον ἐστὶ τοῦτο,
ἠλίθιόν ἐστιν. Ἀλλ' οὐδ', ἂν λέγῃς μοι ὅτι ἀπέ-
χῃ, πιστεύσω σοι. Ὡς γὰρ ἀδύνατόν ἐστι τῷ 15
ψευδεῖ φαινομένῳ συγκαταθέσθαι, καὶ ἀπὸ ἀλη-
θοῦς ἀπονεῦσαι· οὕτως ἀδύνατόν ἐστι τοῦ φαι-
νομένου ἀγαθοῦ ἀποστῆναι. Ὁ πλοῦτος δ' ἀγα-
θὸν, καὶ τὸ ποιητικώτατόν γε τῶν ἡδονῶν. διὰ
τί μὴ περιποιήσῃ αὐτόν; Διὰ τί δὲ μὴ τὴν τοῦ 16
γείτονος γυναῖκα διαφθείρωμεν, ἂν δυνώμεθα λα-
θεῖν; ἂν δὲ φλυαρῇ ὁ ἀνὴρ, καὶ αὐτὸν προσεκ-
τραχη-

lum eſſe pronunciat, ſed deprehendi: &, quia fidem tibi dare nemo poteſt fore ut lateas, idcirco furari vetat. At ego tibi adfirmo, ſi ſolerter & caute fiat, fore ut lateamus. Deinde amicos Romæ potentes habemus, & amicas: & Græci imbecilles ſunt; nemo hujus rei cauſſa eo proficiſci audebit. Quid bono tuo abſtines? Vecordiæ atque amentiæ iſtud eſt. Neque vero, ſi te abſtinere dixeris, mihi perſuadebis. Nam quemadmodum fieri nequit, ut ei quod falſum videatur adſentiamur & veritatem averſemur; ſic fieri non poteſt, ut ab eo quod bonum putes, deſciſcas. Divitiæ autem ſunt bonum, & ad conficiendas voluptates paratiſſimæ. Cur eas tibi non parares? Cur autem vicini uxorem non corrumpamus, ſi clam id facere liceat? quod ſi maritus ejus nugas egerit, illum etiam ſupinum præcipita-

17 τραχηλίσωμεν. Εἰ θέλεις εἶναι φιλόσοφος οἷος δεῖ, εἴ γε τέλειος, εἰ ἀκολουθῶν σου τοῖς δόγμασιν· εἰ δὲ μή, οὐδὲν διοίσεις ἡμῶν τῶν λεγομένων Στωϊκῶν. καὶ αὐτοὶ γὰρ ἄλλα λέγομεν, ἄλλα δὲ
18 ποιοῦμεν. Ἡμεῖς λέγομεν τὰ καλά, ποιοῦμεν τὰ αἰσχρά. Σὺ τὴν ἐναντίαν διαστροφὴν ἔσῃ διεστραμμένος, δογματίζων τὰ αἰσχρά, ποιῶν τὰ καλά.

19 Τὸν Θεόν σοι, ἐπινοεῖς Ἐπικουρείων πόλιν; Ἐγὼ οὐ γαμῶ. Οὐδ' ἐγώ· οὐ γὰρ γαμητέον. ἀλλ' οὐδὲ παιδοποιητέον· ἀλλ' οὐδὲ πολιτευτέον. Τί οὖν γένηται; Πόθεν οἱ πολῖται; τίς αὐτοὺς παιδεύσει; τίς ἐφήβαρχος; τίς γυμνασίαρχος; τί δὲ καὶ παιδεύσει αὐτούς; ἃ Λακεδαιμόνιοι
20 ἐπαιδεύοντο, ἢ ἃ Ἀθηναῖοι; Λάβε μοι νέον, ἄγαγε κατὰ τὰ δόγματά σου. Πονηρά ἐστι τὰ δόγ-

cipitabimus. Si philoſophus eſſe vis, qualem eſſe decet; ſi perfectus, ſi tibi ipſi conſentiens: utique hæc facies. Sin minus; nihil differes a nobis qui Stoici adpellamur: nam & ipſi alia dicimus, alia facimus. Nos honeſta loquimur; facimus turpia. Tu vero contraria ratione perverſus eris: decreta tua turpia erunt; facta honeſta.

Per Deos; civitatem Epicureorum animo tibi fingis? „Ego uxorem non „duco. Nec ego: neque „enim contrahendum eſt „matrimonium; neque ve„ro procreandi liberi, ac „ne respublica quidem ca„peſſenda.“ Quid autem ſequetur? Unde erunt cives? quis eos inſtituet? quis erit adoleſcentiæ præfectus? quis gymnaſiarcha? quid vero etiam docuerit eos inſtitutor? eane quæ Lacedæmone, an quæ Athenis tradebantur? Cape adoleſcentem; educa ſecundum decreta tua. Impro-

δόγματα, ἀνατρεπτικὰ πόλεως, λυμαντικὰ οἴ-
κων, οὐδὲ γυναιξὶ πρέποντα. Ἄφες ταῦτ᾽, ἄν- 21
θρωπε. ζῇς ἐν ἡγεμονούσῃ πόλει· ἄρχειν σε
δεῖ, κρίνειν δικαίως, ἀπέχεσθαι τῶν ἀλλοτρίων,
σοὶ καλὴν γυναῖκα φαίνεσθαι μηδεμίαν ἢ τὴν
σὴν, καλὸν παῖδα μηδένα, καλὸν ἀργύρωμα μη-
δὲν, χρύσωμα μηδέν. Τούτοις σύμφωνα δόγμα- 22
τα ζήτησον, ἀφ᾽ ὧν ὁρμώμενος ἡδέως ἀφέξῃ
πραγμάτων οὕτω πιθανῶν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν καὶ
νικῆσαι. Ἂν δὲ πρὸς τῇ πιθανότητι τῇ ἐκεί- 23
νων, καὶ φιλοσοφίαν τινά ποτε ταύτην ἐξευρη-
κότες ὦμεν, συνεπωθοῦσαν ἡμᾶς ἐπ᾽ αὐτὰ καὶ
ἐπιῤῥωννύουσαν, τί ἂν γένηται; Ἐν τορεύματι 24
τί κράτιστόν ἐστιν; ὁ ἄργυρος, ἢ ἡ τέχνη;
Χειρὸς οὐσία μὲν ἡ σάρξ· προηγούμενα δὲ, τὰ
χειρὸς ἔργα. Οὐκοῦν καὶ καθήκοντα τρισσά· τὰ 25
μὲν, πρὸς τὸ εἶναι· τὰ δὲ, πρὸς τὸ ποῖα εἶναι·
τὰ

Improba ſunt decreta; ad evertendam rempublicam comparata; pernicioſa familiis; ne mulieribus quidem decora. Omitte iſta, homo: in principe civitate vivis; ſunt tibi gerendi magiſtratus; eſt juſte judicandum; eſt abſtinendum alieno; nulla tibi mulier, præter tuam, formoſa videri debet, nullus puer, nullum vas argenteum, nullum aureum. His conſentanea decreta quærito; quibus inſtructus, libenter illis rebus abſtineas, quæ tam aptæ ſunt ad adliciendum ſubjugandumque. Si vero, præter ipſarum rerum illecebras, talem etiam doctrinam excogitaverimus, quæ nos ad illas ſimul impellat, & robur addat; quid fiet? In cælato vaſe utrum præſtantius eſt? argentum, an ars? Manus quidem ſubſtantia caro eſt; principalia vero, ſunt manus opera. Ergo & officia triplicia ſunt: alia, quæ pertinent ad eſſe;

τὰ δ', αὐτὰ τὰ προηγούμενα. Οὕτω καὶ ἀν-
θρώπου οὐ τὴν ὕλην δεῖ τιμᾷν, τὰ σαρκίδια,
26 ἀλλὰ τὰ προηγούμενα. Τίνα ἐστὶ ταῦτα; Πο-
λιτεύεσθαι, γαμεῖν, παιδοποιεῖσθαι, Θεὸν σέ-
βειν, γονέων ἐπιμελεῖσθαι, καθόλου, ὀρέγεσθαι,
ἐκκλίνειν, ὁρμᾷν, ἀφορμᾷν, ὡς ἕκαστον τούτων
27 δεῖ ποιεῖν, ὡς πεφύκαμεν. Πεφύκαμεν δὲ πῶς;
Ὡς ἐλεύθεροι, ὡς γενναῖοι, ὡς αἰδήμονες. ποῖον
γὰρ ἄλλο ζῶον ἐρυθριᾷ; ποῖον γὰρ ἄλλο αἰ-
28 σχροῦ φαντασίαν λαμβάνει; Τὴν δ' ἡδονὴν ὑπο-
τάξαι τούτοις ὡς διάκονον, ὡς ὑπηρέτιν, ἵνα
προθυμίαν ἐκκαλέσηται, ἵν' ἐν τοῖς κατὰ φύσιν
ἔργοις παρακρατῇ.

29 Ἀλλ' ἐγὼ πλούσιός εἰμι, καὶ οὐδενὸς χρεία
μοι ἐστί. Τί οὖν ἔτι προσποιῇ φιλοσοφεῖν; ἀρκεῖ
τὰ χρυσώματα καὶ τὰ ἀργυρώματα· τί σοι
χρεία

eſſe; alia ad certo modo eſſe; alia denique ipſa principalia. Ita & in homine non materiam, id eſt carnem, magni facere oportet, ſed principalia. Quæ ſunt iſta? Rempublicam gerere, uxorem ducere, procreare liberos, Deum colere, parentes curare, omnino, expetere, averſari, impetum ad agendum capere aut retinere, prout horum quidque faciendum eſt, utque natura fert noſtra. Quid autem fert noſtra natura? Ut liberi ſimus, ut ſtrenui, ut verecundi. Quod enim aliud animal erubeſcit? quod aliud turpitudinis notionem capit? Voluptas vero principalibus iſtis ſubjicienda eſt, tamquam miniſtra, tamquam famula, ut alacritatem provocet, ut in factis naturæ conſentaneis nos contineat.

„Verum ego dives ſum: „nec ulla re egeo." Quid ergo adhuc philoſophiam adfectas? Satis tibi ſunt aurea atque argentea vaſa: quid tibi opus eſt decretis?

χρεία δογμάτων; Ἀλλὰ καὶ κριτής εἰμι τῶν 30
Ἑλλήνων. Οἶδας κρίνειν; τίς σε ἐποίησεν εἰδέ-
ναι; Καῖσάρ μοι κωδίκελλον ἔγραψε. Γραψά-
τω σοι, ἵνα κρίνῃς περὶ τῶν μουσικῶν, καὶ τί 31
σοι ὄφελος; Ὅμως δὲ πῶς κριτὴς ἐγένου; τὴν
τίνος χεῖρα καταφιλήσας; τὴν Συμφόρου, ἢ
τὴν τοῦ Νουμηνίου; τίνος πρὸ τοῦ κοιτῶνος κοι-
μηθείς; τίνι πέμψας δῶρα; εἶτα οὐκ αἰσθάνῃ,
ὅτι τοσούτου ἄξιόν ἐστι κριτὴν εἶναι ὅσου Νουμή-
νιος; Ἀλλὰ δύναμαι, ὃν θέλω, εἰς φυλακὴν 32
βαλεῖν. Ὡς λίθον. Ἀλλὰ δύναμαι ξυλοκοπῆ-
σαι ὃν θέλω. Ὡς ὄνον. Οὐκ ἔστι τοῦτο ἀνθρώ- 33
πων ἀρχή. ὡς λογικῶν ἡμῶν ἄρξον· δείκνυε ἡμῖν
τὰ συμφέροντα, καὶ ἀκολουθήσομεν· δείκνυε τὰ
ἀσύμφορα, καὶ ἀποστραφησόμεθα. ζηλωτὰς ἡμᾶς 34
κατασκεύασον σεαυτοῦ, ὡς Σοκράτης ἑαυτοῦ.
ἐκεῖνος ἦν ὁ ὡς ἀνθρώπων ἄρχων, ὁ κατεσκευα-

tis? „Immo & judex ſum „Græcorum.“ Noſti judicare? unde ſcientiam eam conſecutus es? Cæſar mihi codicillum ſcripſit. Scribat tibi, ut de rebus muſicis judices; quem inde fructum capies? Tamen quo pacto judex evaſiſti? cujus manum oſculatus es? Symphori, aut Numenii? ante cujus thalamum dormiviſti? cui munera miſiſti? Et deinde non animadvertis, tanti eſſe munus judicis, quanti eſt Numenius? „At, quem voluero, in carcerem poſſum conjicere.“ Nempe, veluti ſaxum. „Poſſum fuſtibus cædere.“ *Immo*, ſicut aſinum. Non eſt illud imperium in homines. Sic impera nobis, tamquam ratione præditis: oſtende nobis quid expediat, & ſequemur: oſtende quæ ſint noxia, & ea averſabimur. Fac, tui imitatores ſimus; quemadmodum Socrates alios ſui imitatores fecit. Is erat, qui tam-

κὼς ὑποτεταχότας αὑτῷ τὴν ὄρεξιν τὴν αὑτῶν,
35 τὴν ἔκκλισιν, τὴν ὁρμὴν, τὴν ἀφορμήν. Τοῦτο
ποίησον, τοῦτο μὴ ποιήσῃς· εἰ δὲ μὴ, εἰς φυ-
λακήν σε βαλῶ. Οὐκέτι ὡς λογικῶν ἡ ἀρχὴ
36 γίνεται. Ἀλλ', ὡς ὁ Ζεὺς διέταξε, τοῦτο ποίη-
σον· ἂν δὲ μὴ ποιήσῃς, ζημιωθήσῃ, βλαβήσῃ.
ποίαν βλάβην; ἄλλην οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὸ μὴ
ποιῆσαι ἃ δεῖ· ἀπολέσεις τὸν πιστὸν, τὸν αἰδή-
μονα, τὸν κόσμιον. τούτων ἄλλας βλάβας μεί-
ζονας μὴ ζήτει.

ΚΕΦ.

tamquam hominibus imperavit, qui effecit ut illi adpetitus ſuos, averſationes, impetus ad agendum, & declinationes, ipſi ſubmitterent. Hoc facito, hoc ne facito; alioqui in carcerem te conjiciam! Sic non jam tamquam hominibus imperatur. Immo, ut Jupiter ordinavit, ita facito: ſi non feceris, mulctaberis, damnum facies. Quale damnum? Nullum aliud, niſi quod officio defueris: amittes fidem, verecundiam, modeſtiam. His alia majora damna quærere noli.

CAP.

ΚΕΦ. η΄.

Πῶς πρὸς τὰς Φαντασίας γυμναστέον.

Ὡς πρὸς τὰ ἐρωτήματα τὰ σοφιστικὰ γυ-
μναζόμεθα, οὕτω καὶ πρὸς τὰς Φαντασίας καθ᾽
ἡμέραν ἔδει γυμνάζεσθαι. προτείνουσι γὰρ ἡμῖν
καὶ αὗται ἐρωτήματα. Ὁ υἱὸς ἀπέθανε τοῦ 2
δεῖνος. Ἀπόκριναι, ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Ὁ
πατὴρ τὸν δεῖνα ἀποκληρονόμον κατέλιπε. τί
σοι δοκεῖ; Ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Καῖσαρ
αὐτὸν κατέκρινεν. Ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Ἐλυ- 3
πήθη ἐπὶ τούτοις. Προαιρετικὸν, κακόν. Γενναίως
ὑπέμεινε. Προαιρετικὸν, ἀγαθόν. Κἂν οὕτως 4
ἐθιζώμεθα, προκόψομεν. οὐδέποτε γὰρ ἄλλῳ
συγκαταθησόμεθα, ἢ οὗ Φαντασία καταληπτικὴ
γίνεται. Ὁ υἱὸς ἀπέθανε. Τί ἐγένετο; Ὁ υἱὸς 5
ἀπέθανεν. Ἄλλο οὐδέν; Οὐδέν. Τὸ πλοῖον

CAP. VIII.

Quomodo adverſus Viſa exerceri debeamus.

Quemadmodum adverſus quæſtiones ſophiſticas exercemur; ita etiam contra viſa quotidie nos exercere debemus: nam & hæc ipſa quæſtiones nobis proponunt. Illius filius obiit. Reſponde: non in hominis voluntate eſt poſitum; malum non eſt. Pater illum exhæredavit: quid tibi videtur? Involuntarium eſt; ergo non malum. Cæſar eum condemnavit. Involuntarium; non malum. Rem illam ægre tulit. Hoc in ejus arbitrio erat poſitum; malum eſt. Fortiter tulit. In voluntate hoc eſt poſitum; bonum eſt. His ſi adſueverimus; proficiemus: neque enim umquam alii rei adſentiemur, niſi ei quam ipſum viſum perſpicue renunciat. Filius obiit. Quid factum eſt? Filius obiit. Aliud nihil? Nihil. Navigium periit.

ἀπώλετο. Τί ἐγένετο; Τὸ πλοῖον ἀπώλετο. Εἰς
φυλακὴν ἀπήχθη. Τί γέγονεν; Εἰς φυλακὴν
ἀπήχθη. Τὸ δ', ὅτι κακῶς πέπραχεν, ἐξ αὐτοῦ
6 ἕκαστος προστίθησιν. Ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς ταῦτα ὁ
Ζεὺς ποιεῖ. Διὰ τί; ὅτι σε ὑπομενητικὸν ἐποί-
ησεν; ὅτι μεγαλόψυχον; ὅτι ἀφεῖλεν αὐτῶν τὸ
εἶναι κακά; ὅτι ἔξεστί σοι, πάσχοντι ταῦτα,
εὐδαιμονεῖν; ὅτι σοι τὴν θύραν ἤνοιξεν, ὅταν σοι
μὴ ποιῇ; Ἄνθρωπε, ἔξελθε, καὶ μὴ ἐγκάλει.

7 Πῶς ἔχουσι Ῥωμαῖοι πρὸς φιλοσόφους ἂν θέλῃς γνῶναι, ἄκουσον. Ἰταλικὸς, ὁ μάλιστα δοκῶν αὐτῶν φιλόσοφος εἶναι, παρόντος ποτέ μου χαλεπήνας τοῖς ἰδίοις, ὡς ἀνήκεστα πάσχων, Οὐ δύναμαι, ἔφη, φέρειν· ἀπολλυτέ με· ποιήσετέ με τοιοῦτον γενέσθαι· δείξας ἐμέ.

ΚΕΦ.

periit. Quid accidit? Navigium periit. In carcerem ductus eſt? Quid accidit? In carcerem ductus eſt. Illud autem de ſuo quisque addit, in malo eum eſſe. At non recte iſta Jupiter facit! Cur? quod te tolerantem fecit? quod magnanimum? quod providit ne quid mali illis rebus ineſſet? quod tibi, quamvis iſta patiaris, beato eſſe licet? quod tibi fores aperuit, ſi iſta non placent? Homo, exi: accuſare autem noli.

Si ſcire vis, quemadmodum Romani erga philoſophos adfecti ſint, audi. Italicus, qui inter eos in primis philoſophus habetur, aliquando me præſente ſuis iratus, ut intolerabili adfectus injuria, Ferre, inquit, nequeo: perditis me; facietis me talem, qualis iſte eſt; me demonſtrans.

CAP.

ΚΕΦ. θ'.

Πρός τινα Ῥήτορα, ἀνιόντα εἰς Ῥώμην ἐπὶ δίκῃ.

Εἰσελθόντος δέ τινος πρὸς αὐτὸν, ὃς εἰς Ῥώμην ἀνῄει δίκην ἔχων περὶ τιμῆς τῆς αὐτοῦ, πυθόμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἄνεισιν, ἐπερωτήσαντος ἐκείνου τίνα γνώμην ἔχει περὶ τοῦ πράγματος·
Εἴ μου πυνθάνῃ, τί πράξεις ἐν Ῥώμῃ, φησὶ, 2
πότερον κατορθώσεις ἢ ἀποτεύξῃ, θεώρημα πρὸς τοῦτο οὐκ ἔχω. εἰ δέ μου πυνθάνῃ πῶς πράξεις, τοῦτο εἰπεῖν· ὅτι εἰ μὲν ὀρθὰ δόγματα ἔχεις, καλῶς· εἰ δὲ φαῦλα, κακῶς. παντὶ γὰρ
αἴτιον τοῦ πράσσειν τι, δόγμα. Τί γάρ ἐστι, 3
δι' ὃ ἐπεθύμησας προστάτης χειροτονηθῆναι Κνωσίων; Τὸ δόγμα. Τί ἐστι, δι' ὃ νῦν ἀνέρχῃ εἰς Ῥώ-

CAP. IX.

Ad Rhetorem quemdam, Romam ad judicium proficiſcentem.

Cum quidam ad eum ingreſſus eſſet, Romam profecturus, ubi lis ei in judicio erat de ipſius dignitate; cognita profectionis cauſſa, illoque ſciſcitante, quid ea de re ſentiret; Si me, inquit, rogas, quid Romæ ſis effecturus, ſisne cauſſa caſurus, an victor evaſurus; quid reſpondeam non habeo. Sin illud rogas, quomodo ſis rem geſturus; illud habeo dicere: Si quidem recta decreta habes, bene: ſin prava, male. Nam unumquemque ad aliquid agendum impellit ſuum aliquod decretum. Quid enim eſt, cur Gnoſiorum præfectus deſignari cupiveras? Decretum. Quid eſt, cur nunc Romam proficiſceris? Decretum.

Ῥώμην; Τὸ δόγμα. Καὶ μετὰ χειμῶνος, καὶ
κινδύνου καὶ ἀναλωμάτων; Ἀνάγκη γάρ ἐστι.
4 Τίς σοι λέγει τοῦτο; Τὸ δόγμα. Οὐκοῦν εἰ
πάντων αἴτια τὰ δόγματα, Φαῦλα δέ τις
ἔχει δόγματα, οἷον ἂν ᾖ τὸ αἴτιον, τοιοῦτον
5 καὶ τὸ ἀποτελούμενον. Ἆρ᾽ οὖν πάντες ἔχο-
μεν ὑγιῆ δόγματα, καὶ σὺ καὶ ὁ ἀντίδικός
σου; Καὶ πῶς διαφέρεσθε; Ἀλλὰ σὺ μᾶλλον
ἢ ἐκεῖνος; Διὰ τί; Δοκεῖ σοι. Κἀκείνῳ, καὶ
6 τοῖς μαινομένοις. τοῦτο πονηρὸν κριτήριον. Ἀλ-
λὰ δεῖξόν μοι, ὅτι ἐπίσκεψίν τινα καὶ ἐπιμέ-
λειαν πεποίησαι τῶν σαυτοῦ δογμάτων. καὶ,
ὡς νῦν εἰς Ῥώμην πλεῖς ἐπὶ τῷ προστάτης
εἶναι Κνωσίων, καὶ οὐκ ἐξαρκεῖ σοι μένειν ἐν
οἴκῳ τὰς τιμὰς ἔχοντι ἃς εἶχες, ἀλλὰ μεί-
ζονός τινος ἐπιθυμεῖς καὶ ἐπιφανεστέρου· πότε
οὕτως ἔπλευσας ὑπὲρ τοῦ τὰ δόγματα ἐπισκέ-
ψασθαι τὰ σαυτοῦ, καὶ, εἴ τι φαῦλον ἔχεις,
ἐκβα-

tum. Et quidem procelloſo mari, cum periculo & ſumtibus? „Neceſſitas enim „poſtulat.“ Quis tibi dicit iſtud? Decretum. Ergo ſi omnium actionum cauſſæ decreta ſunt, prava autem aliquis decreta habet; qualis cauſſa fuerit, talis etiam erit effectus. An igitur omnes decreta habemus ſana, & tu, & adverſarius tuus? Cur ergo disceptatis? At tu magis, quam ille? Cur? Videtur tibi. Etiam illi; etiam furioſis. Prava hæc regula eſt. Age, oſtende mihi, te decreta tua diligenter conſideraſſe & curaviſſe. Et quemadmodum nunc Romam navigas, quo præfectus Gnoſiorum conſtituaris; nec tibi manere domi viſum eſt, iis honoribus contento, quos habebas, ſed majorem aliquem expetis & illuſtriorem: eodemne modo umquam navigaſti, ut decreta tua conſiderares, &, ſi quod pravum haberes, id ejiceres? Quem

ἐκβαλεῖν; Τίνι προσελήλυθας τούτου ἕνεκα; 7
ποῖον χρόνον ἐπέταξας σαυτῷ; ποίαν ἡλικίαν;
ἔπελθέ σου τοὺς χρόνους, εἰ ἐμὲ αἰσχύνῃ, αὐ-
τὸς πρὸς αὑτόν. Ὅτε παῖς ἦς, ἐξήταζες τὰ σαυ- 8
τοῦ δόγματα; οὐχὶ δ' ὡς πάντα ποιεῖς, ἐποίεις
ἃ ἐποίεις; ὅτε δὲ μειράκιον ἤδη, καὶ τῶν ῥητό-
ρων ἤκουες, καὶ αὐτὸς ἐμελέτας, τί σοι λείπειν
ἐφαντάζου; Ὅτε δὲ νεανίσκος, καὶ ἤδη ἐπολι- 9
τεύου, καὶ δίκας αὐτὸς ἔλεγες, καὶ εὐδοκίμεις,
τίς σοι ἔτι ἴσος ἐφαίνετο; ποῦ δ' ἂν ἠνέσχου
ὑπό τινος ἐξεταζόμενος, ὅτι πονηρὰ ἔχεις δόγ-
ματα; Τί οὖν σοι θέλεις εἴπω; Βοήθησόν μοι 10
εἰς τὸ πρᾶγμα. Οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτο θεωρή-
ματα. οὐδὲ σὺ, εἰ τούτου ἕνεκα ἐλήλυθας πρὸς
ἐμὲ, οὐχ ὡς πρὸς φιλόσοφον ἐλήλυθας, ἀλλ'
ὡς πρὸς λαχανοπώλην, ἀλλ' ὡς πρὸς σκυτέα.
Πρὸς τί οὖν ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι θεωρήματα; 11
Πρὸς τοῦτο, ὅ τι ἂν ἀποβῇ, τὸ ἡγεμονικὸν

 ἡμῶν

Quem hac de cauſſa conveniſti? Quod tibi tempus ſtatuiſti? quam ætatem? percurre diverſa tempora, ſi me vereris, ipſe apud te. Num, puer cum eſſes, decreta tua examinabas? nonne vero, ut nunc omnia facis, ita tunc ea faciebas quæ faciebas? Cum vero jam adoleſcens eſſes, & rhetores audires, & ipſe declamares, quid tibi deeſſe putabas? Cum vero juvenis, & jam rempublicam attigiſſes, & cauſſas ipſe ageres, & fama fruereris, quis tibi jam ſimilis videbatur? num tuliſſes quemquam decreta tua ſcrutantem, & prava arguentem? Quid ergo tibi vis dicam? Adjuva me in hoc negotio. Non habeo ad iſtam rem ulla præcepta: neque tu, ſi hac gratia me conveniſti, ut philoſophum adiiſti, ſed ut olitorem, ut cerdonem. Ad quid ergo philoſophi præcepta habent? Ad hoc, ut, quidquid evenerit, mens &

ἡμῶν κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν. Μικρόν σοι δοκεῖ τοῦτο; Οὔ· ἀλλὰ τὸ μέγιστον. Τί οὖν; ὀλίγου χρόνου χρείαν ἔχει; καὶ ἔστι, παρερχόμενον αὐτὸ λαβεῖν; Εἰ δύνασαι, λάμβανε.

12 Εἶτ' ἐρεῖς, Συνέβαλον Ἐπικτήτῳ ὡς λίθῳ, ὡς ἀνδριάντι. Εἶδες γάρ με, καὶ πλέον οὐδέν. Ἀνθρώπῳ δ' ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὁ τὰ δόγματα αὐτοῦ καταμανθάνων, καὶ ἐν τῷ μέρει
13 τὰ ἴδια δεικνύων. Κατάμαθέ μου τὰ δόγματα. δεῖξόν μοι τὰ σά. καὶ οὕτω λέγε, συμβεβληκέναι μοι. ἐλέγξωμεν ἀλλήλους· εἴ τι ἔχω κακὸν δόγμα, ἄφελε αὐτό· εἴ τι ἔχεις, θὲς εἰς τὸ μέσον. Τοῦτό ἐστι φιλοσόφῳ συμβάλλειν.
14 Οὔ· ἀλλὰ πάροδός ἐστι, καὶ, ἕως τὸ πλοῖον μισθούμεθα, δυνάμεθα καὶ Ἐπίκτητον ἰδεῖν. Ἴδωμεν τί ποτε λέγει. Εἶτ' ἐξελθὼν, Οὐδὲν ἦν ὁ Ἐπίκτητος,

& ratio noſtra naturæ convenienter ſe habeat perſeveretque. Parvumne hoc tibi videtur? Non; immo vero maximum. Quid ergo? brevene tempus ea res poſtulat? & in transcurſu capi poteſt? Si potes, cape.

Deinde dices: Congreſſus ſum cum Epicteto, tamquam cum lapide, tamquam cum ſtatua. Vidiſti enim me, prætereaque nihil. Cum homine vero ut cum homine congreditur, qui decreta illius perveſtigat, viciſſimque ſua demonſtrat. Cognoſce decreta mea; oſtende mihi tua: tum dicito, te mecum eſſe congreſſum. Alter alterum arguamus: ſi quod habeo pravum dogma, eripe illud: ſi quod habes, adfer in medium. Hoc eſt cum philoſopho congredi. Non, ſed transcurſus hic eſt, &, dum navem conducamus, Epictetum etiam videre poſſumus. Videamus quidnam dicat? Deinde egreſſus, Nihil (inquis) erat Epictetus:

κτητος, ἐσολοίκιζεν, ἐβαρβάριζε. Τίνος γὰρ ἄλλου
κριταὶ εἰσέρχεσθε; Ἀλλ᾽ ἂν πρὸς τούτοις, φησὶν, 15
ὦ, ἀγρὸν οὐχ ἕξω, ὡς οὐδὲ σύ· ποτήρια ἀργυρᾶ
οὐχ ἕξω, ὡς οὐδὲ σύ· κτήνη καλὰ, ὡς οὐδὲ σύ.
Πρὸς ταῦτα ἴσως ἀρκεῖ ἐκεῖνο εἰπεῖν, ὅτι, Ἀλλὰ 16
χρείαν αὐτῶν οὐκ ἔχω· σὺ δ᾽, ἂν πολλὰ κτήσῃ,
ἄλλων χρείαν ἔχεις· θέλεις, οὐ θέλεις, πτωχό-
τερός μου εἶ. Τίνος οὖν ἔχω χρείαν; Τοῦ σοὶ μὴ 17
παρόντος· τοῦ εὐσταθεῖν, τοῦ κατὰ φύσιν ἔχειν
τὴν διάνοιαν, τοῦ μὴ ταράσσεσθαι. Πάτρων, οὐ 18
πάτρων, τί μοι μέλει; σοὶ μέλει. Πλουσιώτε-
ρός σου εἰμί· οὐκ ἀγωνιῶ τί φρονήσει περὶ ἐμοῦ
ὁ Καῖσαρ· οὐδένα κολακεύω τούτου ἕνεκα. ταῦ-
τα ἔχω ἀντὶ τῶν ἀργυρωμάτων, ἀντὶ τῶν χρυ-
σωμάτων. σὺ χρυσᾶ σκεύη· ὀστράκινον τὸν λό-
γον, τὰ δόγματα, τὰς συγκαταθέσεις, τὰς ὁρ-
μὰς, τὰς ὀρέξεις. Ὅταν δὲ ταῦτα ἔχω κατὰ 19
φύσιν,

tus: ſolœce ac barbare loquebatur. Cujus enim alterius rei judices adeſtis? At ſi iſtis rebus, inquit, operam dabo; agrum non habebo, ſicut nec tu; neque argentea pocula, ſicut nec tu; neque jumenta pulcra, ſicut nec tu. Ad iſta fortaſſis illud dicere ſatis eſt: Ego iſtis non egeo. Tu, cum multa paraveris, aliis indiges: velis, nolis, pauperior me es. Quo ergo egeo? Eo quo tu cares: conſtantia, animi conſenſione cum natura, vacuitate perturbationum. Sive patronus ſit, ſive non ſit, quid ego id curo? tu curas. Ditior ego ſum te: non ſolicitus ſum quid de me ſentiat Cæſar; ea de cauſſa nemini adulor. Hæc ego habeo pro tuis argenteis & aureis vaſis. Tibi aurea vaſa ſunt: ſed fictilis ratio, fictilia decreta, adſenſiones, impetus, adpetitiones. Hæc ſi habuero naturæ conſentanea, cur ratiocinandi arti non dem

φύσιν, διὰ τί μὴ φιλοτεχνήσω καὶ περὶ τὸν λό-
γον; εὐσχολῶ γάρ· οὐ περισπᾶταί μου ἡ διάνοια.
Τί ποιήσω, μὴ περισπώμενος; τούτου τί ἀνθρω-
20 πικώτερον ἔχω; Ὑμεῖς, ὅταν μηδὲν ἔχητε, τα-
ράσσεσθε, εἰς θέατρον εἰσέρχεσθε, ἢ ἀλύετε·
διὰ τί ὁ φιλόσοφος μὴ ἐξεργάσηται τὸν αὑτοῦ
21 λόγον; Σὺ κρυστάλλινα, ἐγὼ τὰ τοῦ ψευδομέ-
νου· σὺ μούῤῥινα, ἐγὼ τὰ τοῦ ἀποφάσκοντος. Σοὶ
πάντα μικρὰ φαίνεται ἃ ἔχεις, ἐμοὶ τὰ ἐμὰ
πάντα μεγάλα. ἀπλήρωτός σου ἐστὶν ἡ ἐπιθυ-
22 μία, ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. Τοῖς εἰς στενόβρογχον
κεράμιον καθιεῖσι τὴν χεῖρα, καὶ ἐκφέρουσιν ἰσχα-
δοκάρυα, τοῦτο συμβαίνει, ἂν πληρώσῃ τὴν χεῖ-
ρα, ἐξενεγκεῖν οὐ δύναται, εἶτα κλάει. Ἄφες
ὀλίγα ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐξοίσεις. Καὶ σὺ ἄφες τὴν
ὄρεξιν· μὴ πολλῶν ἐπιθύμει, καὶ οἴσεις.

ΚΕΦ.

dem operam? Eſt enim otium: animus meus aliis occupationibus non diſtrahitur. Quid agam in hac tranquillitate? homine quid dignius, quam hoc, habeo? Vos, cum nihil negotii habetis, perturbati eſtis, theatrum ingredimini, aut temere oberratis: quidni philoſophus expoliendæ rationi ſuæ daret operam? Tu cryſtallina vaſa tractas; ego Mentientem ſyllogiſmum: tu murrhina; ego Inficiantem. Tibi omnia videntur parva quæ habes; mihi mea omnia magna: inexplebilis eſt tua cupiditas; mea expleta eſt. Pueris manum in vas anguſti oris inferentibus, ficus miſtas nucibus eximentibus, accidit hoc, ut manum plenam extrahere non poſſint, deinde plorant. Omitte paucas ex iis, & extrahes. Tu quoque omitte adpetitionem: noli multa deſiderare, & conſequeris.

CAP.

ΚΕΦ. ι'.

Πῶς δεῖ φέρειν τὰς Νόσους.

Ἑκάστου δόγματος ὅταν ἡ χρεία παρῇ, πρόχειρον αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐπ᾽ ἀρίστῳ, τὰ περὶ ἀρίστου· ἐν βαλανείῳ, τὰ τοῦ βαλανείου· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ περὶ τῆς κοίτης.

> Μήδ᾽ ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ᾽ ὄμμασι προσδέξασθαι, 2
> πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων λογίσασθαι ἕκαστα·
> Πῇ παρέβην; τί δ᾽ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; 3
> Ἀρξάμενος δ᾽ ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι· καὶ μετέπειτα,
> δειλὰ μὲν ἐκπρήξας, ἐπιπλήσσεο· χρηστὰ δὲ, τέρπου.

Καὶ

CAP. X.

Quo pacto ferendi ſint Morbi.

Quodlibet decretum, cum opus eo fuerit, in promtu eſt habendum: quod ad prandium pertinet, in prandio; quod ad balneum, in balneo; quod ad lectum, in lecto:

> *Neque ſomnum languentibus oculis admiſeris,*
> *Priusquam diurnorum operum ſingula animo obieris:*
> *Quo tranſilii? quid vero feci? quid mihi, cum oportuit, non peractum eſt?*
> *Exorſus autem a primo percenſe: & deinde*
> *Turpibus quidem perpetratis, increpa te; bonis vero delectare.*

Hi

4 Καὶ τούτους τοὺς στίχους κατέχειν χρηστικῶς,
οὐχ ἵνα δι᾽ αὐτῶν ἀναφωνῶμεν, ὡς διὰ τοῦ
5 Παιὰν Ἄπολλον. Πάλιν ἐν πυρετῷ, τὰ πρὸς
τοῦτο· μὴ, ἂν πυρέξωμεν, ἀφιέναι πάντα,
καὶ ἐπιλανθάνεσθαι. Ἂν ἐγὼ ἔτι φιλοσοφήσω,
ὃ θέλει γινέσθω. ποῦ ποτ᾽ ἀπελθόντα, τοῦ
σωματίου ἐπιμελεῖσθαι, εἴ τε καὶ πυρετὸς οὐκ
6 ἔρχεται. Τὸ δὲ φιλοσοφῆσαι τί ἐστιν; Οὐχὶ
παρασκευάσασθαι πρὸς τὰ συμβαίνοντα; Οὐ
παρακολουθεῖς οὖν, ὅτι τοιοῦτόν τι λέγεις; ἂν
ἔτι ἐγὼ παρασκευάσωμαι πρὸς τὸ πρᾴως φέ-
ρειν τὰ συμβαίνοντα, ὃ θέλει γινέσθω. οἷον
εἴ τις, πληγὰς λαβὼν, ἀποσταίη τοῦ παγ-
7 κρατιάζειν. Ἀλλ᾽ ἐκεῖ μὲν ἔξεστι καταλῦσαι,
καὶ μὴ δαίρεσθαι. Ἐνθάδε δ᾽ ἂν καταλύ-
σωμεν φιλοσοφοῦντες, τί ὄφελος; Τί οὖν δεῖ
λέγειν αὐτὸν ἐφ᾽ ἑκάστου τῶν τραχέων; Ὅτι
ἕνεκα

Hi verſus ita ſunt tenendi, ut adcommodentur ad uſum; non ut in exclamando iis utamur, veluti cum dicimus, Pæan Apollo! In febri in promtu ſint, quæ eo pertinent: non autem, cum febricitamus, omittenda & obliviſcenda omnia. „Quod ſi ego „poſthac philoſophatus fu„ero, quidvis mihi acci„dat! Quocumqe tandem „abeundo cura gerenda eſt „corporis, ne febris obre„pat.“ Quid vero eſt philoſophari? Annon, parare ſe ad omnem eventum? Non igitur intelligis, perinde eſſe ac ſi dicas: Si adhuc poſthac me exercuero ad ferendos æquo animo caſus humanos, quidvis fiat! Perinde ac ſi quis, quoniam plagas accepit, a pancratii certamine deſiſtat. Verum illic quidem deſiſtere licet, & effugere verbera. Hic vero, a philoſophia ſi deſciverimus, quæ erit utilitas? Quid ergo in qualibet aſpera re dicendum eſt? Hujus rei cauſſa exercitabar; ad hoc

certa-

ἕνεκα τούτου ἐγυμναζόμην, ἐπὶ τοῦτο ἤσκουν. Ὁ 8
Θεός σοι λέγει, Δός μοι ἀπόδειξιν, εἰ νομίμως
ἤθλησας, εἰ ἔφαγες ὅσα δεῖ, εἰ ἐγυμνάσθης,
εἰ τοῦ ἀλείπτου ἤκουσας. Εἶτ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ
ἔργου καταμαλακίζῃ; Νῦν τοῦ πυρέττειν καιρός
ἐστι. τοῦτο καλῶς γινέσθω· τοῦ διψᾷν, δίψα
καλῶς· τοῦ πεινᾷν, πείνα καλῶς. Οὐκ ἔστιν 9
ἐπὶ σοί; τίς σε κωλύσει; Ἀλλὰ πιεῖν μὲν κω-
λύσει ὁ ἰατρός· καλῶς δὲ διψᾷν, οὐ δύναται.
καὶ φαγεῖν μὲν κωλύσει· πεινᾷν δὲ καλῶς, οὐ
δύναται.

Ἀλλ' οὐ φιλολογῶ. Τίνος δ' ἕνεκα φιλολο- 10
γεῖς; Ἀνδράποδον, οὐχ ἵνα εὐροῇς; οὐχ ἵνα εὐ-
σταθῇς; οὐχ ἵνα κατὰ φύσιν ἔχῃς καὶ διεξά-
γῃς; Τί κωλύει πυρέσσοντα κατὰ φύσιν ἔχειν 11
τὸ ἡγεμονικόν; Ἐνθάδ' ὁ ἔλεγχος τοῦ πράγμα-
τος, ἡ δοκιμασία τοῦ φιλοσοφοῦντος. Μέρος γάρ
ἐστι

certamen me parabam. Deus demonſtrare te jubet, an legitime operam dederis athleticae, an ederis quantum oportuit, an exercitatus ſis, an aliptæ auſcultaveris. Deinde, in ipſo certaminis articulo mollem te præbes? Nunc febricitandi tempus eſt; hoc recte fiat: ſitiendi; recte ſiti: eſuriendi; recte eſuri. Annon id penes te eſt? Quis te prohibuerit? Ne bibas, prohibebit te medicus; ne autem recte ſitias, prohibere non poteſt: ne edas, te prohibebit; ne autem recte eſurias, prohibere non poteſt.

At philoſophorum ſermonibus non poſſum vacare. Qua vero de cauſſa eis vacas? mancipium; nonne ut vitam beatam, ut animi tranquillitatem tibi pares? nonne ut naturæ convenienter te habeas vivasque. Quid autem obſtat, quo minus febricitans mentem tuam ſerves naturæ convenienter ſe habentem? Hîc arguitur res: hîc philoſophus exploratur. Febris

ἐστι καὶ τοῦτο τοῦ βίου, ὡς περίπατος, ὡς
12 πλοῦς, ὡς ὁδοιπορία, οὕτω καὶ πυρετός. Μή
τι περιπατῶν ἀναγινώσκεις; Οὔ. Οὕτως οὐδὲ
πυρέσσων. Ἀλλ᾽ ἂν καλῶς περιπατῇς, ἔχεις
τὸ τοῦ περιπατοῦντος. ἂν καλῶς πυρέξῃς,
13 ἔχεις τὸ τοῦ πυρέσσοντος. Τί ἐστι καλῶς πυ-
ρέσσειν; Μὴ Θεὸν μέμψασθαι, μὴ ἄνθρωπον·
μὴ θλιβῆναι ὑπὸ τῶν γινομένων, εὖ καὶ καλῶς
προσδέχεσθαι τὸν θάνατον, ποιεῖν τὰ πρασ-
σόμενα· ὅταν ὁ ἰατρὸς εἰσέρχηται, μὴ φοβεῖ-
σθαι τί εἴπῃ· μηδ᾽, ἂν εἴπῃ, κομψῶς ἔχεις,
ὑπερχαίρειν. τί γάρ σοι ἀγαθὸν εἶπεν; ὅτε
14 γὰρ ὑγίαινες, τί σοι ἦν ἀγαθόν; Μηδ᾽, ἂν
εἴπῃ, κακῶς ἔχεις, ἀθυμεῖν. τί γάρ ἐστι τὸ
κακῶς ἔχειν; ἐγγίζειν τῷ διαλυθῆναι τὴν ψυ-
χὴν ἀπὸ τοῦ σώματος; Τί οὖν δεινόν ἐστιν;
ἐὰν νῦν μὴ ἐγγίσῃς, ὕστερον οὐκ ἐγγιεῖς; ἀλλὰ
ὁ

bris enim, ut deambulatio, ut navigatio, ut iter, pars quædam vitæ eſt. Num inter deambulandum legis? Non. Sic neque in febri. Sed cum bene deambulas, id tenes quod deambulantis eſt: cum bene febricitas; id quod febricitantis eſt, tenes. Quid eſt bene febricitare? Non Deum culpare, non hominem: non excruciari iis quæ accidunt, recte & pulcre exſpectare mortem, agere quæ agenda ſunt; cum intrat medicus, non timere quid dicturus ſit, nec exſultare lætitia, ſi te commode habere dixerit. Quid enim boni tibi dixit? Nam quando valebas, quid tibi erat bonum? Nec, ſi te male habere dixerit, animo dejici. Quid enim eſt male habere? Adpropinquare animi ſegregationi a corpore. Quid ergo in eo mali eſt? ſi nunc non adpropinquaveris, poſt non adpropinquabis? At nimirum mundus, te mortuo corruet! Quid ergo adula-

ὁ κόσμος μέλλει ἀνατρέπεσθαι, σοῦ ἀποθανόντος;
Τί οὖν κολακεύεις τὸν ἰατρόν; Τί λέγεις, Ἐὰν σὺ 15
θέλῃς, κύριε, καλῶς ἕξω. Τί παρέχεις αὐτῷ
ἀφορμὴν τοῦ ἐπᾶραι ὀφρύν; Οὐχὶ δὲ τὴν αὐτοῦ
ἀξίαν αὐτῷ ἀποδίδως, ὡς σκυτεῖ περὶ τὸν πόδα,
ὡς τέκτονι περὶ τὴν οἰκίαν, οὕτω καὶ τῷ ἰατρῷ
περὶ τὸ σωμάτιον, τὸ οὐκ ἐμὸν, τὸ φύσει νε-
κρόν; Τούτων ὁ καιρός ἐστι τῷ πυρέσσοντι· ἂν
ταῦτα ἐκπληρώσῃ, ἔχει τὰ αὐτοῦ. Οὐ γάρ 16
ἐστιν ἔργον τοῦ φιλοσόφου, ταῦτα τὰ ἐκτὸς τηρεῖν,
οὔτε τὸ οἰνάριον, οὔτε τὸ ἐλάδιον, οὔτε τὸ σω-
μάτιον, ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἡγεμονικόν. Τὰ δ' ἔξω,
πῶς; Μέχρι τοῦ μὴ ἀλογίστως κατὰ ταῦτα
ἀναστρέφεσθαι. Ποῦ οὖν ἔτι καιρὸς τοῦ φοβεῖσθαι; 17
ποῦ οὖν ἔτι καιρὸς ὀργῆς; ποῦ φόβου περὶ τῶν
ἀλλοτρίων, περὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων; Δύο γὰρ 18
ταῦτα πρόχειρα ἔχειν δεῖ· ὅτι ἔξω τῆς προαιρέ-
σεως

adularis medico? Quid dicis: Si tu voles, domine, bene habebo? Quid ei occaſionem præbes tollendi ſupercilii? Quin potius, ut ſutorem, quod ad pedem; ut fabrum, quod ad ædes; ſic medicum quoque, quod ad corpuſculum adtinet, quod meum non eſt, quod naturâ eſt mortuum, non pluris facis quam pro merito? Hæc ſunt quæ tempus poſtulat febricitantis: hæc ille ſi præſtiterit, habet quod ſuum eſt. Neque enim philoſophi munus eſt, externa iſta conſervare, ſive vinum, ſive oleum, ſive corpuſculum; ſed ſuam mentem rationemque. Externa vero quomodo? Eatenus hæc tuenda ſunt, ne præter rationem circa ea verſemur. Quæ cum ita ſint, quæ porro cauſſa eſt timoris? quæ cauſſa iracundiæ? quæ ſolicitudinis de alienis? de nullius pretii rebus? Hæc enim duo in promtu eſſe debent: præ-

σεως οὐδέν ἐστιν οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν· καὶ,
ὅτι οὐ δεῖ προηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ'
19 ἐπακολουθεῖν. Οὐκ ἔδει οὕτω μοι προσενεχθῆ-
ναι τὸν ἀδελφόν. Οὔ· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκεῖνος
ὄψεται. ἐγὼ δ', ὡς ἂν προσενεχθῇ αὐτὸς, ὡς
20 δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκεῖνον. τοῦτο γὰρ ἐμόν
ἐστιν, ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλῦσαι
δύναται, ἐκεῖνο κωλύεται.

ΚΕΦ. ια'.

Σποράδην τινά.

Εἰσί τινες ὡς ἐκ νόμου διατεταγμέναι κολά-
2 σεις τοῖς ἀπειθοῦσι τῇ θείᾳ διοικήσει. Ὃς ἂν
ἄλλο τι ἡγήσεται ἀγαθὸν παρὰ τὰ προαιρε-
τικὰ, φθονείτω, ἐπιθυμείτω, κολακευέτω, ταρασ-
σέσθω· ὃς ἂν ἄλλο κακὸν, λυπείσθω, πενθείτω,
θρηνεί-

præter voluntatem, nihil vel bonum eſſe, vel malum; &, non præeundum eſſe rebus, ſed ſequendas eſſe res. Non ita me tractare debuit frater! Non: verum hoc quidem illi curæ erit; ego vero, utcunque ille me tractarit, cum eo ſic agam ut officium poſtulat. Hoc enim meum eſt, illud alienum: hoc prohibere nemo poteſt, illud prohibetur.

CAP. XI.

Miſcellanea quædam.

Sunt quædam pœnæ, quaſi lege conſtitutæ iis qui divinæ gubernationi refragantur. Qui aliud quidpiam præter voluntaria bonum judicarit; is invideat, concupiſcat, adulетur, perturbetur: qui aliud malum

θρηνείτω, δυστυχείτω. Καὶ ὅμως, οὕτω πικρῶς 3
κολαζόμενοι, ἀποστῆναι οὐ δυνάμεθα.

ΜΕ´ΜΝΗΣΟ, τί λέγει ὁ ποιητὴς περὶ 4
τοῦ ξένου,

> Ξεῖν᾽, οὔ μοι θέμις ἔστ᾽, οὐδ᾽ εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι.

Τοῦτο οὖν καὶ ἐπὶ πατρὸς πρόχειρον ἔχειν· Οὔ 5
μοι θέμις ἔστ᾽, οὐδ᾽ εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι, πα-
τέρ᾽ ἀτιμῆσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες τοῦ
Πατρῴου. Καὶ ἐπ᾽ ἀδελφῷ· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν 6
ἅπαντες τοῦ Ὁμογνίου. Καὶ οὕτω κατὰ τὰς ἄλ-
λας σχέσεις εὑρήσομεν ἐπόπτην τὸν Δία.

malum judicarit; is doleat, lugeat, ejulet, ſit infelix. Quamvis autem tam acerbe mulctemur, deſiſtere tamen non poſſumus.

MEMENTO quid Poëta de hoſpite dicat,

> *Hoſpes, hoc mihi non fas eſt, ne ſi te pejor quidem venerit.*

Idem etiam de patre in promtu ſit: Mihi fas non fuerit, etiamſi pejor te venerit, patrem indigne tractare: omnes enim ſunt a Jove, patrum præſide. Et de fratre: omnes enim a Jove ſunt, fratrum præſide. Eodemque modo Jovem aliarum quoque neceſſitudinum inſpectorem inveniemus.

ΚΕΦ. ιβʹ.

Περὶ Ἀσκήσεως.

Τὰς ἀσκήσεις οὐ δεῖ διὰ τῶν παρὰ φύσιν καὶ
παραδόξων ποιεῖσθαι· ἐπεί τοι τῶν θαυματο-
ποιῶν οὐδὲν διοίσομεν, οἱ λέγοντες φιλοσοφεῖν.
2 Δύσκολον γάρ ἐστι καὶ τὸ ἐπὶ σχοινίου περιπα-
τεῖν· καὶ οὐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίν-
δυνον. τούτου ἕνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾷν, ἐπὶ
σχοινίου περιπατεῖν, ἢ φοίνικα ἱστάνειν, ἢ ἀν-
3 δριάντας περιλαμβάνειν; οὐδαμῶς. οὐκ ἔστι τὸ
δύσκολον πᾶν καὶ ἐπικίνδυνον, ἐπιτήδειον πρὸς
ἄσκησιν· ἀλλὰ τὸ πρόσφορον τῷ προκειμένῳ
4 ἐκπονηθῆναι. Τί δ' ἐστὶ τὸ προκείμενον ἐκπονηθῆ-
ναι; Ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει ἀκωλύτως ἀναστρέφε-
σθαι. Τοῦτο δὲ τί ἐστι; Μήτε ὀρεγόμενον
ἀποτυγ-

CAP. XII.

De Exercitatione.

Exercitationes neque contra naturam, neque in rebus mirabilibus inſtitui debent: alioqui nihil inter præſtigiatores & nos, qui philoſophi perhiberi volumus, intererit. Eſt enim etiam in fune ambulare difficile: nec difficile tantum, ſed etiam periculoſum. Eane de cauſſa nobis etiam meditandum eſt, quemadmodum in fune ambulemus, aut palmam erigamus, ſtatuasve amplectamur? Nequaquam: neque enim omnia difficilia & periculoſa, exercitationi quoque apta ſunt: ſed ea quæ conducunt ad id quod eſt nobis ad elaborandum propoſitum. Quid vero eſt quod ad elaborandum nobis eſt propoſitum? Ut adpetitione & averſatione citra impedimentum utamur. Hoc vero quid eſt? Ut nec eo, quod adpetimus, fruſtremur; nec in id, quod averſamur, incidamus.

ἀποτυγχάνειν, μήτ' ἐκκλίνοντα περιπίπτειν. Πρὸς τοῦτο οὖν καὶ τὴν ἄσκησιν ῥέπειν δεῖ. Ἐπεὶ γὰρ 5
οὐκ ἔστιν ἀναπότευκτον σχεῖν τὴν ὄρεξιν, καὶ τὴν ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ἄνευ μεγάλης καὶ συνεχοῦς ἀσκήσεως· ἴσθι, ὅτι, ἐὰν ἔξω ἐάσῃς ἀποστρέφεσθαι αὐτὴν ἐπὶ τὰ ἀπροαίρετα, οὔτε τὴν ὄρεξιν ἐπιτευκτικὴν ἕξεις, οὔτε τὴν ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον. Καὶ ἐπεὶ τὸ ἔθος ἰσχυρὸν προηγεῖται, 6
πρὸς μόνα ταῦτα εἰθισμένων ἡμῶν χρῆσθαι ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει· δεῖ τῷ ἔθει τούτῳ ἐναντίον ἔθος ἀντιθεῖναι, καὶ ὅπου ὁ πολὺς ὄλισθος τῶν φαντασιῶν, ἐκεῖ ἀντιτιθέναι τὸ ἀσκητικόν.

Ἑτεροκλινῶς ἔχω πρὸς ἡδονήν· ἀνατοιχήσω 7
ἐπὶ τὸ ἐναντίον ὑπὲρ τὸ μέτρον, τῆς ἀσκήσεως ἕνεκα. Ἐκκλιτικῶς ἔχω πόνου· τρίψω μου καὶ γυμνάσω πρὸς τοῦτο τὰς φαντασίας, ὑπὲρ τοῦ ἀποστῆ-

cidamus. Huc igitur etiam exercitatio tendere debet. Cum enim fieri non poſſit, ut vel adpetitio non fruſtretur, vel averſatio non implicetur, ſine magna & continenti exercitatione; ſcito, ſi eam extrorſum averti paſſus fueris ad ea quæ noſtri arbitrii non ſunt, neque adpetitionem voti compotem, neque averſationem expertem calamitatis te eſſe habiturum. Et quia præcipua vis eſt conſuetudinis inveteratæ, cum adpetitione & averſatione adverſus iſta ſola adſueverimus uti, iſti conſuetudini contraria conſuetudo eſt opponenda, &, ubi viſorum lapſus maxime in proclivi eſt, ibi exercitatio maxime opponenda.

Sum ad voluptatem propenſior: in partem contrariam ultra modum exercitationis cauſſa inclinabo. Abhorreo a labore: teram & exercebo ad hoc viſa mea, ut averſatio a talibus omni-

ἀποστῆναι τὴν ἔκκλισιν ἀπὸ παντὸς τοῦ τοιού-
8 του. Τίς γάρ ἐστιν ἀσκητής; Ὁ μελετῶν ὀρέ-
ξει μὲν μὴ χρῆσθαι, ἐκκλίσει δὲ πρὸς μόνα
τὰ προαιρετικὰ χρῆσθαι, καὶ μελετῶν μᾶλλον
ἐν τοῖς δυσκαταπονήτοις. Καθ' ὃ καὶ ἄλλῳ πρὸς
9 ἄλλα μᾶλλον ἀσκητέον. Τί οὖν ὧδε ποιεῖ τὸ
φοίνικα στῆσαι, ἢ τὸ στέγην δερματίνην καὶ ὅλ-
10 μον καὶ ὕπερον περιφέρειν; Ἄνθρωπε, ἄσκησον,
εἰ γοργὸς εἶ, λοιδορούμενος ἀνέχεσθαι, ἀτιμα-
σθεὶς μὴ ἀχθεσθῆναι. εἶθ' οὕτω προβήσῃ, ἵνα,
κἂν πλήξῃ σέ τις, εἴπῃς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν, ὅτι,
11 Δόξον ἀνδριάντα περιειληφέναι. εἶτα καὶ οἰνα-
ρίῳ κομψῶς χρῆσθαι, μὴ εἰς τὸ πολὺ πίνειν,
(καὶ γὰρ περὶ τοῦτο ἐπαρίστεροι ἀσκηταί εἰσιν,)
ἀλλὰ πρῶτον εἰς τὸ ἀποσχέσθαι, καὶ κορασιδίου
ἀπέχεσθαι, καὶ πλακουνταρίου. εἶτά ποτε ὑπὲρ
δοκιμασίας, εἰ ἄρα, καθήσεις εὐκαίρως αὐτὸς
σαυτὸν,

omnibus recedat. Quis enim ſeſe exercet? Is qui in eo elaborat, ut adpetitione non utatur, averſatione vero ad ea ſola, quæ noſtri ſunt arbitrii; quique in iis magis elaborat, quæ difficilius ſuperantur. Quo fit etiam, ut alii adverſus alia magis exercere ſeſe neceſſe habeant. Quid ergo ad hanc rem facit, palmam erigere, aut tabernaculum pelliceum & mortarium ac piſtillum circumferre? Homo, ſi ſis irritabilis, exerce te, ut convicia toleres, ut contumelia adfectus non doleas. Sic deinde eo progredieris, ut, ſi quis etiam te verberarit, ipſe tibi dicas, Finge te ſtatuam eſſe amplexum. Deinde te exerce, ut vino etiam ſcite utaris; non ad ingurgitandum, (ſunt enim qui in hoc perperam ſeſe exerceant;) ſed primum, ut vino abſtineas, & ut puellula abſtineas, & placentula. Deinde aliquando explorandi tui cauſſa, ſi ita res tulerit, opportuno tempore in certamen aliquod

σαυτὸν, ὑπὲρ τοῦ γνῶναι εἰ ὁμοίως ἡττῶσί σε
αἱ φαντασίαι. Τὰ πρῶτα δὲ φεῦγε μακρὰν ἀπὸ 12
τῶν ἰσχυροτέρων. ἄνισος ἡ μάχη κορασιδίῳ κομ-
ψῷ πρὸς νέον, ἀρχόμενον φιλοσοφεῖν· χύτρα,
φασὶ, καὶ πέτρα οὐ συμφωνεῖ.

Μετὰ τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν ἔκκλισιν, δεύτερος 13
τόπος ὁ περὶ τὴν ὁρμὴν καὶ ἀφορμήν· ἵν' εὐπει-
θὴς τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ παρὰ καιρὸν, μὴ παρὰ
τόπον, μὴ παρὰ ἄλλην τινὰ τοιαύτην ἀσυμμε-
τρίαν. Τρίτος, ὁ περὶ τὰς συγκαταθέσεις, ὁ 14
πρὸς τὰ πιθανὰ καὶ ἑλκυστικά. Ὡς γὰρ ὁ 15
Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν· οὔ-
τως ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ παραδέχεσθαι,
ἀλλὰ λέγειν, Ἔκδεξαι, ἄφες ἴδω τίς εἶ, καὶ
πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακες, Δεῖξόν μοι τὰ
συνθήματα. Ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμ-
βολον, ὃ δεῖ τὴν παραδεχθησομένην ἔχειν φαν-

 τασίαν;

quod deſcendes, quo cognoſcas, an æque te (*ut olim*) viſa vincant. Principio autem procul fuge a fortioribus. Iniqua pugna eſt eleganti puellæ adverſus adoleſcentem qui nuper philoſophari cœpit: olla, quod aiunt, & ſaxum non concinunt.

Poſt adpetitionem & averſationem, alter locus eſt, de Impetu ad actionem capiendo, vel retinendo; ut obtemperes rationi, ne quid alieno tempore, ne quid alieno loco facias, neve per aliam hujusmodi pecces incongruentiam. Tertius locus Adſenſionum eſt; pertinens ad probabilia & adlicientia. Ut enim Socrates vitam, in quam non inquiritur, vivendam eſſe negabat; ita nec viſum ullum inexploratum eſt admittendum; ſed dicendum: Exſpecta, ſine videam qui ſis, & unde venias; quemadmodum excubitores, Oſtende mihi teſſeras. Habesne teſſeram a natura datam, quam adferre debet viſum omne,

16 τασίαν; Καὶ λοιπὸν, ὅσα τῷ σώματι προσά-
γεται ὑπὸ τῶν γυμναζόντων αὐτὸ, ἂν μὲν ὧδέ
που ῥέπῃ, πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν, εἴη ἂν
καὶ αὐτὰ ἀσκητικά· ἂν δὲ πρὸς ἐπίδειξιν, ἔξω
νενευκότος ἐστὶ, καὶ ἄλλο τι θηρωμένου, καὶ
θεατὰς ζητοῦντος τοὺς ἐροῦντας, Ὦ μεγάλου
17 ἀνθρώπου! Διὰ τοῦτο καλῶς ὁ Ἀπολλώνιος
ἔλεγεν, ὅτι, Ὅταν θέλῃς σαυτῷ ἀσκῆσαι, δι-
ψῶν ποτε καύματος, ἐφέλκυσαι βρόγχον ψυ-
χροῦ, καὶ ἔκπτυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς.

ΚΕΦ. ιγʹ.

Τί ἐστιν Ἐρημία, καὶ ποῖος Ἔρημος.

Ἐρημία ἐστὶ, κατάστασίς τις ἀβοηθήτου. Οὐ γὰρ ὁ μόνος ὢν, εὐθὺς καὶ ἔρημος· ὥσπερ οὐδ᾽

ne, quod admittendum ſit. Denique, quæ corpori ab iis, qui id exercent, adhibentur, ſiquidem huc quodammodo ſpectant, nempe ad adpetitionem & averſationem, pertinebunt & ipſa ad exercitationem: ſin ad oſtentationem ſolam ſpectant, ſunt ejus qui extrorſum prominet, & aliud quid venatur, & ſpectatores quærit, dicturos, O magnum hominem! Quapropter recte dictum eſt ab Apollonio, ſi quis ſe ſua cauſſa velit exercere, ut in æſtu, frigidæ hauſtum attrahat ore, tacitusque exſpuat.

CAP. XIII.

Qui ſit ſtatus deſertus, & qui ſit Deſertus.

Status deſertus eſt ejus, qui auxilio deſtituitur. Non enim qui ſolus eſt, idem etiam deſertus eſt; quem-

οὐδ' ὁ ἐν πολλοῖς ὢν, οὐκ ἔρημος. Ὅταν γοῦν 2
ἀπολέσωμεν ἢ ἀδελφὸν, ἢ υἱὸν, ἢ φίλον ᾧ προσ-
ανεπαυόμεθα, λέγομεν ἀπολελεῖφθαι ἔρημοι, πολ-
λάκις ἐν Ῥώμῃ ὄντες, τοσούτου ὄχλου ἡμῖν ἀπαν-
τῶντος, καὶ τοσούτων συνοικούντων, ἔσθ' ὅτε
πλῆθος δούλων ἔχοντες. Θέλει γὰρ ὁ ἔρημος, 3
κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἀβοήθητός τις εἶναι, καὶ ἐκκεί-
μενος τοῖς βλάπτειν βουλομένοις. Διὰ τοῦτο, ὅταν
ὁδεύωμεν, τότε μάλιστα ἐρήμους λέγομεν ἑαυτοὺς
ὅταν εἰς λῃστὰς ἐμπέσωμεν. οὐ γὰρ ἀνθρώπου
ὄψις ἐξαιρεῖται ἐρημίας, ἀλλὰ πιστοῦ καὶ αἰδήμο-
νος, καὶ ὠφελίμου. Ἐπεὶ εἰ τὸ μόνον εἶναι ἀρκεῖ 4
πρὸς τὸ ἔρημον εἶναι, λέγε ὅτι καὶ ὁ Ζεὺς ἐν τῇ
ἐκπυρώσει ἔρημός ἐστι, καὶ κατακλαίει αὐτὸς ἑαυ-
τοῦ· Τάλας ἐγὼ, οὔτε τὴν Ἥραν ἔχω, οὔτε τὴν
Ἀθηνᾶν, οὔτε τὸν Ἀπόλλωνα, οὔτε ὅλως ἢ
ἀδελ-

quemadmodum nec is, qui inter multos verſatur, idcirco non deſertus. Itaque fit ſæpe, cum vel fratrem amiſimus, vel filium, vel amicum, quo confidebamus, ut deſertos nos eſſe queramur; licet Romæ agentes, tanta turba nobis occurrente, in tantaque hominum frequentia habitantes, interdum etiam famulorum multitudine ſtipati. Deſertus enim is eſſe intelligitur, qui auxilio deſtituitur, & obnoxius eis eſt qui lædere volunt. Quapropter, cum iter facimus, tum nos maxime deſertos dicimus, cum in latrones inciderimus: neque enim conſpectus hominis ſolitudine liberat; ſed fidelis, verecundi & utilis hominis conſpectus. Nam ſi ſolitudo ſatis ad id eſt, ut ſis deſertus; dicendum erit, Jovem etiam in conflagratione mundi deſertum eſſe, & apud ſe ipſum lamentari: Me miſerum! neque Junonem habeo, neque Minervam, neque Apollinem, denique neque fratrem,

5 ἀδελφὸν, ἢ υἱὸν, ἢ ἔγγονον, ἢ συγγενῆ. Ταῦτα
καὶ λέγουσι τινες ὅτι ποιεῖ μόνος ἐν τῇ ἐκπυρώ-
σει. οὐ γὰρ ἐπινοοῦσι διεξαγωγὴν μόνου, καὶ
ἀπό τινος φυσικοῦ ὁρμώμενοι, ἀπὸ τοῦ φύσει κοι-
νωνικοῦ εἶναι καὶ φιλαλλήλου, καὶ ἡδέως συνανα-
6 στρέφεσθαι ἀνθρώποις. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον δεῖ τι-
να καὶ πρὸς τοῦτο παρασκευὴν ἔχειν, τὸ δύνα-
σθαι αὐτὸν ἑαυτῷ ἀρκεῖν, δύνασθαι αὐτὸν ἑαυτῷ
7 συνεῖναι. Ὡς ὁ Ζεὺς αὐτὸς ἑαυτῷ σύνεστι, καὶ ἡσυ-
χάζει ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐννοεῖ τὴν διοίκησιν τὴν
ἑαυτοῦ οἵα ἐστὶ, καὶ ἐν ἐπινοίαις γίνεται πρεπού-
σαις ἑαυτῷ· οὕτω καὶ ἡμᾶς δύνασθαι δεῖ αὐτοὺς
ἑαυτοῖς λαλεῖν, μὴ προσδεῖσθαι ἄλλων, διαγω-
8 γῆς μὴ ἀπορεῖν· ἐφιστάνειν τῇ θείᾳ διοικήσει,
τῇ αὐτῶν πρὸς τἄλλα σχέσει· ἐπιβλέπειν, πῶς
πρότερον εἴχομεν πρὸς τὰ συμβαίνοντα, πῶς νῦν·
τίνα

trem, neque filium, neque nepotem, neque cognatum. Hoc etiam nonnulli facturum eum in conflagratione mundi, cum ſolus erit, aiunt. Neque enim intelligunt, quo pacto vitam aliquis transigere poſſit ſolus; & proficiſcuntur quidem etiam a naturali quodam principio, ſcilicet ab ingenito hominibus communionis ſtudio, & mutuo amore, & delectatione conſuetudinis cum hominibus. Sed tamen paranda eſt ad hoc quoque habilitas quædam, ut ſe ipſo eſſe contentus, & ſecum vivere quiſpiam poſſit. Sicut enim Jupiter ſecum vivit & in ſe ipſe adquieſcit, & adminiſtrationem ſuam qualis ſit ſecum reputat, & in cogitationibus ſeſe dignis verſatur: eodem modo & nos decet nobiſcum poſſe colloqui, non requirere alios, non indigere oblectatione qua tempus fallamus; mentem adjicere ad divinam adminiſtrationem; &, quæ relatio ſit noſtra erga res cæteras, expendere; conſiderare, quomodo antea caſus

τίνα ἐστὶν ἔτι τὰ θλίβοντα· πῶς ἂν θεραπευθῇ καὶ ταῦτα, πῶς ἐξαιρεθῇ· εἴ τινα ἐξεργασίας δεῖται, κατὰ τὸν αὐτοῦ λόγον ἐξεργάσασθαι.

Ὁρᾶτε γὰρ, ὅτι εἰρήνην μεγάλην ὁ Καῖσαρ 9
ἡμῖν δοκεῖ παρέχειν, ὅτι οὐκ εἰσὶν οὐκέτι πόλεμοι, οὐδὲ μάχαι, οὐδὲ λῃστήρια μεγάλα, οὐδὲ πειρατικά· ἀλλ' ἔξεστι πάσῃ ὥρᾳ ὁδεύειν, πλεῖν
ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς. Μή τι οὖν καὶ ἀπὸ 10
πυρετοῦ δύναται ἡμῖν εἰρήνην παρασχεῖν; μή τι καὶ ἀπὸ ναυαγίου; μή τι ἀπὸ ἐμπρησμοῦ, ἢ ἀπὸ σεισμοῦ, ἢ ἀπὸ κεραυνοῦ; Ἄγε, ἀπ' ἔρωτος; Οὐ δύναται. Ἀπὸ πένθους; Οὐ δύναται. Ἀπὸ φθόνου; Οὐ δύναται. Ἀπὸ οὐδενὸς
ἁπλῶς τούτων. Ὁ δὲ λόγος ὁ τῶν φιλοσόφων 11
ὑπισχνεῖται καὶ ἀπὸ τούτων εἰρήνην παρέχειν. Καὶ τί λέγει; Ἂν μοι προσέχητε, ὦ ἄνθρωποι, ὅπου ἂν

ſus humanos tulerimus, quomodo nunc feramus; quæ ſint quæ nos adhuc angant; quomodo hæc quoque curari, quomodo tolli queant; ſi qua expolienda ſint, ut recta ratione adhibita expoliantur.

Videte enim, quam amplam pacem nobis præſtare Cæſar videatur, cum neque bella jam ſuperſint, neque pugnæ, neque latrocinia magna, neque piraticæ graſſationes; ſed ut quovis anni tempore, quavis hora, iter facere liceat, ab oriente in occidentem navigare. Num ergo etiam a febre pacem præſtare nobis poteſt? num & a naufragio? num ab incendio, a terræ motu, a fulmine? Age, num ab amore? Non poteſt. A luctu? Non poteſt. Ab invidia? Non poteſt. Omnino a nulla tali re. At doctrina philoſophorum pollicetur, ab his quoque rebus ſe pacem præſtituram eſſe. Quid autem ait? „Si me, (inquit) homines! „audiveritis; ubicumque „fueri-

ἂν ἦτε, ὅ τι ἂν ποιῆτε, οὐ λυπηθήσεσθε, οὐκ
ὀργισθήσεσθε, οὐκ ἀναγκασθήσεσθε, οὐ κωλυθήσε-
σθε, ἀπαθεῖς δὲ καὶ ἐλεύθεροι διάξετε ἀπὸ πάν-
12 των. Ταύτην τὴν εἰρήνην τις ἔχων, οὐχὶ κεκη-
ρυγμένην ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, (πόθεν γὰρ αὐτῷ
ταύτην κηρύξαι;) ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεκηρυγ-
μένην διὰ τοῦ λόγου, οὐκ ἀρκεῖται ὅταν ᾖ μό-
13 νος; ἐπιβλέπων, καὶ ἐνθυμούμενος· Νῦν ἐμοὶ
κακὸν οὐδὲν δύναται συμβῆναι, ἐμοὶ ληστὴς οὐκ
ἔστιν, ἐμοὶ σεισμὸς οὐκ ἔστιν, πάντα εἰρήνης
μεστὰ, πάντα ἀταραξίας· πᾶσα ὁδὸς, πᾶσα
πόλις, πᾶσα σύνοδος, γείτων, κοινωνὸς, ἀβλα-
βής. Ἄλλος παρέχει τροφὰς, ᾧ μέλει· ἄλ-
λος ἐσθῆτα· ἄλλος αἰσθήσεις ἔδωκεν, ἄλλος
14 προλήψεις. ὅταν δὲ μὴ παρέχῃ τἀναγκαῖα,
τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνει, τὴν θύραν ἤνοιξε,
καὶ λέγει σοι, Ἔρχου. Ποῦ; Εἰς οὐδὲν δεινόν·
ἀλλ'

„fueritis, quidquid feceritis, non dolebitis, non iraſcemini, non cogemini, non impediemini; ſed tranquilli & ab omnibus rebus liberi ætatem degetis.“ Hanc pacem ſi quis habeat, non a Cæſare promulgatam, (quo pacto enim eam ille promulgare queat?) ſed a Deo per rationem pronunciatam, is ea contentus non erit cum ſolus fuerit? cum videat, & ita ſecum cogitet: Nunc mali nihil accidere mihi poteſt, mihi latro non eſt, mihi terræ motus non eſt, omnia plena pacis, plena tranquillitatis; omnis via, omnis urbs, omnis congreſſus hominum, vicinus, ſocius, innoxius. Alius præbet victum, cui id curæ eſt; alius veſtem; alius ſenſus dedit, alius anticipatas animi notiones. Quod ſi vero ea, quibus opus eſt, non ſuppeditat; receptui canit, januam aperuit, teque venire jubet. Quo? Non in malam rem: ſed eo unde ortus es, ad amica & cognata,

ἀλλ' ὅθεν ἐγένου, εἰς τὰ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰς
τὰ στοιχεῖα. ὅσον ἦν ἐν σοὶ πυρὸς, εἰς πῦρ ἄπει- 15
σιν· ὅσον ἦν γηδίου, εἰς γήδιον· ὅσον πνευμα-
τίου, εἰς πνευμάτιον· ὅσον ὑδατίου, εἰς ὑδάτιον.
οὐδεὶς Ἅιδης, οὐδ' Ἀχέρων, οὐδὲ Κωκυτὸς, οὐδὲ
Πυριφλεγέθων· ἀλλὰ πάντα Θεῶν μεστὰ καὶ
Δαιμόνων. Ταῦτά τις ἐνθυμεῖσθαι ἔχων, καὶ 16
βλέπων τὸν ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, καὶ
γῆς ἀπολαύων καὶ θαλάσσης, ἔρημός ἐστιν οὐ
μᾶλλον ἢ καὶ ἀβοήθητος. Τί οὖν; ἄν τις ἐπελ- 17
θὼν μόνῳ ἀποσφάξῃ με; Μωρὲ, σὲ οὔ· ἀλλὰ
τὸ σωμάτιον.

Ποῖα οὖν ἔτι ἐρημία; ποία ἀπορία; τί χεί- 18
ρονας ἑαυτοὺς ποιοῦμεν τῶν παιδαρίων; ἅ τινα
ὅταν ἀπολειφθῇ μόνα, τί ποιεῖ; ἄραντα ὀστρά-
κια καὶ σποδὸν, οἰκοδομεῖ τί ποτε, εἶτα κα-
ταστρέφει, καὶ πάλιν ἄλλο οἰκοδομεῖ· καὶ οὕτως
οὐδέ-

gnata, ad elementa. Quidquid in te ignis fuit, ad ignem redit; quidquid terræ, ad terram; quidquid ſpirantis aëris, ad aërem; quidquid aquæ, ad aquam. Nullus eſt Orcus, nullus Acheron, nullus Cocytus, nullus Pyriphlegethon: ſed omnia plena Deorum & Geniorum. Hæc qui cogitare poteſt, & qui ſolem & lunam & ſidera intuetur, & terra fruitur atque mari, is non magis deſertus eſt, quam adjumenti expers. Quid ergo, ſi quis me ſolum adgreſſus jugularit? Stulte, non te, ſed corpuſculum.

Quæ ergo ſolitudo reſtat? quæ inopia? Quid nos ipſi pueris deteriores facimus; qui, cum ſoli relinquuntur, quid agunt? Tollunt teſtas, ac cinerem, nunc aliquid exſtruunt, nunc diruunt, nunc rurſus aliud exſtruunt: quo fit, ut numquam eis deſit, quo

19 οὐδέποτε ἀπορεῖ διαγωγῆς. Ἐγὼ οὖν, ἂν
πλεύσητε ὑμεῖς, μέλλω καθήμενος κλαίειν, ὅτι
μόνος ἀπελείφθην καὶ ἔρημος; Οὕτως οὐκ ὀστρά-
κια ἕξω; οὐ σποδόν; Ἀλλ' ἐκεῖνα ὑπ' ἀφρο-
σύνης ταῦτα ποιεῖ, ἡμεῖς δ' ὑπὸ φρονήσεως δυς-
τυχοῦμεν;

20 Πᾶσα μεγάλη δύναμις ἐπισφαλὴς τῶν ἀρχο-
μένων. Φέρειν οὖν δεῖ τὰ τοιαῦτα κατὰ δύναμιν,
21 ἀλλὰ κατὰ φύσιν. * ἀλλ' οὐχὶ τῷ φθισικῷ. Με-
λέτησόν ποτε διαγωγὴν ὡς ἄῤῥωστος, ἵνα ποθ'
ὡς ὑγιαίνων διαγάγῃς. ἀσίτησον, ὑδροπότησον·
ἀπόσχου ποτὲ παντάπασιν ὀρέξεως, ἵνα ποτὲ
καὶ εὐλόγως ὀρεχθῇς. εἰ δ' εὐλόγως, ὅταν ἔχῃς
22 τι ἐν σεαυτῷ ἀγαθόν, εὖ ὀρεχθήσῃ. Οὔ· ἀλλ'
εὐθέως ὡς σοφοὶ διάγειν ἐθέλομεν, καὶ ὠφελεῖν
ἀνθρώπους. Ποίαν ὠφέλειαν; τί ποιεῖς; σαυτὸν
γὰρ

quo tempus fallant. Ego igitur, ſi vos hinc profecti eritis, plorans ſcilicet ſedebo, quod ſolus relictus ſim ac deſertus? Itane teſtulas non habebo? non cinerem? At illi præ ſtultitia iſtud faciunt; nos vero præ ſapientia calamitoſi ſumus!

Omnis magna facultas periculoſa eſt incipienti. Ferenda igitur talia ſunt pro virili, ſed naturæ convenienter. * at non ei qui phthiſi laborat. Eam vitæ rationem aliquando meditare, quæ valetudinario ſit adcommodata, ut olim etiam tamquam recte valens vivere poſſis. Abſtine cibis, aquam bibe: aliquando omnem adpetitionem cohibe, ut tandem etiam recta ratione adpetas. Si vero recta cum ratione, quum habueris in te boni aliquid, tum recte adpetitione uteris. At hoc nobis non placet; ſed ſtatim tamquam ſapientes vivere volumus, & utilitatem adferre hominibus. Quam utilitatem? quid facis?

γὰρ ὠφέλησας; Ἀλλὰ προτρέψαι αὐτοὺς θέλεις.
Σὺ γὰρ προτρέψαι; Θέλεις αὐτοὺς ὠφελῆσαι. 23
δεῖξον αὐτοῖς ἐπὶ σεαυτοῦ, οἵους ποιεῖ φιλοσοφία·
καὶ μὴ φλυάρει. ἐσθίων, τοὺς συνεσθίοντας ὠφέ-
λει· πίνων, τοὺς πίνοντας· εἴκων πᾶσι, παραχω-
ρῶν, ἀνεχόμενος, οὕτως αὐτοὺς ὠφέλει· καὶ μὴ
κατεξέρα αὐτῶν τὸ σαυτοῦ φλέγμα.

ΚΕΦ. ιδʹ.

Σποράδην τινά.

Ὡς οἱ κακοὶ τραγῳδοὶ μόνοι ᾄσαι οὐ δύνανται,
ἀλλὰ μετὰ πολλῶν· οὕτως ἔνιοι μόνοι περιπα-
τῆσαι οὐ δύνανται. Ἄνθρωπε, εἴ τι εἶ, καὶ 2
μόνος περιπάτησον, καὶ σαυτῷ λάλησον, καὶ μὴ
ἐν

cis? num ipſe tibi profuiſti? At adhortari eos vis. An te ipſe prius cohortatus? Vis eis prodeſſe. Oſtende in teipſo, quales philoſophia faciat, neque nugas age. Comedens, utilis eſto una comedentibus; bibens, una bibentibus; cedendo omnibus, concedendo, tolerando, ſic eos juvato: ſed pituitam tuam in eos noli evomere.

CAP. XIV.

Miſcellanea quædam.

Quemadmodum mali tragœdi ſoli canere non poſſunt, ſed cum multis: ſic nonnulli ſoli deambulare non poſſunt. Homo, ſi quid es, & ſolus deambula, & tibi loquere, neque in choro deliteſce. Aliquando

3 ἐν τῷ χορῷ κρύπτου. Σκόπει τί ποτε, περίβλε-
ψαι, ἐνσείσθητι, ἵνα γνῷς τίς εἶ.

4 ὍΤΑΝ τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ ποιῇ τι ἀσκητι-
κὸν, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγει αὐτὸ πρὸς πάν-
5 τας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. Διὰ γὰρ τοῦτο ὕδωρ
πίνεις, διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; Ἄνθρωπε, εἴ σοι
λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μὴ, γελοίως ποι-
6 εῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι, καὶ πίνεις, σιώπα
πρὸς τοὺς δυσαρεστοῦντας τοῖς ἀνθρώποις. Τί
οὖν; αὐτοῖς τούτοις ἀρέσκειν θέλεις;

7 ΤΩ͂Ν πραττομένων τὰ μὲν προηγουμένως
πράττεται, τὰ δὲ κατὰ περίστασιν, τὰ δέ κατ'
οἰκονομίαν, τὰ δὲ κατὰ συμπεριφορὰν, τὰ δὲ
κατ' ἔνστασιν.

8 ΔΥ´Ο ταῦτα ἐξελεῖν τῶν ἀνθρώπων, οἴησιν
καὶ ἀπιστίαν. Οἴησις μὲν οὖν ἐστι, τὸ δοκεῖν
μηδε-

quando aliquid conſidera, circumſpice, te ipſum concute, ut cognoſcas qui ſis.

SI QUIS aquam bibit, aliave quapiam re ſeſe exercet, quavis occaſione id omnibus dicit, Ego aquam bibo. Ergo eo tantum aquam bibis, ut aquam bibas? Homo, ſi tibi aquam bibere expedit, bibito: ſin minus, ridicule facis. Sin aquæ potus tibi expedit, ideoque tu bibis; tace apud eos qui aquæ potores moleſte ferunt. Quid ergo? iſtis ipſis placere ſtudes?

EORUM quæ aguntur, alia principali quadam & præcipua ratione fiunt, alia temporum cauſſa, alia per diſpenſationem quamdam, alia obſequii cauſſa, alia ex vitæ inſtituto.

DUO hæc eximenda ſunt hominibus, arrogantia & diffidentia. Ac arrogantia quidem eſt eorum, qui

μηδενὸς προσδεῖσθαι· ἀπιστία δὲ, τὸ ὑπολαμβά-
νειν μὴ δυνατὸν εἶναι εὐροεῖν σε τοσούτων περιεστη-
κότων. Τὴν μὲν οὖν οἴησιν ἔλεγχος ἐξαιρεῖ. καὶ 9
τοῦτο πρῶτον ποιεῖ Σωκράτης. Ὅτι δ' οὐκ ἀδύ-
νατόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, σκέψαι καὶ ζήτησον.
Οὐδέν σε βλάψει ἡ ζήτησις αὕτη· καὶ σχεδὸν τὸ 10
φιλοσοφεῖν τοῦτ' ἔστι, ζητεῖν πῶς ἐνδέχεται ἀπα-
ραποδίστως ὀρέξει χρῆσθαι καὶ ἐκκλίσει.

ΚΡΕΙ'ΣΣΩΝ εἰμί σου, ὁ γὰρ πατήρ μου 11
ὑπατικός ἐστιν. Ἄλλος λέγει, Ἐγὼ δεδημάρ-
χηκα, σὺ δ' οὔ. Εἰ δ' ἵπποι ἦμεν, ἔλεγες ἄν, 12
ὅτι, Ὁ πατήρ μου ὠκύτερος ἦν; ὅτι, ἐγὼ ἔχω
πολλὰς κριθὰς καὶ χόρτον, ἢ ὅτι, κομψὰ περι-
τραχήλια; Εἰ οὖν ταῦτά σου λέγοντος, εἶπον,
ὅτι ἔστω ταῦτα, τρέχωμεν οὖν. Ἄγε, ἐπ' ἀν- 13
θρώπου οὖν οὐδέν ἐστι τοιοῦτον οἷον ἐφ' ἵππου
δρόμος,

qui ſibi nihil deeſſe putant: diffidentia vero eorum, qui exiſtimant ſe inter tot circumſtantes caſus non poſſe eſſe beatos. Arrogantiam igitur tollit reprehenſio argumentis nitens. Atque id primum faciebat Socrates. Fieri autem rem poſſe, conſiderato, & quærito. Nihil tibi nocebit iſta inquiſitio: ac potius in eo magna ex parte ſita eſt philoſophia, ut inquirat, quomodo citra impedimentum adpetitione & averſatione uti liceat.

MELIOR ſum te, nam pater meus conſularis eſt. Alius ait: Ego tribunatum geſſi, tu non. Quod ſi vero equi eſſemus, diceres-ne, Pater meus velocior fuit: ego multum hordei habeo & fœni; aut elegantes phaleras. Si igitur tibi iſta dicenti reſponderem, Eſto ita, curramus ergo! Age, nihilne tale eſt in homine, quale

δρόμος, ἐξ οὗ γνωσθήσεται ὁ κρείττων καὶ ὁ χεί-
ρων; Μήποτ' ἔστιν αἰδὼς, πίστις, δικαιοσύνη;
14 Τούτοις δείκνυε κρείττονα σεαυτὸν, ἵν' ὡς ἄνθρω-
πος ᾖς κρείττων. Ἂν μοι λέγῃς, ὅτι μεγάλα
λακτίζω, ἐρῶ σοι κἀγὼ, ὅτι ἐπὶ ὄνου ἔργῳ
μέγα φρονεῖς.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὅτι δεῖ Περιεσκεμμένως ἔρχεσθαι ἐφ' ἕκαστα.

Ἑκάστου ἔργου σκόπει τὰ καθηγούμενα καὶ τὰ
ἀκόλουθα, καὶ οὕτως ἔρχου ἐπ' αὐτό. εἰ δὲ
μὴ, τὴν μὲν πρώτην ἥξεις προθύμως, ἅτε
μηδὲν τῶν ἑξῆς ἐντεθυμημένος· ὕστερον δ' ἀνα-
2 φανέντων τινῶν, αἰσχρῶς ἀποστήσῃ. Θέλω
Ὀλύμπια νικῆσαι. [Κἀγὼ, νὴ τοὺς Θεούς· κομ-
ψὸν

eſt in equo curſus, quo cognoſcatur, quis ſit præſtantior, quis deterior? Vide, ne ſit verecundia, fides, juſtitia. His rebus oſtende præſtantiorem eſſe te, ut tamquam homo ſis præſtantior. Sin mihi dixeris, te vehementer calcitrare: dicam & ipſe tibi, eo te ſuperbire, quod ſit aſini proprium.

CAP. XV.

Conſiderate ſingula adgredienda eſſe.

Cujusque operis antecedentia & conſequentia conſidera; & ſic illud adgreditor. Alioqui alacriter quidem illud adgredieris; quippe qui nihil eorum, quæ ſequuntur, conſideraris: poſtea vero, cum aliquæ difficultates interceſſerint, turpiter deſiſtes. Cupio vincere Olympia. [Et ego, per Deos: nam bella

ψὸν γάρ ἐστιν.] Ἀλλὰ σκόπει τὰ καθηγούμενα
αὐτοῦ, καὶ τὰ ἀκόλουθα· καὶ οὕτως, ἄν σοι λυσι-
τελῇ, ἅπτου τοῦ ἔργου. Δεῖ σε εὐτακτεῖν, ἀναγ- 3
κοφαγεῖν, ἀπέχεσθαι πεμμάτων, γυμνάζεσθαι
πρὸς ἀνάγκην, ὥρᾳ τεταγμένῃ, ἐν καύματι, ἐν
ψύχει· μὴ ψυχρὸν πίνειν, μὴ οἶνον, ὅτ' ἔτυχεν·
ἁπλῶς, ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν τῷ ἐπι-
στάτῃ· εἶτα, ἐν τῷ ἀγῶνι, παρορύσσεσθαι, ἔστιν 4
ὅτε χεῖρα ἐκβαλεῖν, σφυρὸν στρέψαι, πολλὴν ἀφὴν
καταπιεῖν, μαστιγωθῆναι, καὶ μετὰ τούτων πάν-
των ἔσθ' ὅτε νικηθῆναι. Ταῦτα λογισάμενος, ἂν 5
ἔτι θέλῃς, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν. εἰ δὲ μή, ὅρα
ὅτι ὡς τὰ παιδία ἀναστραφήσῃ, ἃ νῦν μὲν ἀθλη-
τὰς παίζει, νῦν δὲ μονομάχους, νῦν δὲ σαλ-
πίζει, εἶτα τραγῳδεῖ, ὅταν ἴδῃ καὶ θαυμάσῃ.
οὕτω καὶ σύ· νῦν μὲν ἀθλητὴς, νῦν δὲ μονομά- 6
χος, εἶτα φιλόσοφος, εἶτα ῥήτωρ· ὅλῃ δὲ τῇ ψυ-

 χῇ

bella res eſt.] At conſidera antecedentia & conſequentia: & ſic, ſi e re tua fuerit, rem adgredere. Oportet te ordine omnia agere, coactum edere, bellariis abſtinere, exercere corpus vel invitum, hora definita, in æſtu, in frigore; non bibenda frigida, aliquando ne vinum quidem; omnino, laniſtæ tamquam medico te tradere. Deinde, in certamine, arena obrui oportet; aliquando manum luxari; diſtorqueri pedis malleolum; multum pulveris deglutire; flagris cædi; & cum his omnibus interdum vinci. His rebus conſideratis, ſi adhuc placet, athleticæ te trade. Sin minus, vide ut puerorum more acturus ſis, qui nunc luctatores ludunt, nunc gladiatores, nunc tuba canunt, nunc tragœdias agunt, cum iſta viderint admiratique fuerint. Sic & tu, nunc athleta eris, nunc gladiator, mox philoſo-

χῇ οὐδέν. ἀλλ', ὡς ὁ πίθηκος, πᾶν ὃ ἂν ἴδῃς
μιμῇ, καὶ ἀεί σοι ἄλλο ἐξ ἄλλου ἀρέσκει, τὸ
7 σύνηθες δ' ἀπαρέσκει. οὔτε γὰρ μετὰ σκέψεως
ἦλθες ἐπί τι, οὐδὲ περιοδεύσας ὅλον τὸ πρᾶγμα,
οὐδὲ βασανίσας, ἀλλ' εἰκῇ καὶ κατὰ ψυχρὰν
8 ἐπιθυμίαν. Οὕτω τινὲς, ἰδόντες φιλόσοφον, καὶ
ἀκούσαντές τινος οὕτω λέγοντος, ὡς Εὐφράτης λέ-
γει, (καί τοι τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος;)
θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν.

9 Ἄνθρωπε, σκέψαι πρῶτον, τί ἐστι τὸ πρᾶγ-
μα· εἶτα καὶ τὴν σαυτοῦ φύσιν, τί δύνασαι βα-
στάσαι. εἰ παλαιστὴς, ἰδού σου τοὺς ὤμους, τοὺς
μηροὺς, τὴν ὀσφύν. ἄλλος γὰρ πρὸς ἄλλο τι πέ-
10 φυκε. Δοκεῖς, ὅτι ταῦτα ποιῶν δύνασαι φιλοσο-
φεῖν; δοκεῖς, ὅτι δύνασαι ὡσαύτως ἐσθίειν, ὡσαύ-
τως πίνειν, ὁμοίως ὀργίζεσθαι, ὁμοίως δυσαρεστεῖν;
11 Ἀγρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαί τινας ἐπιθυμίας,
ἀπελ-

loſophus, poſtea orator; toto autem animo nihil: ſed, ut ſimius, quidquid videris, imitaris; & ſemper aliud ex alio tibi placet, adſueta vero diſplicent. Neque enim conſiderate quidquam adgreſſus es, neque rem totam circumcirca explorasti; ſed temere acceſſiſti, frigida cupiditate impulſus. Sic nonnulli, viſo philoſopho, auditove aliquo ſic diſſerente ut Euphrates diſſerit, (quamquam quis ſic dicere, ut ille, poteſt?) volunt & ipſi philoſophari.

Homo, conſidera prius, quæ res ſit: deinde naturam quoque tuam, quid ferre poſſit. Si luctator eſſe vis, vide humeros tuos, femora, lumbos. Alius enim ad aliud aliquid natus eſt. Putasne, te, ſi iſta agas, poſſe philoſophari? Putasne, te poſſe eodem modo edere, eodem modo bibere, æque iraſci, æque indignari? Vigilandum eſt, laborandum,

ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν οἰκείων, ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι, ὑπὸ τῶν ἀπαντώντων καταγελασθῆναι, ἐν παντὶ ἔλασσον ἔχειν, ἐν ἀρχῇ, ἐν τιμῇ, ἐν δίκῃ. Ταῦτα περισκεψάμενος, εἴ σοι δοκεῖ, 12 προσέρχου· εἰ θέλεις ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν. εἰ δὲ μὴ, μὴ πρόσαγε· μὴ, ὡς τὰ παιδία, νῦν μὲν φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος. Ταῦτα οὐ συμφωνεῖ. ἕνα σε δεῖ 13 ἄνθρωπον εἶναι, ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακόν· ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σαυτοῦ, ἢ τὰ ἐκτός· ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοπονεῖν, ἢ περὶ τὰ ἔξω· τουτ' ἔστι, φιλοσόφου στάσιν ἔχειν, ἢ ἰδιώτου.

ῬΟΥ'ΦΩ τις ἔλεγε, Γάλβα σφαγέντος, ὅτι, 14 Νῦν προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται; Ὁ δὲ, Μὴ παρέργως

dum, vincendæ ſunt quædam cupiditates, a cognatis diſcedendum; oportet a ſervulo contemni, ab obviis derideri, omnibus in rebus deteriori conditione eſſe, in magiſtratu, in honore, in judicio. His conſideratis, ſi lubet, accedito; ſi pro his permutare velis perturbationum vacuitatem, libertatem, conſtantiam: alioqui noli accedere; ne, ut pueri, nunc philoſophus ſis, poſtea publicanus, mox orator, denique procurator Cæſaris. Hæc non conſentiunt. Unum te hominem eſſe oportet, ſive bonum, ſive malum; aut principalem tui ipſius partem excolere te oportet, aut res externas; laborem vel internis rebus impendere, vel externis; hoc eſt, tuendus eſt tibi vel philoſophi ſtatus, vel hominis indocti.

RUFO quidam, occiſo Galba, dixit: Nunc adeo mundum providentia gubernari? At ille: An vel obiter

γως ποτ', ἔφη, ἀπὸ Γάλβα κατεσκεύασα, ὅτι προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται;

ΚΕΦ. ις'.

Ὅτι εὐλαβῶς δεῖ συγκαθιέναι εἰς Συμπεριφοράν.

Ἀνάγκη τὸν συγκαθιέντα τισὶν ἐπιπλέον, ἢ εἰς
λαλιὰν, ἢ εἰς συμπόσια, ἢ ἁπλῶς εἰς συμ-
βίωσιν, ἢ αὐτὸν ἐκείνοις ἐξομοιωθῆναι, ἢ ἐκείνους
2 μεταθεῖναι ἐπὶ τὰ αὑτοῦ. Καὶ γὰρ ἄνθρακα
ἀπεσβεσμένον ἂν θῇ παρὰ τὸν καιόμενον, ἢ αὐ-
τὸς ἐκεῖνον ἀποσβέσει, ἢ ἐκεῖνος τοῦτον ἐκκαύ-
3 σει. Τηλικούτου οὖν τοῦ κινδύνου ὄντος, εὐλαβῶς
δεῖ τοῖς ἰδιώταις συγκαθίεναι εἰς τὰς τοιαύτας
συμπεριφορὰς, μεμνημένους, ὅτι ἀμήχανον, τὸν
συνανατριβόμενον τῷ ἠσβολωμένῳ, μὴ καὶ αὐτὸν
4 ἀπολαῦσαι τῆς ἀσβολῆς. Τί γὰρ ποιήσεις, ἂν
περὶ

obiter umquam, inquit, Galba uſus ſum ut demonſtrarem, mundum providentia adminiſtrari.

CAP. XVI.

Caute utendum eſſe hominum Conſuetudine.

Qui frequentius cum aliquo convenit, ſive confabulandi cauſſa, ſive compotandi, ſive omnino conſuetudinis cauſſa; eum neceſſe eſt vel ipſum illi fieri ſimilem, vel illum ad ſuam rationem traducere. Nam ſi quis carbonem exſtinctum ardenti adjunxerit, aut hic illum exſtinguet, aut ille hunc incendet. Cum igitur tantum periculum ſit, indoctorum familiaritate & conſuetudine caute eſt utendum; memores, fieri nullo modo poſſe, quin, ſi quis cum fuliginoſo verſetur, ipſe quoque fuliginoſus fiat. Quid

περὶ μονομάχων λαλῇ, ἂν περὶ ἵππων, ἂν πε-
ρὶ ἀθλητῶν, ἄν, τὸ ἔτι τούτων χεῖρον, περὶ ἀν-
θρώπων; Ὁ δεῖνα κακὸς, ὁ δεῖνα ἀγαθός· τοῦ-
το καλῶς ἐγένετο, τοῦτο κακῶς. Ἔτι, ἂν σκώ-
πτῃ, ἂν γελοιάζῃ, ἂν κακοηθίζηται; Ἔχει τις 5
ὑμῶν παρασκευὴν, οἵαν ὁ κιθαριστικὸς τὴν λύραν
λαβὼν, ὥστ' εὐθὺς ἁψάμενος τῶν χορδῶν, γνῶ-
ναι τὰς ἀσυμφώνους, καὶ ἁρμόσασθαι τὸ ὄργανον;
οἵαν εἶχε Σωκράτης δύναμιν, ὥστ' ἐν πάσῃ συμ-
περιφορᾷ ἄγειν ἐπὶ τὸ αὑτοῦ τοὺς συνόντας; Πό- 6
θεν ὑμῖν; ἀλλ' ἀνάγκη ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ὑμᾶς
περιάγεσθαι.

Διὰ τί οὖν ἐκεῖνοι ὑμῶν ἰσχυρότεροι; Ὅτι 7
ἐκεῖνοι μὲν τὰ σαπρὰ ταῦτα ἀπὸ δογμάτων
λαλοῦσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ κομψὰ ἀπὸ τῶν χειλῶν·
διὰ τοῦτο ἄτονά ἐστι, καὶ νεκρά· καὶ σικχάναι

Quid enim ages, ſi de gladiatoribus loquatur, ſive de equis, ſive de pugilibus, ſive (quod his pejus etiam eſt) de hominibus? Iſte malus, iſte bonus eſt: hoc recte factum, illud male. Præterea, ſi cavillator eſt, ſi riſor, ſi maligno ingenio. Eſt-ne aliquis veſtrûm ita ſolers, ut citharœdus, qui ſumta lyra, ſimul ac chordas tetigerit, intelligat quæ non concinant, inſtrumentumque ad concentum intendere poteſt? Ea-ne facultate præditi eſtis, qua fuit Socrates, qui familiares, ubicumque cum eis verſatus eſſet, ad ſuum morem ſenſumque traduceret? Unde vobis iſtud? Immo vos ab indoctis circumagi neceſſe eſt.

Cur igitur illi vobis potentiores ſunt? Quia illi putida iſta ſua proferunt ex animi decretis; vos vero pulcra veſtra, non niſi de labris; ea cauſſa ſine robore hæc & mortua ſunt;

ἐστιν ἀκούοντα ὑμῶν τοὺς προτρεπτικούς, καὶ
τὴν ἀρετὴν τὴν ταλαίπωρον, ἣ ἄνω κάτω θρυλ-
8 λεῖται. Οὕτως ὑμᾶς οἱ ἰδιῶται νικῶσι. Παντα-
χοῦ γὰρ ἰσχυρὸν τὸ δόγμα, ἀνίκητον τὸ δόγ-
9 μα. Μέχρις ἂν οὖν παγῶσιν ἐν ὑμῖν αἱ κομψαὶ
ὑπολήψεις, καὶ δύναμίν τινα περιποιήσησθε πρὸς
ἀσφάλειαν, συμβουλεύω ὑμῖν εὐλαβῶς τοῖς ἰδιώ-
ταις συγκαταβαίνειν. εἰ δὲ μή, καθ' ἡμέραν, ὡς
κηρὸς ἐν ἡλίῳ, διατακήσεται ὑμῶν εἴ τινα ἐν τῇ
10 σχολῇ ἐγγράφετε. Μακρὰν οὖν ἀπὸ τοῦ ἡλίου
ποῦ ποτε ὑπάγετε, μέχρις ἂν κηρίνας τὰς ὑπο-
11 λήψεις ἔχητε. Διὰ τοῦτο καὶ τῶν πατρίδων συμ-
βουλεύουσιν ἀποχωρεῖν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι τὰ πα-
λαιὰ ἔθη περισπᾷ, καὶ οὐκ ἐᾷ ἀρχὴν γενέσθαί
τινα ἄλλου ἐθισμοῦ, οὐδὲ φέρομεν τοὺς ἀπαν-
τῶντας καὶ λέγοντας, Ἴδ' ὁ δεῖνα φιλοσοφεῖ, ὁ
12 τοῖος καὶ ὁ τοῖος. Οὕτω καὶ οἱ ἰατροὶ τοὺς
μακρονοσοῦντας ἐκπέμπουσιν εἰς ἄλλην χώραν καὶ
ἄλλον

nec ſine faſtidio audiri poſſunt adhortationes veſtræ, & miſera virtus, quam ſusque deque jactatis. Ita vos plebeii vincunt. Ubique enim robur habet decretum; invictum eſt decretum. Donec igitur confirmatæ in vobis fuerint pulcræ ſententiæ, donec facultatem aliquam paraveritis, qua in tuto collocemini; auctor vobis ſum, ut caute indoctorum utamini conſuetudine: alioqui quotidie, ſi qua *animis veſtris* in ſchola inſcribitis, ſicut cera in ſole diffluent. Longe igitur a ſole recedite, dum cereas habetis opiniones. Hac etiam de cauſſa philoſophi e patria diſcedendum eſſe ſuadent, quoniam domi veteres mores in diverſa nos trahunt, nec ſinunt nos novæ conſuetudinis initium facere; nec ferimus obvios, dicentes, Ecce iſte philoſophatur, cum talis & talis ſit. Sic & medici eos, qui diuturnis morbis laborant, in aliam

ἄλλον ἀέρα· καλῶς ποιοῦντες. Καὶ ὑμεῖς ἀντεισ- 13
αγάγετε ἄλλα ἔθη· πήξατε ὑμῶν τὰς ὑπολήψεις,
καὶ ἐναθλεῖτε αὐταῖς. Οὔ· ἀλλ' ἔνθεν ἐπὶ θεω- 14
ρίαν, εἰς μονομαχίαν, εἰς ξυστὸν, εἰς κίρκον· εἶτ'
ἐκεῖθεν ὧδε, καὶ πάλιν ἔνθεν ἐκεῖ οἱ αὐτοί. Καὶ 15
ἔθος κομψὸν οὐδὲν, οὔτε προσοχὴ, οὔτ' ἐπιστρο-
φὴ ἐφ' αὑτὸν, καὶ παρατήρησις· πῶς χρῶμαι ταῖς
προσπιπτούσαις φαντασίαις; κατὰ φύσιν; ἢ παρὰ
φύσιν; πῶς ἀποκρίνομαι πρὸς αὐτάς; ὡς δεῖ; ἢ
ὡς οὐ δεῖ; ἐπιλέγω τοῖς ἀπροαιρέτοις, ὅτι οὐδὲν
πρὸς ἐμέ; Εἰ γὰρ μή πω οὕτως ἔχετε, φεύγε- 16
τε ἔθη τὰ πρότερον, φεύγετε τοὺς ἰδιώτας, εἰ θέ-
λετε ἄρξασθαί ποτε τινὲς εἶναι.

aliam regionem aliumque aërem ablegant: & recte quidem. Proinde & vos mores alios introducite; confirmate veſtras opiniones, & in eis ſtrenue vos exercete. At id non curatis; ſed hinc ad ſpectacula, ad gladiatorum exercitium, in xyſtum, in circum; poſtea illinc huc, viciſſimque hinc illuc, ſemper iidem. Non ullus liberalis mos, non animadverſio, non cura veſtrûm ipſorum, neque obſervatio, *ut quisque ſe ipſe interroget*, quo pacto oblatis utor viſis? ſecundum naturam? an contra? quomodo reſpondeo eis? ſicut decet? an contra? eis-ne rebus, quæ mei arbitrii non ſunt, edico, Nihil mihi vobiscum eſt? Nam ſi nondum ſic adfecti eſtis, fugite mores priores, fugite vulgus, ſi tandem auſpicari negotium & aliqui eſſe vultis.

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ Προνοίας.

Ὅταν τι τῇ Προνοίᾳ ἐγκαλῇς, ἐπιστράφηθι,
2 καὶ γνώσῃ, ὅτι κατὰ λόγον γέγονε. Ναὶ, ἀλλ᾽
ὁ ἄδικος πλέον ἔχει. Ἐν τίνι; Ἐν ἀργυρίῳ.
Πρὸς γὰρ τοῦτό σου κρείττων ἐστὶν, ὅτι κολα-
κεύει, ἀναισχυντεῖ, ἀγρυπνεῖ. τί θαυμαστόν;
3 Ἀλλ᾽ ἐκεῖνο βλέπε, εἰ ἐν τῷ πιστὸς εἶναι πλέον
σου ἔχει, εἰ ἐν τῷ αἰδήμων. Οὐ γὰρ εὑρή-
σεις· ἀλλ᾽ ὅπου σὺ κρείττων, ἐκεῖ σαυτὸν εὑρήσεις
4 πλέον ἔχοντα. Κἀγώ ποτ᾽ εἶπόν τινι, ἀγανακ-
τοῦντι ὅτι Φιλόστοργος εὐτυχεῖ· Ἤθελες ἂν σὺ
μετὰ Σούρα κοιμᾶσθαι; Μὴ γένοιτο, φησὶν,
5 ἐκείνη ἡ ἡμέρα. Τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ λαμβά-
νει τι ἀνθ᾽ οὗ πωλεῖ; ἢ πῶς μακαρίζεις τὸν διὰ
τού-

CAP. XVII.

De Providentia.

Si qua in re providentiam accuſas, curatius rem conſidera, & intelliges, certa ratione eam factam eſſe. At improbus meliore conditione eſt! Qua in re? In pecunia. Nam in hoc præſtat tibi, quod adulatur, quod impudens eſt, quod vigilat. Quid mirum? Sed illud intuere, num fide, num verecundia tibi præſtet. Neque enim ita eſſe invenies; ſed ubi tu melior es, ibi te meliore eſſe conditione cognoſces. Quare ego aliquando cuidam, Philoſtorgi florentem fortunam ægre ferenti, Num ergo, inquam, tu cum Sura dormire velles? Ne, inquit, is mihi dies illuceſcat. Quid ergo ſuccenſes, ſi aliquid pretii pro iis quæ vendit accipit? aut cur beatum eum præ-

τούτων, ἃ σὺ ἀπεύχῃ, κτώμενον ἐκεῖνα; ἢ τί κα-
κὸν ποιεῖ ἡ Πρόνοια, εἰ τοῖς κρείττοσι τὰ κρείτ-
τω δίδωσιν; Ἢ οὐκ ἔστι κρεῖττον, αἰδήμονα εἶναι
ἢ πλούσιον; Ὡμολόγει. Τί οὖν ἀγανακτεῖς, ἄν-
θρωπε, ἔχων τὸ κρεῖττον; Μέμνησθε οὖν ἀεὶ, 6
καὶ πρόχειρον ἔχετε, ὅτι νόμος οὗτος φυσικός·
Τὸν κρείττονα τοῦ χείρονος πλέον ἔχειν, ἐν ᾧ
κρείττων ἐστί· καὶ οὐδέ ποτ' ἀγανακτήσετε.
Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. Καλῶς. ἄν τις 7
σου πυνθάνηται, τί ἐστὶ τοῦτο; λέγε, Ἡ γυνή
μοι κακῶς χρῆται. Ἄλλο οὖν οὐδὲν; Οὐδέν.
Ὁ πατήρ μοι οὐδὲν δίδωσιν. [Τί ἔστι τοῦτο; 8
Ὁ πατήρ μου οὐδὲν δίδωσι. Ἄλλο οὖν οὐδέν; Οὐδ-
έν·] ὅτι δὲ κακόν ἐστι, τοῦτο ἔξωθεν αὐτῷ δεῖ
προσθεῖναι, καὶ προσκαταψεύσασθαι. Διὰ τοῦ- 9
το οὐ δεῖ τὴν πενίαν ἐκβάλλειν, ἀλλὰ τὸ δόγμα
τὸ περὶ αὐτῆς· καὶ οὕτως εὐροήσομεν.

ΚΕΦ.

prædicas, quod ob ea, quæ tu deteſtaris, iſta adquirit? aut quid peccat Providentia, ſi melioribus meliora tribuit? Nonne præſtat verecundum eſſe, quam divitem? Adſentiebatur. Quid ergo ſuccenſes, homo, cum id habeas quod melius eſt? Semper igitur mementote, atque in promtu habetote eam naturæ legem: „Meliorem, in eo quo ſit melior, meliore conditione „eſſe illo qui ſit deterior.“ Ita numquam ſuccenſebitis.

At, uxor male me tractat! Recte: ſi quis ſciſcitetur, quid eſt iſtud? dic: Uxor male me tractat. Nihil ergo aliud? Nihil. Pater nihil mihi largitur. [*Quid iſtud eſt? Pater nihil mihi largitur. Nihil igitur aliud eſt? Nihil:*] id vero malum eſſe, extrinſecus adjiciendum eſt, & adfingendum mendacium. Quocirca non paupertas repudianda eſt, ſed opinio paupertatis: atque ita in tranquillo erimus.

CAP.

ΚΕΦ. ιη'.

Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τὰς Ἀγγελίας ταράσσεσθαι.

Ὅταν σοί τι προσαγγελθῇ ταρακτικὸν, ἐκεῖνο ἔχε πρόχειρον, ὅτι ἀγγελία περὶ οὐδενὸς προαι-
2 ρετικοῦ γίνεται. Μή τι γὰρ δύναταί σοι τὶς ἀγγεῖλαι, ὅτι κακῶς ὑπέλαβες, ἢ κακῶς ὠρέχθης; Οὐδαμῶς. Ἀλλ', ὅτι ἀπέθανέ τις. Τί οὖν πρὸς σέ; Ὅτι σε κακῶς τις λέγει. Τί οὖν
3 πρὸς σέ; Ὅτι ὁ πατὴρ τάδε τινὰ ἑτοιμάζεται. Ἐπὶ τίνα; μή τι ἐπὶ τὴν προαίρεσιν; πόθεν δύναται; ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωμάτιον, ἐπὶ τὸ
4 κτησείδιον; ἐσώθης, οὐκ ἐπὶ σέ. Ἀλλ' ὁ κριτὴς ἀποφαίνεται ὅτι ἠσέβησας. Περὶ Σωκράτους δ' οὐκ ἀπεφήναντο οἱ δικασταί; Μή τι σὸν ἔργον ἐστὶ, τὸ ἐκεῖνον ἀποφήνασθαι; Οὔ. Τί οὖν ἔτι

CAP. XVIII.

Non perturbari oportere Nunciis.

Si quid, quod turbare poſſit. nunciatum tibi fuerit, illud habeto in promtu, Nuncium ad nihil eorum poſſe pertinere, quæ tui arbitrii ſint. Num quis enim nunciare tibi poteſt, te perperam ſenſiſſe, aut prave adpetiviſſe? Nequaquam. Sed, mortuum eſſe aliquem, nunciare poteſt. Quid ergo ad te? Aliquem tibi maledicere. Quid ergo ad te? Patrem neſcio quid moliri. Contra quem? numquid contra animi tui inſtitutum? quî poteſt? At contra corpuſculum, contra reculam? Salvus es; non contra te. At judex pronunciat, te impie feciſſe. Annon & Socratem judices impietatis condemnarunt? Num tui arbitrii eſt, quid illi pronuncient? Non. Quid ergo

ἔτι σοι μέλει; Ἔστι τι τοῦ πατρός σου ἔργον, ὃ 5
ἂν μὴ ἐκπληρώσῃ, ἀπώλεσε τὸν πατέρα, τὸν φι-
λόστοργον, τὸν ἥμερον. Ἄλλο μηδὲν ζήτει τούτου
ἕνεκα αὐτὸν ἀπολέσθαι. Οὐδέποτε γὰρ ἐν ἄλλῳ
μέν τις ἁμαρτάνει, εἰς ἄλλο δὲ βλάπτεται. Πάλιν 6
σὸν ἔργον τὸ ἀπολογηθῆναι εὐσταθῶς, αἰδημόνως,
ἀοργήτως. εἰ δὲ μὴ, ἀπώλεσας καὶ σὺ τὸν υἱὸν, τὸν
αἰδήμονα, τὸν γενναῖον. Τί οὖν; Ὁ κριτὴς ἀκίνδυ- 7
νός ἐστιν; Οὔ· ἀλλὰ κἀκείνῳ τὰ ἴσα κινδυνεύεται.
Τί οὖν ἔτι φοβῇ, τί ἐκεῖνος κρίνε; Τί σοὶ καὶ τῷ
ἀλλοτρίῳ κακῷ; Σὸν κακόν ἐστι, τὸ κακῶς ἀπο- 8
λογηθῆναι· τοῦτο φυλάσσου μόνον. κριθῆναι δ',
ἢ μὴ κριθῆναι, ὥσπερ ἄλλου ἐστὶν ἔργον, οὕτω
κακὸν ἄλλου ἐστίν. Ἀπειλεῖ σοι ὁ δεῖνα. Ἐμοί; 9
Οὔ. Ψέγει σε. Αὐτὸς ὄψεται, πῶς ποιεῖ τὸ ἴδιον
ἔργον. Μέλλει σε κατακρινεῖν ἀδίκως. Ἄθλιος.

ΚΕΦ.

ergo amplius curas? Eſt quoddam patris tui officium, quod ille niſi præſtiterit, patris rationem perdiderit, pietatem, manſuetudinem. Tu noli cupere, ut aliud quid, ea quidem de cauſſa, ille perdat. Neque enim umquam in alio peccatur, in alio detrimentum capitur. Rurſus, tuum munus eſt, cauſſam dicere conſtanter, verecunde, ſine ira: alioqui & tu filii pietatem, verecundiam, probitatem amiſeris. Quid ergo? Judexne periculi expers eſt? Non; ſed & ille in eodem periculo verſatur. Quid ergo etiamnum times, quidnam ille pronunciet? Quid tibi cum alienis malis? Tuum malum eſt, cauſſam tuam male agere: unum hoc caveto. Condemnari vero te, vel non condemnari, ut alterius munus, ſic alterius quoque malum eſt. Iſte tibi minatur. Mihi? Non. Vituperat te. Ipſe viderit, quemadmodum munus ſuum adminiſtret. Injuſte te condemnaturus eſt. Ob idipſum miſer.

CAP.

ΚΕΦ. ιθ'.

Τίς στάσις Ἰδιώτου καὶ Φιλοσόφου.

Ἡ πρώτη διαφορὰ ἰδιώτου καὶ φιλοσόφου· ὁ μὲν λέγει, Οὐαί μοι διὰ τὸ παιδάριον, διὰ τὸν ἀδελφὸν, οὐαὶ διὰ τὸν πατέρα. Ὁ δ', ἄν ποτ' εἰπεῖν ἀναγκασθῇ, Οὐαί μοι, ἐπιστήσας λέγει,
2 δι' ἐμέ. Προαίρεσιν γὰρ οὐδὲν δύναται κωλῦσαι ἢ βλάψαι ἀπροαίρετον, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτήν.
3 Ἂν μὲν οὖν ἐπὶ τοῦτο ῥέψωμεν καὶ αὐτοὶ, ὥσθ', ὅταν δυσοδῶμεν, ἑαυτοὺς αἰτιᾶσθαι, καὶ μεμνῆσθαι, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ταραχῆς ἢ ἀκαταστασίας αἴτιόν ἐστιν ἢ δόγμα· ὀμνύω ὑμῖν πάντας τοὺς θεοὺς, ὅτι
4 προεκόψαμεν. Νῦν δ' ἄλλην ὁδὸν ἐξ ἀρχῆς ἐληλύθαμεν. Εὐθὺς, ἔτι παίδων ἡμῶν ὄντων, ἡ τίτθη, εἰ

CAP. XIX.

Quis ſtatus ſit hominis Indocti & Philoſophi.

Primum indocti & philoſophi diſcrimen eſt, quod ille dicit, Heu mihi propter filium, propter fratrem, propter patrem! Hic vero, ſi quando Heu mihi! dicere cogitur, re conſiderata, ait, propter me! Voluntatem enim prohibere aut lædere nihil poteſt, quod eſt involuntarium: voluntas lædi, niſi a ſe ipſa, non poteſt. Quod ſi ergo huc tenderimus & ipſi, ut rebus male ſuccedentibus ipſi nos accuſemus, ac meminerimus, non aliam eſſe perturbationis & inconſtantiæ cauſſam, niſi decretum; omnes vobis juro deos, aliquid nos profeciſſe. Nunc vero aliam viam ab initio ſumus ingreſſi. Statim a puero nutrix, ſi quando per oſcitantiam

εἴ ποτε προσεπταίσαμεν χάσκοντες, οὐχὶ ἡμῖν
ἐπέπλησσεν, ἀλλὰ τὸν λίθον ἔτυπτε. Τί γὰρ
ἐποίησεν ὁ λίθος; διὰ τὴν τοῦ παιδίου σου μω-
ρίαν, ἔδει μεταβῆναι αὐτόν; Πάλιν, ἂν μὴ εὕ- 5
ρωμεν φαγεῖν ἐκ βαλανείου, οὐδέποθ' ἡμῶν κα-
ταστέλλει τὴν ἐπιθυμίαν ὁ παιδαγωγὸς, ἀλλὰ
δαίρει τὸν μάγειρον. Ἄνθρωπε, μὴ γὰρ ἐκείνου
σε παιδαγωγὸν κατεστήσαμεν, ἀλλὰ τοῦ παι-
δίου ἡμῶν· τοῦτο ἐπανόρθου, τοῦτο ὠφέλει. Οὕ- 6
τω καὶ αὐξηθέντες, φαινόμεθα παιδία. Παῖς γὰρ
ἐν μουσικοῖς, ὁ ἄμουσος· ἐν γραμματικοῖς, ὁ
ἀγράμματος· ἐν βίῳ, ὁ ἀπαίδευτος.

ΚΕΦ.

tiam impegimus, non nos objurgavit, ſed lapidem verberavit. Quidnam vero commiſit lapis? debuerat-ne ille propter pueruli tui ſtultitiam alio migrare? Rurſus, ſi quando e balneo redeuntes cibum non invenerimus, numquam cupiditatem noſtram compeſcit pædagogus, ſed coquum verberibus adficit. Homo, non illi te pædagogum præfecimus, ſed filiolo noſtro: hunc corrige, hunc juvato. Sic adulti etiam pro pueris nos gerimus. Puer enim in muſica, eſt homo amuſus; in re literaria, homo illiteratus: in vita, homo ineruditus.

CAP.

ΚΕΦ. κ'.

Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν Ἐκτός ἐστιν ὠφελεῖσθαι.

Ἐπὶ τῶν θεωρητικῶν φαντασιῶν, πάντες σχε-
δὸν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἐν ἡμῖν ἀπέ-
2 λιπον, οὐχὶ δ' ἐν τοῖς ἐκτός. Οὐδεὶς λέ-
γει ἀγαθὸν, τὸ ἡμέραν εἶναι· κακὸν, τὸ
νύκτα εἶναι· μέγιστον δὲ κακὸν, τὸ τρία τέσ-
3 σαρα εἶναι. Ἀλλὰ τί; Τὴν μὲν ἐπιστήμην
ἀγαθὸν, τὴν δ' ἀπάτην κακόν. ὥστε καὶ περὶ
τὸ ψεῦδος αὐτὸ ἀγαθὸν συνίστασθαι, τὴν
4 ἐπιστήμην τοῦ ψεῦδος εἶναι αὐτό. Ἔδει οὖν
οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ὑγεία ἀγαθόν; νόσος
δὲ κακόν; Οὔ, ἄνθρωπε. Ἀλλὰ τί; Τὸ
καλῶς ὑγιαίνειν, ἀγαθόν· τὸ κακῶς, κακόν·
ὥστε καὶ ἀπὸ νόσου ἐστὶν ὠφεληθῆναι, τὸν Θεόν
σοι.

CAP. XX.

Poſſe fructum e rebus Externis omnibus capi.

Quod ad viſa theoretica adtinet, propemodum omnes Bonum & Malum in nobis reliquerunt: non autem in rebus externis. Nemo enunciationem hanc, *Dies eſt*, bonum adpellat; aut illam, *Nox eſt*, malum; aut illam, *tria ſunt quatuor*, maximum malum. Quid ergo? Scientiam bonum dicunt; errorem, malum. Ita quidem, ut etiam circa ipſum falſum exſiſtat bonum, cum ſcimus eſſe illud falſum. Eodem modo etiam in eis judicare debebamus, quæ ad vitam pertinent. Sanitas bonum-ne eſt? morbus malum? Non, mi homo. Quid ergo? Recte ſanitate uti, bonum eſt; male, malum: ita quidem, ut e morbo etiam (deum tibi teſtor) fructum capere liceat.

σοι. ἀπὸ θανάτου γὰρ οὐκ ἔστιν; ἀπὸ πη-
ρώσεως γὰρ οὐκ ἔστι; Μικρά σοι δοκεῖ ὁ 5
Μενοικεὺς ὠφεληθῆναι, ὅτ' ἀπέθνησκε; Τοι-
αῦτά τις εἰπὼν, ὠφεληθείη οἷα ἐκεῖνος ὠφε-
λήθη; Ἔα, ἄνθρωπε, οὐκ ἐτήρησε τὸν φιλό-
πατριν; τὸν μεγαλόφρονα; τὸν πιστόν; τὸν
γενναῖον; ἐπιζήσας δὲ, οὐκ ἀπώλλυε ταῦτα
πάντα; οὐ περιεποιεῖτο τὰ ἐναντία; τὸν δει- 6
λὸν οὐκ ἀνελάμβανε; τὸν ἀγεννῆ; τὸν μισόπα-
τριν; τὸν φιλόψυχον; Ἄγε, δοκεῖ σοι μικρὰ
ὠφεληθῆναι ἀποθανών; Οὔ· ἀλλ' ὁ τοῦ Ἀδ- 7
μήτου πατὴρ μεγάλα ὠφελήθη, ζήσας οὕτως
ἀγεννῶς καὶ ἀθλίως; ὕστερον γὰρ οὐκ ἀπέ-
θανε; Παύσασθε, τοὺς Θεοὺς ὑμῖν, τὰς ὕλας 8
θαυμάζοντες. παύσασθ' ἑαυτοὺς δούλους ποιοῦν-
τες, πρῶτον τῶν πραγμάτων, εἶτα δι' αὐτὰ καὶ
τῶν

ceat. Etenim nonne & e morte? nonne e clauditate? Parum fructus cepiſſe Menœceum cenſes, cum mortem oppeteret? Hoc qui dicit, frui-ne is talibus fructibus poteſt, quales ille percepit? Eia, homo, nonne pietatem erga patriam conſervavit? non magnitudinem animi? non fidem? non indolem generoſam? qui ſi diutius vixiſſet, nonne, iſtis omnibus amiſſis, in contraria incidiſſet? nonne ignaviæ crimen incurriſſet? nonne animi degeneris? patriæ deſertoris? mortem reformidantis? Age, num parvum tibi fructum cepiſſe videtur e ſuo interitu? Non: ſed Admeti pater magnum ſcilicet fructum cepit e vita ſua tam degenere & miſera? poſtea enim non eſt mortuus? Definite, per Deos, materias admirari: definite vosmetipſos conjicere in ſervitutem, primum rerum ipſarum, deinde propter has

τῶν ἀνθρώπων τῶν ταῦτα περιποιεῖν ἢ ἀφαι-
ρεῖσθαι δυναμένων.
9 Ἔστιν οὖν ἀπὸ τούτων ὠφεληθῆναι; Ἀπὸ
πάντων. Καὶ ἀπὸ τοῦ λοιδοροῦντος; Τί δ' ὠφε-
λεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ προγυμναζόμενος; Τὰ μέ-
γιστα. Καὶ οὗτος ἐμοῦ προγυμναστὴς γίνεται·
τὸ ἀνεκτικόν μου γυμνάζει, τὸ ἀόργητον, τὸ
10 πρᾷον. Οὔ· ἀλλ' ὁ μὲν τοῦ τραχήλου καθάπτων,
καὶ τὴν ὀσφύν μου καὶ τοὺς ὤμους καταρτίζων,
ὠφελεῖ με· καὶ ὁ ἀλείπτης καλῶς ποιῶν λέγει,
Ἆρον ὑπὲρ ἀμφοτέρας· καί, ὅσον βαρύτερός
ἐστιν ἐκεῖνος, τοσούτῳ μᾶλλον ὠφελοῦμαι ἐγώ·
εἰ δέ τις πρὸς ἀοργησίαν με γυμνάζει, οὐκ ὠφε-
11 λεῖ με; Τοῦτ' ἔστι τὸ μὴ εἰδέναι ἀπ' ἀνθρώ-
πων ὠφελεῖσθαι. Κακὸς γείτων; Αὑτῷ· ἀλλ'
ἐμοὶ ἀγαθός· γυμνάζει μου τὸ εὔγνωμον, τὸ
ἐπιεικές. Κακὸς πατήρ; Αὑτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ
ἀγαθός.

has hominum etiam eorum, qui eas vel conferre, vel eripere poſſunt.

Fructus ergo ex hiſce rebus capi poteſt? Ex omnibus. Etiamne e conviciatore? Quid vero pugili fructus adfert is qui eum exercet? Plurimum. Etiam hic mihi fit in palæſtra præceptor; me exercet ad tolerantiam, ad manſuetudinem, ad clementiam. Non: ſed ille quidem collum meum contrectans, & lumbos & humeros diſponens, me juvat; & alipta recte dicit, Tolle utrâque manu in altum, &, quanto eſt ille ſeverior, tanto magis ego juvor; ſi quis vero ad manſuetudinem me exercet, is non me juvat? Iſtud eſt neſcire, fructum capere ex hominibus. Malus vicinus eſt? Sibi ipſe; mihi vero bonus: exercet moderationem, exercet æquitatem meam. Malus pater eſt? Sibi ipſe; at mihi bonus. Hæc eſt Mer-

ἀγαθός. Τοῦτ' ἔστι τὸ τοῦ Ἑρμοῦ ῥαβδίον. 12
οὗ θέλεις, φησὶν, ἅψαι, καὶ χρυσοῦν ἔσται.
Οὔ· ἀλλ' ὃ θέλεις φέρε, κἀγὼ αὐτὸ ἀγαθὸν
ποιήσω. Φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε ἀπο-
ρίαν, φέρε λοιδορίαν, δίκην τὴν περὶ τῶν ἐσχά-
των· πάντα ταῦτα τῷ ῥαβδίῳ τοῦ Ἑρμοῦ ὠφέ-
λημα ἔσται. Τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰρ 13
ἄλλο, ἢ ἵνα σε κοσμήσῃ, ἢ ἵνα δείξῃ σε ἔργῳ
δι' αὐτοῦ, τί ἐστιν ἄνθρωπος τῷ βουλήματι
τῆς φύσεως παρακολουθῶν. Τὴν νόσον τί ποιή- 14
σεις; Δείξω αὐτῆς τὴν φύσιν, διαπρέψω ἐν αὐτῇ,
εὐσταθήσω, εὐροήσω, τὸν ἰατρὸν οὐ κολακεύσω,
οὐκ εὔξομαι ἀποθανεῖν. Τί ἔτι ἄλλο ζητεῖς; 15
πᾶν ὃ ἂν δῷς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μακάριον, εὐ-
δαιμονικὸν, σεμνὸν, ζηλωτόν.

Οὔ· ἀλλὰ βλέπε μὴ νοσήσῃς· κακόν ἐστιν. 16
Οἷον εἴ τις ἔλεγε, Βλέπε μὴ λάβῃς ποτὲ φαντα-

 σίαν

Mercurii virgula: hac (inquit) quidquid attigeris, aureum erit. Non ita: ſed, quidquid volueris, adfer; idque ego bonum faciam: adfer morbum; adfer mortem; adfer egeſtatem; adfer convicium; adfer diſcrimen capitis: omnia hæc virgula Mercurii utilia reddentur. De morte quid facies? Quid vero aliud, niſi ut ea te ornet, aut per te re ipſa demonſtret, quid ſit homo, ſi Naturæ voluntatem ſequatur? De morbo quid facies? Oſtendam ejus naturam, excellam in eo, conſtanter perferam, tranquillus ero, medico non adulabor, mortem non optabo. Quid requiris amplius? Quidquid mihi dederis, id ego efficiam beatum, proſperum, honorabile, expetendum.

At tu non ita. Sed, cave (inquis) ne ægrotes: malum eſt. Perinde iſtud eſt, ac ſi quis diceret: Cave, ne quando tibi fingas, tria

σίαν τοῦ τὰ τρία τέσσαρα εἶναι· κακόν ἐστιν. Ἄνθρωπε, πῶς κακόν; Ἂν ὃ δεῖ περὶ αὐτοῦ ὑπολάβω, πῶς ἔτι με βλάψει; οὐχὶ δὲ μᾶλλον
17 καὶ ὠφελήσει; Ἂν οὖν περὶ πενίας ὃ δεῖ ὑπολάβω, ἂν περὶ νόσου, ἂν περὶ ἀναρχίας, οὐκ ἀρκεῖ μοι; οὐκ ὠφέλημα ἔσται; Πῶς οὖν ἔτι ἐν τοῖς ἐκτὸς τὰ κακὰ καὶ τἀγαθὰ δεῖ με ζητεῖν;
18 Ἀλλὰ τί; ταῦτα μέχρι ὧδε, εἰς οἶκον δ' οὐδεὶς ἀποφέρει· ἀλλ' εὐθὺς πρὸς τὸ παιδάριον πόλεμος, πρὸς τοὺς γείτονας, πρὸς τοὺς σκώψαντας, πρὸς
19 τοὺς καταγελάσαντας. Καλῶς γένοιτο Λεσβίῳ, ὅτι με καθημέραν ἐξελέγχει μηδὲν εἰδότα.

ΚΕΦ.

tria eſſe quatuor: malum eſt. Quomodo malum, homo? Si de hoc ſic exiſtimaro, ut decet; quid porro mihi nocebit? nonne potius etiam proderit? Si ergo de paupertate, de morbo, de conditione privata honoribus excluſa, ita ſenſero, ut decet; nonne id mihi ſatis eſt? nonne lucrum eſt? Qua ergo ratione poſthac bona & mala in rebus externis quærerem? At quid ſit? Hæc, dum in ſchola eſtis, *tenetis:* nemo autem ſecum aufert domum; ſed ſtatim cum puero bellum geritur, cum vicinis, cum iis qui nos cavillati ſunt, qui irriſerunt. Bene ſit Lesbio, quod indies inſcitiam meam coarguit.

CAP.

Κ Ε Φ. κα'.

Πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐπὶ τὸ Σοφιστεύειν ἐρχομένους.

Οἱ τὰ θεωρήματα ἀναλαβόντες ψιλὰ, εὐθὺς αὐτὰ ἐξεμέσαι θέλουσιν, ὡς οἱ στομαχικοὶ τὴν
τροφήν. Πρῶτον αὐτὸ πέψον, εἶθ' οὕτω μὴ 2
ἐξεμέσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἔμετος τῷ ὄντι γίνεται,
πρᾶγμα βλαδαρὸν καὶ ἄβρωτον. Ἀλλ' ἀπ' αὐ- 3
τῶν ἀναδοθέντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τοῦ ἡγεμονικοῦ τοῦ σεαυτοῦ· ὡς οἱ ἀθληταὶ τοὺς ὤμους, ἀφ' ὧν ἐγυμνάσθησαν, καὶ ἔφαγον· ὡς οἱ τὰς τέχνας ἀναλαβόντες, ἀφ' ὧν ἔμαθον.
Οὐκ ἔρχεται ὁ τέκτων καὶ λέγει, Ἀκούσατέ μου 4
διαλεγομένου περὶ τῶν τεκτονικῶν· ἀλλ', ἐκμισθωσάμενος οἰκίαν, ταύτην κατασκευάσας, δείκνυσιν ὅτι

CAP. XXI.

Ad eos qui temere Doctorum munus capeſſunt.

Qui nuda præcepta didicerunt, ſtatim ea evomere volunt; ſicut qui e ſtomacho laborant, cibum. Concoque illa prius, deinde non ita evomes. Si vero non concoxeris; revera vomitus erit *id, quod tu alterum docere volueris;* res cruda, minimeque eſculenta. Quin potius rite digeſtis eis, *quæ didiciſti,* mutationem aliquam oſtendito in mente tua factam: quemadmodum pugiles humeris ſuis declarant, ut exercitati fuerint, ut cibum ceperint; quemadmodum artifices, quid didicerint. Faber non dicit, Audite me diſſerentem de re fabrili: ſed conducta domo, eaque exſtructa oſtendit, artem ſe

5 ὅτι ἔχει τὴν τέχνην. Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ποίησον·
Φάγε ὡς ἄνθρωπος, πίε ὡς ἄνθρωπος, κοσμήθητι,
γάμησον, παιδοποίησον, πολίτευσαι· ἀνάσχου λοι-
δορίας, ἔνεγκαι ἀδελφὸν ἀγνώμονα, ἔνεγκαι πα-
6 τέρα, ἔνεγκαι υἱὸν, γείτονα, σύνοδον. Ταῦτα
ἡμῖν δεῖξον, ἵν᾽ ἴδωμεν ὅτι μεμάθηκας ταῖς ἀλη-
θείαις τι τῶν φιλοσόφων. Οὔ· ἀλλ᾽ ἐλθόντες
ἀκούσατέ μου σχόλια λέγοντος. Ὕπαγε, ζήτει
7 τίνων κατεξεράσεις. Καὶ μὴν ἐγὼ ὑμῖν ἐξηγήσο-
μαι τὰ Χρυσίππεια, ὡς οὐδείς· τὴν λέξιν διαλύ-
σω καθαρώτατα· προσθήσω ἄν που καὶ Ἀντι-
πάτρου καὶ Ἀρχεδήμου φοράν.
8 Εἶτα τούτου ἕνεκα ἀπολίπωσιν οἱ νέοι τὰς πα-
τρίδας, καὶ τοὺς γονεῖς τοὺς αὐτῶν, ἵν᾽ ἐλθόντες
9 λεξείδιά σου ἐξηγουμένου ἀκούσωσιν; Οὐ δεῖ αὐτοὺς
ὑποστρέψαι ἀνεκτικοὺς, συνεργητικοὺς, ἀπαθεῖς,
ἀταράχους, ἔχοντάς τι ἐφόδιον τοιοῦτον εἰς τὸν
βίον,

ſe tenere. Tale aliquid etiam tu fac: ede, ut homo; bibe, ut homo; *ſic* te come, matrimonium contrahe, liberos procrea, rempublicam gere, convicium tolera, fer fratrem iniquum, fer patrem, fer filium, vicinum, comitem. Hæc nobis oſtende, ut cognoſcamus, te vere a philoſophis aliquid didiciſſe. Non: ſed venite, meque audite Commentaria dictantem. Abi; quærito in quos iſta evomas. Atqui ego vobis Chryſippi libros ita enarrabo, ut nemo alius: dictionem quam veriſſime declarabo: aliquando etiam Antipatri & Archedemi impetum adjungam.

Haccine ergo de cauſſa patriam parentesque relinquent adoleſcentes, ut huc profecti te verba explicantem audiant? Nonne domum redire debent tolerantes, officioſi, perturbatione vacui, tranquilli, tali viatico ad degendam vitam inſtructi, ut caſus huma-

βίον, ἀφ' οὗ ὁρμώμενοι φέρειν δυνήσονται τὰ συμπίπτοντα καλῶς, καὶ κοσμεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν; Καὶ 10
πόθεν σοι μεταδιδόναι τούτων, ὧν οὐκ ἔχεις; Αὐτὸς γὰρ ἄλλο τι ἐποίησας ἐξ ἀρχῆς, ἢ περὶ ταῦτα κατετρίβης, πῶς οἱ συλλογισμοὶ ἀναλυθήσονται, πῶς οἱ μεταπίπτοντες, πῶς οἱ τῷ ἠρωτῆσθαι
περαίνοντες; Ἀλλ' ὁ δεῖνα σχολὴν ἔχει· διὰ τί μὴ 11
κἀγὼ σχῶ; Οὐκ εἰκῇ ταῦτα γίνεται, ἀνδράποδον, οὐδ' ὡς ἔτυχεν· ἀλλὰ καὶ ἡλικίαν εἶναι δεῖ,
καὶ βίον, καὶ Θεὸν ἡγεμόνα. Οὔ· ἀλλ' ἀπὸ λι- 12
μένος μὲν οὐδεὶς ἀνάγεται, μὴ θύσας τοῖς Θεοῖς, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς βοηθούς· οὐδὲ σπείρουσιν ἄλλως οἱ ἄνθρωποι, εἰ μὴ τὴν Δήμητραν ἐπικαλεσάμενοι· τηλικούτου δ' ἔργου ἁψάμενός τις, ἄνευ Θεῶν ἀσφαλῶς ἅψεται; καὶ οἱ τούτῳ
προσιόντες εὐτυχῶς προσελεύσονται; Τί ἄλλο 13
ποιεῖς, ἄνθρωπε, ἢ τὰ μυστήρια ἐξορχῇ; καὶ

humanos pulcre ferre norint, atque inde ornari? Unde autem tu illa impertias, quæ non habes? Numquid ipſe quidquam aliud egiſti ab initio, niſi quod in eo verſatus es, quemadmodum ſyllogiſmi reſolvantur, quemadmodum ſophismata, quemadmodum interrogationum concluſiones? At iſte ludum literarium aperuit: quid ni aperiam & ego? Non temere iſta fiunt, mancipium, neque forte fortuna: ſed & ætate opus eſt, & certa vitæ ratione, & Deo duce. *At tibi id non placet:* ſed e portu quidem nemo ſolvit, niſi ſacra Diis fecerit, eorumque opem implorarit; neque aliter ferunt agricolæ, niſi Cerere invocata; tantam vero rem qui adgreditur, is neglectis Diis tuto eam adgredietur? & qui illum adeunt, felicibus auſpiciis adibunt? Quid aliud facis, homo, niſi Cereris myſteria divulgas? & ais:

λέγεις, Οἴκημά ἐστι καὶ ἐν Ἐλευσῖνι· ἰδοὺ καὶ ἐν-
θάδε. ἐκεῖ ἱεροφάντης· καὶ ἐγὼ ποιήσω ἱεροφάν-
την. ἐκεῖ κήρυξ· κἀγὼ κήρυκα καταστήσω. ἐκεῖ
δᾳδοῦχος· κἀγὼ δᾳδοῦχον. ἐκεῖ δᾷδες· καὶ ἐν-
θάδε. αἱ φωναὶ αἱ αὐταί. τὰ γινόμενα τί δια-
14 φέρει ταῦτα ἐκείνων; Ἀσεβέστατε ἄνθρωπε, οὐδ-
ὲν διαφέρει; καὶ παρὰ τόπον ταῦτα ὠφε-
λεῖ, καὶ παρὰ καιρόν· καὶ μετὰ θυσίας δὲ, καὶ
μετ' εὐχῶν, καὶ προηγνευκότα, καὶ προδιακείμε-
νον τῇ γνώμῃ, ὅτι ἱεροῖς προσελεύσεται καὶ ἱεροῖς
15 παλαιοῖς. Οὕτως ὠφέλιμα γίνεται τὰ μυστήρια,
οὕτως εἰς φαντασίαν ἐρχόμεθα, ὅτι ἐπὶ παιδείᾳ
καὶ ἐπανορθώσει τοῦ βίου κατεστάθη πάντα
16 ταῦτα ὑπὸ τῶν παλαιῶν. Σὺ δ' ἐξαγγέλλεις
αὐτὰ καὶ ἐξορχῇ, παρὰ καιρὸν, παρὰ τόπον,
ἄνευ θυμάτων, ἄνευ ἁγνείας· οὐκ ἐσθῆτα ἔχεις
ἣν δεῖ τὸν ἱεροφάντην, οὐ κόμην, οὐ στρόφιον

οἷον

ædes eſt Eleuſine; ecce & hic: ibi ſacrorum antiſtes; & ego faciam antiſtitem: ibi præco; & ego præconem inſtituam: ibi tedifer; & ego tediferum: ibi faces; & hic. Voces eædem; & res quid differunt hæ ab iſtis? Homo impiiſſime, nihilne differunt? pro ratione loci & temporis iſta proſunt; tum vero adhibito ſacrificio, adhibitis precibus, caſtitate, animoque ſic adfecto, ut cogitet homo, ad ſacra ſe acceſſurum vetuſtasque cærimonias. Sic utilia fiunt myſteria; ſic cogitare poſſumus, erudiendæ & corrigendæ vitæ cauſſa eſſe iſta omnia a veteribus inſtituta. Tu vero ea enuncias & effutis alieno tempore, alieno loco, ſine ſacrificiis, absque caſtimonia: non ea tibi veſtis eſt, quæ ſacrorum antiſtitem deceat; non coma, non redimiculum quale requiritnr, non vox, non ætas: non caſte vixiſti, ut

ille:

οἷον δεῖ, οὐ φωνήν, οὐχ ἡλικίαν, οὐχ ἥγνευκας
ὡς ἐκεῖνος· ἀλλ' αὐτὰς μόνας τὰς φωνὰς ἀνει-
ληφὼς λέγεις, Ἱεραί εἰσιν αἱ φωναὶ αὐταὶ καθ'
αὑτάς.

Ἄλλον δεῖ τρόπον ἐπὶ ταῦτα ἐλθεῖν· μέγα 17
ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, μυστικόν ἐστιν, οὐχ ὡς ἔτυ-
χεν, οὐδὲ τῷ τυχόντι δεδομένον. Ἀλλ' οὐδὲ 18
σοφὸν εἶναι τυχὸν ἐξαρκεῖ πρὸς τὸ ἐπιμεληθῆναι
νέων· δεῖ δὲ καὶ προχειρότητα εἶναι τινά, καὶ
ἐπιτηδειότητα πρὸς τοῦτο, νὴ τὸν Δία, καὶ σῶ-
μα ποιόν, καὶ πρὸ πάντων τὸν Θεὸν συμβου-
λεύειν ταύτην τὴν χώραν κατασχεῖν· ὡς Σωκρά- 19
τει συνεβούλευε τὴν ἐλεγκτικὴν χώραν ἔχειν, ὡς
Διογένει τὴν βασιλικὴν καὶ ἐπιπληκτικήν, ὡς
Ζήνωνι τὴν διδασκαλικὴν καὶ δογματικήν. Σὺ δ' 20
ἰατρεῖον ἀνοίγεις, ἄλλο οὐδὲν ἔχων ἢ φάρμακα·
ποῦ δὲ ἢ πῶς ἐπιτίθεται ταῦτα μήτε εἰδώς, μήτε

Ee 5 πολυ-

ille: ſed cum ſolas voces memoriæ mandaris, dicis, Sacræ ſunt illæ voces ipſæ per ſeſe.

Alio modo ad hæc accedendum eſt: magna res eſt, arcani plena, non pervulgata, nec ejus generis, quæ cuivis data ſit. Fortaſſis etiam ne ſapientem quidem eſſe ſatis eſt ad regendos juvenes; ſed & alacritas quædam, ingeniique dexteritas ad hoc requiritur, & certa corporis ratio, &, quod primum eſt omnium, ut Deus ipſe munus iſtud capeſſere ſuadeat; quemadmodum Socrati auctor fuit ſuſcipiendi muneris coarguendorum errorum; quemadmodum Diogeni, ut regio more delinquentes objurgaret: quemadmodum Zenoni, ut doceret & præcepta traderet. Tu vero tabernam medicam aperis, cum præter medicamenta nihil habeas: ubi autem & quomodo ea ſint adplicanda, neque noris,

21 πολυπραγμονήσας. Ἰδοὺ ἐκεῖνος ταῦτα· κολλύρια κἀγὼ ἔχω. Μή τι οὖν καὶ τὴν δύναμιν τὴν χρηστικὴν αὐτοῖς; μή τι οἶδας καὶ πότε καὶ
22 πῶς ὠφελήσει, καὶ τίνας; Τί οὖν κυβεύεις ἐν τοῖς μεγίστοις; τί ῥᾳδιουργεῖς; τί ἐπιχειρεῖς πράγματι μηδέν σοι προσήκοντι; Ἄφες αὐτὸ τοῖς δυναμένοις, τοῖς κοσμοῦσι. μὴ προστρίβου καὶ αὐτὸς αἶσχος φιλοσοφίᾳ διὰ σαυτοῦ· μηδὲ
23 γίνου μέρος τῶν διαβαλλόντων τὸ ἔργον. Ἀλλὰ εἴ σε ψυχαγωγεῖ τὰ θεωρήματα, καθήμενος αὐτὰ στρέφε αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ· φιλόσοφον δὲ μηδέποτ' εἴπῃς σεαυτὸν, μὴ δ' ἄλλου ἀνάσχῃ λέγοντος, ἀλλὰ λέγε. Πεπλάνηται· ἐγὼ γὰρ οὔτ' ὀρέγομαι ἄλλως ἢ πρότερον, οὐδ' ὁρμῶ ἐπ' ἄλλα, οὐδὲ συγκατατίθεμαι ἄλλοις, οὐδ' ὅλως ἐν χρήσει φαντασιῶν παρήλλαχά τι ἀπὸ τῆς
24 πρότερον καταστάσεως. Ταῦτα φρόνει, καὶ λέγε

ris, neque indagaris. Ecce ille hæc; & ego collyria habeo. An ergo etiam, quomodo illis utendum ſit, noſti? ſcisne, quomodo, & quando, & quos juvent? Quid ergo maximis in rebus ludis? quid temere agis? quid rem adgrederis nihil ad te pertinentem? Relinque illam iis qui ſciunt, qui eam ornant. Noli tu quoque per te ignominiæ maculam philoſophiæ adfricare; nec ex eorum numero eſſe velis, qui munus hoc calumniantur. Quod ſi præcepta te delectant, ipſe ea tecum tacitus animo volvito: philoſophum autem numquam te profitere, nec ab alio nominari te ſine; ſed dic, Verſatur in errore; ego enim nec aliter adpeto quam prius, nec alia agere adgredior, nec aliis adſentior, denique in uſu viſorum prorſus nihil a veteri ſtatu receſſi. Hæc ſenti, &

λέγε περὶ σεαυτοῦ, εἰ θέλεις τὰ κατ' ἀξίαν φρονεῖν· εἰ δὲ μὴ, κύβευε, καὶ ποίει ἃ ποιεῖς. Ταῦτα γάρ σοι πρέπει.

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ Κυνισμοῦ.

Πυθομένου δὲ τῶν γνωρίμων τινὸς αὐτοῦ, ὃς ἐφαίνετο ἐπιῤῥεπῶς ἔχων πρὸς τὸ Κυνίσαι, ποῖόν τινα εἶναι δεῖ τὸν Κυνίζοντα, καὶ τίς ἡ πρόληψις ἡ τοῦ πράγματος· Σκεψόμεθα, ἔφη, κατὰ σχολήν. Τοσοῦτον δ' ἔχω σοι νῦν εἰπεῖν, ὅτι 2
ὁ δίχα Θεοῦ τηλικούτῳ πράγματι ἐπιβαλλόμενος, θεοχόλωτός ἐστι, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ δημοσίᾳ θέλει ἀσχημονεῖν. Οὐδὲ γὰρ ἐν οἰκίᾳ καλῶς 3
οἰκουμένῃ παρελθών τις αὐτὸς ἑαυτῷ λέγει, Ἐμὲ δεῖ

& dic de te ipſo, ſi ita ut decet ſentire cupis: ſin minus, lude; & ea fac quæ facis. Hoc enim te decet.

CAP. XXII.

De Secta Cynica.

Quodam e diſcipulis, qui ad Cynicam ſectam propenſior videbatur, eum percontato, qualem Cynicum eſſe oporteret, & quæ ejus negotii notio eſſet; Conſiderabimus, inquit, per otium. Tantum autem tibi nunc habeo dicere, eum, qui ſine Deo rem tantam adgrediatur, ira numinis agitari, nec aliud quidquam velle, niſi publice indecore agere. Neque enim in domo bene conſtituta progreditur aliquis, & ſibi ipſe dicit, Me oportet eſſe diſpen-

δεῖ οἰκονόμον εἶναι· εἰ δὲ μὴ, ἐπιστραφεὶς ὁ κύ-
ριος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν σοβαρῶς διατασσόμενον,
4 ἑλκύσας ἔτεμεν. Οὕτω γίνεται καὶ ἐν τῇ
μεγάλῃ πόλει ταύτῃ. ἔστι γάρ τις καὶ ἐνθάδ'
5 οἰκοδεσπότης, ἕκαστα διατάσσων. Σὺ ἥλιος
εἶ· δύνασαι περιερχόμενος ἐνιαυτὸν ποιεῖν καὶ
ὥρας, καὶ τοὺς καρποὺς αὔξειν καὶ τρέφειν,
καὶ ἀνέμους κινεῖν καὶ ἀνιέναι, καὶ τὰ σώματα
τῶν ἀνθρώπων θερμαίνειν συμμέτρως· ὕπαγε,
περιέρχου, καὶ οὕτω διακόνει ἀπὸ τῶν μεγίστων
6 τὰ μικρότατα. Σὺ μοσχάριον εἶ· ὅταν ἐπι-
φανῇ λέων, τὸ σαυτοῦ πρᾶσσε· εἰ δὲ μὴ,
οἰμώξεις. Σὺ ταῦρος εἶ, προσελθὼν μάχου·
σοὶ γὰρ τοῦτο ἐπιβάλλει καὶ πρέπει, καὶ δύ-
7 νασαι αὐτὸ ποιεῖν. Σὺ δύνασαι ἡγεῖσθαι τοῦ
στρατεύματος ἐπὶ Ἴλιον· ἴσθι Ἀγαμέμνων. Σὺ
δύνασαι τῷ Ἕκτορι μονομαχῆσαι· ἴσθι Ἀχιλλεύς.
Εἰ

penſatorem: alioqui dominus, rem animadvertens, videnſque hominis inſolentiam, res ſuo arbitratu adminiſtrantis, arreptum eum male tractabit. Pari modo ſit etiam in hac magna civitate. Eſt enim & hic quidam paterſamilias, omnia & ſingula ordinans. Tu ſol es; circuituque tuo annum annique tempora efficere potes, & fruges augere atque alere, ventos concitare & reprimere, corporaque hominum moderato calore fovere: Abi, circumi, atque ita miniſterium tuum age in rebus maximis minimiſque. Tu vitulus es: leo ſi conſpectus fuerit, quod tuum eſt agito; alioquin ejulabis. Tu taurus es; accede, & pugna: tuæ enim iſtæ partes ſunt; te hoc decet; idque præſtare potes. Tu exercitum ad Ilium ducere potes: eſto Agamemnon. Tu ſingulari certamine cum Hectore congredi potes: eſto Achilles. Quod ſi

Εἰ δὲ Θερσίτης παρελθὼν ἀντεποιεῖτο τῆς ἀρχῆς, 8
ἢ οὐκ ἂν ἔτυχεν, ἢ τυχὼν ἂν ἠσχημόνησεν ἐν
πλείοσι μάρτυσι.

Καὶ σὺ βούλευσαι περὶ πράγματος ἐπιμελῶς· 9
οὐκ ἔστιν οἷον δοκεῖ σοι. Τριβώνιον καὶ νῦν φορῶ, 10
καὶ τότε ἕξω· κοιμῶμαι καὶ νῦν σκληρῶς, καὶ
τότε κοιμήσομαι· πηρίδιον προσλήψομαι καὶ ξύ-
λον, καὶ περιερχόμενος αἰτεῖν ἄρξομαι [καὶ] τοὺς
ἀπαντῶντας λοιδορεῖν· κἂν ἴδω τινὰ δρωπακιζόμε-
νον, ἐπιτιμήσω αὐτῷ, κἂν τὸ κόμιον πεπλακότα,
ἢ ἐν κοκκίνοις περιπατοῦντα. Εἰ τοιοῦτόν τι φαν- 11
τάζῃ τὸ πρᾶγμα, μακρὰν ἀπ᾽ αὐτοῦ· μὴ προσ-
έλθῃς, οὐδέν ἐστι πρὸς σέ. Εἰ δ᾽ οἷόν ἐστι φαν- 12
ταζόμενος, οὐκ ἀπαξιοῖς σεαυτὸν, σκέψαι ἡλίκῳ
πράγματι ἐπιχειρεῖς.

Πρῶτον, ἐν τοῖς κατὰ σαυτὸν, οὐκέτι δεῖ 13
σε ὅμοιον ἐν οὐδενὶ φαίνεσθαι οἷς νῦν ποιεῖς·
οὐ

ſi vero Therſites prodiret, atque imperium ſibi vindicaret; aut voto fruſtraretur, aut, eo potitus, pluribus coram teſtibus turpiter ſe daret.

Et tu quoque rem diligenter conſidera: non eſt ejusmodi, quale tibi videtur. Tritum palliolum geſto nunc; tunc quoque geſtabo: dormio nunc duriter; tunc quoque duriter dormiam: peram adjungam & baculum, & paſſim petere atque obvios conviciis inceſſere incipiam: quod ſi quem videro pilos evellentem, objurgabo, ſive comam ornantem, aut in purpureis veſtibus ambulantem. Si hujusmodi eſſe tibi fingis negotium; longe ab eo recede; noli accedere, nihil ad te adtinet. Sin ita de eo ſentis ut re ipſa eſt, & tamen id te decere putas, vide quantam rem adgrediaris.

Primum, tuis in rebus, non amplius te tui ſimilem eſſe oportet, nec quidquam eorum facere quæ nunc facis: non incuſandus Deus, non

οὐ Θεῷ ἐγκαλοῦντα, οὐκ ἀνθρώπῳ· ὄρεξιν
ἆραί σε δεῖ παντελῶς, ἔκκλισιν ἐπὶ μόνα με-
ταθεῖναι τὰ προαιρετικά· σοὶ μὴ ὀργὴν εἶναι,
μὴ μῆνιν, μὴ φθόνον, μὴ ἔλεον· μὴ κοράσιόν
σοι φαίνεσθαι καλὸν, μὴ δοξάριον, μὴ παι-
δάριον, μὴ πλακουντάριον. Ἐκεῖνο γὰρ εἰδέ-
14 ναι δεῖ, ὅτι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοὺς τοί-
χους προβέβληνται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ
σκότος, ὅταν τι τῶν τοιούτων ποιῶσι, καὶ
τὰ κρύψοντα πολλὰ ἔχουσι. κέκλεικε τὴν
θύραν, ἔστησέ τινα πρὸ τοῦ κοιτῶνος· ἄν τις
ἔλθῃ, λέγε ὅτι ἔξω ἐστὶν, οὐ σχολάζει.
15 Ὁ Κυνικὸς δ' ἀντὶ πάντων τούτων ὀφείλει
τὴν αἰδῶ προβεβλῆσθαι· εἰ δὲ μὴ, γυμνὸς
καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ἀσχημονήσει. τοῦτο οἰκία ἐστὶν
αὐτοῦ, τοῦτο θύρα, τοῦτο οἱ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος,
16 τοῦτο σκότος. Οὔτε γὰρ θέλειν τι δεῖ ἀποκρύ-
πτειν

non homo; adpetitio tibi plane auferenda eſt, averſatio ad ea ſola, quæ tui arbitrii ſunt, transferenda; non te iracundum eſſe decet, non indignabundum, non invidum, non miſericordem; puella pulcra tibi videri non debet, non gloriola, non puellus, non placentula. Illud enim tenendum eſt, cæteros homines parietibus, ædibus, tenebris ſeſe tegere, ſi quid ejus generis agant, & multos celandi habere modos. Ianuam hic claudit; collocat aliquem ante cubiculum, qui, ſi quis venerit, dicat, eum domi non eſſe, non agere otium. At Cynicus, iſtarum rerum omnium loco, verecundia ſe cingere debet; alioquin nudus & ſub dio turpiter ſe dabit. Hæc domus illi eſſe debet, hæc janua, hi cubicularii, hæ tenebræ. Neque enim velle debet ſuarum rerum quidquam occultare: alioqui abiit, & Cynicum amiſit,

πτειν αὐτὸν τῶν ἑαυτοῦ. εἰ δὲ μὴ, ἀπῆλθεν, ἀπώλεσε τὸν Κυνικὸν, τὸν ὕπαιθρον, τὸν ἐλεύθερον· ἤρκταί τι τῶν ἐκτὸς φοβεῖσθαι, ἤρκται χρείαν ἔχειν τοῦ ἀποκρύψοντος, οὔτε ὅταν θέλῃ δύναται. ποῦ γὰρ αὐτὸν ἀποκρύψει, καὶ πῶς; Ἂν δ' ἀπὸ τύχης ἐμπέσῃ ὁ παιδευτὴς ὁ 17
κοινὸς, ὁ παιδαγωγὸς, οἷα πάσχειν ἀνάγκη; Ταῦτ' οὖν δεδοικότα, ἐπιθαῤῥεῖν οἷόν τ' ἔτι 18
ἐξ ὅλης ψυχῆς, ἐπιστατεῖν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; Ἀμήχανον, ἀδύνατον. Πρῶτον οὖν τὸ 19
ἡγεμονικόν σε δεῖ τὸ σαυτοῦ καθαρὸν ποιῆσαι, καὶ τὴν ἔνστασιν ταύτην. Νῦν ἐμοὶ ὕλη ἐστὶν ἡ 20
ἐμὴ διάνοια, ὡς τῷ τέκτονι τὰ ξύλα, ὡς τῷ σκυτεῖ τὰ δέρματα· ἔργον δ', ὀρθὴ χρῆσις τῶν φαντασιῶν. Τὸ σωμάτιον δὲ οὐδὲν πρὸς ἐμέ· τὰ 21
τούτου μέρη οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Θάνατος; Ἐρχέσθω ὅταν θέλῃ, εἴτε ὅλου, εἴτε μέρους τινός. Φεῦγε.

ſit, illum ſub dio agentem, illum liberum; cœpit aliquid eorum quæ foris ſunt formidare; cœpit egere occultatione, nec cum vult poteſt. Ubi enim ſe occultabit, & quomodo? Si vero publicus ille inſtitutor, pædagogus ille, forte deprehenſus in facinore fuerit, quænam eum perpeti neceſſe erit? Hæc ergo formidans, poterit-ne] adhuc toto animo confidere, & aliis omnibus præeſſe? Nulla ratio id ſinit: fieri nullo modo poteſt. Primum igitur principalis illa tui pars pura tibi præſtanda eſt, & hoc vitæ inſtitutum. Nunc materia mihi eſt meus animus, ſicut fabro ligna, ſicut calceario coria: officii vero munus eſt, rectus viſorum uſus. Corpuſculum autem nihil ad me; partes illius nihil ad me. *Quid* mors? Veniat quando volet, ſive totum ſive partem aliquam velit ademtam. Ito in exſilium. Quo? Poteſtne quis-

22 Φεῦγε. Καὶ ποῦ, δύναταί τις ἐκβαλεῖν ἔξω τοῦ κόσμου; οὐ δύναται. ὅπου δ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ὁ ἥλιος, ἐκεῖ ἡ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοὶ, ἡ πρὸς Θεοὺς ὁμιλία.

23 Εἶθ' οὕτω παρασκευσάμενον, οὐκ ἔστι τούτοις ἀρκεῖσθαι τὸν ταῖς ἀληθείαις Κυνικόν· ἀλλ' εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἄγγελος ἀπὸ τοῦ Διὸς ἀπέσταλται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὑποδείξων αὐτοῖς, ὅτι πεπλάνηνται, καὶ ἀλλαχοῦ ζητοῦσι τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ὅπου οὐκ ἔστιν, ὅπου δ' ἔστιν,
24 οὐκ ἐνθυμοῦνται· καὶ, ὡς ὁ Διογένης ἀπαχθεὶς πρὸς Φίλιππον μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, κατάσκοπος εἶναι. τῷ γὰρ ὄντι κατάσκοπός ἐστιν ὁ Κυνικὸς, τοῦ τίνα ἐστὶ τοῖς
25 ἀνθρώποις φίλα, καὶ τίνα πολέμια. καὶ δεῖ αὐτὸν ἀκριβῶς κατασκεψάμενον, ἐλθόντ' ἀπαγγεῖλαι

quisquam extra mundum me ejicere? Non poteſt: quocunque autem abiero, ibi erit ſol, ibi luna, ibi ſtellæ, inſomnia, auguria, colloquia cum Deo.

Poſtquam autem ita ſe paraverit verus Cynicus, his contentus eſſe nequit: ſed ſcire debet, ſe a Jove legatum eſſe ad homines, ut, quæ bona, quæ mala ſint, eis nunciet; ut, quantis in erroribus verſentur, demonſtret, alio in loco bonorum malorumque naturam, quam ubi ſunt, quærentes; ubi vero ſunt, non cogitantes. Et ſicut Diogenes, poſt Chæronenſem cladem ad Philippum adductus, *meminiſſe debet*, exploratorem ſe eſſe. Revera enim explorator eſt Cynicus, qui, quæ hominibus amica ſint, quæ inimica, ſpeculetur. Eumque oportet, poſtquam ſingula adcurate indagavit, vera renunciare;

γεῖλαι τἀληθῆ· μηδ᾽ ὑπὸ φόβου ἐκπλαγέντα, ὥστε τοὺς μὴ ὄντας πολεμίους δεῖξαι· μήτε τινὰ ἄλλον τρόπον ὑπὸ τῶν φαντασιῶν παραταραχθέντα, ἢ συγχυθέντα.

Δεῖ οὖν αὐτὸν δύνασθαι ἀνατεινάμενον, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἐπὶ σκηνὴν τραγικὴν ἀνερχόμενον, 26
λέγειν τὸ τοῦ Σωκράτους· Ὦ ἄνθρωποι, ποῖ φέρεσθε; τί ποιεῖτε; ὦ ταλαίπωροι· ὡς τυφλοὶ ἄνω καὶ κάτω κυλίεσθε· ἄλλην ὁδὸν ἀπέρχεσθε, τὴν οὖσαν ἀπολελοιπότες· ἀλλαχοῦ ζητεῖτε τὸ εὔρουν καὶ τὸ εὐδαιμονικὸν, ὅπου οὐκ ἔστιν· οὐδ᾽ ἄλλου δεικνύοντος πιστεύετε. Τί αὐτὸ ἔξω ζη- 27
τεῖτε; Ἐν σώματι; Οὐκ ἔστιν. εἰ ἀπιστεῖτε, ἴδετε Μύρωνα, ἴδετε Ὀφέλλιον. Ἐν κτήσει; Οὐκ ἔστιν. εἰ δ᾽ ἀπιστεῖτε, ἴδετε Κροῖσον· ἴδετε τοὺς νῦν πλουσίους, ὅσης οἰμωγῆς ὁ βίος αὐτῶν μεστός ἐστιν. Ἐν ἀρχῇ; οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ μὴ

ciare; nec metu perculſum, ut hoſtes oſtendat qui nulli ſint; nec alio quovis modo a viſis perturbatum aut conſuſum.

Oportet igitur eum poſſe, ſi res ita tulerit, elata voce, & ſcena conſcenſa tragica, Socraticum illud dicere: Homines, quo ferimini? quid facitis? o miſeri, cæcorum inſtar ſurſum deorſumque volvimini: aliam viam itis, relicta vera: alibi quæritis felicitatem & principatum, ubi non eſt: nec, ſi ab alio vobis demonſtretur, crediſtis. Cur foris illa quæritis? In corpore? Non eſt: ſi non creditis, videte Myronem, videte Ofellium. In poſſeſſionibus? Non eſt: ſi non creditis, videte Crœſum; videte hujus temporis divites, quot ſuſpiriis vita eorum plena ſit. In magiſtratu? Non eſt: alio-

μή γε, ἔδει τοὺς δὶς καὶ τρὶς ὑπάτους εὐδαί-
28 μονας εἶναι· οὐκ εἰσὶ δέ. Τίσι περὶ τούτου πιστεύσομεν; Ὑμῖν τοῖς ἔξωθεν τὰ ἐκείνων βλέπουσι, καὶ ὑπὸ τῆς φαντασίας περιλαμπο-
29 μένοις, ἢ αὐτοῖς ἐκείνοις; Τί λέγουσιν; Ἀκούσατε αὐτῶν ὅταν οἰμώζωσιν, ὅταν στένωσιν, ὅταν δι᾽ αὐτὰς τὰς ὑπατείας καὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἀθλιώτερον οἴονται καὶ ἐπι-
30 κινδυνώτερον ἔχειν. Ἐν βασιλείᾳ; Οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ μὴ, Νέρων ἂν εὐδαίμων ἐγένετο, καὶ Σαρδανάπαλος. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ Ἀγαμέμνων εὐδαίμων ἦν, καί τοι κομψότερος ὢν Σαρδαναπάλου καὶ Νέρωνος· ἀλλὰ τῶν ἄλλων ῥεγχόντων, ἐκεῖνος τί ποιεῖ;

Πολλὰς ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους ἕλκετο χαίτας.

Καὶ αὐτὸς τί λέγει;

Πλάζο-

alioqui oportebat iterum ac tertium conſules beatos eſſe; non autem ſunt beati. Quibus hac de re fidem habebimus? Vobisne, qui extrinſecus res eorum adſpicitis, & ſpecie illa perſtringimini, an illis ipſis? Quid dicunt? Audite eos cum ſuſpirant, cum gemunt, cum propter ipſos conſulatus & gloriam & ſplendorem miſeriores eſſe, & majoribus in periculis verſari putant. In regno? Non eſt: alioqui Nero beatus fuiſſet, & Sardanapalus. Atqui ne Agamemnon quidem beatus fuit, quamvis Sardanapalo & Nerone honeſtior: ſed reliquis ſtertentibus, ipſe quid facit?

Multos ex capite radicitus vellebat capillos.

Et ipſe quid dicit?

Erro

Πλάζομαι ὧδε· φησὶ, καὶ
— — — ἀλαλύκτημαι· κραδίη δέ μοι ἔξω
στηθέων ἐκθρώσκει. — — — —

Τάλας, τί τῶν σῶν ἔχει κακῶς; Ἡ κτῆσις; 31
Οὐκ ἔχει. Τὸ σῶμα; Οὐκ ἔχει. Ἀλλὰ πο-
λύχρυσος εἶ καὶ πολύχαλκος. Τί οὖν σοι κακόν
ἐστιν; Ἐκεῖνο, ὅ τι ποτὲ, ἠμέληταί σου καὶ κατ-
έφθαρται, ᾧ ὀρεγόμεθα, ᾧ ἐκκλίνομεν, ᾧ ὁρμῶ-
μεν καὶ ἀφορμῶμεν. Πῶς ἠμέληται; Ἀγνοεῖ τὴν 32
οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ἣν πέφυκε, καὶ τὴν τοῦ
κακοῦ· καὶ τί ἴδιον ἔχει, καὶ τί ἀλλότριον. καὶ
ὅταν τι τῶν ἀλλοτρίων κακῶς ἔχῃ, λέγει, Οὐαί
μοι, οἱ γὰρ Ἕλληνες κινδυνεύουσι. Ταλαίπωρον 33
ἡγεμονικὸν, καὶ μόνον ἀτημέλητον καὶ ἀθεράπευ-
τον. Μέλλουσιν ἀποθνήσκειν, ὑπὸ τῶν Τρώων
ἀναιρεθέντες. Ἂν δ' αὐτοὺς οἱ Τρῶες μὴ ἀποκτεί-

Erro ita, neque mentis ſum compos; cor autem mihi extra pectora exſilit.

Miſer, quid tuarum rerum male habet? Resne familiaris? Non. Corpori male eſt? Non. At auro & ære abundas. Quid ergo tibi mali eſt? Illa tui pars, quæcumque ſit, neglecta & corrupta eſt, qua adpetimus & averſamur, qua impetum ad actionem capimus aut retinemus. Quomodo eſt neglecta? Ignorat boni ſubſtantiam, ad quam a natura deſtinatum eſt, itemque mali; & quid ſuum habeat, quid alienum: proinde cum aliquid alienum male habet, ait, Heu mihi, Græci in periculo ſunt. Miſera eſt mens & ratio tua; hæc ſola neglecta, nec ulla ejus habita ratio. Morientur, a Trojanis interfecti. Si vero Trojani eos non occiderint, non morientur? Sane, ſed non ſimul omnes.

νωσιν, οὐ μὴ ἀποθάνωσι; Ναὶ, ἀλλ' οὐχ' ὑφ' ἓν πάντες. Τί οὖν διαφέρει; εἰ γὰρ κακόν ἐστι τὸ ἀποθανεῖν, ἄν τε ὁμοῦ, ἄν τε καθ' ἕνα, ὁμοίως κακόν ἐστι. Μή τοι ἄλλό τι μέλλει γίνεσθαι ἢ τὸ σωμάτιον χωρίζεσθαι καὶ ἡ ψυχή; Οὐδέν.
34 Σοὶ δὲ, ἀπολλυμένων τῶν Ἑλλήνων, ἡ θύρα κέκλεισται; οὐκ ἔξεστιν ἀποθανεῖν; Ἔξεστι. Τί οὖν πενθεῖς; Οὐᾶ· βασιλεύς· καὶ τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον ἔχων. Ἀτυχὴς βασιλεὺς οὐ γίνεται, οὐ
35 μᾶλλον ἢ ἀτυχὴς Θεός. Τί οὖν εἶ; Ποιμὴν ταῖς ἀληθείαις· οὕτω γὰρ κλάεις, ὡς οἱ ποιμένες, ὅταν λύκος ἁρπάσῃ τι τῶν προβάτων αὐτῶν. καὶ οὗτοι
36 δὲ πρόβατά εἰσιν οἱ ὑπὸ σοῦ ἀρχόμενοι. Τί δὲ καὶ ἤρχου; Μή τι ὄρεξις ὑμῖν ἐκινδυνεύετο; μή τι ἔκκλισις; μή τι ὁρμή; μή τι ἀφορμή; Οὔ, φησίν· ἀλλὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου τὸ γυναικάριον
37 ἡρπάγη. Οὐκοῦν κέρδος μέγα, στερηθῆναι μοιχικοῦ γυναικαρίου. Καταφρονηθῶμεν οὖν ὑπὸ τῶν Τρώων;

nes. Quid ergo intereſt? nam ſi mori malum eſt, perinde erit, ſive ſimul omnes, ſive ſeorſim ſinguli moriantur. Numquid aliud futurum eſt, niſi ut animus a corpore ſeparetur? Nihil. Tibi vero num, pereuntibus Græcis, janua clauſa eſt? mori non licet? Licet. Quid ergo luges? Vah! rex! & Jovis ſceptrum gerens! Rex non magis fit miſer, quam Deus. Quid ergo es? Revera opilio: ita enim ploras, ut opiliones, ſi quam ovem lupi abripuerint. Et iſti, qui tibi parent, oves ſunt. Cur autem vel veniſti huc ad Trojam? Num veſtra adpetitio periclitabatur? num averſatio? num impetus? num declinatio? Non, inquit: ſed fratris mei muliercula rapta fuit. Atqui ingens lucrum eſt, adultera muliercula ſpoliari. Itane igitur contemni nos pateremur a Tro-

Τρώων; Τίνων ὄντων; φρονίμων ὄντων, ἢ ἀφρόνων; εἰ φρονίμων, τί αὐτοῖς πολεμεῖτε; εἰ δ' ἀφρόνων, τί ὑμῖν μέλει;

Ἐν τίνι οὖν ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν, ἐπειδὴ ἐν τού- 38
τοις οὐκ ἔστιν; Εἰπὲ ἡμῖν, κύριε ἄγγελε, καὶ
κατάσκοπε. Ὅπου οὐ δοκεῖτε, οὐδὲ θέλετε
ζητῆσαι αὐτό. εἰ γὰρ ἠθέλετε, εὕρετε ἂν αὐ-
τὸ ἐν ὑμῖν ὄν· οὐδ' ἂν ἔξω ἐπλάζεσθε, οὐδ'
ἂν ἐζητεῖτε τὰ ἀλλότρια ὡς ἴδια. Ἐπιστρέ- 39
ψατε αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτούς· καταμάθετε τὰς
προλήψεις ἃς ἔχετε. Ποῖόν τι φαντάζεσθε τὸ
ἀγαθόν; Τὸ εὔρουν, τὸ εὐδαιμονικὸν, τὸ ἀπα-
ραπόδιστον. Ἄγε, μέγα δ' αὐτὸ φυσικῶς οὐ
φαντάζεσθε; ἀξιόλογον οὐ φαντάζεσθε; ἀβλα-
βὲς οὐ φαντάζεσθε; Ἐν ποίᾳ οὖν ὕλῃ δεῖ ζη- 40
τεῖν τὸ εὔρουν καὶ ἀπαραπόδιστον; ἐν τῇ δούλῃ,

Trojanis? Quales ſunt Trojani? cordati, an væcordes? ſi cordati, cur bellum cum eis geritis? ſin væcordes, quid eos curatis?

In quo ergo bonum eſt, ſi in iſtis rebus non eſt? Dic nobis, domine nuncie, & explorator! Ubi non putatis, neque id quærere vultis. Nam ſi quærere voluiſſetis, in vobis ipſis id eſſe inveniſſetis: neque foris oberraretis, nec aliena quæreretis tamquam propria. Redite ipſi ad vos: conſiderate anticipationes quas habetis. Quale quid imaginamini bonum? Quod tranquillum, quod beatum, quod impedimentorum expers. Agite vero; nonne ipſius naturæ inſtinctu magnum id eſſe putatis? nonne magni pretii? nonne expers noxæ? In quali ergo materia quærenda eſt tranquillitas, & impedimentorum remotio? in ſervili, an libera?

ἢ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ; Ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ. Τὸ σω-
μάτιον οὖν ἐλεύθερον ἔχετε, ἢ δοῦλον; Οὐκ
ἴσμεν. Οὐκ ἴστε, ὅτι πυρετοῦ δοῦλόν ἐστι, πο-
δάγρας, ὀφθαλμίας, δυσεντερίας, τυράννου, πυ-
ρὸς, σιδήρου, παντὸς τοῦ ἰσχυροτέρου; Ναὶ δοῦ-
41 λον. Πῶς οὖν ἔτι ἀνεμπόδιστον εἶναί τι δύνα-
ται τῶν τοῦ σώματος; πῶς δὲ μέγα ἢ ἀξιό-
λογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Τί
οὖν; οὐδὲν ἔχετε ἐλεύθερον; Μήποτε οὐδέν.
42 Καὶ τίς ὑμᾶς ἀναγκάσαι δύναται συγκατα-
θέσθαι τῷ ψευδεῖ φαινομένῳ; Οὐδείς. Τίς
δὲ, μὴ συγκαταθέσθαι τῷ φαινομένῳ ἀληθεῖ;
Οὐδείς. Ἐνθάδ' οὖν ὁρᾶτε ὅτι ἐστί τι ἐν
43 ὑμῖν ἐλεύθερον φύσει. Ὀρέγεσθαι δ', ἢ ἐκ-
κλίνειν, ἢ ὁρμᾷν, ἢ ἀφορμᾷν, ἢ παρασκευά-
ζεσθαι, ἢ προτίθεσθαι, τίς ὑμῶν δύναται, μὴ
λαβὼν φαντασίαν λυσιτελοῦς, ἢ μὴ καθήκοντος;
Οὐδείς.

In libera. Corpuſculum igitur liberum habetis, an ſervum? Neſcimus. Neſcitis, ſervire illud febri, podagræ, oculorum & inteſtinorum doloribus, tyranno, igni, ferro, cuivis fortiori? Immo ſane, ſervit. Quo pacto ergo aliquid, quod ad corpus pertinet, immune ab impedimentis eſſe poteſt? quo pacto magnum, aut alicujus pretii, quod eſt natura mortuum, terra, cœnum? Quid ergo? Nihilne habetis liberum? Fortaſſe nihil. Quis autem cogere vos poteſt, ut, quod falſum eſſe adpareat, ei adſentiamini? Nemo. Quis, ut non adſentiamini ei, quod verum eſſe adpareat? Nemo. Hic ergo videtis aliquid in vobis eſſe liberum ſuapte natura. Adpetere autem aut averſari; impetum ad actionem capere, vel non capere; aut parare ſeſe, aut proponere aliquid, veſtrûm quis poteſt, niſi opinione utilitatis aut officii adductus? Nemo. Habetis ergo in his etiam aliquid

Οὐδείς. Ἔχετε οὖν καὶ ἐν τούτοις ἀκώλυτον
καὶ ἐλεύθερον. Ταλαίπωροι, τοῦτο ἐξεργά- 44
ζεσθε, τούτου ἐπιμέλεσθε, ἐνταῦθα ζητεῖτε τὸ
ἀγαθόν.

Καὶ πῶς ἐνδέχεται, μηδὲν ἔχοντα, γυμνὸν, 45
ἄοικον, ἀνέστιον, αὐχμῶντα, ἄδουλον, ἄπολιν,
διεξάγειν εὐρόως; Ἰδοῦ ἀπέσταλκεν ὑμῖν ὁ Θεὸς 46
τὸν δείξοντα ἔργῳ, ὅτι ἐνδέχεται. Ἴδετέ 47
με, ὅτι ἄπολίς εἰμι, ἄοικος, ἀκτήμων, ἄδου-
λος· χαμαὶ κοιμῶμαι· οὐ γυνὴ, οὐ παιδία,
οὐ πραιτωρίδιον, ἀλλὰ γῆ μόνον καὶ οὐρανὸς,
καὶ ἓν τριβωνάριον. Καὶ τί μοι λείπει; οὐκ 48
εἰμὶ ἄλυπος; οὐκ εἰμὶ ἄφοβος; οὐκ εἰμὶ ἐλεύ-
θερος; Πότε ὑμῶν εἶδέ μέ τις ἐν ὀρέξει ἀποτυγ-
χάνοντα; πότ' ἐν ἐκκλίσει περιπίπτοντα; πότ'
ἐμεμψάμην ἢ Θεὸν, ἢ ἄνθρωπον; πότ' ἐνε-
κάλεσά τινι; μή τις ὑμῶν ἐσκυθρωπακότα
με εἶδε; Πῶς δ' ἐντυγχάνω τούτοις, οὓς ὑμεῖς 49

aliquid immune & liberum. Id, miſeri, excolite; id curate; ibi quærite bonum.

At fieri quî poteſt, ſi nihil habeam, ſi nudus ſim, ſine domicilio, ſine lare, ſqualidus, ſine ſervo, extorris, ut vitam agam beatam? Ecce miſit vobis Deus qui re ipſa oſtenderet, poſſe illud fieri? Ecce me extorrem, ſine domicilio, ſine poſſeſſionibus, ſine ſervis: humi cubo; uxor mihi nulla eſt, liberi nulli, nullum prætoriolum; nihil præter cœlum & terram, & unum palliolum. Et quid mihi deeſt? Annon moleſtia vaco? non ſum imperterritus? non ſum liber? Quando quisquam veſtrûm me vel voto fruſtratum, vel in id quod vitavi delapſum vidit? quando vel Deum vel hominem accuſavi? quando de ullo queſtus ſum? num quis veſtrûm triſti vultu me eſſe vidit? Quomodo eos tracto,

φοβεῖσθε καὶ θαυμάζετε; Οὐχ ὡς ἀνδραπόδοις; Τίς, μὲ ἰδὼν, οὐχὶ τὸν βασιλέα τὸν ἑαυτοῦ ὁρᾷν οἴεται καὶ δεσπότην;

50 Ἴδε Κυνικαὶ φωναὶ, ἴδε χαρακτὴρ, ἴδ' ἐπιβολή. Οὔ· ἀλλὰ πηρίδιον, καὶ ξύλον, καὶ γνάθοι μεγάλαι· καταφαγεῖν πᾶν ὃ ἐὰν δῷς, ἢ ἀποθησαυρίσαι, ἢ τοῖς ἀπαντῶσι λοιδορεῖσθαι
51 ἀκαίρως, ἢ καλὸν τὸν ὦμον δεικνύειν. Τηλικούτῳ πράγματι ὁρᾷς πῶς μέλλεις ἐγχειρεῖν; Ἔσοπτρον πρῶτον λάβε· ἴδε σου τοὺς ὤμους· κατάμαθε τὴν ὀσφὺν, τοὺς μηρούς. Ὀλύμπια μέλλεις ἀπογράφεσθαι; ἄνθρωπε· οὐχί τινά ποτε
52 ἀγῶνα ψυχρὸν καὶ ταλαίπωρον. Οὐκ ἔστιν ἐν Ὀλυμπίοις νικηθῆναι μόνον, καὶ ἐξελθεῖν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὅλης τῆς οἰκουμένης βλεπούσης δεῖ ἀσχημονῆσαι, οὐχὶ Ἀθηναίων μόνον, ἢ Λακεδαιμονίων, ἢ Νικοπολιτῶν· εἶτα καὶ δαίρεσθαι δεῖ τὸν

tracto, quos vos & timetis, & admiramini? Annon ut mancipia? Quis, me conſpecto, ſe regem & dominum ſuum videre non putat?

Ecce hæ Cynicæ voces ſunt, ecce character, ecce inſtitutum. Non: ſed pera, & baculus, & amplæ maxillæ: quidquid dederis, devorare, aut recondere; aut in obvios importune invehi, aut pulcrum humerum oſtentare. Tantam rem videsne quomodo ſis adgreſſurus? Speculum ante omnia cape; contemplare tuos humeros; explora lumbos, femora. Inter Olympicos certatores nomen profiteri velis? Homo, non certamen aliquod frigidum & miſerum. In Olympiis non illud tantum accidit, ut victus abeas: ſed primum in conſpectu totius orbis, non ſolum Athenienſium, aut Lacedæmoniorum, aut Nicopolitanorum, turpiter te dare neceſſe eſt; deinde vapu-

τὸν εἰκῇ ἐξελθόντα· πρὸ δὲ τοῦ δαρῆναι, διψῆσαι, καυματισθῆναι, πολλὴν ἁφὴν καταπιεῖν.

Βούλευσαι ἐπιμελέστερον, γνῶθι σαυτὸν, ἀνά- 53
κρινον τὸ δαιμόνιον, δίχα Θεοῦ μὴ ἐπιχειρήσῃς.
ἂν γὰρ συμβουλεύσῃ, ἴσθι, ὅτι μέγαν σε θέλει
γενέσθαι, ἢ πολλὰς πληγὰς λαβεῖν. Καὶ γὰρ 54
λίαν τοῦτο κομψὸν τῷ Κυνικῷ παραπέπλεκται·
δαίρεσθαι δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄνον, καὶ δαιρόμενον φι-
λεῖν αὐτοὺς τοὺς δαίροντας, ὡς πατέρα πάντων,
ὡς ἀδελφόν. Οὔ· ἀλλ' ἄν τίς σε δαίρῃ, κραύ- 55
γαζε στὰς ἐν τῷ μέσῳ, Ὦ Καῖσαρ, ἐν τῇ σῇ
εἰρήνῃ οἷα πάσχω; Ἄγωμεν ἐπὶ τὸν ἀνθύπατον.
Κυνικῷ δὲ Καῖσαρ τί ἐστιν, ἢ ἀνθύπατος, ἢ ἄλ- 56
λος ἢ ὁ καταπεπομφὼς αὐτὸν, καὶ ᾧ λατρεύει,
ὁ Ζεύς; Ἄλλον τινὰ ἐπικαλεῖται, ἢ ἐκεῖνον; Οὐ
πέπεισται δ', ὅ τι ἂν πάσχῃ τούτων, ὅτι

vapulandum etiam ei eſt, qui temere inde exceſſerit; priusquam vero vapulet, ſitiendum, æſtu torrendum, multum pulveris deglutiendum.

Delibera diligentius; ipſe te cognoſce; Deum conſule; citra Deum ne adgredere: qui ſi iſtius rei auctor tibi fuerit, ſcito, velle eum vel magnum te fieri, vel multas plagas pati. Nam & hoc perquam feſtive Cynico adjunctum eſt, ut inſtar aſini vapulet; &, dum vapulat, eos a quibus verberatur diligat, tamquam pater omnium, tamquam frater. Non: ſed ſi quis te verberarit, in medio exclama: Cæſar, in pace a te conſtituta quomodo tractor! Eamus ad Proconſulem. At Cynico quid eſt Cæſar, aut Proconſul, aut alius, niſi is qui cœlitus eum miſit, is cui ſervit, Jupiter? Alium-ne quemquam invocat, præter illum? Nonne perſuaſum habet, quidquid ſibi acciderit, ſe ab

57 ἐκεῖνος αὐτὸν γυμνάζει; Ἀλλ' ὁ μὲν Ἡρακλῆς, ὑπὸ Εὐρυσθέως γυμναζόμενος, οὐκ ἐνόμιζεν ἄθλιος εἶναι, ἀλλ' ἀόκνως ἐπετέλει πάντα τὰ πρασσόμενα· οὗτος δ' ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀθλούμενος καὶ γυμναζόμενος, μέλλει κεκραγέναι καὶ ἀγανακτεῖν, ἄξιος φορεῖν τὸ σκῆπτρον τοῦ Διογέ-
58 νους; Ἄκουε τί λέγει ἐκεῖνος, πυρέσσων, πρὸς τοὺς παριόντας· Κακαὶ, ἔφη, κεφαλαὶ, οὐ μενεῖτε; Ἀλλ' ἀθλητῶν μὲν ὄλεθρον ἢ μάχην ὀψόμενοι, ἄπιτε ὁδὸν τοσαύτην εἰς Ὀλυμπίαν· πυρετοῦ δὲ καὶ ἀνθρώπου μάχην ἰδεῖν οὐ βούλε-
59 σθε; Ταχύ γ' ἂν ὁ τοιοῦτος ἐνεκάλεσε τῷ Θεῷ, τῷ καταπεπομφότι αὐτὸν, ὡς παρ' ἀξίαν αὐτῷ χρωμένῳ, ὅς γε ἐνεκαλλωπίζετο ταῖς περιστάσεσι· καὶ θέαμα εἶναι ἠξίου τῶν παριόντων. Ἐπὶ τίνι γὰρ ἐγκαλέσει; ὅτι εὐσχημονεῖ; ὅτι κατηγορεῖ, ὅτι λαμπροτέραν ἐπιδείκνυται τὴν ἀρετὴν

illo exerceri? Enimvero Hercules, cum ab Euryſtheo exerceretur, non putabat ſe miſerum eſſe; ſed, quidquid mandabatur, obibat impigre. At iſte, qui a Jove ad certamen exercetur, clamitabit & indignabitur, dignus qui ſceptrum Diogenis ferat? Audi, quid ille febricitans ad prætereuntes dicat: Prava (inquit) capita, non manebitis? Athletarum interitum aut pugnam ſpectaturi, Olympiam proficiſcimini, tam longum iter; febris vero & hominis pugnam ſpectare non vultis? Iſte ſcilicet Deum, a quo demiſſus eſt, quaſi præter meritum tractetur, accuſaturus erat! qui etiam placebat ſibi in aſperis rebus, & ſpectaculum eſſe voluit prætereuntibus. Qua enim de cauſſa accuſaturus eſſet? quod honeſtatem & decus conſervat? quod virtutem ſuam oſtendit, & in clariore

ἀρετὴν τὴν ἑαυτοῦ; Ἄγε, περὶ πενίας δὲ τί 60
λέγει; περὶ θανάτου; περὶ πόνου; Πῶς συνέ-
κρινε τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ἑαυτοῦ τῇ μεγάλου
βασιλέως; μᾶλλον δ' οὐδὲ συγκριτὸν ᾤετο εἶναι.
Ὅπου γὰρ ταραχαὶ, καὶ λῦπαι, καὶ φόβοι, 61
καὶ ὀρέξεις ἀτελεῖς, καὶ ἐκκλίσεις περιπίπτου-
σαι, καὶ φθόνοι καὶ ζηλοτυπίαι, ποῦ ἐκεῖ πάρ-
οδος εὐδαιμονίας; Ὅπου δ' ἂν ᾖ σαπρὰ δόγμα-
τα, ἐκεῖ πάντα ταῦτα εἶναι ἀνάγκη.

Πυθομένου δὲ τοῦ νεανίσκου, εἰ νοσήσας, ἀξι- 62
οῦντος φίλου πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ὥστε νοσοκομη-
θῆναι, ὑπακούσει· Ποῦ δὲ φίλον μοι δώσεις
Κυνικόν; ἔφη. δεῖ γὰρ αὐτὸν ἄλλον εἶναι τοιοῦ- 63
τον, ἵν' ἄξιος ᾖ φίλος αὐτοῦ ἀριθμεῖσθαι. κοι-
νωνὸν αὐτὸν εἶναι δεῖ τοῦ σκήπτρου καὶ τῆς βασι-
λείας, καὶ διάκονον ἄξιον, εἰ μέλλει φιλίας
ἀξιω-

re luce ponit? Age vero, de paupertate quid dicit? de morte, de dolore? Quomodo ſuam ipſius felicitatem regis Perſarum felicitati comparavit? immo potius, ne comparabilem quidem eſſe duxit. Ubi enim turbæ ſunt, ubi mœrores, ubi terrores, ubi adpetitiones irritæ, & averſiones inanes, ubi invidia & æmulatio; quis ibi aditus felicitati relictus eſt? Ubi porro pravæ opiniones ſunt, ibi iſta eſſe omnia neceſſe eſt.

Interrogante autem eodem adoleſcente, an ægrotans Cynicus amico morem geſturus ſit, qui eum domum ſuam invitaverit, ut ægroti cura habeatur: Ubi vero, inquit, amicum mihi Cynicum dabis? Oportet enim eum alterum eſſe talem, ut dignus ſit qui amici loco habeatur: participem eſſe eum oportet ſceptri & regni, & miniſtrum dignum, ſi dignus ami-

ἀξιωθήσεσθαι· ὡς Διογένης Ἀντισθένους ἐγένε-
64 το, ὡς Κράτης Διογένους. ἢ δοκεῖ σοι, ὅτι,
χαίρειν ἂν αὐτῷ λέγῃ προσερχόμενος, φίλος
ἐστὶν αὐτοῦ, κἀκεῖνος αὐτὸν ἄξιον ἡγήσεται τοῦ
65 πρὸς αὐτὸν εἰσελθεῖν; Ὥστε ἄν σοι δοκῇ, καὶ
ἐνθυμήθητι τοιοῦτον· κοπρίαν μᾶλλον περιβλέ-
που κομψὴν, ἐν ᾗ πυρέξεις, ἀποσκέπουσαν τὸν
66 Βορέαν, ἵνα μὴ περιψυγῇς. Σὺ δέ μοι δοκεῖς
θέλειν εἰς οἶκόν τινος ἀπελθὼν διὰ χρόνου χορ-
τασθῆναι. Τί οὖν σοι καὶ ἐπιχειρεῖν πράγματι
τηλικούτῳ;

67 Γάμος δ', ἔφη, καὶ παῖδες προηγουμένως
παραληφθήσονται ὑπὸ τοῦ Κυνικοῦ; Ἄν μοι
σοφῶν, ἔφη, δῷς πόλιν, τάχα μὲν οὐδ' ἥξει
τις ῥᾳδίως ἐπὶ τὸ Κυνίζειν. τίνων γὰρ ἕνεκα ἂν
68 δέξηται ταύτην τὴν διεξαγωγήν; Ὅμως δ' ἂν
ὑπο-

amicitia eſſe velit; quemadmodum Diogenes Antiſthenis fuit amicus, quemadmodum Crates Diogenis. Aut cenſes-ne, ſi quis modo adeat eum & ſalvere jubeat, propterea eſſe amicum, & dignum ab eo judicatum iri in cujus domum ſe ille recipiat? Proinde, ſi tibi videtur, tale etiam cogita, fimetum potius aliquod minus ſordidum circumſpicito, in quo febricites; modo aquilonem illud tibi arceat, ne frigore pereas. Tu vero potius ædes alicujus ingredi velle videris, ut ad tempus ibi paſcaris. Quæ te ergo res impulit ad tantum negotium ſuſcipiendum?

At conjugium, inquit, & procreationem liberorum præcipue ſpectabit Cynicus? Si mihi Sapientium dederis civitatem, forſitan (inquit) haud temere ad Cynicam ſectam quisquam ſe adplicuerit. Nam quorum hominum cauſſa tale vitæ inſtitutum amplecteretur? Tamen, fac ita eſſe; nihil prohibebit quo minus

ὑποθώμεθα, οὐδὲν κωλύσει καὶ γῆμαι αὐτὸν,
καὶ παιδοποιήσασθαι. καὶ γὰρ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
ἔσται ἄλλη τοιαύτη, καὶ ὁ πενθερὸς ἄλλος τοιοῦ-
τος, καὶ τὰ παιδία οὕτως ἀνατραφήσεται. Τοι- 69
αύτης δ' οὔσης καταστάσεως, οἵα νῦν ἐστιν, ὡς
ἐν παρατάξει· μή ποτ' ἀπερίσπαστον εἶναι δεῖ τὸν
Κυνικὸν ὅλον πρὸς τῇ διακονίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἐπιφοι-
τᾷν ἀνθρώποις δυνάμενον, οὐ προσδεδεμένον κα-
θήκουσιν ἰδιωτικοῖς, οὐδ' ἐμπεπλεγμένον σχέσε-
σιν, ἃς παραβαίνων οὐκέτι σώσει τὸ τοῦ καλοῦ
καὶ ἀγαθοῦ πρόσωπον· τηρῶν δ' ἀπολεῖ τὸν ἄγ-
γελον, καὶ κατάσκοπον, καὶ κήρυκα τῶν Θεῶν;
Ὅρα γὰρ ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀποδεικνύναι τινὰ τῷ 70
πενθερῷ, χρὴ ἀποδιδόναι τοῖς ἄλλοις συγγενέσι
τῆς γυναικὸς, αὐτῇ τῇ γυναικί. εἰς νοσοκομίας
λοιπὸν ἐκκλείεται, εἰς πορισμόν. ἵνα τ' ἄλλα 71
ἀφῶ, δεῖ αὐτὸν κουκκούμιον ἔχειν, ὅπου τὸ θερ-
μὸν

minus ille & uxorem ducat, & liberos ſuſcipiat: nam & uxor ejus plane illius ſimilis erit, itemque ſocer; & liberi ad eumdem modum educabuntur. Cum autem talis ſit præſens rerum ſtatus, tamquam in acie; nonne Cynicum nulla prorſus re a Dei miniſterio decet avocari, ut convenire poſſit homines, nullis privatis officiis illigatus, aut implicitus relationibus, quas ſi neglexerit, honeſti boni que viri perſonam tueri non poſſit; ſin eas tuebitur, perdet nuncium, exploratorem, & præconem Deorum immortalium? Ecce enim, præſtanda ſunt ei quædam ſocero; ſunt quædam tribuenda adfinibus, quædam ipſi uxori. Denique ſuorum valetudinem curare, reique familiari operam dare coactus, a Cynici inſtituto distinetur. Ut mittam cætera, cucuma opus eſt, ubi calidam faciat puerulo, qua

μὸν ποιήσει τῷ παιδίῳ, ἵν' αὐτὸ λούσῃ εἰς σκά-
φην· ἐρίδια τεκούσῃ τῇ γυναικὶ, ἔλαιον, κραββά-
τιον, ποτήριον· γίνεται ἤδη πλείω σκευάρια· τὴν
72 ἄλλην ἀσχολίαν, τὸν περισπασμόν. Ποῦ μοι
λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς, ὁ τοῖς κοινοῖς προσ-
ευκαιρῶν;

Ὧι λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα
μέμηλεν;

ὃν δεῖ τοὺς ἄλλους ἐπισκοπεῖν, τοὺς γεγαμηκότας,
τοὺς πεπαιδοποιημένους· τίς καλῶς χρῆται τῇ
αὐτοῦ γυναικὶ, τίς κακῶς· τίς διαφέρεται· ποία
73 οἰκία εὐσταθεῖ, ποία οὔ· ὡς ἰατρὸν περιερχό-
μενον, καὶ τῶν σφυγμῶν ἁπτόμενον; Σὺ πυρέττεις,
σὺ κεφαλαλγεῖς, σὺ ποδαγρᾷς· σὺ ἀνάτεινον,
σὺ φάγε, σὺ ἀλούτησον· σὲ δεῖ τμηθῆναι, σὲ δεῖ
74 καυθῆναι. Ποῦ σχολὴ τῷ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ καθή-
κοντα ἐνδεδεμένῳ; οὐ δεῖ αὐτὸν πορίσαι ἱματίδια
τοῖς

qua lavet eum in labro: uxori, poſtquam peperit, præbenda eſt lana, oleum, lectulus poculum. Sic augentur vaſcula. Omitto reliquas occupationes, quæ hominem diſtrahunt. Ubi nunc tandem ille rex eſt, qui rebus communibus totus vacet?

Cui populique ſunt commiſſi, & tantæ res curæ ſunt?

qui cæteros inſpicere debet, maritos, parentes; quis recte tractet uxorem ſuam, quis male? quis litiget? quæ domus bene conſtituta ſit, quæ ſecus? quem medici inſtar circumire oportet, & tangere pulſum. Tu febricitas; tibi dolet caput; tu laboras e pedibus: tu cibis abstine; tu ede; tu balnea cave; tibi ſectione eſt opus; tibi uſtione. Unde tantum otii ſuppetit ei qui privatis officiis eſt illigatus? Nonne illi parandæ ſunt

τοῖς παιδίοις; ἄγε, πρὸς γραμματιστὴν ἀπο-
στεῖλαι πινακίδια ἔχοντα, γραφεῖα, τιλλάρια;
καὶ τούτοις κραββάτιον ἑτοιμάσαι; οὐ γὰρ ἐκ τῆς
κοιλίας ἐξελθόντα δύναται Κυνικὰ εἶναι· εἰ δὲ μὴ,
κρεῖσσον ἦν αὐτὰ γενόμενα ῥίψαι, ἢ οὕτως ἀπο-
κτεῖναι. Σκόπει, ποῦ κατάγομεν τὸν Κυνικόν· πῶς 75
αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀφαιρούμεθα. Ναί· ἀλλὰ 76
Κράτης ἔγημε. Περίστασίν μοι λέγεις ἐξ ἔρωτος
γενομένην, καὶ γυναῖκα τίθης ἄλλον Κράτητα.
Ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν κοινῶν γάμων καὶ ἀπερισπά-
στων ζητοῦμεν· καὶ οὕτω ζητοῦντες, οὐχ εὑρίσκο-
μεν ἐν ταύτῃ τῇ καταστάσει προηγούμενον τῷ
Κυνικῷ τὸ πρᾶγμα.

Πῶς οὖν ἔτι, φησὶ, διασώσει τὴν κοινωνίαν; 77
Τὸν Θεόν σοι· μεῖζον δ' εὐεργετοῦσιν ἀνθρώ-
πους οἱ δύο ἢ τρία κακόρυγχα παιδία ἀνθ' αὐ-
τῶν

ſunt tuniculæ pueris? age, nonne ad ludimagiſtrum mittendi ſunt cum tabellis, cum ſtylo & pennis? Nonne parandus his quoque eſt lectulus? neque enim a primo ſtatim ortu Cynici eſſe queunt. Id ni faciat, expoſuiſſe illos ſtatim a partu præſtitiſſet, quam ita perimere. Vide quo deducamus Cynicum; quo pacto regnum ei adimamus. Eſto: at Crates uxorem duxit. Caſum mihi ſingularem narras ex amore ortum, & mulierem dicis quæ alter Crates erat. Nos vero de communibus conjugiis & indivulſis quærimus: atque ita quærentes non invenimus, in hoc rerum ſtatu rem iſtam admodum præcipuam eſſe Cynico.

Quî ergo, inquit, conſervabit ſocietatem? Per Deum, plus proſunt-ne vitæ mortalium ii qui binos vel ternos male grunnientes parvulos ſuo loco in mundum introducunt, quam hi qui pro virili omnes

τῶν εἰσάγοντες, ἢ οἱ ἐπισκοποῦντες πάντας κατὰ
δύναμιν ἀνθρώπους, τί ποιοῦσι, πῶς διάγουσι, τίνος
ἐπιμελοῦνται, τίνος ἀμελοῦσι παρὰ τὸ προσῆκον;
78 Καὶ Θηβαίους μείζονα ὠφέλησαν ὅσοι τεκνία αὐτοῖς
κατέλιπον, Ἐπαμινώνδου τοῦ ἀτέκνου ἀποθανόντος;
Καὶ Ὁμήρου πλείονα τῇ κοινωνίᾳ συνεβάλετο Πρία-
μος ὁ πεντήκοντα γεννήσας περικαθάρματα, ἢ
79 Δαναὸς, ἢ Αἴολος; Εἶτα στρατηγία μὲν ἢ σύνταγ-
μά τινα ἀπείρξει γάμου ἢ παιδοποιΐας, καὶ οὐ δό-
ξει οὗτος ἀντ' οὐδενὸς ἠλλάχθαι τὴν ἀτεκνίαν· ἡ δὲ
80 τοῦ Κυνικοῦ βασιλεία οὐκ ἔσται ἀνταξία; Μήποτε
οὐκ αἰσθανόμεθα τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, οὐδὲ φαν-
ταζόμεθα κατ' ἀξίαν τὸν χαρακτῆρα τὸν Διο-
γένους· ἀλλ' εἰς τοὺς νῦν ἀποβλέπομεν, πρὸς
τραπεζῆας πυλαωροὺς, οἳ οὐδὲν μιμοῦνται ἐκείνους,
ἢ, εἰ ἄρα, ὅτι πόρδωνες γίνονται, ἄλλο δ' οὐδέν.
81 Ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμᾶς ἐκίνει ταῦτα, οὐδ' ἂν ἐπεθαυ-
μάζομεν

nes homines inſpiciunt, quid agant, qua ratione vivant, quid curent, quid contra officium negligant? Num Thebanis plus ii profuerunt, qui liberos eis reliquerunt, quam Epaminondas, qui orbus deceſſit? Num Priamus, quinquaginta filiis relictis, iisque impuriſſimis, aut Danaus, aut Æolus, plus ad vitæ communitatem contulerunt, quam Homerus? Itane imperium militare, aut opus literarium abſtrahet aliquem a conjugio aut a ſobolis procreatione; nec is nihilo permutaſſe videbitur orbitatem: Cynici autem imperium compenſare illam non videbitur? Nempe non ſatis percipimus magnitudinem Cynici, neque pro merito æſtimamus Diogenis characterem; ſed hodiernos hos reſpicimus, menſarum adſeclas janitores, qui nulla in re veteres illos imitantur niſi forte oppedendo, cætera omnia diſſimillima habent: alioqui non moverent nos iſta, neque miraremur, ſi uxorem

μάζομεν, εἰ μὴ γαμήσει, ἢ παιδοποιήσεται. Ἄνθρωπε, πάντας ἀνθρώπους πεπαιδοποίηται, τοὺς ἄνδρας υἱοὺς ἔχει, τὰς γυναῖκας θυγατέρας· πᾶσιν οὕτω προσέρχεται, οὕτω πάντων κήδεται. Ἢ σὺ δοκεῖς ὑπὸ περιεργίας 82
λοιδορεῖσθαι τοῖς ἀπαντῶσιν; Ὡς πατὴρ αὐτὸ ποιεῖ, ὡς ἀδελφὸς, καὶ τοῦ κοινοῦ πατρὸς ὑπηρέτης τοῦ Διός.

Ἄν σοι δόξῃ, πυθοῦ μου καὶ εἰ πολιτεύσεται. 83
Σαννίων, μείζονα πολιτείαν ζητεῖς, ἧς πολιτεύεται; εἰ ἐν Ἀθηναίοις παρελθὼν ἐρεῖ τι περὶ 84
προσόδων ἢ πόρων; ὃν δεῖ πᾶσιν ἀνθρώποις διαλέγεσθαι, ἐπίσης μὲν Ἀθηναίοις, ἐπίσης δὲ Κορινθίοις, ἐπίσης δὲ Ῥωμαίοις, οὐ περὶ πόρων, οὐδὲ περὶ προσόδων, οὐδὲ περὶ εἰρήνης ἢ πολέμου, ἀλλὰ περὶ εὐδαιμονίας καὶ κακοδαιμονίας, περὶ

uxorem non duxerit Cynicus, aut liberos non procreaverit. Homo, omnium hominum ille parens eſt; viros habet filios, mulieres filias; omnes ſic convenit, ſic omnes curat. Aut cenſes-ne, ea cauſſa, quod rerum alienarum curioſus ſit, objurgare eum obvios? Ut pater hoc facit, ut frater, & ut communis patris miniſter Jovis.

Si tibi viſum fuerit, percontare me etiam, an ad Rempublicam ſit acceſſurus? Sannio, num majorem rempublicam quæris ea, quam adminiſtrat? An apud Athenienſes de reditibus aut parandæ pecuniæ ratione verba facturus ſit, quem oportet apud omnes homines, peræque apud Athenienſes & Corinthios & Romanos, concionari, non de reditibus, non de parandæ pecuniæ ratione, non de pace aut bello, ſed de felicitate & miſeria, de rebus ſecundis & adverſis, de

περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας, περὶ δουλείας
85 καὶ ἐλευθερίας. Τηλικαύτην πολιτείαν πολι-
τευσαμένου ἀνθρώπου, σύ μου πυνθάνῃ, εἰ
πολιτεύσεται; πυθοῦ μου καὶ, εἰ ἄρξει· πά-
λιν ἐρῶ σοι, Μωρὲ, ποίαν ἀρχὴν μείζονα, ἧς
ἄρχει;

86 Χρεία μέν τοι καὶ σώματος ποιοῦ τῷ τοιούτῳ.
ἐπεί τοι, ἂν φθισικὸς προέρχηται, λεπτὸς, καὶ
ὠχρὸς, οὐκέτι ὁμοίαν ἔμφασιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ
87 ἔχει. Δεῖ γὰρ αὐτὸν οὐ μόνον τὰ τῆς ψυχῆς
ἐπιδεικνύοντα παριστάνειν τοῖς ἰδιώταις, ὅτι ἐνδέ-
χεται δίχα τῶν θαυμαζομένων ὑπ᾽ αὐτῶν εἶναι
καλὸν καὶ ἀγαθόν· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ σώματος
ἐνδείκνυσθαι, ὅτι ἡ ἀφελὴς καὶ λιτὴ καὶ ὕπαιθρος
88 δίαιτα οὐδὲ τὸ σῶμα λυμαίνεται. Ἰδοὺ καὶ τού-
του μάρτυς εἰμὶ ἐγὼ, καὶ τὸ σῶμα τὸ ἐμόν.
ὡς Διογένης ἐποίει· στίλβων γὰρ περιήρχετο, καὶ
καθ᾽

de ſervitute & libertate? Tantam rempublicam cum adminiſtret ille homo, tu ex me quæris, an ei capeſſenda ſit respublica? Roga me etiam, an imperaturus ſit: rurſus tibi dicam: Stulte, quod imperium geret majus eo cui nunc præeſt?

Oportet tamen & corpus *probabili* aliquo modo adfectum habeat talis homo. Nam ſi morbidus aut macilentus & pallidus prodierit; non jam idem pondus habebit ejus teſtimonium. Oportet enim, non modo animi virtutes oſtendendo demonſtrare indoctis, poſſe virum bonum probumque carere iis quæ vulgus admiratur; ſed etiam ipſo corpore probare oportet, ſimplicem & tenuem victum, quamvis ſub dio agas, non lædere valetudinem. Ecce hujus quoque rei teſtis ego ſum, & corpus meum! quemadmodum Diogenes faciebat; nitidus & pinguis, & bene

καθ' αὑτὸ τὸ σῶμα ἐπέστρεφε τοὺς πολλούς. Ἐλεούμενος δὲ Κυνικὸς, ἐπαίτης δοκεῖ· πάν- 89
τες ἀποστρέφονται, πάντες προσκόπτουσιν. οὐδὲ γὰρ ῥυπαρὸν αὐτὸν δεῖ φαίνεσθαι, ὡς μηδὲ κατὰ τοῦτο τοὺς ἀνθρώπους ἀποσοβεῖν· ἀλλ' αὐτὸν τὸν αὐχμὸν αὐτοῦ δεῖ καθαρὸν εἶναι, καὶ ἀγωγόν.

Δεῖ δὲ καὶ χάριν προσεῖναι πολλὴν φυσικὴν 90
τῷ Κυνικῷ, καὶ ὀξύτητα· εἰ δὲ μὴ, μύξα γίνεται, ἄλλο δ' οὐδέν· ἵνα ἑτοίμως δύνηται καὶ παρακειμένως πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα ἀπαν-
τᾷν. Ὡς Διογένης πρὸς τὸν εἰπόντα, Σὺ εἶ ὁ 91
Διογένης, ὁ μὴ οἰόμενος εἶναι Θεούς; Καὶ πῶς;
ἔφη· σὲ Θεοῖς ἐχθρὸν νομίζων. Πάλιν Ἀλε- 92
ξάνδρῳ ἐπιστάντι αὐτῷ κοιμωμένῳ, καὶ εἰπόντι,

bene curata cute paſſim ibat, ipſoque corpore populum adtraxit. Cynicus autem cujus vicem dolent homines, mendicus eſſe videtur; omnes eum averſantur, omnes offenduntur. Nam nec ſordidum eum conſpici oportet, ne vel eo ipſo abſterreat homines; ſed ipſum ſquallorem ejus mundum eſſe decet & adlicientem.

Oportet vero etiam multam naturalem gratiam ineſſe Cynico, & ingenii acumen; (alioqui mucus erit, prætereaque nihil:) ut expedite & adpoſite ad ea, quæ inciderint, reſpondere poſſit. Quemadmodum Diogenes ei reſpondit, qui dixerat: Tune is es Diogenes, qui deos eſſe non putat? Quo pacto, inquit; cum te diis inviſum eſſe judicem? Rurſus, cum Alexander eum dormientem adgreſſus dixiſſet,

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα·
ἔνυπνος ἔτι ὢν, ἀπήντησεν,
Ὧι λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

93 Πρὸ πάντων δὲ τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ δεῖ καθαρώτερον εἶναι τοῦ ἡλίου· εἰ δὲ μὴ, κυβευτὴν ἀνάγκη καὶ ῥᾳδιουργὸν εἶναι, ὅστις, ἐνεχόμενός τινι αὐτὸς κακῷ, ἐπιτιμήσει τοῖς ἄλλοις.
94 Ὅρα γὰρ, οἷόν ἐστι. τοῖς βασιλεῦσι τούτοις καὶ τυράννοις οἱ δορυφόροι καὶ τὰ ὅπλα παρεῖχε τὸ ἐπιτιμᾶν τισι, καὶ δύνασθαι καὶ κολάζειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ αὐτοῖς οὖσι κακοῖς· τῷ δὲ Κυνικῷ ἀντὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν δορυφόρων, τὸ συνειδὸς τὴν ἐξουσίαν ταύτην παραδίδωσιν.
95 Ὅταν ἴδῃ, ὅτι ὑπερηγρύπνηκεν ὑπὲρ ἀνθρώπων, καὶ πεπόνηκεν, καὶ καθαρὸς μὲν κεκοίμηται, καθαρώτερον δ' αὐτὸν ἔτι ὁ ὕπνος ἀφῆ-

Non oportet per totam noctem dormire conſiliarium virum:

ſemiſomnis adhuc reſpondit:

Cui populique ſunt commiſſi, & tantæ res curæ ſunt.

Ante omnia vero mentem illius ſole puriorem eſſe decet: alioquin ſcurra & improbus ſit neceſſe eſt, qui ipſe vitio cuipiam obnoxius, alios reprehendat. Vide enim, hoc quale ſit. Regibus iſtis & tyrannis, quamvis ipſi quoque ſint improbi, ſatellites & arma id præſtant, ut reprehendere aliquos, & punire etiam delinquentes poſſint. Cynico vero, armorum & ſatellitum loco, conſcientia dat iſtam poteſtatem. Quod ſi videt, ſe pro aliorum ſalute vigilare & laborare, & mundum dormire, mundioremque e ſomno expergiſci, &, quæcumque cogitet, cogitare ſe ut

ἀφῆκεν, ἐντεθύμηται δ' ὅσα ἐντεθύμηται ὡς φίλος τοῖς Θεοῖς, ὡς ὑπηρέτης, ὡς μετέχων τῆς ἀρχῆς τοῦ Διός· πανταχοῦ δ' αὐτῷ πρόχειρον τὸ,

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ Πεπρωμένη·

καὶ ὅτι, Εἰ ταύτῃ τοῖς Θεοῖς φίλον, ταύτῃ
γενέσθω· διατί μὴ θαῤῥήσῃ παῤῥησιάζεσθαι 96
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἑαυτοῦ, πρὸς τὰ
τέκνα, ἁπλῶς πρὸς τοὺς συγγενεῖς; Διὰ τοῦ- 97
το οὔτε περίεργος οὔτε πολυπράγμων ἐστὶν ὁ οὕτω διακείμενος. οὐ γὰρ τὰ ἀλλότρια πολυπραγμονεῖ, ὅταν τὰ ἀνθρώπινα ἐπισκοπῇ, ἀλλὰ τὰ ἴδια. εἰ δὲ μή, λέγε καὶ τὸν στρατηγὸν πολυπράγμονα, ὅταν τοὺς στρατιώτας ἐπισκοπῇ, καὶ ἐξετάζῃ, καὶ παραφυλάσσῃ,
καὶ τοὺς ἀκοσμοῦντας κολάζῃ. Ἐὰν δ' ὑπὸ 98
μάλης ἔχων πλακουντάριον, ἐπιτιμᾷς ἄλλοις,

ut diis amicum, ut deorum miniſtrum, ut participem imperii Jovis; ſi ubique in promtu illud habet,

Duc me, O Jupiter, atque tu Fatum;

itemque illud: *Si diis ita placet, ita fiat;* Cur non libere loqui auderet cum fratribus ſuis, cum filiis, omnino cum conſanguineis. Quapropter neque ſupervacaneis rebus occupatus neque curioſus eſt, qui ſic eſt adfectus. Neque enim in aliena curioſè inquirit, cum res humanas inſpicit, ſed in ſua: alioqui etiam imperator curioſus dicendus erit, cum milites inſpicit & luſtrat obſervatque, & militaris diſciplinæ perturbatores caſtigat. Sin placentulam ſub ala geſtans, alios increparis; dicam tibi, Quin potius

ἐρῶ σοι, Οὐ θέλεις μᾶλλον ἀπελθὼν εἰς γω-
νίαν καταφαγεῖν ἐκεῖνο ὃ κέκλοφας; τί δέ σοι
99 καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις; Τίς γὰρ εἶ; ὁ ταῦρος εἶ,
ἢ ἡ βασίλισσα τῶν μελισσῶν; Δεῖξόν μοι τὰ
σύμβολα τῆς ἡγεμονίας, οἷα ἐκείνη ἐκ φύσεως
ἔχει. Εἰ δὲ κηφὴν εἶ, ἐπιδικαζόμενος τῆς βασι-
λείας τῶν μελισσῶν, οὐ δοκεῖς ὅτι καὶ σὲ κατα-
βαλοῦσιν οἱ συμπολιτευόμενοι, ὡς αἱ μέλισσαι
τοὺς κηφῆνας;

100 Τὸ μὲν γὰρ ἀνεκτικὸν τοσοῦτον ἔχειν δεῖ
τὸν Κυνικὸν, ὥστ' αὐτὸν ἀναίσθητον δοκεῖν τοῖς
πολλοῖς, καὶ λίθον· οὐδεὶς αὐτὸν λοιδορεῖ,
οὐδεὶς τύπτει, οὐδεὶς ὑβρίζει· τὸ σωμάτιον δ'
αὐτοῦ δέδωκεν αὐτὸς χρῆσθαι τῷ θέλοντι,
101 ὡς βούλεται. Μέμνηται γὰρ, ὅτι τὸ
χεῖρον ἀνάγκη νικᾶσθαι ὑπὸ τοῦ κρείττονος,
ὅπου χεῖρόν ἐστι· τὸ δὲ σωμάτιον τῶν πολ-
λῶν

potius in angulum aliquem abiens devoras id quod furatus es! Quid ad te res alienæ? Quis enim es? Num taurus es, aut apum regina? Oſtende mihi principatus inſignia, qualia illis a natura data ſunt. Quod ſi fucus es, & tamen regnum apum tibi vendicas; nonne putas, cives tuos te pari modo dejecturos eſſe regno, quemadmodum apes fucos?

Iam tolerantia in Cynico eſſe tanta debet, ut vulgo ſenſus expers & lapis eſſe videatur: nemo ei maledicit, nemo eum verberat, nemo injuria adficit; corpuſculum vero ſuum ab aliis tractari ſinit, ut volunt. Meminit enim, neceſſe eſſe, ut id, quod eſt imbecillius, a robuſtiore vincatur, quatenus eſt imbecillius; corpuſculum autem, imbecillius eſſe multi-

λῶν χεῖρον, τὸ ἀσθενέστερον τῶν ἰσχυροτέρων.
Οὐδέποτ' οὖν εἰς τοῦτον καταβαίνει τὸν ἀγῶνα, 102
ὅπου δύναται νικηθῆναι· ἀλλὰ τῶν ἀλλοτρίων
εὐθὺς ἐξίσταται, τῶν δούλων οὐκ ἀντιποιεῖται.
Ὅπου δὲ προαίρεσις καὶ χρῆσις τῶν φαντασιῶν, 103
ἐκεῖ ὄψει ὅσα ὄμματα ἔχει· ἵν' εἴπῃς, ὅτι Ἄργος
τυφλὸς ἦν πρὸς αὐτόν. Μή που συγκατάθεσις 104
προπετής; μή που ὁρμὴ εἰκαία; μή που ὄρεξις
ἀποτευκτική; μή που ἔκκλισις περιπτωτική;
ἐπιβολὴ ἀτελής; μὴ που μέμψις; μή που τα-
πείνωσις, ἢ φθόνος; ὧδε ἡ προσοχὴ ἡ πολλή, 105
καὶ σύντασις· τῶν δ' ἄλλων ἕνεκα, ὕπτιος ῥέγχει·
εἰρήνη πᾶσα. λῃστὴς προαιρέσεως οὐ γίνεται, τύ-
ραννος οὐ γίνεται. Σωματίου δέ; Ναί. Καὶ κτη- 106
σειδίου δέ; Ναί. καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν. Τί οὖν
αὐτῷ τούτων μέλει; Ὅταν οὖν τις διὰ τούτων
αὐτὸν ἐκφοβῇ, λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε, ζήτει τὰ

 παι-

multitudine; id quod infirmius eſt, cedere debere robuſtioribus. Numquam igitur in id certamen, in quo vinci poſſit, deſcendit; ſed alienis rebus ſtatim cedit; non vendicat ſibi ea quæ ſerva ſunt. Ubi vero voluntas & uſus viſorum valent, ibi videbis quot habeat oculos; adeo ut dicas, Argum etiam, cum eo collatum, fuiſſe cæcum. Eſt alicubi adſenſio præceps? impetus ad agendum temere captus? adpetitio fruſtrata? averſatio calamitoſa? propoſitum irritum? eſt alicubi querela? abjectio animi, aut invidia? hîc excitata eſt ejus attentio, & animi contentio. Quod autem ad cætera adtinet, ſupinus ſtertit: pacata ſunt omnia. Voluntatis latro nullus eſt, nullus tyrannus. At corpuſculi? Utique. Rei familiaris? Utique: atque etiam magiſtratuum & honorum? Quid ergo hæc ille curat? Quod ſi igitur his rebus aliquis eum terrere conetur; ei dicit,

Abi,

παιδία· ἐκείνοις τὰ προσωπεῖα φοβερά ἐστιν, ἐγὼ δ' οἶδα ὅτι ὀστράκινά ἐστιν, ἔσωθεν δὲ οὐδὲν ἔχει.

107 Περὶ τοιούτου πράγματος βουλεύῃ. Ὥστε, ἐάν σοι δόξῃ, τὸν Θεόν σοι, ὑπέρθου, καὶ ἰδού
108 σοι πρῶτον τὴν παρασκευήν. Ἰδοὺ γὰρ, τί καὶ ὁ Ἕκτωρ λέγει τῇ Ἀνδρομάχῃ· Ὕπαγε, φησὶ, μᾶλλον εἰς οἶκον, καὶ ὕφαινε·

—— Πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει
Πᾶσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα.

109 Οὕτω καὶ τῆς ἰδίας παρασκευῆς συνῄσθετο, καὶ τῆς ἐκείνης ἀδυναμίας.

ΚΕΦ.

Abi, pueros quære! illi larvis terrentur! ego vero, teſtaceas iſtas eſſe, novi, intrinſecus autem nihil continere.

Talis res eſt, de qua deliberas. Quamobrem, ſi viſum tibi fuerit, per Deum, differ, tuamque primum præparationem atque inſtructionem circumſpice. Ecce enim, quid Hector Andromachæ dicit: Abi (inquit) potius domum, & telam texe:

—— *Bellum autem viris*
curæ erit
omnibus, mihi vero præcipue.

Sic & ſuas vires intellexit, & illius imbecillitatem.

CAP.

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς τοὺς Ἀναγινώσκοντας καὶ Διαλεγομένους ἐπιδεικτικῶς.

Τίς εἶναι θέλεις, σαυτῷ πρῶτον εἰπέ· εἶθ' οὕτω ποίει ἃ ποιεῖς. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων οὕτως ὁρῶμεν γινόμενα. Οἱ ἀθ- 2
λοῦντες, πρῶτον κρίνουσι τίνες εἶναι θέλουσιν, εἶθ' οὕτω τὰ ἑξῆς ποιοῦσιν. εἰ δολιχοδρόμος, τοιαύτη τροφὴ, τοιοῦτος περίπατος, τοιαύτη τρίψις, τοιαύτη γυμνασία· εἰ σταδιοδρόμος, πάντα ταῦτα ἀλλοῖα· εἰ πένταθλος, ἔτι ἀλλοιότερα. Οὕτως εὑρήσεις καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν. Εἰ τέκτων, 3
τοιαῦτα ἕξεις· εἰ χαλκεὺς, τοιαῦτα. Ἕκαστον γὰρ τῶν γινομένων ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὲν ἐπὶ μηδὲν ἀναφέρωμεν, εἰκῇ ποιήσομεν· ἐὰν δ' ἐφ' ὃ μὴ δεῖ,

Gg 5

CAP. XXIII.

Ad eos qui Oſtentationis cauſſâ legunt aut diſputant.

Principio tecum ipſe conſtitue, quem te eſſe velis: deinde ſic ea facito quæ facis. Nam ita fieri etiam aliis in rebus prope omnibus videmus. Pugiles primum ſtatuunt, qui eſſe velint; & ſic deinde, quæ conſequentia ſunt, faciunt. Si dolichodromus; talis victus convenit, talis deambulatio, talis frictio, talis exercitatio: ſi ſtadiodromus, hæc omnia diverſa erunt: ſi pentathlus, magis etiam diverſa. Eodem modo & in artibus ſe rem habere deprehendes. Si faber lignarius eſſe volueris, talia habebis: ſi ærarius, talia. Nam quæcumque fuerint quæ agimus, ſi ad nullum finem retulerimus, fruſtra agemus:

4 δεῖ, διεσφαλμένως. Λοιπὸν, ἡ μὲν τίς ἐστι
κοινὴ ἀναφορὰ, ἡ δ' ἰδία. Πρῶτον, ἵν' ὡς ἄν-
θρωπος. Ἐν τούτῳ τί περιέχεται; Μὴ ὡς
πρόβατον, εἰ καὶ ἐπιεικής· ἢ βλαπτικὸς, ὡς
5 θηρίον. Ἡ δ' ἰδία, πρὸς τὸ ἐπιτήδευμα ἑκά-
στου καὶ τὴν προαίρεσιν. ὁ κιθαρῳδὸς, ὡς κι-
θαρῳδός· ὁ τέκτων, ὡς τέκτων· ὁ φιλόσοφος,
6 ὡς φιλόσοφος· ὁ ῥήτωρ, ὡς ῥήτωρ. Ὅταν οὖν
λέγῃς, Δεῦτε καὶ ἀκούσατέ μου ἀναγινώσκοντος
ὑμῖν. σκέψαι πρῶτον μὴ εἰκῇ αὐτὸ ποιεῖν. εἶτ',
ἂν εὕρῃς ὅτι ἀναφέρεις, σκέψαι εἰ ἐφ' ὃ δεῖ.
7 Ὠφελῆσαι θέλεις; ἢ ἐπαινεθῆναι; Εὐθὺς ἀκού-
εις λέγοντος, Ἐμοὶ δὲ τοῦ παρὰ τῶν πολλῶν
ἐπαίνου τίς λόγος; Καὶ καλῶς λέγει. οὐδὲ
γὰρ τῷ μουσικῷ, καθὸ μουσικός ἐστιν, οὐδὲ τῷ
8 γεωμετρικῷ. Οὐκοῦν ὠφελῆσαι θέλεις; πρὸς τί;
εἰπὲ καὶ ἡμῖν, ἵνα καὶ αὐτοὶ τρέχωμεν εἰς τὸ
ἀκροα-

mus: ſin eo quo non pertinent, aberrabimus. Ceterum eſt reſpectus alius communis, alius peculiaris. Primum, ut agas tamquam homo. In hoc quid continetur? Ne ut ovis, licet manſuetus; neve nocivus, ſicut fera beſtia. Peculiaris autem reſpectus ad cujusque vitæ genus & inſtitutum pertinet. Citharœdus agat, ut citharœdus; faber, ut faber; philoſophus, ut philoſophus; orator, ut orator. Cum igitur dicis, Adeſte, audite me vobis recitantem; primum vide, ne temere id facias: deinde, ſi deprehenderis te hoc aliquo referre, vide, num eo quo referri debet. Prodeſſe vis? an laudari? Statim audis dicentem, Meâ vero popularis laus nihil refert. Recte dicit: nec enim muſico, quatenus muſicus eſt, neque geometræ, quatenus geometer eſt, ea confert. Ergo prodeſſe vis? Qua re? Dic nobis quoque, ut & nos in auditorium tuum adcur-

ἀκροατήριόν σου. Νῦν δύναταί τις ὠφελῆσαι καὶ ἄλλους, μὴ αὐτὸς ὠφελημένος; Οὔ· οὐδὲ γὰρ εἰς τεκτονικὴν ὁ μὴ τέκτων, οὐδ' εἰς σκυτικὴν ὁ μὴ σκυτεύς.

Θέλεις οὖν γνῶναι, εἰ ὠφέλησαι; Φέρε σου 9
τὰ δόγματα, φιλόσοφε. Τίς ἐπαγγελία ὀρέ-
ξεως; Μὴ ἀποτυγχάνειν. Τίς ἐκκλίσεως; Μὴ
περιπίπτειν. Ἄγε, πληροῦμεν αὐτῶν τὴν ἐπαγ- 10
γελίαν; εἰπέ μοι τἀληθῆ· ἂν δὲ ψεύσῃ, ἐρῶ σοι.
πρώην ψυχρότερόν σοι τῶν ἀκροατῶν συνελθόντων,
καὶ μὴ ἐπιβοησάντων σοι, τεταπεινωμένος ἐξῆλ-
θες. πρώην ἐπαινεθεὶς, περιήρχου, καὶ πᾶ- 11
σιν ἔλεγες, Τί σοι ἔδοξα; Θαυμαστὸς, κύριε,
τὴν ἐμήν σοι σωτηρίαν. Πῶς δ' εἶπον ἐκεῖνο; Τὸ
ποῖον; Ὅπου διέγραψα τὸν Πᾶνα καὶ τὰς Νύμ-
φας. Ὑπερφυῶς. Εἶτά μοι λέγεις, ἐν ὀρέξει 12
καὶ

adcurramus. Poteſtne vero quisquam prodeſſe aliis, qui nullum ipſe fructum e doctrina ceperit? Non: neque enim qui faber non eſt, ad artem fabrilem aliis prodeſſe poteſt; neque ad ſutoriam, qui ſutor non eſt.

Vis ergo ſcire, an fructum ceperis? Profer decreta tua, philoſophe. Quodnam eſt propoſitum adpetitionis? Non fruſtrari. Quod averſationis? Non incidere in id quod declines. Age, num propoſitum harum exſequimur? Dic mihi verum: ſin fefelleris, ipſe tibi dicam. Nuper, cum ſegnius conveniſſent auditores, nec tibi adclamaſſent, abjecto animo egreſſus es. Nuper laudatus, circumibas, & omnibus dicebas: Quis tibi viſus ſum? Mirabilis, domine, ita ſalvus ſim. Quomodo vero illud dixi? Quodnam? Ubi deſcripſi Panem & Nymphas. Nihil ſupra. Et poſt hæc tu

καὶ ἐκκλίσει κατὰ φύσιν ἀναστρέφῃ; Ὕπαγε,
13 ἄλλον πεῖθε. Τὸν δεῖνα δὲ πρώην οὐκ ἐπῄνεις
παρὰ τό σοι φαινόμενον; τὸν δεῖνα δ' οὐκ ἐκο-
λάκευες τὸν συγκλητικόν; Ἤθελές σου τὰ παι-
14 δία εἶναι τοιαῦτα; Μὴ γένοιτο. Τίνος οὖν ἕνεκα
ἐπῄνεις καὶ περιεῖπες αὐτόν; Εὐφυὴς νεανίσκος,
καὶ λόγων ἀκουστικός. Πόθεν τοῦτο; Ἐμὲ
θαυμάζει. Εἴρηκας τὴν ἀπόδειξιν. Εἶτα τί δο-
κεῖ σοι; αὐτοί σου οὗτοι οὐ καταφρονοῦσι λελη-
15 θότως; Ὅταν οὖν ἄνθρωπος συνειδὼς ἑαυτῷ μη-
δὲν ἀγαθὸν μήτε πεποιηκότι, μήτε ἐνθυμου-
μένῳ, εὕρῃ φιλόσοφον τὸν λέγοντα, Μεγαλο-
φυὴς, καὶ ἁπλοῦς, καὶ ἀκέραιος· τί δοκεῖς
ἄλλο αὐτὸν λέγειν, ἢ, Οὗτός τινά μου ποτὲ
16 χρείαν ἔχει; Ἢ εἰπέ μοι, τί μεγαλοφυοῦς ἔρ-
γον ἐπιδέδεικται; ἰδοὺ σύνεστί σοι τοσούτῳ χρό-
νῳ· διαλεγομένου σου ἀκήκοεν, ἀναγινώσκοντός
σου

tu mihi dicis, te in adpetitione & averſatione verſari naturæ convenienter? Abi, aliis id perſuade. Nonne vero nuper iſtum contra ſententiam animi tui laudaſti? nonne adulatus es illi ſenatoris filio? Vellesne tuos liberos eſſe tales? Abſit. Qua igitur gratia laudabas & colebas eum? Ingenioſus eſt adoleſcens, & doctrinæ cupidus. Unde iſtud? Me admiratur. Veram cauſſam adtuliſti. Quid deinde putas? nonne iſti ipſi clanculum te contemnunt? Cum enim homo, nullius honeſtæ vel actionis vel cogitationis ſibi conſcius, philoſophum invenerit, qui ei dicat, Magno es ingenio, ſimplex & candidus; quid eum dicere putas, niſi, Iſte quadam in re operâ meâ eget? Aut dic mihi, quodnam magni ingenii opus præſtitit? Ecce tanto tempore familiaritate tua utitur; te diſſerentem audivit, recitantem audivit: eſtne

σου ἀκήκοε· κατέσταλται; ἐπέστραπται ἐφ' αὑτόν; ᾔσθηται ἐν οἵοις κακοῖς ἐστιν; ἀποβέβληκεν οἴησιν; ζητεῖ τὸν διδάξοντα; Ζητεῖ, φησί. 17
Τὸν διδάξοντα πῶς δεῖ βιοῦν; οὔ, μωρέ· ἀλλά, πῶς δεῖ φράζειν· τούτου γὰρ ἕνεκα καί σε θαυμάζει. Ἄκουσον αὐτοῦ, τίνα λέγει. οὗτος ὁ ἄνθρωπος πάνυ τεχνικώτατα γράφει, Δίωνος πολὺ κάλλιον. Ὅλον ἄλλο ἐστί. μή τι λέγει· 18
Ὁ ἄνθρωπος αἰδήμων ἐστὶν οὗτος, πιστός ἐστιν, ἀτάραχός ἐστιν; Εἰ δὲ καὶ ἔλεγεν, εἶπον ἂν αὐτῷ· Ἐπειδὴ οὗτος πιστός ἐστιν, οὗτος ὁ πιστὸς τί ἐστί; Καί, εἰ μὴ εἶχεν εἰπεῖν, προσέθηκα ἄν, ὅτι, Πρῶτον μάθε τί λέγεις, εἶθ' οὕτω λέγε.

Οὕτως οὖν κακῶς διακείμενος, καὶ χάσκων 19
περὶ τοὺς ἐπαινέσοντας, καὶ ἀριθμῶν τοὺς ἀκούοντάς σου, θέλεις ἄλλους ὠφελεῖν; Σήμερόν μου

eſtne factus modeſtior? an in ſe ipſum deſcendit? an ſentit, quibus in malis ſit? abjecitne arrogantiam? num quærit doctorem? Quærit, inquit. Eumne, qui doceat qua ratione vivendum ſit? Non, ſtulte; ſed, quomodo ſit dicendum: hac enim gratia te quoque admiratur. Audi quid dicat: Iſte homo artificioſiſſime ſcribit, multo elegantius Dione. Tota res alia eſt. Num dicit, Homo hic verecundus eſt, fidus eſt, imperturbatus eſt? Quod etſi diceret, ego ei reſponderem: Quoniam iſte fidus eſt, dic mihi, quem dicis fidum hominem? Si diceret, ſe neſcire; ſubjicerem, Prius diſce, quid dicas; deinde dicito.

Ergo tam male adfectus, & laudatoribus inhians, & auditores tuos numerans, aliis

μου πολλῷ πλείονες ἤκουσαν. Ναί, πολλοί·
δοκοῦμεν ὅτι πεντακόσιοι. Οὐδὲν λέγεις· θὲς
αὐτοὺς χιλίους. Δίωνος οὐδέποτε ἤκουσαν το-
σοῦτοι. Πόθεν αὐτό; Καὶ κομψῶς αἰσθάνον-
ται λόγων. Τὸ καλὸν, κύριε, καὶ λίθον κινῆ-
20 σαι δύναται. Ἰδοὺ φωναὶ φιλοσόφου, ἰδοὺ διά-
θεσις ὠφελήσοντος ἀνθρώπους· ἰδοὺ ἀκηκοὼς
ἄνθρωπος λόγου, ἀνεγνωκὼς τὰ Σωκρατικὰ ὡς
Σωκρατικὰ, οὐχὶ δ' ὡς Λυσίου, καὶ Ἰσοκρά-
τους. Πολλάκις ἐθαύμασα, τίσι ποτε λόγοις.
Οὔ· ἀλλὰ, Τίνι ποτὲ λόγῳ· Τοῦτ' ἐκείνου τε-
21 λειότερον. Μὴ γὰρ ἄλλως αὐτὰ ἀνεγνώκατε,
ἢ ὡς ᾠδάρια; Ὡς εἴ γε ἀνεγινώσκετε ὡς δεῖ,
οὐκ ἂν πρὸς τούτοις ἐγίνεσθε, ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλ-
λον ἐβλέπετε, Ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Μέλιτος
ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ· καὶ ὅτι,
Ὡς ἐγὼ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος μηδενὶ προσέχειν τῶν
ἐμῶν,

aliis prodeſſe vis? Hodie multo plures me audiverunt. Sane, multo: quingenti, opinor, fuimus. Nihil dicis; dic, mille fuiſſe. Dionem numquam tot audiverunt. Cur iſtud? Etenim eruditas habent aures, valent judicio. Pulcrum, domine, vel lapidem movere queat. Ecce voces philoſophi! ecce adfectionem ejus, qui profuturus ſit hominibus! ecce hominem qui doctrinam audierit, qui Socratica ſcripta legerit ut Socratica, non autem ut Lyſiæ & Iſocratis! — „*Sæpe ſum* „*admiratus, quibus tandem* „*rationibus.* Non: ſed *qua* „*ratione:* hoc iſto perfe„ctius eſt.“ — Aliter-ne vero legiſtis illa, quam veluti cantilenas? Sane, ſi ita legiſſetis ut decet, in iſtis rebus non hæreretis; ſed illud potius ſpectaretis: „Me quidem Anytus „& Melitus occidere poſ„ſunt, lædere autem non „poſſunt:“ — itemque illud: — „Nam talis ego „ſemper ſum, ut nihil mea„rum

ἐμῶν, ἢ τῷ λόγῳ, ὅς ἄν μοι σκοπουμένῳ βέλτιστος φαίνηται. Διὰ τοῦτο, τίς ἤκουσε Σωκράτους ποτὲ 22
λέγοντος, ὅτι, Οἶδά τι καὶ διδάσκω; ἀλλὰ ἄλλον ἀλλαχοῦ ἔπεμπε. τοιγαροῦν ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀξιοῦντες φιλοσόφοις ὑπ' αὐτοῦ συσταθῆναι· κἀκεῖνος ἀπῆγε, καὶ συνίστανεν. Οὔ· ἀλλὰ προπέμ- 23
πων ἔλεγεν, Ἄκουσόν μου σήμερον διαλεγομένου ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ Κοδράτου; Τί σου ἀκούσω; ἐπιδεῖξαί μοι θέλεις, ὅτι κομψῶς συντιθεῖς τὰ ὀνόματα; συντιθεῖς, ἄνθρωπε· καὶ τί σοι ἀγαθόν ἐστιν; Ἀλλ' ἐπαίνεσόν με. Τί λέγεις τὸ ἐπαί- 24
νεσον; Εἰπέ μοι, Οὐᾶ· καὶ, Θαυμαστῶς. Ἰδοὺ λέγω. εἰ δ' ἔστιν ἔπαινος ἐκεῖνο, ὅ τι ποτὲ λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κατηγορίᾳ, τί σε ἔχω ἐπαινέσαι; Εἰ ἀγαθόν ἐστι τὸ φράζειν ὀρθῶς, δίδαξόν με, καὶ ἐπαινέσω. Τί οὖν; ἀηδῶς 25
δεῖ τῶν τοιούτων ἀκούειν; Μὴ γένοιτο. ἐγὼ μὲν οὐδὲ κιθαρῳδοῦ ἀηδῶς ἀκούω· μή τι οὖν τούτου ἕνε-

„rum rerum curem præter „rationem, quæ cogitanti „mihi optima viſa fuerit.“ Quapropter, quis umquam Socratem dicentem audivit, ſe ſcire aliquid ac docere? Immo alium alio mittebat. Itaque veniebant ad eum petentes, ut ab eo philoſophis commendarentur; & ipſe adducebat eos, & commendabat. Non: ſed, dum eos comitabatur, dicebat, Audi me hodie in ædibus Quadrati differentem! Quid te audiam? Oſtentare mihi vis quam belle verba conſtruas? Belle conſtruis: & quid ex eo boni conſequeris? Lauda me vero, homo. Quomodo vis laudem? Dic mihi, Papæ! & Præclare! Ecce dico. Si vero laus illud eſt quod philoſophi in claſſe Boni ponunt, quid habeo in quo te laudem? Si recte loqui Bonum eſt, doce me, & laudabo. Quid ergo? Num aſpernanda ſunt hæc? Abſit. Ego ne citharœdum qui-

ἕνεκα κιθαρῳδεῖν με δεῖ πάντα; Ἄκουσον τί λέγει Σωκράτης· Οὐδὲ γὰρ ἂν πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῇδε τῇ ἡλικίᾳ, ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους, εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι. Ὥσπερ μειρακίῳ, φησίν.
26 Ἔστι γὰρ τῷ ὄντι κομψὸν τὸ τέχνιον, ἐκλέξαι ὀνομάτια, καὶ ταῦτα συνθεῖναι, καὶ παρελθόντα εὐφυῶς ἀναγνῶναι ἢ εἰπεῖν, καὶ μεταξὺ ἀναγινώσκοντα ἐπιφθέγξασθαι, ὅτι, Τούτοις οὐ πολλοὶ δύνανται παρακολουθεῖν, μὰ τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν.

27 Φιλόσοφος δ' ἐπ' ἀκρόασιν παρακαλεῖ; Οὐχὶ δ', ὡς ὁ ἥλιος ἄγει αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν, ἢ ἡ τροφὴ, οὕτω δὲ καὶ οὗτος ἄγει τοὺς ὠφεληθησομένους; Ποῖος ἰατρὸς παρακαλεῖ, ἵνα τις ὑπ' αὐτοῦ θεραπευθῇ; Καί τοι νῦν ἀκούω, ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ παρακαλοῦσιν ἐν Ῥώμῃ· πλὴν ἐπ' ἐμοῦ
28 παρεκαλοῦντο. Παρακαλῶ σε ἐλθόντα ἀκοῦσαι, ὅτι

quidem aſpernor: num ergo me adſtantem pulſare citharam oportet? Audi, quid Socrates dicat: „Neque enim decet, inquit, „judices, hanc ætatem, „compoſita oratione more „adoleſcentuli venire in „judicium." More adoleſcentuli, ait. Eſt enim elegans ſane iſtud artificium, ſeligere verba, eaque componere, ac progreſſum in medium ſolerter recitare aut eloqui, atque inter recitandum ſubinde adjicere, Haud, ita dii vos amabunt, iſta multi poſſunt adſequi.

Num vero philoſophus homines ad ſe audiendum invitat & orat? Annon, ut ſol ipſe ad ſeſe adlicit homines, aut ut cibus & potus, ſic etiam philoſophus eos quibus profuturus eſt? Quis medicus rogat, ut aliquis ſe ab ipſo curari ſinat? Quamquam nunc audio Romæ medicos etiam rogare homines, & ad ſe vocare; at meo tempore ipſi vocabantur. „Rogo

ὅτι σοὶ κακῶς ἐστι, καὶ πάντων μᾶλλον ἐπιμελῆ
ἢ οὗ δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅτι ἀγνοεῖς τὰ
ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ, καὶ κακοδαίμων εἶ καὶ δυσ-
τυχής. Κομψὴ παράκλησις. Καὶ μὴν, ἂν μὴ
ταῦτα ἐμποιῇ ὁ τοῦ φιλοσόφου λόγος, νεκρός ἐστι
καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ λέγων. Εἴωθε λέγειν ὁ Ῥοῦ- 29
φος· Εἰ εὐσχολεῖτε ἐπαινέσαι με, ἐγὼ δ' οὐδὲν
λέγω. Τοιγαροῦν οὕτως ἔλεγεν, ὥσθ' ἕκαστον
ἡμῶν καθήμενον οἴεσθαι, ὅτι τίς ποτε αὐτὸν δια-
βέβληκεν· οὕτως ἥπτετο τῶν γινομένων, οὕτω πρὸ
ὀφθαλμῶν ἐτίθει τὰ ἑκάστου κακά. Ἰατρεῖόν 30
ἐστιν, ἄνδρες, τὸ τοῦ φιλοσόφου σχολεῖον· οὐ δεῖ
ἡσθέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. ἔρχεσθε
γὰρ οὐχ ὑγιεῖς· ἀλλ' ὁ μὲν ὦμον ἐκβεβληκὼς,
ὁ δ' ἀπόστημα ἔχων, ὁ δὲ σύριγγα ἔχων, ὁ δὲ
κεφαλαλγῶν. Εἶτ' ἐγὼ καθίσας ὑμῖν λέγω νοη- 31
μάτια καὶ ἐπιφωνημάτια, ἵν' ὑμεῖς ἐπαινέσαντές
με

„Rogo te, ut venias, atque audias, male tibi eſſe; te quidvis potius curare quam id quod curandum eſt; ignorare bona & mala, infelicem & calamitoſum eſſe." — Lepida vero invitatio! Enimvero niſi philoſophi ſermo hoc effecerit, mortuus eſt cum ipſe, tum is a quo habetur. Solitus eſt dicere Rufus: Si tantum habetis otii, ut me laudetis, ego nihil dico. Itaque ſic dicebat, ut quiſque noſtrûm, qui adſedebamus, putaret, ſe ab aliquo apud eum fuiſſe accuſatum: ſic *veluti acu* tangebat ea quæ ſiebant; ſic mala cujusque ponebat ob oculos. Schola philoſophi taberna medica eſt: non inde exeundum eſt cum lætitia, ſed cum dolore: neque enim ſani acceditis; ſed alius humero luxato, alius apoſtemate laborans, alius fiſtulam habet, alii caput dolet. Ego vero ſedens ſententiolas vobis & epiphonemata dicam, ut me laudantes exeatis; alius, hu-

με ἐξέλθητε, ὁ μὲν τὸν ὦμον ἐκφέρων οἷον εἰσήνεγκεν, ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν ὡσαύτως ἔχουσαν, ὁ δὲ
32 τὴν σύριγγα, ὁ δὲ τὸ ἀπόστημα; Εἶτα τούτου ἕνεκα ἀποδημήσουσιν ἄνθρωποι νεώτεροι; καὶ τοὺς γονεῖς τοὺς αὑτῶν ἀπολείπουσι, καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ τὸ κτησείδιον, ἵνα σοι Οὐὰ φῶσιν, ἐπιφωνημάτια λέγοντι; Τοῦτο Σωκράτης ἐποίει; τοῦτο Ζήνων; τοῦτο Κλεάνθης;

33 Τί οὖν; οὐκ ἔστιν ὁ προτρεπτικὸς χαρακτήρ; Τίς γὰρ οὐ λέγει; ὡς ὁ ἐλεγκτικὸς, ὡς ὁ διδασκαλικός. τίς οὖν πώποτε τέταρτον εἶπε μετὰ τούτων,
34 τὸν ἐπιδεικτικόν; Τίς γάρ ἐστιν ὁ προτρεπτικός; δύνασθαι καὶ ἑνὶ καὶ πολλοῖς δεῖξαι τὴν μάχην ἐν ᾗ κυλίονται· καὶ ὅτι μᾶλλον πάντων φροντίζουσιν ἢ ὧν θέλουσι. Θέλουσι μὲν γὰρ τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, ἀλλαχοῦ δ' αὐτὰ ζητοῦσι.
35 Τοῦτο ἵνα γένηται, δεῖ τεθῆναι χίλια βάθρα, καὶ

merum ſic adflictum referens, qualem adtulerat; alius caput eodem modo adfectum; alius fiſtulam ſuam, alius apoſtema! Itane adoleſcentes propter iſta peregrinarentur? eone parentes ſuos relinquerent, & amicos, & cognatos, & rem familiarem, ut tibi epiphonemata jactanti, Vah, & Ohe, adclament? Idne Socrates faciebat? idne Zenon? idne Cleanthes?

Quid ergo? Non eſt dicendi genus hortatorium? Quis negat? Æque, atque illud quo coarguimus, quo docemus. Quis vero umquam, præter hæc quartum, eſſe, dixit, oſtentatorium? Quodnam enim eſt hortandi genus? Poſſe & ſingulis & multis inconſtantiam & pugnam oſtendere, in qua volutantur; eisque demonſtrare, quidvis potius eos curare quam ea quæ volunt. Volunt enim ea quæ ad felicitatem faciunt, ſed quærunt alibi. Hoc ut fiat, mille ſubſellia collocari oportet, & advocare

καὶ παρακληθῆναι τοὺς ἀκουσομένους, καὶ σὲ ἐν
κομψῷ στολίῳ ἢ τριβωνίῳ ἀναβάντα ἐπὶ πούλ-
βινον, διαγράφειν πῶς Ἀχιλλεὺς ἀπέθανε. Παύ-
σασθε, τοὺς Θεοὺς ὑμῖν, καλὰ ὀνόματα καὶ
πράγματα καταισχύνοντες, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς.
Οὐδὲν ἂν προτρεπτικώτερον, ἢ ὅταν ὁ λέγων ἐμ- 36
φαίνῃ τοῖς ἀκούουσιν, ὅτι χρείαν αὐτῶν ἔχει. Ἦ 37
εἰπέ μοι, τίς, ἀκούων ἀναγινώσκοντός σου ἢ δια-
λεγομένου, περὶ αὐτοῦ ἠγωνίασεν, ἢ ἐπεστράφη
εἰς αὐτόν; ἢ ἐξελθὼν εἶπεν, ὅτι καλῶς μου
ἥψατο ὁ φιλόσοφος; οὐκέτι δεῖ ταῦτα ποιεῖν.
Οὐχὶ δ', ἂν λίαν εὐδοκιμῇς, λέγει πρός τινα; 38
κομψῶς ἔφρασε τὰ περὶ τὸν Ξέρξην· ἄλλος, οὔ·
ἀλλὰ τὴν ἐπὶ Πύλαις μάχην. τοῦτό ἐστιν ἀκρό-
ασις φιλοσόφου;

vocare auditores, & te eleganti veſte aut palliolo, conſcenſo pulpito, in pulvino ſedentem, deſcribere quemadmodum occubuerit Achilles. Definite, quæſo per Deos, pulcra verba & res deformare, quantum in vobis eſt. Nihil magis ad hortandum ſcilicet facit, quam cum is, qui dicit, auditoribus ſignificat, ſibi illis opus eſſe! Dic mihi, quis, te recitantem aut diſſerentem audiens, de ſe ipſo ſit ſolicitus? quis in ſeſe deſcenderit? quis egreſſus dixerit, Pulcre me tetigit philoſophus; poſthac iſta facienda non ſunt. Nonne vero, ſi vel maxime probatus fueris, dicit ad aliquem, Eleganter diſſeruit iſta de Xerxe: Alius, Non; ſed de pugna ad Thermopylas. Hæccine eſt auſcultatio philoſophi?

ΚΕΦ. κδ'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν Προσπάσχειν τοῖς Οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Τὸ ἄλλου παρὰ φύσιν, σοὶ κακὸν μὴ γενέσθω. οὐ γὰρ συνταπεινοῦσθαι πέφυκας, οὐδὲ
2 συνατυχεῖν, ἀλλὰ συνευτυχεῖν. Ἂν δέ τις ἀτυχῇ, μέμνησο ὅτι παρ' αὐτὸν ἀτυχεῖ. Ὁ γὰρ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ τὸ εὐδαι-
3 μονεῖν, ἐπὶ τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. πρὸς τοῦτο ἀφορμὰς ἔδωκε· τὰ μὲν, ἴδια δοὺς ἑκάστῳ, τὰ δ', ἀλλότρια· τὰ μὲν κωλυτὰ καὶ ἀναγκαστὰ καὶ ἀφαίρετα, οὐκ ἴδια· τὰ δὲ ἀκώλυτα, ἴδια· τὴν δ' οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ὥσπερ ἦν ἄξιον. τὸν κηδόμενον ἡμῶν καὶ πατρικῶς προϊστάμενον, ἐν τοῖς ἰδίοις.

Ἀλλ'

CAP. XXIV.

Non debere nos earum rerum Deſiderio teneri, quæ in Noſtra poteſtae non ſunt.

Quod alter contra naturam facit aut patitur, tibi malum ne eſto: neque enim tu natus es, ut una deprimaris cum altero, & calamitoſus ſis; ſed, ut una ſis fortunatus. Si quis vero calamitoſus eſt, memento ſuâ culpâ eſſe calamitoſum. Deus enim omnes homines ad felicitatem, ad conſtantiam condidit. Ad hoc ſubſidia eis dedit; quandoquidem alia cuique propria dedit, alia vero aliena: nempe ea, quæ prohiberi & cogi & adimi poſſunt, non propria; quæ vero prohiberi nequeunt, propria: naturam vero Boni & Mali, ſicut dignum fuit eo qui nos curaret, patriaque ſolicitudine tueretur, in propriis

collo-

Ἀλλ' ἀποκεχώρηκα τοῦ δεῖνος, καὶ ὀδυνᾶται. 4
Διὰ τί γὰρ τὰ ἀλλότρια ἴδια ἡγήσατο; διὰ
τί, ὅτε σε βλέπων ἔχαιρεν, οὐκ ἐπελογίζετο,
ὅτι θνητὸς εἶ, ἀποδημητικὸς εἶ; Τοιγαροῦν τί-
νει δίκας τῆς αὑτοῦ μωρίας. Σὺ δ' ἀντὶ τίνος, 5
ἐπὶ τί κλαῖς σεαυτόν; Ἢ οὐδὲ σὺ ταῦτα ἐμε-
λέτησας; ἀλλ', ὡς τὰ γύναια τὰ οὐδενὸς ἄξια,
πᾶσιν οἷς ἔχαιρες, ὡς ἀεὶ συνεσόμενος συνῆς,
τοῖς τόποις, τοῖς ἀνθρώποις, ταῖς διατριβαῖς;
καὶ νῦν κλαίων ἐκάθισας, ὅτι μὴ τοὺς αὐτοὺς
βλέπεις καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις διατρίβεις.
τούτου γὰρ ἄξιος εἶ, ἵνα καὶ τῶν κοράκων καὶ 6
κορωνῶν ἀθλιώτερος ᾖς, οἷς ἔξεστιν ἵπτασθαι
ὅπου θέλουσι, καὶ μετοικοδομεῖν τὰς νεοσσιὰς,
καὶ τὰ πελάγη διαπερᾷν, μὴ στένουσι, μηδὲ
ποθοῦσι τὰ πρῶτα. Ναί· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἄλο- 7
γα εἶναι πάσχει αὐτά. Ἡμῖν οὖν ὁ λόγος

Hh 3 ἐπὶ

collocavit. „At ab illo diſceſſi, ideoque dolet.“ Cur autem aliena ſua eſſe duxit? cur, conſpectu tuo delectatus, te mortalem eſſe, peregrinari te poſſe, non cogitavit? Idcirco pœnas dat ſuæ ſtultitiæ. Tu vero qua de cauſſa, aut cui bono te ipſum deploras? An ne tu quidem iſta meditatus es? ſed, ut mulierculæ nullius pretii, omnibus quibus delectabaris, ita fruitus es, quaſi ſemper iisdem fruiturus, locis, hominibus, converſationibus? Et nunc plorans ſedes, quod eosdem non cernas, nec iisdem in locis verſeris. Nempe hoc tu meritus es, ut corvis etiam atque cornicibus eſſes miſerior, quibus, quocumque libuerit, volare licet, nidosque ſuos transferre, & mare transmittere, nec gementibus, nec priora deſiderantibus. Atqui, ais, idcirco iſtis hoc accidit, quoniam rationis ſunt expertes. Nobis igitur

ἐπὶ ἀτυχίᾳ καὶ κακοδαιμονίᾳ δέδοται ὑπὸ τῶν Θεῶν, ἵν' ἄθλιοι, ἵνα πενθοῦντες διατελῶμεν;
8 Ἢ πάντες ἔστωσαν ἀθάνατοι, καὶ μηδεὶς ἀποδημείτω· μηδ' ἡμεῖς που ἀποδημῶμεν, ἀλλὰ μένωμεν ὡς τὰ φυτὰ προσεῤῥιζωμένοι· ἂν δέ τις ἀποδημήσῃ τῶν συνήθων, καθήμενοι κλαίωμεν· καὶ πάλιν, ἂν ἔλθῃ, ὀρχώμεθα, καὶ κροτῶμεν, ὡς τὰ παιδία;

9 Οὐκ ἀπογαλακτίσομεν ἤδη ποθ' ἑαυτοὺς, καὶ μεμνησόμεθα ὧν ἠκούσαμεν παρὰ τῶν φι-
10 λοσόφων; εἴ γε μὴ ὡς ἐπαοιδῶν αὐτῶν ἠκούομεν, ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μία πόλις ἐστὶ, καὶ ἡ οὐσία ἐξ ἧς δεδημιούργηται μία· καὶ ἀνάγκη περίοδόν τινα εἶναι, καὶ παραχώρησιν ἄλλων ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δ' ἐπιγίνεσθαι, τὰ
11 μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. πάντα δὲ

tur ratio ad calamitatem & infelicitatem data eſt a diis, ut in miſeria & luctu ætatem exigeremus? Aut omnes immortales eſſe debebunt, neque quisquam peregre abire debebit, nec nos uspiam proficiſcemur, ſed ſtirpium inſtar radicibus adfixi manebimus? ſi quis vero familiarium diſceſſerit, ſedebimus plorantes; ac viciſſim, cum redierit, exſultabimus & plaudemus, quemadmodum pueri?

Annon tandem lac relinquemus, & quæ ex philoſophis audierimus recordabimur? niſi forte ſic eos, tamquam incantatores, audivimus diſſerentes: „Mundum hunc unam eſſe „urbem; unamque eſſe, „qua ille conſtet ſubſtan„tiam; ac neceſſe eſſe, ut „ſit circuitus quidam, ut „alia aliis cedant, hæc diſ„ſolvantur, illa ſuborian„tur, hæc ſuum ſtatum te„neant, illa vero movean„tur: eſſe autem omnia „ami-

δὲ φίλων μεστὰ, πρῶτον μὲν Θεῶν, εἶτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει πρὸς ἀλλήλους ᾠκειωμένων· καὶ δεῖ τοὺς μὲν παρεῖναι ἀλλήλοις, τοὺς δ' ἀπαλλάττεσθαι, τοῖς μὲν συνοῦσι χαίροντας, τοῖς δ' ἀπαλλαττομένοις μὴ ἀχθομένους. ὁ δ' 12
ἄνθρωπος, πρὸς τῷ φύσει μεγαλόφρων εἶναι, καὶ πάντων τῶν ἀπροαιρέτων καταφρονητικὸς, ἔτι κἀκεῖνο ἔσχηκε, τὸ μὴ ἐῤῥιζῶσθαι, μηδὲ προσπεφυκέναι τῇ γῇ, ἀλλὰ ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλους ἴεσθαι τόπους, ποτὲ μὲν χρειῶν τινων ἐπειγουσῶν, ποτὲ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς θέας ἕνεκα.

Καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ τὸ συμβὰν τοιοῦτόν τι ἦν· 13

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω·

καὶ ἔτι πρόσθεν τῷ Ἡρακλεῖ, περιελθεῖν τὴν οἰκουμένην ὅλην,

Hh 4 Ἀνθρώ-

„amicorum plena, primum „Deorum, deinde homi„num, quos natura inter „ſeſe conciliarit; quorum „alios una vivere, alios „diſcedere oporteat, ſic ut „præſentibus gaudeant, di„greſſis non doleant: ho„minem autem, præter„quam quod ad animi ma„gnitudinem natus ſit, & „ad contemnenda omnia „quæ in ipſius arbitrio non „ſunt, etiam hoc habere, „ut non radicibus adhæ„reſcat in terra, ſed aliâs „in alia loca migrare poſ„ſit, nunc poſtulante ali„qua neceſſitate, nunc et„iam ſolummodo ſpectandi „gratia."

Id quidem olim & Ulyſſi accidit;

qui mores hominum multorum vidit, & urbes:

&, ante hunc, Herculi, qui totum terrarum orbem pervagatus,

Homi-

Ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντα·

καὶ τὴν μὲν ἐκβάλλοντα καὶ καθαίροντα, τὴν
14 δ' ἀντεισάγοντα. καί τοι πόσους οἴει φίλους
ἔσχεν ἐν Θήβαις; πόσους ἐν Ἄργει, πόσους ἐν
Ἀθήναις; πόσους δὲ περιερχόμενος ἐκτήσατο;
ὅς γε καὶ ἐγάμει, ὅπου καιρὸς ἐφάνη αὐτῷ, καὶ
ἐπαιδοποιεῖτο, καὶ τοὺς παῖδας ἀπέλιπεν, οὐ στέ-
15 νων, οὐδὲ ποθῶν, οὐδ' ὡς ὀρφανοὺς ἀφιείς. ᾔδει
γὰρ ὅτι οὐδείς ἐστι ἄνθρωπος ὀρφανὸς, ἀλλὰ
πάντων ἀεὶ καὶ διηνεκῶς ὁ πατήρ ἐστιν ὁ κηδό-
16 μενος. οὐ γὰρ μέχρι λόγου ἠκηκόει, ὅτι πα-
τήρ ἐστιν ὁ Ζεὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅς γε καὶ
αὐτοῦ πατέρα ᾤετο αὐτὸν, καὶ ἐκάλει, καὶ
πρὸς ἐκεῖνον ἀφορῶν ἔπραττεν ἃ ἔπραττε. τοι-
γάρτοι πανταχοῦ ἐξῆν αὐτῷ διάγειν εὐδαιμόνως.
17 Οὐδέποτε δ' ἐστὶν οἷόν τ' εἰς τὸ αὐτὸ ἐλθεῖν
εὐδαι-

Hominum fasque nefasque inſpexit;

ut & hoc ejiceret ac repurgaret, & illud reſtitueret: quamquam quot eum amicos habuiſſe putas Thebis? quot Argis? quot Athenis? quot in iſtis peregrinationibus paraſſe? quippe qui uxorem etiam duxerit, ubi ipſi commodum videretur, & liberos procrearit, eosque deſeruerit, non gemens, non deſiderans, neque ut orphanos relinquens: norat enim, mortalium neminem orphanum eſſe; ſed eſſe patrem, qui continenter omnes curet. Neque enim verbo tenus tantum audierat, Jovem patrem eſſe hominum; ſed etiam ſuum patrem & putavit eum, & adpellavit, eumque reſpiciens res, quas ſuſcepit, geſſit omnes. Unde factum, ut ubique beate illi vivere liceret. Numquam autem fieri poteſt, ut felicitas, & rerum abſen-

εὐδαιμονίαν καὶ πόθον τῶν οὐ παρόντων. τὸ γὰρ
εὐδαιμονοῦν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πε-
πληρωμένῳ τινὶ ἐοικέναι· οὐ δίψος δεῖ προσεῖναι
αὐτῷ, οὐ λιμόν. Ἀλλ᾽ Ὀδυσσεὺς ἐπεπόνθει 18
πρὸς τὴν γυναῖκα· καὶ ἔκλαιεν ἐπὶ πέτρας κα-
θεζόμενος. Σὺ δ᾽ Ὁμήρῳ πάντα προσέχεις, καὶ
τοῖς μύθοις αὐτοῦ; Ἦ, εἰ ταῖς ἀληθείαις
ἔκλαιε, τί ἄλλο ἢ ἐδυστύχει; Τίς δὲ καλός τε
καὶ ἀγαθὸς δυστυχεῖ; Τῷ ὄντι κακῶς διοι- 19
κεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς τῶν
ἑαυτοῦ πολιτῶν, ἵν᾽ ὦσιν ὅμοιοι αὐτῷ εὐδαί-
μονες. Ἀλλὰ ταῦτα οὐ θεμιτὰ, οὐδ᾽ ὅσια,
ἐνθυμηθῆναι. Ἀλλ᾽ Ὀδυσσεὺς, εἰ μὲν ἔκλαε 20
καὶ ὠδύρετο, οὐκ ἦν ἀγαθός. Τίς γὰρ ἀγαθός
ἐστιν, οὐκ εἰδὼς ὅς ἐστι; τίς δ᾽ οἶδε τοῦτο, ἐπι-
λελησμένος ὅτι φθαρτὰ τὰ γενόμενα, καὶ ἄν-
θρωπον ἀνθρώπῳ συνεῖναι οὐ δυνατὸν ἀεί; Τὸ 21

 οὖν

abſentium deſiderium, eodem in loco conveniant. Quem enim beatum eſſe intelligimus, is habeat oportet omnia quæ vult; ſimilis eſſe debet repleto: abeſſe oportet ſitim, abeſſe famem. „At Ulyſſes *(inquis)* adficiebatur uxoris deſiderio, & in rupe ſedens plorabat.“ Tu vero Homerum in omnibus audis, atque etiam in fabulis ejus? Ceterum, ſi vere ploravit Ulyſſes, quid aliud, niſi miſer fuit? Quis autem vir bonus probusque miſer eſt? Omnino male gubernatur univerſum, ſi cives ſuos non curat Jupiter, ut, quemadmodum & ipſe, beati ſint. Atqui iſta vel cogitare nefas eſt. Ulyſſes autem, ſi quidem ploravit & lamentatus eſt, vir bonus non fuit. Quis enim bonus eſt, qui ſe ipſum ignorat? quis vero ſe ipſum novit, qui oblitus eſt, quidquid ortum fuerit, id caducum eſſe; neque poſſe fieri, ut homo ab homine numquam divellatur? Atqui ea cupere, quæ

οὖν τῶν μὴ δυνατῶν ἐφίεσθαι, ἀνδραποδῶδες καὶ ἠλίθιον· ξένου, θεομαχοῦντος, ὡς μόνον οἷόν τε, τοῖς δόγμασι τοῖς ἑαυτοῦ.

22 Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου στένει, μὴ ὁρῶσά με.
Διὰ τί γὰρ οὐκ ἔμαθε τούτους τοὺς λόγους;
καὶ οὐ τοῦτό φημι, ὅτι οὐκ ἐπιμελητέον τοῦ μὴ
οἰμώζειν αὐτήν· ἀλλ', ὅτι οὐ δεῖ θέλειν τὰ ἀλ-
23 λότρια ἐξ ἅπαντος. Λύπη δ' ἡ ἄλλου ἀλλότριόν
ἐστιν· ἡ δ' ἐμὴ, ἐμόν. Ἐγὼ οὖν τὸ μὲν ἐμὸν
παύσω ἐξ ἅπαντος· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι· τὸ δ'
ἀλλότριον πειράσομαι κατὰ δύναμιν, ἐξ ἅπαν-
24 τος δ' οὐ πειράσομαι. εἰ δὲ μὴ, θεομαχήσω,
ἀντιθήσω πρὸς τὸν Δία, ἀντιδιατάξομαι αὐτῷ
πρὸς τὰ ὅλα· καὶ τἀπίχειρα τῆς θεομαχίας
ταύτης καὶ ἀπειθείας οὐ μόνον παῖδες παίδων
ἐκτίσουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐγὼ, μεθ' ἡμέραν
τε,

quæ fieri nequeunt, ſervile eſt, ſtultum eſt; eſt hoſpitis in hoc mundo, qui (quâ unâ re poteſt) ſuis decretis cum Deo bellum gerit.

„At mater mea, cum me „non videt, gemit.“ Cur enim rationes has non didicit? Neque vero hoc dico, non curandum eſſe, quo minus illa ploret; ſed non ſine exceptione expetenda eſſe aliena. Alterius vero dolor, alienus eſt; meus in mea eſt poteſtate. Ego ergo, quod meum eſt, quovis modo ſedabo, quoniam in mea poteſtate eſt; alienum vero pro virili ſedare conabor, ſed non obſtinate quovis modo ſedatum voluero. Alioqui cum diis pugnavero, adverſabor Jovi, memet ei in univerſitatis adminiſtratione oppoſuero: atque iſtius belli adverſus deos, & inobedientiæ, non modo filiorum filii pœnas dabunt, ſed & ego ipſe, interdiu & noctu, præ inſomniis exſi-

τε, καὶ νυκτὸς, διὰ τῶν ἐνυπνίων ἐκπηδῶν, τα-
ρασσόμενος, πρὸς πᾶσαν ἀπαγγελίαν τρέμων, ἐξ
ἐπιστολῶν ἀλλοτρίων ἠρτημένην ἔχων τὴν ἐμαυ-
τοῦ ἀπάθειαν. Ἀπὸ Ῥώμης τις ἥκει. Μόνον μή 25
τι κακόν. Τί δὲ κακὸν ἐκεῖ σοι συμβῆναι δύνα-
ται, ὅπου μὴ εἶ; Ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Μόνον
μή τι κακόν. Οὕτω σοι πᾶς τόπος δύναται
δυστυχίας εἶναι αἴτιος. Οὐχ ἱκανὸν, ἐκεῖ σε 26
ἀτυχεῖν ὅπου αὐτὸς εἶ, ἀλλὰ καὶ πέραν θα-
λάσσης, καὶ διὰ γραμμάτων; Οὕτως ἀσφα-
λῶς σοι τὰ πράγματα ἔχει; Τί οὖν, ἂν ἀπο- 27
θάνωσιν οἱ ἐκεῖ φίλοι; Τί γὰρ ἂν ἄλλο, ἢ οἱ
θνητοὶ ἀπέθανον; Ἢ πῶς ἅμα μὲν γηράσαι
θέλεις, ἅμα δὲ μηδενὸς τῶν στεργομένων μὴ
ἰδεῖν θάνατον; οὐκ οἶσθ' ὅτι ἐν τῷ μακρῷ 28
χρόνῳ πολλὰ καὶ ποικίλα ἀποβαίνειν ἀνάγκη;
τοῦ μὲν πυρετὸν γενέσθαι κρείττονα, τοῦ δὲ
ληστὴν, τοῦ δὲ τύραννον; Τοιοῦτο γὰρ τὸ πε- 29
ριέχον,

exſiliens, turbatus, ad quemvis nuncium tremens, ex alienis literis ſuſpenſa tranquillitate mea. — „Româ venit aliquis. Modo ne quid mali!“ — Quid vero illic mali tibi accidere potuit, ubi tu non es? — „E Græcia. Modo ne quid mali!“ — Sic quivis locus calamitatis cauſſa tibi eſſe poteſt. Non ſatis eſt, eo te in loco eſſe miſerum, in quo es; niſi etiam trans mare, & per literas, ſis calamitoſus? Adeo res tuæ in tuto ſunt? — „Quid igitur? ſi amici, qui illic ſunt, mortui fuerint?“ — Quid aliud, niſi quod mortui fuerint mortales? Aut quo pacto ſimul expetis ſenectutem; ſimul nullius eorum, quos diligis, mortem vis videre? An neſcis, longo vitæ tempore neceſſe eſſe multa atque varia accidere? hunc ſuccumbere febri, illum latroni, alium tyranno? Talis enim aër nos ambiens, tales homines

ριέχον, τοιοῦτοι οἱ συνόντες, ψύχη, καὶ καύματα, καὶ τροφαὶ ἀσύμμετροι, καὶ ὁδοιπορίαι, καὶ πλοῦς, καὶ ἄνεμοι, καὶ περιστάσεις ποικίλαι, τὸν μὲν ἀπώλεσαν, τὸν δ' ἐξώρισαν, τὸν δ' εἰς πρεσβείαν, ἄλλον δ' εἰς στρατείαν ἐνέβαλον.
30 Κάθησο τοίνυν, πρὸς πάντα ταῦτα ἐπτοημένος, πενθῶν, ἀτυχῶν, δυστυχῶν, ἐξ ἄλλου ἠρτημένος, καὶ τούτου οὐχ ἑνὸς ἢ δυοῖν, ἀλλὰ μυρίων ἐπὶ μυρίοις.

31 Ταῦτα ἤκουες παρὰ τοῖς φιλοσόφοις; ταῦτ' ἐμάνθανες; οὐκ οἶσθ', ὅτι στρατεία τὸ χρῆμα ἐστί; τὸν μὲν δεῖ φυλάττειν, τὸν δὲ κατασκοπήσοντα ἐξιέναι, τὸν δὲ καὶ πολεμήσοντα; οὐχ οἷόν τ' εἶναι πάντας ἐν τῷ αὐτῷ,
32 οὐδ' ἄμεινον. Σὺ δ', ἀφεὶς ἐκτελεῖν τὰ προστάγματα τοῦ στρατηγοῦ, ἐγκαλεῖς ὅταν τί σοι προσταχθῇ τραχύτερον· καὶ οὐ παρακολουθεῖς, οἷον ἀποφαίνεις (ὅσον ἐπὶ σοὶ) τὸ στράτευμα· ὅτι, ἂν

nes quibuscum vivimus, frigora, & æſtus, & victus ratio minus apta, & itinera, & navigationes, & venti, & varii caſus, alium perdunt, alium extorrem agunt; alium legationem obire, alium militare cogunt. Sede ergo, ad hæc omnia adtonitus, lugens, impos voti, calamitoſus, aliunde pendens, neque ex uno atque altero, ſed ex infinitis.

Iſtane audiſti e philoſophis? iſta didiciſti? Anne ſcis, militiæ ſimilem eſſe rem: alium oportet in præſidio manere; alium, ſpeculatum abire; alium, pugnatum. Fieri nequit, ut eodem in loco ſint omnes; neque etiam expedit. Tu vero, omiſſis imperatoris mandatis, quereris, tibi aliquid durius mandatum eſſe; neque animadvertis, qualem facias (quantum quidem in te eſt) exercitum?

ἂν σε πάντες μιμήσωνται, οὐ τάφρον σκάψει
τις, οὐ χάρακα περιβαλεῖ, οὐκ ἀγρυπνήσει, οὐ
κινδυνεύσει, ἀλλὰ ἄχρηστος δόξει στρατεύεσθαι.
Πάλιν ἐν πλοίῳ, ναύτης ἂν πλέῃς, μίαν χώ- 33
ραν κάτεχε, καὶ ταύτην προσλιπάρει· ἂν δ'
ἐπὶ τὸν ἱστὸν ἀναβῆναι δέῃ, μὴ θέλε· ἂν εἰς
τὴν πρώραν διαδραμεῖν, μὴ θέλε· καὶ τίς ἀνέ-
ξεταί σου κυβερνήτης; οὐχὶ δ' ὡς σκεῦος ἄχρη-
στον ἐκβαλεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐμπόδιον καὶ κα-
κὸν παράδειγμα τῶν ἄλλων ναυτῶν; Οὕτω δὲ 34
καὶ ἐνθάδε· στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἑκά-
στου, καὶ αὕτη μακρὰ καὶ ποικίλη. τηρεῖν σε
δεῖ τὸ τοῦ στρατιώτου, καὶ πρὸς νεῦμα τοῦ
στρατηγοῦ πράσσειν ἕκαστα· εἰ οἷόν τε, μαντευό- 35
μενος ἃ θέλει. οὐδὲ γὰρ ὅμοιος ἐκεῖνος ὁ στρατη-
γὸς καὶ οὗτος, οὔτε κατὰ τὴν ἰσχὺν, οὔτε κατὰ
τὴν τοῦ ἤθους ὑπεροχήν. τέταξαι ἐν πολλῇ 36
ἡγεμο-

tum? nam ſi te quidem omnes imitentur, non foſſam quisquam fodiet, non vallum muniet, non excubabit, non pugnabit; ſed inutilis militare videbitur. Rurſus in navi, nauta ſi mare trajicis, unum locum tene, in eoque permane: ſi vero malus conſcendendus erit, recuſa; ſi in proram currendum, noli: quis te gubernator feret, ac non potius tamquam inutile vas ejiciet, qui nihil aliud ſis, niſi impedimentum & malum exemplum cæteris nautis? Ita & hîc res ſeſe habet: militia quædam eſt vita cujusque, & quidem longa & varia militia. Tuendum tibi eſt militis munus; &, quidquid imperator juſſerit, ad nutum ejus exſequendum; &, ſi fieri queat, divinandum etiam quid velit. Neque enim ille dux & hic ſimiles inter ſeſe ſunt, neque viribus, neque præſtantia morum. In amplo conſtitutus

ἡγεμονίᾳ, καὶ οὐκ ἐν ταπεινῇ τινι χώρᾳ· ἀλλ' ἀεὶ βουλευτής. οὐκ οἶσθ', ὅτι τὸν τοιοῦτον ὀλίγα μὲν δεῖ οἰκονομεῖν, τὰ πολλὰ δ' ἀποδημεῖν, ἄρχοντα, ἢ ἀρχόμενον, ἢ ὑπηρετοῦντά τινι ἀρχῇ, ἢ στρατευόμενον, ἢ δικάζοντα; Εἶτά μοι θέλεις, ὡς φυτὸν, προσηρτῆσθαι τοῖς αὐτοῖς
37 τόποις, καὶ προσεῤῥιζῶσθαι; Ἡδὺ γάρ ἐστι. Τίς οὔ φησιν; ἀλλὰ καὶ ζωμὸς ἡδύς ἐστι, καὶ γυνὴ καλὴ ἡδύ ἐστι. Τί ἄλλο λέγουσιν οἱ τέλος ποιούμενοι τὴν ἡδονήν;

38 Οὐκ αἰσθάνῃ τίνων ἀνθρώπων φωνὴν ἀφῆκας; ὅτι Ἐπικουρείων καὶ κιναίδων; εἶτα τὰ ἐκείνων ἔργα πράσσων, καὶ τὰ δόγματα ἔχων, τοὺς λόγους ἡμῖν λέγεις τοὺς Ζήνωνος καὶ Σωκράτους; οὐκ ἀποῤῥίψεις ὡς μακροτάτω τὰ ἀλλότρια οἷς κοσμῇ, μηδὲν σοι προσήκουσιν;
39 Ἢ τί ἄλλο θέλουσιν ἐκεῖνοι, ἢ καθεύδειν ἀπαραποδίστως

tus es imperio, atque haud in humili loco; ſed perpetuus es Senator. An ignoras, tali parum curandam eſſe rem familiarem, ſed crebro peregrinandum, vel imperando vel parendo, vel magiſtratui alicui inſerviendo, vel militando, vel jus dicendo? Nihilominus tu mihi vis, plantæ ad inſtar, iisdem hærere in locis, ac quaſi radices agere? Suave eſt enim. Quis negat? ſed & pulmentum ſuave eſt, & formoſa mulier ſuavis eſt. Quid aliud ii dicunt, qui finem eſſe Voluptatem dicunt?

Non animadvertis, quorum hominum vocem protuleris? Epicureorum & cinædorum? quorum mores cum ſequaris, & inſtituta teneas, Zenonis & Socratis ſermones nobis refers? nonne quam longiſſime rejicies aliena quibus ornaris, nihil ad te adtinentibus? Nam quid aliud illi volunt, niſi citra impe-

ποδίστως καὶ ἀναναγκάστως· καὶ ἀναστάντες
ἐφ᾽ ἡσυχίας χασμήσασθαι, καὶ τὸ πρόσωπον
ἀποπλύναι, εἶτα γράψαι καὶ ἀναγνῶναι ἃ
θέλουσιν· εἶτα φλυαρῆσαί τί ποτ᾽, ἐπαινού-
μενοι ὑπὸ τῶν φίλων ὅ τι ἂν λέγωσιν· εἶτα
εἰς περίπατον προελθόντες, καὶ ὀλίγα περιπα-
τήσαντες λεύσασθαι, εἶτα φαγεῖν, εἶτα κοι-
μηθῆναι, οἵαν δὴ κοίτην καθεύδειν τοὺς τοιού-
τους εἰκός· τί ἂν τις λέγοι; ἔξεστι γὰρ τεκ-
μαίρεσθαι. Ἄγε, *φέρε μοι καὶ σὺ τὴν σαυ-* 40
τοῦ διατριβὴν ἣν ποθεῖς, ζηλωτὰ τῆς ἀληθείας
καὶ Σωκράτους καὶ Διογένους. Τί *θέλεις ἐν*
Ἀθήναις ποιεῖν; ταῦτα αὐτά· μή τι ἕτερα;
Τί *οὖν Στωϊκὸν σαυτὸν εἶναι λέγεις;* Εἶτα *οἱ* 41
μὲν τῆς Ῥωμαίων πολιτείας καταψευδόμενοι, κο-
λάζονται πικρῶς· τοὺς δ᾽ οὕτω μεγάλου καὶ
σεμνοῦ καταψευδομένους πράγματος καὶ ὀνόμα-
τος, ἀθῴους ἀπαλλάττεσθαι δεῖ; ἢ τοῦτό 42
γε

impedimentum dormire, & ſurgere cum libitum eſt; & cum ſurrexerint, per otium oſcitare, & faciem abluere, poſtea ſcribere & legere quæ volunt; deinde nugari aliquid, quod laudetur ab amicis, quidquid ſit quod dixerint; deinde, deambulatum progreſſi, mox loti, capere cibum; inde in lectum ſe conferre, & ea ibi agere, quæ agere tales homines conſentaneum eſt: nam quorſum adtinet dicere, quod quivis facile conjicere poteſt? Age, prome & tu mihi eam vitæ rationem quam tu expetis, ſectator veritatis & Socratis & Diogenis! Quid Athenis acturus es? Hæc eadem. An alia? Quid ergo Stoicum te profiteris? Atqui, ſi quis Romana civitate falſo gloriatur, acerbis adficitur ſuppliciis; qui vero rem tantam & tam præclaram falſo jactitant, ſine impuniti abibunt? An vero id ſane fieri

γε οὐ δυνατὸν, ἀλλ' ὁ νόμος θεῖος καὶ ἰσχυρὸς καὶ ἀναπόδραστος οὗτός ἐστιν, ὁ τὰς μεγίστας εἰσπρασσόμενος κολάσεις παρὰ τῶν τὰ μέγιστα ἁμαρτανόντων; Τί γὰρ λέγει;
43 Ὁ προσποιούμενος τὰ μηδὲν πρὸς αὐτὸν, ἔστω ἀλαζὼν, ἔστω κενόδοξος· ὁ ἀπειθῶν τῇ θείᾳ διοικήσει, ἔστω ταπεινὸς, ἔστω δοῦλος, λυπείσθω, φθονείτω, ἐλεείτω· τὸ κεφάλαιον πάντων, δυστυχείτω, θρηνείτω.

44 Τί οὖν; θέλεις με τὸν δεῖνα θεραπεύειν; ἐπὶ θύραις αὐτοῦ πορεύεσθαι; Εἰ τοῦτο αἱρεῖ λόγος, ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὑπὲρ τῶν συγγενῶν, ὑπὲρ ἀνθρώπων, διὰ τί μὴ ἀπέλθῃς; ἀλλ' ἐπὶ μὲν τὰς τοῦ σκυτέως οὐκ αἰσχύνῃ πορευόμενος, ὅταν δέῃ ὑποδημάτων, οὐδ' ἐπὶ τὰς τοῦ κηπουροῦ, ὅταν θριδάκων· ἐπὶ δὲ τὰς τῶν πλουσίων, ὅταν
45 τινὸς ὁμοίου δέῃ; Ναί· τὸν σκυτέα γὰρ οὐ θαυμάζω.

fieri non poteſt, ſed lex hæc divina, firma & inevitabilis eſt, quæ maximas pœnas delictis maximis irrogat? Quid enim ea dicit? Qui ea ſibi adrogat, quæ ad ipſum nihil pertinent, is eſto adrogans, eſto ambitioſus: qui divinæ gubernationi non paret, is eſto humilis, eſto ſervus; doleat, invideat, miſereſcat, &, quod extremum eſt omnium, ſit calamitoſus, ploret.

Quid ergo? Vis, me hunc aut illum colere? vis, me fores ejus frequentare? Si ratio ita poſtulat, pro patria, pro cognatis, propter homines, quidni ad eum abeas? Cum non pudeat ſutoris tabernam ingredi, quando calceis eſt opus, neque convenire olitorem, cum opus eſt lactucis; cur divites accedere, cum ſimili quapiam re indiges, graveris? Recte, *(quod de ſutore & olitore ais;)* nam ſutorem non admiror. Ne *divi-*

μάζω. Μηδὲ τὸν πλούσιον. Οὐδὲ τὸν κηπου-
ρὸν κολακεύσω. Μηδὲ τὸν πλούσιον. Πῶς οὖν 46
τύχω οὗ δέομαι; Ἐγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι, ὡς
τευξόμενος ἀπέρχου; οὐχὶ δὲ μόνον, ἵνα πράξῃς
τὸ σαυτῷ πρέπον; Τί οὖν ἔτι πορεύομαι; Ἵν’ 47
ἀπέλθῃς, ἵνα ἀποδεδωκὼς ᾖς τὰ τοῦ πολίτου ἔρ-
γα, τὰ ἀδελφοῦ, τὰ φίλου. καὶ λοιπὸν μέμνησο, 48
ὅτι πρὸς σκυτέα ἀφῖξαι, πρὸς λαχανοπώλην, οὐδ-
ενὸς μεγάλου ἢ σεμνοῦ ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν,
κἂν αὐτὸ πολλοῦ πωλῇ. ὡς ἐπὶ τὰς θρίδακας
ἀπέρχῃ· ὀβολοῦ γάρ εἰσι, ταλάντου δ’ οὐκ
εἰσίν· οὕτω κἀνταῦθα. Τοῦ ἐπὶ θύρας ἐλθεῖν 49
ἄξιον τὸ πρᾶγμα· ἔστω, ἀφίξομαι. τοῦ διαλεχ-
θῆναι· οὕτως ἔστω, διαλεχθήσομαι. Ἀλλὰ
καὶ τὴν χεῖρα δεῖ καταφιλῆσαι, καὶ θω-
πεῦσαι δι’ ἐπαίνου. ἄπαγε, ταλάντου ἐστίν·
οὐ λυσιτελεῖ μοι, οὐδὲ τῇ πόλει, οὐδὲ τοῖς
φίλοις,

divitem quidem admirare! Olitori non adulabor. Ne diviti quidem *adulaberis.* Quo pacto ergo impetrabo quod peto? Num vero ego te ad eum ſic abire jubeo, tamquam voti *haud dubie* compotem futurum? nonne ea ſolum cauſſa, ut facias quod eſt officii tui? Cur ergo abeam? Ut abeas; ut munere civis, fratris, amici, fungaris. Cæterum memento, ſutorem, olitorem te adiiſſe, qui nullius magnæ præclaræve rei poteſtatem habeat, quamvis eam magno vendat. Quemadmodum ad emendas lactucas abis, quæ obolum valent, talentum non valent; ſic & hic. Dignum eſt negotium, cujus cauſſa fores adeam; eſto, adibo: tanti eſt, ut ejus cauſſa cum illo homine colloquar; ſic eſto, colloquar. Sed & manus ejus deoſculanda eſt, & laude aliqua conciliandus animus! Apage, talentum hoc eſt: nec mihi,

φίλοις, ἀπολέσαι καὶ πολίτην ἀγαθὸν καὶ φίλον.

50 Ἀλλὰ δόξεις μὴ προτεθυμῆσθαι, μὴ ἀνύσας.
Πάλιν ἐπελάθου, τίνος ἕνεκα ἐλήλυθας; οὐκ οἶσθ'
ὅτι ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὐδὲν ποιεῖ τοῦ δόξαι
51 ἕνεκα, ἀλλὰ τοῦ πεπρᾶχθαι καλῶς; Τί οὖν ὄφε-
λος αὐτῷ τοῦ πρᾶξαι καλῶς; Τί δ' ὄφελος τῷ
γράφοντι τὸ Δίωνος ὄνομα, ὡς χρὴ γράφειν αὐ-
τό; Τὸ γράψαι. Ἔπαθλον οὖν οὐδέν; Σὺ δὲ
ζητεῖς ἔπαθλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον, τοῦ καλὰ
52 καὶ δίκαια πράττειν; Ἐν Ὀλυμπίᾳ δ' οὐ θέ-
λεις ἄλλο οὐδέν· ἀλλ' ἀρκεῖν σοι δοκεῖ τὸ ἐστε-
φανῶσθαι Ὀλύμπια. οὕτω σοι μικρὸν καὶ οὐδ-
ενὸς ἄξιον εἶναι φαίνεται, τὸ εἶναι καλὸν καὶ
53 ἀγαθὸν καὶ εὐδαίμονα; Πρὸς ταῦτα ὑπὸ Θεῶν εἰς
τὴν πόλιν ταύτην εἰσηγμένος, καὶ ἤδη τῶν ἀν-
δρὸς ἔργων ὀφείλων ἅπτεσθαι, τίτθας ἐπιποθεῖς
καὶ μάμμην, καὶ κάμπτει σε καὶ ἀποθηλύνει
κλαί-

mihi, nec reipublicæ, nec amicis expedit, perdidiſſe bonum civem & amicum. At, re non confecta, videberis non adhibuiſſe diligentiam. Iterumne oblitus es, qua cauſſa acceſſeris? Neſcis, virum bonum nihil facere, ut feciſſe videatur, ſed ut fungatur officio? Quemnam ergo fructum ex recte factis capit? Quem vero fructum capit is, qui Dionis nomen recte ſcribit? Ipſum hoc, quod recte ſcripſerit. Præmium ergo nullum? Tu vero viro bono majus præmium quæris, quam hoc ipſum, ut honeſte & juſte agat? In Olympiis vero aliud nihil petis, ſed ſatis tibi videtur ſi victor coronere? Igitur ita parvum quid & rem nullius momenti judicas, eſſe virum bonum, probum, & beatum? Ad hæc munera a Diis in civitatem hanc introductus, cum jam virilia munera tibi obeunda ſint, tu nutrices & mammam

κλαίοντα γύναια μωρά; οὕτως οὐδέποτε παύσῃ
παιδίον ὢν νήπιον; οὐκ οἶσθ' ὅτι ὁ τὰ παιδίου
ποιῶν, ὅσῳ πρεσβύτερος, τοσούτῳ γελοιότερος;

Ἐν Ἀθήναις δ' οὐδένα ἑώρακας, εἰς οἶκον αὐ- 54
τοῦ φοιτῶν; Ὃν ἐβουλόμην. Καὶ ἐνθάδε τοῦτον
θέλε ὁρᾶν, καὶ ὃν βούλει ὄψει· μόνον μὴ τα-
πεινῶς, μὴ μετ' ὀρέξεως ἢ ἐκκλίσεως, καὶ ἔσται
τὰ σὰ καλῶς. Τοῦτο δ' οὐκ ἐν τῷ ἐλθεῖν ἐστὶν, 55
οὐδ' ἐν τῷ ἐπὶ θύραις στῆναι, ἀλλ' ἔνδον ἐν τοῖς
δόγμασιν. Ὅταν τὰ ἐκτὸς καὶ ἀπροαίρετα ἠτι- 56
μακὼς ᾖς, καὶ μηδὲν αὐτῶν σὸν ἡγημένος, μό-
να δ' ἐκεῖνα σὰ, τὸ κρῖναι καλῶς, τὸ ὑπολα-
βεῖν, τὸ ὁρμῆσαι, τὸ ὀρεχθῆναι, τὸ ἐκκλῖναι·
ποῦ ἔτι κολακείας τόπος; ποῦ ταπεινοφροσύνης;
τί ἔτι ποθεῖς τὴν ἡσυχίαν τὴν ἐκεῖ; τί τοὺς συνή-
θεις τόπους; Ἔκδεξαι βραχὺ, καὶ τούτους πάλιν 57

mam deſideras, teque flectunt & ploratu ſuo effœminant ſtultæ mulierculæ? Ita numquam deſines infans eſſe? Neſciſne, qui puerilia faciat, quo natu major, eo magis eſſe ridiculum?

Athenis vero an vidiſti neminem, cujus domum frequentares? Eum quem volui. Etiam hîc illum videre velis; &, quem volueris, videbis: modo ne abjecte, ne cum adpetitione aut averſatione; ita ſe res tuæ bene habebunt. Iſtud autem non in accedendo poſitum eſt, neque in ſtando ad januam; ſed intus, in animi decretis. Si res externas, & quæ non ſunt in tua voluntate poſitæ, deſpexeris, neque quidquam illarum tuum eſſe duxeris; ſi hæc ſola tua eſſe exiſtimaveris, ut recte judices, ut opinione, ut impetu, ut adpetitione & averſatione recte utaris; quis porro adulationi locus reliquus eſt? quis animi puſillitati? quid adhuc otium domeſticum requiris? quid conſueta loca? Exſpecta pauliſper, & rurſus

ἕξεις συνήθεις. εἶτα, ἂν οὕτως ἀγεννῶς ἔχῃς, πάλιν
καὶ τούτων ἀπαλλαττόμενος, κλαῖε καὶ στένε.
58 Πῶς οὖν γένωμαι φιλόστοργος; Ὡς γενναῖος,
ὡς εὐτυχής. οὐδέποτε γὰρ αἱρεῖ ὁ λόγος ταπει-
νὸν εἶναι, οὐδὲ κατακλᾶσθαι, οὐδ' ἐξ ἄλλου
κρέμασθαι, οὐδὲ μέμψασθαί ποτε Θεὸν ἢ ἄν-
59 θρωπον. Οὕτω μοι γίνου φιλόστοργος, ὡς ταῦτα
τηρήσων. εἰ δὲ διὰ τὴν φιλοστοργίαν ταύτην,
ἥν τινα ποτὲ καλεῖς φιλοστοργίαν, δοῦλος μέλ-
λεις εἶναι καὶ ἄθλιος, οὐ λυσιτελεῖ φιλόστοργον
60 εἶναι. Καὶ τί κωλύει φιλεῖν τινα ὡς θνητὸν, ὡς
ἀποδημητικόν; Ἢ Σωκράτης οὐκ ἐφίλει τοὺς παῖ-
δας τοὺς ἑαυτοῦ; ἀλλ' ὡς ἐλεύθερος, ὡς μεμνη-
61 μένος ὅτι πρῶτον δεῖ Θεοῖς εἶναι φίλον. Διὰ τοῦ-
το οὐδὲν παρέβη τῶν πρεπόντων ἀνδρὶ ἀγαθῷ,
οὔτ' ἀπολογούμενος, οὔθ' ὑποτιμώμενος· οὔτ' ἔτι
62 πρόσθεν, βουλεύων, ἢ στρατευόμενος. Ἡμεῖς
δὲ

hæc tibi adſueta erunt. Deinde ſi tam degeneri ſis animo, rurſus, cum hæc relinques, plora & geme.

Quo pacto igitur caritatem ſervabo in meos? Ut homo generoſus, & qui non ſit miſer. Numquam enim ratio dictat, ut abjecto ſis animo & fracto, aut ut ex aliis pendeas, aut umquam vel Deum vel hominem accuſes. Sic mihi pius in tuos eſto, ut iſta conſerves: ſin propter iſtam, quam pietatem tu vocas ſive caritatem, ſervus futurus es & miſer, non expedit eſſe pium. Et quid prohibet, aliquem diligere, ut mortalem, ut peregrinaturum? Num Socrates liberos ſuos non amabat? *Immo:* ſed ut liber; ſed ut qui meminiſſet, in primis Dei amicum eſſe oportere. Quapropter nihil eorum, quæ bonum virum decent, transgreſſus eſt, neque in defendendo ſe, nec in ſtatuenda ſibi mulcta; neque ante hæc, cum

δὲ πάσης προφάσεως πρὸς τὸ ἀγεννὲς εἶναι εὐπορεῦμεν· οἱ μὲν διὰ παῖδα, οἱ δὲ διὰ μητέρα, ἄλλοι δὲ δι' ἀδελφούς. δι' οὐδένα δὲ προσήκει 63
δυστυχεῖν, ἀλλὰ εὐτυχεῖν διὰ πάντας, μάλιστα δὲ διὰ τὸν Θεὸν, τὸν ἐπὶ τοῦτο ἡμᾶς κατασκευάσαντα. Ἄγε, Διογένης δ' οὐκ ἐφίλει οὐδ- 64
ένα, ὃς οὕτως ἥμερος ἦν καὶ φιλάνθρωπος, ὥστε ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν ἀνθρώπων τοσούτους πόνους καὶ ταλαιπωρίας τοῦ σώματος ἄσμενος ἀναδέχεσθαι; Ἀλλ' ἐφίλει πῶς; ὡς τοῦ Διὸς διά- 65
κονον ἔδει, ἅμα μὲν κηδόμενος, ἅμα δ' ὡς τῷ Θεῷ ὑποτεταγμένος. Διὰ τοῦτο πᾶσα γῆ πα- 66
τρὶς ἦν ἐκείνῳ [μόνῳ,] ἐξαίρετος δ' οὐδεμία· καὶ ἁλοὺς, οὐκ ἐπόθει τὰς Ἀθήνας, οὐδὲ τοὺς ἐκεῖ συνήθεις καὶ φίλους, ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς πειραταῖς συνήθης ἐγίνετο, καὶ ἐπανορθοῦν ἐπειρᾶτο· καὶ πραθεὶς ὕστερον, ἐν Κορίνθῳ διῆγεν οὕτως, ὡς πρόσθεν

cum ſenator eſſet, aut cum militaret. Nobis vero nulla non ſpecies ſuppetit, quam ignaviæ noſtræ & animi humilitati prætendamus; alius filium cauſſatur, alius matrem, alius fratres. Enimvero propter neminem calamitoſi eſſe debemus, ſed felices propter omnes; maxime vero propter Deum, qui ad hoc nos condidit. Age, an neminem amabat Diogenes, qui ea benignitate & humanitate fuit, ut propter publicum hominum bonum tot labores & ærumnas corporis ultro ſuſciperet? Immo amabat; ſed quomodo? Ut Jovis miniſtrum decebat; ſimul illos curans, ſimul ut Deo ſubjectus. Quapropter huic [ſoli] omnis terra erat patria, propria vero præ ceteris ſedes nulla: itaque, captus, non deſideravit Athenas, nec illius loci familiares atque amicos; ſed ipſis etiam piratis familiaris factus, eos corrigere ſtuduit: deinde Corinthi venditus, eodem modo

ἐν Ἀθήναις· καὶ εἰς Περῥαιβοὺς δ' ἂν ἀπελ-
67 θὼν, ὡσαύτως εἶχεν. Οὕτως ἐλευθερία γίνε-
ται. διὰ τοῦτο ἔλεγεν, ὅτι, Ἐξ οὗ μ' Ἀντισθέ-
68 νης ἠλευθέρωσεν, οὐκέτι ἐδούλευσα. Πῶς ἠλευ-
θέρωσεν; Ἄκουε τί λέγει· Ἐδίδαξέ με τὰ
ἐμὰ, καὶ τὰ οὐκ ἐμά. κτῆσις οὐκ ἐμή· συγ-
γενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, φήμη, συνήθεις τόποι,
69 διατριβὴ, πάντα ταῦτα ὅτι ἀλλότρια. Σὸν
οὖν τί; Χρῆσις φαντασιῶν. ταύτην ἔδειξέ μοι
ὅτι ἀκώλυτον ἔχω, ἀνανάγκαστον, οὐδεὶς ἐμ-
ποδίσαι δύναται, οὐδεὶς βιάσασθαι ἄλλως χρή-
70 σασθαι ἢ ὡς θέλω. Τίς οὖν ἔτι ἔχει μου ἐξου-
σίαν; Φίλιππος, ἢ Ἀλέξανδρος, ἢ Περδίκκας,
ἢ ὁ μέγας βασιλεύς; Πόθεν αὐτοῖς; Τὸν γὰρ
ὑπ' ἀνθρώπου μέλλοντα ἡττᾶσθαι, πολὺ πρό-
71 τερον ὑπὸ τῶν πραγμάτων δεῖ ἡττᾶσθαι. Οὗ
τινος οὖν οὐχ ἡδονὴ κρείττων ἐστὶν, οὐ πόνος, οὐ
δόξα,

modo ibi vixit ut ante Athenis: quod ſi ad Perrhæbos veniſſet, haud aliter fuiſſet adfectus. Sic paratur libertas. Ea de cauſſa dicebat, Ex quo me Antiſthenes in libertatem adſeruit, ſervire deſii. Quomodo adſeruit? Audi quid dicat: Docuit me, quæ mea eſſent, quæ non mea: rem familiarem non eſſe meam: cognatos, propinquos, amicos, famam, conſueta loca, conſuetudinem cum hominibus, omnia hæc aliena eſſe. Quid ergo tuum eſt? Uſus viſorum. Hunc mihi oſtendit me nulli impedimento aut violentiæ obnoxium habere, neminem impedire poſſe, neminem adigere ut aliter ac velim utar. Quis ergo adhuc poteſtatem in me habet? Philippus, aut Alexander, aut Perdiccas, aut rex Perſarum? Unde iſtis illa poteſtas foret? Nam qui hominibus ſuccubiturus eſt, eum multo ante rebus ipſis ſuccubuiſſe oportet. Qui ergo a voluptate non vincitur, non a

δόξα, οὐ πλοῦτος, δύναται δ', ὅταν αὐτῷ δόξῃ, τὸ σωμάτιον ὅλον προσπτύσας τινὶ ἀπελθεῖν, τίνος ἔτι οὗτος δοῦλός ἐστι; τίνι ὑποτέτακται;
Εἰ δ' ἡδέως ἐν Ἀθήναις διῆγε, καὶ ἥττητο ταύ- 72
της τῆς διατριβῆς, ἐπὶ παντὶ ἂν ἦν τὰ ἐκείνου πράγματα· ὁ ἰσχυρότερος κύριος ἂν ἦν λυπῆσαι
αὐτόν. πῶς ἂν δοκεῖς τοὺς πειρατὰς ἐκολάκευεν, 73
ἵν' αὐτὸν Ἀθηναίων τινὶ πωλήσωσιν; ἵν' ἴδῃ ποτὲ τὸν Πειραιᾶ τὸν καλὸν, καὶ τὰ μακρὰ τείχη,
καὶ τὴν ἀκρόπολιν; Τίς ὢν ἴδῃς; Ἀνδράποδον, 74
δοῦλος, καὶ ταπεινός. Καὶ τί σοι ὄφελος; Οὔ, ἀλλ' ἐλεύθερος. Δεῖξον, πῶς ἐλεύθερος.

Ἰδοὺ ἐπείληπταί σου τίς ποτε οὗτος, ὁ ἐξά- 75
γων σε ἀπὸ τῆς συνήθους σοι διατριβῆς, καὶ λέγει, Δοῦλος ἐμὸς εἶ· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι κωλῦσαι σε διάγειν ὡς θέλεις, ἐπ' ἐμοὶ τὸ ἀνεῖναί σε,

a labore, non a gloria, non a pecuniæ cupiditate; qui, cum ipſi viſum fuerit, toto corpore veluti in faciem alicui exſputo, diſcedere e vita poteſt, cujus adhuc ſervus eſt? cui obnoxius? Sed, ſi libenter vixiſſet Athenis, ſi illius urbis conſuetudini fuiſſet addictus, res illius in cujusvis poteſtate fuiſſent; robuſtior jus lædendi ejus habuiſſet. Quomodo cenſes eum piratis fuiſſe adulaturum, ut Athenienſi alicui eum venderent? ut aliquando Piræeum illum elegantem conſpiceret, & longos muros, & arcem? Tu vero quomodo iſta ſpectaturus eſſes? Ut mancipium, ut ſervus, ut humilis & abjectus. Et quem inde fructum caperes? Immo ut ingenuus. Oſtende, quomodo ingenuus.

Ecce prehendit te ille, quisquis fuerit, qui a conſueta vita ratione abſtrahit, et dicit tibi: Servus meus es: nam penes me eſt, te prohibere, quo minus arbitratu tuo vivas; penes

σε, τὸ ταπεινοῦν· ὅταν θέλω, πάλιν εὐφραίνῃ,
76 καὶ μετέωρος πορεύῃ εἰς Ἀθήνας. Τί λέγεις
πρὸς τοῦτον τὸν δουλαγωγοῦντά σε; ποῖον αὐ-
τῷ καρπιστὴν δίδως; ἢ οὐδ᾽ ὅλως ἀντιβλέπεις;
ἀλλ᾽ ἀφεὶς τοὺς πολλοὺς λόγους, ἱκετεύεις ἵνα
77 ἀφεθῇς; Ἄνθρωπε, εἰς φυλακήν σε δεῖ χαίροντα
ἀπιέναι, σπεύδοντα, φθάνοντα τοὺς ἀπάγοντας.
εἶτά μοι σὺ μὲν ἐν Ῥώμῃ διάγειν ὀκνεῖς, τὴν Ἑλ-
λάδα ποθεῖς; ὅταν δ᾽ ἀποθνήσκειν δέῃ, καὶ τότε
μέλλεις ἡμῶν κατακλαίειν, ὅτι τὰς Ἀθήνας οὐ
μέλλεις βλέπειν, καὶ ἐν] Λυκείῳ οὐ περιπατή-
78 σεις; Ἐπὶ τούτῳ ἀπεδήμησας; τούτου ἕνεκα ἐζή-
τησάς τινι συμβαλεῖν, ἵν᾽ ὠφεληθῇς ὑπ᾽ αὐτοῦ;
Ποίαν ὠφέλειαν; Συλλογισμοὺς ἵν᾽ ἀναλύσῃς ἐκ-
τικώτερον, ἢ ἐφοδεύσῃς ὑποθετικούς; καὶ διὰ ταύ-
την τὴν αἰτίαν ἀδελφὸν ἀπέλιπες, πατρίδα,
φίλους, οἰκείους, ἵνα ταῦτα μαθὼν ἐπανέλθῃς;
Ὥστ᾽

penes me eſt, te & indulgentius habere, & premere: cum volo, rurſus exhilararis, & ſpe exſultans Athenas proficiſceris. Quid dicis huic te ſervitute opprimenti? qualem ei adſertorem opponis? an ne intueri quidem illum audes? ſed, omiſſis multis diſputationibus, ſupplicas ut dimittaris? Homo, hilarem te in cuſtodiam ire decet, feſtinantem, antevertentem lictores: tu vero Romæ degere recuſas, Græciamque deſideras? & cum moriendum erit, tum quoque nobis comploraturus es, quod Athenas viſurus non ſis, & in Lyceo non deambulaturus? Eane de cauſſa peregrinatus es? propterea-ne quæſiviſti aliquem cum quo ſermones conferres, ut ab eo juvareris? Qua in re? In ſyllogiſmis expeditius reſolvendis, aut hypotheticis tractandis? Et hanc ob cauſſam fratrem reliquiſti, patriam, amicos, propinquos;

Ὥστ' οὐχ ὑπὲρ εὐσταθείας ἀπεδήμεις, οὐχ ὑπὲρ 79
ἀταραξίας, οὐχ ἵν' ἀβλαβὴς γενόμενος μηκέτι μη-
δένα μέμφῃ, μηδενὶ ἐγκαλῇς, μηδείς σε ἀδικῇ,
καὶ οὕτω τὰς σχέσεις ἀποσώζῃς ἀπαραποδίστως;
Καλὴν ἐστείλω ταύτην τὴν ἐμπορίαν, συλλογισ- 80
μοὺς καὶ μεταπίπτοντας καὶ ὑποθετικούς· κᾂν
σοι φανῇ, ἐν τῇ ἀγορᾷ καθίσας πρόγραψον,
ὡς οἱ φαρμακοπῶλαι. Οὐκ ἀρνήσῃ καὶ ὅσα ἔμα- 81
θες εἰδέναι, ἵνα μὴ διαβάλῃς τὰ θεωρήματα ὡς
ἄχρηστα; Τί σοι κακὸν ἐποίησε φιλοσοφία; τί
σε ἠδίκησε Χρύσιππος, ἵν' αὐτοῦ τοὺς πόνους ἔρ-
γῳ αὐτὸς ἀχρήστους ἐξελέγχῃς; οὐκ ἤρκει σοι
τὰ ἐκεῖ κακά, ὅσα εἶχες αἴτια τοῦ λυπεῖσθαι
καὶ πενθεῖν, εἰ καὶ μὴ ἀπεδήμησας; ἀλλὰ
πλείω προσέλαβες; Κᾂν ἄλλους πάλιν ἔχῃς 82

Ii 5 συνή-

quos; ut his cognitis domum redires? Ergo non conſtantiæ cauſſa, non propter animi tranquillitatem peregre profectus es; non, ut extra omnem fortunæ aleam poſitus, poſthac neminem accuſares, nemini reprehenderes, nemo te læderet, atque ita relationes tuas citra impedimentum tuereris? Egregiam vero mercaturam feciſti, tanto mari emenſo ſyllogiſmos & ſophismata & hypotheticos reportando. Quod ſi viſum tibi fuerit, in foro ſedens iſta proſcribito, quemadmodum pharmacopolæ. Nonne potius, ea etiam quæ didiciſti, negare deberes te noſſe; ne præcepta tamquam inutilia damnes? Quid mali tibi dedit philoſophia? qua te injuria Chryſippus adfecit, ut ejus labores facto tuo inutiles eſſe argueres? Non ſatis tibi domi erat malorum, quæ tibi cauſſæ dolendi lugendique fuiſſent, etiam ſi non eſſes peregre profectus? ſed plura etiam adjicere voluiſti? Quod ſi alios familiares atque amicos

συνήθεις καὶ φίλους, ἕξεις πλείονα τοῦ οἰμώζειν
αἴτια· κἂν πρὸς ἄλλην χώραν προσπαθῇς. Τί
οὖν ζῇς, ἵνα λύπας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις περιβάλ-
83 λῃ, δι' ἃς ἀτυχεῖς; Εἶτά μοι καλεῖς τοῦτο φι-
λοστοργίαν; Ποίαν, ἄνθρωπε, φιλοστοργίαν; Εἰ
ἀγαθόν ἐστιν, οὐδενὸς κακοῦ αἴτιον γίνεται· εἰ
κακόν ἐστιν, οὐδὲν μοὶ καὶ αὐτῇ. Ἐγὼ πρὸς
τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐμαυτοῦ πέφυκα, πρὸς κακὰ οὐ
πέφυκα.

84 Τίς οὖν ἡ πρὸς τοῦτο ἄσκησις; Πρῶτον μὲν,
ἡ ἀνωτάτω καὶ κυριωτάτη, καὶ εὐθὺς ὥσπερ
ἐν πύλαις, ὅταν τινὶ προσπάσχῃς, ὡς οὐδενὶ
τῶν ἀναφαιρέτων, ἀλλά τινι τοιούτῳ γένει, οἷόν
ἐστι χύτρα, οἷον ὑάλινον ποτήριον· ἵν', ὅταν
85 καταγῇ, μεμνημένος μὴ ταραχθῇς. Οὕτω καὶ
ἐνθάδε· ἐὰν παιδίον σαυτοῦ καταφιλῇς, ἐὰν
ἀδελφὸν, ἐὰν φίλον, μηδέποτε ἐπιδῷς τὴν φαν-
τασίαν

eos adſciveris, plures tibi plorandi cauſſæ erunt: item ſi alia regione delectatus fueris. Quid ergo vivis, alias atque alias moleſtias cumulando, propter quas ſis miſer? Iſtam tu mihi caritatem in tuos vocas? Quam caritatem, homo? Si bona eſt, nullius mali cauſſa eſt; ſin mala, nihil cum ea rei mihi ſit. Ego ad bona mea natus ſum; ad mala non ſum natus.

Quæ ergo ad hæc exercitatio requiritur? Primum, ſumma illa & principalis, & ſtatim velut in introitu, ut, ſi qua re jucunde adficiaris, non ita te ea adfici patiaris, tamquam re quæ eripi tibi non poſſit; ſed tamquam re ex eo genere, cujusmodi eſt olla fictilis, aut vitreum poculum; ut, eo fracto, memineris *quale fuerit*, nec perturberis. Eodem modo et in his: quod ſi filiolum tuum deoſcularis, ſi fratrem, ſi amicum; numquam effuſe evagari patere phantaſiam tuam, neque

τασίαν εἰς ἅπαν, μηδὲ τὴν διάχυσιν ἐάσῃς
προελθεῖν ἐφ' ὅσον αὐτὴ θέλει· ἀλλ' ἀντίσπασον,
κώλυσον, οἷον οἱ τοῖς θριαμβεύουσιν ἐφεστῶτες
ὄπισθεν, καὶ ὑπομιμνήσκοντες ὅτι ἄνθρωποι εἰσί.
Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ὑπομίμνησκε σεαυτόν· ὅτι θνη- 86
τὸν φιλεῖς, οὐδὲν τῶν σεαυτοῦ φιλεῖς· ἐπὶ τοῦ
παρόντος σοι δέδοται, οὐκ ἀναφαίρετον, οὐδ' εἰς
ἅπαν, ἀλλ' ὡς σῦκον, ὡς σταφυλὴ, τῇ τε-
ταγμένῃ ὥρᾳ τοῦ ἔτους· ἂν δὲ χειμῶνος ἐπιπο-
θῇς, μωρὸς εἶ. Οὕτω κἂν τὸν υἱὸν ἢ τὸν φίλον 87
τότε ποθῇς ὅτε οὐ δέδοταί σοι, ἴσθι ὅτι χειμῶ-
νος σῦκον ἐπιποθεῖς. οἷον γάρ ἐστι χειμὼν πρὸς
σῦκον, τοιοῦτόν ἐστι πᾶσα ἡ ἀπὸ τῶν ὅλων
περίστασις πρὸς τὰ κατ' αὐτὴν ἀναιρούμενα.
Καὶ λοιπὸν, ἐν αὐτοῖς οἷς χαίρεις τινὶ, τὰς ἐναν- 88
τίας φαντασίας σαυτῷ πρόβαλλε. Τί κακόν
ἐστι, μεταξὺ καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἐπιψελ-
λίζοντα

neque quousque volet progredi ſine lætitiam tuam; ſed retrahito, prohibeto, velut ii qui triumphantibus a tergo adſtant, eosque commonefaciunt eſſe mortales. Tale aliquid & tu tibi ipſe ſubjicito: mortalem te diligere; nihil eorum diligere quæ tua ſint: data tibi eſſe in præſentia, eripi poſſe, non in perpetuum conceſſa eſſe; ſed ut ficum, ut uvam, ſtato anni tempore; quas ſi ſub brumam deſideres, ſtultus fueris. Eodem modo, ſi filium aut amicum eo tempore deſiderâris, quo tibi datus non eſt, ſcito, te in bruma deſiderare ficum. Ut enim ſe habet hyems ad ficum; eodem modo ſe habet quilibet caſus, qui in rerum univerſitate evenit, ad ea quæ per illum tolluntur. Itaque eodem tempore, quo re quadam gaudes, contraria viſa tibi propone. Quid mali in eo eſt, ſi inter deoſculandum puerum balba voce

λίζοντα λέγειν, Αὔριον ἀποθανῇ· τῷ φίλῳ ὡσαύ-
τως, Αὔριον ἀποδημήσεις, ἢ σὺ, ἢ ἐγὼ, καὶ οὐκ-
89 ἔτι ὀψόμεθα ἀλλήλους; Ἀλλὰ δύσφημά ἐστι
ταῦτα. Καὶ γὰρ τῶν ἐπαοιδῶν ἔνια· ἀλλ' ὅτι
ὠφελοῦσιν, οὐκ ἐπιστρέφομαι, μόνον ὠφελείτω.
σὺ δὲ δύσφημα καλεῖς ἄλλα, ἢ τὰ κακοῦ τι-
90 νος σημαντικά; Δύσφημόν ἐστι δειλία, δύσφημον
ἀγέννεια, πένθος, λύπη, ἀναισχυντία. ταῦτα
τὰ ὀνόματα δύσφημά ἐστι. Καίτοι γε οὐδὲ
ταῦτα ὀκνεῖν δεῖ φθέγγεσθαι, ὑπὲρ φυλακῆς τῶν
91 πραγμάτων. Δύσφημον δέ μοι λέγεις ὄνομα
φυσικοῦ τινος πράγματος σημαντικόν; λέγε δύσ-
φημον εἶναι καὶ τὸ θερισθῆναι τοὺς στάχυας·
ἀπώλειαν γὰρ σημαίνει τῶν σταχύων· ἀλλ' οὐ
τοῦ κόσμου. λέγε δύσφημον καὶ τὸ φυλλοῤῥοεῖν,
καὶ τὸ ἰσχάδα γίνεσθαι ἀντὶ σύκου, καὶ ἀστα-
92 φίδας ἐκ τῆς σταφυλῆς. Πάντα γὰρ ταῦτα τῶν
προ-

voce dicas, Cras morieris; amico itidem, Cras peregre abibis, vel tu, vel ego, neque alter alterum poſthac viſuri ſumus. At mali ominis iſta ſunt! Etiam incantamenta quædam ejusmodi ſunt: ſed quia juvant, non curo; modo juvent. Tu vero ominoſa numquid alia vocas, niſi ea quæ aliquid mali ſignificant? Ominoſa eſt ignavia, ominoſus eſt degener animus, luctus, mœror, impudentia. Hæc nomina ominoſa ſunt. Tamen ne ab his quidem nominandis eſt abhorrendum, ut res ipſæ caveantur. Tu vero ominoſam mihi vocem dicis, quæ rem aliquam naturalem declarat? Dic etiam ominoſum eſſe, demeti ſpicas; interitum enim ſpicarum ſignificat; at non mundi. Ominoſum dic quoque defluxum foliorum ab arboribus, & caricam fieri e ficu, & aridas uvas e botro. Nam hæc omnia ex iis, quæ antea fuerant, in

προτέρων εἰσὶν εἰς ἕτερα μεταβολαί· οὐκ ἀπώ-
λεια, ἀλλὰ τεταγμένη τις οἰκονομία καὶ διοίκη-
σις. τοῦτ' ἔστιν ἀποδημία, καὶ μεταβολὴ μι- 93
κρά· τοῦτο θάνατος, μεταβολὴ μείζων, οὐκ ἐκ
τοῦ νῦν ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ
ὄν. Οὐκέτι οὖν ἔσομαι; Οὐκ ἔσῃ· ἀλλ' ἄλλο τι, 94
οὗ νῦν ὁ κόσμος χρείαν ἔχει. καὶ γὰρ σὺ ἐγένου
οὐχ ὅτε σὺ ἠθέλησας, ἀλλ' ὅτε ὁ κόσμος χρεί-
αν ἔσχε.

Διὰ τοῦτο ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, μεμνημέ- 95
νος τίς τ' ἐστὶ, καὶ πόθεν ἐλήλυθε, καὶ ὑπὸ
τίνος γέγονε, πρὸς μόνῳ τούτῳ ἐστὶ, πῶς τὴν
αὐτοῦ χώραν ἐκπληρώσῃ εὐτάκτως καὶ εὐπει-
θῶς τῷ Θεῷ. Ἔτι μ' εἶναι θέλεις; Ὡς ἐλεύθε- 96
ρος, ὡς γενναῖος, ὡς σὺ ἠθέλησας. σὺ γάρ με
ἀκώλυτον ἐποίησας ἐν τοῖς ἐμοῖς. Ἀλλ' οὐκέτι 97
μου

in alia mutantur: non internecio iſta eſt, ſed certa quædam diſpenſatio atque adminiſtratio. Hujusmodi res eſt peregrinatio, & exigua quidem mutatio: hujusmodi mors; mutatio major, non ex eo quod nunc eſt in id quod non eſt, ſed in id quod nunc non eſt. Non amplius igitur ero? Non eris; ſed aliud quiddam, quo nunc mundus indiget: nam & natus tu es, non cum tu voluiſti, ſed cum opus te habuit mundus.

Quocirca vir bonus & ſapiens, memor quis ſit, & unde venerit, & a quo genitus ſit, in eo ſolo elaborat, quo pacto ſuam ſtationem rite tueatur, Deoque ſuam probet obedientiam. Vis, me diutius eſſe? Ero, ut liber, ut generoſus, ut tu voluiſti: tu enim ita me feciſti, ut prohiberi non poſſem meis in rebus. At tibi non amplius

μου χρείαν ἔχεις; Καλῶς σοι γένοιτο· καὶ μέ-
χρι νῦν διὰ σὲ ἔμενον, δι' ἄλλον οὐδένα· καὶ νῦν
98 σοι πειθόμενος ἀπέρχομαι. Πῶς ἀπέρχῃ; Πά-
λιν ὡς σὺ ἠθέλησας, ὡς ἐλεύθερος, ὡς ὑπηρέτης
σὸς, ὡς ᾐσθημένος σου τῶν προσταγμάτων καὶ
99 ἀπαγορευμάτων. Μέχρι δ' ἂν οὗ διατρίβω ἐν
τοῖς σοῖς, τίνα με θέλεις εἶναι; ἄρχοντα, ἢ
ἰδιώτην; βουλευτὴν, ἢ δημότην; στρατιώτην, ἢ
στρατηγόν; παιδευτὴν, ἢ οἰκοδεσπότην; ἣν ἂν
χώραν καὶ τάξιν ἐγχειρίσῃς, ὡς λέγει ὁ Σωκρά-
της, μυριάκις ἀποθανοῦμαι πρότερον, ἢ ταύτην
100 ἐγκαταλείψω. Ποῦ δέ μ' εἶναι θέλεις; ἐν Ῥώ-
μῃ, ἢ ἐν Ἀθήναις, ἢ ἐν Θήβαις, ἢ ἐν Γυάροις;
101 Μόνον ἐκεῖ μου μέμνησο. Ἂν μ' ἐκεῖ πέμπῃς,
ὅπου κατὰ φύσιν διεξαγωγὴ οὐκ ἔστιν ἀνθρώ-
πων, οὐ σοὶ ἀπειθῶν ἔξειμι, ἀλλ' ὡς σοῦ μοι
σημαίνοντος τὸ ἀνακλητικόν· οὐκ ἀπολείπω σε,
(μὴ

plius me opus eſt? Bene tibi ſit: etiam ad hoc tempus propter te manſi, propter alium neminem; & nunc, ut tibi paream, diſcedo. Quomodo diſcedis? Rurſus quemadmodum tu voluiſti; ut liber, ut miniſter tuus, ut mandatorum tuorum intelligens, & interdictorum. Quoad vero in tuis rebus verſabor, quem me eſſe vis? principem, an privatum? ſenatorem, an plebeium? militem, an ducem? ludimagiſtrum, an patremfamilias? quemcumque mihi locum, quamcumque ſtationem mandaris, ut ait Socrates, millies potius mortem oppetam, quam eam ut deſeram. Ubi autem eſſe me vis? Romæ? an Athenis? an Thebis? an in Gyaris? *(Perinde mihi eſt:)* modo illic mei memento. Si eo me miſeris, ubi homines ſecundum naturam vivere nequeunt; non contra imperium tuum diſcedam, ſed tamquam te receptui mihi canente; non te deſeram, (abſit

(μὴ γένοιτο) ἀλλ' αἰσθάνομαι, ὅτι μου χρείαν
οὐκ ἔχεις. ἂν δὲ δίδωται κατὰ φύσιν διεξαγωγὴ, 102
οὐ ζητήσω ἄλλον ἢ ἐν ᾧ εἰμὶ, ἢ ἄλλους ἀνθρώ-
πους ἢ μεθ' ὧν εἰμί.

Ταῦτα νυκτὸς, ταῦτα ἡμέρας πρόχειρα ἔστω· 103
ταῦτα γράφειν, ταῦτα ἀναγινώσκειν· περὶ τούτων
τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, αὐτὸν πρὸς αὑτὸν, πρὸς
ἕτερον. μή τι ἔχεις μοι πρὸς τοῦτο βοηθῆσαι;
καὶ πάλιν ἄλλῳ ἐλθεῖν καὶ ἄλλῳ. Εἶτα ἄν 104
τι γίνηται τῶν λεγομένων ἀβουλήτων, εὐθὺς
ἐκεῖνο πρῶτον ἐπικουφίσει σε, ὅτι οὐκ ἀπροσ-
δόκητον. μέγα γὰρ ἐπὶ πάντων τὸ, Ἤιδειν 105
θνητὸν γεγεννηκώς. Οὕτω γὰρ ἐρεῖς καὶ σὺ,
ὅτι, ᾔδειν θνητὸς ὢν, ᾔδειν ἀποδημητικὸς ὢν,
ᾔδειν ἔκβλητος ὢν, ᾔδειν εἰς φυλακὴν ἀπό-
τακτος ὤν. Εἶτ', ἂν ἐπιστραφῇς κατὰ σαυ- 106
τὸν, καὶ ζητήσῃς τὴν χώραν ἐξ ἧς ἐστι τὸ συμ-
βεβηκὸς,

(abſit hoc) ſed animadverto, tibi opera mea non eſſe opus: ſin naturæ convenienter ibi vivere licuerit; alium locum, præter eum in quo ſum, non quæram; non alios homines, niſi eos cum quibus ſum.

Hæc noctu, hæc interdiu in promtu eſſe debent; hæc ſcribenda, hæc legenda; de his verba facienda ſunt cuique, & ſecum, & apud alios. Numquid in hoc juvare me potes? Et rurſus alius atque alius conveniendus. Poſtea ſi quid eorum, quæ præter voluntatem dicuntur, acciderit, ſtatim illud primum te ſublevabit, quod inexſpectatum non fuit. Magnum enim omnibus in rebus illud eſt: „Noram me genuiſſe mortalem.“ Sic enim dices & tu: Noram me mortalem eſſe; noram peregrinari poſſe; noram ejici poſſe; noram includi carcere poſſe. Poſtea, ſi circa te circumſpexeris, & locum, e quo even-

βεβηκὸς, εὐθὺς ἀναμνησθήσῃ, ὅτι ἐκ τῆς τῶν
ἀπροαιρέτων, τῶν οὐκ ἐμῶν. Τί οὖν πρὸς ἐμέ;
107 Εἶτα, τὸ κυριώτατον· Τίς δ' αὐτὸ καὶ ἐπιπέπομ-
φεν; Ὁ ἡγεμὼν, ἢ ὁ στρατηγὸς, ἡ πόλις, ὁ τῆς
πόλεως νόμος. Δὸς οὖν αὐτό· δεῖ γάρ με ἀεὶ
108 τῷ νόμῳ πείθεσθαι ἐν παντί. Εἶθ', ὅταν σε ἡ
φαντασία δάκνῃ, (τοῦτο γὰρ οὐκ ἐπὶ σοί·) ἀνα-
μάχου τῷ λόγῳ, καταγωνίζου αὐτήν· μὴ ἐάσῃς
109 ἐνισχύειν, μηδὲ προάγειν ἐπὶ τὰ ἑξῆς, ἀναπλάσ-
σουσαν ὅσα θέλει, καὶ ὡς θέλει. Ἂν ἐν Γυά-
ροις ᾖς, μὴ ἀνάπλασσε τὴν ἐν Ῥώμῃ διατρι-
βὴν, καὶ ὅσαι διαχύσεις ἦσαν ἐκεῖ διάγοντι, καὶ
ὅσαι γένοιντ' ἂν ἐπανελθόντι· ἀλλ' ἐκεῖ τέτασο,
ὅπως δεῖ τὸν ἐν Γυάροις διάγοντα, ἐν Γυάροις
ἐῤῥωμένως διάγειν. κἂν ἐν Ῥώμῃ ᾖς, μὴ ἀνά-
πλασσε τὴν ἐν Ἀθήναις διατριβὴν, ἀλλὰ περὶ
μόνης τῆς ἐκεῖ μελέτα.

Εἶτ'

eventus ille eſt, quæſieris, ſtatim recordabere, fuiſſe ex iis quæ noſtri arbitrii non ſunt, quæ noſtra non ſunt. Quid ergo ad me? Deinde ſummum illud adjungendum eſt: Quisnam iſtud immiſit? Dux, imperator, civitas, lex civitatis. Da ergo illud: oportet enim me ſemper legi parere in omnibus rebus. Poſtea cum te phantaſia momorderit, (iſtud enim in poteſtate tua non eſt;) ratione pugnam adverſus illam inſtrue, & debella eam; ne ſinas invaleſcere, & ad alia progredi, ut comminiſcatur quæ volet, & ut volet. Cum in Gyaris fueris, noli animo tibi fingere vitam quæ Romæ agitur, & quam multæ voluptates illic degenti fuerint, quantæve futuræ eſſent reverſo: ſed ibi in id ſis intentus, ut, quo pacto decet eum qui in Gyaris vivit, fortiter in Gyaris vivat. Romæ cum fueris, noli tibi ſingere vitæ rationem quæ Athenis agitur; ſed eam ſolam meditare, quæ Romæ agenda ſit.

Deinde

Εἶτ' ἀντὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν διαχύσεων ἐκείνην 110
ἀντείσαγε, τὴν ἀπὸ τοῦ παρακολουθεῖν ὅτι πείθῃ
τῷ Θεῷ, ὅτι οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ τὰ τοῦ κα-
λοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἐκτελεῖς. Οἷον γάρ ἐστιν, αὐ- 111
τὸν αὑτῷ δύνασθαι εἰπεῖν· Νῦν ἃ ἂν οἱ ἄλλοι ἐν
ταῖς σχολαῖς σεμνολογῶσι, καὶ παραδοξολογεῖν δο-
κῶσι, ταῦτα ἐγὼ ἐπιτελῶ· κἀκεῖνοι καθήμενοι τὰς
ἐμὰς ἀρετὰς ἐξηγοῦνται, καὶ περὶ ἐμοῦ ζητοῦσι,
καὶ ἐμὲ ὑμνοῦσι· καὶ τούτου με ὁ Ζεὺς αὐτὸν 112
παρ' ἐμαυτοῦ λαβεῖν ἀπόδειξιν ἠθέλησε, καὶ αὐ-
τὸς δὲ γνῶναι, εἰ ἔχει στρατιώτην οἷον δεῖ, πο-
λίτην οἷον δεῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις προάγειν
με μάρτυρα τῶν ἀπροαιρέτων· Ἴδετε, ὅτι εἰκῇ
φοβεῖσθε, μάτην ἐπιθυμεῖτε ὧν ἐπιθυμεῖτε. τὰ
ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζητεῖτε, ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ
δὲ μή, οὐχ εὑρήσετε. Ἐπὶ τούτοις με νῦν μὲν 113
ἐνταῦθα ἄγει, νῦν δ' ἐκεῖ πέμπει, πένητα δείκ-
νυσι

Dein loco aliarum delectationum omnium hanc ſubſtitue, quod intelligis te obtemperare Deo; te non verbo, ſed re ipſâ, boni & ſapientis viri officio fungi. Quanti enim eſt, poſſe tibi ipſi dicere: Nunc, quæ cæteri in ſcholis magnifice loquuntur, & quæ incredibilia dicere videntur, ea ego re ipſâ præſto; atque illi ſedentes meas virtutes explicant, & de me diſputant, & me celebrant: harumque rerum Jupiter me voluit ipſum a me petere probationem, atque etiam ipſe cognoſcere, an habeat militem qualem oportet, an civem qualem oportet; meque cæteris hominibus teſtem proponere voluit rerum quæ ab hominis non pendent voluntate: Videte, ſine cauſſa vos timere; fruſtra deſiderare quæ deſideratis: bona foris ne quærite, ſed quærite in vobis ipſis; alioqui non invenietis. His de cauſſis me nunc huc ducit, nunc alio mittit, pauperem oſtendit hominibus,

νυσι τοῖς ἀνθρώποις, δίχα ἀρχῆς, νοσοῦντα· εἰς
Γύαρα πέμπει, εἰς δεσμωτήριον εἰσάγει. οὐ μισῶν·
μὴ γένοιτο· τίς δὲ μισεῖ τὸν ἄριστον τῶν ὑπηρε-
τῶν τῶν ἑαυτοῦ; οὐδ' ἀμελῶν· ὅς γε οὐδὲ τῶν
μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ
114 μάρτυρι πρὸς τοὺς ἄλλους χρώμενος. Εἰς τοι-
αύτην ὑπηρεσίαν κατατεταγμένος, ἔτι φροντίζω
ποῦ εἰμὶ, ἢ μετὰ τίνων, ἢ τί περὶ ἐμοῦ λέγουσιν;
οὐχὶ δ' ὅλος πρὸς τὸν Θεὸν τέταμαι, καὶ τὰς
ἐκείνου ἐντολὰς, καὶ τὰ προστάγματα;

115 Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χερσὶ, καὶ τρίβων αὐτὸς
παρὰ σαυτῷ, καὶ πρόχειρα ποιῶν, οὐδέποτε δεήσῃ
116 τοῦ παραμυθουμένου, τοῦ ἐπιῤῥωννύντος. Καὶ
γὰρ αἰσχρὸν, οὐ τὸ φαγεῖν μὴ ἔχειν· ἀλλὰ τὸ
λόγον μὴ ἔχειν ἀρκοῦντα πρὸς ἀφοβίαν, πρὸς
117 ἀλυπίαν. Ἂν δ' ἅπαξ περιποιήσῃ τὸ ἄλυπον
καὶ ἄφοβον, ἔτι σοι τύραννος ἔσται τις, ἢ δο-
ρυφό-

ſine imperio, ægrotantem; in Gyara mittit, in carcerem conjicit: non ex odio, abſit; quis enim miniſtrum ſuum optimum oderit? neque ex negligentia; quippe qui ne minutiſſimum quidem quidquam negligit: ſed exercendi mei cauſſa, & ut me teſte utatur apud alios. Ad tale miniſterium conſtitutus, curo adhuc, ubi ſim, aut cum quibus, aut quid de me dicant? nec totus me intendo in Deum, in ejusque præcepta atque juſſa?

Hæc ſi perpetuo in manibus habueris, eaque ſemper ipſe tecum tractaveris, & parata & in promtu tibi feceris; numquam opus tibi erit eo qui te conſoletur, qui confirmet. Neque enim id turpe eſt, non habere quod edas; ſed, non eſſe præditum ratione, quæ ad pellendum timorem mœroremque ſufficiat. Quod ſi vero hoc tibi ſemel paraveris, ut mœrore metuque vaces; erit-ne adhuc tibi tyrannus aliquis, aut ſatelles, aut Cæſariani? An

ῥυφέρος, ἢ Καισαριανοί; ἢ ὀρδινατίων δήξεταί σε,
ἢ οἱ ἐπιθύοντες ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἐπὶ τοῖς ὀπτι-
κίοις, τὸν τηλικαύτην ἀρχὴν παρὰ τοῦ Διὸς εἰλή-
φοτα; Μόνον μὴ πόμπευε αὐτὴν, μηδ' ἀλαζο- 118
νεύου ἐπ' αὐτῇ. ἀλλ' ἔργῳ δείκνυε· κἂν μηδεὶς
αἰσθάνηται, ἀρκοῦ αὐτὸς ὑγιαίνων καὶ εὐδαιμονῶν.

ΚΕΦ. κε.

Πρὸς τοὺς Ἀποπίπτοντας ὧν προέθεντο.

Σκέψαι, ὧν προέθου ἀρχόμενος, τίνων μὲν ἐκρά-
τησας, τίνων δ' οὔ· καὶ πῶς ἐφ' οἷς μὲν εὐφραίνῃ
ἀναμιμνησκόμενος, ἐφ' οἷς δ' ἄχθῃ· καὶ, εἰ δυ-
νατὸν, ἀνάλαβε κἀκεῖνα ὧν ἀπώλισθες. Οὐ γὰρ 2
ἀποκνητέον τὸν ἀγῶνα τὸν μέγιστον ἀγωνιζομένοις,
ἀλλὰ καὶ πληγὰς ληπτέον. Οὐ γὰρ ὑπὲρ πά- 3
λης καὶ παγκρατίου ὁ ἀγὼν πρόκειται· οὗ καὶ

An ordinatio te mordebit, aut ii qui in Capitolio ſacra faciunt propter delegata ſibi officia, cum tu tantum principatum a Jove acceperis? Cave modo, ne cum pompa eum oſtentes, neque inde inſolenter te geras; ſed re ipſa eum demonſtra: ac, tametſi nemo ſentiat, ſatis ſit tibi, ſanam habere mentem vitamque beatam.

CAP. XXV.

Ad eos qui a Propoſito deſciſcunt.

Conſidera quid ex iis, quæ initio tibi propoſuiſti, tenueris, quid non; & quomodo alia te recordantem delectent, alia mœrore adficiant: ac, fieri ſi poteſt, illa quoque recuperare ſtude, unde exciditi. Neque enim iis, qui in certamen omnium maximum deſcenderunt, ullus labor refugiendus, ſed nec plagæ recuſandæ ſunt. Neque enim luctæ & pancratii certamen propoſitum eſt; quod ſive viceris, ſive non,

τυχόντι, καὶ μὴ τυχόντι, ἔξεστι μὲν πλείστου ἀξίῳ, ἔξεστι δὲ ὀλίγου εἶναι, καὶ νὴ Δία ἔξεστι μὲν εὐτυχεστάτῳ, ἔξεστι δὲ κακοδαιμονεστάτῳ εἶναι· ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς εὐτυχίας καὶ εὐδαιμονίας.
4 Τί οὖν; οὐδ', ἂν ἀπαυδήσωμεν ἐνταῦθα, κωλύει τις πάλιν ἀγωνίζεσθαι· οὐδὲ δεῖ περιμεῖναι τετραετίαν ἄλλην, ἵν' ἔλθῃ ἄλλα Ὀλύμπια. ἀλλ' εὐθὺς ἀναλαβόντι καὶ ἀνακτησαμένῳ ἑαυτὸν, καὶ τὴν αὐτὴν εἰσφέροντι προθυμίαν, ἔξεστιν ἀγωνίζεσθαι· κἂν πάλιν ἀπείπῃς, πάλιν ἔξεστι· κἂν ἅπαξ
5 νικήσῃς, ὅμοιος εἶ τῷ μηδέποτε ἀπειπόντι. μόνον μὴ ὑπὸ ἔθους τοῦ αὐτοῦ ἡδέως αὐτὸ ἄρξῃ ποιεῖν, καὶ λοιπὸν ὡς κακὸς ἀθλητὴς περιέρχῃ νικώμενος τὴν περίοδον, ὅμοιος τοῖς ἀποφυγοῦσιν ὄρτυξιν.
6 Ἡττᾷ με φαντασία παιδισκαρίου καλοῦ. Τί γάρ; πρώην οὐχ ἡττήθην; Προθυμία μοι ἐγγίνεται ψέ-
7 ξαι τινά. Πρώην γὰρ οὐκ ἔψεξα; Οὕτως ἡμῖν λαλεῖς, ὡς ἀζήμιος ἐξεληλυθώς· οἷον εἴ τις τῷ ἰατρῷ,

non, nihil vetat te vel maximi vel exigui pretii deeſſe, itemque vel feliciſſimum vel calamitoſiſſimum: ſed hîc beata vita & ipſa felicitas agitur. Quid vero? Nec, ſi hîc defatigati fuerimus, quisquam prohibet certamen repetere; nec quatuor annos, dum Olympia redeant, exſpectare neceſſe eſt: ſed ſtatim ubi vires recepimus, nosque recollegimus, eodem ſtudio adhibito, rurſus certare licet: &, quod ſi denuo ſuccubueris, denuo licet. Si vero ſemel viceris, ſimilis eris ei qui perpetuo vicit: modo, ne, præ conſuetudine idem faciendi, libenter illud facere incipias, ac denique tamquam ignavus athleta oberres toto circuitu victus, elapſis coturnicibus ſimilis.— „Vincit me pulcræ puellæ viſum. Quid vero? pridem non ſum victus? Cupido mihi inceſſit

ἰατρῷ, κωλύοντι λούσασθαι, λέγοι, Πρώην γὰρ
οὐκ ἐλουσάμην; Ἂν οὖν ὁ ἰατρὸς αὐτῷ ἔχῃ λέ-
γειν, Ἄγε, λουσάμενος οὖν τί ἔπαθες; οὐκ
ἐπύρεξας; οὐκ ἐκεφαλάλγησας; Καὶ σὺ ψέξας 8
πρώην τινὰ, οὐ κακοήθους ἔργον ἔπραξας; οὐ
φλυάρου; οὐκ ἔθρεψάς σου τὴν ἕξιν ταύτην,
παραβάλλων αὐτῇ τὰ οἰκεῖα ἔργα; Ἡττηθεὶς
δὲ τοῦ παιδισκαρίου, ἀπῆλθες ἀζήμιος; Τί οὖν 9
τὰ πρώην λέγεις; ἔδει δ' οἶμαι μεμνημένον, ὡς
οἱ δοῦλοι τῶν πληγῶν, ἀπέχεσθαι τῶν αὐτῶν
ἁμαρτημάτων. Ἀλλ' οὐχ ὅμοιον· ἐνταῦθα μὲν 10
γὰρ ὁ πόνος τὴν μνήμην ποιεῖ· ἐπὶ δὲ τῶν ἁμαρ-
τημάτων ποῖος πόνος; ποία ζημία; πότε γὰρ
εἰθίσθης φεύγειν τὸ κακῶς ἐνεργῆσαι; Οἱ πόνοι 11
ἄρα οἱ τῶν πειρατηρίων, ἑκόντων ἢ ἀκόντων ἡμῶν,
ὠφέλιμοι.

ceſſit vituperandi alicujus. An pridem non vituperavi?" — Sic nobis loqueris, quaſi indemnis inde ſis egreſſus. Perinde ac ſi quis medico lotionem prohibenti, dicat, An pridem non lavi? Si igitur medicus ei reſpondere queat, Age, ergo quid tibi poſt balneum accidit? nonne febricitâſti? non dolore capitis es adfectus? Et tu, pridem vituperans aliquem, nonne malevoli hominis opus feciſti? nonne nugatoris? non aluiſti habitum iſtum, objectis illi conſentaneis operibus? Victus a puella, num impune diſceſſiſti? Quid ergo priſtina tua facta recenſes? quin potius oportebat te, puto, veluti ſervum verberum memorem, iisdem peccatis abſtinere. Sed non eadem res eſt: nam illic quidem dolor memoriam facit: in peccatis autem quis dolor eſt? quæ pœna? quando enim adſueviſti malefacta averſari? Dolores igitur tentationum utiles ſunt nobis, ſive volentibus, ſive invitis.

ΚΕΦ. κς'.

Πρὸς τοὺς τὴν Ἀπορίαν δεδοικότας.

Οὐκ αἰσχύνῃ δειλότερος ὢν καὶ ἀγεννέστερος τῶν δραπετῶν; Πῶς ἐκεῖνοι φεύγοντες ἀπολείπουσι τοὺς δεσπότας; ποίοις ἀγροῖς πεποιθότες, ποίοις οἰκέταις; Οὐχὶ δ' ὀλίγον ὅσον πρὸς τὰς πρώτας ἡμέρας ὑφελόμενοι, εἶθ' ὕστερον διὰ γῆς ἢ καὶ διὰ θαλάττης φέρονται, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἀφορ-
2 μὴν πρὸς τὸ διατρέφεσθαι φιλοτεχνοῦντες; Καὶ τίς πώποτε δραπέτης λιμῷ ἀπέθανε; Σὺ δὲ τρέμεις, μή σοι λίπῃ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ τὰς νύ-
3 κτας ἀγρυπνεῖς. Ταλαίπωρε, οὕτω τυφλὸς εἶ; καὶ τὴν ὁδὸν οὐχ ὁρᾷς, ὅποι φέρει ἡ τῶν ἀναγκαίων ἔνδεια; Ποῦ γὰρ φέρει; Ὅπου καὶ ὁ πυρετὸς, ὅπου καὶ λίθος ἐπιπεσών· εἰς θάνατον. Τοῦτο οὖν οὐ πολλάκις αὐτὸς εἶπες πρὸς τοὺς ἑταίρους; πολλὰ δ' ἀνέγνως τοιαῦτα, πολλὰ δ' ἐγρα-

CAP. XXVI.

Ad eos qui Inopiam timent.

Non te pudet ignaviorem fugitivis & abjectiore animo eſſe? Quomodo illi, cum fugiunt, relinquunt dominos? quibus agris freti, quibus famulis? Nonne exiguum quiddam ad primos dies tolerandos ſuffurati, poſt & terram & maria quoque pervagantur, alia atque alia ſubſidia ad ſeſe alendos ſibi parantes? Et quis umquam fugitivus fame periit? Tu vero tremis, ne tibi neceſſaria deſint, & noctes pervigilas. Miſer, adeone cæcus es, & viam non cernis, quo fert penuria rerum neceſſariarum? Quo enim fert? Quo febris, quo ſaxum in caput delapſum; ad mortem. Nonne hoc ſæpe & ipſe ad amicos dixiſti? non talia multa legiſti, multa ſcripſiſti? Quoties vero

ἔγραφες; ποσάκις δ' ἠλαζονεύσω, ὅτι πρός γε
τὸ ἀποθανεῖν μετρίως ἔχεις; Ναί· ἀλλὰ καὶ οἱ 4
ἐμοὶ πεινήσουσι. Τί οὖν; μή τι καὶ ὁ ἐκείνων λι-
μὸς ἀλλαχοῦ που φέρει; οὐχὶ καὶ ἡ αὐτή που
κάθοδος; τὰ κάτω τὰ αὐτά; Οὐ θέλεις οὖν ἐκεῖ 5
βλέπειν, θαῤῥῶν πρὸς πᾶσαν ἀπορίαν καὶ ἔν-
δειαν, ὅπου καὶ τοὺς πλουσιωτάτους, καὶ τὰς
ἀρχὰς τὰς μεγίστας ἄρξαντας, καὶ αὐτοὺς τοὺς
βασιλεῖς καὶ τυράννους δεῖ κατελθεῖν; ἢ σὲ πει-
νῶντα, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐκείνους δὲ διαῤῥαγέντας
ὑπὸ ἀπεψιῶν καὶ μέθης; Τίνα πώποτ' ἐπαίτην 6
ῥᾳδίως εἶδες μὴ γέροντα; τίνα δ' οὐκ ἐσχατόγη-
ρων; ἀλλὰ ῥιγῶντες τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας,
καὶ χαμαὶ ἐῤῥιμμένοι, καὶ ὅσον αὐτὸ τὸ ἀναγ-
καῖον σιτούμενοι, ἐγγὺς ἥκουσι τοῦ μηδ' ἀποθα-
νεῖν δύνασθαι. * οὐ γράφειν; οὐ παιδαγωγεῖν; 7
οὐ θύραν ἀλλοτρίαν φυλάττειν; Ἀλλὰ αἰσχρὸν,

vero etiam gloriatus es, te mortem quidem æquo animo exſpectare? Sane: at & mei eſurient. Quid ergo? num eorum quoque fames alio quopiam fert? nonne idem eſt deſcenſus? nonne inferi iidem? Non ergo vis infracto adverſus omnem egeſtatem & penuriam animo, illo convertere oculos, quo etiam ditiſſimos, & qui ſummos magiſtratus geſſerunt, & ipſos reges ac tyrannos deſcendere oportet? *nullo alio discrimine,* niſi quod tu fortaſſe eſuriens deſcendes, illi autem cruditate & ebrietate disrupti. Quem *vero* umquam mendicum vidiſti non ſenem? quem non ætate confectum? Atqui frigore & noctu & interdiu rigent; humi jacent abjecti; &, quamquam vix tantum edunt, quantum ſumma neceſſitas poſtulat, parum abeſt quin emori non poſſint. * Neſcis ſcribere? neſcis inſtituere pueros? neſcis alienas fores cuſtodire? At turpe eſt, *inquis,*

εἰς ταύτην ἐλθεῖν τὴν ἀνάγκην. Μάθε οὖν πρῶ-
τον, τίνα τὰ αἰσχρά ἐστι, καὶ οὕτως ἡμῖν λέγε
σαυτὸν φιλόσοφον. Τὸ νῦν δὲ, μηδ' ἂν ἄλλος
τις εἴπῃ σε, ἀνέχου.

8 Αἰσχρόν ἐστί σοι τὸ μὴ σὸν ἔργον, οὗ σὺ
αἴτιος οὐκ εἶ, ὃ ἄλλως ἀπήντηκέ σοι, ὡς κεφα-
λαλγία, ὡς πυρετός; Εἰ σου οἱ γονεῖς πένητες
ἦσαν, ἄλλους δὲ κληρονόμους ἀπέλιπον, καὶ ζῶν-
τες οὐκ ἐπαρκοῦσιν οὐδὲν, σοὶ ταῦτα αἰσχρά ἐστι;
9 Ταῦτα ἐμάνθανες παρὰ τοῖς φιλοσόφοις; οὐδέ-
ποτε ἤκουσας, ὅτι τὸ αἰσχρὸν ψεκτὸν, τὸ δὲ
ψεκτὸν ἄξιόν ἐστι τοῦ ψέγεσθαι; Τίνα ἐπὶ τῷ
10 μὴ αὐτοῦ ψέγεις ἔργῳ, ὃ αὐτὸς οὐκ ἐποίησε; Σὺ
οὖν ἐποίησάς σου τὸν πατέρα τοιοῦτον; ἢ ἔξεστί
σοι ἐπανορθῶσαι αὐτόν; δίδοταί σοι τοῦτο; Τί
οὖν; δεῖ σε θέλειν τὰ μὴ διδόμενα, ἢ μὴ τυγ-
11 χάνοντα αὐτῶν αἰσχύνεσθαι; Οὕτω δὲ καὶ ἐθί-

ζου

quis, in eam devenire neceſſitatem. Diſce ergo prius, quæ turpia ſint; & ſic nobis dic te philoſophum eſſe. Nunc autem nec ab alio te dici patere.

Num tibi id turpe eſt, quod tuum opus non eſt, cujus tu auctor non es, quod citra tuam culpam te invaſit, ſicut capitis dolor, ſicut febris? Si parentes tui pauperes fuerunt; ſi alios hæredes inſtituerunt; ſi, dum vivunt, nihil tibi impertiunt; hæccine tibi turpia ſunt? Hoccine eſt quod apud philoſophos didiciſti? Numquamne audiviſti, quod turpe ſit, id eſſe vituperabile, vituperabile autem dignum eſſe vituperatione? Quemnam ob factum alienum, quod ipſe non fecit, reprehendis? Tune igitur patrem tuum feciſti talem? an penes te eſt, eum corrigere? daturne tibi hoc? Quid ergo? debes-ne ea velle quæ tibi non data ſunt, aut, ſi eis fruſtreris, erubeſcere? An ita, cum philo-

ζου φιλοσόφων, ἀφορᾶν εἰς ἄλλους, καὶ μηδὲν αὐτὸς ἐλπίζειν ἐκ σεαυτοῦ; Τοιγαροῦν οἴμωζε, καὶ 12
στένε, καὶ ἔσθιε δεδοικὼς μὴ οὐ σχῇς τροφὰς αὔριον. περὶ τῶν δουλαρίων τρέμε, μὴ κλέψῃ, μὴ φύγῃ, μὴ ἀποθάνῃ. Οὕτω σὺ ζῆθι, καὶ μὴ παύσῃ 13
μηδέποτε· ὅστις ὀνόματι μόνῳ πρὸς φιλοσοφίαν προσῆλθες, καὶ τὰ θεωρήματα αὐτῆς ὅσον ἐπὶ σοι κατήσχυνας, ἄχρηστα ἐπιδείξας καὶ ἀνωφελῆ τοῖς ἀναλαμβάνουσιν· οὐδέποτε δ' εὐσταθείας ὠρέχθης, ἀταραξίας, ἀπαθείας· οὐδένα τούτου ἕνεκα ἐθεράπευσας, συλλογισμῶν δ' ἕνεκα πολλούς· οὐδέποτε τούτων τινὰ τῶν φαντασιῶν διεβασάνισας αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ, Δύναμαι φέρειν, ἢ οὐ δύναμαι φέρειν; τί μοι τὸ λοιπόν ἐστιν; Ἀλλ' 14
ὡς πάντων ἐχόντων σοι καλῶς καὶ ἀσφαλῶς, περὶ τὸν τελευταῖον κατεγίνου τόπον, τὸν τῆς ἀμεταπτωσίας· ἵν' ἀμετάπτωτα σχῇς τίνα; τὴν δειλί-

philoſophiæ operam dares, adſuefactus es, alios intueri, & nullam in te ipſo ſpem collocare? Proinde lamentare, & geme, & edens time ne in craſtinum deſit quod edas: de ſervulis ſolicitus eſto, ne furentur, ne fugiant, ne moriantur. Ita vivito, neque umquam deſinito, qui nomine duntaxat ad philoſophiam acceſſiſti, ejusque præcepta, quantum in te eſt, probro adfeciſti, & inutilia ea eſſe diſcentibus & ſupervacanea oſtendiſti; qui conſtantiam, tranquillitatem, perturbationum vacuitatem numquam expetiviſti; qui neminem umquam hujus rei cauſſâ coluiſti, ſed propter ſyllogismos, complures; qui numquam iſtorum viſorum aliquod ipſe tecum diligenter exploraſti, *aut e te ipſe quæſiiſti*, Ferre ne hoc poſſum, an non ferre? quid mihi reſtat? Sed, quaſi omnia tua belle habeant, atque in tuto collocata ſint, in poſtremo loco tempus contriviſti, de immoto

δειλίαν, τὴν ἀγέννειαν, τὸν θαυμασμὸν τῶν πλου-
σίων, τὴν ἀτελῆ ὄρεξιν, τὴν ἀποτευκτικὴν ἔκκλι-
σιν; περὶ τῆς τούτων ἀσφαλείας ἐφρόντιζες.

15 Οὐκ ἔδει προσκτήσασθαι πρῶτον ἐκ τοῦ λό-
γου, εἶτα τούτῳ περιποιεῖν τὴν ἀσφάλειαν; Καὶ
τίνα πώποτ' εἶδες θριγκὸν περιοικοδομοῦντα, μη-
δενὶ τειχίῳ περιβαλλόμενον αὐτόν; ποῖος δὲ θυ-
16 ρωρὸς καθίσταται ἐπὶ οὐδεμιᾷ θύρᾳ; Ἀλλὰ σὺ
μελετᾷς ἀποδεικνύειν δύνασθαι· τίνα; μελετᾷς
μὴ ἀποσαλεύεσθαι διὰ σοφισμάτων· ἀπὸ τίνων;
17 Δεῖξόν μοι πρῶτον, τί τηρεῖς, τί μετρεῖς, ἢ τί
ἱστάνεις· εἶθ' οὕτως ἐπιδείκνυε τὸν ζυγὸν, ἢ τὸν
μέδιμνον. ἢ μέχρι τίνος μετρήσεις τὴν σποδόν;
18 Οὐ ταῦτά σε ἀποδεικνύειν δεῖ, ἃ ποιεῖ τοὺς ἀν-
θρώπους εὐδαίμονας· ἃ ποιεῖ προχωρεῖν αὐτοῖς τὰ
πράγματα ὡς θέλουσι· δι' ἃ οὐ δεῖ μέμφεσθαι
οὐδενὶ,

moto animi ſtatu; ut immota tibi ſint quænam? Ignavia? degener animus? admiratio divitum? irrita adpetitio? infelix averſatio? Hæc ut firma & in tuto tibi eſſent, in eo elaboraſti!

An non poſſeſſio primum paranda e doctrina erat, deinde curandum ut in tuto illa collocaretur? Quem vidiſti umquam loricam pinnatam exſtruentem, quin muro alicui eam circumduxerit? Quis janitor conſtituitur, ubi nulla eſt janua? Tu vero id meditaris, ut demonſtrare poſſis? Quænam *demonſtrare?* Id meditaris, ne ſophiſtarum captiunculis dimovearis? Vnde-nam *dimoveri times?* Oſtende mihi primum, quid teneas, quid metiaris, aut quid ponderes: tum deinde oſtende mihi libram aut modium. Aut quousque menſurus es cinerem? Annon ea tibi demonſtranda ſunt, quæ homines beant; quæ id præſtant, ut res ex ſententia eis ſuccedant; quæ doceant, de nulla

οὐδενὶ, ἐγκαλεῖν οὐδενὶ, προσθέσθαι τῇ διοικήσει
τῶν ὅλων; ταῦτά μοι δείκνυε. Ἰδοὺ δεικνύω, 19
φησίν· ἀναλύσω σοι συλλογισμούς. Τοῦτο τὸ
μετροῦν ἐστιν, ἀνδράποδον· τὸ μετρούμενον δ'
οὐκ ἔστι. Διὰ ταῦτα νῦν τίνεις δίκας ὧν ἠμέλη- 20
σας φιλοσοφίας· τρέμεις, ἀγρυπνεῖς, μετὰ πάν-
των βουλεύῃ· κἂν μὴ πᾶσιν ἀρέσκειν μέλλῃ τὰ
βουλεύματα, κακῶς οἴει βεβουλεῦσθαι.

Εἶτα φοβῇ λιμὸν, ὡς δοκεῖς. σὺ δ' οὐ λι- 21
μὸν φοβῇ, ἀλλὰ δέδοικας μὴ οὐ σχῇς μάγειρον,
μὴ οὐ σχῇς ἄλλον ὀψωνητὴν, ἄλλον τὸν ὑποδή-
σοντα, ἄλλον τὸν ἐνδύσοντα, ἄλλους τοὺς τρί-
ψοντας, ἄλλους τοὺς ἀκολουθήσοντας· ἵν' ἐν τῷ 22
βαλανείῳ ἐκδυσάμενος, καὶ ἐκτείνας σεαυτὸν ὡς
οἱ ἐσταυρωμένοι, τρίβῃ ἔνθεν καὶ ἔνθεν· εἶθ' ὁ
ἀλείπτης ἐπιστὰς λέγῃ, Μετάβηθι, δὸς πλευ-
ρόν·

nulla re eſſe conquerendum, neminem accuſandum, ſed adſentiendum gubernationi univerſitatis rerum? Hæc mihi oſtende! Ecce, inquit, oſtendo: reſolvam tibi ſyllogiſmos. Hæc menſura eſt, mancipium; non id quod menſuræ ſubjicitur. Propterea nunc pœnas das neglectæ philoſophiæ; tremis, vigilas, cum omnibus deliberas; &, niſi deliberationes tuæ omnibus placituræ ſint, conſilii te pœnitet.

Deinde famem pertimeſcis, ut tibi quidem videris: at non famem times, ſed ne deſit tibi coquus, ne non præſto tibi ſit alius qui obſonatoris fungatur vice, alius qui tibi calceos induat, alius qui veſtem induat, alii qui te fricent, alii qui te comitentur; ut in balneo, poſita veſte, diſtentus inſtar eorum qui in cruces ſublati ſunt, hinc & inde teraris; deinde, ut alipta adſtans dicat *famulo*, Illuc transi, præbe latus, caput

ρόν· κεφαλὴν αὐτοῦ λάβε, παράθες τὸν ὦμον· εἶτ᾽, ἐλθὼν ἐκ τοῦ βαλανείου εἰς οἶκον, κραυγάσῃς, Οὐδεὶς φέρει φαγεῖν; εἶτ᾽, Ἆρον τὰς τραπέζας, σπόγγισον.
23 Τοῦτο φοβῇ, μὴ οὐ δύνῃ ζῆν ἀῤῥώστου βίον. ἐπεί τοι τὸν τῶν ὑγιαινόντων μάθε πῶς οἱ δοῦλοι ζῶσι, πῶς οἱ ἐργάται, πῶς οἱ γνησίως φιλοσοφοῦντες· πῶς Σωκράτης ἔζησεν, ἐκεῖνος μὲν καὶ μετὰ γυναικὸς καὶ παίδων· πῶς Διογένης· πῶς Κλεάνθης, ἅμα σχολάζων καὶ ἀντλῶν.
24 Ταῦτα ἂν θέλῃς ἔχειν, ἕξεις πανταχοῦ, καὶ ζήσεις θαῤῥῶν. Τίνι; Ὧι μόνῳ θαῤῥεῖν ἐνδέχεται· τῷ πιστῷ, τῷ ἀκωλύτῳ, τῷ ἀναφαιρέτῳ· τοῦτ᾽ ἔστι, τῇ προαιρέσει τῇ σεαυτοῦ.
25 Διὰ τί δ᾽ οὕτως ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῆ σαυτὸν παρεσκεύασας, ἵνα μηδείς σε εἰς οἰκίαν θέλῃ δέξασθαι, μηδεὶς ἐπιμεληθῆναι; ἀλλὰ σκεῦος μὲν ὁλόκληρον καὶ χρήσιμον ἔξω ἐῤῥιμμένον, πᾶς

caput ejus prehende, exhibe ſcapulam! poſt, balneo egreſſus, domumque reverſus, ut clamites, Nemo adfert cibum? deinde, Aufer menſas, abſtergito. Hoc times, ne non vitam poſſis vivere ægroti. Nam recte valentium vitam *ſi quæris*, eam vide agentes ſervos, operarios, eos qui vere philoſophantur; eam vide quomodo Socrates egerit, ac is quidem etiam cum uxore & liberis; quomodo Diogenes; quomodo Cleanthes, qui ſimul & doctrinæ vacavit, & aquam hauſit. Hæc habere ſi voles, habebis ubique, & vives confidens. Qua *fidens* re? Quâ ſolâ confidere licet; eo quod fidum eſt, quod nec prohiberi nec auferri poteſt; hoc eſt, voluntate tua. Cur autem adeo inutilem, adeo nullius pretii hominem teipſum effeciſti, ut nemo te in ædes ſuas recipere velit, nemo curam tui ſuſcipere? Atqui vas integrum & utile, foras projectum, quisquis invenerit, tollet, ac

πᾶς τις εὑρὼν ἀναιρήσεται, καὶ κέρδος ἡγήσεται·
σὲ δ' οὐδεὶς, ἀλλὰ πᾶς ζημίαν. Οὕτως οὐδὲ κυ- 26
νὸς δύνασαι χρείαν παρασχεῖν, οὐδ' ἀλεκτρυόνος;
Τί οὖν ἔτι ζῆν θέλεις, τοιοῦτος ὤν;

Φοβεῖταί τις ἀνὴρ ἀγαθὸς, μὴ λίπωσιν αὐ- 27
τῷ τροφαί; Τοῖς τυφλοῖς οὐ λείπουσι, τοῖς χω-
λοῖς οὐ λείπουσι· λείψουσιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ; Καὶ
στρατιώτῃ μὲν ἀγαθῷ οὐ λείπει ὁ μισθοδοτῶν,
οὐδ' ἐργάτῃ, οὐδὲ σκυτεῖ· τῷ δ' ἀγαθῷ λείψει;
Οὕτως ὁ Θεὸς ἀμελεῖ τῶν αὑτοῦ ἐπιτηδευμάτων, 28
τῶν διακόνων, τῶν μαρτύρων, οἷς μόνοις χρῆται
παραδείγμασι πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, ὅτι καὶ
ἔστι, καὶ καλῶς διοικεῖ τὰ ὅλα, καὶ οὐκ ἀμε-
λεῖ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ὅτι ἀνδρὶ
ἀγαθῷ οὐδέν ἐστι κακὸν, οὔτε ζῶντι, οὔτε ἀπο-
θανόντι; Τί οὖν, ὅταν μὴ παρέχῃ τροφάς; Τί 29
γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατηγὸς τὸ ἀνακλη-
τικόν

ac lucrum ducet: te vero nemo lucrum, ſed quilibet damnum ſibi ducet. Ita, ne canis quidem uſum præſtare potes, nec galli gallinacei? Talis autem cum ſis, quid adhuc in vita eſſe cupis?

Timetne quiſquam vir bonus, ne victus ſibi deſit? Cæcis non deeſt, claudis non deeſt: viro bono deerit? Non deeſt bono militi qui ſtipendium det, non operario, non ſutori: & bono viro deerit? Itane Deus ſua inſtituta, ſuos miniſtros, ſuos teſtes negligit, quibus ſolis aduerſus indoctos exemplis utitur, *quibus doceat homines*, & eſſe ſe, & recte gubernare omnia, & non negligere res humanas. boneque viro nihil eſſe mali, nec viventi, nec mortuo? Quid ergo, cum victum non præbet? Quid aliud, niſi, veluti bonus imperator, receptui mihi cecinit. Pareo,

τικόν μοι σεσήμαγκε; πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἐπ-
ευφημῶν τὸν ἡγεμόνα, ὑμνῶν αὐτοῦ τὰ ἔργα.
30 καὶ γὰρ ἦλθον ὅτ᾽ ἐκείνῳ ἔδοξε, καὶ ἄπειμι πά-
λιν ἐκείνῳ δοκοῦν· καὶ ζῶντός μου τοῦτο τὸ ἔργον
ἦν, ὑμνεῖν τὸν Θεὸν, καὶ αὐτὸν ἐπ᾽ ἐμαυτοῦ,
31 καὶ πρὸς ἕνα, καὶ πρὸς πολλούς. Οὐ παρέχει
μοι πολλὰ, οὐκ ἄφθονα, τρυφᾷν με οὐ θέλει·
οὐδὲ γὰρ τῷ Ἡρακλεῖ παρεῖχε, τῷ υἱῷ τῷ ἑαυ-
τοῦ· ἀλλ᾽ ἄλλος ἐβασίλευσεν Ἄργους καὶ Μυκη-
νῶν, ὁ δ᾽ ἐπετάσσετο, καὶ ἐπόνει, καὶ ἐγυμνά-
32 ζετο. Καὶ ἦν Εὐρυσθεὺς μὲν ὃς ἦν, οὔτε Ἄρ-
γους, οὔτε Μυκηνῶν βασιλεὺς, ὅς γ᾽ οὐδ᾽ αὐτὸς
ἑαυτοῦ· ὁ δ᾽ Ἡρακλῆς ἁπάσης γῆς καὶ θαλάτ-
της ἄρχων καὶ ἡγεμὼν ἦν, καθαρτὴς ἀνομίας
καὶ ἀδικίας, εἰσαγωγεὺς δὲ δικαιοσύνης καὶ ὁσιό-
τητος· καὶ ταῦτα ἐποίει καὶ γυμνὸς καὶ μόνος.
33 Ὁ δ᾽ Ὀδυσσεὺς ὅτε ναύαγος ἐξεῤῥίφθη, μή τι
ἐταπείνωσεν αὐτὸν ἡ ἀπορία; μή τι ἐπέκλασεν;
ἀλλὰ

Pareo, ſequor, collaudo Imperatorem, facta ejus prædico. Nam &, cum illi viſum eſſet, veni; rurſus abeo, cum illi viſum eſt: & dum viverem, munus fuit meum, Deum celebrare, cum ipſe mecum, tum apud ſingulos, tum apud multos. Non præbet mihi multa, non copiam rerum ſuppeditat, delicate me vivere non vult: neque enim Herculi ſuppeditavit, filio ſuo: nam alius regnabat Argis & Mycenis; ille vero parebat, laborabat, exercebatur. Ac Euryſtheus quidem erat qui erat, neque Argorum rex, neque Mycenarum, qui ne ipſe quidem ſibi imperabat: Hercules vero totius terræ & maris princeps & imperator erat, repurgator iniquitatis & injuriarum, introductor juſtitiæ & ſanctitatis; eaque & nudus fecit & ſolus. Ulyſſes autem cum naufragus ejectus eſſet, num egeſtas humiliorem eum fecit? num eum

ἀλλὰ πῶς ἀπῄει πρὸς τὰς παρθένους αἰτήσων τὰ ἀναγκαῖα, ἂν αἴσχιστον εἶναι δοκεῖ δεῖσθαι παρ' ἄλλου;

Ὥστε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκὶ πεποιθώς.

Τίνι πεποιθώς; Οὐ δόξῃ, οὐδὲ χρήμασιν, οὐδ' 34
ἀρχαῖς, ἀλλ' ἀλκῇ τῇ ἑαυτοῦ, τοῦτ' ἔστι, δόγ-
μασι τῶν ἐφ' ἡμῖν καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Ταῦτα γάρ 35
ἐστι μόνα τὰ τοὺς ἐλευθέρους ποιοῦντα, τὰ τοὺς
ἀκωλύτους, τὰ τὸν τράχηλον ἐπαίροντα τῶν τε-
ταπεινωμένων, τὰ ἀντιβλέπειν ποιοῦντα ὀρθοῖς
τοῖς ὀφθαλμοῖς πρὸς τοὺς πλουσίους, πρὸς τοὺς
τυράννους. Καὶ τὸ τοῦ φιλοσόφου δῶρον τοῦτο ἦν. 36
Σὺ δ' οὐκ ἐξελεύσῃ θαῤῥῶν, ἀλλὰ περιτρέμων
τοῖς ἱματιδίοις, καὶ τοῖς ἀργυρωματίοις. Δύστηνε,
οὕτως ἀπώλεσας τὸν μέχρι νῦν χρόνον;

Τί οὖν, ἂν νοσήσω; Νοσήσεις καλῶς. Τίς 37
με θεραπεύσει; Ὁ Θεός, οἱ φίλοι. Σκληρῶς
κατα-

eum infregit? Immo vero quomodo abiit ad virgines, neceſſaria petiturus, quæ ab alio petere turpiſſimum haberi ſolet?

Ceu leo monte nutritus, proprio fretus robore.

Qua re fretus? Non gloriâ, non pecuniâ, non magiſtratibus; ſed ſuopte robore, hoc eſt, decretis de eis rebus, quæ in noſtra poteſtate ſunt, & quæ non ſunt. Hæc enim ſola ſunt, quæ liberos, quæ ſolutos efficiunt; quæ collum eorum, qui depreſſi ſunt, adtollunt; quæ id præſtant, ut rectis oculis divites intueamur, ut tyrannos. Ac Philoſophi munus iſtud fuit. Tu vero non ſic egredieris animo firmo, ſed tremens propter veſtimenta tua, propter vaſa argentea. Infelix! itane omne tempus usque adhuc perdidiſti?

Quid ergo, ſi ægrotâro? Ægrotabis honeſte. Quis me curabit? Deus; amici. Duriter

κατακείσομαι. Ἀλλ' ὡς ἀνήρ. Οἴκημα ἐπιτή-
δειον οὐχ ἕξω. Ἐν ἀνεπιτηδείῳ νοσήσεις. Τίς μοι
ποιήσει τὰ τροφεῖα; Οἱ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιοῦν-
τες. ὡς Μάνης νοσήσεις. Τί δὲ καὶ τὸ πέρας
38 τῆς νόσου; Ἄλλο τι ἢ θάνατος; Ἆρ' οὖν ἐνθυ-
μῇ, ὅτι κεφάλαιον τοῦτο πάντων τῶν κακῶν τῷ
ἀνθρώπῳ καὶ ἀγεννείας καὶ δειλίας οὐ θάνατός
39 ἐστι, μᾶλλον δ' ὁ τοῦ θανάτου φόβος; Ἐπὶ
τοῦτον οὖν μοι γυμνάζου· ἐνταῦθα νευέτωσαν οἱ
λόγοι πάντες, τὰ ἀσκήματα, τὰ ἀναγνώσματα· καὶ εἴσῃ, ὅτι οὕτω μόνως ἐλευθεροῦνται οἱ ἄνθρωποι.

Duriter decumbam. Sed ut vir. Domicilium commodum non habebo. In incommodo ægrotabis. Quis autem mihi victum parabit? Qui etiam aliis parant. Sicut Manes ægrotabis. Quis vero erit morbi exitus? Num pejus aliquid quam mors? An igitur cogitas, caput hoc malorum omnium homini & degeneris animi & timiditatis eſſe, non mortem, ſed potius mortis metum? Adverſus hunc igitur te exerce: huc inclinent ratiocinationes omnes, exercitationes, lectiones: tum vero cognoſces, hac ſolâ ratione adſeri homines in libertatem.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Ἐλευθερίας.

Ἐλεύθερός ἐστιν, ὁ ζῶν ὡς βούλεται· ὃν οὔτ' ἀναγκάσαι ἐστὶν, οὔτε κωλῦσαι, οὔτε βιάσασθαι· οὗ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι, αἱ ὀρέξεις ἐπιτευκτικαὶ, αἱ ἐκκλίσεις ἀπερίπτωτοι. Τίς οὖν θέλει 2
ζῆν ἁμαρτάνων; Οὐδείς. Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, προπίπτων, ἄδικος ὢν, ἀκόλαστος, μεμψίμοιρος, ταπεινός; Οὐδείς. Οὐδεὶς ἄρα 3
τῶν φαύλων ζῇ ὡς βούλεται· οὐ τοίνυν οὐδ' ἐλεύ-

θερος

EPICTETI DISSERTATIONUM AB ARRIANO DIGESTARUM LIBER IV.

CAP. I.

De Libertate.

Liber eſt, qui vivit ut vult; qui nec cogi, nec prohiberi, nec vim pati poteſt; cujus impetus non impediuntur, adpetitiones non fruſtrantur, averſationes non ſunt irritæ. Quis igitur vivere vult delinquens? Nemo. Quis vivere vult deceptus, temerarius, injurius, petulans, querulus, humilis & abjectus? Nemo. Nemo igitur improbus vivit ut vult; eo-

que

4 θερός ἐστι. Τίς δὲ θέλει λυπούμενος ζῆν, φο-
βούμενος, φθονῶν, ἐλεῶν, ὀρεγόμενος καὶ ἀπο-
τυγχάνων, ἐκκλίνων καὶ περιπίπτων; Οὐδείς.
5 Ἔχομεν οὖν τινα τῶν φαύλων ἄλυπον, ἄφοβον,
ἀπερίπτωτον, ἀναπότευκτον; Οὐδένα. Οὐκ ἄρα
οὐδὲ ἐλεύθερον.
6 Ταῦτα ἄν τις ἀκούσῃ δισύπατος, ἂν μὲν
προσθῇς, ὅτι, Ἀλλὰ σύ γε σοφὸς εἶ, οὐδὲν
7 πρὸς σὲ ταῦτα· συγγνώσεταί σοι. ἂν δ' αὐτῷ
τὰς ἀληθείας εἴπῃς, ὅτι, Τῶν τρὶς πεπραμένων
οὐδὲν διαφέρεις πρὸς τὸ μὴ καὶ αὐτὸς δοῦλος εἶναι·
8 τί ἄλλο ἢ πληγάς σε δεῖ προσδοκᾷν; Πῶς γάρ·
φησὶν, ἐγὼ δοῦλός εἰμι; ὁ πατὴρ ἐλεύθερος, ἡ
μήτηρ ἐλευθέρα, οὗ ὠνὴν οὐδεὶς ἔχει· ἀλλὰ καὶ
συγκλητικός εἰμι, καὶ Καίσαρος φίλος, καὶ ὑπά-
9 τευκα, καὶ δούλους πολλοὺς ἔχω. Πρῶτον μὲν,
ὦ βέλτιστε συγκλητικὲ, τάχα σου καὶ ὁ πατὴρ
τὴν

que nec liber eſt. Quis vero vivere vult mœrens, timens, invidens, miſerans? quis ita, ut cupiat, nec voti compos fiat? ut fugiat, & in ea, quæ fugit, incidat? Nemo. Eſt-ne vero improbus aliquis, qui ſit mœroris, qui timoris expers? qui non ſæpe in ea, quæ fugit, incidat? cujus adpetitiones non ſæpe irritæ ſint? Nemo. Ergo ne liber quidem improbus quisquam.

Hæc ſi quis audiat iterum Conſul, ſi adjeceris, Tu quidem ſapiens es, hæc nihil ad te; veniam tibi dabit. Sin verum dixeris, nihil eum ab iis differre (quod quidem ad ſervitutem adtineat) qui ter venierunt; quid præter plagas exſpectandum tibi erit? Quo pacto enim, dicet, ego ſervus ſim? pater meus liber eſt, mater libera, nec me quisquam emit; verum etiam ſenator ſum, & Cæſaris amicus, & conſularis, & ſervos multos habeo. Primum, ſenator optime, fortaſſis & pater tuus eamdem

τὴν αὐτὴν δουλείαν δοῦλος ἦν, καὶ ἡ μήτηρ, καὶ
ὁ πάππος, καὶ ἐφεξῆς πάντες οἱ πρόγονοι. εἰ δὲ 10
δὴ καὶ τὰ μάλιστα ἦσαν ἐλεύθεροι, τί τοῦτο
πρὸς σέ; τί γὰρ, εἰ ἐκεῖνοι μὲν γενναῖοι ἦσαν,
σὺ δ' ἀγεννής; ἐκεῖνοι μὲν ἄφοβοι, σὺ δὲ δειλός;
ἐκεῖνοι μὲν ἐγκρατεῖς, σὺ δ' ἀκόλαστος;

Καὶ τί, φησὶ, τοῦτο πρὸς τὸ δοῦλον εἶναι; 11
Οὐδέν σοι φαίνεται εἶναι τὸ ἄκοντά τι ποιεῖν, τὸ
ἀναγκαζόμενον, τὸ στένοντα, πρὸς τὸ δοῦλον εἶ-
ναι; Τοῦτο μὲν ἔστω, φησίν. ἀλλὰ τίς με δύ- 12
ναται ἀναγκάσαι, εἰ μὴ ὁ πάντων κύριος Καῖ-
σαρ; Οὐκοῦν ἕνα μὲν δεσπότην σαυτοῦ καὶ σὺ αὐ- 13
τὸς ὡμολόγησας. ὅτι δὲ πάντων, ὡς λέγεις, κοι-
νός ἐστι, μηδέν σε τοῦτο παραμυθείσθω· ἀλλὰ
γίνωσκε, ὅτι ἐκ μεγάλης οἰκίας δοῦλος εἶ. οὕτω 14
καὶ Νικοπολῖται ἐπιβοᾷν εἰώθασι, Νὴ τὴν Καί-
σαρος Τύχην, ἐλεύθεροί ἐσμεν.

dem ſerviit ſervitutem, & mater quoque & avus, atque ordine omnes tui majores. Sin vel maxime liberi illi fuerint, quid iſtud ad te? quid enim, ſi illi ſtrenui fuerunt, tu degener? illi imperterriti, tu timidus? illi continentes, tu petulans?

Et quid iſta, inquit, ad ſervitutem? Nihilne tibi ad ſervitutem facere videtur, ſi quid invitus facias, ſi coactus, ſi gemens? Iſtud quidem eſto, inquit; ſed quis me cogere poteſt, niſi omnium dominus Cæſar? Ergo unum certe dominum te habere, & ipſe confeſſus es: qui quamvis, ut dicis, communis ſit omnium, nihil tamen iſtud te conſoletur; ſed cognoſcito, te magnæ familiæ ſervum eſſe. Sic etiam Nicopolitæ clamare ſolent: Per Cæſaris Genium, liberi ſumus.

15 Ὅμως δ', ἂν σοι δοκῇ, τὸν μὲν Καίσαρα
πρὸς τὸ παρὸν ἀφῶμεν. ἐκεῖνο δέ μοι εἰπὲ, οὐ-
δέποτ' ἠράσθης τινός; οὐ παιδισκαρίου; οὐ δού-
16 λου; οὐκ ἐλευθέρου; Τί οὖν τοῦτο πρὸς τὸ δοῦ-
17 λον εἶναι, ἢ ἐλεύθερον; Οὐδέποθ' ὑπὸ τῆς ἐρω-
μένης ἐπετάγης οὐδὲν ὧν οὐκ ἤθελες; οὐδέποτέ
σου τὸ δουλάριον ἐκολάκευσας; οὐδέποτ' αὐτοῦ
τοὺς πόδας κατεφίλησας; καί τοι τοῦ Καίσαρος
ἄν σε τις ἀναγκάσῃ, ὕβριν αὐτὸ ἡγῇ, καὶ ὑπερ-
18 βολὴν τυραννίδος. Τί οὖν ἄλλο ἐστὶ δουλεία;
Νυκτὸς οὐδέποτ' ἀπῆλθες ὅπου οὐκ ἤθελες; ἀνά-
λωσας ὅσα οὐκ ἤθελες; εἶπάς τινα οἰμώζων καὶ
στένων; ἠνέσχου λοιδορούμενος, ἀποκλειόμενος;
19 Ἀλλ' εἰ σὺ αἰσχύνῃ τὰ σαυτοῦ ὁμολογεῖν, ὅρα
ἃ λέγει καὶ ποιεῖ ὁ Θρασωνίδης, ὃς, τοσαῦτα
στρατευσάμενος ὅσα τάχα οὐδὲ σὺ, πρῶτον μὲν
ἐξελήλυθε νυκτὸς, ὅτε ὁ Γέτας οὐ τολμᾷ ἐξελ-
θεῖν·

Sed tamen, ſi placet, Cæſarem in præſentia omittamus. Illud autem mihi dicito, nonne aliquando amâſti aliquem? non puellam? non ſervum? non ingenuum? Quid autem hoc ad ſervitutem aut libertatem facit? Nihilne umquam amica tibi imperavit quod nolles? numquam ſervulo tuo adulatus es? numquam pedes ejus deoſculatus es? At vero ſi quis te Cæſaris pedes deoſculari cogeret, injuriam eſſe duceres, & ſummam tyrannidem. Quid ergo aliud eſt ſervitus? Numquamne noctu iviſti quo nolles? numquam plus quam velles inſumſiſti? numquam plorans & gemens voces nonnullas edidiſti? convicia, excluſionem toleraſti? Verum ſi tua probra confiteri te pudet; vide, quid dicat faciatque Thraſonides: qui cum toties militârit, quoties fortaſſe ne tu quidem, primum noctu exiit, cum Geta exire non auderet, ſed,

θεῖν· ἀλλ', εἰ προσηναγκάζετο ὑπ' αὐτοῦ, πόλλ'
ἂν ἐπικραυγάσας, καὶ τὴν πικρὰν δουλείαν ἀπο-
λοφυράμενος, ἐξῆλθεν. Εἶτα, τί λέγει; Παι- 20
δισκάριόν με, φησὶ, καταδεδούλωκεν εὐτελὲς, ὃν
οὐδεὶς τῶν πολεμίων πώποτε. Τάλας, ὅς γε καὶ 21
παιδισκαρίου δοῦλος εἶ, καὶ παιδισκαρίου εὐτελοῦς.
τί οὖν ἔτι σαυτὸν ἐλεύθερον λέγεις; τί δὲ προφέ-
ρεις σου τὰς στρατείας; Εἶτα ξίφος αἰτεῖ, καὶ 22
πρὸς τὸν ὑπ' εὐνοίας μὴ διδόντα χαλεπαίνει· καὶ
δῶρα τῇ μισούσῃ πέμπει, καὶ δεῖται, καὶ κλαίει·
πάλιν δὲ μικρὰ εὐημερήσας, ἐπαίρεται. πλὴν 23
καὶ τότε πῶς; * μηδ' ἐπιθυμεῖν, ἢ φοβεῖσθαι,
οὕτως ἐλευθερίας εἶχε.

Σκέψαι δ' ἐπὶ τῶν ζώων, πῶς χρώμεθα τῇ 24
ἐννοίᾳ τῆς ἐλευθερίας. Λέοντας τρέφουσιν ἡμέ- 25
ρους ἐγκλείσαντες, καὶ σιτίζουσι, καὶ κομίζουσιν
ἔνιοι μεθ' αὐτῶν. Καὶ τίς ἐρεῖ τοῦτον τὸν λέοντα
ἐλεύ-

ſed, ſi ab eo fuiſſet ad exeundum coactus, multum vociferatus & acerbam ſervitutem deplorans exiiſſet. Quid autem ait? *Vilis*, inquit, *puella in ſervitutem me redegit, quem nemo hoſtium umquam vicit.* Itane, miſer! etiam puellæ ſervus es, & quidem vilis puellæ? Quid ergo te adhuc liberum eſſe dicis? quid expeditiones tuas jactas? Deinde gladium poſtulat, & ei, qui ex benevolentia non dat, ſuccenſet: et puellæ, cui inviſus eſt, munera mittit, & ſupplicat, & plorat: rurſus vero exiguo uſus ſucceſſu, effertur. Sed tum quoque quo pacto? An ut neque adpetat, neque formidet? * *

Conſidera vero in animantibus, quam de illis habeamus notionem libertatis. Leones alunt cicures cavea clauſos, & paſcunt, eosque nonnulli ſecum circumferunt. Quis autem dicat eum leonem eſſe liberum?

ἐλεύθερον; οὐχὶ δ' ὅσῳ μαλακώτερον διεξάγει,
τοσούτῳ δουλικώτερον; τίς δ' ἂν αἴσθησιν καὶ
λογισμὸν λαβὼν, βούλοιτο τούτων τις εἶναι τῶν
26 λεόντων; Ἄγε, τὰ δὲ πτηνὰ ταῦτα ὅταν λη-
φθῇ, καὶ ἐγκεκλεισμένα τρέφηται, οἷα πάσχει,
ζητοῦντα ἐκφυγεῖν; καὶ ἔνιά γε αὐτῶν λιμῷ δια-
φθείρεται μᾶλλον, ἢ ὑπομένει τὴν τοιαύτην διεξ-
27 αγωγήν. ὅσα δ' οὖν διασώζεται, μόγις καὶ χα-
λεπῶς, καὶ φθίνοντα· κἂν ὅλως εὕρῃ τι παρεῳγ-
μένον, ἐξεπήδησεν. οὕτως ὀρέγεται τῆς φυσικῆς
ἐλευθερίας, καὶ τοῦ αὐτόνομα καὶ ἀκώλυτα εἶναι.
28 Καὶ τί σοι κακόν ἐστιν ἐνταῦθα; Οἷα λέγεις;
πέτεσθαι πέφυκα ὅπου θέλω, ὕπαιθρος διάγειν,
ᾄδειν ὅταν θέλω· σύ με πάντων τούτων ἀφαιρῇ,
29 καὶ λέγεις, τί σοι κακόν ἐστι; Διὰ τοῦτο ἐκεῖνα
μόνα ἐροῦμεν ἐλεύθερα, ὅσα τὴν ἅλωσιν οὐ φέρει,
ἀλλ' ἅμα τε ἑάλω, καὶ ἀποθανόντα διέφυγεν.
Οὕτω

berum? nonne, quo mollius degit, eo ſervilius? Quis vero ſenſus & rationis compos factus, aliquis iſtorum leonum eſſe velit? Age porro, aviculæ iſtæ, cum captæ & incluſæ aluntur, quomodo adfectæ ſunt? ut effugere cupiunt? nonnullæ fame etiam perire malunt, quam vitam iſtam tolerare: quæ autem conſervantur, quod ægre quidem ac difficulter & cum tabe fit, ſi ullum foramen deprehenderint, exſiliunt. Adeo naturalem libertatem deſiderant, & ſtatum quo ſui juris ſint, & a nemine prohibeantur. Et quid hîc tibi mali eſt? Quid dicis? Natura mea deſiderat, ut volem quo velim, ut ſub dio agam, ut cantillem cum volo: quæ cum tu mihi eripias omnia, quid mali mihi ſit rogas? Quamobrem illa tantum animalia libera dicemus, quæ captivitatem non ferunt; ſed ſimulac capta ſunt, morte ſervitutem effugerunt. Sic
&

Οὕτω καὶ Διογένης που λέγει, μίαν εἶναι μηχα- 30
νὴν πρὸς ἐλευθερίαν, τὸ εὐκόλως ἀποθνήσκειν·
καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ γράφει, ὅτι, Τὴν Ἀθη-
ναίων πόλιν καταδουλώσασθαι οὐ δύνασαι· οὐ
μᾶλλον, φησὶν, ἢ τοὺς ἰχθύας. Πῶς; οὐ γὰρ 31
λήψομαι αὐτούς; Ἂν λάβῃς, φησὶν, εὐθὺς ἀπο-
λιπόντες σε οἰχήσονται, καθάπερ οἱ ἰχθύες. καὶ
γὰρ ἐκείνων ὃν ἂν λάβῃς, ἀπέθανε· καὶ οὗτοι
ληφθέντες ἐὰν ἀποθνήσκωσι, τί σοι ἐστὶ τῆς
παρασκευῆς ὄφελος; Τοῦτ' ἔστιν ἐλευθέρου ἀν- 32
δρὸς φωνὴ, σπουδῇ ἐξητακότος τὸ πρᾶγμα, καὶ
ὥσπερ εἰκὸς εὑρηκότος. Ἂν δ' ἀλλαχοῦ ζητῇς ἢ
ὅπου ἐστὶ, τί θαυμαστὸν εἰ οὐδέποτε αὐτὸ εὑρί-
σκεις;

Ὁ δοῦλος εὐθὺς εὔχεται ἀφεθῆναι ἐλεύθε- 33
ρος. Διὰ τί; Δοκεῖτε, ὅτι τοῖς εἰκοστώναις ἐπι-
θυμεῖ δοῦναι ἀργύριον; Οὔ· ἀλλ', ὅτι φαντά-
ζεται, μέχρι τοῦ νῦν, διὰ τὸ μὴ τετυχηκέναι

& Diogenes alicubi dixit, unam eſſe rationem retinendæ libertatis, haud gravate mori: & Perſarum regi ſcribit, eum civitatem Athenienſium non poſſe in ſervitutem redigere; non magis, ait, quam piſces. Quomodo? non capiam eos? Si ceperis, inquit, ſtatim te relicto abibunt, quemadmodum piſces: nam & horum quemcunque ceperis, moritur: & iſti capti ſi moriantur, quæ erit expeditionis tuæ utilitas? Hæc ingenui viri vox eſt, qui rem ſerio inquiſivit, & uti par eſt invenit. Sin eam alibi, quam ubi eſt, quæſiveris, non mirum ſi numquam invenis.

Servus ſtatim optat ſe manumitti. Quamobrem? Eone putatis, quod pecuniam Viceſimariis dare cupiat? Non; ſed quia putat ſe, quod hactenus libertate caruerit, impediri &

34 τούτου, ἐμποδίζεσθαι καὶ δυσροεῖν. Ἂν ἀφεθῶ,
φησὶν, εὐθὺς πᾶσα εὔροια, οὐδενὸς ἐπιστρέφο-
μαι, πᾶσιν ὡς ἴσος καὶ ὅμοιος λαλῶ, πορεύομαι
ὅπου θέλω, ἔρχομαι ὅθεν θέλω, καὶ ὅπου θέλω.
35 Εἶτα ἀπηλευθέρωται· καὶ εὐθὺς μὲν οὐκ ἔχων
ποῖ φάγῃ, ζητεῖ τίνα κολακεύσει, παρὰ τίνι δει-
πνήσει· εἶτα ἢ ἐργάζεται τῷ σώματι, καὶ πά-
σχει τὰ δεινότατα· κἂν σχῇ τινα φάτνην, ἐμ-
πέπτωκεν εἰς δουλείαν πολὺ τῆς προτέρας χαλε-
36 πωτέραν· ἢ καὶ εὐπορήσας ἄνθρωπος ἀπειρόκα-
λος, πεφίληκε παιδισκάριον, καὶ δυστυχῶν ἀνα-
37 κλαίεται, καὶ τὴν δουλείαν ποθεῖ. Τί γάρ μοι
κακὸν ἦν; ἄλλος μ' ἐνέδυεν, ἄλλός μ' ὑπέδει,
ἄλλος ἔτρεφεν, ἄλλος ἐνοσοκόμει, ὀλίγα αὐτῷ
ὑπηρέτουν. νῦν δὲ τάλας οἷα πάσχω, πλείοσι
38 δουλεύων ἀνθ' ἑνός; Ὅμως δ' ἐὰν δακτυλίους,
φησὶ, λάβω, τότε γ' εὐρούστατα διάξω, καὶ
εὐδαι-

infeliciter vivere. Si manumiſſus fuero, inquit, ſtatim omnia proſpera; curo neminem, omnibus ut par & æqualis verba facio; proficiſcor quo volo, venio unde volo, & quo volo. Deinde, cum manumiſſus eſt, ſtatim non habet ubi edat; quærit cui aduletur, apud quem cœnet: deinde vel corpore opus facit, & graviſſima patitur; &, ſi modo præſepe aliquod invenerit, in ſervitutem incidit priore longe graviorem: aut, ſi opes etiam nactus fuerit homo ineptus, puellulam aliquam deperit, & ſuas calamitates deplorat, ac priſtinam ſervitutem deſiderat. Quid enim mali mihi erat? alius mihi veſtes præbebat, calceamenta, cibum præbebat, in morbo me curabat; paucis in rebus illi ſerviebam: nunc autem miſer, quid patior, cum pluribus pro uno ſerviam? Verumtamen ſi annulos, inquit, accepero, tum proſperrime vivam,

εὐδαιμονέστατα. Πρῶτον μὲν, ἵνα λάβῃ, πάσχει
ὧν ἐστιν ἄξιος· εἶτα λαβὼν, πάλιν ταὐτά.
Εἶτά φησιν· Ἂν μὲν στρατεύσωμαι, ἀπηλλάγην 39
πάντων τῶν κακῶν. Στρατεύεται. πάσχει ὅσα
μαστιγίας· καὶ οὐδὲν ἧττον δευτέραν αἰτεῖ στρα-
τείαν, καὶ τρίτην. Εἶθ' ὅταν αὐτὸν τὸν κολοφῶ- 40
να ἐπιθῇ, καὶ γένηται συγκλητικὸς, τότε γίνεται
δοῦλος εἰς σύλλογον ἐρχόμενος, τότε τὴν καλλίω
καὶ λιπαρωτάτην δουλείαν δουλεύει.

Ἵνα μὴ μωρὸς ᾖ, ἀλλ' ἵνα μάθῃ ἃ ἔλεγεν 41
ὁ Σωκράτης, τί ἐστι τῶν ὄντων ἕκαστον, καὶ μὴ
εἰκῇ τὰς προλήψεις ἐφαρμόζῃ ταῖς ἐπὶ μέρους
οὐσίαις. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἴτιον τοῖς ἀνθρώ- 42
ποις πάντων τῶν κακῶν, τὸ τὰς προλήψεις τὰς
κοινὰς μὴ δύνασθαι ἐφαρμόζειν τοῖς ἐπὶ μέρους.
Ἡμεῖς δ' ἄλλοι ἄλλα οἰόμεθα. ὁ μὴν, ὅτι νο- 43
σεῖ. οὐδαμῶς, ἀλλ' ὅτι τὰς προλήψεις οὐκ ἐφαρ-

vivam, & feliciſſime. Primum, ut eos accipiat, ea patitur quæ meretur: deinde acceptis iis, rurſus eadem. Poſt, Si militavero, inquit, liberabor malis omnibus. Militat; ærumnas patitur verberone dignas: ac nihilominus ſecunda, itemque tertia, poſtulat ſtipendia. Deinde, cum ipſum colophonem impoſuit, & ſenator eſt factus, tum fit ſervus concilium ingrediens, tum pulcerrimam & nitidiſſimam ſervitutem ſervit.

Deſinat eſſe ſtultus! ſed diſcat quod Socrates ait, quæ rei cujusque ſit natura; neque anticipationes rebus ſingularibus temere adcommodet. Hæc enim cauſſa eſt hominibus omnium malorum, quod anticipationes communes rebus ſingularibus adcommodare non poſſunt. Nos enim alii alia opinamur nobis eſſe cauſſas malorum: alius, quod ægrotet; nequaquam, ſed quod anticipationes non adcommodat: alius, quod pauper ſit;

μόζει. ὁ δ᾽, ὅτι πτωχός ἐστιν· ὁ δ᾽, ὅτι πα-
τέρα χαλεπὸν ἔχει ἢ μητέρα· τῷ δ᾽ ὅτι ὁ Καί-
σαρ οὐχ ἵλεώς ἐστι. Τοῦτο δ᾽ ἔστιν ἓν καὶ μόνον,
44 τὸ τὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν μὴ εἰδέναι. Ἐπεὶ
τίς οὐκ ἔχει κακοῦ πρόληψιν, ὅτι βλαβερόν ἐστιν,
ὅτι φευκτόν ἐστιν, ὅτι παντὶ τρόπῳ ἀποικονόμη-
τόν ἐστι; Πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται, ἀλλ᾽
45 ὅταν ἔλθῃ ἐπὶ τὸ ἐφαρμόζειν. Τί οὖν τὸ κακόν
ἐστι τοῦτο, καὶ βλαβερὸν, καὶ φευκτόν; Λέγει,
τὸ Καίσαρος μὴ εἶναι φίλον. Ἀπῆλθεν, ἀπέπε-
σε τῆς ἐφαρμογῆς, θλίβεται, ζητεῖ τὰ μηδὲν
πρὸς τὸ προκείμενον· ὅτι τυχὼν τοῦ φίλος εἶναι
Καίσαρος, οὐδὲν ἧττον τοῦ ζητουμένου οὐ τέτευχε.
46 Τί γάρ ἐστιν, ὃ ζητεῖ πᾶς ἄνθρωπος; Εὐστα-
θῆσαι, εὐδαιμονῆσαι, πάντα ὡς θέλει ποιεῖν,
μὴ κωλύεσθαι, μηδ᾽ ἀναγκάζεσθαι. Ὅταν οὖν
γένηται Καίσαρος φίλος, πέπαυται κωλυόμενος;
πέπαυ-

ſit; alius, quod patrem durum habeat aut matrem; alius, quod Cæſarem ſibi male propitium habeat? Sed horum omnium unica & ſola cauſſa eſt, anticipationes neſcire adcommodare. Quis enim notionem Mali non habet hanc, eſſe id noxium, eſſe fugiendum, modis omnibus propulſandum eſſe? Notio notioni non repugnat; ſed cum ad adcommodationem ventum eſt. Quid ergo eſt malum iſtud, & noxium, & fugiendum? Reſpondet. Non eſſe Cæſaris amicum. Longe abiit, adcommodatione excidit, angitur, quærit ea quæ ad inſtitutum nihil adtinent: quia Cæſaris amicitiam adeptus, nihilominus id, quod quærebat, non eſt adeptus. Quid enim eſt, quod quivis homo quærit? Tranquille vivere, proſperâ fortunâ uti, arbitratu ſuo facere omnia, non prohiberi, non cogi. Igitur Cæſaris amicus factus, an prohiberi deſiit? deſiit cogi? tranquille vivit? rebus ſecundis

πέπαυται ἀναγκαζόμενος; εὐσταθεῖ; εἰρεῖ; Τίνος πυθώμεθα; Τίνα ἔχομεν ἀξιοπιστότερον, ἢ αὐτὸν τοῦτον τὸν γεγονότα φίλον; Ἐλθὲ εἰς τὸ 47
μέσον, καὶ εἰπὲ ἡμῖν, πότε ἀταραχώτερον ἐκάθευδες; νῦν, ἢ πρὶν γενέσθαι φίλος τοῦ Καίσαρος; Εὐθὺς ἀκούεις, ὅτι, Παῦσαι, τοὺς Θεούς σοι, ἐμπαίζων μου τῇ τύχῃ. οὐκ οἶδας οἷα πάσχω τάλας, οὐδ' ὕπνος ἐπέρχεταί μοι· ἀλλ' ἄλλος ἐλθὼν λέγει, ὅτι, Ἤδη ἐγρηγορεῖ, ἤδη πρόεισιν· εἶτα ταραχαὶ, εἶτα φροντίδες. Ἄγε, 48
ἐδείπνεις δὲ πότε εὐαρεστότερον; νῦν, ἢ πρότερον; Ἄκουσον αὐτοῦ, καὶ περὶ τούτων τί λέγει· ὅτι, ἂν μὲν μὴ κληθῇ, ὀδυνᾶται· ἂν δὲ κληθῇ, ὡς δοῦλος παρὰ κυρίῳ δειπνεῖ, μεταξὺ προσέχων μή τι μωρὸν εἴπῃ ἢ ποιήσῃ. Καὶ τί δοκεῖς φοβεῖται; μὴ μαστιγωθῇ ὡς δοῦλος; Πόθεν αὐτῷ οὕτω καλῶς; Ἀλλ', ὡς πρέπει τηλικοῦτον ἄνδρα, Καίσαρος φίλον, μὴ ἀπολέσῃ τὸν τράχηλον. Ἐλούου

cundis utitur? Quem percontemur? Quem vero habemus fide digniorem eo ipſo, qui Cæſaris amicus factus eſt? Prodi in medium: dic nobis, quando tranquillius dormiviſti? nunc, an priusquam Cæſaris amicitiam nactus eſſes? Statim audis: Deſine, quæſo per deos, fortunæ meæ inſultare: haud noſti qualia perpetiar miſer: ne ſomnus quidem mihi obrepit: ſed alius venit, nunciatque, eum jam vigilare, jam prodire; mox tumultus, mox curæ. Age, quando ſuavius cœnaſti? nunc, an prius? Audi ipſum, de his etiam quid dicat: ſi non vocetur, angi ſeſe; ſin vocetur, cœnare ut ſervum apud dominum, interim ſolicitum, ne quid ſtulte dicat aut faciat. Quid vero eum timere putas? Ne vapulet, ut ſervus? Unde ei tam bene eſſet? Immo, ut decet tantum virum, Cæſaris amicum, ne caput amittat. Quando autem

49 Ἐλούου δὲ πότ᾽ ἀταραχώτερον; ἐγυμνάζου δὲ πό-
τε σχολαίτερον; Τὸ σύνολον, ποῖον μᾶλλον ἤθε-
50 λες βίον βιοῦν; τὸν νῦν, ἢ τὸν τότε; Ὀμόσαι
δύναμαι, ὅτι οὐδεὶς οὕτως ἐστὶν ἀναίσθητος, ἢ
ἀναληθὴς, ὡς μὴ ἀποδύρασθαι τὰς αὑτοῦ συμ-
φορὰς, ὅσῳ ἂν ᾖ φίλτερος.

51 Ὅταν οὖν μήτε οἱ βασιλεῖς λεγόμενοι ζῶσιν
ὡς θέλουσι, μήθ᾽ οἱ φίλοι τῶν βασιλέων, τίνες
ἔτι εἰσὶν ἐλεύθεροι; Ζήτει καὶ εὑρήσεις. ἔχεις γὰρ
ἀφορμὰς παρὰ τῆς φύσεως πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀλη-
θείας. εἰ δ᾽ αὐτὸς οὐχ οἷός τε εἶ, κατὰ ταύ-
τας ψιλὰς πορευόμενος, εὑρεῖν τὸ ἑξῆς, ἄκουσον
52 παρὰ τῶν ἐζητηκότων. Τί λέγουσιν; Ἀγαθόν
σοι δοκεῖ ἡ ἐλευθερία; Τὸ μέγιστον. Δύναται οὖν
τις τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ τυγχάνων, κακοδαιμο-
νεῖν, ἢ κακῶς πράσσειν; Οὔ. Ὅσους οὖν ἂν ἴδῃς
κακοδαιμονοῦντας, δυσροοῦντας, πενθοῦντας, ἀπο-
φαίνου

autem tranquillius laviſti? quando majore otio te exercuiſti? Denique omnino, utram vivere vitam malles? hanc, an illam? Jurare auſim, neminem adeo vel ſtupidum, vel a veritate alienum eſſe, quin magis fortunas ſuas miſeretur, quo amicior Cæſari fuerit.

Cum ergo neque hi, qui reges dicuntur, ita vivant ut volunt, neque amici regum; quinam reſtant qui ſint liberi? Quære, & invenies: habes enim ad veritatis inventionem adjumenta quædam ab ipſa natura tributa. Quod ſi his ſolis ducibus utens non potes conſequentia invenire, audi quid ii dicant, qui hæc perveſtigârunt. Quid dicunt? Bonum tibi videtur libertas? Maximum. Poteſt ergo aliquis maximo bono potitus, miſer eſſe, & adverſâ fortunâ uti? Non. Quoscumque igitur infelices videris, adverſâ fortuna conflictantes, lugentes,

φαίνου θαῤῥῶν, μὴ εἶναι ἐλευθέρους. Ἀποφαίνο-
μαι. Οὐκοῦν ἀπὸ μὲν ὠνῆς καὶ πράσεως, καὶ τῆς 53
τοιαύτης ἐν κτήσει κατατάξεως, ἤδη ἀποκεχωρή-
καμεν. εἰ γὰρ ὀρθῶς ὡμολόγησας ταῦτα, ἄν τε
μέγας βασιλεὺς κακοδαιμονῇ, οὐκ ἂν ἐλεύθερος,
ἄν τε μικρὸς, ἄν θ' ὑπατικὸς, ἄν τε δισύπα-
τος. Ἔστω.

Ἔτι οὖν ἀπόκριναί μοι κἀκεῖνο, δοκεῖ σοι μέ- 54
γα τι εἶναι καὶ γενναῖον ἡ ἐλευθερία καὶ ἀξιόλο-
γον; Πῶς γὰρ οὔ; Ἔστιν οὖν, τυγχάνοντά τι-
νος οὕτω μεγάλου καὶ ἀξιολόγου καὶ γενναίου, τα-
πεινὸν εἶναι; Οὐκ ἔστιν. Ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ 55
ὑποπεπτωκότα ἑτέρῳ, ἢ κολακεύοντα παρὰ τὸ
φαινόμενον αὐτῷ, λέγε καὶ τοῦτον θαῤῥῶν μὴ εἶ-
ναι ἐλεύθερον· καὶ μὴ μόνον, ἂν δειπναρίου ἕνεκα
αὐτὸ ποιῇ, ἀλλὰ κἂν ἐπαρχίας ἕνεκα, κἂν ὑπα-
τείας. ἀλλ' ἐκείνους μὲν μικροδούλους λέγε, τοὺς
μικρῶν

gentes, eos audacter pronuncia non eſſe liberos. Pronuncio. Igitur emtionem & venditionem, & hujusmodi conſtitutionem in ſervili conditione, miſſam nunc fecimus, *& de ea non quærimus:* nam ſi recte iſta conceſſiſti, ſive magnus rex infelix fuerit, non erit liber, ſive regulus, ſive conſularis, ſive iterum conſul. Eſto.

Iam porro illud mihi reſponde, num magnum quiddam & generoſum, & magni pretii tibi videtur eſſe libertas? Quidni vero? Fierine poteſt igitur, ut tanto, tam præclaro & generoſo bono potitus, ſit humilis & abjectus? Non poteſt. Cum ergo aliquem videris alteri ſe ſubmittentem, aut præter animi ſui ſententiam adulantem; audacter & illum liberum eſſe negato: neque ſolum, ſi propter cœnam id faciat; ſed etiam, ſi ob provinciam, ob conſulatum: ſed illos quidem minutos ſervos

μικρῶν τινων ἕνεκα ταῦτα ποιοῦντας· τούτους δ',
ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδούλους. Ἔστω καὶ ταῦ-
56 τα. Δοκεῖ δέ σοι ἡ ἐλευθερία αὐτεξούσιόν τι καὶ
αὐτόνομον; Πῶς γὰρ οὔ; Ὅντινα οὖν ἐπ' ἄλλῳ
κωλῦσαι ἐστὶ, καὶ ἀναγκάσαι, θαῤῥῶν λέγε μὴ
57 εἶναι ἐλεύθερον. καὶ μή μοι πάππους αὐτοῦ καὶ
προπάππους βλέπε, καὶ ὠνὴν ζήτει καὶ πρᾶσιν·
ἀλλ', ἂν ἀκούσῃς λέγοντος ἔσωθεν καὶ ἐκ πάθους,
Κύριε· κἂν δώδεκα ῥάβδοι προάγωσι, λέγε δοῦ-
λον. κἂν ἀκούσῃς λέγοντος, Τάλας ἐγὼ, οἷα
πάσχω; λέγε δοῦλον. ἂν ἁπλῶς ἀποκλαιόμενον
ἴδῃς, μεμφόμενον, δυσροοῦντα, λέγε δοῦλον, πε-
58 ριπόρφυρον ἔχοντα. Ἂν οὖν μηδὲν τούτων μὴ
ποιῇ, μήπω εἴπῃς ἐλεύθερον· ἀλλὰ τὰ δόγμα-
τα αὐτοῦ κατάμαθε, μή τι ἀναγκαστὰ, μή τι
κωλυτικὰ, μή τι δυσροητικά; Κἂν εὕρῃς τοιοῦ-
τον, λέγε δοῦλον, ἀνοχὰς ἔχοντα ἐν Σατορνα-
λίοις·

vos adpella, qui propter minutas res iſta faciunt; iſtos vero, ut digni ſunt, magnos ſervos. Concedamus & hæc. Num tibi libertas videtur eſſe ſtatus, quo quis ſui juris eſt, ſuique arbitrii? Quidni? Quisquis igitur ab alio prohiberi & cogi poteſt, eum ne dubita negare eſſe liberum. Neque vero avos aut proavos ejus reſpice; nec quære, quis emerit eum, quis vendiderit: ſed, ſi audieris ex animo & cum adfectu dicentem, Domine; quamvis duodecim faſces antecedant, ſervum adpella. Quod ſi dicentem audieris, Me miſerum! quomodo mecum agitur? dic, ſervum. Denique omnino, ſi deplorantem, conquerentem, adverſis rebus conflictantem videris: dic, ſervum prætextatum. Quod ſi horum nihil fecerit, non idcirco ſtatim liberum dixeris; ſed opiniones ejus & decreta cognoſce, num cogi, num prohiberi poſſint, num ſucceſſu carere? Quod ſi talem inveneris, dic ſervum,

λίεις· λέγε, ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ ἀποδημεῖ· εἶθ' ἥξει, καὶ γνώσῃ οἷα πάσχει. Τίς ἥξει; Πᾶς ὃς 59
ἂν αὐτεξουσίαν ἔχῃ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τινος θελομένων, πρὸς τὸ περιποιῆσαι ταῦτα, ἢ ἀφελέσθαι. Οὕτως οὖν πολλοὺς κυρίους ἔχομεν; Οὕτω. τὰ γὰρ πράγματα προτέρους τούτων κυρίους ἔχομεν· ἐκεῖνα δὲ πολλά ἐστι· διὰ ταῦτα ἀνάγκη, καὶ τοὺς τούτων τινὸς ἔχοντας ἐξουσίαν, κυρίους εἶναι.
Ἐπεί τοι οὐδεὶς αὐτὸν τὸν Καίσαρα φοβεῖται· 60
ἀλλὰ τὸν θάνατον, φυγὴν, ἀφαίρεσιν τῶν ὄντων, φυλακὴν, ἀτιμίαν. οὐδὲ φιλεῖ τις τὸν Καίσαρα, ἂν μή τι ᾖ πολλοῦ ἄξιος· ἀλλὰ πλοῦτον φιλοῦμεν, δημαρχίαν, στρατηγίαν, ὑπατείαν. Ὅταν ταῦτα φιλῶμεν, καὶ μισῶμεν, καὶ φοβώμεθα, ἀνάγκη τοὺς ἐξουσίαν αὐτῶν ἔχοντας κυρίους ἡμῶν εἶναι. διὰ τοῦτο καὶ ὡς Θεοὺς αὐτοὺς προσκυνοῦμεν. Ἐννοοῦμεν γὰρ, ὅτι τὸ ἔχον ἐξουσίαν τῆς 61
μεγί-

vum, cui Saturnalibus induciæ dentur: dic, dominum ejus peregre abeſſe; qui ubi advenerit, videbis qua ille conditione ſit. Quis adveniet? Quisquis poteſtatem habet eorum aliquid, quæ ille vult, vel conferendi, vel auferendi. Siccine tot dominos habemus? Sic. Nam res ipſas, ante hos, dominas habemus: quæ cum multæ ſint, fieri non poteſt, quin ii, qui earum rerum alicujus poteſtatem habeant, noſtri ſint domini. Etenim ipſum Cæſarem nemo timet; ſed mortem, ſed exſilium, ſed ereptionem bonorum, carcerem, ignominiam. Neque diligit quisquam ipſum Cæſarem, niſi virtute excellat: ſed divitias diligimus, tribunatum, præturam, conſulatum. Hæc cum diligimus, odimus, timemus; neceſſe eſt, eos quorum hæc in poteſtate ſunt, noſtros eſſe dominos: quare etiam veluti deos, illos adoramus. Sic enim ſtatuimus, in cujus poteſtate ampliſſimum beneficium

μεγίστης ὠφελείας, θεῖόν ἐστιν. εἶθ' ὑποτάσσομεν κακῶς, Οὗτος δ' ἔχει τῆς μεγίστης ὠφελείας ἐξουσίαν· θεῖον ἄρα ἐστίν. Εἰ γὰρ ὑποτάσσομεν κακῶς, τὸ, οὗτος δ' ἔχει τῆς μεγίστης ὠφελείας ἐξουσίαν, ἀνάγκη καὶ τὸ γενόμενον ἐξ αὐτῶν ἐπενεχθῆναι κακῶς.

62 Τί οὖν ἐστι τὸ ποιοῦν ἀκώλυτον τὸν ἄνθρω-
πον, καὶ αὐτεξούσιον; πλοῦτος γὰρ οὐ ποιεῖ,
οὐδ' ὑπατεία, οὐδ' ἐπαρχία, οὐδὲ βασιλεία·
63 ἀλλὰ δεῖ τι ἄλλο εὑρεθῆναι. Τί οὖν ἐστι τὸ ἐν
τῷ γράφειν ἀκώλυτον ποιοῦν καὶ ἀπαραπόδιστον;
Ἡ ἐπιστήμη τοῦ γράφειν. Τί δ' ἐν τῷ κιθαρί-
ζειν; Ἡ ἐπιστήμη τοῦ κιθαρίζειν. Οὐκοῦν καὶ ἐν
64 τῷ βιοῦν, ἡ ἐπιστήμη τοῦ βιοῦν. Ὡς μὲν οὖν
ἁπλῶς, ἀκήκοας· σκέψαι δ' αὐτὸ καὶ ἐκ τῶν
ἐπὶ μέρους. τὸν ἐφιέμενόν τινος τῶν ἐπ' ἄλλοις
ὄντων, ἐνδέχεται ἀκώλυτον εἶναι; Οὔ. Ἐνδέχε-
ται

neficium ſit, id divinum quiddam eſſe: deinde male ſubſumimus, In illius autem poteſtate ampliſſimum beneficium eſt: quare Divinum quiddam eſt. Nam ſi male ſubſumimus illud, In iſtius poteſtate ampliſſimum beneficium eſt; neceſſe eſt, etiam id, quod ex his conficitur, perperam inferri.

Quid ergo eſt, quod homini hoc præſtet, ut nec prohiberi poſſit, & ſui juris ut ſit? Nam opes quidem hoc non faciunt, neque conſulatus, neque provinciæ, neque imperia; ſed aliud aliquid eſt quærendum. Quid ergo eſt, quod in ſcribendo faciat, ut expedite & ſolute agere poſſimus? Scribendi ſcientia. Quid, ut cithara expedite canamus? Scientia illius artis. Ergo & in degenda vita, vivendi ſcientia. Iam generatim quidem hæc audiviſti; conſidera vero etiam particulatim. Poteſtne impedimenti expers eſſe is, qui aliquid adpetit quod alieni juris eſt?

ται ἀπαραπόδιστον; Οὔ. Οὐκοῦν οὐδ' ἐλεύθερον.
Ὅρα οὖν· πότερον οὐδὲν ἔχομεν ὃ ἐφ' ἡμῖν μόνοις 65
ἐστίν; ἢ πάντα; ἢ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστι, τὰ δ'
ἐπ' ἄλλοις; Πῶς λέγεις; Τὸ σῶμα ὅταν θέλῃς 66
ὁλόκληρον εἶναι, ἐπί σοί ἐστιν, ἢ οὔ; Οὐκ ἐπ'
ἐμοί. Ὅταν δ' ὑγιαίνειν; Οὐδὲ τοῦτο. Ὅταν δὲ
καλὸν εἶναι; Οὐδὲ τοῦτο. Ζῆν δὲ, ἢ ἀποθανεῖν;
Οὐδὲ τοῦτο. Οὐκοῦν τὸ μὲν σῶμα ἀλλότριον,
ὑπεύθυνον παντὸς τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἔστω. Τὸν 67
ἀγρὸν δ' ἐπὶ σοί ἐστιν ἔχειν ὅταν θέλῃς, καὶ ἐφ'
ὅσον θέλεις, καὶ οἷον θέλεις; Οὔ. Τὰ δὲ δου-
λάρια; Οὔ. Τὰ δ' ἱμάτια; Οὔ. Τὸ δ' οἰκίδιον;
Οὔ. Τοὺς δ' ἵππους; Τούτων μὲν οὐδέν. Ἂν δὲ
τὰ τέκνα σου ζῆν θέλῃς ἐξ ἅπαντος, ἢ τὴν γυ-
ναῖκα, ἢ τὸν ἀδελφὸν, ἢ τοὺς φίλους, ἐπὶ σοὶ
ἐστίν; Οὐδὲ ταῦτα.

Πότε-

eſt? Non poteſt. Poteſtne non prohiberi? Non poteſt. Ergo nec liber eſſe poteſt. Vide igitur: nihilne habeamus quod in noſtra poteſtate ſit? an omnia? an vero quædam noſtra, quædam aliena? Quomodo ais? Corpus integrum eſſe cum vis, eſtne penes te, an non? Non eſt penes me. Cum recte valere? Ne hoc quidem. Cum eſſe pulcrum? Neque hoc. Vivere, aut mori? Neque hoc. Igitur corpus alienum eſt, cuivis fortiori obnoxium. Eſto. At penes te eſt, agrum habere cum voles, & quoad voles, & qualem voles? Non. Servulos autem? Non. At veſtes? Non. Domunculam? Non. At equos? Horum omnium nihil. Quod ſi præciſe ac ſine exceptione volueris, ut in vita maneant tui liberi, aut uxor tua, aut frater, aut amici, penes te id eſt? Ne id quidem.

68 Πότερον οὖν οὐδὲν ἔχεις αὐτεξούσιον, ὃ ἐπὶ
μόνῳ ἐστὶ σοὶ, καὶ ἀναφαίρετον; ἢ ἔχεις τι τοιοῦ-
τον; Οὐκ οἶδα. Ὅρα οὖν οὕτω, καὶ σκέψαι αὐ-
69 τό. Μή τις δύναταί σε ποιῆσαι συγκαταθέσθαι
τῷ ψεύδει; Οὐδείς. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῷ συγκατα-
θετικῷ τόπῳ ἀκώλυτος εἶ καὶ ἀνεμπόδιστος. Ἔστω.
70 Ἄγε, ὁρμῆσαι δέ σε ἐφ' ὃ μὴ θέλεις, τίς δύνα-
ται ἀναγκάσαι; Δύναται. ὅταν γάρ μοι θάνα-
τον ἢ δεσμὰ ἀπειλῇ, ἀναγκάζει με ὁρμῆσαι. Ἂν
οὖν καταφρονῇς τοῦ ἀποθανεῖν καὶ τοῦ δεδέσθαι,
71 ἔτι αὐτοῦ ἐπιστρέφῃ; Οὔ. Σὸν οὖν ἐστιν ἔργον,
τὸ καταφρονεῖν θανάτου, ἢ οὐ σόν; Ἐμόν. Σὸν
ἄρα ἐστὶ καὶ τὸ ὁρμῆσαι. ἢ οὔ; Ἔστω ἐμόν.
72 Τὸ δ' ἀφορμῆσαι, τίνος; σὸν καὶ τοῦτο. Τί
οὖν, ἂν, ἐμοῦ ὁρμήσαντος περιπατῆσαι, ἐκεῖνός
με κωλύσῃ; Τί σου κωλύει; μή τι τὴν συγκατά-
θεσιν; Οὔ· ἀλλὰ τὸ σωμάτιον. Ναὶ, ὡς λίθον.
Ἔστω·

An ergo nihil habes proprium, quod penes te ſolum ſit, nec eripi tibi poſſit? aut habesne aliquid tale? Neſcio. Sic igitur iſtud vide atque conſidera. Numquis efficere poteſt, ut adſentiaris mendacio? Nemo. Ergo in loco adſenſionis nec prohiberi nec impediri potes. Eſto. Age; ut impetum capias ad id quod non vis, cogere te aliquis poteſt? Poteſt: nam ſi mihi mortem aut vincula minitetur, impetum me capere cogit. At ſi vincula & mortem contemnas, adhuc eum curabis? Non. Tuum-ne ergo eſt opus, mortem contemnere, an non tuum? Meum. Tuum igitur etiam eſt, impetu uti. Nonne? Eſto meum. Devitare autem rem aliquam? Etiam hoc tuum eſt. Quid ergo, ſi me deambulare conantem ille prohibeat? Quid tuum prohibet? num adſenſionem tuam? Non: at corpuſculum. Immo; tamquam lapidem

Ἔστω· ἀλλ' οὐκέτι ἐγὼ περιπατῶ. Τίς δέ σοι 73
εἶπε, τὸ περιπατῆσαι σὸν ἔργον ἐστὶν ἀκώλυτον;
ἐγὼ γὰρ ἐκεῖνο ἔλεγον ἀκώλυτον μόνον, τὸ ὁρμῆ-
σαι· ὅπου δὲ σώματος χρεία καὶ τῆς ἐκ τούτου
συνεργείας, πάλαι ἀκήκοας ὅτι οὐδέν ἐστι σόν.
Ἔστω καὶ ταῦτα. Ὀρέγεσθαι δέ σε οὗ μὴ θέ- 74
λεις, τίς ἀναγκάσαι δύναται; Οὐδείς. Προθέ-
σθαι δ' ἢ ἐπιβαλέσθαι τὶς, ἢ ἁπλῶς χρῆσθαι
ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις; Οὐδὲ τοῦτο.
ἀλλὰ ὀρεγόμενόν με κωλύσει τυχεῖν οὗ ὀρέγομαι. 75
Ἂν τῶν σῶν τινος ὀρέγῃ, καὶ τῶν ἀκωλύτων, πῶς
σε κωλύσει; Οὐδαμῶς. Τίς οὖν σοι λέγει, ὅτι ὁ
τῶν ἀλλοτρίων ὀρεγόμενος ἀκώλυτός ἐστιν;

Ὑγείας οὖν μὴ ὀρέγωμαι; Μηδαμῶς, μηδ' 76
ἄλλου ἀλλοτρίου μηδενός. ὃ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐπὶ 77
σοὶ παρασκευάσαι ἢ τηρῆσαι ὅτε θέλεις, τοῦτο
ἀλλό-

lapidem. Eſto: at ego non amplius deambulo. Quis autem tibi dixit, deambulare tuum eſſe opus, quod prohiberi non poſſit? nam ego illud ſolum prohiberi poſſe negavi, ut impetum capias; ubi autem corpore atque illius miniſterio ſit opus, pridem audiviſti, nihil eſſe tuum. Sunto & hæc. At, ut adpetas quod tu non velis, ecquis te cogere poteſt? At; inſtituere atque ſuscipere aliquid, aut omnino objectis viſis uti, ad hæc quisquam te cogere poteſt? Ne hoc quidem quisquam: ſed adpetentem me prohibebit eo potiri quod adpeto. Si tuum aliquid adpetes, & quod prohiberi nequeat, quomodo prohibebit? Nullo modo. Quis autem tibi dicit, eum, qui aliquid alieni adpetat, prohiberi non poſſe?

Ergo ſanitatem non adpetam? Nequaquam, nec ullam rem alienam. Quod enim penes te non eſt vel parare vel tueri cum vis, id alienum eſt: longe ab eo

ἀλλότριόν ἐστι. μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ οὐ μόνον τὰς
χεῖρας, ἀλλὰ πολὺ πρότερον τὴν ὄρεξιν. εἰ δὲ
μὴ, παρέδωκας σαυτὸν δοῦλον· ὑπέθηκας τὸν
τράχηλον, ἄν τι θαυμάσῃς τῶν μὴ σῶν, ᾧ τινι
78 ἂν τῶν ὑπευθύνων καὶ θνητῶν προσπαθῇς. Ἡ
χεὶρ οὐκ ἔστιν ἐμή; Μέρος ἐστὶ σόν· φύσει δὲ
πηλὸς, κωλυτὸν, ἀναγκαστὸν, δοῦλον παντὸς
79 τοῦ ἰσχυροτέρου. Καὶ τί σοι λέγω χεῖρα; ὅλον
τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν σε δεῖ ὡς ὀνάριον ἐπισεσαγ-
μένον· ἐφ' ὅσον ἂν οἷόν τε ᾖ, ἐφ' ὅσον ἂν διδῶ-
ται. ἂν δ' ἀγγαρεία ᾖ, καὶ στρατιώτης ἐπιλά-
βηται, ἄφες, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγγυζε. εἰ
δὲ μὴ, πληγὰς λαβὼν, οὐδὲν ἧττον ἀπολεῖς καὶ
80 τὸ ὀνάριον. Ὅταν δὲ πρὸς τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν
σε δέῃ, ὅρα τί ἀπολείπεται περὶ τὰ ἄλλα, ὅσα
τοῦ σώματος ἕνεκα παρασκευάζεται. ὅταν ἐκεῖνο
ὀνάριον ᾖ· τἆλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ ὀναρίου,
σαγμά-

eo non modo manus, ſed adpetitionem etiam, ac multo quidem magis, abstine; alioqui in ſervitutem te tradideris, collum jugo ſubjeceris, ſi quid admiratus fueris quod tuum non eſt, ſi quid alienum & mortale deſideraveris. An manus non eſt mea? Pars tua eſt; ſuapte vero natura lutum; prohiberi poteſt, cogi poteſt; ſerva eſt cujusvis robuſtioris. Et quid tibi manum dicam? Totum corpus ita te habere oportet, ut aſellum clitellis onuſtum; quatenus licuerit, quatenus datum fuerit: ſin fuerit vis adlata, ſi miles prehenderit; omitte, ne renitere, ne murmura: alioqui, plagis etiam acceptis nihilominus aſellum amittes. Quod ſi erga corpus te ſic adfectum eſſe decet, vide, quid de cæteris rebus ſtatuendum ſit, quæ corporis gratia comparantur: cum aſellus ſit corpus, cætera freni erunt aſelli, clitellæ, ferreæ

σάγματια, ὑποδημάτια, κριθαὶ, χόρτος. ἄφες κἀκεῖνα· ἀπόλυε θᾶττον καὶ εὐκολώτερον ἢ τὸ ὀνάριον.

Καὶ ταύτην τὴν παρασκευὴν παρασκευασά- 81
μενος, καὶ τὴν ἄσκησιν ἀσκήσας, τὰ ἀλλότρια ἀπὸ τῶν ἰδίων διακρίνειν, τὰ κωλυτὰ ἀπὸ τῶν ἀκωλύτων, ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ἡγεῖσθαι, ἐκεῖνα μὴ πρὸς ἑαυτὸν, ἐνταῦθα ἐπιστρεφῶς ἔχειν τῆς ὀρέξεως, ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἔκκλισιν· μή τι ἔτι
φοβῇ τινα; Οὐδένα. Περὶ τίνος γὰρ φοβήσῃ; 82
περὶ τῶν σεαυτοῦ, ὅπου ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ; καὶ τίς τούτων ἐξουσίαν ἔχει; τίς ἀφελέσθαι αὐτὰ δύναται; τίς ἐμποδίσαι; οὐ μᾶλ-
λον ἢ τὸν Θεόν. Ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ σώματος, καὶ 83
τῆς κτήσεως; ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων; ὑπὲρ τῶν οὐδὲν πρὸς σέ; Καὶ τί ἄλλο ἐξαρχῆς ἐμελέτησας, ἢ διακρίνειν τὰ σὰ καὶ οὐ σὰ, τὰ ἐπὶ σοὶ καὶ οὐκ ἐπὶ σοὶ, τὰ κωλυτὰ καὶ ἀκώλυτα; Τίνος δὲ

ferreæ calces, hordeum, fænum. Omitte illa etiam; omitte citius & facilius, quam ipſum aſellum.

Atque in hunc modum præparatus & exercitatus, ut a propriis aliena diſcernas, ea quæ prohiberi poſſunt ab iis quæ non poſſunt; ut hæc ad te pertinere putes, illa nihil ad te adtinere; ut hîc adpetitionem cures, illic averſationem; num quem adhuc times? Neminem. (*Recte!*) cui enim timueris? An tuis rebus, in quibus boni & mali eſſentia ineſt? Quis vero illarum poteſtatem habet? quis auferre poteſt? quis impedire? nihilo magis quam Deum. An corpori timueris, & poſſeſſioni, rebus alienis, rebus nihil ad te pertinentibus? Quid vero aliud ab initio meditatus es, niſi ut tua & aliena diſcerneres, ea quæ in tua & quæ in aliorum eſſent poteſtate, quæ prohiberi poſſent & non prohiberi?

ἕνεκα προσῆλθες τοῖς φιλοσόφοις; ἵνα μηδὲν ἧτ-
84 τον ἀτυχῇς καὶ δυστυχῇς; Οὐκοῦν ἄφοβος μὲν
οὕτως ἔσῃ καὶ ἀτάραχος. Λύπη δὲ τί πρὸς σέ;
ὧν γὰρ προσδοκωμένων φόβος γίνεται, καὶ λύπη
παρόντων. Ἐπιθυμήσεις δὲ τίνος ἔτι; Τῶν μὲν
γὰρ προαιρετικῶν, ἅτε καλῶν ὄντων καὶ παρόν-
των, σύμμετρον ἔχεις καὶ καθισταμένην τὴν ὄρε-
ξιν· τῶν δ' ἀπροαιρέτων οὐδενὸς ὀρέγῃ, ἵνα καὶ
τόπον σχῇ τὸ ἄλογον ἐκεῖνο, καὶ ὠστικὸν, καὶ
παρὰ τὰ μέτρα ἠπειγμένον.

85 Ὅταν οὖν πρὸς τὰ πράγματα οὕτως ἔχῃς, τίς ἔτι ἄνθρωπος δύναται φοβερὸς εἶναι; Τί γὰρ ἔχει ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ φοβερὸν, ἢ ὀφθεὶς, ἢ λαλήσας, ἢ ὅλως συναναστραφείς; οὐ μᾶλλον ἢ ἵππος ἵππῳ, ἢ κύων κυνὶ, ἢ μέλισσα μελίσσῃ. ἀλλὰ τὰ πράγματα ἑκάστῳ φοβερά ἐστι· ταῦ-
τα

hiberi? Qua vero gratia philoſophos acceſſiſti? Ut nihilo minus votis tuis fruſtrareris & calamitoſus eſſes? Igitur imperterritus & perturbationis expers ſic eris. Dolor autem quid ad te? *(Nihil:)* nam quorum exſpectatio timetur, horum præſentia dolet. Quid autem deſiderabis porro? *(Nihil:)* nam eorum quidem quæ tui arbitrii ſunt, quippe quæ pulcra ſunt & adſunt, moderatam habes & compoſitam adpetitionem: eorum autem, quæ a tua voluntate non pendent, nihil ita adpetis, ut locum habeat brutum illud & impetuoſum, & ultra modum concitatum.

Cum ergo adverſus res ſic adfectus fueris, quis homo deinceps timendus eſſe poteſt? Quid enim habet homo homini terribile, ſive conſpiciatur, ſive colloquatur, aut etiam unà vivat? nihilo magis quam equus equo, aut canis cani, aut apis api. Sed res cuique formidabiles ſunt; quas cum

τα δ᾽ ὅταν περιποιεῖν τις δύνηταί τινι ἢ ἀφελέ-
σθαι, τότε καὶ αὐτὸς φοβερὸς γίνεται. Πῶς οὖν 86
ἀκρόπολις καταλύεται; Οὐ σιδήρῳ, οὐδὲ πυρὶ,
ἀλλὰ δόγμασιν. ἂν γὰρ τὴν οὖσαν ἐν τῇ πόλει
καθέλωμεν, μή τι καὶ τὴν τοῦ πυρετοῦ; μή τι
καὶ τὴν τῶν καλῶν γυναικαρίων; μή τι ἁπλῶς
τὴν ἐν ἡμῖν ἀκρόπολιν, καὶ τοὺς ἐν ἡμῖν τυράννους
ἀποβεβλήκαμεν; οὓς ἐφ᾽ ἑκάστοις καθ᾽ ἡμέραν
ἔχομεν, ποτὲ μὲν τοὺς αὐτοὺς, ποτὲ δ᾽ ἄλλους.
Ἀλλ᾽ ἔνθεν ἄρξασθαι δεῖ, καὶ ἔνθεν καθελεῖν 87
τὴν ἀκρόπολιν, ἐκβάλλειν τοὺς τυράννους· τὸ σω-
μάτιον ἀφεῖναι, τὰ μέρη αὐτοῦ, τὰς δυνάμεις,
τὴν κτῆσιν, τὴν φήμην, ἀρχὰς, τιμὰς, τέκνα,
ἀδελφοὺς, φίλους, ταῦτα πάντα ἡγήσασθαι ἀλ-
λότρια. Κἂν ἔνθεν ἐκβληθῶσιν οἱ τύραννοι, τί 88
ἔτι ἀποτειχίζω τὴν ἀκρόπολιν, ἐμοῦ γε ἕνεκα;
ἑστῶσα γὰρ, τί μοι ποιεῖ; Τί ἔτι ἐκβάλλω τοὺς

 δορυφό-

cum quis alteri conferre aut auferre poteſt, tum & ipſe ſit formidabilis. Quomodo ergo evertitur arx? Non ferro, neque igni, ſed decretis. Nam ſi eam, quæ in urbe eſt, ſuſtulerimus; num etiam eam, quam febris *nobis opponit?* num etiam eam, quam pulcræ mulierculæ? num omnino eam, quæ in nobis eſt, arcem, & tyrannos, qui in nobis ſunt, proſtravimus? quos unicuique noſtrum quotidie imminentes experimur, modo eosdem, modo diverſos. Hinc ordiendum eſt: arx ab hac parte demolienda; hinc ejiciendi tyranni: corpuſculum miſſum faciendum; partes ejus, facultates, poſſeſſiones, fama, magiſtratus, honores, liberi, fratres, amici, hæc omnia ducenda ſunt aliena. Quod ſi hinc ejecti fuerint tyranni, cur arcem adhuc, meâ utique cauſſâ, deſtruam? nam ſtans illa quid mihi incommodat? Quid adhuc ejiciam

δορυφόρους; ποῦ γὰρ αὐτῶν αἰσθάνομαι; Ἐπ᾽ ἄλλους ἔχουσι τὰς ῥάβδους, καὶ τοὺς κοντοὺς, καὶ
89 τὰς μαχαίρας. Ἐγὼ δ᾽ οὐ πώποτε θέλων ἐκωλύθην, οὔτ᾽ ἠναγκάσθην μὴ θέλων. Καὶ πῶς τοῦτο δυνατόν; Προσκατατέταχά μου τὴν ὁρμὴν τῷ Θεῷ. Θέλει μ᾽ ἐκεῖνος πυρέσσειν; κἀγὼ θέλω. Θέλει ὁρμᾷν ἐπί τι; κἀγὼ θέλω. Θέλει ὀρέγεσθαι; κἀγὼ θέλω. Θέλει με τυχεῖν τινος;
90 κἀγὼ βούλομαι. Οὐ θέλει; οὐ βούλομαι. [Ἀποθανεῖν με θέλει; στρεβλωθῆναί με θέλει;] ἀποθανεῖν οὖν θέλω. στρεβλωθῆναι οὖν θέλω. Τίς ἔτι με κωλῦσαι δύναται παρὰ τὸ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσαι; Οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Δία.

91 Οὕτω ποιοῦσι καὶ τῶν ὁδοιπόρων οἱ ἀσφαλέστεροι. ἀκήκοεν ὅτι λῃστεύεται ἡ ὁδὸς, μόνος οὐ τολμᾷ καθεῖναι ἀλλὰ περιέμεινε συνοδίαν ἢ πρεσβευτοῦ, ἢ ταμίου, ἢ ἀνθυπάτου· καὶ προσκατατάξας

ciam ſatellites? ubi enim illos ſentio? Adverſus alios illi faſces habent, & haſtas, & gladios: ego vero numquam, volens aliquid, prohibitus ſum; nec coactus, nolens. Quo enim pacto fieri id poſſit? Impetum meum obedientem præbui Deo. Vult ille me febricitare? volo & ipſe. Vult me adgredi quidpiam? volo & ipſe. Vult me aliquid adpetere? volo & ipſe. Vult me aliquâ re potiri? volo & ipſe. Non vult? nec ego volo. Mori me vult? torqueri me vult? mori igitur volo; torqueri volo. Quis adhuc me prohibere poteſt contra meam ſententiam, aut cogere? *Nemo;* nihilo magis quam Jovem.

Sic faciunt etiam viatores cautiores. Si audierint, viam latrociniis infeſtam eſſe; ſoli ſe itineri committere non audent; ſed exſpectato comitatu vel legati, vel quæſtoris, vel proconſulis, his adgregati

τάξας ἑαυτὸν, παρέρχεται ἀσφαλῶς. Οὕτω καὶ 92
ἐν τῷ κόσμῳ ποιεῖ ὁ φρόνιμος. πολλὰ ληστήρια,
τύραννοι, χειμῶνες, ἀπορίαι, ἀποβολαὶ τῶν φιλ-
τάτων. Ποῦ τις καταφύγῃ; πῶς ἀλήστευτος 93
παρέλθῃ; ποίαν συνοδίαν περιμείνας, ἀσφαλῶς
διέλθῃ; τίνι προσκατατάξας ἑαυτόν; Τῷ δεί- 94
νι, τῷ πλουσίῳ; τῷ ὑπατικῷ; Καὶ τί μοι ὄφε-
λος; αὐτὸς ἐκδύεται, οἰμώζει, πενθεῖ. τί δ',
ἂν ὁ συνοδοιπόρος αὐτὸς ἐπ' ἐμὲ στραφεὶς, ληστής
μου γένηται; τί ποιήσω; Φίλος ἔσομαι Καίσαρος· 95
ἐκείνου με ὄντα ἑταῖρον οὐδεὶς ἀδικήσει. Πρῶτον
μὲν, ἵνα γένωμαι λαμπρὸς, ἃ με δεῖ τλῆναι καὶ
παθεῖν; ποσάκις καὶ ὑπὸ πόσων ληστευθῆναι;
εἶτα, ἐὰν γένωμαι, καὶ οὗτος θνητός ἐστιν. Ἂν 96
δ' αὐτὸς ἔκ τινος περιστάσεως ἐχθρός μου γένηται,
ἀναχωρῆσαι ποῦ ποτε κρεῖσσον; εἰς ἐρημίαν; ἄγε,
ἐκεῖ πυρετὸς οὐκ ἔρχεται; Τί οὖν γένηται; οὐκ 97

gregati tuto iter conficiunt. Sic etiam in mundo facit vir prudens. Multa latrocinia ſunt, tyranni, tempeſtates, egeſtates, jacturæ cariſſimorum. Quo confugias? quomodo incolumis transeas? quem comitatum exſpectabis, ut tutus iter conficias? cui te adjunges? diviti illi, aut conſulari? Quem inde fructum capiam? ipſe exuitur, plorat, luget. Quid vero, ſi ipſe comes meus in me converſus, latro meus fiat? quid faciam? Amicus ero Cæſaris; cui dum familiaris fuero, nemo mihi injuriam faciet. Primum, ut fiam illuſtris, quæ mihi toleranda & perferenda erunt? quoties & a quam multis ſpoliari me oportebit? Deinde, ſi factus fuero, & ipſe mortalis eſt. Si vero caſu aliquo inimicus mihi factus fuerit, quo recedendum? in ſolitudinem? Age, febris illuc non venit? Quid ergo faciendum? Non licet

ἔστιν εὑρεῖν ἀσφαλῆ σύνοδον, πιστὸν, ἰσχυρὸν,
98 ἀνεπιβούλευτον; Οὕτως ἐφίστησι καὶ ἐννοεῖ, ὅτι, ἐὰν τῷ Θεῷ προσκατατάξῃ ἑαυτὸν, διελεύσεται ἀσφαλῶς.

99 Πῶς λέγεις προσκατατάξαι; Ἵν᾽, ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ· καὶ, ὃ ἂν ἐκεῖνος
100 μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ᾽ αὐτὸς θέλῃ. Πῶς οὖν τοῦτο γένηται; Πῶς γὰρ ἄλλως, ἢ ἐπισκεψαμένῳ τὰς ὁρμὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν διοίκησιν; Τί μοι δέδωκεν ἐμὸν καὶ αὐτεξούσιον; τί αὑτῷ κατέλιπε; τὰ προαιρετικά μοι δέδωκεν· ἐπ᾽ ἐμοὶ πεποίηκεν, ἀνεμπόδιστα, ἀκώλυτα. τὸ σῶμα τὸ πήλινον πῶς ἐδύνατο ἀκώλυτον ποιῆσαι; ὑπέταξεν οὖν τῇ τῶν Ὅλων περιόδῳ τὴν κτῆσιν, τὰ σκεύη, τὴν
101 οἰκίαν, τὰ τέκνα, τὴν γυναῖκα. Τί οὖν θεομαχῶ; τί θέλω τὰ μὴ θελητά; τὰ μὴ δοθέντα μοι ἐξ ἅπαντος ἔχειν; Ἀλλὰ πῶς; Ὡς δέδοται, καὶ

ergo invenire comitem, per quem tutus ſis, fidelem, firmum, inſidiarum expertem? Ita rem conſiderans vir prudens cogitat, ſi Deo ſe dederit, tuto ſe iter confecturum.

Quid eſt iſtud, Dedere ſeſe Deo? Ut, quod ille voluerit, & ipſe velit: &, quod ille noluerit, nec ipſe velit. Quî ergo iſtud fiet? Quomodo fieret aliter, niſi conſiderando Dei conſilio & adminiſtratione? Quid ille mihi dedit meum, & mei juris? quid ſibi ipſe reſervavit? Liberam voluntatem mihi dedit; &, quæ in mea poteſtate ſunt, ea nec impediri nec prohiberi poſſe voluit. Corpus autem luteum, quomodo potuit tale efficere, ut a nemine prohiberetur? Subjecit igitur ſub univerſitatis circuitum poſſeſſiones, vaſa, ædes, liberos, uxorem. Quid ergo Deo repugno? Cur volo ea, quæ velle non debeo? *Cur volo,* ut, quæ mihi data non ſunt, quovis

καὶ ἐφ᾽ ὅσον δέδοται. Ἀλλ᾽ ὁ δοὺς ἀφαιρεῖται.
Τί οὖν ἀντιτείνω; οὐ λέγω, ὅτι ἠλίθιος ἔσομαι,
τὸν ἰσχυρότερον βιαζόμενος, ἀλλ᾽ ἔτι πρότερον
ἄδικος. Πόθεν γὰρ ἔχων αὐτὰ ἦλθον; Ὁ πα- 102
τήρ μοι αὐτὰ ἔδωκεν. Ἐκείνῳ δὲ τίς; Τὸν ἥλιον
δὲ τίς πεποίηκε; τοὺς καρποὺς δὲ τίς; τὰς δ᾽
ὥρας τίς; τὴν δὲ πρὸς ἀλλήλους συμπλοκὴν καὶ
κοινωνίαν τίς;

Εἶτα σὺ, πάντα εἰληφὼς παρ᾽ ἄλλου, καὶ 103
αὐτὸν σεαυτὸν, ἀγανακτεῖς καὶ μέμφῃ τὸν δόντα,
ἄν σου τι ἀφέληται; Τίς ὤν; καὶ ἐπὶ τί ἐληλυ-
θώς; Οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν; οὐχὶ τὸ φῶς 104
ἐκεῖνός σοι ἔδειξεν; οὐ συνεργοὺς ἔδωκεν; οὐκ αἰ-
σθήσεις; οὐ λόγον; ὡς τίνα δὲ εἰσήγαγεν; οὐχ
ὡς θνητόν; οὐχ ὡς μετ᾽ ὀλίγου σαρκιδίου ζήσοντα
ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ θεασόμενον τὴν διοίκησιν αὐτοῦ,
καὶ συμπομπεύσοντα αὐτῷ, καὶ συνεορτάσοντα
πρὸς

quovis modo conſequar? Sed quomodo *velle res debeo?* Prout datæ ſunt, & quatenus datæ ſunt. At is, qui dedit, aufert iterum. Quid ergo repugno? Non dico, ſtultum me fore, ſi potentiori adverſer, ſed prius etiam injurium. Unde enim ea habui? Pater illa mihi dederat. Illi vero quis? Solem vero quis fecit? fruges quis dedit? quis anni tempora diſtinxit? communitatem & conſociationem hominum inter ipſos, quis inſtituit?

Itane tu, cum omnia, & te quoque ipſum ab alio acceperis, indignaris & accuſas largitorem illorum, ſi quid tibi ademerit? Quis es, & ad quid veniſti? Nonne ille te introduxit? nonne lumen ille tibi monſtravit? non adjutores adjunxit? non ſenſus? non rationem? Qualem vero te introduxit? nonne ut mortalem? nonne ut cum exigua caruncula victurum in terris, & ſpectaturum ipſius gubernationem, & ludos concelebraturum, & ad

105 πρὸς ὀλίγον; Οὐ θέλεις οὖν, ἕως δέδοταί σοι,
θεασάμενος τὴν πομπὴν καὶ τὴν πανήγυριν, εἶτα,
ὅταν σ' ἐξάγῃ, πορεύεσθαι προσκυνήσας καὶ εὐ-
106 χαριστήσας ὑπὲρ ὧν ἤκουσας καὶ εἶδες; Οὔ· ἀλλ'
ἔτι ἑορτάζειν ἤθελον. Καὶ γὰρ οἱ μύσται, μυεῖ-
σθαι· τάχα δὲ καὶ οἱ ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἄλλους ἀ-
θλητὰς βλέπειν. ἀλλὰ ἡ πανήγυρις πέρας ἔχει.
ἔξελθε· ἀπαλλάγηθι ὡς εὐχάριστος, ὡς αἰδή-
μων· δὸς ἄλλοις τόπον· δεῖ γενέσθαι καὶ ἄλλους,
καθάπερ καὶ σὺ ἐγένου, καὶ γενομένους ἔχειν χώ-
ραν, καὶ οἰκήσεις καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἂν δ' οἱ
πρῶτοι μὴ ὑπεξάγωσι, τί ὑπολείπεται; τί ἄπλη-
στος εἶ; τί ἀνίκανος; τί στενοχωρεῖς τὸν κόσμον;
107 Ναί· ἀλλὰ καὶ τὰ τεκνία μετ' ἐμαυτοῦ εἶναι
θέλω, καὶ τὴν γυναῖκα. Σὰ γάρ ἐστιν; οὐχὶ
τοῦ δόντος; οὐχὶ καὶ τοῦ σὲ πεποιηκότος; εἶτα
οὐκ

ad exiguum tempus celebritati interfuturum? Non vis igitur, poſtquam, quoad tibi datum eſt, pompam ejus & celebritatem ſpectaveris, deinde, cum te eduxerit, abire adorans illum, & gratias ei agens de iis quæ vidiſti & audiviſti? Non: ſed diutius feſtivitati intereſſe vellem. Etiam myſtæ diutius initiari ſe vellent; forſitan ii etiam, qui Olympiæ ſunt, alios athletas ſpectare: ſed celebritas finita eſt: Exi; diſcede, ut gratus, ut verecundus; da locum aliis: oportet alios etiam naſci, quemadmodum & tu natus es; & natos oportet habere locum, & habitationes, & victum. Si vero primi non diſceſſerint, quid relinquitur? Cur inſatiabilis es? cur ſatis fieri tibi non poteſt? quid coarctas mundum? Næ: ſed liberos etiam meos mecum eſſe volo, atque uxorem. Tuane ergo ſunt? annon ejus qui dedit? annon ejus qui te quoque fecit? Ergo non miſſa facies aliena?

οὐκ ἐκστήσῃ τῶν ἀλλοτρίων; οὐ παραχωρήσεις τῷ Κρείσσονι; Τί οὖν μ' εἰσῆγεν ἐπὶ τούτοις; 108 Καὶ εἰ μὴ ποιεῖ σοι, ἔξελθε· οὐκ ἔχει χρείαν θεατοῦ μεμψιμοίρου. τῶν συνεορταζόντων δεῖται, τῶν συγχορευόντων, ἵν' ἐπικροτῶσι μᾶλλον, ἐπιθειάζωσιν, ὑμνῶσι δὲ τὴν πανήγυριν. τοὺς ἀταλαιπώρους 109 δὲ καὶ δειλοὺς, οὐκ ἀηδῶς ὄψεται ἀπολελειμμένους τῆς πανηγύρεως· οὐδὲ γὰρ παρόντες, ὡς ἐν ἑορτῇ διῆγον, οὐδ' ἐξεπλήρουν τὴν χώραν τὴν πρέπουσαν, ἀλλ' ὠδυνῶντο, ἐμέμφοντο τὸν δαίμονα, τὴν τύχην, τοὺς συνόντας· ἀναίσθητοι καὶ ὧν ἔτυχον, καὶ τῶν ἑαυτῶν δυνάμεων, ἃς εἰλήφασι πρὸς τὰ ἐναντία, μεγαλοψυχίας, γενναιότητος, ἀνδρείας, αὐτῆς τῆς νῦν ζητουμένης ἐλευθερίας. Ἐπὶ τί οὖν εἴληφα ταῦτα; Χρησόμενος. 110 Μέχρι τίνος; Μέχρις ἂν ὁ χρήσας θέλῃ. Ἂν οὖν ἀναγκαῖά μοι ᾖ; Μὴ πρόσπασχε αὐτοῖς,

na? Non cedes Meliori? Cur vero iis conditionibus me introduxit? Si tibi hæc non placent, egredere: non opus ei eſt ſpectatore querulo: eos requirit qui feſtum unà celebrent, qui unà choros agant, qui adplaudant potius, qui admirentur, qui divinis laudibus celebrent ſpectaculum. Moroſos vero et ignavos non invitus ſpectaculo digreſſos videbit: neque enim, dum adeſſent, ut in feſtivitate vivebant; nec tuebantur locum convenientem; ſed dolebant, incuſabant Deum, fortunam, ſodales; non animadvertentes quid datum iis fuerit, oblitique virium ſuarum, quas ad contraria acceperunt, magnitudinis animi, generoſitatis, fortitudinis, illius ipſius, quâ de nunc agitur, libertatis. Ad quid igitur iſta accepi? Ut iis utereris. Quousque? Dum is, qui utenda dedit, voluerit. Quod ſi igitur neceſſaria ſunt mihi? Noli illis

αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἔσται. σὺ αὐτὰ αὑτῷ μὴ εἴπῃς ἀναγκαῖα, καὶ οὐκ ἔστι.

111 Ταύτην τὴν μελέτην ἕωθεν εἰς ἑσπέραν μελε-
τᾷν ἔδει, ἀπὸ τῶν μικροτάτων, ἀπὸ τῶν εὐεπη-
ρεαστοτάτων ἀρξάμενος, ἀπὸ χύτρας, ἀπὸ πο-
τηρίου. εἶθ᾽ οὕτως ἐπὶ χιτωνάριον πρόσελθε, ἐπὶ
κυνάριον, ἐπὶ ἱππάριον, ἐπὶ ἀγρίδιον· ἔνθεν ἐπὶ
σαυτὸν, τὸ σῶμα, τὰ μέρη τοῦ σώματος, τὰ
112 τέκνα, τὴν γυναῖκα, τοὺς ἀδελφούς. πανταχοῦ
περιβλέψας, ἀπόῤῥιψον ἀπὸ σεαυτοῦ· κάθηρον
τὰ δόγματα, μή τι προσήρτηταί σοι τῶν οὐ σῶν,
μή τι συμπέφυκε, μή τι ὀδυνήσῃ σε ἀποσπώμε-
113 νον. καὶ λέγε γυμναζόμενος καθ᾽ ἡμέραν, ὡς
ἐκεῖ, μὴ ὅτι φιλοσοφεῖς, (ἔστω φορτικὸν τὸ ὄνο-
μα·) ἀλλ᾽ ὅτι καρπιστὴν δίδως. τοῦτο γάρ ἐστιν
114 ἡ ταῖς ἀληθείαις ἐλευθερία. Ταύτην ἠλευθερώθη
Διογένης παρ᾽ Ἀντισθένους, καὶ οὐκέτι ἔφη κατα-
δουλω-

illis eſſe addictus; & non erunt: tu ea tibi ipſe ne dicas eſſe neceſſaria, & non ſunt.

Hæc a diluculo usque ad veſperam erant meditanda, initio ſumto a minimis, ab eis rebus quæ facillime damnum accipere poſſunt, ab olla, a poculo. Deinde ad tuniculam progredere, ad caniculum, ad equuleum, ad agellum: inde ad te ipſum, ad corpus, ad partes corporis, ad liberos, uxorem, fratres. Vbi oculis omnia colluſtraris, abjice abs te *quæ tua non ſunt.* Repurga decreta, ne quid adhæreſcat tibi non tuum, ne quid infixum ſit, ne quid cum dolore tuo ſit avellendum. Et his rebus quotidie te, ut illic, exercens, dicito, non quidem philoſophari te, (fuerit arrogans id nomen) ſed vindicem & adſertorem exhibere. Hæc enim revera eſt libertas. Hâc libertate ab Antiſthene Diogenes accepta, ſe ab ullo in ſervitutem

δουλωθῆναι δύνασθαι ὑπ' οὐδενός. Διὰ τοῦτο, ὅτε 115
ἑάλω, πῶς τοῖς πειραταῖς ἐχρῆτο; μή τι κύριον
εἶπέ τινα αὐτῶν; καὶ οὐ λέγω τὸ ὄνομα· οὐ γὰρ
τὴν φωνὴν φοβοῦμαι· ἀλλὰ τὸ πάθος, ἀφ' οὗ
ἡ φωνὴ ἐκπέμπεται. πῶς ἐπιτιμᾷ αὐτοῖς, ὅτι
κακῶς ἔτρεφον τοὺς ἑαλωκότας; Πῶς ἐπράθη; 116
μή τι κύριον ἐζήτει; ἀλλὰ δοῦλον. πῶς δὲ πρα-
θεὶς ἀνεστρέφετο πρὸς τὸν δεσπότην; εὐθὺς διε-
λέγετο πρὸς αὐτὸν, ὅτι οὐχ οὕτως ἐστολίσθαι δεῖ
αὐτὸν, οὐχ οὕτω κεκάρθαι· περὶ τῶν υἱῶν, πῶς
δεῖ αὐτοὺς διάγειν. Καὶ τί θαυμαστόν; εἰ γὰρ 117
παιδοτρίβην ἐώνητο, ἐν τοῖς παλαιστρικοῖς ὑπηρέ-
τῃ ἂν ἐχρῆτο αὐτῷ, ἢ κυρίῳ; εἰ δ' ἰατρὸν, ὡσαύ-
τως· εἰ δ' ἀρχιτέκτονα. Καὶ οὕτως ἐφ' ἑκάστης
ὕλης, τὸν ἔμπειρον τοῦ ἀπείρου κρατεῖν πᾶσα
ἀνάγκη. Ὅστις οὖν καθόλου τὴν περὶ βίον ἐπι- 118
στήμην κέκτηται, τί ἄλλο ἢ τοῦτον εἶναι δεῖ τὸν
δεσπό-

tutem abripi deinde poſſe negavit. Itaque, cum captus fuit, quomodo piratas tractavit? num eorum aliquem dominum adpellavit? Neque vero de nomine loquor; (nec enim vocem extimeſco;) ſed de animi adfectu, unde vox proficiſcitur. Immo vero quomodo increpavit eos, quod captivos male alerent? Quomodo venditus eſt? num quærebat dominum? immo vero ſervum. Venditus autem, quomodo ſe geſſit erga dominum? Statim cum eo disputavit, non ſic veſtitum eſſe oportere; non ita eſſe raſum; filii quomodo educandi eſſent. Quid mirum? nam ſi pædotribam emiſſet, numquid in palæſtra miniſtro illo, an domino, uteretur? ſi medicum, eodem modo: ſi architectum. Atque ita in quolibet genere peritum imperito imperare omnino neceſſe eſt. Igitur qui in univerſum vitæ degendæ ſcientiâ inſtructus eſt, eum quid aliud eſſe oportet, niſi dominum? Quis enim in navi

δεσπότην; Τίς γάρ ἐστιν ἐν νηῒ κύριος; Ὁ κυ-
βερνήτης. Διὰ τί; Ὅτι ὁ ἀπειθῶν αὐτῷ ζημιοῦ-
119 ται. Ἀλλὰ δῆραί με δύναται. Μήτι οὖν ἀζη-
μίως; Οὕτω μὲν κἀγὼ ἔκρινον. Ἀλλ᾽ ὅτι οὐκ
ἀζημίως, διὰ τοῦτο οὐκ ἔξεστιν. οὐδενὶ δ᾽ ἀζή-
120 μιόν ἐστι, τὸ ποιεῖν τὰ ἄδικα. Καὶ τίς ἡ ζημία
τῷ δήσαντι τὸν αὐτοῦ δοῦλον; Ἣν δοκεῖς; τὸ δῆ-
σαι τοῦτο· ὃ καὶ σὺ ὁμολογήσεις, ἂν θέλῃς σώ-
ζειν, ὅτι ἄνθρωπος οὐκ ἔστι θηρίον, ἀλλ᾽ ἥμε-
121 ρον ζῶον. Ἐπεὶ, πότε ἄμπελος πράσσει κακῶς;
Ὅταν παρὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν πράσσῃ. Πότ᾽
122 ἀλεκτρυών; Ὡσαύτως. Οὐκοῦν καὶ ἄνθρωπος.
Τίς οὖν αὐτοῦ ἡ φύσις; δάκνειν, καὶ λακτίζειν,
καὶ εἰς φυλακὴν βάλλειν, καὶ ἀποκεφαλίζειν;
Οὔ· ἀλλ᾽ εὖ ποιεῖν, συνεργεῖν, ἐπεύχεσθαι.
τότ᾽ οὖν κακῶς πράσσει, ἄν τε θέλῃς, ἄν τε
μὴ, ὅταν ἀγνωμονῇ.

Ὥστε

navi dominatur? Gubernator. Cur? Quoniam, qui ei non obtemperat, damnum patitur. At flagris me cædere dominus poteſt. Num absque damno? Sic quidem & ipſe judicabam. Sed quia non absque damno, propterea non licet: nam ſine damno injuſte facere nemo poteſt. Quod vero damnum patitur, qui ſervum ſuum in vincula conjicit? Quodnam exiſtumas? nempe ipſum illud, in vincula conjicere: quod & tu fateberis ſi vis hoc tueri, hominem non eſſe feram beſtiam, ſed cicur animal. Nam quando male cum vite agitur? Cum aliter agitur atque ejus natura poſtulat. Quando cum gallo gallinaceo? Eodem modo. Ergo etiam cum homine. Quæ igitur eſt hominis natura? mordere, & calcitrare, & in carcerem conjicere, & decollare? Non; ſed bene facere, adjutare, favere votis. Tum igitur infelix eſt homo, velis nolis, cum perperam agit.

Ergo

Ὥστε Σωκράτης οὐκ ἔπραξε κακῶς; Οὔ, 123
ἀλλ' οἱ δικασταὶ, καὶ οἱ κατήγοροι. Οὐδ' ἐν
Ῥώμῃ Ἑλουΐδιος; Οὔ, ἀλλ' ὁ ἀποκτείνας αὐτόν.
Πῶς λέγεις; Ὡς καὶ σὺ ἀλεκτρυόνα οὐ λέγεις 124
κακῶς πρᾶξαι τὸν νικήσαντα καὶ κατακοπέντα,
ἀλλὰ τὸν ἀπλῆγα ἡττηθέντα· οὐδὲ κύνα εὐδαι-
μονίζεις, τὸν μήτε διώκοντα, μήτε πονοῦντα,
ἀλλ' ὅταν ἱδροῦντα ἴδῃς, ὅταν ὀδυνώμενον, ὅταν
ῥηγνύμενον ὑπὸ τοῦ δρόμου. Τί παραδοξολογοῦ- 125
μεν, εἰ λέγομεν παντὸς κακὸν εἶναι τὸ παρὰ τὴν
ἐκείνου φύσιν; τοῦτο παράδοξόν ἐστι; σὺ γὰρ
αὐτὸ ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων οὐ λέγεις; διὰ τί
οὖν ἐπὶ μόνου τοῦ ἀνθρώπου ἄλλως φέρῃ; ἀλλ', 126
ὅτι λέγομεν ἥμερον εἶναι τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν,
καὶ φιλάλληλον, καὶ πιστὴν, τοῦτο παράδοξον
οὐκ ἔστιν; Οὐδὲ τοῦτο. Πῶς οὖν, ὅτι οὐ δαιρό- 127
μενος βλάπτεται, ἢ δεσμευόμενος, ἢ ἀποκεφα-
λιζόμε-

Ergo non miſer fuit Socrates? Non, ſed judices ejus, & accuſatores. Neque Romæ Helvidius? Non, ſed interfector illius. Quo pacto iſtud dicis? Quo & tu gallum gallinaceum non dicis miſerum eſſe eum, qui vicit & vulneratus eſt, ſed hunc qui ſine vulnere victus: neque canem beatum prædicas, qui nec perſequitur, neque laborat; ſed cum ſudantem videris, cum dolentem, cum rumpendum curſu. Quid præter opinionem loquimur? Si cujusque Malum id eſſe dicimus, quod naturæ illius repugnet? hoccine quid eſt præter opinionem? Nonne & tu de omnibus aliis idem illud uſurpas? cur vero in ſolo homine aliter ſentis? At, cum manſuetam eſſe dicimus hominis naturam, & ſociabilem, & fidelem; id præter opinionem non eſt? [id-ne igitur præter opinionem eſt?] Ne hoc quidem. Quomodo ergo præter opinionem eſt, eum qui vapulat, aut in vincula conjicitur, aut capite plectitur,

λιζόμενος; οὐχὶ οὗτος, εἰ μὲν γενναίως πάσχει, καὶ προσκερδαίνων καὶ προσωφελούμενος ἀπέρχεται; ἐκεῖνος δὲ βλαπτόμενός ἐστιν, ὁ τὰ οἰκτρότατα πάσχων, καὶ αἴσχιστα, ὁ ἀντὶ ἀνθρώπου λύκος γινόμενος, ἢ ἔχις, ἢ σφήξ;

128 Ἄγε οὖν, ἐπέλθωμεν τὰ ὡμολογημένα. Ὁ
ἀκώλυτος ἄνθρωπος, ἐλεύθερος· ᾧ πρόχειρα τὰ
πράγματα ὡς βούλεται. ὃν δ᾽ ἔστιν ἢ κωλῦσαι,
ἢ ἀναγκάσαι, ἢ ἐμποδίσαι, ἢ ἄκοντα εἴς τι ἐμ-
129 βαλεῖν, δοῦλός ἐστι. Τίς δ᾽ ἀκώλυτος; Ὁ μη-
δενὸς τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενος. Τίνα δ᾽ ἀλλό-
τρια; Ἃ οὐκ ἔστιν ἐφ᾽ ἡμῖν, οὔτ᾽ ἔχειν, οὔτε
130 μὴ ἔχειν, οὔτε ποιὰ ἔχειν, ἢ πῶς ἔχοντα. Οὐκ-
οῦν τὸ σῶμα ἀλλότριον, τὰ μέρη αὐτοῦ ἀλλό-
τρια, ἡ κτῆσις ἀλλοτρία. ἂν οὖν τινι τούτων
ὡς ἰδίῳ προσπαθῇς, δώσεις δίκας ἃς ἄξιον τὸν
131 τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενον. Αὕτη ἡ ὁδὸς ἐπ᾽ ἐλευ-
θερίαν

tur, non lædi? nonne ille, ſi generoſo animo fert, ſic diſcedit, ut etiam lucrum faciat, & fructum capiat? ille vero læditur, qui miſerrima patitur ac turpiſſima, qui ex homine lupus fit, aut vipera, aut crabro?

Age ergo, percurramus ea quæ in confeſſo ſunt. Homo qui prohiberi non poteſt, liber eſt; cui res in promtu ſunt, ſicut vult. Qui autem vel prohiberi, vel cogi, vel impediri poteſt, vel invitus in aliquid conjici, ſervus eſt. Quis vero prohiberi non poteſt? Qui nihil alienum deſiderat. Quæ vero ſunt aliena? Quæ penes nos non eſt vel habere, vel non habere, vel talia habere, aut tali quodam modo adfecta. Igitur corpus, alienum; item partes ejus alienæ ſunt; poſſeſſio, aliena: quorum ſi quid tamquam proprium te delectârit, pœnas dabis, ut eum decet qui res alienas concupiſcit. Hæc ad libertatem via ducit; hæc

θερίαν ἄγει, αὕτη μόνη ἀπαλλαγὴ δουλείας, τὸ δυνηθῆναί ποτ' εἰπεῖν ἐξ ὅλης ψυχῆς, τὸ,

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ Πεπρωμένη,
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμι διατεταγμένος.

Ἀλλὰ τί λέγεις, Φιλόσοφε; καλεῖ σε ὁ τύ- 132
ραννος, ἐροῦντά τι ὧν οὐ πρέπει σοι. λέγεις, ἢ
οὐ λέγεις; εἰπέ μοι. Ἄφες σκέψωμαι. Νῦν
σκέψῃ; ὅτε δ' ἐν τῇ σχολῇ ἦς, τί ἐσκέπτου;
οὐκ ἐμελέτας, τίνα ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κα-
κὰ, καὶ τίνα οὐδέτερα; Ἐσκεπτόμην. Τίνα οὖν 133
ἤρεσκεν ἡμῖν; Τὰ δίκαια καὶ καλὰ, ἀγαθὰ εἶ-
ναι· τὰ ἄδικα καὶ αἰσχρὰ, κακά. Μή τι τὸ
ζῇν, ἀγαθόν; Οὔ. Μή τι τὸ ἀποθανεῖν, κακόν;
Οὔ. Μή τι φυλακή; Οὔ. Λόγος δ' ἀγεννὴς
καὶ ἄπιστος, καὶ φίλου προδοσία, καὶ κολακεία
τυράννου, τί ἡμῖν ἐφαίνετο; Κακά. Τί οὖν; οὐχὶ 134

hæc ſola manumiſſio eſt, & liberatio ſervitutis, ut tandem toto animo dicere illud queas,

Duc me, ô Jupiter, & tu Neceſſitas,
Quocunque a vobis ſum deſtinatus.

Sed quid ais, philoſophe? Vocat te tyrannus, ut ei dicas aliquid te indignum. Dicturus es, an non dicturus? reſponde mihi. Sine deliberem. Nunc deliberabis? cum vero in ſchola eſſes, quid deliberabas? non meditabaris, quæ bona eſſent, quæ mala, quæ neutra? Meditatus ſum. Quid igitur placebat nobis? Juſtum & honeſtum, eſſe bonum; injuſtum & turpe, eſſe malum. Num vita bonum eſt? Non. Num emori, malum? Non. Num carcer? Non. Sed oratio degener & perfida, & amici proditio, & adſentatio tyranni, quid nobis videbantur? Mala. Quid ergo? Nequaquam deliberas; neque

σκέπτῃ, οὐδ' ἔσκεψαι καὶ βεβούλευσαι. Ποία
γὰρ σκέψις, εἰ καθήκει μοι, δυναμένῳ, τὰ μέγι-
στα ἀγαθὰ ἐμαυτῷ περιποιῆσαι, τὰ μέγιστα
κακὰ μὴ περιποιῆσαι; Καλὴ σκέψις, καὶ ἀναγ-
καία, πολλῆς βουλῆς δεομένη. τί ἡμῖν ἐμπαί-
ζεις; ἄνθρωπε· οὐδέποτε τοιαύτη σκέψις γίνε-
135 ται. Οὐδ', εἰ ταῖς ἀληθείαις κακὰ μὲν ἐφαν-
τάζου τὰ αἰσχρὰ, ἀγαθὰ δὲ τὰ καλὰ, τὰ δ'
ἄλλα οὐδέτερα, ἦλθες ἂν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐπί-
στασιν, οὐδ' ἐγγύς· ἀλλ' αὐτόθεν διακρίνειν εἶ-
136 χες, ὥσπερ ὄψει, τῇ διανοίᾳ. Πότε γὰρ σκέ-
πτῃ, εἰ τὰ μέλανα λευκά ἐστιν; εἰ τὰ βαρέα
κοῦφα; οὐχὶ δὲ τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις παρα-
κολουθεῖς; Πῶς οὖν νῦν σκέπτεσθαι λέγεις, εἰ
137 τὰ οὐδέτερα τῶν κακῶν φευκτότερα; Ἀλλ' οὐκ
ἔχεις τὰ δόγματα ταῦτα· ἀλλὰ φαίνεταί σοι
οὔτε ταῦτα οὐδέτερα, ἀλλὰ τὰ μέγιστα κακά·

οὔτ'

neque deliberaſti & conſideraſti. Qualis enim eſt deliberatio, an mihi conveniat, cum in mea poteſtate ſit, maxima bona mihi adquirere, & mala maxima propulſare? Pulcra vero conſideratio, & neceſſaria, quæ multum conſilii poſtulet! Quid nobis illudis? homo; numquam talis conſideratio incidit. Nec, ſi revera, quæ turpia ſunt, mala ſtatueres; quæ honeſta, bona; cætera vero, neutrius generis; ad hanc deliberationem deſcendiſſes: ſed eâ longe rejectâ, rem ſtatim, tamquam acie oculorum, ſic mente dijudicâſſes. Quando enim deliberas, utrum nigra candida ſint? utrum gravia levia? annon, quæ evidenter in ſenſus cadunt, intelligis? Quomodo igitur nunc te conſiderare ais, utrum neutra magis fugienda ſint quam mala? At tu non habes iſta decreta: ſed neque hæc tibi neutra videntur, verum maxima mala;

οὔτ᾽ ἐκεῖνα κακὰ, ἀλλ᾽ οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. Οὕτω 138
γὰρ ἐξ ἀρχῆς εἴθισας σεαυτόν. Ποῦ εἰμι; Ἐν
σχολῇ. Καὶ ἀκούουσί μου τίνες; Λέγω μετὰ τῶν
φιλοσόφων. Ἀλλ᾽ ἐξελήλυθα τῆς σχολῆς. Ἆ-
ρον ἐκεῖνα τὰ τῶν σχολαστικῶν καὶ τῶν μωρῶν.
Οὕτως καταμαρτυρεῖται φίλος ὑπὸ φιλοσόφου· 139
οὕτως παρασιτεῖ φιλόσοφος· οὕτως ἐπ᾽ ἀργυ-
ρίῳ ἐκμισθοῖ ἑαυτόν· οὕτως ἐν συγκλήτῳ τις οὐ
λέγει τὰ φαινόμενα, ἔνδοθεν τὰ δόγματα αὐ-
τοῦ βοᾷ. Σὺ ψυχρὸν καὶ ταλαίπωρον ὑποληψεί- 140
διον, ἐκ λόγων εἰκαίων ὡς ἐκ τριχὸς ἠρτημένον.
ἀλλὰ ἰσχυρὸν καὶ χρηστικὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ διὰ
τῶν ἔργων γεγυμνάσθαι μεμυημένον, παραφύλα-
ξον σαυτόν. Πῶς ἀκούεις, οὐ λέγω, ὅτι τὸ παι- 141
δίον σου ἀπέθανεν· πόθεν σοι; ἀλλ᾽, ὅτι σου τὸ
ἔλαιον ἐξεχύθη, ὁ οἶνος ἐξεπόθη; Ἵνα τις ἐπι- 142
στὰς διατεινομένῳ σοι, τοῦτ᾽ αὐτὸ μόνον εἴπῃ,

 Φιλό-

mala; neque illa tibi mala, ſed nihil ad nos pertinere videntur. Sic enim ab initio te ipſum adſuefeciſti. Ubi ſum? In ſchola. Et qui ſunt qui me audiunt? Diſſero inter philoſophos. Atqui ſcholâ egreſſus ſum. Tollito iſta ſcholaſticorum & ſtultorum. Sic a philoſopho amicus falſo teſtimonio opprimitur: ſic paraſitum agit philoſophus: ſic mercede ſeſe vendit: ſic in ſenatu aliquis non dicit quæ ſentit, intus (*in ſchola*) dogmata ſua clamat. Tu frigida & miſella opiniuncula es, e vanis diſputationibus, tamquam de pilo, ſuſpenſa. Quin tu potius ſervate firmum, & ad vitæ uſum habilem, & talem qui vera & in ipſis rebus inſtituta exercitatione ſacris philoſophiæ ſis initiatus. Quomodo audis (non dico, filium tuum eſſe mortuum; unde enim id tibi? ſed) oleum tuum effuſum eſſe, vinum epotum eſſe? Si quis tibi acrem clamorem tollenti nil aliud niſi hoc dixerit:

Philo-

Φιλόσοφε, ἄλλα λέγεις ἐν τῇ σχολῇ· τί ἡμᾶς
ἐξαπατᾷς; τί, σκώληξ ὢν, λέγεις ὅτι ἄνθρω-
143 πος εἶ; Ἤθελον ἐπιστῆναί τινι αὐτῶν συνουσιά-
ζοντι, ἵνα ἴδω πῶς τείνεται, καὶ ποίας φωνὰς
ἀφίησιν, εἰ μέμνηται τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τῶν
λόγων οὓς ἀκούει, ἢ λέγει, ἢ ἀναγινώσκει.
144 Καὶ τί ταῦτα πρὸς ἐλευθερίαν; Οὐκ ἄλλα
μὲν οὖν ἢ ταῦτα, ἄν τε θέλητε ὑμεῖς οἱ πλούσιοι,
145 ἄν τε μή. Καὶ τίς σοι μαρτυρεῖ ταῦτα; Τίς
γὰρ ἄλλος, ἢ αὐτοὶ ὑμεῖς; οἱ τὸν κύριον τὸν μέ-
γαν ἔχοντες, καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου νεῦμα καὶ κίνη-
μα ζῶντες, κἂν τινα ὑμῶν ἴδῃ μόνον συνεστραμ-
μένῳ βλέμματι, ἀποψυχόμενοι· οἱ τὰς γραίας
θεραπεύοντες καὶ τοὺς γέροντας, καὶ λέγοντες,
ὅτι, Οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι· οὐκ ἔξεστί μοι.
146 Διατί οὐκ ἔξεστί σοι; οὐκ ἄρτι ἐμάχου μοι, λέ-
γων ἐλεύθερος εἶναι; Ἀλλὰ Ἄπρυλλά με κεκώ-
λυκε.

Philoſophe, aliter tu in ſchola disſeris; cur nos fallis? cur, vermis cum ſis, hominem te eſſe dicis? Intervenire velim eorum alicui, genio atque amoribus indulgenti, ut viderem, quomodo contenderet, quasve voces ederet; an meminiſſet ſui nominis, an ſermonum, quos audit aut dicit ipſe aut legit.

Et quid iſta ad libertatem? Non certe alia niſi hæc, ſive velitis vos divites, ſive noſtris. Et quis iſta ſuo teſtimonio comprobat? Quis vero alius, niſi vos ipſi, qui magnum illum dominum habetis, & ad illius nutum & votum vivitis? qui ſi modo veſtrûm aliquem tetrico vultu aſpexerit, exanimati eſtis; vos, qui aniculas colitis, & ſenes; qui dicitis, Non poſſum hoc facere; non mihi licet. Quamobrem non licet tibi? nonne modo mecum contendens, liberum te eſſe dicebas? At Aprylla me prohibuit. Dic igitur verum,

λυκε. Λέγε οὖν τὰς ἀληθείας, δοῦλε, καὶ μὴ
δραπέτευέ σου τοὺς κυρίους, μηδ' ἀπαρνοῦ, μηδὲ
τόλμα καρπιστὴν διδόναι, τοσούτους ἔχων τῆς
δουλείας ἐλέγχους. Καίτοι τὸν μὲν ὑπ' ἔρωτος 147
ἀναγκαζόμενόν τι ποιεῖν παρὰ τὸ φαινόμενον, καὶ
ἅμα μὲν ὁρῶντα τὸ ἄμεινον, ἅμα δ' οὐκ ἐξευτο-
νοῦντα ἀκολουθῆσαι αὐτῷ, ἔτι μᾶλλον ἄν τις
συγγνώμης ἄξιον ὑπολάβοι, ἅθ' ὑπό τινος βιαίου
καὶ τρόπον τινὰ θείου κατεσχημένον. Σοῦ δέ τις 148
ἀνάσχοιτο, τῶν γραῶν ἐρῶντος καὶ τῶν γερόν-
των, καὶ ἐκείνας ἀπομύσσοντος, καὶ ἀποπλύνον-
τος, καὶ δωροδοκοῦντος, καὶ ἅμα μὲν νοσούσας
θεραπεύοντος ὡς δούλου, ἅμα δ' ἀποθανεῖν εὐ-
χομένου, καὶ τοὺς ἰατροὺς διακρίνοντος, εἰ ἤδη
θανασίμως ἔχουσιν; ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ τῶν
μεγάλων τούτων καὶ σεμνῶν ἀρχῶν καὶ τιμῶν,
τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων δούλων καταφιλῇς,

 ἵνα

verum, ſerve, nec aufuge a dominis tuis, ne inſiciare, ne aude adſertorem exhibere, cum tot argumenta tuæ ſervitutis in promtu ſint. Enimvero qui præ amore aliquid contra animi ſui ſententiam facere cogitur, ſimulque quid melius ſit perſpicit, ſimul vero non tantum habet virium ut id poſſit perſequi, eum ego veniâ digniorem judicavero; quippe qui a violenta quadam re & propemodum divina detineatur. Te autem quis ferat, aniculas & ſenes deamantem, illasque extergentem, & abluentem, & muneribus conciliantem, ſimulque eas ægrotantes ſervilem in modum curantem, ſimul mortem earum exoptantem, & percontantem medicos, ſitne jam morbus letalis? aut etiam, cum propter magnos iſtos præclarosque magiſtratus & honores manus alienorum ſervorum deoſcularis, ut ne ingenuorum quidem ſis

149 ἵνα μηδ᾽ ἐλευθέρων δοῦλος ᾖς; Εἶτά μοι σεμνὸς
περιπατεῖς, στρατηγῶν, ὑπατεύων. οὐκ οἶδα
πῶς ἐστρατήγησας, πόθεν τὴν ὑπατείαν ἔλα-
150 βες, τίς σοι αὐτὴν ἔδωκεν; Ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν
ἤθελον, εἰ διὰ Φηλικίωνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀφρύος
αὐτοῦ καὶ τοῦ δουλικοῦ φρυάγματος ἀνασχόμενον.
οἶδα γὰρ, τί ἐστι δοῦλος εὐτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ
τετυφωμένος.

151 Σὺ οὖν, φησὶν, ἐλεύθερος εἶ; Θέλω, νὴ
τοὺς Θεοὺς, καὶ εὔχομαι· ἀλλ᾽ οὔπω δύναμαι ἀν-
τιβλέψαι τοῖς κυρίοις, ἔτι τιμῶ τὸ σωμάτιον,
ὁλόκληρον αὐτὸ ἔχειν ἀντὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, καί-
152 τοι μηδ᾽ ὁλόκληρον ἔχων. Ἀλλὰ δύναμαί σοι
δεῖξαι ἐλεύθερον, ἵνα μηκέτι ζητῇς τὸ παράδειγ-
μα. Διογένης ἦν ἐλεύθερος. Πόθεν τοῦτο;
Οὐχ ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν, (οὐ γὰρ ἦν·) ἀλλ᾽
ὅτι αὐτὸς ἦν· ὅτι ἀποβεβλήκει πάσας τὰς τῆς
δου-

ſis mancipium? Poſtea magnifice mihi incedis, prætor, conſul. An neſcio, quomodo præturam habueris, unde conſulatum acceperis, quis eum tibi dederit? Equidem ne vivere quidem vellem, ſi per Felicionem vivendum mihi eſſet, ſupercilium illius & ſervilem inſolentiam toleranti. Novi enim quid ſit ſervus, qui fortunatus eſt, ut vulgo videtur, & faſtu tumidus.

Tu igitur, ait aliquis, liber es? Ita me dii ament, eſſe volo atque opto: ſed nondum dominos intrepide intueri poſſum; adhuc corpuſculum meum colo; magni mea referre puto, ut id integrum conſervem, quamvis non integrum habeam. Sed poſſum tibi oſtendere liberum, ne diutius exemplum requiras. Diogenes fuit liber. Quî ſic? Non quod ex ingenuis eſſet ortus; (neque enim erat:) ſed quod ipſe eſſet ingenuus; quod omnes ſervi-

δουλείας λαβάς, οὐδ' ἦν ὅπως τις προσέλθῃ
πρὸς αὐτὸν, οὐδ' ὅθεν λάβηται πρὸς τὸ κατα-
δουλώσασθαι. πάντα εὔλυτα εἶχε, πάντα μό- 153
νον προσηρτημένα. εἰ τῆς κτήσεως ἐπελάβου, αὐ-
τὴν ἀφῆκεν ἂν σοι μᾶλλον ἢ ἠκολούθησε δι' αὐ-
τήν· εἰ τοῦ σκέλους, τὸ σκέλος· εἰ ὅλου τοῦ
σωματίου, ὅλον τὸ σωμάτιον· οἰκείους, φί-
λους, πατρίδα, ὡσαύτως. ᾔδει γὰρ, πόθεν
ἔχει, καὶ παρὰ τίνος, καὶ ἐπὶ τίσι λαβών.
τοὺς μέν γ' ἀληθινοὺς προγόνους, τοὺς Θεοὺς, 154
καὶ τὴν τῷ ὄντι πατρίδα, οὐδέποτ' ἂν ἐγκατέ-
λιπεν, οὐδὲ παρεχώρησεν ἄλλῳ μᾶλλον πείθε-
σθαι αὐτοῖς καὶ ὑπακούειν, οὐδ' ὑπεραπέθανεν
ἂν εὐκολώτερον τῆς πατρίδος ἄλλος. οὐ γὰρ 155
ἐζήτει, πότε δόξει τι ποιεῖν ὑπὲρ τῶν ὅλων· ἀλλ'
ἐμέμνητο ὅτι πᾶν τὸ γενόμενον ἐκεῖθέν ἐστι, καὶ
ὑπὲρ ἐκείνης πράττεται, καὶ ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος

vitutis anſas abjeciſſet, ita ut a nulla parte eum adgredi quisquam aut prehendere poſſet, & in ſervitutem trahere. Omnia ſolutiſſima habuit, omnia leviter tantummodo adpenſa. Si opes ejus prehendiſſes, eas potius tibi reliquiſſet, quam propter illas te ſecutus eſſet; ſi pedem, pedem; ſi totum corpuſculum, totum corpuſculum; neceſſarios, amicos, patriam, eodem modo. Nôrat enim, unde illa haberet, & a quo, & quibus conditionibus accepiſſet. Sed veros quidem progenitores, deos, & germanam patriam, numquam ſane deſeruiſſet; neque ulli alii obedientiâ & obſervantiâ illorum ceſſiſſet; neque facilius quisquam alius mortem pro patria petiiſſet. Neque enim occaſionem quærebat, qua videretur *ſolummodo* pro univerſitate rerum aliquid facere; ſed meminerat, quidquid fieret, inde proficiſci, atque pro illa patria geri,

156 αὐτὴν παρεγγυᾶται. Τοιγαροῦν ὅρα, τί λέγει
αὐτὸς, καὶ γράφει· Διὰ τοῦτό σοι, φησὶν, ἔξε-
στιν, ὦ Διόγενες, καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ
157 Ἀρχιδάμῳ τῷ Λακεδαιμονίων, ὡς βούλει διαλέ-
γεσθαι. Ἆρά γ', ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν; Πάντες
γὰρ Ἀθηναῖοι, καὶ πάντες Λακεδαιμόνιοι, καὶ
Κορίνθιοι, διὰ τὸ ἐκ δούλων εἶναι, οὐκ ἠδύναντο
158 αὐτοῖς ὡς ἠβούλοντο διαλέγεσθαι, ἀλλ' ἐδεδοίκε-
σαν καὶ ἐθεράπευον; Διὰ τί οὖν, φησὶν, ἔξεστιν;
Ὅτι τὸ σωμάτιον, ἐμὸν οὐχ ἡγοῦμαι· ὅτι οὐδενὸς
δέομαι· ὅτι ὁ νόμος μοι πάντα ἐστὶ, καὶ ἄλλο οὐ-
δέν. Ταῦτα ἦν τὰ ἐλεύθερον ἐκεῖνον ἐάσαντα.

159 Καὶ ἵνα μὴ δόξῃς, ὅτι παράδειγμα δείκνυμι
ἀνδρὸς ἀπεριστάτου, μήτε γυναῖκα ἔχοντος, μήτε
τέκνα, μήτε πατρίδα, ἢ φίλους, ἢ συγγενεῖς,
ὑφ' ὧν κάμπτεσθαι καὶ περισπᾶσθαι ἠδύνατο·
λάβε Σωκράτην, καὶ θέασαι γυναῖκα καὶ παιδία
ἔχοντα,

geri, et a gubernatore ejus mandari. Proinde, vide, quid ipſe dicat, & ſcribat: Propter hoc, inquit, licet tibi, Diogenes, & cum Perſarum rege & cum Archidamo colloqui prouti libet. Num quia ex ingenuis ortus erat? Omnes igitur Athenienſes, omnes Lacedæmonii & Corinthii e ſervis erant prognati? & idcirco non poterant ſuo arbitratu cum illis colloqui, ſed illos timebant & colebant? Cur igitur ait ſibi licere? Quod corpuſculum hoc (inquit) non meum eſſe duco; quod nullâ re egeo; quod lex mihi loco omnium eſt, & nihil præterea ſpecto. Hæc fuere, quæ liberum eum conſervârunt.

Ne autem putes, me non niſi exemplum proferre hominis ſolitarii, nec uxorem habentis, nec liberos, nec patriam, nec amicos aut cognatos, a quibus flecti & in diverſa trahi poſſet; ecce tibi Socratem: hunc ſpecta, uxorem & liberos habentem, verum ut aliena;

ἔχοντα, ἀλλ' ὡς ἀλλότρια· πατρίδα, ἐφ' ὅσον
ἔδει, καὶ ὡς ἔδει· φίλους, συγγενεῖς, πάντα
ταῦτα ὑποτεταχότα τῷ νόμῳ, καὶ τῇ πρὸς ἐκεῖ-
νον εὐπειθείᾳ. Διὰ τοῦτο στρατεύεσθαι μὲν 160
ὁπότ' ἔδει, πρῶτος ἀπῄει, κἀκεῖ ἐκινδύνευεν ἀφει-
δέστατα· ἐπὶ Λέοντα δ' ὑπὸ τῶν τυράννων πεμ-
φθεὶς, ὅτι αἰσχρὸν ἡγεῖτο, οὐδ' ἐπεβουλεύσατο·
εἰδὼς ὅτι ἀποθανεῖν δεήσει, ἂν οὕτω τύχῃ. καὶ 161
τί αὐτῷ διέφερεν; ἄλλο γάρ τι σώζειν ἤθελεν·
οὐ τὸ σαρκίδιον, ἀλλὰ τὸν πιστὸν, τὸν αἰδήμονα.
ταῦτα ἀπαρεγχείρητα, ἀνυπότακτα. Εἶθ', ὅτ' 162
ἀπολογεῖσθαι ἔδει ὑπὲρ τοῦ ζῆν, μή τι ὡς τέκνα
ἔχων ἀναστρέφεται; μή τι ὡς γυναῖκα; ἀλλ'
ὡς μόνος. Τί δ', ὅτε πιεῖν ἔδει τὸ φάρμακον,
πῶς ἀναστρέφεται; δυνάμενος διασωθῆναι, καὶ 163
τοῦ Κρίτωνος αὐτῷ λέγοντος, ὅτι, Ἔξελθε διὰ
τὰ παιδία· τί λέγει; ἕρμαιον ἡγεῖτο αὐτό; πό-
θεν;

aliena; patriam, quatenus oportebat, & quemadmodum oportebat; amicos, cognatos, omnia hæc legi ſubjicientem, illiusque obedientiæ. Quapropter ubi militandum erat, primus exibat, fortiſſimeque dimicabat: ſed cum adverſus Leontem miſſus a tyrannis eſſet, quia turpe illud ducebat, ne deliberavit quidem; quamvis noſſet moriendum ſibi eſſe, ſi res ita tuliſſet. Quid vero id ejus intererat? nam aliud conſervare volebat; non corpuſculum, ſed fidem, ſed verecundiam; hæc nemini obnoxia, nemini ſubjecta ſunt. Poſtea, cum cauſſa capitis dicenda eſſet, numquid ita ſe gerit, ut is qui liberos habeat, ut is qui uxorem? non, ſed ut qui ſolitarius eſſet. Quid vero, cum venenum bibendum eſſet, quomodo ſe gerit? Cum ſervari poſſet, & Crito ei diceret, exire eum debere propter liberos; quid ait? idne pro inopi-

θεν; ἀλλὰ τὸ εὔσχημον σκοπεῖ, τὰ δ' ἄλλα
οὐδ' ὁρᾷ, οὐδ' ἐπιλογίζεται. οὐ γὰρ ἤθελε,
φησὶ, σῶσαι τὸ σωμάτιον· ἀλλ' ἐκεῖνο, ὃ τῷ
δικαίῳ μὲν αὔξεται καὶ σώζεται, τῷ δ' ἀδίκῳ
164 μειοῦται καὶ ἀπόλλυται. Σωκράτης δ' αἰσχρῶς
οὐ σώζεται· ὁ μὴ ἐπιψηφίσας, Ἀθηναίων κε-
λευόντων, ὁ τοὺς τυράννους ὑπεριδὼν, ὁ τοιαῦτα
περὶ ἀρετῆς καὶ καλοκαγαθίας διαλεγόμενος.
165 τοῦτον οὐκ ἔστι σῶσαι αἰσχρῶς· ἀλλ' ἀποθνή-
σκων σώζεται, οὐ φεύγων. Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς
ὑποκριτὴς, παυόμενος ὅτε δεῖ, σώζεται μᾶλλον,
166 ἢ ὑποκρινόμενος παρὰ καιρόν. Τί οὖν ποιήσει τὰ
παιδία; Εἰ μὲν εἰς Θετταλίαν ἀπῄειν, ἐπεμε-
λήθητε αὐτῶν· εἰς ᾅδου δέ μου ἀποδημήσαντος,
οὐδεὶς ἔσται ὁ ἐπιμελησόμενος; Ὅρα πῶς ὑπο-
167 κορίζεται καὶ σκώπτει τὸν θάνατον. Εἰ δ' ἐγὼ
καὶ σὺ ἦμεν, εὐθὺς ἂν κατεφιλοσοφήσαμεν, ὅτι
τοὺς

inopinato lucro ducebat? minime vero: ſed, quod decet, quod honeſtum eſt, id conſiderat; cætera non videt, neque ullam eorum rationem habet. Neque enim volebat, inquit, conſervare corpuſculum: ſed illud, quod per juſtitiam creſcit & conſervatur, per injuriam vero minuitur & perit. Socrates autem turpiter ſalvus eſſe recuſat; qui, quamvis juberent Athenienſes, in ſuffragia eos mittere noluit; qui tyrannos contemſit, qui talia de virtute & probitate diſſeruit: hic turpiter ſervari non poteſt; ſed moriens ſervatur, non fugiens. Nam & bonus actor ſcenicus, cum deſinit quando oportet, magis conſervatur, quam cum ultra tempus artem ſuam exercere pergit. Quid ergo agent liberi tui? Si in Theſſaliam abiiſſem, vos curâſſetis illos? cum vero ad inferos fuero profectus, nemo erit qui illos curet? Vide quomodo verbis extenuet derideatque mortem. Si autem

τοὺς ἀδικοῦντας δεῖ τοῖς ἴσοις ἀμύνεσθαι· καὶ
προσθέντες, ὅτι, ὄφελος ἔσομαι πολλοῖς ἀνθρώ-
ποις σωθεὶς, ἀποθανὼν δ' οὐδενί. εἰ γὰρ ἔδει
διὰ τρώγλης ἐκδύντας, ἐξήλθομεν ἄν. Καὶ πῶς 168
ἂν ὠφελήσαμέν τινα; ποῦ γὰρ ἂν ἔτι ἔμενον ἐκεῖ-
νοι; ἢ εἰ ὄντες ἦμεν ὠφέλιμοι, οὐχὶ πολὺ μᾶλ-
λον ἀποθανόντες ἂν ὅτε ἔδει καὶ ὡς ἔδει, ὠφε-
λήσαμεν ἀνθρώπους; Καὶ νῦν, Σωκράτους ἀπο- 169
θανόντος, οὐδὲν ἧττον, ἢ καὶ πλεῖον, ὠφέλι-
μός ἐστιν ἀνθρώποις ἡ μνήμη ὧν ἔτι ζῶν ἔπραξεν
ἢ εἶπε.

Ταῦτα μελέτα, ταῦτα τὰ δόγματα, τού- 170
τους τοὺς λόγους· εἰς ταῦτα ἀφόρα τὰ παραδείγ-
ματα, εἰ θέλεις ἐλεύθερος εἶναι, εἰ ἐπιθυμεῖς
κατ' ἀξίαν τοῦ πράγματος. Καὶ τί θαυμα- 171
στὸν, εἰ τηλικοῦτον πρᾶγμα τοσούτων καὶ τηλι-
κούτων ὠνῇ; Ὑπὲρ τῆς νομιζομένης ἐλευθερίας
ταύ-

tem ego & tu illius loco fuiſſemus, ſtatim disputâſſemus, injurios eodem modo ulciſcendos eſſe; illo etiam adjecto, ſi incolumis evaſero, multos juvabo, mortuus vero neminem: nam, ſi neceſſe fuiſſet, per foramen etiam erepſiſſemus. Quo pacto autem aliquem juviſſemus? Ubi enim poſtea manſiſſent illi? Quod ſi ſuperſtites fuiſſemus utiles, nonne multo magis tum mortui cum oportebat & quemadmodum oportebat, hominibus profuiſſemus? Et nunc, Socrate mortuo, nihilo minus, aut magis etiam, utilis eſt hominibus memoria eorum quæ vivens fecit aut dixit.

Hæc meditare, hæc decreta, hos ſermones; in hæc intuere exempla, ſi liber eſſe vis; ſi rem eam ſic deſideras, ut ejus dignitas poſtulat. Et quid mirum, te rem tantam tot & tantis ſumtibus mercari? Pro iſta, quæ vulgo libertas

ταύτης, οἱ μὲν ἀπάγχονται, οἱ δὲ κατακρημνί-
ζουσιν ἑαυτούς· ἔστι δ' ὅτε καὶ πόλεις ὅλαι ἀπώ-
172 λοντο. ὑπὲρ τῆς ἀληθινῆς καὶ ἀνεπιβουλεύτου
καὶ ἀσφαλοῦς ἐλευθερίας, ἀπαιτοῦντι τῷ Θεῷ
ἃ δέδωκεν οὐκ ἀποδώσεις; οὐχ, ὡς Πλάτων λέ-
γει, μελετήσεις, οὐχὶ ἀποθνήσκειν μόνον, ἀλλὰ
καὶ στρεβλοῦσθαι, καὶ φεύγειν, καὶ δαίρεσθαι,
173 καὶ πάνθ' ἁπλῶς ἀποδιδόναι τἀλλότρια; Ἔσῃ
τοίνυν δοῦλος ἐν δούλοις, κἂν μυριάκις ὑπατεύ-
σῃς· κἂν εἰς τὸ παλάτιον ἀναβῇς, οὐδὲν ἧττον.
καὶ αἰσθήσῃ, ὅτι παράδοξα μὲν ἴσως φασὶν οἱ
φιλόσοφοι, καθάπερ καὶ ὁ Κλεάνθης ἔλεγεν,
174 οὐ μὴν παράλογα. ἔργῳ γὰρ εἴσῃ, ὅτι ἀληθῆ
ἐστι, καὶ τούτων τῶν θαυμαζομένων καὶ σπουδα-
ζομένων ὄφελος οὐδέν ἐστι τοῖς τυχοῦσι· τοῖς δὲ
μηδέπω τετευχόσι φαντασία γίνεται, ὅτι παρα-
γενομένων αὐτῶν, ἅπαντα παρέσται αὐτοῖς
τὰ

tas habetur, alii ſe ſuspendunt, alii præcipites dant; eſt etiam cum totæ urbes perierunt: tu ob veram, ob inſidiarum expertem & tutam libertatem, repetenti Deo quæ dedit non reddes? non (ut Plato ait) meditaberis, non modo emori, ſed & excruciari, & exſulare, & verberibus cædi, omnia denique reddere aliena? Eris ergo nihilo minus ſervus inter ſervos, etſi millies conſulatum geſſeris, etſi palatium *(ut Cæſaris familiaris)* ingrediaris: ac ſenties, præter opinionem quidem fortaſſe, (quemadmodum Cleanthes etiam dicebat) non tamen præter rationem, dicere philoſophos. Re ipſa enim cognoſces, vera ea eſſe; & eorum, quæ admirationi ſunt, quæque expetuntur, nullum eſſe uſum iis, qui illa conſecuti ſunt; iis vero, qui nondum conſecuti ſunt, adferre opinionem, cum advenerint, bona omnia unà adfore:

τὰ ἀγαθά· εἶθ', ὅταν παραγένηται, τὸ καῦ-
μα ἴσον, ὁ ῥιπτασμὸς ὁ αὐτὸς, ἡ ἄση, ἡ τῶν
οὐ παρόντων ἐπιθυμία. οὐ γὰρ ἐκπληρώσει τῶν 175
ἐπιθυμουμένων ἐλευθερία παρασκευάζεται, ἀλλὰ
ἀνασκευῇ τῆς ἐπιθυμίας. Καὶ, ἵν' εἰδῇς ὅτι ἀλη- 176
θῆ ταῦτά ἐστιν, ὡς ἐκείνων ἕνεκα πεπόνηκας,
οὕτω καὶ ἐπὶ ταῦτα μετάθες τὸν πόνον· ἀγρύ-
πνησον ἕνεκα τοῦ δόγμα περιποιήσασθαι ἐλευθερο-
ποιόν· θεράπευσον, ἀντὶ γέροντος πλουσίου, φι- 177
λόσοφον· περὶ θύρας ὄφθητι τὰς τούτου· οὐκ
ἀσχημονήσεις ὀφθείς· οὐκ ἀπελεύσῃ κενὸς, οὐδ'
ἀκερδὴς, ἂν ὡς δεῖ προσέλθῃς. εἰ δὲ μὴ, πεί-
ρασόν γε· οὐκ ἔστιν αἰσχρὰ ἡ πεῖρα.

ΚΕΦ.

adfore: deinde vero, cum adſunt, æſtus par eſt, jactatio eadem, idem faſtidium, idem eorum quæ abſunt deſiderium. Neque enim explendis deſideriis libertas comparatur, ſed tollenda cupiditate. Et, ut ſcias vera eſſe hæc, quemadmodum propter illa laboráſti, ſic etiam ad hæc transfer laborem: vigila ut decretum tibi compares, quod te in libertatem adferat; loco ſenis divitis cole philoſophum, ad hujus fores conſpicitor: non indecore ages, ſi conſpectus ibi fueris: non vacuus diſcedes, nec ſine lucro, ſi acceſſeris ut decet. Si diffidis, ſaltem periculum facito: non turpe eſt id periculum.

CAP.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Συμπεριφορᾶς.

Τούτῳ τῷ τόπῳ πρὸ πάντων σε δεῖ προσέχειν,
μή ποτε ἄρα τῶν προτέρων συνήθων ἢ φίλων
ἀνακραθῇς τινι οὕτως, ὥστ' εἰς τὰ αὐτὰ συγκα-
2 ταβῆναι αὐτῷ. εἰ δὲ μή, ἀπολεῖς σεαυτόν. Ἂν
δέ σ' ὑποτρέχῃ, ὅτι ἀδέξιος αὐτῷ φανοῦμαι,
καὶ οὐχ ὁμοίως ἕξει ὡς πρότερον· μέμνησο, ὅτι
προῖκα οὐδὲν γίνεται· οὐδ' ἔστι δυνατὸν, μὴ τὰ
3 αὐτὰ ποιοῦντα, τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ ποτέ. Ἑλοῦ
οὖν πότερον θέλεις· ὁμοίως φιλεῖσθαι ὑφ' ὧν
πρότερον, ὅμοιος ὢν τῷ πρότερον σεαυτῷ· ἢ, κρείσ-
4 σων ὢν, μὴ τυγχάνειν τῶν ἴσων. εἰ γὰρ τοῦτο
κρεῖσσον, αὐτόθεν ἀπόνευσον ἐπὶ τοῦτο, μηδέ σε
περισπάτωσαν οἱ ἕτεροι διαλογισμοί. οὐδεὶς γὰρ
ἐπαμφοτερίζων δύναται προκόψαι· ἀλλ' εἰ τοῦτο
πάν-

CAP. II.

De familiari Conſuetudine cum Hominibus.

Hoc in loco ante omnia adtentum te eſſe oportet, ne cui veterum familiarium aut amicorum ita miſcearis, ut ad ea deſcendas quæ illi cordi ſunt: alioqui teipſum perdes. Sin tibi in mentem venerit, At videbor illi homo ſiniſtri ingenii, neque ut prius erga me adfectus erit: cogita, nihil parari gratis: neque poſſe fieri, ſi non eadem agas, idem ut ſis qui aliquando fueris. Elige igitur utrum voles, ut vel eodem modo diligaris a veteribus amicis, taliſque ſis qualis ante fuiſti; vel, ut illis melior ſis, nec vero eadem conſequaris. Nam ſi hoc melius eſt, ſtatim hanc viam ingredere, neque te aliæ cogitationes diſtrahant. Nemo enim huc atque illuc inclinans, proficere poteſt: ſed, ſi hoc aliis rebus omnibus ante-

πάντων προκέκρικας, εἰ πρὸς τούτῳ μόνῳ θέλεις
εἶναι, εἰ τοῦτο ἐκπονῆσαι, ἄφες ἅπαντα τἄλλα·
εἰ δὲ μὴ, οὗτος ὁ ἐπαμφοτερισμὸς ἑκάτερόν σοι 5
ποιήσει, οὔτε προκόψεις κατ᾽ ἀξίαν, οὔτ᾽ ἐκείνων
τεύξῃ ὧν πρότερον ἐτύγχανες. πρότερον γὰρ εἰ- 6
λικρινῶς ἐφιέμενος τῶν οὐδενὸς ἀξίων, ἡδὺς ἦς τοῖς
συνοῦσιν. οὐ δύνασαι δ᾽ ἐν ἀμφοτέρῳ τῷ εἴδει διε-
νεγκεῖν· ἀλλ᾽ ἀνάγκη, καθόσον ἂν τοῦ ἑτέρου
κοινωνῇς, ἀπολείπεσθαί σ᾽ ἐν θατέρῳ. οὐ δύνασαι, 7
μὴ πίνων μεθ᾽ ὧν ἔπινες, ὁμοίως ἡδὺς αὐτοῖς φαί-
νεσθαι· ἑλοῦ οὖν, πότερον μεθυστὴς εἶναι θέλεις,
καὶ ἡδὺς ἐκείνοις, ἢ νήφων ἀηδής. οὐ δύνασαι, μὴ
ᾄδων μεθ᾽ ὧν ᾖδες, ὁμοίως φιλεῖσθαι ὑπ᾽ αὐτῶν·
ἑλοῦ οὖν καὶ ἐνταῦθα, πότερον θέλεις. εἰ γὰρ 8
κρεῖσσον, τὸ αἰδήμονα εἶναι καὶ κόσμιον, τοῦ εἰ-
πεῖν τινα, Ἡδὺς ἄνθρωπος! ἄφες τὰ ἕτερα,
ἀπόγνωθι, ἀποστράφηθι, μηδέν σοι καὶ αὐτοῖς.

εἰ

anteponis, ſi huic ſoli inſiſtere vis, ſi in hoc elaborare, miſſa fac cætera omnia. Quod niſi feceris, inconſtantia iſta & vacillatio bifariam tibi incommodabit: neque enim ita promovebis, uti par erat; nec illa conſequêris, quæ prius conſequebaris. Nam cum ante haud disſimulanter res nullius pretii deſiderares, jucundus eras amicis: neque vero utroque in genere excellere potes; ſed neceſſe eſt, quatenus alterius particeps fueris, eatenus altero te deſtitui. Non poteris, niſi cum iis compotaveris, quibuscum potare conſueveras, æque jucundus illis videri: opta igitur, malisne ebrioſus eſſe, atque illis jucundus; an ſobrius, & injucundus. Non poteris, ſi non canas quibuscum canebas, æque ab illis diligi: ergo & hîc opta, utrum malis. Nam ſi præſtat verecundum eſſe ac modeſtum, quam ab aliquo dici, O lepidum caput! omitte cætera, repudia, averſare, nihil tibi

cum

9 εἰ δὲ μὴ ἀρέσει ταῦτα, ὅλος ἀπόκλινον ἐπὶ τἀ-
ναντία· γενοῦ εἷς τῶν κιναίδων, εἷς τῶν μοιχῶν,
καὶ ποίει τὰ ἑξῆς, καὶ τεύξῃ ὧν θέλεις. καὶ
10 ἀναπηδῶν ἐπικραύγαζε τῷ ὀρχηστῇ. Διάφορα δ'
οὕτω πρόσωπα οὐ μίγνυται· οὐ δύνασαι καὶ Θερσίτην ὑποκρίνασθαι, καὶ Ἀγαμέμνονα. ἂν Θερσίτης εἶναι θέλῃς, κυρτόν σε εἶναι δεῖ καὶ φαλακρόν· ἂν Ἀγαμέμνων, μέγαν καὶ καλὸν, καὶ τοὺς ὑποτεταγμένους φιλοῦντα.

ΚΕΦ. γ'.

Τίνα τίνων Ἀντικαταλλακτέον.

Ἐκεῖνο πρόχειρον ἔχε, ὅταν τινὸς ἀπολείπῃ
τῶν ἐκτὸς, τί ἀντ' αὐτοῦ περιποιῇ. κἂν ᾖ πλεί-
2 ονος ἄξιον, μηδέποτ' εἴπῃς ὅτι ἐζημίωμαι. * οὐδ'
ἀντὶ

cum illis rei ſit. Sin tibi hoc non placuerit, totus ad contraria te converte; eſto cinædus, eſto mœchus, cæteraque facito iſti vitæ rationi conſentanea: ſic voti compos fies. Exſili etiam atque adclama ſaltatori. Sed perſonæ tam diverſæ non miſcentur; non potes & Therſiten agere, & Agamemnonem: ſi Therſites eſſe vis, gibboſum te eſſe & recalvaſtrum oportet; ſi Agamemnon, magnum & pulcrum, ac diligere populum.

CAP. III.

Quæ quibus Commutanda ſint.

Illud in promtu ſit, ſi quam rem externam relinquis, quid loco illius conſequare: &, hoc ſi pluris fuerit, cave umquam dicas, te jacturam feciſſe. Ne-

ἀντὶ ὄνου ἵππον, οὐδ' ἀντὶ προβάτου βοῦν, οὐδ'
ἀντὶ κέρματος πρᾶξιν καλήν, οὐδ' ἀντὶ ψυχρο-
λογίας ἡσυχίαν οἵαν δεῖ, οὐδ' ἀντὶ αἰσχρολογίας
αἰδῶ. Τούτων μεμνημένος, πανταχοῦ διασώσεις 3
τὸ σεαυτοῦ πρόσωπον οἷον ἔχειν σε δεῖ. εἰ δὲ μή,
σκόπει, ὅτι ἀπόλλυνται οἱ χρόνοι εἰκῇ, καί,
ὅσα νῦν προσέχεις σεαυτῷ, μέλλεις ἐκχεῖν ἅπαν-
τα ταῦτα καὶ ἀνατρέπειν. Ὀλίγων δὲ χρεία 4
ἐστὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν τὴν πάντων καὶ ἀνα-
τροπήν· μικρᾶς ἀποστροφῆς τοῦ λόγου. Ἵν' ὁ 5
κυβερνήτης ἀνατρέψῃ τὸ πλοῖον, οὐ χρείαν
ἔχει τῆς αὐτῆς παρασκευῆς, ὅσης εἰς τὸ σῶσαι·
ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ἐπιστρέψῃ, ἀπώ-
λετο· κἂν μὴ αὐτὸς ἑκών, ὑποπαρενθυμηθῇ δέ,
ἀπώλετο. Τοιοῦτόν ἐστί τι καὶ ἐνθάδε· μικρὸν 6
ἂν ἀπονυστάξῃς, ἀπῆλθε πάντα τὰ μέχρι νῦν
συνειλεγμένα. Πρόσεχε οὖν ταῖς φαντασίαις, ἐπ- 7

Oo 2 ἀγρύ-

Neque enim (*jacturam feceris,*) ſi aſinum cum equo, nec ſi ovem cum bove, ſive leve compendium pecuniarium cum honeſta actione, ſive otioſam diſputationem cum otio & tranquillitate homine digna, ſive turpem in dicendo licentiam cum verecundia commutaveris. Horum memor, ubique conſervabis perſonam tuam qualem decet: ſin minus, vide, ut tempus fruſtra tibi perit, &, quidquid curæ nunc in te ipſum confers, id omne profuſurus es atque everſurus. Paucis vero eſt opus ad jacturam & everſionem omnium; exigua rationis averſione. Ut gubernator navigium evertat, non eodem opus eſt adparatu, quo ad illud conſervandum; ſed, ſi id pauliſper vento obverterit, periit; tametſi ipſe non ultro, ſed aliis cogitationibus intentus, id fecerit. Eodem hic quoque modo ſe res habet: ſi paululum dormitâris, abibunt omnia quæ hactenus collegiſti. Obſerva igitur viſa

αγρύπνει. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ τηρούμενον· ἀλλ' αἰδὼς, καὶ πίστις, καὶ εὐστάθεια, ἀπάθεια, ἀλυπία, ἀφοβία, ἀταραξία, ἁπλῶς ἐλευθερία.
8 Τίνων μέλλεις ταῦτα πωλεῖν; βλέπε πόσου ἀξίων. Ἀλλ' οὐ τεύξομαι τοιούτου τινὸς ἀντ' αὐτοῦ. Βλέπε καὶ τυγχάνων πάλιν ἐκείνου, τί
9 ἀντ' αὐτοῦ λαμβάνεις. Ἐγὼ εὐκοσμίαν, ἐκεῖνος δημαρχίαν· ἐκεῖνος στρατηγίαν, ἐγὼ αἰδῶ. ἀλλ' οὐ κραυγάζω, ὅπου ἀπρεπές· ἀλλ' οὐκ ἀναστήσομαι, ὅπου μὴ δεῖ. ἐλεύθερος γάρ εἰμι, καὶ φί-
10 λος τοῦ Θεοῦ, ἵν' ἑκὼν πείθωμαι αὐτῷ. τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ἀντιποιεῖσθαί με δεῖ, οὐ σώματος, οὐ κτήσεως, οὐκ ἀρχῆς, οὐ φήμης, ἁπλῶς οὐδενός. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος βούλεταί μ' ἀντιποιεῖσθαι αὐτῶν. εἰ γὰρ ἤθελεν, ἀγαθὰ πεποιήκει αὐτὰ ἂν ἐμοί. νῦν δ' οὐ πεποίηκε· διὰ τοῦτο οὐδὲν
11 δύναμαι παραβῆναι τῶν ἐντολῶν. Τήρει τὸ ἀγαθὸν τὸ ἑαυτοῦ ἐν παντί· τῶν δ' ἄλλων τι, κα-

τὰ

viſa tua, vigila ſuper eis: neque enim parvum eſt quod cuſtoditur; ſed verecundia, fides, conſtantia; adfectuum, doloris, timoris, perturbationis expers animus; verbo ut dicam, libertas. Quanti iſta vendes? vide quid valeant ea quæ pro his conſecuturus es. At nihil tale pro illis conſequar? Vide ut illud conſequaris, quid pro eo accipias. Ego modeſtiam, ille tribunatum: ille præturam, ego verecundiam. Non clamo, ubi dedecet; non ſurgo, ubi non decet: liber enim ſum, & amicus Dei, ut ultro illi paream. reliqua vero omnia negligenda mihi ſunt: corpus, poſſeſſio, magiſtratus, fama, denique omnia. Neque enim ille vult me hæc curare: nam ſi vellet, effeciſſet, ut ea mihi bona eſſent: nunc cum non fecerit, nullum ejus mandatum negligere poſſum. Conſerva igitur bonum tuum in omni re: cæterorum

vero

τὰ τὸ διδόμενον, μέχρι τοῦ εὐλογιστεῖν ἐν αὐτοῖς· τούτῳ μόνῳ ἀρκούμενος. εἰ δὲ μή, δυστυχήσεις, ἀτυχήσεις, κωλυθήσῃ, ἐμποδισθήσῃ.
Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐκεῖθεν ἀπεσταλμένοι νόμοι, ταῦτα 12
τὰ διατάγματα· τούτων ἐξηγητὴν δεῖ γενέσθαι, τούτοις ὑποτεταγμένον, οὐ τοῖς Μασουρίου καὶ Κασσίου.

ΚΕΦ. δ'.

Πρὸς τοὺς περὶ τὸ ἐν Ἡσυχίᾳ διάγειν ἐσπουδακότας.

Μέμνησο, ὅτι οὐ μόνον ἐπιθυμία ἀρχῆς καὶ πλούτου ταπεινοὺς ποιεῖ, καὶ ἄλλοις ὑποτεταγμένους, ἀλλὰ καὶ ἡσυχίας, καὶ σχολῆς, καὶ ἀποδημίας, καὶ φιλολογίας. Ἁπλῶς γάρ, οἷον ἂν ᾖ τὸ ἐκτός, ἡ τιμὴ αὐτοῦ ὑποτάσσει ἄλλῳ.

vero unumquodque, prout tibi datum fuerit, ſic uſurpa, ut in eorum uſu ratio tibi conſtet: idque unum ſatis tibi ſit. Alioqui miſer eris, votis tuis excides, prohibeberis, impedieris. Hæ ſunt leges illinc miſſæ, hæc edicta; horum interpretem eſſe decet, his parere, non Maſurii & Caſſii præceptis.

CAP. IV.

Ad eos qui vitam in Otio transigere cupiunt.

Memento, non honorum ſolum cupiditatem & opum reddere humiles, & aliis obnoxios; ſed etiam quietis ſtudium, & otii, & peregrinationis, & literarum. Omnino enim qualiscumque fuerit res externa, admiratio & ſtudium ejus ſubjectos alteri facit.

2 Τί οὖν διαφέρει, συγκλήτου ἐπιθυμεῖν, ἢ τοῦ μὴ
εἶναι συγκλητικόν; τί διαφέρει, ἀρχῆς ἐπιθυμεῖν,
ἢ ἀναρχίας; τί διαφέρει, λέγειν, ὅτι, Κακῶς μοί
ἐστιν, οὐδὲν ἔχω τί πράξω, ἀλλὰ τοῖς βιβλίοις
προσδέδεμαι ὡς νεκρός· ἢ λέγειν, Κακῶς μοί
3 ἐστιν, οὐκ εὐσχολῶ ἀναγνῶναι; Ὡς γὰρ ἀσπα-
σμοὶ καὶ ἀρχὴ τῶν ἐκτός ἐστι καὶ ἀπροαιρέτων,
4 οὕτω καὶ βιβλίον. Ἢ τίνος ἕνεκα θέλεις ἀναγνῶ-
ναι; εἰπέ μοι. εἰ μὲν γὰρ ἐπ' αὐτὸ καταστρέ-
φεις τὸ ψυχαγωγηθῆναι ἢ μαθεῖν τι, ψυχρὸς εἶ,
καὶ ἀταλαίπωρος. εἰ δ' ἐφ' ὃ δεῖ ἀναφέρεις, τί
τοῦτ' ἔστιν ἄλλο ἢ εὔροια; εἰ δέ σοι τὸ ἀναγι-
νώσκειν εὔροιαν μὴ περιποιεῖ, τί ὄφελος αὐτοῦ;
5 Ἀλλὰ περιποιεῖ, φησί· καὶ διὰ τοῦτο ἀγανα-
κτῶ, ὡς ἀπολειπόμενος αὐτοῦ. Καὶ τίς αὕτη ἡ
εὔροια, ἣν ὁ τυχὼν ἐμποδίσαι δύναται, οὐ λέγω
Καῖσαρ, ἢ Καίσαρος φίλος, ἀλλὰ κόραξ, αὐλη-
τής,

Quid igitur intereſt, utrum ſenator eſſe cupias, an cupias non eſſe? quid intereſt, magiſtratum cupias, an privatam conditionem? Quid intereſt, utrum dicas, Miſer ſum; non habeo quod agam, ſed libellis ſum adligatus inſtar cadaveris; an dicas, Miſer ſum; non eſt mihi otium legendi? Quemadmodum enim ſalutationes & honores, res externæ ſunt, & non noſtri arbitrii; ſic etiam libellus. Aut dic mihi, quâ gratiâ legere cupis? Nam ſi nihil aliud ſequeris, niſi ipſam legendi delectationem, & ut cognoſcas aliquid; frigidus es, & delicatulus. Sin eo refers lectionem, quo oportet; quid aliud iſtud eſt, niſi vita beata? Eam ſi lectio tibi non confert, quæ eſt illius utilitas? At eam confert, inquit; eâque de re moleſte fero, me eâ fraudari. Quæ vero iſta eſt vita beata, quam quivis impedire poteſt, non dico Cæſar, aut Cæſaris amicus, ſed corvus, tibicen, febris,

τῆς, πυρετὸς, ἄλλα τρισμύρια; ἡ δ' εὔροια οὐ-
δὲν οὕτως ἔχει, ὡς τὸ διηνεκὲς καὶ ἀνεμπόδιστον.
Νῦν καλοῦμαι, πράξων τι· ἄπειμι νῦν, προσέ- 6
ξων τοῖς μέτροις ἃ δεῖ τηρεῖν, ὅτι αἰδημόνως,
ὅτι ἀσφαλῶς, ὅτι δίχα ὀρέξεως καὶ ἐκκλίσεως
τῆς πρὸς τὰ ἐκτός· καὶ λοιπὸν προσέχω τοῖς 7
ἀνθρώποις, τίνα φασὶ, πῶς κινοῦνται· καὶ
τοῦτο οὐ κακοήθως, οὐδ' ἵνα ἔχω ψέγειν ἢ κα-
ταγελᾶν· ἀλλ' ἐπ' ἐμαυτὸν ἐπιστρέφω, εἰ ταὐ-
τὰ κἀγὼ ἁμαρτάνω. πῶς οὖν παύσομαι; τότε
καὶ ἐγὼ ἡμάρτανον· νῦν δ' οὐκέτι, χάρις τῷ
Θεῷ.

Ἄγε, ταῦτα ποιήσας, καὶ πρὸς τούτοις 8
γενόμενος, χεῖρον ἔργον πεποίηκας ἢ χιλίους στί-
χους ἀναγνοὺς, ἢ γράψας ἄλλους τοσούτους;
ὅταν γὰρ ἐσθίῃς, ἄχθῃ ὅτι μὴ ἀναγινώσκεις;
οὐκ ἀρκῇ τῷ καθ' ἃ ἀνέγνωκας ἐσθίειν; ὅταν

 λούῃ;

febris, alia infinita? Vita beata autem nihil tam proprium habet, quam quod continua eſt, & ab omni impedimento remota. Nunc vocor, acturus aliquid: abeo nunc, obſervaturus modos, qui ſervandi ſunt, ut agam verecunde, ut tuto, ut citra adpetitionem & averſationem rerum externarum: & præterea homines obſervo, quid dicant, quomodo moveantur: idque non malevole, neque vituperandi aut deridendi cauſſâ: ſed in me ipſum converſus obſervo, an & ipſe ſic delinquam. Quomodo igitur deſinam? Olim & ego peccabam: nunc vero non item; gratia ſit Deo.

Age hæc ſi feceris, his ſi occupatus fueris, pejusne rem geſſeris, quam ſi mille verſus legiſſes, totidemve ſcripſiſſes? Nam cum edis, dolesne te non legere? nonne ſufficit tibi, ex præceptis, quæ legendo cognoviſti,

9 λούῃ; ὅταν γυμνάζῃ; Διὰ τί οὖν ἐπὶ πάντων οὐχ
ὁμαλίζεις, καὶ ὅταν Καίσαρι προσίῃς, καὶ ὅταν
10 τῷ δεῖνι; Εἰ τὸν ἀπαθῆ τηρεῖς, εἰ τὸν ἀκατά-
πληκτον, εἰ τὸν κατεσταλμένον· εἰ βλέπεις μᾶλ-
λον τὰ γινόμενα, ἢ βλέπῃ· εἰ μὴ φθονεῖς τοῖς
προτιμωμένοις· εἰ μὴ ἐκπλήσσουσί σε αἱ ὕλαι· τί
11 σοι λείπει; Βιβλία; Πῶς, ἢ ἐπὶ τί; οὐχὶ
γὰρ ἐπὶ τὸ βιοῦν παρασκευή τίς ἐστιν αὕτη; τὸ
βιοῦν δ' ἐξ ἄλλων τινῶν ἢ τούτων συμπληροῦ-
ται. οἷον ἂν εἰ ὁ ἀθλητὴς κλαίῃ εἰς τὸ στάδιον
12 εἰσιὼν, ὅτι μὴ ἔξω γυμνάζεται. Τούτου ἕνεκα
ἐγυμνάζου· ἐπὶ τούτῳ οἱ ἁλτῆρες, ἡ ἁφὴ, οἱ νε-
ανίσκοι. καὶ νῦν ἐκεῖνα ζητεῖς, ὅτε τοῦ ἔργου
13 καιρός ἐστιν; Οἷον εἰ ἐπὶ τοῦ συγκαταθετικοῦ τό-
που, παρισταμένων φαντασιῶν, τῶν μὲν κατα-
ληπτῶν, τῶν δ' ἀκαταλήπτων, μὴ ταύτας δια-
κρίνειν

viſti, edere? *annon eodem modo*, cum lavas? cum exerceris? Cur igitur non in omnibus eodem modo ſentis, ſive Cæſarem adis, ſive quem alium? Si perturbatione vacuum, ſi imperterritum, ſi modeſtum te præbes; ſi potius ſpectas quid fiat, quam ſpectari cupis; ſi non invides iis qui tibi præferuntur; ſi te non in ſtuporem rapiunt materiæ; quid tibi deeſt? Libri? Quomodo, aut ad quid? Nonne enim ad vitam degendam iſta præparatio quædam eſt? ipſa vero vita aliis rebus quam his completur? Perinde hoc eſt, ac ſi pugil, ſtadium ingrediens, ploret, quod non foris exerceatur. Hâc gratiâ exercebaris: huc pertinebant halteres, pulvis, adoleſcentuli. Et nunc tu illa deſideras, cum rei gerendæ tempus adeſt? Perinde hoc eſt, ac ſi in loco de Adſenſione, cum viſa objiciuntur, quorum alia percipi poſſunt, alia non poſſunt, iſta nunc dijudicare nolimus, ſed legere

*κρίνειν θέλοιμεν, ἀλλ' ἀναγινώσκειν τὰ περὶ κα-
ταλήψεως.*

Τί οὖν τὸ αἴτιον; Ὅτι οὐδέποτε τούτου 14
*ἕνεκα ἀνέγνωμεν, οὐδέποτε τούτου ἕνεκα ἐγράψα-
μεν, ἵν' ἐπὶ τῶν ἔργων κατὰ φύσιν χρώμεθα ταῖς
προσπιπτούσαις φαντασίαις· ἀλλ' αὐτοῦ καταλή-
γομεν, μαθεῖν τί λέγεται, καὶ ἄλλῳ δύνασθαι
ἐξηγήσασθαι, τὸν συλλογισμὸν ἀναλῦσαι, καὶ
τὸν ὑποθετικὸν ἐφοδεῦσαι. Διὰ τοῦτο, ὅπου ἡ* 15
*σπουδὴ, ἐκεῖ καὶ ὁ ἐμποδισμός. Θέλεις τὰ μὴ
ἐπί σοι ἐξάπαντος; κωλύου τοίνυν, ἐμποδίζου,
ἀποτύγχανε. Εἰ δὲ τὰ περὶ ὁρμῆς τούτου* 16
*ἕνεκα ἀναγινώσκοιμεν, οὐχ ἵνα ἴδωμεν τί λέγε-
ται περὶ ὁρμῆς, ἀλλ' ἵνα εὖ ὁρμῶμεν· τὰ περὶ
ὀρέξεως, καὶ ἐκκλίσεως, ἵνα μήποτ' ὀρεγόμενοι
ἀποτυγχάνωμεν, μήτ' ἐκκλίνοντες περιπίπτω-
μεν· τὰ περὶ καθήκοντος δ', ἵνα μεμνημένοι*

gere quæ de perceptione ſcripta ſunt.

Quæ ergo cauſſa eſt? Quia numquam eâ gratiâ legimus, numquam ea de cauſſa ſcripſimus, ut ipſo facto ſecundum naturam uteremur viſis objectis: ſed in eo deſinimus, ut cognoſcamus quid dicatur, idque aliis explicare queamus; ut ſyllogiſmum reſolvere, ut hypotheticam argumentationem tractare poſſimus. Quapropter, ubi ſtudium eſt, ibi etiam impedimentum. Tu quoquo modo ea cupis, quæ in tua non ſunt poteſtate? Prohibere ergo, impedire, fruſtrare! Sin autem, quæ de impetu ſcripta ſunt, hoc conſilio legeremus, non ut, quid de impetu diceretur, ſciremus, ſed ut recte uteremur impetu; ſi, quæ de adpetitione & averſatione, ut ne umquam re adpetitâ fruſtraremur, aut in declinatam incideremus; ſi doctrinam officiorum, ut relatio-

τῶν σχέσεων, μηδὲν ἀλογίστως, μηδὲ παρ' αὐ-
17 τὰ ποιῶμεν· οὐκ ἂν ἠγανακτοῦμεν πρὸς τὰ ἀνα-
γνώσματα ἐμποδιζόμενοι, ἀλλὰ τῷ τὰ ἔργα
ἀποδιδόναι τὰ κατάλληλα ἠρκούμεθα, καὶ ἠριθμοῦ-
μεν ἂν οὐ ταῦτα ἃ μέχρι νῦν ἀριθμεῖν εἰθίσμε-
θα, Σήμερον ἀνέγνων στίχους τοσούσδε, ἔγραψα
18 τοσούσδε· ἀλλὰ, Σήμερον ὁρμῇ ἐχρησάμην ὡς
παραγγέλλεται ὑπὸ τῶν Φιλοσόφων, ὀρέξει οὐκ
ἐχρησάμην, ἐκκλίσει πρὸς μόνα τὰ προαιρετικὰ,
οὐ κατεπλάγην τὸν δεῖνα, οὐ ἐδυσωπήθην ὑπὸ
τοῦ δεῖνος, τὸ ἀνεκτικὸν ἐγύμνασα, τὸ ἀφεκτι-
κὸν, τὸ συνεργητικόν· καὶ οὕτως ἂν ηὐχαριστοῦ-
μεν τῷ Θεῷ, ἐφ' οἷς δεῖ εὐχαριστεῖν.

19 Νῦν δ' ἡμεῖς οὐκ ἴσμεν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἄλ-
λον τρόπον ὅμοιοι τοῖς πολλοῖς γινόμεθα. Ἄλλος
20 φοβεῖται μὴ οὐκ ἄρξῃ· σὺ, μὴ ἄρξῃς. Μηδα-
μῶς, ἄνθρωπε. ἀλλ', ὡς καταγελᾷς τοῦ φο-
βουμέ-

relationum memores, in quibus conſtituti ſumus, nihil inconſiderate, nihil præter decorum faceremus: non moleſte ferremus, lectionem noſtram impediri; ſed ſatis nobis eſſet facta edere convenientia; neque numeraremus ea, quæ numerare hactenus conſuevimus, Hodie legi verſus tot, ſcripſi tot; ſed, Hodie ſic uſus ſum impetu, ut a philoſophis præcipitur, adpetitione non uſus ſum, averſatione in iis ſolis quæ noſtri arbitrii ſunt, non extimui illum, illius precibus flecti me non paſſus ſum, tolerantiam exercui, abſtinentiam, beneficentiam. Et ſic ob ea gratias ageremus Deo, ob quæ gratiæ illi ſunt agendæ.

Nunc vero neſcimus, nos ipſos quoque, oppoſita quidem ratione, vulgo fieri ſimiles. Alius timet, ne careat magiſtratu: tu vero, ne ſit gerendus tibi magiſtratus. Nequaquam, homo! Sed quemadmodum derides metuen-

βουλόμενον μὴ οὐκ ἄρξαι, οὕτω καὶ σαυτοῦ κατα-
γέλα. οὐδὲν γὰρ διαφέρει, ἢ διψῆν πυρέσσοντα,
ἢ ὡς λυσσώδη ὑδροφόβον εἶναι. Ἢ πῶς ἔτι δυνή- 21
σῃ εἰπεῖν τὸ τοῦ Σωκράτους, Εἰ ταύτῃ φίλον
τῷ Θεῷ, ταύτῃ γενέσθω; Δοκεῖς, Σωκράτης
εἰ ἐπεθύμει ἐν Λυκείῳ ἢ ἐν Ἀκαδημίᾳ σχολά-
ζειν, καὶ διαλέγεσθαι καθ' ἡμέραν τοῖς νέοις,
εὐκόλως ἂν ἐστρατεύσατο ὁσάκις ἐστρατεύσατο;
οὐχὶ δ' ὠδύρετ' ἂν καὶ ἔστενε, Τάλας ἐγὼ, νῦν
δ' ἐνθάδ' ἀτυχῶ ἄθλιος, δυνάμενος ἐν Λυκείῳ
ἡλιάζεσθαι; Τοῦτο γάρ σου τὸ ἔργον ἦν, ἡλιά- 22
ζεσθαι; οὐχὶ δὲ τὸ εὐροεῖν; τὸ ἀκώλυτον εἶναι;
τὸ ἀπαραπόδιστον; Καὶ πῶς ἂν ἔτι ἦν Σωκρά-
της, εἰ ταῦτα ὠδύρετο; πῶς ἂν ἔτι ἐν τῇ φυ-
λακῇ παιᾶνας ἔγραφεν;

Ἁπλῶς οὖν ἐκείνου μέμνησο, ὅτι πᾶν ὃ ἔξω 23
τῆς προαιρέσεως τῆς σαυτοῦ τιμήσεις, ἀπώλεσας
τὴν

metuentem ne magiſtratu careat, ſic te ipſum quoque deride. Neque enim quidquam intereſt, ſive ſitire ut febricitantem, ſive ut rabidum formidare aquam. Nam alioqui Socraticum illud uſurpare quî potes: „Si Deo ita viſum eſt, ita fiat?“ Putasne Socratem, ſi Lycei aut Academiæ otium, & quotidianas cum adoleſcentibus disputationes deſiderâſſet, toties tam alacriter militaturum fuiſſe, quoties militavit? ac non potius ploraturum & ſuſpiraturum fuiſſe, Me miſerum! nunc ego hîc calamitoſus ſum, cum in Lyceo apricari liceret? Ergone illud munus tuum fuit, apricari in Lyceo? non autem tranquillitate frui animi, non poſſe prohiberi, non impediri? Et quo pacto idem fuiſſet Socrates, ſi iſta deploraſſet? quo pacto adhuc in carcere hymnos ſcripſiſſet?

Ut paucis abſolvam, illud memento; ſi quid extra liberam voluntatem tuam

τὴν προαίρεσιν. ἔξω δ' ἔστιν οὐ μόνον ἀρχὴ,
ἀλλὰ καὶ ἀναρχία· οὐ μόνον ἀσχολία, ἀλλὰ
24 καὶ σχολή. Νῦν οὖν ἐμὲ ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ
διεξάγειν; Τί λέγεις, θορύβῳ; Ἐν πολλοῖς ἀν-
θρώποις; Καὶ τί χαλεπόν; δόξον ἐν Ὀλυμπίᾳ
εἶναι, πανήγυριν αὐτὸν ἥγησαι. κἀκεῖ ἄλλος
ἄλλο τι κέκραγεν, ἄλλος ἄλλο τι πράσσει, ἄλ-
λος τῷ ἄλλῳ ἐνσείεται. ἐν τοῖς βαλανείοις ὄχ-
λος· καὶ τίς ἡμῶν οὐ χαίρει τῇ πανηγύρει ταύ-
25 τῃ, καὶ ὀδυνώμενος αὐτῆς ἀπαλλάσσεται; Μὴ
γίνου δυσάρεστος, μηδὲ κακοστόμαχος πρὸς
τὰ γινόμενα. Τὸ ὄξος σαπρὸν, δριμὺ γάρ· τὸ
μέλι σαπρὸν, ἀνατρέπει γάρ μου τὴν ἕξιν· λά-
χανα οὐ θέλω. οὕτω καὶ, σχολὴν οὐ θέλω,
ἐρημία ἐστιν· ὄχλον οὐ θέλω, θόρυβός ἐστιν.
26 Ἀλλ' ἂν μὲν οὕτω φέρῃ τὰ πράγματα, ὥστε
μόνον ἢ μετ' ὀλίγων διεξαγαγεῖν, ἡσυχίαν αὐτὸ
κάλει,

tuam magni feceris, quidquid illud ſit, liberam voluntatem amiſeris. Sunt autem extra illam non modo honores, ſed etiam conditio privata; non occupatio tantum, ſed otium quoque. Nunc ergo me in tanto tumultu vivere! Quem dicis tumultum? In frequentia hominum? Quid in iſto grave eſt? Finge te Olympiæ eſſe, celebritatem hanc eſſe exiſtima. Illic etiam alius aliud quid clamat, alius aliud agit, alius alium trudit. In balneis eſt turba: quis autem noſtrum eâ turbâ non delectatur? quis triſtis inde diſcedit? Ne ſis moroſus, neque faſtidioſus adverſus ea quæ fiunt. Acetum moleſtum; eſt enim acre: mel moleſtum; evertit enim habitum meum: olera nolo. Sic etiam: Otium nolo; ſolitudo eſt: turbam nolo; tumultus eſt. Immo vero, ſi ita res feret, ut ſolus aut cum paucis degas, tranquillitatem id adpella, & utere

κάλει, καὶ χρῶ τῷ πράγματι, εἰς ὃ δεῖ·
λάλει σεαυτῷ, γύμναζε τὰς φαντασίας, ἐξερ-
γάζου τὰς προλήψεις. ἂν δ' εἰς ὄχλον ἐμπέσῃς,
ἀγῶνα αὐτὸ λέγε, πανήγυριν, ἑορτήν· συνεορ-
τάζειν πειρῶ τοῖς ἀνθρώποις. Τί γάρ ἐστιν ἥδιον 27
θέαμα τῷ φιλανθρώπῳ, ἢ ἄνθρωποι πολλοί;
ἵππων ἀγέλας ἢ βοῶν ἡδέως ὁρῶμεν· πλοῖα πολ-
λὰ ὅταν ἴδωμεν, διαχεόμεθα· ἀνθρώπους πολ-
λοὺς βλέπων τίς ἀνιᾶται; Ἀλλὰ κατακραυγά- 28
ζουσί μου. Οὐκοῦν ἡ ἀκοή σου ἐμποδίζεται. τί
οὖν πρὸς σέ; μή τι καὶ δύναμις ἡ ταῖς φαντα-
σίαις χρηστική; καὶ τίς σε κωλύει ὀρέξει καὶ ἐκ-
κλίσει χρῆσθαι κατὰ φύσιν; ὁρμῇ καὶ ἀφορμῇ;
ποῖος θόρυβος πρὸς τοῦτο ἱκανός;

Σὺ μόνον μέμνησο τῶν καθολικῶν· τί ἐμόν; 29
τί οὐκ ἐμόν; τί μοι δίδοται; τί θέλει με ποιεῖν
ὁ Θεὸς νῦν; τί οὐ θέλει; Πρὸ ὀλίγου χρόνου 30
ἤθελέ

utere eâ ut oportet: tibi loquere, exerce viſa tua, notiones expoli. Sin in turbam incideris, agonem id adpella, celebritatem ludorum, feſtivitatem; da operam, ut eam unâ cum aliis celebres. Quod enim jucundius eſt humano viro ſpectaculum, multitudine hominum? equorum & boum armenta cum voluptate ſpectamus: naves multas cum videmus, exhilaramur: homines multos cum videt, quis dolet? At clamoribus obtundunt me. Igitur auditus tuus impeditur: quid vero ad te? num etiam facultas quæ viſis utitur? quis vero te prohibebit adpetitione & averſatione ex naturæ præſcripto uti? quis impetu & declinatione? quis tumultus ad illud ſatis eſt?

Tu tantum memento generalia iſta: quid meum eſt? quid non meum? quid mihi datum eſt? quid me Deus facere nunc vult, quid

ἤθελέ σε σχολάζειν, σαυτῷ λαλεῖν, γράφειν περὶ τούτων, ἀναγινώσκειν, ἀκούειν, παρασκευάζεσθαι· ἔσχες εἰς τοῦτο ἱκανὸν χρόνον. νῦν σοι λέγει, Ἐλθὲ ἤδη ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, δεῖξον ἡμῖν τί ἔμαθες, πῶς ἤθλησας. μέχρι τίνος γυμνασθήσῃ μόνος; ἤδη καιρὸς, γνῶναί σε, πότερον τῶν ἀξιονίκων εἶ τις ἀθλητῶν, ἢ ἐκείνων, οἱ τὴν
31 οἰκουμένην περιέρχονται νικώμενοι. Τί οὖν ἀγανακτεῖς; οὐδεὶς ἀγὼν δίχα θορύβου γίνεται. πολλοὺς δεῖ προγυμναστὰς εἶναι, τοὺς ἐπικραυγάζοντας, πολλοὺς ἐπιστάτας, πολλοὺς θεατάς.
32 Ἀλλ᾿ ἐγὼ ἤθελον ἐφ᾿ ἡσυχίας διάγειν. Οἴμωζε τοίνυν, καὶ στένε, ὥσπερ ἄξιος εἶ. τίς γὰρ ἄλλη μείζων ταύτης ζημία τῷ ἀπαιδεύτῳ, καὶ ἀπειθοῦντι τοῖς θείοις διατάγμασιν, ἢ τὸ λυπεῖσθαι, τὸ πενθεῖν, τὸ φθονεῖν, ἁπλῶς τὸ ἀτυχεῖν καὶ δυστυχεῖν; τούτων οὐ θέλεις ἀπαλλάξαι σεαυτόν;

Καὶ

quid non vult? Paulo ante voluit, otium te agere, tecum colloqui, ſcribere his de rebus, legere, audire, præparari: ad iſtud ſatis ſpatii habebas. Nunc dicit: „Veni ad certamen; „oſtende nobis, quid didiceris, quomodo meditatus ſis pugnam. Quousque „ſolus exerceberis? Nunc „tempus eſt, ut cognoſcas, an pugil ſis dignus „victoriâ, aut ex illorum „numero, qui terrarum orbem peragrantes perpetuo ſuccumbunt.“ Quid ergo indignaris? Nullum certamen fit absque tumultu. Multos eſſe oportet, qui ante exerceant; multos qui vociferentur; multos magiſtros, multos ſpectatores. At ego quiete vellem vivere! Plora igitur, & ſuſpira, ut dignus es. Nam quæ alia pœna major eſt illi qui ineruditus eſt, divinisque præceptis refragatur, niſi ut doleat, lugeat, invideat, denique voto fruſtretur, calamitatibus conflictetur? His malis non vis te liberare?

Quo-

Καὶ πῶς ἀπαλλάξω; Οὐ πολλάκις ἤκουσας, 33
ὅτι ὄρεξιν ἆραί σε δεῖ παντελῶς, τὴν ἔκκλισιν
ἐπὶ μόνα τρέψαι τὰ προαιρετικὰ, ἀφεῖναί σε δεῖ
πάντα, τὸ σῶμα, τὴν κτῆσιν, τὴν φήμην, τὰ
βιβλία, θόρυβον, ἀρχὰς, ἀναρχίαν; ὅπου γὰρ
ἂν κλίνῃς, ἐδούλευσας, ὑπετάγης, κωλυτὸς ἐγέ-
νου, ἀναγκαστὸς, ὅλος ἐπ' ἄλλοις. Ἀλλὰ τὸ 34
Κλεάνθους πρόχειρον,

Ἀγοῦ δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ', ἡ Πεπρωμένη.

Θέλετ' εἰς Ῥώμην; Εἰς Ῥώμην. Εἰς Γύαρα;
Εἰς Γύαρα. Εἰς Ἀθήνας; Εἰς Ἀθήνας. Εἰς φυ-
λακήν; Εἰς φυλακήν. Ἂν ἅπαξ εἴπῃς, πότε τις 35
εἰς Ἀθήνας ἀπέλθῃ; ἀπώλου. ἀνάγκη γε, ταύ-
την τὴν ὄρεξιν, ἀτελῆ μὲν οὖσαν, ἀτυχῆ σε ποι-
εῖν· τελειωθεῖσαν δὲ, κενὸν, ἐφ' οἷς οὐ δεῖ ἐπαι-
ρόμενον· πάλιν, ἂν ἐμποδισθῇς, δυστυχῆ, περι-
πίπτον-

Quomodo vero me liberem? Nonne ſæpe audiviſti? adpetitionem omnino tollendam eſſe; averſationem ad ea ſola transferendam, quæ tui arbitrii ſint; miſſa facienda tibi eſſe omnia, corpus, opes, famam, libros, tumultum, honores, conditionem privatam. Nam quocunque inclinaveris, ſervus, obnoxius es; prohiberi, cogi potes; totus in aliena poteſtate es. Sed Cleanthis illud in promtu ſit,

Duc me, ô Jupiter, & tu Neceſſitas.

Ire me Romam vultis? Romam ibo. In Gyara? In Gyara. Athenas? Athenas. In carcerem? In carcerem. Quodſi ſemel dixeris, quando tandem Athenas ire licebit? periiſti: neceſſe certe eſt, ut iſta adpetitio, ſi irrita fuerit, infelicem te reddat; ſi rata, vanum, elatum ob ea propter quæ efferri non decet; rurſus ſi impedita, cala-

36 πίπτοντα εἰς οὐ θέλεις. Ἄφες οὖν ταῦτα πάντα.
Καλαὶ αἱ Ἀθῆναι. Ἀλλὰ τὸ εὐδαιμονεῖν κάλλιον
πολύ· τὸ ἀπαθῆ εἶναι, τὸ ἀτάραχον, τὸ ἐπὶ
37 μηδενὶ κεῖσθαι τὰ σὰ πράγματα. Θόρυβος ἐν
Ῥώμῃ, καὶ ἀσπασμοί. Ἀλλὰ τὸ εὐροεῖν, ἀντὶ
πάντων τῶν δυσκόλων. Εἰ οὖν τούτων καιρός
ἐστι, διὰ τί οὐκ αἴρεις αὐτῶν τὴν ἔκκλισιν; τίς
38 ἀνάγκη, ὡς ὄνον ξυλοκοπούμενον ἀχθοφορεῖν; εἰ
δὲ μή, ὅρα ὅτι δεῖ σε δουλεύειν ἀεὶ τῷ δυναμέ-
νῳ σοι διαπράξασθαι τὴν ἔξοδον, τῷ [πᾶν] ἐμ-
ποδίσαι δυναμένῳ· κἀκεῖνον θεραπεύειν, ὡς Κακο-
δαίμονα.

39 Μία ὁδὸς ἐπὶ εὔροιαν, (τοῦτο καὶ ὄρθρου καὶ
μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἔστω πρόχειρον,) ἀπό-
στασις τῶν ἀπροαιρέτων, τὸ μηδὲν ἴδιον ἡγεῖσθαι,
τὸ παραδοῦναι πάντα τῷ Δαιμονίῳ, τῇ Τύχῃ·
ἐκείνους ἐπιτρόπους αὐτῶν ποιήσασθαι, οὓς καὶ ὁ
Ζεὺς

calamitoſum, eo redactum quo nolles. Omitte igitur iſta omnia. Pulcræ ſunt Athenæ; ſed vita beata multo pulcrior: multo pulcrius eſt, eſſe adfectibus & perturbatione vacuum, in nullius poteſtate res tuas eſſe. Tumultus eſt Romæ, ſalutationes. Sed animi tranquillitas omnes compenſat moleſtias. Quodſi igitur harum rerum eſt tempus, cur non tollis earum averſationem? quæ neceſſitas eſt, te velut aſinum, fuſtibus cæſum, ferre onera? Id ni feceris, vide, quid fiat: eſt tibi perpetuo ſerviendum illi qui tibi exitum aperire queat; cuilibet, impedire qui poſſit; is tibi colendus eſt, ut malus Genius.

Una via eſt, ad animi tranquillitatem vitamque beatam: (hoc & mane & interdiu & noctu in promtu ſit,) ut rebus externis cedas; ut nihil proprium judices; ut omnia Deo tradas & Fortunæ; ut hos procuratores omnium conſtituas,

Ζεὺς πεποίηκεν· αὐτὸν δὲ πρὸς ἑνὶ εἶναι μόνῳ, 40
τῷ ἰδίῳ, τῷ ἀκωλύτῳ· καὶ ἀναγινώσκειν, ἐπὶ
τοῦτο ἀναφέροντα τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ γράφειν,
καὶ ἀκούειν. Διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι εἰπεῖν Φιλό- 41
πονον, ἂν ἀκούσω τοῦτο μόνον, ὅτι ἀναγινώσκει
ἢ γράφει· κἂν προσθῇ τις, ὅλας τὰς νύκτας,
οὔπω λέγω, ἂν μὴ γνῶ τὴν ἀναφοράν. οὐδὲ γὰρ
σὺ λέγεις Φιλόπονον, τὸν διὰ παιδισκάριον ἀγρυ-
πνοῦντα. οὐ τοίνυν οὐδ' ἐγώ. ἀλλ' ἐὰν μὲν ἕνεκα 42
δόξης αὐτὸ ποιῇ, λέγω Φιλόδοξον· ἂν δ' ἕνε-
κα ἀργυρίου, Φιλάργυρον, οὐ Φιλόπονον· ἂν δὲ
δι' ἐπιθυμίαν λόγου, Φιλόλογον. Ἂν δ' ἐπὶ τὸ 43
ἴδιον ἡγεμονικὸν ἀναφέρῃ τὸν πόνον, ἵν' ἐκεῖνο κα-
τὰ φύσιν ἔχῃ καὶ διεξάγῃ, τότε λέγω μόνον Φι-
λόπονον. Μηδέποτε γὰρ ἀπὸ τῶν κοινῶν μήτ' 44
ἐπαινεῖτε, μήτε ψέγετε, ἀλλὰ ἀπὸ δογμάτων.
ταῦτα

ſtituas, quos & Jupiter conſtituit: tu vero ipſe uno illo, quod tibi proprium eſt, quod prohiberi nequit, occuperis; ut, cum legis, cum ſcribis, cum audis, eo referas lectionem, ſcriptionem, auditionem. Propter hoc non poſſum dicere induſtrium, ſi audiero iſtud ſolum, legere aliquem aut ſcribere: &, licet adjiciat, totas noctes ſe id facere, nondum induſtrium dico, niſi cognovero, quo iſta referat. Neque enim tu induſtrium eum dicis, qui propter puellam vigilat: ergo ne ego quidem. Sed, ſi gloriolæ cauſſâ id fecerit, ambitioſum dico; ſi pecuniæ gratiâ, avarum, non induſtrium; ſi autem propter literarum amorem, philologum. Quodſi vero ad ſuam mentem rationemque laborem iſtum retulerit, ut illa Naturæ conſtanter pareat, tum demum induſtrium dico. Numquam enim e communibus iſtis, vel vituperationes, vel laudationes petendæ ſunt,

ταῦτα γάρ ἐστι τὰ ἴδια ἑκάστου, τὰ καὶ τὰς
45 πράξεις αἰσχρὰς ἢ καλὰς ποιοῦντα. Τούτων με-
μνημένος, χαῖρε τοῖς παροῦσι, καὶ ἀγάπα ταῦτα
46 ὧν καιρός ἐστιν. εἴ τινα ὁρᾷς, ὧν ἔμαθες καὶ
διεσκέψω, ἀπαντῶντά σοι εἰς τὰ ἔργα, εὐφραίνου
ἐπ᾽ αὐτοῖς. εἰ τὸ κακόηθες καὶ λοίδορον ἀποτέ-
θεισαι ἢ μεμείωκας· εἰ τὸ προπετὲς, εἰ τὸ
αἰσχρολόγον, εἰ τὸ εἰκαῖον, εἰ τὸ ἐπισεσυρμένον·
εἰ οὐ κινῇ ἐφ᾽ οἷς πρότερον, εἰ οὐχ ὁμοίως γ᾽ ὡς
πρότερον· ἑορτὴν ἄγειν δύνασαι καθ᾽ ἡμέραν, σή-
μερον, ὅτι καλῶς ἀνεστράφης ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ,
47 αὔριον, ὅτι ἐν ἑτέρῳ. Πόσῳ μείζων αἰτία θυσίας,
ἢ ὑπατεία, ἢ ἐπαρχία; Ταῦτα ἐκ σοῦ αὐτοῦ
γίνεταί σοι, καὶ ἀπὸ τῶν Θεῶν. Ἐκεῖνο μέμνησο
48 τίς ὁ διδούς ἐστι, καὶ τίσι, καὶ διὰ τίνα. Τού-
τοις τοῖς διαλογισμοῖς ἐντρεφόμενος, ἔτι διαφέρῃ,
ποῦ

ſunt, ſed e decretis. Hæc enim ſunt cujusque propria, quæ actiones quoque vel turpes vel honeſtas efficiunt. Horum memor, delectare iis quæ adſunt; & in iis adquieſce, quæ tempus fert. Si qua vides eorum, quæ didiciſti ac meditatus es, ad rem abs te conferri, delectare iis. Si malitiam & conviciandi libidinem depoſuiſti aut minuiſti; ſi petulantiam, ſi turpiloquium, ſi temeritatem, ſi ſegnitiem; ſi iis rebus, quibus ante moveris, non moveris, ſi ſaltem non eodem modo quo prius adfici ſolebas; tum quotidie feſtivitatem celebrare potes; hodie, quod recte verſatus ſis in hoc opere; cras, quod in alio. Quanto major tibi hæc cauſſa eſt rei divinæ faciendæ, quam ſi conſulatum aut præfecturam eſſes adeptus? Hæc a te ipſo habes, & a Deo. Iſta qui largiatur, memento, quis ſit, & quibus largiatur, & quas ob res. His cogitationibus innutritus, adhuc intereſſe putas

ποῦ ἂν εὐδαιμονήσεις; ποῦ ὢν ἀρέσεις τῷ Θεῷ; Οὐ πανταχόθεν τὸ ἴσον ἀπέχουσιν; οὐ πανταχόθεν ὁμοίως ὁρῶσι τὰ γινόμενα.

ΚΕΦ. έ.

Πρὸς τοὺς Μαχίμους καὶ Θηριώδεις.

Ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὔτ' αὐτὸς μάχεταί τινι,
οὔτ' ἄλλον ἐᾷ κατὰ δύναμιν. Παράδειγμα δὲ 2
καὶ τούτου, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων, ἔκκειται
ἡμῖν ὁ βίος ὁ Σωκράτους· ὃς οὐ μόνον αὐτὸς παν-
ταχοῦ ἐξέφυγε μάχην, ἀλλ' οὐδ' ἄλλους μάχε-
σθαι εἴα. Ὅρα παρὰ Ξενοφῶντι ἐν τῷ Συμπο- 3
σίῳ, πόσας μάχας λέλυκε· πῶς πάλιν ἠνέσχετο
Θρασυμάχου, πῶς Πώλου, πῶς Καλλικλέους· πῶς
τῆς γυναικὸς ἠνείχετο, πῶς τοῦ υἱοῦ, ἐξελεγχό-

putas quo in loco beatus ſis futurus, quo in loco ſis Deo placiturus? Nonne ubique homines æquale recipiunt? nonne undique pariter ea, quæ ſunt & ſiunt *in mundo*, intuentur?

CAP. V.

In Pugnaces & Immanes.

Vir bonus & ſapiens nec ipſe cum quoquam pugnat; nec alium, quantum in ipſo eſt, pugnare ſinit. Hujus quoque rei, ſicut aliarum, exemplum in Socrate nobis propoſitum eſt; qui non ipſe tantum ubique pugnam effugit, ſed ne alios quidem pugnare paſſus eſt. Vide apud Xenophontem in Convivio, quot pugnas compoſuerit, quo pacto porro ipſe Thraſimachum, Polum, Calliclem toleraverit; quo pacto uxo-

4 μενος ὑπ' αὐτοῦ, σοφιζόμενος. λίαν γὰρ ἀσφα-
λῶς ἐμέμνητο, ὅτι οὐδεὶς ἀλλοτρίου ἡγεμονικοῦ
κυριεύει. οὐδὲν οὖν ἄλλο ἤθελεν, ἢ τὸ ἴδιον.
5 Τί δ' ἔστι τοῦτο; Οὐχ ἵνα κινῇ οὗτός τι κατὰ
φύσιν· τοῦτο γὰρ ἀλλότριον· ἀλλ' ὅπως ἐκείνων
τὰ ἴδια ποιούντων, ὡς αὐτοῖς δοκεῖ, αὐτὸς μηδὲν
ἧττον κατὰ φύσιν ἕξει καὶ διεξάξει, μόνον τὰ
αὐτοῦ ποιῶν πρὸς τὸ κἀκείνους ἔχειν κατὰ φύσιν.
6 Τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ ἀεὶ πρόκειται τῷ καλῷ καὶ
ἀγαθῷ. Στρατηγῆσαι; Οὔ· ἀλλ', ἂν δίδωται,
ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν τηρῆσαι.
Γῆμαι; Οὔ· ἀλλ', ἂν δίδωται γάμος, ἐν ταύτῃ
7 τῇ ὕλῃ κατὰ φύσιν ἔχοντα αὐτὸν τηρῆσαι. Ἂν
δὲ θέλῃ τὸν υἱὸν μὴ ἁμαρτάνειν ἢ τὴν γυναῖκα,
θέλει τὰ ἀλλότρια μὴ εἶναι ἀλλότρια. καὶ τὸ
παιδεύεσθαι τοῦτ' ἔστι, μανθάνειν τὰ ἴδια καὶ
τὰ ἀλλότρια.

Ποῦ

rem toleraverit; quo pacto filium, callide & captioſe contra ipſum diſputantem. Illud enim memoriæ infixum habebat, neminem alterius menti dominari: nihil igitur aliud voluit, niſi quod ſuum eſſet. Illud autem quidnam eſt? Non, ut iſte Naturam ſequatur: (id enim alienum eſt;) ſed ut, aliis ſuo arbitratu, quod ipſis viſum eſſet, facientibus, ipſe nihilo minus Naturæ conſtanter pareret; modo, quoad in ipſo eſſet, elaborans ut illi quoque ex Naturæ præſcripto ſe gererent. Hoc enim viro bono & ſapienti ſemper eſt propoſitum. Præturamne gerere? Non: ſed, ſi ipſi mandetur prætura, in hâc materia proprium animi principatum conſervare. Uxorem ducere? Non: ſed, ſi datum fuerit conjugium, in eo ita ſe geret, ut naturæ præſcriptum conſervet. Quodſi vero vult, filium aut uxorem non peccare; vult, aliena non eſſe aliena. Atque erudiri hoc eſt, cognoſcere, quæ ſua ſint, quæ aliena.

Ad

Ποῦ οὖν ἔτι μάχης τόπος τῷ οὕτως ἔχοντι; 8
μὴ γὰρ θαυμάζει τι τῶν γινομένων; μὴ γὰρ καινὸν
αὐτῷ φαίνεται; μὴ γὰρ οὐ χείρονα καὶ χαλεπώ-
τερα προσδέχεται τὰ παρὰ τῶν φαύλων, ἢ ἀπο-
βαίνει αὐτῷ; μὴ γὰρ οὐ κέρδος λογίζεται πᾶν
ὅ τι ἂν ἀπολίπωσι τοῦ ἐσχάτου; Ἐλοιδόρησέ σε
ὁ δεῖνα. Πολλὴ χάρις αὐτῷ, ὅτι μὴ ἔπληξεν. 9
Ἀλλὰ καὶ ἔπληξε. Πολλὴ χάρις, ὅτι μὴ ἔτρω-
σεν. Ἀλλὰ καὶ ἔτρωσε. Πολλὴ χάρις, ὅτι μὴ
ἀπέκτεινε. Πότε γὰρ ἔμαθεν, ἢ παρὰ τίνι, ὅτι 10
ἥμερόν ἐστι ζῶον, ὅτι φιλάλληλον, ὅτι μεγάλη
βλάβη τῷ ἀδικοῦντι αὐτὴ ἡ ἀδικία; ταῦτα οὖν
μὴ μεμαθηκὼς, μηδὲ πεπεισμένος, διὰ τί μὴ
ἀκολουθήσει τῷ φαινομένῳ συμφέροντι; Βέβληκεν 11
ὁ γείτων λίθους. Μή τι οὖν σὺ ἡμάρτηκας; Ἀλ-
λὰ τὰ ἐν οἴκῳ κατεάγη. Σὺ οὖν σκευάριον εἶ;
Οὔ, ἀλλὰ προαίρεσις. Τί οὖν σοι δίδοται πρὸς 12
τοῦτο;

Ad eum ergo modum adfecto quis adhuc pugnæ locus relinquitur? numquid eorum, quæ fiunt, admiratur? numquid novum illi videtur? annon pejora & graviora exſpectat ab improbis, quam ipſi accidunt? an non in lucro deputat, quidquid ab extrema improbitate abſunt? Iſte tibi maledixit. Magnam ei gratiam habe, quod non verberavit. Sed & verberavit. Magnam habe gratiam, quod non vulneravit. Sed & vulneravit. Magnam habe gratiam, quod non occidit. Quando enim didicit, aut a quo, manſuetum animal eſſe hominem, ſociabile, ipſam injuriam magno malo eſſe ei a quo inferatur? Hæc igitur cum neque didicerit, nec perſuaſa habeat, cur non id ſequatur, quod ſibi expedire putat? Vicinus conjecit lapides. Quid ergo tu peccâſti? At ſupellex confracta eſt. Tu ergo vaſculum es? Non; ſed libera voluntas. Quid ergo tibi adverſus iſtud datum

τοῦτο; ὡς μὲν λύκῳ, ἀντιδάκνειν, καὶ ἄλλους
πλείονας λίθους βάλλειν· ἀνθρώπῳ δ' ἐὰν ζη-
τῇς, ἐπίσκεψαί σου τὸ ταμιεῖον, ἴδε τίνας δυνά-
μεις ἔχων ἐλήλυθας· μήτι τὴν θηριώδη; μή τι
13 τὴν μνησικακητικήν; Ἵππος οὖν πότ' ἄθλιός
ἐστιν; Ὅταν τῶν φυσικῶν δυνάμεων στέρηται·
οὐχ ὅταν μὴ δύνηται κοκκύζειν, ἀλλ' ὅταν μὴ
τρέχειν. Ὁ δὲ κύων; Οὐχ ὅταν πέτεσθαι μὴ
14 δύνηται, ἀλλ' ὅταν μὴ ἰχνεύειν. Μή ποτ' οὖν
οὕτω καὶ ἄνθρωπος δυστυχής ἐστιν, οὐχ ὁ μὴ
δυνάμενος λέοντας πνίγειν, ἢ ἀνδριάντας περι-
λαμβάνειν· οὐ γὰρ πρὸς τοῦτο δυνάμεις τινὰς
ἔχων ἐλήλυθε παρὰ τῆς φύσεως· ἀλλ' ὁ ἀπο-
15 λωλεκὼς τὸ εὔγνωμον, ὁ τὸ πιστόν; Τοῦτον ἔδει
συνελθόντας θρηνεῖν, εἰς ὅσα κακὰ ἐλήλυθεν·
οὐχὶ, μὰ Δία, τὸν φύντα, ἢ τὸν ἀποθανόντα,
ἀλλ' ᾧ ζῶντι συμβεβήκει ἀπολέσαι τὰ ἴδια· οὐ
τὰ

tum eſt? Tamquam lupo quidem, ut remordeas, & plures lapides conjicias: ut homini autem, ſi quæras quid, inſpice penum tuum; vide, quas tecum facultates adtuleris: num belluinam? num ultionis avidam? Equus quando miſer eſt? Cum naturalibus facultatibus privatur: non, cum canere, ut gallus, nequit; ſed cum currere nequit. Canis? Non cum volare nequit, ſed cum nequit indagare. Vide itaque, annon homo etiam eodem modo miſer ſit, non is, qui leones ſtrangulare nequit, aut ſtatuas amplecti; (neque enim ad hoc a natura facultatibus eſt inſtructus;) ſed is qui probitatem, qui fidem amiſit. Hunc oportebat a convenientibus plorari, ob tanta in quæ inciderit mala: non, ita me dii ament, eum qui natus, aut qui mortuus fuerit; ſed, qui vivens ſuorum jacturam fecerit; non quidem patrimonii, non agelli,

τὰ πατρῷα, τὸ ἀγρίδιον, καὶ τὸ οἰκίδιον, καὶ τὸ
πανδοκεῖον, καὶ τὰ δουλάρια· (τούτων γὰρ οὐ-
δὲν ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶν, ἀλλὰ πάντα ἀλ-
λότρια, δοῦλα, ὑπεύθυνα, ἄλλοτε ἄλλοις δι-
δόμενα ὑπὸ τῶν κυρίων·) ἀλλὰ τὰ ἀνθρωπικὰ, 16
τοὺς χαρακτῆρας οὓς ἔχων ἐν τῇ διανοίᾳ ἐλήλυ-
θεν· οἵους καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ζητοῦντες,
ἂν μὲν εὕρωμεν, δοκιμάζομεν· ἂν δὲ μὴ εὕρωμεν,
ῥιπτοῦμεν. Τίνα ἔχει τὸν χαρακτῆρα τοῦτο τὸ 17
τετράσσαρον; Τραϊανοῦ. Φέρε. Νέρωνος. Ῥίψον
ἔξω, ἀδόκιμόν ἐστι, σαπρόν. Οὕτω καὶ ἐνθάδε.
τίνα ἔχει χαρακτῆρα τὰ δόγματα αὐτοῦ; Ἥμε-
ρον, κοινωνικὸν, ἀνεκτικὸν, φιλάλληλον. Φέρε,
παραδέχομαι· ποιῶ πολίτην τοῦτον, παραδέχο-
μαι γείτονα, σύμπλουν. Ὅρα μόνον, μὴ Νερω- 18
νιανὸν ἔχῃ χαρακτῆρα. μή τι ὀργίλος ἐστί; μή
τι μηνίτης; μή τι μεμψίμοιρος; ἂν αὐτῷ φανῇ,
πατάσσει τὰς κεφαλὰς τῶν ἀπαντώντων; Τί 19

agelli, non domunculæ, non diverſorii, non ſervulorum: (nihil enim horum homini eſt proprium, omnia ſunt aliena, ſerva, obnoxia; aliàs aliis ab iis, in quorum poteſtate ſunt, dantur:) ſed qui humana amiſit, qui ſigilla, quæ impreſſa menti ſecum attulit; qualia in numismate etiam quærimus, quæ ſi invenerimus, probamus; ſin minus, rejicimus. Quam notam habet Seſtertius iſte? Trajani. Exhibe! Neronis. Abjice; improbus eſt, adulterinus. Ita hîc etiam. Quod ſignum habent decreta illius? Manſuetum, ſociabile, tolerans, amans aliorum. Exhibe! accipio: hunc civem facio, admitto vicinum, navigationis comitem. Vide modo, ne characterem Neronianum habeat? Eſtne iracundus? eſtne perſequens inimicitiarum? eſtne moroſus? an obviorum capita cædit, cum

οὖν ἔλεγες, ὅτι ἄνθρωπός ἐστι; μὴ γὰρ ἐκ ψιλῆς μορφῆς κρίνεται τῶν ὄντων ἕκαστον; ἐπεὶ οὕτω λέγε καὶ τὸ κήρινον, μῆλον εἶναι, καὶ ὀδμὴν
20 ἔχειν αὐτὸ, καὶ γεῦσιν. Οὐκ ἀρκεῖ δὲ ἡ ἐκτὸς περιγραφή. οὐκοῦν οὐδὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἡ ῥὶς ἐξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί· ἀλλ᾽ ἂν τὰ δόγματα
21 ἔχῃ ἀνθρωπικά. Οὗτος οὐκ ἀκούει λόγου, οὐ παρακολουθεῖ ἐλεγχόμενος· ὄνος ἐστί. τούτου τὸ αἰδῆμον ἀπονενέκρωται· ἄχρηστός ἐστι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. οὗτος ζητεῖ, τίνα ἀπαντήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ· ὥστε οὐδὲ πρόβατον ἢ ὄνος, ἀλλά τί ποτε ἄγριον θηρίον.

22 Τί οὖν; θέλεις με καταφρονεῖσθαι; Ὑπὸ τίνων; ὑπὸ εἰδότων; καὶ πῶς καταφρονήσουσιν οἱ εἰδότες τοῦ πρᾴου, τοῦ αἰδήμονος; ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων; τί σοι μέλει; οὐ τινι γὰρ ἄλλῳ τεχνί-

cum ei viſum fuerit? Quid ergo hominem eum eſſe dicebas? Num enim ſolâ formâ ſingulæ res judicantur? Id ſi ita eſt; ceream quoque maſſam dic pomum eſſe, dic habere pomi & odorem & guſtum. Neque vero externa circumſcriptio ſatis eſt. Neque igitur ad hominem conſtituendum naſus ſatis eſt, & oculi; ſed decreta humana requiruntur. Hic non audit rationem; cum arguitur, non intelligit: aſinus eſt. Hujus verecundia eſt emortua: inutilis eſt, & quidvis potius quam homo. Hic quærit, quem obvium mordeat, aut calcibus petat: itaque ne ovis quidem aut aſinus eſt, ſed cuilibet feræ beſtiæ ſimillimus.

Quid ergo? vis me contemni? A quibus? ab iis qui te norunt? quomodo autem, qui norunt te, contemnent, cum ſis manſuetus, cum ſis verecundus? At ab iis qui te ignorant? quid id tuâ refert? neque enim alius artifex ignaros artis

τεχνίτῃ τῶν ἀτέχνων. Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπι- 23
φυήσονταί μοι. Τί λέγεις τὸ ἐμοί; δύναταί τις
τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν βλάψαι, ἢ κωλῦσαι ταῖς
προσπιπτούσαις φαντασίαις χρῆσθαι ὡς πέφυ-
κεν; Οὐδαμῶς. Τί οὖν ἔτι ταράσσῃ, καὶ φοβε- 24
ρὸν σαυτὸν θέλεις ἐπιδεικνύειν; οὐχὶ δὲ παρελ-
θὼν εἰς μέσον κηρύσσεις, ὅτι εἰρήνην ἄγεις πρὸς
πάντας ἀνθρώπους, ὅ τι ἂν ἐκεῖνοι ποιῶσι· καὶ
μάλιστ᾽ ἐκείνων καταγελᾷς, ὅσοι σε βλάπτειν
δοκοῦσιν; Ἀνδράποδα ταῦτα οὐκ οἶδεν, οὐδὲ τίς
εἰμὶ, οὐδὲ ποῦ μου τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, ὅτι
οὐ πρόσοδος αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμά.

Οὕτω καὶ οἱ ἐχυρὰν πόλιν οἰκοῦντες κατα- 25
γελῶσι τῶν πολιορκούντων· Νῦν δ᾽ οὗτοι τί
πρᾶγμα ἔχουσιν ἐπὶ τῷ μηδενί; ἀσφαλές ἐστιν
ἡμῶν τὸ τεῖχος, τροφὰς ἔχομεν ἐπὶ πάμπολυν
χρόνον, τὴν ἄλλην ἅπασαν παρασκευήν. Ταῦτά 26

artis ſuæ curat. At multo magis adorientur me. Quid dicis, me? poteſtne quisquam voluntatem tuam lædere, aut prohibere quo minus oblatis viſis, ut natura fert, utaris? Nequaquam. Quid ergo adhuc turbaris, & formidabilem te præbere ſtudes? quin potius progreſſus in medium, proclamas, tibi pacem eſſe cum omnibus hominibus, quidquid illi agant; & eos in primis derides, qui ſe tibi nocere putant? Mancipia iſta ignorant, quis ſim; ubi mea bona & mala poſita ſint, neſciunt; non patere ſibi aditum ad meas opes, ignorant.

Sic, qui munitam incolunt urbem, hoſtilem obſidionem rident: Nunc iſti quid ſibi fruſtra faceſſunt negotium? tuta ſunt noſtra mœnia; cibaria habemus in perlongum tempus; omnibus aliis rebus inſtructi ſumus.

ἐστι τὰ πόλιν ἐχυρὰν καὶ ἀνάλωτον ποιοῦντα· ἀνθρώπου δὲ ψυχὴν οὐδὲν ἄλλο, ἢ δόγματα. Ποῖον γὰρ τεῖχος οὕτως ἰσχυρὸν, ἢ ποῖον σῶμα οὕτως ἀδαμάντινον, ἢ ποία κτῆσις ἀναφαίρετος,
27 ἢ ποῖον ἀξίωμα οὕτως ἀνεπιβούλευτον; Πάντα πανταχοῦ θνητὰ, εὐάλωτα· οἷς τισι τὸν ὁπωσοῦν προσέχοντα πᾶσα ἀνάγκη ταράσσεσθαι, κακελπιστεῖν, φοβεῖσθαι, πενθεῖν, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς ὀρέξεις, περιπτωτικὰς ἔχειν τὰς ἐκκλίσεις.
28 Εἶτα οὐ θέλομεν τὴν μόνην δεδομένην ἡμῖν ἀσφάλειαν ἐχυρὰν ποιεῖν; οὐδ', ἀποστάντες τῶν θνητῶν καὶ δούλων, τὰ ἀθάνατα καὶ φύσει ἐλεύθερα ἐκπονεῖν; οὐδὲ μεμνήμεθα, ὅτι οὔτε βλάπτει ἄλλος ἄλλον, οὔτε ὠφελεῖ, ἀλλὰ τὸ περὶ ἑκάστου τούτων δόγμα, τοῦτό ἐστι τὸ βλάπτον, τοῦτό ἐστι τὸ ἀνατρέπον, τοῦτο μάχη, τοῦτο στάσις, τοῦτο
29 πόλεμος. Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην τὸ πεποιηκὸς

οὐκ

ſumus. Hæc ſunt quæ civitatem munitam & inexpugnabilem faciant: hominis vero animum, nihil aliud niſi decreta. Nam quis murus adeo firmus eſt, aut quod corpus adeo adamantinum, quæve poſſeſſio tam certa & propria, aut quæ dignitas ita inſidiarum expers? Omnia ubique mortalia ſunt, expugnatu facilia; quibus qui ullo modo adjungit animum, hunc turbari omnino neceſſe eſt, male ſperare, timere, lugere, irritas habere adpetitiones, in ea quæ nolit incidere. Et tamen ſolam eam arcem, quæ nobis data eſt, munire nolumus? nec, repudiatis mortalibus rebus & ſervilibus, in eis elaborare quæ ſunt immortales & ſua natura liberæ? neque cogitamus, neminem ab alio vel juvari vel lædi, ſed decretum de eo, quod vel juvandi vel lædendi vim habeat, hoc eſſe quod lædat, hoc eſſe quod evertat: hoc pugnarum, hoc ſeditionum, hoc bellorum cauſſam.

οὐκ ἄλλο, ἢ τοῦτο τὸ δόγμα, τὸ περὶ τυραννί-
δος, τὸ δόγμα τὸ περὶ φυγῆς· ὅτι τὸ μὲν, ἔσχα-
τον τῶν κακῶν· τὸ δὲ, μέγιστον τῶν ἀγαθῶν.
Φύσις δ' αὕτη παντὸς, τὸ διώκειν τὸ ἀγαθὸν, 30
φεύγειν τὸ κακόν· τὸν ἀφαιρούμενον θατέρου,
καὶ περιβάλλοντα τῷ ἐναντίῳ, τοῦτον ἡγεῖσθαι
πολέμιον καὶ ἐπίβουλον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν
υἱὸς, κἂν πατήρ. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ συγγενέστε- 31
ρον οὐδέν· λοιπὸν, εἰ ταῦτα ἀγαθὰ καὶ κακὰ,
οὔτε πατὴρ υἱοῖς φίλος, οὔτ' ἀδελφὸς ἀδελφῷ,
πάντα δὲ πανταχοῦ μεστὰ πολεμίων, ἐπιβούλων,
συκοφαντῶν. εἰ δ', οἵα δεῖ προαίρεσις, τοῦτο 32
μόνον ἀγαθόν ἐστι, καὶ, οἵα μὴ δεῖ, τοῦτο μόνον
κακόν· ποῦ ἔτι μάχη; ποῦ λοιδορία; περὶ τίνων;
περὶ τῶν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς; πρὸς τίνας; πρὸς τοὺς
ἀγνοοῦντας, πρὸς τοὺς δυστυχοῦντας, πρὸς τοὺς
ἠπατημένους περὶ τῶν μεγίστων;

Τού-

ſam. Quod Eteoclem & Polynicem in mutuas cædes impulit, nihil aliud eſt, niſi hoc ipſum decretum de imperio, & decretum de exſilio; quod ſcilicet alterum, extremum malorum videretur; alterum, ſummum bonum. Eſt autem hæc natura omnium, ut & bona perſequantur, & mala fugiant; ut, qui alterum eripuerit, in alterumve conjecerit, eum hoſtem judicent & inſidiatorem, ſive frater fuerit, ſive filius, ſive pater. Nam bono nihil eſt nobis conjunctius: quod ſi igitur illa bona & mala ſunt; neque pater filiis erit amicus, neque frater fratri; ſed ubique omnia plena hoſtium, inſidiatorum, calumniatorum. Sin voluntas talis, qualis eſſe debet, ſolum bonum eſt, &, qualis non debet, ſolum malum; quæ pugna reſtat? quæ obtrectatio? quibus de rebus? de iis quæ ad nos nihil adtinent? contra quos? contra ignorantes, contra calamitoſos, contra eos qui in maximarum rerum errore verſantur?

Horum

33 Τούτων Σωκράτης μεμνημένος, τὴν οἰκίαν τὴν αὑτοῦ ᾤκει, γυναικὸς ἀνεχόμενος τραχυτάτης, υἱοῦ ἀγνώμονος. Τραχεῖα γὰρ πρὸς τί ἦν; Ἵν' ὕδωρ καταχέῃ τῆς κεφαλῆς ὅσον καὶ θέλει, ἵνα καταπατήσῃ τὸν πλακοῦντα· καὶ τί πρὸς ἐμὲ,
34 ἂν ὑπολάβω ὅτι ταῦτα οὐδὲν πρὸς ἐμέ; Τοῦτο δ' ἐμὸν ἔργον ἐστί· καὶ οὔτε τύραννος κωλύσει με θέλοντα, οὔτε δεσπότης, οὔτε οἱ πολλοὶ τὸν ἕνα, οὔθ' ὁ ἰσχυρότερος τὸν ἀσθενέστερον. τοῦτο γὰρ
35 ἀκώλυτον δέδοται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἑκάστῳ. Ταῦτα τὰ δόγματα ἐν οἰκίᾳ φιλίαν ποιεῖ, ἐν πόλει ὁμόνοιαν, ἐν ἔθνεσιν εἰρήνην, πρὸς Θεὸν εὐχάριστον, πανταχοῦ θαῤῥοῦντα, ὡς περὶ τῶν ἀλλοτρίων,
36 ὡς περὶ οὐδενὸς ἀξίων. Ἀλλ' ἡμεῖς γράψαι μὲν καὶ ἀναγνῶναι ταῦτα, καὶ ἀναγινωσκόμενα ἐπαι-
37 νέσαι ἱκανοὶ, πεισθῆναι δ' οὐδ' ἐγγύς. Τοιγαροῦν τὸ περὶ τῶν Λακεδαιμονίων λεγόμενον,

Οἶκοι

Horum Socrates memor, domum ſuam adminiſtrabat, uxorem tolerans aſperrimam, & filium ingratum. Etenim Xantippes aſperitas quo pertinebat? Aquæ quantum volet, in caput infundat meum! placentam conculcet! Quid vero ad me, ſi perſuaſum habuero, iſta nihil ad me pertinere? Hoc vero meum munus eſt; in quo neque tyrannus me volentem prohibebit, neque dominus, neque multi unum, neque robuſtior imbecilliorem: hoc enim cuique a Deo ita eſt datum, ut prohiberi non poſſit. Hæc decreta in ædibus amicitiam conciliant; in urbe concordiam, inter nationes pacem: hæc faciunt gratum adverſus Deum, ubique fiduciâ plenum, tamquam de alienis & nullius pretii. At nos ſcribere quidem iſta, & legere poſſumus, &, cum leguntur, laudare; multum vero abeſt, ut ea ſequamur. Proinde illud, quod in Lacedæmonios dictum eſt,

Domi

Οἴκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ δ' ἀλώπεκες,

καὶ ἐφ' ἡμῶν ἁρμόσει· ἐν σχολῇ λέοντες, ἔξω δ' ἀλώπεκες.

ΚΕΦ. ϛ'.

Πρὸς τοὺς ἐπὶ τῷ Ἐλεεῖσθαι ὀδυνωμένους.

Ἀνιῶμαι, φησὶν, ἐλεούμενος. Πότερον οὖν σὸν ἔργον ἐστὶ τὸ ἐλεεῖσθαί σε, ἢ τῶν ἐλεούντων; τί δέ; ἐπὶ σοί ἐστι τὸ παῦσαι αὐτό; Ἐπ' ἐμοὶ, ἂν δεικνύω αὐτοῖς μὴ ἄξιον ἐλέου ὄντα ἐμαυτόν. Πό- 2
τερον δ' ἤδη σοι ὑπάρχει τοῦτο, τὸ μὴ εἶναι ἐλέου ἄξιον, ἢ οὐχ ὑπάρχει; Δοκῶ ἔγωγε, ὅτι οὐχ ὑπάρχει. ἀλλ' οὗτοί γε οὐκ ἐπὶ τούτοις ἐλεοῦσιν, ἐφ' οἷς (εἴπερ ἄρα) ἦν ἄξιον, ἐπὶ τοῖς ἁμαρτανομένοις· ἀλλ' ἐπὶ πενίᾳ, καὶ ἀναρχίᾳ, καὶ

Domi leones, at Epheſi vulpeculæ, etiam nobis conveniet: in ſchola leones ſumus, foris vero vulpeculæ.

CAP. VI.

In eos qui dolent quod Miſerabiles videantur aliis.

Moleſte (inquit) fero, miſerari me homines. Eſtne igitur tuum id opus, an eorum qui te miſerantur? eſtne vero penes te, id compeſcere? Me penes, ſi eis oſtendero, me non dignum eſſe miſeratione. Utrum vero jam ita bene tecum agitur, ut non ſis miſeratione dignus, an nondum? Puto equidem, non ita mecum agi. At iſti non ob ea me miſerantur propter quæ id fieri utcumque oportebat, videlicet propter peccata; ſed eo quod honoribus caream, ſed

καὶ νόσοις, καὶ θανάτοις, καὶ ἄλλοις τοιούτοις·
3 Πότερον οὖν πείθειν παρασκευάσαι τοὺς πολλοὺς, ὡς ἄρα οὐδὲν τούτων κακόν ἐστιν, ἀλλ' οἷόν τε καὶ πένητι καὶ ἀνάρχοντι καὶ ἀτίμῳ εὐδαιμονεῖν· ἢ σαυτὸν ἐπιδεικνύειν αὐτοῖς πλουτοῦντα καὶ ἄρ-
4 χοντα; Τούτων γὰρ τὰ μὲν δεύτερα, ἀλαζόνος καὶ ψυχροῦ, καὶ οὐδενὸς ἀξίου. καὶ ἡ προσποίησις ὅρα δι' οἵων ἂν γένοιτο. δουλάριά σε χρήσασθαι δεήσει, καὶ ἀργυρωμάτια ὀλίγα κεκτῆσθαι, καὶ ταῦτα ἐν φανερῷ δεικνύειν, εἰ οἷόν τε, ταὐτὰ πολλάκις, καὶ λανθάνειν πειρᾶσθαι ὅτι ταὐτά ἐστι, καὶ ἱματίδια στιλπνὰ, καὶ τὴν ἄλλην πομπὴν, καὶ τὸν τιμώμενον ἐπιφαίνειν ὑπὸ τῶν ἐπιφανῶν τούτων· καὶ δειπνεῖν πειρᾶσθαι παρ' αὐτοῖς, ἢ δοκεῖν γε ὅτι δειπνεῖς· καὶ περὶ τὸ σῶμα δέ τινα κακοτεχνεῖν, ὡς εὐμορφότερον φαίνεσθαι καὶ γενναιότερον τοῦ ὄντος.

Ταῦτά

ſed propter paupertatem, propter morbos, propter orbitatem; & id genus alia. Num igitur operam das, ut perſuadeas hominibus, nihil horum eſſe malum; ſed poſſe fieri, ut & pauper, & ſine magiſtratu, & honorum expers, ſis beatus? aut operam das, ut tamquam divitem te & principem eis oſtentes? Nam hoc poſterius quidem arrogantis eſt, & inepti, & nullius pretii hominis. Ac iſta ſimulatio, vide, quibus rebus conſtet. Servuli tibi conducendi erunt, argentea vaſcula nonnulla habenda, eaque aperte oſtentanda; & quidem eadem, ſi fieri poteſt, ſæpius; dandaque opera, ut non eadem eſſe videantur: eſt & ſplendidis veſtibus opus, cæterâque pompâ; & præ te ferendum, ab illuſtribus iſtis honorem tibi haberi: danda item opera, ut apud eos cœnites, aut ſaltem cœnitare videaris: corpus etiam malis quibusdam artibus excolendum eſt, ut formoſior & robuſtior videaris quam es.

Hæc

Ταῦτά σε δεῖ μηχανᾶσθαι, εἰ τὴν δευτέραν 5
ὁδὸν ἀπιέναι θέλεις ὥστε μὴ ἐλεεῖσθαι. Ἡ πρώ-
τη δὲ καὶ ἀνήνυτος καὶ μακρά· ὃ ὁ Ζεὺς οὐκ
ἠδυνήθη ποιῆσαι, τοῦτο αὐτὸ ἐπιχειρεῖν, πάντας
ἀνθρώπους πεῖσαι, τίνα ἐστὶν ἀγαθὰ καὶ κακά.
μὴ γὰρ δέδοταί σοι τοῦτο; ἐκεῖνο μόνον σοι δέδο- 6
ται, σαυτὸν πεῖσαι. καὶ οὔπω πέπεικας· εἶτα
μοι νῦν ἐπιχειρεῖς πείθειν τοὺς ἄλλους; καὶ τίς 7
σοι τοσούτῳ χρόνῳ σύνεστιν, ὡς σὺ σαυτῷ; τίς
δὲ οὕτω πιθανός ἐστί σοι πρὸς τὸ πεῖσαι, ὡς σὺ
σαυτῷ; τίς δ' εὐνούστερον καὶ οἰκειότερον ἔχων, ἢ
σὺ σαυτῷ; πῶς οὖν οὔπω πέπεικας σαυτὸν μα- 8
θεῖν; νῦν οὐχὶ ἄνω κάτω; τοῦτ' ἔστι περὶ ὃ
ἐσπούδακας, * καὶ μανθάνειν ὥστε ἄλυπος εἶναι,
καὶ ἀτάραχος, καὶ ἀταπείνωτος, καὶ ἐλεύθερος;
Πρὸς ταῦτα οὖν οὐκ ἀκήκοας ὅτι μία ἐστὶν ἡ ὁδὸς 9
ἡ φέρουσα, ἀφεῖναι τὰ ἀπροαίρετα, καὶ ἐκστῆναι
αὐτῶν;

Hæc tibi machinanda ſunt, ſi alteram viam avertendæ commiſerationis ingredi ſtatuiſti. Prior vero illa & irrita eſt, & longa; ſi, quod ne Jupiter quidem efficere potuit, id ipſum tu inſtituas; omnibus mortalibus perſuadere, quæ bona, quæ mala ſint. Hoc-ne enim tibi datum eſt? Illud unum tibi datum, ut tibi ipſi perſuadeas: quod cum ipſe tibi nondum perſuaſeris, cæteris perſuadere conaris? Quis autem tanto tempore tecum eſt, quanto tu ipſe? quis eam vim perſuadendi apud te habet, quam tu ipſe? quis tibi benevolentior & conjunctior eſt, te ipſo? Quî ſit ergo, ut tibi nondum perſuaſeris, ut iſta cognoſceres? Nonne hoc igitur eſt, ima ſummis mutare? Hoccine eſt, cui operam dediſti, ut diſceres, quo pacto expers eſſes doloris, expers perturbationis, non humilis, & liber? An vero non audiviſti, unam eſſe viam quæ huc ducat, miſſa facere ea quæ in noſtra voluntate non

10 αὐτῶν, καὶ ὁμολογῆσαι αὐτὰ ἀλλότρια; Τὸ οὖν
ἄλλον τι ὑπολαβεῖν περὶ σοῦ, ποίου εἴδους ἐστί;
Τοῦ ἀπροαιρέτου. Οὐκοῦν οὐδὲν πρὸς σέ; Οὐδέν.
Ἔτι οὖν δακνόμενος ἐπὶ τούτῳ καὶ ταρασσόμενος,
οἴει πεπεῖσθαι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν;

11 Οὐ θέλεις οὖν, ἀφεὶς τοὺς ἄλλους, αὐτὸς
σαυτῷ γενέσθαι καὶ μαθητὴς καὶ διδάσκαλος;
Ὄψονται οἱ ἄλλοι, εἰ λυσιτελεῖ αὐτοῖς παρὰ φύ-
σιν ἔχειν καὶ διεξάγειν· ἐμοὶ δ' οὐδείς ἐστιν ἐγ-
12 γίων ἐμοῦ. τί οὖν τοῦτό ἐστιν, ὅτι τοὺς μὲν λό-
γους ἀκήκοα τοὺς τῶν φιλοσόφων, καὶ συγκατα-
τίθεμαι αὐτοῖς, ἔργῳ δ' οὐδὲν γέγονα κουφότερος;
μή τι οὕτως ἀφυής εἰμι; καὶ μὴν περὶ τὰ ἄλλα,
ὅσα ἠβουλήθην, οὐ λίαν ἀφυὴς εὑρέθην· ἀλλὰ
καὶ γράμματα ταχέως ἔμαθον, καὶ παλαίειν,
13 καὶ γεωμετρεῖν, καὶ συλλογισμοὺς ἀναλύειν. μή τι
οὖν οὐ πέπεικέ με ὁ λόγος; καὶ μὴν οὐκ ἄλλα τι-
νὰ

non ſunt poſita, iisque cedere. & aliena ea eſſe confiteri? Ut autem alius ſic, aut aliter, de te ſentiat, cujus generis eſt? Rerum involuntariarum. Ergo nihil ad te? Nihil. Cum ergo id adhuc te mordeat & turbet; putasne tibi perſuaſum eſſe, quæ bona, quæ mala ſint?

Non vis igitur, omiſſis aliis hominibus, ipſe tuus eſſe & diſcipulus & magiſter? „Viderint alii, an „ipſis proſit, repugnare na„turæ, & ab ejus præſcri„pto deſciſcere: mihi vero „nemo propior eſt me ipſo. „Quid eſt ergo, quod disputationes quidem philo„ſophorum audivi, iisque „adſentior, re ipſa vero „nihilo ſum factus expedi„tior? Adeone ſum ſtupi„dus? Enimvero in cæte„ris, quibuscumque volui, „non is ſtupor in me de„prehenſus eſt: ſed & lite„ras celeriter didici, & lu„ctam, & geometriam, & „reſolutiones ſyllogismo„rum. Numquid ergo mihi fidem non fecit ratio? „At

να οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐδοκίμασα ἢ εἱλόμην· καὶ
νῦν περὶ τούτων ἀναγινώσκω, ταῦτα ἀκούω, ταῦ-
τα γράφω· ἄλλον οὐχ εὑρήκαμεν μέχρι νῦν ἰσχυ-
ρότερον τούτου λόγον. τί οὖν τὸ λεῖπόν μοι ἐστί; 14
μὴ οὐκ ἐξῄρηται τὰ ἐναντία δόγματα; μὴ αὐταὶ
αἱ ὑπολήψεις ἀγύμναστοί εἰσιν, οὐδ' εἰθισμέναι
ἀπαντᾷν ἐπὶ τὰ ἔργα, ἀλλ', ὡς ὁπλάρια ἀπο-
κείμενα, κατίωται, καὶ οὐδὲ περιαρμόσαι μοι
δύναται; Καί τοι οὔτ' ἐπὶ τοῦ παλαίειν, οὔτ' 15
ἐπὶ τοῦ γράφειν ἢ ἀναγινώσκειν, ἀρκοῦμαι τῷ
μαθεῖν· ἀλλ' ἄνω κάτω στρέφω τοὺς προτεινο-
μένους, καὶ ἄλλους πλέκω, καὶ μεταπίπτοντας
ὡσαύτως. τὰ δ' ἀναγκαῖα θεωρήματα, ἀφ' ὧν 16
ἔστιν ὁρμώμενον ἄλυπον γενέσθαι, ἄφοβον, ἀπα-
θῆ, ἀκώλυτον, ἐλεύθερον, ταῦτα δ' οὐ γυμνάζω,
οὐδὲ μελετῶ κατὰ ταῦτα τὴν προσήκουσαν με-
λέτην.

„Atqui nihil aliud inde ab „initio æque probavi atque „amplexus ſum; & nunc „etiam hæc lego, hæc au„dio, hæc ſcribo; aliam „non invenimus hactenus „firmiorem iſta rationem. „Quid ergo mihi deeſt? „num contraria decreta „nondum exemta mihi „ſunt? num ipſa illa animi „judicia ſunt inexercitata, „nec adſuefacta ut in vi„tæ actionem conferantur; „ſed, velut arma in templo„rum muris ſuſpenſa, æru„ginoſa ſunt, & mihi ne „apta quidem. Atqui nec „in luctando, nec in ſcri„bendo, aut legendo, ſolâ „doctrinâ ſum contentus; „ſed ſurſum deorſumque „verſo argumentationes mi„hi propoſitas, & alias con„cinno, & *μεταπίπτοντας* „eodem modo formo. Sed „neceſſaria præcepta, qui„bus inſtructus dolorem, „timorem, perturbationes, „impedimenta propulſare, „neque in libertatem ad„ſerere poſſim; ea demum „non exerceo, neque in „his meditationem conve„nien-

17 λέτην. εἶτά μοι μέλει ὅ τι οἱ ἄλλοι περὶ ἐμοῦ
ἐροῦσιν, εἰ φανοῦμαι αὐτοῖς ἀξιόλογος, εἰ φανοῦ-
μαι εὐδαίμων;

18 Ταλαίπωρε, οὐ θέλεις βλέπειν τί σὺ λέγεις
περὶ σαυτοῦ; τίς φαίνῃ σαυτῷ· τίς ἐν τῷ ὑπο-
λαμβάνειν; τίς ἐν τῷ ὀρέγεσθαι· τίς ἐν τῷ ἐκ-
κλίνειν· τίς ἐν ὁρμῇ, παρασκευῇ, ἐπιβολῇ, τοῖς
ἄλλοις τοῖς ἀνθρωπικοῖς ἔργοις. ἀλλὰ μέλει σοι,
19 εἴ σε ἐλεοῦσιν οἱ ἄλλοι; Ναί· ἀλλὰ παρὰ τὴν
ἀξίαν ἐλεοῦμαι. Οὐκοῦν ἐπὶ τούτῳ ὀδυνᾷ; ὁ δέ
γ' ὀδυνώμενος, ἐλεεινός ἐστι; Ναί. Πῶς οὖν ἔτι
παρ' ἀξίαν ἐλεῇ; αὐτοῖς γὰρ οἷς περὶ τὸν ἔλεον
πάσχεις, κατασκευάζεις σεαυτὸν ἄξιον τοῦ ἐλεεῖ-
20 σθαι. Τί οὖν λέγει Ἀντισθένης; οὐδέποτ' ἤκου-
σας; Βασιλικὸν, ὦ Κῦρε, πράττειν μὲν εὖ, κα-
21 κῶς δ' ἀκούειν. Τὴν κεφαλὴν ὑγιᾶ ἔχω, καὶ
πάντες οἴονται ὅτι κεφαλαλγῶ. Τί μοι μέλει;
Ἀπύ-

„nientem adhibeo. Et tamen curo adhuc, quid alii de me dicant, an eis alicujus pretii eſſe videar, an videar beatus?"

Miſer, non vis videre, tu ipſe de te quid dicas? quis tibi videaris? quis ſis in opinionibus? quis in adpetitionibus? quis in averſando? quis in impetu, in præparatione, in ipſa rerum adgreſſione? quis in aliis humanis operibus? At illud curas, quod alii tui miſereantur? Immo: nempe quoniam ſecus, quam par eſt, me miſerantur. Ob id ergo doles? at nonne, qui dolet, miſerabilis eſt? Recte. Quomodo ergo ſecus, quam par eſt, te miſerantur? nam ea ipſa ratione, qua erga miſerationem adfectus es, facis, ut ſis miſerabilis. Quid vero Antiſthenes ait? numquam-ne id audiviſti? „Regium eſt, Cyre, „cum recte facias, male „audire." — Caput ſanum habeo; & omnes opinantur, e capite me laborare. Quid

Ἀπύρεκτός εἰμι, καὶ ὡς πυρέσσοντί μοι συνάχθονται· Τάλας, ἐκ τοσούτου χρόνου οὐ διέλιπες πυρέσσων. Λέγω καὶ ἐγὼ σκυθρωπάσας, ὅτι ναί· ταῖς ἀληθείαις πολὺς ἤδη χρόνος, ἐξ οὗ μοι κακῶς ἐστι. Τί οὖν γένηται; Ὡς ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ.
καὶ ἅμα ὑποκαταγελῶ τῶν οἰκτειρόντων με. Τί 22
οὖν κωλύει καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως; Πένης εἰμὶ, ἀλλὰ ὀρθὸν δόγμα ἔχω περὶ πενίας. Τί οὖν μοι μέλει, εἴ μ' ἐπὶ τῇ πενίᾳ ἐλεοῦσιν; Οὐκ ἄρχω, ἄλλοι δ' ἄρχουσιν. ἀλλ', ὃ δεῖ ὑπειληφέναι, ὑπείληφα περὶ τοῦ ἄρχειν καὶ μὴ ἄρχειν. Ὄψον-
ται οἱ ἐλεοῦντές με. Ἐγὼ δ' οὔτε πεινῶ, οὔτε 23
διψῶ, οὔτε ῥιγῶ· ἀλλ' ἀφ' ὧν αὐτοὶ πεινῶσιν ἢ διψῶσιν, οἴονται κἀμέ. Τί οὖν αὐτοῖς ποιήσω; Περιερχόμενος κηρύσσω καὶ λέγω; Μὴ πλανᾶσθε, ἄνδρες, ἐμοὶ καλῶς ἐστιν, οὔτε πενίας ἐπιστρέφομαι, οὔτε ἀναρχίας, οὔτε ἁπλῶς ἄλλου οὐ-

Quid ad me? Cum febri non laborem, meam vicem ut febricitantis dolent: „Miſer, tanto tempore febricitare numquam deſiiſti.“ Dico & ipſe triſti vultu, rem ita ſe habere: omnino longum tempus eſt, ex quo male habui. „Quid ergo fiet?“ Quod Deus, inquam, voluerit; ſimulque clam eos derideo, qui me miſerantur. Quid ergo vetat, idem hîc quoque facere? Pauper ſum; ſed recte ſentio de paupertate. Quid ergo ad me, ſi paupertatem meam miſerantur? Non impero, ſed alii imperant: verum quid de imperio & privata vita ſentiendum ſit, intelligo. Viderint ii qui me miſerantur. Ego vero nec eſurio, nec ſitio, nec algeo: ſed quia ipſi eſuriunt aut ſitiunt, eodem modo me quoque adfici putant. Quid ergo eis faciam? Paſſim proclamabo, & dicam: Nolite errare, viri; mihi bene eſt; neque paupertatem curo, nec quod honoribus caream; nec ullam denique rem

δενός, ἢ δογμάτων ὀρθῶν· ταῦτα ἔχω ἀκώλυτα,
24 οὐδενὸς πεφρόντικα ἔτι. Καὶ τίς αὕτη φλυαρία;
πῶς ἔτι ὀρθὰ δόγματα ἔχω, μὴ ἀρκούμενος τῷ εἶναι ὃς εἰμι, ἀλλ' ἐπτοημένος ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν;

25 Ἀλλ' ἄλλοι πλειόνων τεύξονται, καὶ προτιμηθήσονται. Τί οὖν εὐλογώτερον, ἢ τοὺς περί τι ἐσπουδακότας, ἐν ἐκείνῳ πλέον ἔχειν ἐν ᾧ ἐσπουδάκασι; περὶ ἀρχὰς ἐσπουδάκασι, σὺ περὶ δόγματα· καὶ περὶ πλοῦτον, σὺ περὶ τὴν χρῆ-
26 σιν τῶν φαντασιῶν. Ὅρα, εἰ ἐν τούτῳ σου πλέον ἔχουσι, περὶ ὃ σὺ μὲν ἐσπούδακας, ἐκεῖνοι δ' ἀμελοῦσιν· εἰ συγκατατίθενται μᾶλλον περὶ τὰ φυσικὰ μέτρα· εἰ ὀρέγονταί σου ἀναποτευκτότερον· εἰ ἐκκλίνουσιν ἀπεριπτωτότερον· εἰ ἐν ἐπιβολῇ, εἰ ἐν προθέσει, εἰ ἐν ὁρμῇ μᾶλλον εὐστοχοῦσιν· εἰ τὸ πρέπον σώζουσιν ὡς ἄνδρες, ὡς υἱοί, ὡς γονεῖς,

rem curo, præter recta decreta: ea habeo libera, præterea nihil me ſolicitat. Quæ autem iſtæ nugæ ſunt? quomodo recta decreta retineo, cum non contentus ſim eo ſtatu in quo ſum, attonitus quid aliis de me videatur?

„At alii plura conſequentur, mihique præferentur." — Quid ergo rationi magis conſentaneum eſt, quam eos, qui aliqua in re elaborant, ea in re meliore conditione eſſe in qua elaborarunt? ſtudent illi adipiſcendis magiſtratibus, tu informandis decretis: illi divitiis inhiant, tu recto uſui viſorum. Vide, an in eo tibi præſtent, quod, ut tibi ſtudio eſt, ita ab illis negligitur; an magis adſentiantur ex naturæ præſcripto; an minus fruſtrentur adpetitionibus ſuis; an minus incidant in ea quæ vitant; an in conatibus, in propoſitis, in impetu, rectius quam tu ad ſcopum collineent; an decorum tueantur ut viri, ut filii,

νεῖς, εἶθ' ἑξῆς κατὰ τὰ ἄλλα τῶν σχέσεων ὀνό-
ματα. Εἰ δ' ἄρχουσιν ἐκεῖνοι, σὺ δ' οὔ· οὐ 27
θέλεις σαυτῷ τὰς ἀληθείας εἰπεῖν, ὅτι σὺ μὲν
οὐδὲν τούτου ἕνεκα ποιεῖς, ἐκεῖνοι δὲ πάντα· ἀλο-
γώτατον δὲ, τὸν ἐπιμελούμενόν τινος, ἔλαττον
φέρεσθαι, ἢ τὸν ἀμελοῦντα.

Οὔ· ἀλλ' ἐπειδὴ φροντίζω ἐγὼ δογμάτων ὀρ- 28
θῶν, εὐλογώτερόν με ἐστὶν ἄρχειν. Ἐν ᾧ φρον-
τίζεις, ἐν δόγμασιν. ἐν ᾧ δ' ἄλλοι μᾶλλόν σου
πεφροντίκασιν, ἐκείνοις παραχώρει. οἷον εἰ διὰ
τὸ δόγματα ἔχειν ὀρθὰ, ἠξίους τοξεύων μᾶλλον
ἐπιτυγχάνειν τῶν τοξοτῶν, ἢ χαλκεύων μᾶλλον
τῶν χαλκέων. Ἄφες οὖν τὴν περὶ τὰ δόγματα 29
σπουδὴν, καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀναστρέφου ἃ κτήσα-
σθαι θέλεις· καὶ τότε κλαῖε, ἐάν σοι μὴ προ-
χωρῇ· κλαίειν γὰρ ἄξιος εἶ. Νῦν δὲ πρὸς ἄλ- 30
λοις γίνεσθαι λέγεις, ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι· καὶ

filii, ut parentes, in cæterarum denique relationum nominibus. Quod ſi illi magiſtratus gerunt, & tu non geris; nonne vis tibi verum dicere, te eâ gratiâ nihil facere, cum illi faciant omnia; fore autem abſurdiſſimum, qui rem aliquam curet, eum in ea re deteriore eſſe conditione eo qui eamdem negligat.

„Non ita: ſed quia ego recta decreta curo, æquius eſt me imperare.“ *Recte; nempe* in eo quod tu curas; in decretis. Quod vero alii te ſtudioſius curant, in eo illis cedito. Perinde *iſtud eſt*, ac ſi propter recta tua decreta poſtulares, te ſagittando magis attingere ſcopum quam ſagittarios, aut in arte fabrili fabris antecellere. Omitte igitur ſtudium decretorum, & illa tracta quæ comparare cupis; ac tum plora, ſi res tibi non ſucceſſerit: nam plorare, te dignum fuerit. Nunc autem aliis te rebus intentum eſſe, alia curare dicis: atqui recte vulgo

οἱ πολλοὶ δὲ τοῦτο καλῶς λέγουσιν, ὅτι ἔργον ἔρ-
31 γῳ οὐ κοινωνεῖ. Ὁ μὲν ἐξ ὄρθρου ἀναστὰς, ζητεῖ
τίν᾽ ἂν ἐξ οἴκου ἀσπάσηται, τίνι κεχαρισμένον
λόγον εἴπῃ, τίνι δῶρον πέμψῃ, πῶς τῷ ὀρχηστῇ
ἀρέσῃ, πῶς κακοηθισάμενος ἄλλον ἄλλῳ χαρί-
32 σηται. ὅταν εὔχηται, περὶ τούτων εὔχεται·
ὅταν θύῃ, ἐπὶ τούτοις θύει· τὸ τοῦ Πυθα-
γόρου,

Μὴ δ᾽ ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ᾽ ὄμμασι προσ-
δέξασθαι,

33 ἐνταῦθα παρατέθεικε. Πῇ παρέβην, τῶν πρὸς
κολακείαν; Τί ἔρεξα; μή τι ὡς ἐλεύθερος, μή
τι ὡς γενναῖος; Κἂν εὕρῃ τι τοιοῦτον, ἐπιτιμᾷ
ἑαυτῷ καὶ ἐγκαλεῖ. Τί γάρ σοι καὶ τοῦτο εἰπεῖν;
οὐ γὰρ ἐνῆν ψεύδεσθαι; Λέγουσι καὶ οἱ φιλό-
34 σοφοι, ὅτι οὐδὲν κωλύει ψεῦδος εἰπεῖν. Σὺ δ᾽,
εἴπερ ταῖς ἀληθείαις οὐδενὸς ἄλλου πεφρόντικας
ἢ χρή-

vulgo illud dicunt, Opus cum opere nullam habere communionem. Ille diluculo ſurgens, quærit quemnam ex *(Cæſaris)* domeſticis ſalutet, cujus gratiam verbis ineat, cui munus mittat, quomodo ſaltatori placeat; quomodo, alio in fraudem illecto, alii gratificetur. Cum vota facit, de his vota facit; cum immolat, propter hæc immolat: Pythagoricum illud

Nec molles oculi ſomnum prius admittant,

huc transfert. „Qua parte „ſum transgreſſus, — quod „ad adulationem adtinet? „Quid feci? — num quid „ut ingenuus, num quid ut „generoſus?“ — Quod ſi quid tale invenerit, ſe ipſum increpat & reprehendit. „Quid tua intererat „iſtud dicere? an mentiri „non licuit? Dicunt etiam „philoſophi, nihil prohi„bere quo minus menda„cium dicatur.“ Tu vero, ſiquidem reverâ nihil aliud curas niſi rectum viſorum uſum,

*ἢ χρήσεως οἵας δεῖ φαντασιῶν, εὐθὺς ἀναστὰς
ἕωθεν ἐνθυμοῦ, Τίνα μοι λείπει πρὸς ἀπάθειαν;
τίνα πρὸς ἀταραξίαν; τίς εἰμί; μή τι σωμάτιον;
μή τι κτῆσις; μή τι φήμη; οὐδὲν τούτων. ἀλλὰ
τί; λογικόν εἰμι ζῶον. Τίνα οὖν τὰ ἀπαιτήμα-* 35
*τα; ἀνάπολει τὰ πεπραγμένα. πῆ παρέβην τῶν
πρὸς εὔροιαν; τί ἔρεξα ἢ ἄφιλον ἢ ἀκοινώνητον;
τί μοὶ δέον οὐκ ἐτελέσθη πρὸς ταῦτα;*

Τοσαύτης οὖν τῆς διαφορᾶς οὔσης τῶν ἐπι- 36
*θυμουμένων, τῶν ἔργων, τῶν εὐχῶν, ἔτι θέλεις
τὸ ἴσον ἔχειν ἐν ἐκείνοις, περὶ ἃ σὺ μὲν οὐκ
ἐσπούδακας, ἐκεῖνοι δ' ἐσπουδάκασιν; Εἶτα θαυ-* 37
*μάζεις εἴ σ' ἐλεοῦσι, καὶ ἀγανακτεῖς; Ἐκεῖνοι δ'
οὐκ ἀγανακτοῦσιν, εἰ σὺ αὐτοὺς ἐλεεῖς. Διὰ τί;
Ὅτι ἐκεῖνοι μὲν πεπεισμένοι εἰσὶν, ὅτι ἀγαθῶν
τυγχάνουσι, σὺ δ' οὐ πέπεισαι. Διὰ τοῦτο σὺ* 38

Qq 4 *μὲν*

uſum, ſtatim ubi mane ſurrexeris cogita: „Quid mihi deeſt ad vacuitatem „perturbationum? quid ad „animi tranquillitatem? „Quis ſum? num corpuſculum? num opes? num „fama? nihil horum. Quid „vero ſum? Animal rationis particeps.“ Quid ergo ab eo poſtulatur? Rumina acta tua. „Ubi neglexi ea quæ ad proſperitatem faciunt? quid feci ab amicitia & ſocietate alienum? quid in „his rebus a me neglectum eſt, quod faciendum „fuit?“

Cum igitur tantum discrimen ſit deſideriorum, operum, votorum; adhuc iſtis par eſſe cupis, & iis quidem in rebus, in quibus tu non elaborâſti, illi elaborârunt? Poſtea miraris, ſi te miſerantur; & indignaris? Illi vero non indignantur, cum tu illos miſeraris. Quamobrem? Quoniam illi quidem perſuaſum habent, ſe potiri bonis; tu vero non perſuaſum habes. Quapropter tu

μὲν οὐκ ἀρκῇ τοῖς σοῖς, ἀλλ' ἐφίεσαι τῶν ἐκείνων· ἐκεῖνοι δ' ἀρκοῦνται τοῖς ἑαυτῶν, καὶ οὐκ ἐφίενται τῶν σῶν. ἐπεί τοι εἰ ταῖς ἀληθείαις ἐπέπεισο, ὅτι περὶ τὰ ἀγαθὰ σὺ ὁ ἐπιτυγχάνων εἶ, ἐκεῖνοι δ' ἀποπεπλάνηνται, οὐδ' ἂν ἐνεθυμοῦ τί λέγουσι περὶ σοῦ.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ Ἀφοβίας.

Τί ποιεῖ φοβερὸν τὸν τύραννον; Οἱ δορυφόροι, φησὶ, καὶ αἱ μάχαιραι αὐτῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος, καὶ οἱ ἀποκλείοντες τοὺς εἰσιόντας.
2 Διὰ τί οὖν, ἂν παιδίον αὐτῷ προσαγάγῃς μετὰ τῶν δορυφόρων ὄντι, οὐ φοβεῖται, ἢ ὅτι οὐκ αἰ-
3 σθάνεται τούτων τὸ παιδίον; Ἂν οὖν τῶν δορυφόρων τις αἰσθάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν,

tu rebus tuis non es contentus, ſed ſortem illorum deſideras: illi vero ſuâ ſorte contenti ſunt, nec tuam deſiderant. Nam, ſiquidem revera perſuaſum haberes, te potiri bonis, illos vero aberrare; ne in mentem quidem veniſſet, cogitare quid illi de te dicerent.

CAP. VII.

De Timoris vacuitate.

Quid terribilem facit tyrannum? Satellites, inquit, eorumque gladii, & cubicularii, & ii qui ingredientes excludunt. Itaque puer, cum ad eum adducitur, ſatellites ſecum habentem, cur non formidat; niſi quia puer iſta non intelligit? Si quis igitur ſatellites intelligit, eosque gladiis inſtructos eſſe novit, hac ipſa

σιν, ἐπ᾽ αὐτὸ δὲ τοῦτο προσέρχηται αὐτῷ, θέ-
λων ἀποθανεῖν διά τινα περίστασιν, καὶ ζητῶν
ὑπ᾽ ἄλλου παθεῖν αὐτὸ εὐκόλως, μή τι φοβεῖται
τοὺς δορυφόρους; Θέλει γὰρ τοῦτο, δι᾽ ὃ φοβε-
ροί εἰσιν. Ἂν οὖν τις, μήτ᾽ ἀποθανεῖν μήτε ζῆν 4
θέλων ἐξ ἅπαντος, ἀλλ᾽ ὡς ἂν διδῶται, προσ-
έρχηται αὐτῷ, τί κωλύει μὴ δεδοικότα προσέρ-
χεσθαι αὐτόν; Οὐδέν. Ἂν τις οὖν καὶ πρὸς τὴν 5
κτῆσιν ὡσαύτως ἔχῃ καθάπερ οὗτος πρὸς τὸ σῶ-
μα, καὶ πρὸς τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ
ἁπλῶς ὑπό τινος μανίας καὶ ἀπονοίας οὕτως ᾖ
διακείμενος, ὥστ᾽ ἐν μηδενὶ ποιεῖσθαι τὸ ἔχειν
ταῦτα ἢ μὴ ἔχειν, ἀλλ᾽, ὡς ὀστρακίοις τὰ παι-
δία παίζοντα περὶ μὲν τῆς παιδιᾶς διαφέρε-
ται, τῶν δ᾽ ὀστρακίων οὐ πεφρόντικεν, οὕτω δὲ
καὶ οὗτος τὰς μὲν ὕλας παρ᾽ οὐδὲν ᾖ πεποιη-
μένος, τὴν παιδιὰν δὲ τὴν περὶ αὐτὰς καὶ ἀνα-
στροφὴν ἀσπάζηται· ποῖος ἔτι τούτῳ τύραννος

 φοβε-

ſa vero de cauſſa ob aliquod infortunium accedit, ut moriatur, & ab alio citra difficultatem occidi vult, isne formidat ſatellites? Non: vult enim id ipſum, propter quod illi ſunt formidabiles. Si quis ergo nec mori nec vivere deſtinato volens, ſed ut res tulerit, tyrannum acceſſerit, quid vetat convenire illum absque metu? Nihil. Si quis ergo etiam erga opes ſic adfectus fuerit, ut hic erga corpus; ſi erga liberos & uxorem; ſi denique furore quodam & deſperatione ſic adfectus fuerit, ut in nullo discrimine ponat, ſive habeat iſta, ſive non habeat; ſed, quemadmodum pueri, teſtis ludentes, ludum quidem curant, teſtas ipſas non curant, ita ſi hic quoque materias quidem nihil æſtimet, ludum vero & tractationem illarum amplectatur; quis adhuc tyrannus iſti erit formidabi-

φοβερός; ἢ ποῖοι δορυφόροι; ἢ ποῖαι μάχαιραι
αὐτῶν;

6 Εἶτα ὑπὸ μανίας μὲν δύναταί τις οὕτω δια-
τεθῆναι πρὸς ταῦτα, καὶ ὑπὸ ἔθους οἱ Γαλιλαῖοι·
ὑπὸ λόγου δὲ καὶ ἀποδείξεως οὐδεὶς δύναται μα-
θεῖν, ὅτι ὁ Θεὸς πάντα πεποίηκε τὰ ἐν τῷ κόσ-
μῳ, καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ὅλον μὲν ἀκώλυτον καὶ
αὐτοτελῆ, τὰ ἐν μέρει δ' αὐτοῦ πρὸς χρείαν τῶν
7 ὅλων; Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα ἀπήλλακται τοῦ
δύνασθαι παρακολουθεῖν τῇ διοικήσει αὐτοῦ· τὸ
δὲ λογικὸν ζῶον ἀφορμὰς ἔχει πρὸς ἀναλογισμὸν
τούτων ἁπάντων, ὅτι τε μέρος ἐστὶ, καὶ ποῖόν
τι μέρος, καὶ ὅτι τὰ μέρη τοῖς ὅλοις εἴκειν ἔχει
8 καλῶς. πρὸς τούτοις δὲ, φύσει γενναῖον καὶ
μεγαλόψυχον καὶ ἐλεύθερον γενόμενον, ὁρᾷ, διότι
τῶν περὶ αὐτὸ τὰ μὲν ἀκώλυτα ἔχει καὶ ἐπ'
αὐτῷ, τὰ δὲ κωλυτὰ καὶ ἐπ' ἄλλοις· ἀκώλυτα
μὲν, τὰ προαιρετικά· κωλυτὰ δὲ, τὰ ἀπροαί-
ρετα.

midabilis, aut qui ſatellites, quive eorum gladii?

Ergo furore quidem ſic aliquis adfici poteſt adverſus illa, aut adſuetudine, ut Galilæi; ratione vero & demonſtratione cognoſcere nemo poteſt, Deum ea quæ in mundo ſunt omnia feciſſe, & ipſum mundum univerſum quidem liberum & perfectum, partes autem ejus ad uſum univerſi? Ac cætera quidem animantia gubernationem ejus adſequi non poſſunt, animal vero rationis particeps facultatem habet iſthæc omnia conſiderandi; ſe & partem eſſe, & certam quamdam partem; & decere, ut partes cedant univerſo: præter hæc, naturâ cum ſit generoſum, magnanimum & liberum, videt, ſe rerum earum quæ ipſum circumdant, alias habere liberas & ſui juris; alias obnoxias, & juris alieni: liberas, quæ ad ipſius

ρεται. καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν μὲν ἐν τούτοις μόνοις 9
ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτοῦ καὶ τὸ συμφέρον, τοῖς ἀκωλύτοις καὶ ἐφ᾽ ἑαυτῷ· ἐλεύθερον ἔσται, εὔρουν, εὐδαῖμον, ἀβλαβὲς, μεγαλόφρον, εὐσεβὲς, χάριν ἔχον ὑπὲρ πάντων τῷ Θεῷ, μηδαμοῦ μεμφόμενον μηδενὶ τῶν οὐκ ἐφ᾽ ἑαυτῷ γενομένων, μηδενὶ ἐγκαλοῦν.
ἂν δ᾽ ἐν τοῖς ἐκτὸς καὶ 10
ἀπροαιρέτοις· ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸ, ἐμποδίζεσθαι, δουλεύειν τοῖς ἐκείνων ἔχουσιν ἐξουσίαν ἃ τεθαύμακε καὶ φοβεῖται·
ἀνάγκη δ᾽ ἀσεβὲς 11
εἶναι, ἅτε βλάπτεσθαι οἰόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἄνισον, ὡς ἀεὶ αὑτῷ τοῦ πλείονος περιποιητικόν· ἀνάγκη δὲ καὶ ταπεινὸν εἶναι καὶ μικροπρεπές.

12 Ταῦτα τί κωλύει διαλαβόντα ζῆν κούφως καὶ εὐηνίως, πάντα τὰ συμβαίνειν δυνάμενα πρᾴως ἐκδεχόμενον, τὰ δ᾽ ἤδη συμβεβηκότα φέροντα;

ipſius voluntatem pertinent; obnoxias, quæ ad voluntatem non pertinent: proptereaque, ſi in his ſolis bonum ſuum & commodum collocarit, quæ prohiberi non poſſunt, & in ipſius poteſtate ſunt, fore ſe liberum, proſperum, felix, indemne, magnanimum, pium, gratias agens Deo pro omnibus; nusquam de quapiam re, quæ in ipſius poteſtate non ſit, conquerens; nihil accuſans: ſi vero in externis, & iis quæ alieni juris ſunt; neceſſe eſſe, ut prohibeatur, impediatur, ſerviat iis qui ea in poteſtate habent quæ miratur & timet; neceſſe porro eſſe, ut ſit impium, quippe quod ſibi a Deo noceri putet; & iniquum, ut quod ſemper ſibi plus adquirere ſtudeat; præterea neceſſe eſſe, ut ſit humile & ſordidum.

Hæc ſi quis animo conceperit, quid eum vetat vivere expedite & placide; quidquid accidere poſſit, æquo animo exſpectantem; ea vero quæ jam acciderunt

13 ρονται; Θέλεις πενίαν; Φέρε, καὶ γνώσῃ τί
ἐστι πενία τυχοῦσα καλοῦ ὑποκριτοῦ. Θέλεις
14 ἀρχάς; Φέρε, καὶ πόνους. Ἀλλ' ἐξορισμόν;
Ὅπου ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι καλῶς ἔσται. καὶ γὰρ
ἐνθάδε, οὐ διὰ τὸν τόπον ἦν μοι καλῶς, ἀλλὰ
διὰ τὰ δόγματα, ἃ μέλλω μετ' ἐμαυτοῦ ἀπο-
φέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἀφελέσθαι αὐτά·
ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμά ἐστι καὶ ἀναφαίρετα,
καὶ ἀρκεῖ μοι παρόντα, ὅπου ἂν ὦ, καὶ ὅ τι ἂν
15 ποιῶ. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. Τί λέγεις,
ἀποθανεῖν; Μὴ τραγῴδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ
ὡς ἔχει· ἤδη καιρὸς, τὴν ὕλην, ἐξ ὧν συνῆλθεν,
εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. Καὶ τί δεινόν; τί
μέλλει ἀπόλλυσθαι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ; τί γενέ-
16 σθαι καινὸν, παράλογον; Τούτων ἕνεκα ὁ τύραν-
νος φοβερός ἐστι; διὰ ταῦτα οἱ δορυφόροι μεγά-
λας δοκοῦσιν ἔχειν τὰς μαχαίρας καὶ ὀξείας; ἄλ-
λοις

runt tolerantem? Vis paupertatem *mihi imponere?* Impone! cognoſces, quid ſit paupertas bonum nacta fabulæ actorem. Vis imperia? Cedo! atque etiam labores! At relegationem? Quocunque venero, ibi mihi bene erit. Nam & hic, non propter locum bene mihi fuit, ſed propter decreta, quæ mecum ſum ablaturus. Neque enim ea eripere quisquam poteſt: hæc ſola mea ſunt & propria, mihique dum adſunt ſufficiunt, ubicunque fuero, & quidquid fecero. At jam tempus eſt moriendi. Quid dicis? Moriendi? Noli rem tragice exaggerare; ſed dic quemadmodum ſe habet: jam tempus eſt materiæ in ea, e quibus conflata eſt, reſolvendæ. Quid hoc mali habet? quid periturum eſt eorum quæ ſunt in mundo? quid fiet novum aut mirabile? Eone tyrannus formidabilis eſt? propter hoc ſatellites magnos videntur habere

λοις ταῦτα· ἐμοὶ δ' ἔσκεπται περὶ πάντων· εἰς
ἐμὲ οὐδεὶς ἐξουσίαν ἔχει. ἠλευθέρωμαι ὑπὸ τοῦ 17
Θεοῦ, ἔγνωκα αὐτοῦ τὰς ἐντολάς, οὐκέτι οὐδεὶς
δουλαγωγῆσαί με δύναται· καρπιστὴν ἔχω οἷον
δεῖ, δικαστὰς οἵους δεῖ. Οὐχὶ τοῦ σώματός μου 18
κύριος εἶ; τί οὖν πρὸς ἐμέ; Οὐχὶ τοῦ κτησειδίου;
τί οὖν πρὸς ἐμέ; Οὐχὶ φυγῆς, ἢ δεσμῶν; Πά-
λιν τούτων πάντων καὶ τοῦ σωματίου ὅλου σοι αὐ-
τοῦ ἐξίσταμαι, ὅταν θέλῃς. πείρασαί σου τῆς
ἀρχῆς, καὶ γνώσῃ μέχρι τίνος αὐτὴν ἔχεις.

Τίνα οὖν ἔτι φοβηθῆναι δύναμαι; Τοὺς ἐπὶ 19
τοῦ κοιτῶνος; Μή τί ποιήσωσιν; Ἀποκλείσωσί
με; Ἄν με εὕρωσι θέλοντα εἰσελθεῖν, ἀποκλει-
σάτωσαν. Τί οὖν ἔρχῃ ἐπὶ θύρας; Ὅτι καθήκειν
ἐμαυτῷ δοκῶ, μενούσης τῆς παιδιᾶς, συμπαίζειν.
Πῶς οὖν οὐκ ἀποκλείῃ; Ὅτι, ἂν μή τις με δέ- 20
χηται, οὐ θέλω εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἀεὶ μᾶλλον
ἐκεῖνο

habere gladios & acutos? Aliis iſta dicantur! nam mihi quidem meditata ſunt omnia: in me nemo ullam poteſtatem habet. Libertate ſum donatus a Deo; novi ejus mandata; nemo poſthac in ſervitutem redigere me poteſt: adſertorem habeo quem oportet, judices habeo quales oportet. Nonne corporis mei dominus es? Quid ergo ad me? Nonne poſſeſſiunculæ? Quid ergo ad me? Nonne fugæ, & vinculorum? Et his omnibus & toto ipſo corpore tibi cedam, quum volueris. Fac periculum imperii tui; quam late illud pateat, cognoſces.

Quem igitur poſthac timere poſſum? Cubicularios? Quamobrem? Ne me excludant? Si me invenerint ingredi volentem, excludunto. Quid ergo venis ad fores? Quod convenire mihi puto, ludo durante, ut colludam. Quomodo ergo non excluderis? Quia, ſi quis me non admittit, ingredi nolo; ſed

ἐκεῖνο θέλω, τὸ γινόμενον. κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι
ὃ ὁ Θεὸς θέλει, ἢ ἐγώ. προσκείσομαι διάκονος
καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ, συνορμῶ, συνορέγομαι,
ἁπλῶς συνθέλω. ἀποκλεισμὸς ἐμοὶ οὐ γίνεται,
21 ἀλλὰ τοῖς βιαζομένοις. Διὰ τί οὖν οὐ βιάζομαι;
Οἶδα γὰρ, ὅτι ἔσω ἀγαθὸν οὐδὲν διαδίδοται τοῖς
εἰσελθοῦσιν. ἀλλ' ὅταν ἀκούσω τινὰ μακαριζόμε-
νον, ὅτι τιμᾶται ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, λέγω, Τί
αὐτῷ συμβαίνει; Ἐπαρχία. Μή τι οὖν καὶ δόγ-
μα οἷον δεῖ; Ἐπιτροπή. Μή τι οὖν καὶ τὸ χρῆ-
22 σθαι ἐπιτροπῇ; Τί ἔτι διωθοῦμαι; Ἰσχαδοκάρυά
τις διαῤῥίπτει· τὰ παιδία ἁρπάζει, καὶ ἀλλή-
λοις διαμάχεται· οἱ ἄνδρες οὐχὶ, μικρὸν γὰρ
αὐτὸ ἡγοῦνται. ἂν δ' ὀστράκια διαῤῥίπτῃ τις,
23 οὐδὲ τὰ παιδία ἁρπάζει. Ἐπαρχίαι διαδίδον-
ται· ὄψεται τὰ παιδία. ἀργύριον· ὄψεται τὰ
παιδία:

ſed ſemper illud potius volo quod fit. Melius enim id judico quod Deus vult, quam quod ego. Adhæreo illi ut miniſter & pediſſequus; cum illo meus fertur impetus, cum illo adpeto; denique, quod ille vult, idem & ipſe volo. Mihi nulla janua clauditur, ſed iis qui vi ingredi nituntur. Cur autem vim ego non facio? Quia novi, intus nullum bonum distribui ingreſſis. Sed cum aliquem fortunatum judicari audiero, quod a Cæſare honoretur, dico, Quid ei contingit? Præfectura. Num igitur etiam animi decretum quale oportet? Munus procuratoris. Num igitur illud etiam, ut recte utatur illo munere? Quid adhuc vi perrumpere nitar? Ficus & nuces aliquis projicit: pueri rapiunt, & inter ſeſe certant: viri vero non item; parvi enim id ducunt. Si quis autem teſtulas projiciat, ne pueri quidem rapiunt. Provinciæ distribuuntur; viderint pueri: argentum; viderint pueri:

παιδία. στρατηγία, ὑπατεία· διαρπαζέτω τὰ παιδία· ἐκκλειέσθω, τυπτέσθω, καταφιλείτω τὰς χεῖρας τοῦ διδόντος, τῶν δούλων· ἐμοὶ δ' ἰσχαδοκάρυόν ἐστιν. Τί οὖν; Ἂν ἀποτύχῃς ῥι- 24
πτοῦντος αὐτοῦ, μὴ φρόντιζε. ἂν σου ἔλθῃ εἰς τὸν κόλπον ἰσχὰς, ἄρας κατάφαγε· μέχρι τοσούτου γάρ ἐστι καὶ ἰσχάδα τιμῆσαι. εἰ δὲ κύψω, καὶ ἄλλον ἀνατρέψω, ἢ ὑπ' ἄλλου ἀνατραπῶ, καὶ κολακεύσω τοὺς εἰσιόντας· οὐκ ἀξία οὔτ' ἰσχὰς, οὔτ' ἄλλο τι τῶν οὐκ ἀγαθῶν, ἃ με ἀναπεπείκασιν οἱ φιλόσοφοι μὴ δοκεῖν ἀγαθὰ εἶναι.

Δείκνυέ μοι τὰς μαχαίρας τῶν δορυφόρων. 25
Ἰδοὺ ἡλίκαι εἰσὶ, καὶ πῶς ὀξεῖαι. Τί οὖν ποιοῦσιν αἱ μεγάλαι αὗται μάχαιραι καὶ ὀξεῖαι; Ἀποκτιννύουσι. Πυρετὸς δὲ τί ποιεῖ; Ἄλλο οὐδέν. Κε- 26
ραμὶς δὲ τί ποιεῖ; Ἄλλο οὐδέν. Θέλεις οὖν πάντα ταῦτα θαυμάζω καὶ προσκυνῶ, καὶ δοῦλος πάντων

pueri: prætura, conſulatus; rapiant pueri, excludantur, vapulent, deoſculentur manus ſervorum largitoris: mihi vero ficus & nuces ſunt. Quid ergo? Si projiciente illo fruſtratus fueris, noli curare: ſin ficus in ſinum tuum inciderit, ſublatam devora; nam eatenus ficum etiam tanti facere licet. Si vero me inclinaro, & alium evertero, aut ab alio everſus, ſi ingredientibus adulatus fuero; tanti neque ficus eſt, nec quidquam eorum quæ bona non ſunt, quæ philoſophi mihi perſuaſerunt in bonis non eſſe habenda.

Oſtende mihi gladios ſatellitum. *Dic mihi:* Vide quanti ſint, & quam acuti. Quid ergo faciunt magni iſti gladii & acuti? Occidunt. Febris autem quid facit? Aliud nihil. Tegula quid facit? Aliud nihil. Vis ergo ut iſta omnia admirer & adorem, & iſtorum

27 πάντων περιέρχωμαι; Μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἅπαξ
μαθὼν, ὅτι τὸ γενόμενον καὶ φθαρῆναι δεῖ, ἵνα
ὁ κόσμος μὴ ἵστηται μηδ' ἐμποδίζηται, οὐκέτι
διαφέρομαι πότερον πυρετὸς αὐτὸ ποιήσει, ἢ κε-
ραμὶς, ἢ στρατιώτης. ἀλλ' εἰ δεῖ συγκρῖναι,
οἶδ' ὅτι ἀπονώτερον αὐτὸ καὶ ταχύτερον ὁ στρα-
28 τιώτης ποιήσει. Ὅταν οὖν μήτε φοβῶμαί τι ὧν
διαθεῖναί με δύναται, μήτ' ἐπιθυμῶ τινος ὧν
παρασχεῖν, τί ἔτι θαυμάζω αὐτόν; τί ἔτι τέ-
θηπα; τί φοβοῦμαι τοὺς δορυφόρους; τί χαίρω,
ἂν μοι φιλανθρώπως λαλήσῃ, καὶ ἀποδέξηταί με,
29 καὶ ἄλλοις διηγοῦμαι πῶς μοι ἐλάλησε; μὴ γὰρ
Σωκράτης ἐστί; μὴ γὰρ Διογένης; ἵν' ὁ ἔπαι-
νος αὐτοῦ ἀπόδειξις ᾖ περὶ ἐμοῦ; μὴ γὰρ τὸ ἦθος
30 ἐζήλωκα αὐτοῦ; Ἀλλὰ τὴν παιδιὰν σώζων, ἔρ-
χομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπηρετῶ, μέχρις ἂν ὅτου
μηδὲν ἀβέλτερον κελεύῃ, μηδ' ἄρρυθμον. ἂν
δέ

iſtorum omnium ſervus obambulem? Abſit: ſed, cum ſemel didicerim, id quod ortum eſt etiam interire oportere, ne mundus in ſuo curſu ſubſiſtat aut impediatur; nihil mea refert, febrisne id faciat, an tegula, an miles. Sed ſi contendere hæc inter ſe licet, ſcio, minore cum moleſtia & celerius id facturum eſſe militem. Cum ergo nihil eorum timuero quæ facere mihi *tyrannus* poteſt, nec deſideraro quidquam eorum quæ largiri poteſt; quid adhuc eum admiror? quid adhuc ſtupeo? quid timeo ſatellites? quid gaudeo, ſi me humaniter fuerit adlocutus; & adprobarit? cur aliis dico, ut mecum ſit locutus? Num enim Socrates eſt? num Diogenes? ut ejus laus ſit demonſtratio mei? num enim mores ejus admiror? *Minime:* ſed, ut ludum tuear, accedo illum, eique miniſtro, quoad me nihil improbum, nihil abſurdum juſſerit.

δέ μοι λέγῃ, ἄπελθε ἐπὶ Λέοντα τὸν Σαλα-
μίνιον· λέγω αὐτῷ, Ζήτει ἄλλον· ἐγὼ γὰρ οὐκ-
έτι παίζω. Ἄπαγε αὐτόν. Ἀκολουθῶ ἐν παι- 31
διᾷ. Ἀλλ' ἀφαιρεῖταί σου ὁ τράχηλος. Ἐκεί-
νου δ' αὐτοῦ ἀεὶ ἐπιμένει; ὑμῶν δὲ τῶν πειθο-
μένων; Ἀλλ' ἄταφος ῥιφήσῃ. Εἰ ἐγώ εἰμι ὁ νε-
κρὸς, ῥιφήσομαι· εἰ δ' ἄλλος εἰμὶ τοῦ νεκροῦ,
κομψότερον λέγε, ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα, καὶ μὴ
ἐκφόβει με. τοῖς παιδίοις ταῦτα φοβερά ἐστι καὶ 32
τοῖς ἀνοήτοις. εἰ δέ τις, εἰς φιλοσόφου σχολὴν
ἅπαξ εἰσελθὼν, οὐκ οἶδε τί ἐστιν αὐτὸς, ἄξιός
ἐστι φοβεῖσθαι καὶ κολακεύειν οὓς ὕστερον ἐκολά-
κευεν· εἰ μήπω μεμάθηκεν, ὅτι οὐκ ἔστι σὰρξ, οὐδ'
ὀστᾶ, οὐδὲ νεῦρα, ἀλλὰ τὸ τούτοις χρώμενον, καὶ
διοικοῦν καὶ παρακολουθοῦν ταῖς φαντασίαις.

Ναί. ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι καταφρονητὰς 33
ποιοῦσι τῶν νόμων. Καὶ ποῖοι μᾶλλον λόγοι πει-
θομένους

juſſerit. Si vero mihi dicat, abi ad Leontem Salaminium; dico ei, Quære alium; ego enim non amplius ludo. „Abduc in carcerem." Sequor per jocum. „At caput tibi auſertur." An vero illius ipſius ſemper manet? veſtra item capita, qui ei obtemperatis? „At inſepultus abjicieris." Si ego ſum cadaver, projiciar: ſin diverſus ſum a cadavere, loquere aptius, ut res ſe habet; neque me terreto. Pueris iſta terribilia ſunt, & ſtultis. Si quis autem ſemel ſcholam philoſophi ingreſſus, ignorat quid ipſe ſit, is dignus eſt, qui terreatur, & aduletur cui poſthac adulatus eſt: ſi nondum didicit, ſe non eſſe carnem, neque oſſa, neque nervos; ſed id quod his utatur, quod gubernet & ſequatur viſa.

Eſto: at iſti ſermones efficiunt legum contemtores. Immo vero, quinam ſermo-

θομένους παρέχουσι τοῖς νόμοις τοὺς χρωμένους;
34 Νόμος δ' οὐκ ἔστι τὰ ἐπὶ μωρῷ. Καὶ ὅμως ὅρα,
πῶς καὶ πρὸς τούτους ὡς δεῖ ἔχοντας παρασκευά-
ζουσιν· οἵ γε διδάσκουσι μηδενὸς ἀντιποιεῖσθαι
35 πρὸς αὐτοὺς ἐν οἷς ἂν ἡμᾶς νικῆσαι δύνανται. περὶ
τὸ σωμάτιον διδάσκουσιν ἐξίστασθαι, περὶ τὴν
κτῆσιν ἐξίστασθαι, περὶ τὰ τέκνα, γονεῖς, ἀδελ-
φοὺς, πάντων παραχωρεῖν, πάντα ἀφιέναι· μό-
να τὰ δόγματα ὑπεξαιροῦνται, ἃ καὶ ὁ Ζεὺς ἐξ-
36 αίρετα ἑκάστου εἶναι ἠθέλησε. Ποία ἐνθάδε πα-
ρανομία; ποία ἀβελτερία; Ὅπου κρείττων εἶ
καὶ ἰσχυρότερος, ἐκεῖ σοι ἐξίσταμαι· ὅπου πά-
λιν ἐγὼ κρείττων, σὺ παραχώρει μοι. ἐμοὶ γὰρ
37 μεμέληκε, σοὶ δ' οὔ. σοὶ μέλει, πῶς ἂν ἐν λι-
θοστρώτοις οἰκήσητε, πῶς παῖδές σοι καὶ πελά-
ται διακονῶσι, πῶς ἐσθῆτα περίβλεπτον φορῇς,
πῶς κυνηγοὺς πολλοὺς ἔχῃς, πῶς κιθαρῳδοὺς, τρα-
γῳδούς.

ſermones legibus obedientiores reddant hos qui iis utuntur? At lex non eſt id, quod in poteſtate eſt ſtultorum. Et tamen vide, quo pacto ſermones iſti nos inſtruant, ut etiam adverſus hoc genus hominum ita ut oportet nos geramus; quippe qui docent, ut nihil nobis adverſus illos vindicemus, in quo illi nos vincere poſſint: docent, cedendum eſſe corpore, poſſeſſione, liberis, parentibus, fratribus, omnibus his cedendum eſſe, omnia miſſa facienda: ſola decreta excipiunt, quæ ipſe etiam Jupiter eximia cuiusque eſſe voluit. Quæ hic eſt legum violatio? quæ improbitas? Qua parte tu potentior es & fortior, ea tibi cedo; viciſſim, ubi ego ſuperior ſum, tu mihi cede: res enim hæc curæ mihi fuit, tibi non fuit. Tibi curæ eſt, quomodo in palatiis habites, quomodo pueri & clientes tibi miniſtrent, quomodo veſtem conſpicuam geſtes, ut venatores multos habeas,

ut

γῳδούς. μή τι ἀντιποιοῦμαι; μή τι οὖν δογμά- 38
των σοι μεμέληκε; μή τι τοῦ λόγου τοῦ σεαυ-
τοῦ; μή τι οἶδας ἐκ τίνων μορίων συνέστηκε, πῶς
συνάγεται, τίς ἡ διάρθρωσις αὐτοῦ, τίνας ἔχει
νάμεις, καὶ ποίας τινάς; Τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ 39
ἄλλος ἐν τούτοις σου πλέον ἔχει, ὁ μεμελετηκώς;
Ἀλλὰ ταῦτ᾽ ἐστὶ τὰ μέγιστα. καὶ τίς σε κωλύει
περὶ ταῦτ᾽ ἀναστρέφεσθαι, καὶ τούτων ἐπιμελεῖ-
σθαι; τίς δὲ μείζονα ἔχει παρασκευὴν βιβλίων,
εὐσχολίας, τῶν ὠφελησόντων; μόνον ἀπόνευσόν 40
ποτε ἐπὶ ταῦτα, ἀπόνειμον κἂν ὀλίγον χρόνον τῷ
σαυτοῦ ἡγεμονικῷ· σκέψαι τί ποτ᾽ ἔχεις τοῦτο,
καὶ πόθεν ἐλήλυθος, τὸ πᾶσι τοῖς ἄλλοις χρώ-
μενον, πάντα τ᾽ ἄλλα δοκιμάζον, ἐκλεγόμενον,
ἀπεκλεγόμενον. Μέχρι δ᾽ ἂν οὖ περὶ τὰ ἐκτὸς 41
ἀναστρέφῃ, ἐκεῖνα ἕξεις οἷα οὐδείς· τοῦτο δ᾽, οἷον
αὐτὸ ἔχειν θέλεις, ῥυπαρὸν καὶ ἀτημέλητον.

ut citharœdos, tragœdos. Num iſta mihi vendico? Num igitur decreta tibi curæ fuerunt? num tua ipſius ratio? num ſcis, e quibus partibus conſtet, quomodo conjungatur, quæ ſit ejus diſtinctio, quas habeat vires, & quales? Quid ergo indignaris, ſi alius in his te ſuperat, qui illa meditatus eſt? Hæc vero maxima ſunt. Et quis ea te tractare prohibet & curare? quis vero inſtructior eſt libris, otio, magiſtris? Modo diverte aliquando tandem ad hæc; vel exiguum tempus tuæ menti impende! conſidera, quænam ſit hæc principalis tui pars, & unde profecta, quæ reliquis omnibus utitur, quæ cætera omnia probat, quæ eligit, repudiat. Quoad autem in externis rebus verſaberis, eas habebis quales nemo alius; hanc vero, qualem habere vis, ſordidam & neglectam.

ΚΕΦ. η′.

Πρὸς τοὺς ταχέως ἐπὶ τὸ σχῆμα τῶν Φιλοσόφων ἐπιπηδῶντας.

Μηδέποτ' ἀπὸ τῶν κοινῶν τινα μήτ' ἐπαινέσητε
μήτε ψέξητε, μήτε τέχνην τινὰ ἢ ἀτεχνίαν
προσμαρτυρήσητε· καὶ ἅμα μὲν προπετείας
2 ἑαυτοὺς ἀπαλλάξετε, ἅμα δὲ κακοηθείας. Οὗ-
τος ταχέως λούεται. Κακῶς οὖν ποιεῖ; Οὐ
3 πάντως. Ἀλλὰ τί; Ταχέως λούεται. Πάντα
οὖν καλῶς γίνεται; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὰ μὲν
ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν, καλῶς· τὰ δ' ἀπὸ μοχθη-
ρῶν, μοχθηρῶς. Σὺ δὲ, μέχρις ἂν καταμάθῃς
τὸ δόγμα ἀφ' οὗ τις ποιεῖ ἕκαστα, μήτ' ἐπαίνει
4 τὸ ἔργον, μήτε ψέγε. Δόγμα δ' ἐκ τῶν ἐκτὸς οὐ
ῥᾳδίως κρίνεται. Οὗτος τέκτων ἐστί. Διὰ τί;
Χρῆται

CAP. VIII.

In eos qui celeriter ad ſuſcipiendam Philoſophi perſonam properant.

Numquam ob res, *quæ diverſiſſimis hominibus communes eſſe poſſunt*, laudaveritis quemquam, aut reprehenderitis; neque artem aliquam aut imperitiam ei tribueritis: ita ſimul & a temeritate & a malevolentia eritis immunes. Hic cito lavat. Male ergo facit? Non utique. Quid ergo facit? Cito lavat. Ergone recte fiunt omnia? Nequaquam: ſed quæ a rectis decretis proficiſcuntur, ea recte fiunt; quæ a pravis, prave. Tu vero, donec decretum cognoris, ex quo quisque ſingula facit, nec laudato factum, nec reprehendito. Decretum autem e rebus externis non facile judicatur. Hic faber eſt. Quare? Quia

Χρῆται γὰρ σκεπάρνῳ. Τί οὖν τοῦτο; Οὗτος
μουσικός· ᾄδει γάρ. Καὶ τί τοῦτο; Οὗτος φιλό-
σοφος. Διὰ τί; Τρίβωνα γὰρ ἔχει καὶ κόμην.
Οἱ δ' ἀγύρται τί ἔχουσι; Διὰ τοῦτο, ἂν ἀσχη- 5
μονοῦντά τις ἴδῃ τινὰ αὐτῶν, εὐθὺς λέγει, Ἰδοὺ
ὁ φιλόσοφος ποιεῖ. ἔδει δ', ἀφ' ὧν ἠσχημόνει,
μᾶλλον λέγειν, αὐτὸν μὴ εἶναι φιλόσοφον. εἰ μὲν 6
γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ τοῦ φιλοσόφου πρόληψις καὶ
ἐπαγγελία, ἔχειν τρίβωνα καὶ κόμην, καλῶς ἂν
ἔλεγον. εἰ δ' ἐκείνη μᾶλλον, ἀναμάρτητον εἶναι,
διὰ τί οὐχὶ, διὰ τὸ μὴ πληροῦν τὴν ἐπαγγελίαν,
ἀφαιροῦνται αὐτὸν τῆς προσηγορίας; Οὕτω γὰρ 7
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. Ὅταν τις ἴδῃ
τινὰ κακῶς πελεκῶντα, οὐ λέγει, Τί ὄφελος
τεκτονικῆς; ἰδοὺ οἱ τέκτονες οἷα ποιοῦσι κακά;
ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον λέγει, Οὗτος οὐκ ἔστι τέκ-
των, πελεκᾷ γὰρ κακῶς. Ὁμοίως κἂν ᾄδον- 8

Quia ſecuri utitur. Quid ergo hoc *ad rem?* Hic muſicus; canit enim. Et quid hoc? Hic philoſophus. Quare? Quia pallium habet, & cæſariem. Præſtigiatores vero quid habent? Propterea ſi quis eos aliquid indecore facientes videt, ſtatim dicit, Ecce hoc quod facit philoſophus! cum potius ob indecore facta dicendum fuerit, non eſſe eum philoſophum. Nam ſi id philoſophi inſtitutum eſſet atque profeſſio, habere pallium & cæſariem, tum quidem recte dicerent: ſin illa potius eſt, ut nihil delinquat; cur non potius, quia profeſſioni ſuæ non reſpondet, adpellationem iſtam ei adimunt? Sic enim in cæteris quoque fit artibus. Cum quis aliquem male dolantem ligna viderit, non dicit: Quid juvat ars fabrilis? ecce quam male res ſuas faciunt fabri! Sed contra potius, Iſte non eſt, ait, faber; male enim dolat. Eodem modo,

τός τινος ἀκούσῃ κακῶς, οὐ λέγει, Ἰδοὺ πῶς ᾄδουσιν οἱ μουσικοί; ἀλλὰ μᾶλλον, ὅτι, Οὗτος οὐκ ἔστι μουσικός.

9 Ἐπὶ φιλοσοφίας δὲ μόνης τοῦτο πάσχουσιν· ὅταν τινὰ ἴδωσι παρὰ τὸ ἐπάγγελμα τὸ τοῦ φιλοσόφου ποιοῦντα, οὐχὶ τῆς προσηγορίας ἀφαιροῦνται αὐτὸν, ἀλλὰ, θέντες εἶναι φιλόσοφον, εἶτ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ γινομένου λαβόντες ὅτι ἀσχημονεῖ, ἐπάγουσι, μηδὲν ὄφελος εἶναι τοῦ φιλοσοφεῖν.
10 Τί οὖν τὸ αἴτιον; Ὅτι τὴν μὲν τοῦ τέκτονος πρόληψιν πρεσβεύομεν, καὶ τὴν τοῦ μουσικοῦ, καὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως τεχνιτῶν· τὴν τοῦ φιλοσόφου δ' οὐ, ἀλλ' ἅτε συγκεχυμένην καὶ ἀδιάρθρω-
11 τον ἀπὸ τῶν ἐκτὸς μόνον κρίνομεν. Καὶ ποία ἄλλη τέχνη ἀπὸ σχήματος ἀναλαμβάνεται καὶ κόμης; οὐχὶ δὲ καὶ θεωρήματα ἔχει, καὶ ὕλην,
12 καὶ τέλος; Τίς οὖν ὕλη τοῦ φιλοσόφου; μὴ τρίβων;

do, ſi quis aliquem male canentem audierit, non dicit, Ecce quomodo canunt Muſici? ſed potius, Iſte non eſt muſicus.

Verum in ſola Philoſophia hoc faciunt: cum aliquem contra philoſophiæ profeſſionem vivere vident, non ei adimunt adpellationem; ſed, ſtatuentes philoſophum eum eſſe, tum ex ipſo facto ſumentes hoc, indecore eum agere, concludunt, nullum eſſe Philoſophiæ uſum. Quid in cauſſa eſt? Quod fabri & muſici notionem curamus, eodemque modo cæterorum artificum; philoſophi autem non item, ſed, ut confuſam & indiſtinctam, e rebus externis ſolummodo judicamus. Quænam vero alia ars exteriori ſolum habitu & coma paratur? neque vero præcepta etiam habet, & materiam, & finem? Quæ igitur materia eſt philoſophi? num pallium? Non, ſed ratio. Qui

βων; Οὔ, ἀλλὰ ὁ λόγος. Τί τέλος; μή τι
φορεῖν τρίβωνα; Οὔ, ἀλλὰ τὸ ὀρθὸν ἔχειν τὸν
λόγον. Ποῖα θεωρήματα; μή τι τὰ περὶ τοῦ
πῶς πώγων μέγας γίνηται, ἢ κόμη βαθεῖα;
Οὔ, ἀλλὰ μᾶλλον ἃ Ζήνων λέγει, γνῶναι τὰ
τοῦ λόγου στοιχεῖα, ποῖόν τι ἕκαστον αὐτῶν
ἐστι, καὶ πῶς ἁρμόττεται πρὸς ἄλληλα, καὶ
ὅσα τούτοις ἀκόλουθά ἐστιν. Οὐ θέλεις οὖν ἰδεῖν 13
πρῶτον, εἰ πληροῖ τὴν ἐπαγγελίαν ἀσχημονῶν,
καὶ οὕτω τῷ ἐπιτηδεύματι ἐγκαλεῖν; Νῦν δ',
αὐτὸς ὅταν σωφρονῇς, ἐξ ὧν ποιεῖν σοι δοκεῖ κα-
κῶς, λέγεις, Ὅρα τὸν φιλόσοφον· (ὡς πρέπον-
τος λέγειν τὸν ταῦτα ποιοῦντα φιλόσοφον·) καὶ
πάλιν, Τοῦτο φιλόσοφόν ἐστιν; Ὅρα δὲ τὸν
τέκτονα, οὐ λέγεις, ὅταν μοιχεύοντά τινα γνῷς,
ἢ λιχνεύοντα ἴδῃς· οὐδὲ, Ὅρα τὸν μουσικόν.
Οὕτως ἐπὶ ποσὸν αἰσθάνῃ καὶ αὐτὸς τῆς ἐπαγγε- 14

 λίας

Qui finis? num ferre pallium? Non, ſed rectam tenere rationem. Quæ præcepta illius ſunt? num, quo pacto barba magna fiat, aut coma promiſſa? Immo potius ea, quæ Zeno dicit; cognitio elementorum rationis, quale ſit eorum unumquodque, & quomodo inter ſeſe conveniant, & quæ his conſequentia ſunt. Non igitur in primis videre vis, an, cum indecore agit, profeſſioni ſuæ reſpondeat, ac tum demum ipſum ſtudium accuſare? Nunc vero tu, ſi caſtis es moribus, videns ea quæ ille prave agere tibi videtur, dicis, Ecce philoſophum! (Quaſi vero, qui talia facit, philoſophus ſit adpellandus.) Rurſusque: Hi ergo philoſophi mores ſunt! Atqui, Ecce fabrum! ecce Muſicum! non clamas, cum aliquem horum mœchari noſti, aut ligurientem vides. Sic igitur tu ipſe aliquatenus percipis quidem pro-

λίας τοῦ φιλοσόφου, ἀπολισθαίνεις δὲ, καὶ συγ-
χέῃ ὑπὸ ἀμελετησίας.
15 Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ καλούμενοι φιλόσοφοι ἀπὸ
τῶν κοινῶν τὸ πρᾶγμα μετίασιν· εὐθὺς ἀναλα-
βόντες τρίβωνα, καὶ πώγωνα καθέντες, φασὶν,
16 Ἐγὼ φιλόσοφός εἰμι. Οὐδεὶς δ᾽ ἐρεῖ, Ἐγὼ μου-
σικός εἰμι· ἂν πλῆκτρον καὶ κιθάραν ἀγοράσῃ.
οὐδ᾽, Ἐγὼ χαλκεύς εἰμι· ἂν πιλίον καὶ περίζωμα
περιθῆται. Ἀλλ᾽ ἁρμόζεται μὲν τὸ σχῆμα πρὸς
τὴν τέχνην· ἀπὸ τῆς τέχνης δὲ τὸ ὄνομα, οὐκ
17 ἀπὸ σχήματος, ἀναλαμβάνουσι. Διὰ τοῦτο κα-
λῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι, Ἐπὶ πολὺ ἐπειρώ-
μην λανθάνειν φιλοσοφῶν· καὶ ἦν μοι, φησὶ,
τοῦτο ὠφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ᾔδειν, ὅσα
καλῶς ἐποίουν, ὅτι οὐ διὰ τοὺς θεατὰς ἐποίουν,
ἀλλὰ δι᾽ ἐμαυτόν· ἤσθιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατ-
εσταλμένον εἶχον τὸ βλέμμα, τὸν περίπατον·

πάντα

profeſſionem philoſophi, ſed rurſus ab ea aberras, & confundi te poteris mera negligentia.

At vero ipſi etiam ii, qui Philoſophi perhibentur, a vulgaribus rebus profeſſionem ſuam auſpicantur; ſtatim pallium induunt, promiſſamque alunt barbam; tum ſe eſſe philoſophos dicunt. Nemo vero muſicum ſe eſſe dicit, cum plectrum & citharam mercatus eſt; neque fabrum ærarium, ſimulatque pileo & perizomate eſt inſtructus: ſed habitum quidem ad artem adcommodant; ab arte vero nomen, non ab habitu, accipiunt. Quapropter recte dicebat Euphrates, ſe longo tempore diſſimulaſſe philoſophiæ ſtudium, eamque diſſimulationem ſibi profuiſſe. Primum enim ſciviſſe ſe, quæ recte faceret, ea ſe non facere propter ſpectatores, ſed propter ſemetipſum: ſe ſibi ipſi recte comediſſe, compoſitis fuiſſe oculis, in deambulationibus modeſtiæ ſtuduiſſe;

πάντα ἐμαυτῷ καὶ τῷ Θεῷ. εἶτα, ὥσπερ μό- 18
νος ἠγονιζόμην, οὕτω καὶ μόνος ἐκινδύνευον· οὐ-
δὲν ἐμοὶ, δράσαντι τὸ αἰσχρὸν ἢ ἀπρεπὲς, τὸ
τῆς φιλοσοφίας ἐκινδυνεύετο· οὐδ' ἔβλαπτον τοὺς
πολλοὺς, ὡς φιλόσοφος ἁμαρτάνων. διὰ τοῦτο 19
οἱ μὴ εἰδότες μου τὴν ἐπιβολὴν ἐθαύμαζον, πῶς,
πᾶσι φιλοσόφοις χρώμενος καὶ συζῶν, αὐτὸς οὐκ
ἐφιλοσόφουν. καὶ τί κακὸν, ἐν οἷς μὲν ἐποίουν 20
ἐπιγινώσκεσθαι τὸν φιλόσοφον, ἐν δὲ τοῖς συμβό-
λοις μή; βλέπε, πῶς ἐσθίω, πῶς πίνω, πῶς
καθεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς
συνεργῶ, πῶς ὀρέξει χρῶμαι, πῶς ἐκκλίσει, πῶς
τηρῶ τὰς σχέσεις τὰς φυσικὰς ἢ ἐπιθέτους,
ὡς ἀσυγχύτως καὶ ἀπαραποδίστως. ἐκεῖθέν με
κρῖνον, εἰ δύνασαι. εἰ δ' οὕτω κωφὸς εἶ 21
καὶ τυφλὸς, ἵνα μηδὲ τὸν Ἥφαιστον ὑπο-
λαμβάνῃς καλὸν χαλκέα, ἂν μὴ τὸ πι-

Rr 5 λίον

ſtuduiſſe; omnia ſibi & Deo præſtitiſſe. Deinde, ſicut ſolus certaſſet, ita etiam ſolum eſſe periclitatum. Si quid turpe aut indecorum feciſſet, philoſophiam non fuiſſe periclitatam; neque ſe nocuiſſe vulgo, quod ut philoſophus peccaſſet. Quapropter eos, qui ſuum inſtitutum ignoraſſent, fuiſſe miratos, quî fieret, cum omnium philoſophorum familiaritate conſuetudineque uteretur, ut ipſe tamen non philoſopharetur. Quid vero, inquit, mali fuit, ſi philoſophus e factis cognoſcebar, non autem ex inſignibus? Vide, quomodo edam, quomodo bibam, quomodo dormiam, quomodo tolerem, quomodo abſtineam, quomodo operam meam aliis conferam, quomodo adpetitione utar, quomodo averſatione, quomodo relationes & naturales & accerſitas tuear, ut abſque perturbatione atque impedimentis vivam. Inde me judica, ſi potes. Si autem ita ſurdus & cæcus es, ut ne Vulcanum quidem præclarum fabrum judices, niſi pileolum capiti

ejus

λίον ἴδῃς περὶ τὴν κεφαλὴν περικείμενον· τί κακὸν ὑφ᾽ οὕτως ἠλιθίου κριτοῦ ἀγνοεῖσθαι;

22 Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πλείστοις Σωκράτης. καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀξιοῦντες φιλο-
23 σόφοις συσταθῆναι. Μή τι οὖν ἠγανάκτει ὡς ἡμεῖς, καὶ ἔλεγεν, Ἐγὼ δέ σοι οὐ φαίνομαι φιλόσοφος; Ἀλλ᾽ ἀπῆγε, καὶ συνίστα, ἑνὶ ἀρκούμενος, τῷ εἶναι φιλόσοφος· χαίρων δὲ καὶ ὅτι μὴ δοκεῖ, οὐκ ἐδάκνετο. ἐμέμνητο γὰρ τοῦ ἰδίου ἔργου.
24 Τί ἔργον καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ; Μαθητὰς πολλοὺς ἔχειν; Οὐδαμῶς. ὄψονται οἱ περὶ τοῦτο ἐσπουδακότες. Ἀλλὰ θεωρήματα δύσκολα ἀκριβοῦν; Ὄψονται καὶ περὶ τούτων οἱ ἄλλοι.
25 Ποῦ οὖν αὐτός; καὶ τίς ἦν, καὶ εἶναι ἤθελεν; Ὅπου βλάβη καὶ ὠφέλεια. Εἰ μέ τις, φησὶ, βλάψαι δύναται, ἐγὼ οὐδὲν ποιῶ· εἰ ἄλλον περιμένω ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ οὐδέν εἰμι. θέλω τι, καὶ

ejus impoſitum videas; quid mali eſt, a judice adeo ſtolido non cognoſci?

Sic maximæ parti hominum ignotus erat Socrates: veneruntque ad eum qui peterent, ut philoſophis ab eo commendarentur. Num ergo ſuccenſebat illis, ut nos; dicebatque, Ego vero tibi philoſophus non videor? Immo adducebat illos, & commendabat; hoc uno contentus, quod philoſophus eſſet: & gaudens quoque quod talis non videretur, non mordebatur. Meminerat enim ſui muneris. Quodnam eſt boni & ſapientis viri munus? Diſcipulos multos habere? Nequaquam: viderint iſti quibus ea res ſtudio eſt. At præcepta difficilia ſubtiliter explicare? Viderint & hoc alii. Ubi ergo ipſe? & quis erat, atque eſſe volebat? *Ibi ſe ipſum eſſe ratus eſt*, ubi damnum *ipſius* & emolumentum *poſita eſſent.* Si me quis, inquit, lædere poteſt; ego nihil ago: ſi alium exſpecto, ut me iuvet; ego nihil ſum. Volo aliquid, & non

καὶ οὐ γίνεται· ἐγὼ ἀτυχής εἰμι. Εἰς τοσοῦτο 26
σκάμμα προσεκαλεῖτο πάντα ὁντιναοῦν, καὶ οὐκ
ἄν μοι δοκῇ ἐκστῆναι οὐδενί· τί δοκεῖτε; κατ-
αγγέλλων καὶ λέγων, Ἐγὼ τοιοῦτος εἰμί; Μὴ
γένοιτο· ἀλλὰ ὢν τοιοῦτος. Πάλιν γὰρ τοῦτο 27
μωροῦ καὶ ἀλαζόνος· Ἐγὼ ἀπαθής εἰμι καὶ ἀτά-
ραχος· μὴ ἀγνοεῖτε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι ὑμῶν κυ-
κωμένων καὶ θορυβουμένων περὶ τὰ μηδενὸς ἄξια,
μόνος ἐγὼ ἀπήλλαγμαι πάσης ταραχῆς. Οὕ- 28
τως οὐκ ἀρκεῖ σοι τὸ μηδὲν ἀλγεῖν, ἂν μὴ κη-
ρύσσῃς, Συνέλθετε πάντες οἱ ποδαγρῶντες, οἱ κε-
φαλαλγοῦντες, οἱ πυρέσσοντες, οἱ χωλοὶ, οἱ τυ-
φλοὶ, καὶ ἴδετέ με ἀπὸ παντὸς πάθους ὑγιᾶ;
Τοῦτο κενὸν καὶ φορτικὸν, εἰ μήτι, ὡς ὁ Ἀσκλη- 29
πιὸς, εὐθὺς ὑποδεῖξαι δύνασαι, πῶς θεραπεύ-
οντες εὐθὺς ἔσονται ἄνοσοι κἀκεῖνοι, καὶ εἰς τοῦτο
φέρεις παράδειγμα τὴν ὑγίειαν τὴν σεαυτοῦ.

Τοι-

non fit? ego miſer ſum. In tantum certamen quoslibet provocabat; neque cuiquam ceſſurus mihi videtur. Quid putatis? ita *eum feciſſe hoc*, ut denunciaret, diceretque, Ego ſum talis? Abſit: nil aliud egit, niſi ut talis eſſet. Eſt enim rurſus hoc & ſtulti & arrogantis, dicere: Ego ſum perturbatione & tumultu vacuus; nolite ignorare, homines, dum vos tumultuamini, & de rebus nullius pretii digladiamini, ego ſolus omni tumultu ſum liber. Itane tibi non ſatis eſt nihil dolere, niſi proclamaveris, Convenite omnes qui e pedibus, e capite, qui febri laboratis, convenite cæci, ac videte me ab omni malo ſalvum! Hoc inane & importunum eſt; niſi, ſicut Æſculapius, ſtatim demonſtrare poſſis, qua curatione utentes & ipſi ſanari a morbo poſſint, & niſi ejus rei documentum tuam ſanitatem proferas.

Nam

30 Τοιοῦτος γάρ ἐστιν ὁ Κυνικὸς, τοῦ σκήπτρου
καὶ διαδήματος ἠξιωμένος παρὰ τοῦ Διὸς, καὶ
λέγων· Ἵν' ἴδητε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι τὴν εὐδαιμο-
νίαν καὶ ἀταραξίαν οὐχ ὅπου ἐστὶ ζητεῖτε, ἀλλ'
31 ὅπου μή ἐστιν· ἰδοὺ ἐγὼ ὑμῖν παράδειγμα ὑπὸ
τοῦ Θεοῦ ἀπέσταλμαι, μήτε κτῆσιν ἔχων, μήτε
οἶκον, μήτε γυναῖκα, μήτε τέκνα, ἀλλὰ μηδ'
ὑπόστρωμα, μηδὲ χιτῶνα, μηδὲ σκεῦος· καὶ ἴδε-
τε, πῶς ὑγιαίνω· πειράθητέ μου. κἂν ἴδητε
ἀτάραχον, ἀκούσατε τὰ φάρμακα, καὶ ὑφ' ὧν
32 ἐθεραπεύθην. Τοῦτο γὰρ ἤδη καὶ φιλάνθρωπον
καὶ γενναῖον. Ἀλλ' ὁρᾶτε, τίνος ἔργον ἐστί· τοῦ
Διὸς, ἢ ὃν ἂν ἐκεῖνος ἄξιον κρίνῃ ταύτης τῆς
ὑπηρεσίας, ἵνα μηδαμοῦ μηδὲν παραγυμνώσῃ πρὸς
τοὺς πολλοὺς, δι' οὗ τὴν μαρτυρίαν τὴν αὑτοῦ,
ἣν τῇ ἀρετῇ μαρτυρεῖ, καὶ τῶν ἐκτὸς καταμαρ-
τυρεῖ, αὐτὸς ἄκυρον ποιήσῃ·

Οὔτ'

Nam talis eſt Cynicus, ſceptro & diademate a Jove ornatus, qui ait: Ut intelligatis, homines, felicitatem & tranquillitatem vos non ubi eſt quærere, ſed ubi non eſt; ecce, ego vobis exemplum a Jove taſum miſſus, qui nec rem habeam, neque domum, neque uxorem, neque liberos, immo ne ſtragulum quidem, nec tunicam, nec vaſculum. Videte, quam ſanus ſum; facite mei periculum. Quod ſi omni perturbatione vacuum videritis, audite medicamenta, & quibus rationibus ſim curatus. Hoc enim jam & humanum eſt, & generoſum. Sed videte, cujus opus ſit; Jovis, aut ejus quem is tali miniſterio dignum judicarit, ut nusquam quidquam nudet apud vulgus, quo teſtimonium ſuum, quod virtuti perhibet, & quod contra res externas dicit, ipſe irritum faciat:

Ne

Οὔτ' ὠχρήσαντα χρόα κάλλιμον, οὔτε παρειῶν
Δάκρυ' ὀμορξάμενον.

Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' οὐδὲ ποθοῦντά τι ἢ 33
ἐπιζητοῦντα, ἄνθρωπον, ἢ τόπον, ἢ διαγωγὴν, ὡς τὰ παιδία τὸν τρυγητὸν ἢ τὰς ἀργίας· αἰδοῖ πανταχοῦ κεκοσμημένον, ὡς οἱ ἄλλοι τοίχοις καὶ θύραις καὶ θυρωροῖς.

Νῦν δ' αὐτὸ μόνον, κινηθέντες πρὸς φιλοσο- 34
φίαν, ὡς οἱ κακοστόμαχοι πρός τι τῶν βρωμάτων ὃ μετὰ μικρὸν σικχαίνειν μέλλουσιν, εὐθὺς ἐπὶ τὸ σκῆπτρον, ἐπὶ τὴν βασιλείαν. καθεῖκε τὴν κόμην, ἀνείληφε τρίβωνα, γυμνὸν δεικνύει τὸν ὦμον, μάχεται τοῖς ἀπαντῶσι· κἂν ἐν φαι-
νόλῃ τινὰ ἴδῃ, μάχεται αὐτῷ. Ἄνθρωπε, χει- 35
μάσκησον πρῶτον· ἰδοῦ σου τὴν ὁρμὴν, μὴ κακοστομάχου ἢ κισσώσης γυναικός ἐστιν. ἀγνοεῖσθαι μελέτησον πρῶτον τίς εἶ· σαυτῷ φιλοσόφησον

Ne pallore cutis decor offundatur honeſtæ,
Et molles oculis lacrymæ ſtillantibus abſint.

Et non hoc ſolum, ſed & ut ne deſideret quidem aut requirat quidquam; non hominem, non locum, non delectationem, quemadmodum pueri vindemiam aut ferias: *denique* ut ſit verecundia undique tectus, quemadmodum cæteri parietibus, foribus, janitoribus.

Nunc autem vix primo impulſu animorum ad philoſophiam excitati, ſicut ii qui e ſtomacho laborant ad aliquod edulium quod paulo poſt faſtidiant, ſtatim *ruunt* ad ſceptrum, ad regnum: promiſſam alunt cæſariem, induunt pallium, nudum humerum oſtentant, rixantur cum obviis; ſi quem in penula viderint, pugnant cum eo. Homo! domi te ſedulo prius exerce; obſerva tuum impetum, ne ſit hominis e ſtomacho aut mulierculæ pica laborantis; da primum operam, ut ignorere qui ſis; tibi ipſi

36 σον ὀλίγον χρόνον. Οὕτω καρπὸς γίνεται· κατο-
ρυγῆναι δεῖ ἐπί τινα χρόνον τὸ σπέρμα, κρυφθῆ-
ναι, κατὰ μικρὸν αὐξηθῆναι, ἵνα τελεσφορηθῇ.
ἂν δὲ πρὸ τοῦ γόνυ φῦσαι τὸν στάχυν ἐξενεγκῇ,
37 ἀτελές ἐστιν, ἐκ κήπου Ἀδωνιακοῦ. Τοιοῦτον εἶ
καὶ σὺ φυτάριον· θᾶττον τοῦ δέοντος ἤνθηκας,
38 ἀποκαύσει σε ὁ χειμών. Ἰδοὺ, τί λέγουσιν οἱ
γεωργοὶ περὶ τῶν σπερμάτων, ὅταν πρὸ ὥρας
θερμασίαι γένωνται. ἀγωνιῶσι μὴ ἐξυβρίσῃ τὰ
σπέρματα, εἶτα αὐτὰ πάγος εἷς λαβὼν ἐξελέγξῃ.
39 Ὅρα καὶ σὺ, ἄνθρωπε· ἐξύβρικας, ἐπιπεπήδηκας
δοξαρίῳ πρὸ ὥρας· δοκεῖς τις εἶναι· μωρὸς παρὰ
μωροῖς· ἀποπαγήσῃ, μᾶλλον δ' ἀποπέπηγας ἤδη
ἐν τῇ ῥίζῃ κάτω, τὰ δ' ἄνω σου μικρὸν ἔτι
ἀνθεῖ, καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖς ἔτι ζῆν καὶ θάλ-
40 λειν. Ἄφες ἡμᾶς γε κατὰ φύσιν πεπανθῆ-
ναι. τί ἡμᾶς ἀποδύεις; τί βιάζῃ; οὔπω δυ-
νάμεθα

ipſi philoſophare ad breve tempus. Sic fructus naſcitur: defodi oportet & aliquamdiu occultari ſemen; tum paulatim augeſcere, ut maturitatem conſequatur: ſed ſi ſpicam ante geniculum protulerit, imperfectum eſt frumentum, ut ex Adonidis hortis. Hujusmodi plantula & tu es: ante tempus floruiſti, exuret te hyems. Vide quid dicant agricolæ de ſeminibus, quando ante tempus calor inciderit: timent, ne luxurient ſemina, ac deinde frigus unum ea coarguat. Vide & tu, homo: luxuriaſti, ante tempus ad gloriolam evolaſti: videris aliquis eſſe; ſtultus apud ſtultos: frigore enecaberis, ac potius jam enectus es juxta radicem; ſuperne vero paululum adhuc flores, eoque videris adhuc vivere & virere. Patere nos ſaltem ſecundum naturam matureſcere! quid nos exuis? quid cogis? nondum poſſumus ferre aërem: ſine

νάμεθα ἐνεγκεῖν τὸν ἀέρα. ἔασον τὴν ῥίζαν
αὐξηθῆναι, εἶτα γόνυ λαβεῖν τὸ πρῶτον, εἶτα
τὸ δεύτερον, εἶτα τὸ τρίτον· εἶθ' οὕτως ὁ
καρπὸς ἐκβιάσεται τὴν φύσιν, κἂν ἐγὼ μὴ
θέλω. Τίς γὰρ ἐγκύμων γενόμενος καὶ πλήρης 41
τηλικούτων δογμάτων, οὐχὶ καὶ αἰσθάνεταί τε
τῆς αὐτοῦ παρασκευῆς, καὶ ἐπὶ τὰ κατάλλη-
λα ἔργα ὁρμᾷ; Ἀλλὰ ταῦρος μὲν οὐκ ἀγνοεῖ 42
τὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ παρασκευὴν, ὅταν ἐπι-
φανῇ τι θηρίον, οὐδ' ἀναμένει τὸν προτρεψόμε-
νον· οὐδὲ κύων, ὅταν ἴδῃ τι τῶν ἀγρίων ζώων.
ἐγὼ δ' ἂν ἴσχω τὴν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παρα- 43
σκευὴν, ἐκδέξομαι ἵνα με σὺ παρασκευάσῃς ἐπὶ
τὰ οἰκεῖα ἔργα; νῦν δ' οὔπω ἔχω, πίστευσόν
μοι. τί οὖν με πρὸ ὥρας ἀποξηρανθῆναι θέλεις,
ὡς αὐτὸς ἐξηράνθης;

ſine radicem creſcere, deinde geniculum primum oriri, poſt alterum, dein tertium; denique ſic fructus per ipſam naturam perrumpet, vel me nolente. Quis enim prægnans & plenus talium decretorum non etiam vires & copias ſuas intelligit, & ad opera convenientia concitatur? Taurus certe quidem naturam ſuam haud ignorat & robur, ubi belluam aliquam conſpexit, neque hortatorem operitur: neque canis, cum ferum aliquod animal vidit. Ego vero, ſi viri boni vim atque præparationem habeam, exſpectabo ut tu me ad opera convenientia inſtruas? Nunc vero nondum habeo, crede mihi. Quid ergo me ante tempus exareſcere vis, quemadmodum ipſe exaruiſti?

ΚΕΦ. θʹ.

Πρὸς τὸν εἰς Ἀναισχυντίαν μεταβληθέντα.

Ὅταν ἄλλον ἴδῃς ἄρχοντα, ἀντίθες, ὅτι σὺ ἔχεις τὸ μὴ δεῖσθαι ἀρχῆς· ὅταν ἄλλον πλου-
2 τοῦντα, ἰδοῦ τί ἀντὶ τούτου ἔχεις. εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ἔχεις ἀντ᾽ αὐτοῦ, ἄθλιος εἶ· εἰ δ᾽ ἔχεις τὸ μὴ χρείαν ἔχειν πλούτου, γίνωσκε ὅτι πλεῖον τού-
3 του ἔχεις, καὶ πολλῷ πλείονος ἄξιον. Ἄλλος γυναῖκα εὔμορφον· σὺ, τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν εὐμόρφου γυναικός. Μικρά σοι δοκεῖ ταῦτα; καὶ πόσου ἂν τιμήσαιντο οὗτοι αὐτοὶ οἱ πλουτοῦντες καὶ ἄρχοντες, καὶ μετ᾽ εὐμόρφων διαιτώμενοι, δύνασθαι πλούτου καταφρονεῖν, καὶ ἀρχῶν, καὶ αὐτῶν τούτων τῶν γυναικῶν ὧν ἐρῶσι, καὶ ὧν τυγ-
4 χάνουσιν; Ἀγνοεῖς οἷόν τι ἐστὶ δίψος πυρέσσοντος; οὐδὲν ὅμοιον ἔχει τῷ τοῦ ὑγιαίνοντος. ἐκεῖνος πιὼν ἀπο-

CAP. IX.

Ad quemdam qui ad Impudentiam deflexerat.

Cum alium vides magiſtratu præditum; oppone illud, te hoc habere, ut non requiras magiſtratum: cum alium divitem; vide, quid loco divitiarum habeas. Nam ſi nihil pro illis habes, miſer es: ſin id habes, ut divitiis non egeas; ſcito, plus te, quam habet ille, habere, & longe majoris pretii rem. Alius uxorem formoſam habet; tu vero id, ut formoſam uxorem non concupiſcas. Num parva hæc tibi videntur? At ipſi iſti divites, & magiſtratum gerentes, & qui formoſarum conſuetudine utuntur, quanti id æſtimarent, ſi poſſent divitias & magiſtratus, & ipſas mulieres quas amant, quibusque potiuntur, contemnere? Ignoras, qualis ſit ſitis febricitantis? nihil ſimile habet ſiti ſani hominis. Hic poſtquam bibit, ſitire

ἀποπέπαυται· ὁ δὲ πρὸς ὀλίγον ἡσθεὶς, εἶτα
ναυτιᾷ, χολὴν αὐτὸ ποιεῖ ἀντὶ ὕδατος, ἐμεῖ,
στροφοῦται, διψῇ σφοδρότερον. Τοιοῦτόν ἐστι 5
μετ' ἐπιθυμίας πλουτεῖν, μετ' ἐπιθυμίας ἄρχειν,
μετ' ἐπιθυμίας καλῇ συγκαθεύδειν· ζηλοτυπία
πρόσεστι, φόβος τοῦ στερηθῆναι, αἰσχροὶ λό-
γοι, αἰσχρὰ ἐνθυμήματα, ἔργα ἀσχήμονα.

Καὶ τί, φησὶν, ἀπολλύω; Ἄνθρωπε, ὑπῆρ- 6
χες αἰδήμων, καὶ νῦν οὐκέτι εἶ· οὐδὲν ἀπολώλε-
κας; ἀντὶ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος, Ἀριστείδην
ἀναγινώσκεις καὶ Εὐηνόν· οὐδὲν ἀπολώλεκας;
ἀντὶ Σωκράτους καὶ Διογένους, τεθαύμακας τὸν
πλείστας διαφθεῖραι καὶ ἀναπεῖσαι δυνάμενον. κα- 7
λὸς εἶναι θέλεις, καὶ πλάσσεις σεαυτὸν, μὴ ὤν·
καὶ ἐσθῆτα ἐπιδεικνύειν θέλεις στιλπνὴν, ἵνα τὰς
γυναῖκας ἐπιστρέφῃς· κἂν που μυραλειφίου ἐπι-
τύχῃς, μακάριος εἶναι δοκεῖς. Πρότερον δ' οὐδὲν 8
ἐνεθυ-

ſitire deſinit; ille parumper delectatus nauſeat, aquam in bilem convertit, vomit, torminibus cruciatur, ſitit vehementius. Tale eſt, cum cupiditate eſſe divitem, cum cupiditate gerere magiſtratum, cum cupiditate concubare cum formoſa uxore: adjuncta eſt æmulatio, metus amiſſionis, turpia verba, turpes cogitationes, facta indecora.

Et quid, inquit, amitto? Homo, fuiſti verecundus; nunc non es: nihilne amiſiſti? loco Chryſippi & Zenonis, Ariſtidem legis et Euenum: nihilne amiſiſti? Pro Socrate & Diogene, miraris eum qui plurimas corrumpere et decipere verbis poteſt. Pulcer eſſe vis, ac te ipſum fingis, cum non ſis: & veſtem ſplendidam oſtentare cupis, ut mulierculaurum oculos in te convertas: et ſicubi pretioſum aliquod oleum cosmeticum nactus fueris, beatum te judicas. Prius autem quidquam tale ne cogitabas

ἐνεθυμοῦ τούτων τι· ἀλλὰ ποῦ εὐσχήμων λόγος, ἀνὴρ ἀξιόλογος, ἐνθύμημα γενναῖον. Τοιγαροῦν ἐκάθευδες ὡς ἀνὴρ, προῄεις ὡς ἀνὴρ, ἐσθῆτα ἐφόρεις ἀνδρικὴν, λόγους ἐλάλεις πρέποντας ἀνδρὶ ἀγαθῷ· εἶτά μοι λέγεις, οὐδὲν ἀπώλεσα;
9 Οὕτως οὐδὲν ἄλλο, ἢ κέρμα, ἀπολλύουσιν ἄνθρωποι; αἰδὼς οὐκ ἀπόλλυται; εὐσχημοσύνη οὐκ ἀπόλλυται; ἢ οὐκ ἔστι ζημιωθῆναι τὸν ταῦτα
10 ἀπολέσαντα; Σοὶ μὲν οὖν δοκεῖ τάχα τούτων οὐδὲν οὐκέτι εἶναι ζημία. ἦν δέ ποτε χρόνος, ὅτε μόνην αὐτὴν ὑπελογίζου καὶ ζημίαν καὶ βλάβην, ὅτε ἠγωνίας μή τις ἐκσείσῃ σε τούτων τῶν λόγων καὶ ἔργων.

11 Ἰδοὺ, ἐκσέσεισαι ὑπ' ἄλλου μὲν οὐδενὸς, ὑπὸ σαυτοῦ δέ. Μαχέσθητι σαυτῷ, ἄφελοῦ σαυτὸν
12 εἰς εὐσχημοσύνην, εἰς αἰδῶ, εἰς ἐλευθερίαν. Εἴ σοί τίς ποτε ἔλεγε περὶ ἐμοῦ ταῦτα, ὅτι μέ τις μοιχεύειν

quidem; verum, ubi eſſet honeſta oratio, vir gravi auctoritate, generoſa cogitatio. Proinde dormiebas ut vir; prodibas ut vir; ut vir veſtem virilem ferebas; verba faciebas digna viro bono: & nunc mihi dicis, nihil te amiſiſſe? Itane nihil aliud amittunt homines, niſi nummulos? verecundia vero non amittitur? morum modeſtia non amittitur? aut talium rerum jactura nihil nocet? Tu fortaſſis nihil horum jam in damnis deputas. At fuit tempus aliquando, cum hoc unum in malis numerares & damnis, cum ſolicitus eſſes, ne quis iſta dicta & facta tibi excuteret.

Ecce, excuſſa tibi ſunt, & quidem non ab alio, ſed a te ipſo. Pugna ipſe tecum, adſere te rurſus modeſtiæ, verecundiæ, libertati. Si quis olim tibi de me hoc dixiſſet, eſſe aliquem qui me adulterare cogeret, & talem veſtem ferre,

μοιχεύειν ἀναγκάζει, ὅτι ἐσθῆτα φορεῖν τοιαύτην,
ὅτι μυρίζεσθαι· οὐκ ἂν ἀπελθὼν αὐτόχειρ ἐγέ-
νου τούτου τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ οὕτω μοι παραχρω-
μένου; Νῦν οὖν οὐ θέλεις σαυτῷ βοηθῆσαι; καὶ 13
πόσῳ ῥάων αὕτη ἡ βοήθεια; οὐκ ἀποκτεῖναί τινα
δεῖ, οὐ δῆσαι, οὐχ ὑβρίσαι, οὐκ εἰς ἀγορὰν προελ-
θεῖν· ἀλλ' αὐτὸν αὑτῷ λαλῆσαι, τῷ μάλιστα
πεισθησομένῳ, πρὸς ὃν οὐδείς ἐστί σου πιθανώ-
τερος. καὶ πρῶτον μὲν, κατάγνωθι τῶν γινομέ- 14
νων· εἶτα καταγνοὺς, μὴ ἀπογνῷς σεαυτοῦ·
μηδὲ πάθῃς τὸ τῶν ἀγεννῶν ἀνθρώπων, οἳ ἅπαξ
ἐνδόντες, εἰσάπαν ἐπέδωκαν ἑαυτοὺς, καὶ ὡς ὑπὸ
ῥεύματος παρεσύρησαν. Ἀλλὰ μάθε τὸ τῶν 15
παιδοτριβῶν. Πέπτωκε τὸ παιδίον; Ἀναστὰς,
φησὶ, πάλιν πάλαιε, μέχρις ἂν ἰσχυροποιηθῇς.
Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ πάθε· ἴσθι γὰρ, ὅτι οὐδέν 16

 ἐστιν

ferre, & unguentis delibui; nonne adcurriſſes, & tua manu hominem, qui me ſic abuteretur, jugulaſſes? Nunc ergo non vis ipſe opem ferre? quanto autem facilius eſt iſtud auxilium? Non eſt occidendus aliquis, non vinciendus, non adficiendus contumelia; non eſt in forum prodeundum; ſed tecum ipſo colloquendum, maxime obtemperaturo, apud quem nemo plus te auctoritate valet & gratia. Ac primum quidem ea, quæ facis, improbato; dein, ubi improbâris, de te ipſo ne deſpera; neque id uſu tibi veniat, quod ignavis hominibus, qui, ſemel remiſſa induſtria, omnino frænum laxant pravis cupiditatibus, & velut a torrente abripiuntur. Obſerva potius pædotribarum conſuetudinem. Proſtratus eſt puer? Surge, inquit, denuo luctare, donec vires tuæ auctæ confirmatæque fuerint. Ad eumdem modum & tu facito; ſcitoque, nihil

ἐστιν εὐαγωγότερον ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Θελῆσαι
δεῖ· καὶ γέγονε, διώρθωται· ὡς πάλιν ἀπονυ-
στάξαι, καὶ ἀπόλωλεν. Ἔσωθεν γάρ ἐστι καὶ
17 ἀπώλεια καὶ βοήθεια. Εἶτα τί μοι ἀγαθόν; Καὶ
τί ζητεῖς τούτου μεῖζον; ἐξ ἀναισχύντου αἰδήμων
ἔσῃ, ἐξ ἀκόσμου κόσμιος, ἐξ ἀπίστου πιστὸς, ἐξ
18 ἀκολάστου σώφρων. Εἴ τινα ἄλλα τούτων μείζονα
ζητεῖς, ποίει ἃ ποιεῖς· οὐδὲ Θεῶν σέ τις ἔτι
σῶσαι δύναται.

ΚΕΦ. ι'.

Τίνων δεῖ Καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τίνα Διαφέρεσθαι.

Ἀπορία πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις περὶ τὰ ἐκτὸς γί-
νεται, ἀμηχανία περὶ τὰ ἐκτός. Τί ποιήσω;
πῶς γένηται; πῶς ἀποβῇ; μὴ τόδε ἀπαντήσῃ,
2 μὴ τόδε. Πᾶσαι αὗται αἱ φωναὶ περὶ τὰ ἀπροαί-
ρετα

nihil eſſe animo humano tractabilius. Velle oportet; & factum eſt, correctus eſt: ut e contrario, ſi oſcitarit, periit. Intrinſecus enim eſt & interitus & adjumentum. Quid vero ex eo mihi boni exiſtet? Quodnam iſto majus bonum quæris, ſi ex impudenti verecundus ſias, e petulanti modeſtus, ex infideli fidelis, e luxurioſo temperans? Si qua alia his majora quæris, fac quæ facis: ne Deorum quidem quiſquam te ſervare poteſt.

CAP. X.

Quænam Contemnenda ſint, & quænam ſint Magni facienda.

Difficultas omnis hominibus circa res externas exſiſtit; anxietas omnis e rebus externis. Quid faciam? quomodo fiet? quomodo eveniet? ne hoc accidat! ne illud! Omnes iſtæ voces eorum ſunt, qui rebus

ρεται στρεφομένων εἰσί. Τίς γὰρ λέγει· Πῶς μὴ
συγκατατιθῶμαι τῷ ψεύδει; πῶς μὴ ἀπονεύσω
ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς; Ἐὰν οὕτως ᾖ εὐφυὴς ὥστε 3
περὶ τούτων ἀγωνιᾷν, ὑπομνήσω αὐτόν· ὅτι, Τί
ἀγωνιᾷς; ἐπὶ σοί ἐστιν· ἀσφαλὴς ἴσθι· μὴ πρὸ
τοῦ ἐπάγειν τὸν φυσικὸν κανόνα προπήδα ἐν τῷ
συγκατατίθεσθαι. Πάλιν ἂν περὶ ὀρέξεως ἀγω- 4
νιᾷ, μὴ ἀτελὴς γένηται καὶ ἀποτευκτική· περὶ
ἐκκλίσεως, μὴ περιπτωτική· πρῶτον μὲν αὐτὸν 5
καταφιλήσω, ὅτι ἀφεὶς περὶ ἃ οἱ ἄλλοι ἐπτόην-
ται, καὶ τοὺς ἐκείνων φόβους, περὶ τῶν ἰδίων ἔρ-
γων πεφρόντικεν, ὅπου αὐτός ἐστιν. εἶτα ἐρῶ 6
αὐτῷ, εἰ μὴ θέλεις ὀρέγεσθαι ἀποτευκτικῶς, μηδ'
ἐκκλίνειν περιπτωτικῶς, μηδενὸς ὀρέγου τῶν ἀλ-
λοτρίων ἔτι, μηδὲν ἔκκλινε τῶν μὴ ἐπὶ σοί. εἰ
δὲ μή, καὶ ἀποτυχεῖν καὶ περιπεσεῖν ἀνάγκη.
Ποία ἐνθάδ' ἀπορία; ποῦ τόπον ἔχει, πῶς γένη- 7

rebus externis occupantur. Quis enim dicit: Quomodo cavebo ne adſentiar mendacio? quomodo, ne a vero declinem? Si quis ea fuerit ingenii bonitate, ut his de rebus angatur, commonefaciam illum: Cur angeris? penes te eſt; ſecurus eſto; *modo* noli ante adhibitam naturæ regulam proſilire ad adſenſionem. Rurſus ſi de adpetitione angatur, ne irrita illa fiat & voti impos; de averſatione, ut ne in id quod averſatur incidat; primum quidem eum deoſculabor, quod, omiſſis iis quæ alii admirantur, illorumque formidine profligata, ſuis de rebus ſolicitus ſit, ubi ipſe eſt: poſt ei dicam, ſi adpetitum tuum fruſtrari non vis, ſi non incidere vis in ea quæ horres, nihil alienum dehinc adpetito, nihil eorum declina quæ penes te non ſunt: alioquin & fruſtrari & in calamitatem incidere neceſſe erit. Quænam hîc difficultas eſt? quem locum habet illud, Quomodo

ται; καὶ, πῶς ἀποβῇ; καὶ, μὴ ἀπαντήσῃ τόδε
ἢ τόδε.

8 Νῦν οὐχὶ τὸ ἐκβησόμενον ἀπροαίρετον; Ναί.
Ἡ δ' οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ ἐστιν ἐν τοῖς
προαιρετικοῖς; Ναί. Ἔξεστιν οὖν σοι παντὶ τῷ
ἀποβάντι χρῆσθαι κατὰ φύσιν; μή τις σε κω-
9 λῦσαι δύναται; Οὐδείς. Μηκέτι οὖν μοι λέγε,
πῶς γένηται; ὅπως γὰρ ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ
θήσεις καλῶς, καὶ ἔσται σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχη-
10 μα. Ἢ τίς ἂν ἦν ὁ Ἡρακλῆς, λέγων, Πῶς μοι
μὴ μέγας λέων ἐπιφανῇ, μηδὲ μέγας σῦς, μη-
δὲ θηριώδεις ἄνθρωποι; Καὶ τί σοι μέλει; ἂν μέ-
γας σῦς ἐπιφανῇ, μεῖζον ἆθλον ἀθλήσεις· ἂν
κακοὶ ἄνθρωποι, κακῶν ἀπαλλάξεις τὴν οἰκουμέ-
11 νην. Ἂν οὖν οὕτως ἀποθάνω; Ἀγαθὸς ὢν ἀπο-
θανῇ, γενναίαν πρᾶξιν ἐπιτελῶν. Ἐπεὶ γὰρ δεῖ
πάντως ἀποθανεῖν, ἀνάγκη τί ποτε ποιοῦντα εὑ-
ρεθῆναι·

do fiet? quomodo eveniet? ne hoc aut illud accidat!

Nonne eventus extra noſtrum arbitrium eſt poſitus? Sic. Natura vero boni & mali in rebus noſtri arbitrii ſita eſt? Ita. Licetne ergo tibi quolibet eventu uti ſecundum naturam? num quis prohibere te poteſt? Nemo. Noli ergo poſthac mihi dicere, Quomodo cadet? Vtcumque enim ceciderit, tu recte illud compones; & erit tibi eventus proſper. Nam quis fuiſſet Hercules, ſi dixiſſet: Quomodo faciam, ne magnus leo mihi occurrat, aut magnus aper, aut homines immanes! Quid vero tu curas? ſi magnus aper prodierit, majus certamen obibis; ſi mali homines, terrarum orbem malis liberabis. Si ergo ſic mortuus fuero? Morieris ut vir præſtans, re bene geſta. Nam cum omnino moriendum ſit, neceſſe eſt te aliquid (quidquid

ρεθῆναι· ἢ γεωργοῦντα, ἢ σκάπτοντα, ἢ ἐμπο-
ρευόμενον, ἢ ὑπατεύοντα, ἢ ἀπεπτοῦντα, ἢ διαῤ-
ῥοιζόμενον. Τί οὖν θέλεις ποιῶν εὑρεθῆναι ὑπὸ 12
τοῦ θανάτου; Ἐγὼ μὲν, τὸ ἐμὸν μέρος, ἔργον
τί ποτ᾽ ἀνθρωπικὸν, εὐεργετικὸν, κοινωφελὲς,
γενναῖον. εἰ δὲ μὴ δύναμαι τὰ τηλικαῦτα ποιῶν 13
εὑρεθῆναι, ἐκεῖνό γε, τὸ ἀκώλυτον, τὸ διδόμενον,
ἐμαυτὸν ἐπανορθῶν, ἐξεργαζόμενος τὴν δύναμιν
τὴν χρηστικὴν τῶν φαντασιῶν, ἀπάθειαν ἐκπο-
νῶν, ταῖς σχέσεσι τὰ ἴδια ἀποδιδόναι· εἰ οὕτως
εὐτυχής εἰμι, καὶ τοῦ τρίτου τόπου παραπτόμε-
νος, τοῦ περὶ τὴν τῶν κριμάτων ἀσφάλειαν.

Ἂν μετὰ τούτων με ὁ θάνατος καταλάβῃ, 14
ἀρκεῖ μοι ἂν δύνωμαι πρὸς τὸν Θεὸν ἀνατεῖναι
τὰς χεῖρας, καὶ εἰπεῖν, ὅτι, Ἃς ἔλαβον ἀφορ-
μὰς παρὰ σοῦ πρὸς τὸ αἰσθέσθαι σου τῆς διοι-
κήσεως,

quid illud ſit) agentem deprehendi; ſive agros colentem, ſive fodientem, ſive mercaturam exercentem, ſive conſulatum gerentem, ſive cruditate laborantem aut alvi profluvio. Qua ergo actione occupatus vis a morte deprehendi? Equidem, quod ad me adtinet, opere aliquo humano occupatus; cujusmodi eſt beneficentia, publica utilitas, generoſum factum. Si vero tantis in rebus deprehendi non poſſum, illud certe volo, quod prohiberi nequit, quod mihi conceſſum eſt, ut deprehendar emendans me ipſum, expoliens facultatem utentem viſis, ſtudens perturbationum vacuitati, ſuum cuique exſolvens officium: denique, ſi adeo felix fuero, tertium etiam locum attingens, illum de judiciorum firmitate.

Quodſi me his occupatum mors occupaverit, ſatis mihi erit, ad Deum poſſe manibus extentis dicere: Quas facultates a te accepi ad intelligendum gubernationem tuam, eique

κήσεως, καὶ ἀκολουθῆσαι αὐτῇ, τούτων οὐκ ἠμέ-
15 λησα· οὐ κατῄσχυνά σε τὸ ἐμὸν μέρος. ἰδοὺ πῶς
κέχρημαι ταῖς αἰσθήσεσιν, ἰδοὺ πῶς ταῖς προ-
λήψεσι. μή ποτέ σε ἐμεμψάμην; μή τι τῶν γι-
νομένων τινὶ δυσηρέστησα, ἢ ἄλλως γίνεσθαι
16 ἠθέλησα; μή τι τὰς σχέσεις παραβῆναι; Ὅτι
με σὺ ἐγέννησας, χάριν ἔχω ὧν ἔδωκας· ἐφ'
ὅσον ἐχρησάμην τοῖς σοῖς, ἀρκεῖ μοι. πάλιν αὐ-
τὰ ἀπόλαβε, καὶ κατάταξον εἰς ἣν ἂν θέλῃς
χώραν. σὰ γὰρ ἦν πάντα, σύ μοι αὐτὰ δέδω-
17 κας. Οὐκ ἀρκεῖ οὕτως ἔχοντα ἐξελθεῖν; καὶ
τίς βίων κρείττων καὶ εὐσχημονέστερος τοῦ οὕτως
ἔχοντος; ποία δὲ καταστροφὴ εὐδαιμονεστέρα;

18 Ἵνα δὲ ταῦτα γένηται, οὐ μικρὰ δέξασθαι,
οὐδὲ μικρῶν ἐστιν ἀποτυχεῖν. οὐ δύνασαι καὶ
ὑπατεῦσαι θέλειν, καὶ ταῦτα· καὶ ἀγροὺς ἔχειν
ἐσπουδακέναι, καὶ ταῦτα· καὶ τῶν δουλαρίων
φροντί-

que obtemperandum, eas non neglexi; non dedecori tibi fui, quantum in me fuit. Ecce quomodo uſus ſum ſenſibus, quomodo anticipationibus. Num te umquam incuſavi? num quid eorum, quæ evenerunt, ægre tuli, aut aliter fieri volui? num officia erga alios violavi? Quod me genuiſti, gratiam habeo eorum quæ mihi dediſti: in quantum temporis uſus ſum rebus tuis, id mihi ſatis eſt: recipe eas, &, ubicumque volueris, collocato. Tua enim fuerunt omnia; tu mihi ea dediſti. Nonne ſatis eſt ſic adfectum exire? Immo quænam vita præſtantior & honeſtior eſt, quam quæ ſic habet? quæ mors felicior?

Ut autem hæc fiant, neque parva ſuscipere, neque parvis carere licet. Non potes & conſulatum gerere velle, & hæc conſequi; non dare operam parandis agris, & his; curare ſervulos,

φροντίζειν, καὶ σεαυτοῦ. Ἀλλ' ἄν τι τῶν ἀλ- 19
λοτρίων θέλῃς, τὰ σὰ ἀπώλετο. αὕτη τοῦ πράγ-
ματος ἡ φύσις· προῖκα οὐδὲν γίνεται. Καὶ τί 20
θαυμαστόν; Ἂν ὑπατεῦσαι θέλῃς, ἀγρυπνῆσαί
σε δεῖ, περιδραμεῖν, τὰς χεῖρας καταφιλῆσαι,
πρὸς ταῖς ἀλλοτρίαις θύραις κατασαπῆναι, πολ-
λὰ μὲν εἰπεῖν, πολλὰ δὲ πρᾶξαι ἀνελεύθερα,
δῶρα πέμψαι πολλοῖς, ξένια καθ' ἡμέραν ἐνίοις.
καὶ τί τὸ γινόμενόν ἐστι; δώδεκα δεσμὰ ῥάβδων, 21
καὶ τρὶς ἢ τετράκις ἐπὶ βῆμα καθίσαι, καὶ Κιρ-
κήσια δοῦναι, καὶ σπυρίσι δειπνίσαι. ἢ δειξάτω
μοί τις, τί ἐστι παρὰ ταῦτα. Ὑπὲρ ἀπαθείας 22
οὖν, ὑπὲρ ἀταραξίας, ὑπὲρ τοῦ καθεύδοντα καθ-
εύδειν, ἐγρηγορότα ἐγρηγορέναι, μὴ φοβεῖσθαι
μηδὲν, μὴ ἀγωνιᾷν ὑπὲρ μηδενὸς, οὐδὲν ἀναλῶσαι
θέλεις, οὐδὲν πονῆσαι; Ἀλλ' ἄν τι ἀπόλλυταί 23
σου περὶ ταῦτα γινομένου, ἢ ἀναλωθῇ κακῶς, ἢ

vulos, & hæc. Si quid alienum expetiveris, tua perierint. Hæc rei natura eſt: nihil gratis datur. Et quid miri eſt? Si conſulatum expetis, vigilandum tibi eſt, circumcurſandum, manus deoſculandæ, ad alienas fores computreſcendum; multa dicenda, multa facienda illiberalia; munera mittenda multis, nonnullis ſtrenulæ quotidianæ. Et quis eventus eſt? Duodecim faſciculi virgarum; & ter quaterve pro tribunali ſedere; Circenſes ludos exhibere; e ſportulis cœnam præbere. Demonſtret mihi aliquis, quid præter hæc ſit. Ergo pro vacuitate perturbationum, pro conſtantia, pro eo ut dormiens dormias, vigilans vigiles, nihil timeas, nulla re angaris; pro his nihil impendere vis, nihil laboris capeſſere? ſed ſi quid, dum tu his rebus occuparis, perierit; ſi quid male collocatum fuerit; ſi alter conſecutus fuerit quæ

ἄλλος τύχῃ ὧν ἔδει σε τυχεῖν, εὐθὺς δηχθήσῃ
24 ἐπὶ τῷ γενομένῳ; Οὐκ ἀντιθήσεις τί ἀντὶ τίνος
λαμβάνεις, πόσον ἀντὶ πόσου; Ἀλλὰ προῖκα
θέλεις τὰ τηλικαῦτα λαβεῖν; Καὶ πῶς δύνασαι;
25 Ἔργον ἔργῳ οὐ κοινωνεῖ. Οὐ δύνασαι καὶ τὰ ἐκ-
τὸς ἔχειν ἐπιμελείας τετυχηκότα, καὶ τὸ σαυ-
τοῦ ἡγεμονικόν. εἰ δ' ἐκεῖνα θέλεις, τοῦτο ἄφες.
εἰ δὲ μὴ, οὔτε τοῦτο ἕξεις, οὔτ' ἐκεῖνα, περι-
σπώμενος ἐπ' ἀμφότερα. εἰ τοῦτο θέλεις, ἐκεῖνά
26 σε ἀφεῖναι δεῖ. Ἐκχεθήσεται τὸ ἔλαιον, ἀπο-
λεῖται τὰ σκευάρια· ἀλλ' ἐγὼ ἀπαθὴς ἔσομαι.
Ἐμπρησμὸς ἔσται, ἐμοῦ μὴ παρόντος, καὶ ἀπο-
λεῖται τὰ βιβλία· ἀλλ' ἐγὼ χρήσομαι ταῖς
φαντασίαις κατὰ φύσιν. Ἀλλ' οὐχ ἕξω φαγεῖν.
27 Εἰ οὕτω τάλας εἰμὶ, λιμὴν τὸ ἀποθανεῖν. οὗτος
δ' ἐστὶν ὁ λιμὴν πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ
καταφυγή. Διὰ τοῦτο οὐδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ χα-
λεπόν ἐστιν. ὅταν θέλῃς, ἐξῆλθες, καὶ οὐ καπ-
νίζῃ.

te conſequi oportebat; ſtatim eo cruciabere? Non conferes quid quo commutaveris, quantulum quanto? At gratis accipere res tanti pretii cupis? Quî autem potes? Alterum opus cum altero nihil commune habet. Non potes & externa probe curata habere, & mentem tuam. Sin illa vis, hoc miſſum fac: alioqui neque hoc neque illa habebis, animo utrisque distracto. Si hoc vis, illa omittenda erunt. Effundetur oleum? peribunt vaſcula? At ego tranquillus ero. Incendium orietur, me abſente? peribunt libri? Sed ego ex naturæ præſcripto viſis utar. At non habebo quod edam! Si ita miſer ſum, mors portus eſt: hic portus eſt omnibus, hoc confugium. Quapropter nihil in vita grave eſt: cum vis, exis; neque te fumus adficiet moleſtia. Quid ergo

νίζῃ. Τί οὖν ἀγωνιᾷς; τί ἀγρυπνεῖς; οὐχὶ δὲ 28
εὐθὺς, ἀναλογισάμενος ποῦ σου τὸ ἀγαθόν ἐστι
καὶ τὸ κακὸν, λέγεις, ὅτι, Ἐπ᾽ ἐμοὶ ἀμφότερα·
οὔτε τούτου τις ἀφελέσθαι με δύναται, οὔτ᾽
ἐκείνῳ ἄκοντα περιβαλεῖν; Τί οὖν οὐ ῥέγχω βα- 29
λών; τὰ γὰρ ἐμὰ ἀσφαλῶς ἔχει· τὰ ἀλλότρια,
ὄψεται αὐτὰ ὃς ἂν φέρῃ, ὡς ἂν διδῶται παρὰ
τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν. Τίς εἰμι ὁ θέλων αὐτὰ οὕ- 30
τως ἔχειν ἢ οὕτως; μὴ γάρ μοι δέδοται ἐκλογὴ
αὐτῶν; μὴ γὰρ ἐμέ τις αὐτῶν διοικητὴν πεποίη-
κεν; ἀρκεῖ μοι ὧν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτά με δεῖ
κάλλιστα παρασκευάσαι· τὰ δ᾽ ἄλλα, ὡς ἂν
θέλῃ ὁ ἐκείνων κύριος.

Ταῦτά τις ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν, ἀγρυπνεῖ, 31
καὶ στρέφεται ἔνθα καὶ ἔνθα; τί θέλων; ἢ τί
ποθῶν; Πάτροκλον, ἢ Ἀντίλοχον, ἢ Μενέλαον;
Πότε γὰρ ἡγήσατο ἀθάνατόν τινα τῶν φίλων;
πότε

go angeris? quid vigilas? quidni ſtatim, reputans ubi tuum bonum ſit & malum, ſic dicis: Utrumque in mea poteſtate eſt; neque hoc eripere mihi quisquam poteſt, neque in illud invitum conjicere? Cur ergo non ſterto ſupinus? res meæ in tuto ſunt; de alienis vero viderit is qui eas obtinuerit, prout conceſſum fuerit ab eo qui earum habet poteſtatem. Quis ſum ego, qui eas ſic aut aliter ſe habere velim? mihine enim delectus earum conceſſus eſt? num quis adminiſtratorem earum me conſtituit? Satis mihi ea ſunt, quorum habeo poteſtatem. Hæc ita ſunt adminiſtranda mihi, ut quam pulcerrima efficiantur: cætera vero, prout voluerit is, in cujus ſunt poteſtate.

Hæc cui ob oculos poſita ſunt, num vigilat, & huc atque illuc vertitur? quid volens, aut quid deſiderans? Patroclum, an Antilochum, aut Menelaum? Quando vero aliquem

πότε γὰρ οὐκ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι αὔριον ἢ εἰς τὴν τρίτην δεῖ ἢ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἢ ἐκεῖνον;
32 Ναὶ, φησίν· ἀλλ' ᾤμην, ὅτι ἐκεῖνος ἐπιβιώσεταί μοι, καὶ αὐξήσει μου τὸν υἱόν. Μωρὸς γὰρ ἦς, καὶ τὰ ἄδηλα ᾤου. Τί οὖν οὐκ ἐγκαλεῖς σεαυτῷ, ἀλλὰ κλαίων κάθησαι ὡς τὰ κοράσια;
33 Ἀλλ' ἐκεῖνός μοι φαγεῖν παρετίθει. Ἔζη γὰρ, μωρέ· νῦν δ' οὐ δύναται. ἀλλ' Αὐτομέδων σοι παραθήσει· ἂν δὲ καὶ Αὐτομέδων ἀποθάνῃ, ἄλ-
34 λον εὑρήσεις. Ἂν δ' ἡ χύτρα, ἐν ᾗ ἥψετό σοι τὸ κρέας, καταγῇ, λιμῷ σε δεῖ ἀποθανεῖν, ὅτι μὴ ἔχεις τὴν συνήθη χύτραν; οὐ πέμπεις, καὶ ἄλλην καινὴν ἀγοράζεις;

35 Οὐ μὲν γάρ τι (φησὶ) κακώτερον ἄλλο πάθοιμι.

Τοῦτο γάρ σοι κακόν ἐστιν; εἶτ' ἀφεὶς τοῦτο ἐξελεῖν, αἰτιᾷ τὴν μητέρα, ὅτι σοι οὐ προεῖπεν, ἵν' ὀδυνῶ-

quem ex amicis immortalem judicavit? quando non ob oculos habuit, cras aut perendie vel ſibi vel illi eſſe moriendum? Recte, inquit: at putabam, illum mihi fore ſuperſtitem, & filium meum *opibus honoribusque* eſſe aucturum. Stultus fuiſti, & incerta pro certis habuiſti. Cur igitur non te ipſum accuſas, ſed plorans ſedes tamquam puellulæ? At ille mihi cibum adponebat. Vivebat enim, ſtulte: nunc vero non poteſt. At Automedon tibi adponet: ſi vero Automedon quoque mortuus fuerit, alium invenies. Quod ſi olla, in qua tibi caro elixabatur, confracta fuerit; ſamene moriendum erit, quod conſuetam ollam non habeas? nonne mittis qui aliam emat?

Neque enim (inquit) *quidquam aliud pejus paterer.*

Hoc igitur tibi malum eſt? Tu vero propulſare illud omittens, matrem accuſas, quod non prædixerit tibi, ut

ὀδυνώμενος ἐξ ἐκείνου διατελῇς; Τί δοκεῖτε; μὴ 36
ἐπίτηδες ταῦτα συνθεῖναι Ὅμηρον, ἵν' ἴδωμεν, ὅτι οἱ εὐγενέστατοι, οἱ ἰσχυρότατοι, οἱ πλουσιώτατοι, οἱ εὐμορφότατοι, ὅταν οἷα δεῖ δόγματα μὴ ἔχωσιν, οὐδὲν κωλύονται ἀθλιώτατοι εἶναι καὶ δυστυχέστατοι;

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Καθαριότητος.

Ἀμφισβητοῦσί τινες, εἰ ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου περιέχεται τὸ κοινωνικόν· ὅμως δ' αὐτοὶ οὗτοι οὐκ ἄν μοι δοκοῦσιν ἀμφισβητῆσαι, ὅτι τό γε καθάριον πάντως περιέχεται, καὶ, εἴ τινι ἄλλῳ, καὶ τούτῳ τῶν ζώων χωρίζεται.
Ὅταν οὖν 2
ἄλλο τι ζῶον ἴδωμεν ἀποκαθαῖρον ἑαυτὸ, ἐπιλέγειν εἰώθαμεν θαυμάζοντες, ὅτι ὡς ἄνθρωπος· καὶ πάλιν, ἄν τις ἐγκαλῇ τινι ζώῳ, εὐθὺς εἰώθαμεν

ut ab illo inde tempore vitam cum dolore exegiſſes? Quid putatis? annon, de induſtria Homerum iſta compoſuiſſe, ut videremus, nobiliſſimos, robuſtiſſimos, ditiſſimos, formoſiſſimos, cum ea decreta non habent quibus opus eſt, nihil prohibere, quo minus miſerrimi ſint & calamitoſiſſimi?

CAP. XI.

De Munditiei ſtudio.

Disputant quidam, an natura humana ſocietatis adpetitionem complectatur; & tamen iidem iſti dubitare mihi non videntur, munditiem utique naturâ humanâ comprehendi; &, ſi qua re alia, iſtâ certe a brutis eam ſeparari. Cum igitur aliud quoddam animal mundare ſeſe videmus, mirantes dicere ſolemus, facere id tamquam hominem; viciſſimque, ſi quis animal

θαμεν ὥσπερ ἀπολογούμενοι λέγειν, ὅτι οὐ δήπου
3 ἄνθρωπός ἐστιν. Οὕτως ἐξαίρετόν τι περὶ τὸν ἄνθρωπον εἶναι οἰόμεθα, ἀπὸ τῶν Θεῶν αὐτὸ πρῶτον λαμβάνοντες. ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖνοι φύσει καθαροὶ καὶ ἀκήρατοι, ἐφ᾽ ὅσον ἠγγίκασιν αὐτοῖς οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸν λόγον, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τοῦ
4 καθαροῦ καὶ τοῦ καθαρίου εἰσὶν ἀνθεκτικοί. ἐπεὶ δ᾽ ἀμήχανον τὴν οὐσίαν αὐτῶν παντάπασιν εἶναι καθαρὰν, ἐκ τοιαύτης ὕλης κεκραμένην· ὁ λόγος παραληφθεὶς εἰς τὸ ἐνδεχόμενον ταύτην καθάριον
5 ἀποτελεῖν πειρᾶται. Ἡ πρώτη οὖν καὶ ἀνωτάτω καθαρότης, ἡ ἐν ψυχῇ γινομένη· καὶ ὁμοίως ἀκαθαρσία. ψυχῆς δ᾽ ὡς σώματος μὲν ἀκαθαρσίαν οὐκ ἂν εὕρῃς· ὡς ψυχῆς δὲ, τί ἂν ἄλλο εὕρῃς ἢ τὸ παρέχον αὐτὴν ῥυπαρὰν πρὸς τὰ ἔργα τὰ αὐ-
6 τῆς; Ἔργα δὲ ψυχῆς, ὁρμᾶν, ἀφορμᾶν, ὀρέγεσθαι, ἐκκλίνειν; παρασκευάζεσθαι, ἐπιβάλλεσθαι,

animal aliquod vituperat, ſtatim, quaſi id defenſuri, dicere ſolemus, non ſcilicet eſſe hominem. Adeo eximie homini proprium id eſſe putamus; idque a Diis ipſis primum accipimus. Nam cum illi naturâ mundi & ſinceri ſint; quatenus homines ad eos ratione adpropinquant, eatenus etiam puritatis & munditiarum ſtudium habent. Sed quoniam fieri nequit, ut natura eorum prorſus munda ſit, e tali materiâ permiſta; ratio adhibita, reddere eam talem, quoad ejus fieri poteſt, conatur. Prima igitur & ſuprema puritas eſt, quæ in animo oritur: eodemque modo impuritas. Animi autem ſordes non ut corporis deprehendas: quatenus vero animi, quid aliud deprehendes, præter id quod eum ad functiones ejus ſordidum reddit. Sunt autem animi functiones hæ: impetu uti, vel non uti, adpetere, averſari, præ-

λεσθαι, συγκατατίθεσθαι. Τί ποτ᾽ οὖν ἐστι τὸ 7
ἐν τούτοις τοῖς ἔργοις ῥυπαρὰν παρέχον αὐτὴν καὶ
ἀκάθαρτον; Οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὰ μοχθηρὰ κρί-
ματα αὐτῆς. Ὥστε ψυχῆς μὲν ἀκαθαρσία, 8
δόγματα πονηρά· κάθαρσις δ᾽, ἐμποίησις οἵων
δεῖ δογμάτων. καθαρὰ δ᾽, ἡ ἔχουσα οἷα δεῖ
δόγματα· μόνη γὰρ αὕτη ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς αὐ-
τῆς ἀσύγχυτος καὶ ἀμόλυντος.

Δεῖ δέ τι ἐοικὸς τούτῳ καὶ ἐπὶ σώματος φι- 9
λοτεχνεῖν, κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον. Ἀμήχανον ἦν,
μύξας μὴ ῥεῖν, τοῦ ἀνθρώπου τοιοῦτον ἔχοντος τὸ
σύγκραμα. διὰ τοῦτο χεῖρας ἐποίησεν ἡ φύσις,
καὶ αὐτὰς τὰς ῥῖνας, ὡς σωλῆνας, πρὸς τὸ ἐκ-
διδόναι τὰ ὑγρά. ἂν οὖν ἀναῤῥοφῇ τις αὐτὰς,
λέγω ὅτι οὐ ποιεῖ ἔργον ἀνθρωπικόν. Ἀμήχανον 10
ἦν, μὴ πηλοῦσθαι τοὺς πόδας, μηδὲ ὅλως μο-
λύνεσθαι, διὰ τοιούτων τινῶν πορευομένους. διὰ
τοῦτο

præparari, ſuſcipere, adſentiri. Quid ergo eſt, quod in his ſordidum efficiat animum & impurum? Nihil aliud, niſi prava ejus judicia. Itaque animi impuritas eſt in pravis poſita decretis: purgatio vero, in inferendis rectis decretis. Et purus animus eſt, qui decreta habet qualia decet: ſolus enim is in ſuis functionibus confuſione & pollutione caret.

Eſt autem aliquid huic ſimile etiam in corpore (quatenus res ſinit) elaborandum. Fieri nequit, quin homini, tali temperamento utenti corporis, pituita fluat: hac de cauſſâ manus fecit Natura, & ipſas nares, tamquam canales, ad excernendos humores. Si quis ergo mucos reſorbet, nego eum fungi hominis officio. Fieri non potuit quin polluerentur pedes, & prorſus contaminarentur, cum lutum & pulvis transeunda ſint: propterea præbuit aquam,

11 τοῦτο ὕδωρ παρεσκεύασε, διὰ τοῦτο χεῖρας. Ἀμή-
χανον ἦν, ἀπὸ τοῦ τρώγειν μὴ ῥυπαρόν τι προσ-
μένειν τοῖς ὀδοῦσι. διὰ τοῦτο, πλῦνον, φησὶ,
τοὺς ὀδόντας. Διὰ τί; Ἵν' ἄνθρωπος ἦς, καὶ μὴ
12 θηρίον, μηδὲ συΐδιον. Ἀμήχανον, μὴ ἀπὸ τοῦ
ἱδρῶτος καὶ τῆς κατὰ τὴν ἐσθῆτα συνοχῆς ὑπο-
λείπεσθαί τι περὶ τὸ σῶμα ῥυπαρὸν καὶ δεόμενον
ἀποκαθάρσεως. διὰ τοῦτο ὕδωρ, ἔλαιον, χεῖρες,
ὀθόνιον, ξύστρα, νίτρον, ἔσθ' ὅτε ἡ ἄλλη πᾶσα
13 παρασκευὴ, πρὸς τὸ καθῆραι αὐτό. Οὔ· ἀλλ'
ὁ μὲν χαλκεὺς ἐξιώσει τὸ σιδήριον, καὶ ὄργανα
πρὸς τοῦτο ἕξει κατεσκευασμένα· καὶ τὸ πινά-
κιον αὐτὸς σὺ πλύνεις ὅταν μέλλῃς ἐσθίειν, ἐὰν
μὴ ἦς παντελῶς ἀκάθαρτος καὶ ῥυπαρός· τὸ
σωμάτιον δ' οὐ πλυνεῖς, οὐδὲ καθαρὸν ποιήσεις;
14 Διατί, φησί. Πάλιν ἐρῶ σοι, πρῶτον μὲν, ἵνα
τὰ ἀνθρώπου ποιῇς· εἶτα, ἵνα μὴ ἀνιᾷς τοὺς
15 ἐντυγχάνοντας. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐνθάδε ποιεῖς,
καὶ

aquam, propterea manus. Fieri non potuit, quin a cibo aliquid ſordium dentibus adhæreſceret. Eapropter dentes lavare jubet. Cur? Ut homo ſis; non beſtia, non porcellus. Fieri non poteſt, quin a ſudore, & veſtium adplicatione, ſordium aliquid relinquatur in corpore, quod purgationem deſideret. Ideo præſto eſt aqua, oleum, manus, linteolum, xyſtra, nitrum, & reliquus interdum omnis adparatus, ad id repurgandum. *Id tu* non *curas:* ſed faber ferramenta repurgabit, & inſtrumenta ad hoc parata habebit; & ſcutellam ipſe tu cum eſurus es, lavas, niſi prorſus ſpurcus & ſordidus fueris; corpus autem non lavabis, neque purgabis? Cur? inquit. Rurſus tibi dico, primum, ut, quod hominis eſt, facias; deinde, ne moleſtus ſis eis qui tecum ſunt. Tale quid etiam hic facis, nec animadvertis. Tu

καὶ οὐκ αἰσθάνῃ. σαυτὸν ἄξιον ἡγῇ τοῦ ὄζειν·
ἔστω, ἴσθι ἄξιος. μή τι καὶ τοὺς παρακαθίζον-
τας; μή τι καὶ τοὺς συγκατακλινομένους; μή τι
καὶ τοὺς καταφιλοῦντας; Ἢ ἄπελθ' εἰς ἐρημίαν, 16
ὅπου ποτὲ ἧς ἄξιος· ἢ καὶ μόνος δίαγε, κατόζων
σαυτοῦ. δίκαιον γάρ ἐστι, τῆς σῆς ἀκαθαρσίας
σὲ μόνον ἀπολαύειν. ἐν πόλει δ' ὄντα, οὕτως
ἀπερισκέπτως καὶ ἀγνωμόνως ἀναστρέφεσθαι, τί-
νος σοι φαίνεται; Εἰ δ' ἵππον σοι πεπιστεύκει ἡ 17
φύσις, περιεώρας αὐτὸν ἀτημέλητον; Καὶ νῦν,
οἴου σου τὸ σῶμα ὡς ἵππον ἐγκεχειρίσθαι· πλῦ-
νον αὐτὸ, ἀπόσμηξον, ποίησον ἵνα μηδεὶς ἀπο-
στρέφηται, μηδεὶς ἐκτρέπηται. Τίς δ' οὐκ ἐκ- 18
τρέπεται ῥυπαρὸν ἄνθρωπον, ὄζοντα, κακόχρουν,
μᾶλλον ἢ τὸν κεκοπρωμένον; ἐκείνη ἡ ὀσμὴ ἔξω-
θέν ἐστιν ἐπίθετος· ἡ δ' ἐξ ἀθεραπευσίας ἔσω-
θεν, καὶ οἱονεὶ διασεσηπότος.

Ἀλλὰ

Tu dignum te cenſes qui fœteas. Eſto; ſis dignus! Num etiam ii, qui tibi adſident, qui tecum adcumbunt, qui te deoſculantur? Aut in ſolitudinem abi, qua dignus fueris; aut certe ſolus vive, tuoque fœtore fruere! æquum eſt enim, te immunditie tua ſolum frui. Cum autem in urbe ſis; adeo inconſiderate & ſine ſenſu agere, cujus tibi eſſe videtur? Quod ſi equum tibi natura credidiſſet, num prorſus eum neglexiſſes? Nunc igitur puta, corpus tuum tanquam equum tuæ curæ eſſe traditum: lava id, absterge; facito, ne quis te averſetur, ne quis abhorreat. Hominem vero ſordidum, fœtentem, decolorem, quis non averſetur, magis etiam quam fimo conſpurcatum? ille fœtor extrinſecus eſt accerſitus; iſte vero, a negligentia profectus, intrinſecus eſt, & veluti corporis putrefacti.

19 Ἀλλὰ Σωκράτης ὀλιγάκις ἐλούετο. Ἀλλὰ
ἔστιλβεν αὐτοῦ τὸ σῶμα· ἀλλ' ἦν οὕτως ἐπίχαρι
καὶ ἡδὺ, ὥστ' ἤρων αὐτοῦ οἱ ὡραιότατοι καὶ οἱ
εὐγενέστατοι, καὶ ἐπεθύμουν ἐκείνῳ παρακατα-
κλίνεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς εὐμορφοτάτοις. ἐξῆν
ἐκείνῳ μήτε λούεσθαι, μήτε πλύνεσθαι, εἰ ἤθελε·
καί τοι καὶ τὸ ὀλιγάκις ἰσχὺν εἶχε. Κἂν θερμῷ
20 μὴ θέλῃς, ψυχρῷ. Ἀλλὰ λέγει Ἀριστοφάνης,

Τοὺς ὠχριῶντας, τοὺς ἀνυποδήτους λέγω.

Λέγει γὰρ καὶ ἀεροβατεῖν αὐτὸν, καὶ ἐκ τῆς πα-
21 λαίστρας κλέπτειν τὰ ἱμάτια. Ἐπεί τοι πάντες
οἱ γεγραφότες περὶ Σωκράτους πάντα τἀναντία
αὐτῷ προσμαρτυροῦσιν· ὅτι ἡδὺς οὐ μόνον ἀκοῦ-
σαι, ἀλλὰ καὶ ἰδεῖν ἦν. Πάλιν περὶ Διογένους
22 ταὐτὰ γράφουσι. Δεῖ γὰρ μηδὲ κατὰ τὴν ἀπὸ
τοῦ σώματος ἔμφασιν ἀπὸ φιλοσοφίας ἀποσοβεῖν
τοὺς πολλούς· ἀλλ', ὥσπερ τὰ ἄλλα εὔθυμον
καὶ

At Socrates raro lavabat. At nitebat ejus corpus, & adeo erat gratum & ſuave, ut eum pulcerrimi & nobiliſſimi quique adamarent, & cum illo potius quam cum formoſiſſimis vellent adcubare. Licuerat illi neque lotionibus neque balneis uti, ſi voluiſſet: & tamen raræ etiam lotiones vim habebant. Si vero calida lavare non vis, lavato frigida. At Ariſtophanes ait,

Pallentes iſtos atque diſcalceatos dico.

Ait etiam, in aëre eum ambulare, & e palæſtra furari veſtes. Atqui omnes, qui de Socrate ſcripſerunt, contraria omnia de eo teſtificantur: fuiſſe illum non modo auditu jucundum, ſed etiam adſpectu ſuavem. Pariter de Diogene eadem ſcribunt. Neque enim oportet corporis ſpecie a philoſophiâ absterrere vulgus, ſed, ut in

καὶ ἀτάραχον ἐπιδεικνύειν αὐτὸν, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος. Ἴδετε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι οὐδὲν 23 ἔχω, ὅτι οὐδενὸς δέομαι· ἴδετε, πῶς ἄοικος ἂν, καὶ ἄπολις, καὶ φυγὰς, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἀνέστιος, πάντων τῶν εὐπατριδῶν καὶ πλουσίων ἀταραχώτερον διάγω, καὶ εὐρούστερον. ἀλλὰ καὶ τὸ σωμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι οὐ κακοῦται ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς διαίτης. Ἂν δέ μοι ταῦτα λέγῃ τις, ἀν- 24 θρώπου σχῆμα καταδίκου ἔχων καὶ πρόσωπον, τίς με πείσει Θεῶν προσελθεῖν φιλοσοφίᾳ, ὥστε τοιούτους ποιεῖ; Μὴ γένοιτο· οὐδ', εἰ σοφὸς ἔμελλον εἶναι, ἤθελον.

Ἐγὼ μὲν, νὴ τοὺς Θεοὺς, τὸν νέον τὸν πρώ- 25 τως κινούμενον θέλω μᾶλλον ἐλθεῖν πρός με πεπλασμένον, ἢ τὴν κόμην κατεφθίνῃ· κόττα καὶ ῥυπαρόν. Βλέπεται γάρ τις ἐν ἐκείνῳ τοῦ καλοῦ φαντασία, ἔφεσις δὲ τοῦ εὐσχήμονος. ὅπου δ' αὐτὸ

Tt 2

in cæteris rebus hilarem & tranquillum ſe præbere, ita etiam habitu corporis. „Videte, homines, me nihil „habere, nulla re egere! „videte, quo pacto, cum „nec domicilium, nec ci„vitatem habeam, & (ſi ca„ſus ita tulerit) exſul ſim „& extorris, omnibus ta„men patriciis & divitibus „tranquillior vivam & feli„cior! Sed etiam corpus „videtis, auſtera diæta neu„tiquam male adfectum." — Si quis autem iſta mihi dicat, qui hominis condemnati habitu vultuque incedat; quis deorum mihi perſuadebit, ut me ad philoſophiam conferam, quæ tales efficiat? Abſit; nollem, ne ſi ſapiens quidem evaſurus eſſem.

Ego quidem, medius fidius, adoleſcentem, primos *ad philoſophiam* impetus capientem, accedere ad me malim eleganter comtum, quam ſordidis capillis & ſqualidum. Cernitur enim in eo pulcri notio quædam, & adpetitio decori.

26 αὐτὸ εἶναι φαντάζεται, ἐκεῖ καὶ φιλοτεχνεῖ. λοι-
πὸν ὑποδεῖξαι μόνον αὐτῷ δεῖ, καὶ εἰπεῖν· Νεα-
νίσκε, τὸ καλὸν ζητεῖς, καὶ εὖ ποιεῖς. ἴσθι οὖν,
ὅτι ἐκεῖ φύεται, ὅπου τὸν λόγον ἔχεις· ἐκεῖ αὐ-
τὸ ζήτει, ὅπου τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς ἀφορμὰς,
27 ὅπου τὰς ὀρέξεις, τὰς ἐκκλίσεις. τοῦτο γὰρ
ἔχεις ἐν σεαυτῷ ἐξαίρετον, τὸ σωμάτιον δὲ φύσει
πηλός ἐστι. τί πονεῖς εἰκῇ περὶ αὐτό; εἰ μηδὲν
28 ἕτερον, τῷ χρόνῳ γνώσῃ ὅτι οὐδέν ἐστιν. Ἂν δέ
μοι ἔλθῃ κεκοπρωμένος, ῥυπαρὸς, μύστακα ἔχων
μέχρι τῶν γονάτων, τί αὐτῷ εἰπεῖν ἔχω; ἀπὸ
29 ποίας αὐτὸν ὁμοιότητος ἐπαγαγεῖν; Περὶ τί γὰρ
ἐσπούδακεν ὅμοιον τῷ καλῷ, ἵν᾽ αὐτὸν μεταθῶ,
καὶ εἴπω, Οὐκ ἔστιν ἐνθάδε τὸ καλὸν, ἀλλ᾽ ἐν-
θάδε; Θέλεις αὐτῷ λέγω, Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κε-
κοπρῶσθαι τὸ καλὸν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ λόγῳ; Ἐφίε-
ται γὰρ τοῦ καλοῦ; ἔμφασιν γάρ τινα αὐτοῦ
ἔχει;

decori. Ubi autem id eſſe putat, ibi etiam elaborat. Illud igitur unum reſtat, ut ei demonſtretur, & dicatur: Adoleſcentule, pulcritudinem quæris, & in eo recte facis: noris ergo, ibi eam exſiſtere, ubi rationem habes; ibi eam quære, ubi impetus & declinationes habes, ubi adpetitiones & averſationes. Hoc enim habes in te eximium; corpuſculum autem ſuapte natura lutum eſt: quid in eo fruſtra elaboras? ut nihil aliud, tempore certe cognoſces id nihil eſſe. Sin acceſſerit me ſtercoribus oblitus, & ſordidus, myſtace ad usque genua promiſſo, quid ei dicere poſſum? qua eum ſimilitudine adliciam? Qua enim in re, quæ pulcri ſpeciem habeat aliquam, elaborat, ut eum alio traducam, & dicam, Non eſt hîc pulcrum, ſed illic? Vis ei dicam: Pulcritudo non poſita eſt in ſordibus, ſed in ratione? An enim adpetit pulcrum? an pulcri ſpeciem aliquam animo impreſſam

ἔχει; Ἄπελθε, καὶ χοίρῳ διαλέγου, ἵν᾽ ἐν βορ-
βόρῳ μὴ κυλίηται. Διὰ τοῦτο καὶ Πολέμωνος 30
ἥψαντο οἱ Ξενοκράτους λόγοι, ὡς φιλοκάλου νεα-
νίσκου· εἰσῆλθε γὰρ ἔχων ἐναύσματα τῆς περὶ
τὸ καλὸν σπουδῆς, ἀλλαχοῦ δ᾽ αὐτὸ ζητῶν.
Ἐπεί τοι οὐδὲ τὰ ζῶα τὰ ἀνθρώποις σύντροφα 31
ῥυπαρὰ ἐποίησεν ἡ φύσις. Μή τι ἵππος κυλίεται
ἐν βορβόρῳ; μή τι κύων γενναῖος; ἀλλ᾽ ὁ ὗς,
καὶ τὰ σαπρὰ χηνίδια, καὶ σκώληκες, καὶ ἀράχ-
ναι, τὰ μακροτάτω τῆς ἀνθρωπίνης συναναστρο-
φῆς ἀπεληλαμένα. Σὺ οὖν, ἄνθρωπος ὤν, οὐδὲ 32
ζῶον εἶναι θέλεις τῶν ἀνθρώποις συντρόφων, ἀλλὰ
σκώληξ μᾶλλον, ἢ ἀράχνιον; οὐ λούσῃ πού πο-
τε, ὡς θέλεις; οὐκ ἀποπλυνεῖς σεαυτόν; οὐχ
ἥξεις καθαρὸς, ἵνα σοι χαίρωσιν οἱ συνόντες; ἀλ-
λὰ καὶ εἰς τὰ ἱερὰ ἡμῖν συνέρχῃ τοιοῦτος, ὅπου

preſſam gerit? Abi, cum porco diſputa, ne in cœno volutetur. Propter hoc etiam Xenocratis rationes Polemonem pupugerunt, ut elegantem adoleſcentem: ingreſſus enim erat, fomites habens ſtudii honeſtatis, ſed eam alibi quærens. Atque adeo ne animalia quidem ea, quæ conſuetudine hominum utuntur, ſordida fecit Natura. Num equus volvitur in cœno? num canis generoſus? Non; ſed ſus, & putidi anſeres, & vermes, & aranei, quæ longiſſime remota ſunt a conſuetudine humana. Tu ergo, cum homo ſis, ne animal quidem eſſe vis ex eorum numero quæ convictu hominum utuntur, ſed vermis potius, aut araneolus? Non lavabis tandem aliquando, quocumque demum modo volueris? annon ſordes ablues tuas? annon mundus huc venies, ut te delectentur condiſcipuli? Sed & templa nobiſcum ingredieris tali habitu, ubi exſpuere aut nares emungere

πτῦσαι οὐ νενόμισται οὐδ' ἀπομύξασθαι, ὅλος ἂν πτύσμα καὶ μύξα;

33 Τί οὖν; καλλωπίζεσθαί τις ἀξιοῖ; Μὴ γένοιτο· εἰ μὴ ἐκεῖνο ὃ πεφύκαμεν, τὸν λόγον, τὰ δόγματα, τὰς ἐνεργείας· τὸ δὲ σῶμα, μέχρι τοῦ καθαρίου,
34 μέχρι τοῦ μὴ προσκόπτειν. Ἀλλ' ἂν ἀκούσῃς ὅτι οὐ δεῖ φορεῖν κόκκινα, ἀπελθὼν κόπρωσόν σου τὸν τρίβωνα, ἢ κατάῤῥηξον. Ἀλλὰ πόθεν ἔχω καλὸν τρίβωνα; Ἄνθρωπε, ὕδωρ ἔχεις, πλῦνον αὐτόν.
35 Ἰδοὺ νέος ἀξιέραστος, ἰδοὺ πρεσβύτης ἄξιος τοῦ ἐρᾷν καὶ ἀντερᾶσθαι, ᾧ τις υἱὸν αὐτοῦ παραδῷ μαθησόμενον, ᾧ θυγατέρες, ᾧ νέοι προσελεύσονται, ἂν οὕτω τύχῃ, ἵνα ἐν κοπρῶνι λέγῃ τὰς
36 σχολάς. Μὴ γένοιτο. πᾶσα ἐκτροπὴ ἀπό τινος ἀνθρωπικοῦ γίνεται· αὕτη δ' ἐγγύς ἐστι τοῦ μὴ ἀνθρωπικὴ εἶναι.

ΚΕΦ.

religio eſt, cum totus ipſe nihil ſis niſi ſputum & mucus?

Quid ergo? Volo, ut vano ornatui operam demus? Nequaquam; ſed ut ornemus id, quod ſumus nos ipſi, rationem, decreta, actiones: corpus vero, quoad munditíes poſtulat; eatenus, ne alios offendas. At tu, cum audieris non gerendas eſſe veſtes coccineas, abibis, & ſtercore inquinabis pallium tuum, aut lacerabis? — „At unde habeam pulcrum pallium?" — Homo, aquam habes; lava illud. Ecce juvenis amabilis, ecce ſenex dignus qui amet & redametur, cui ſilium in diſciplinam tradat aliquis; quem filiæ, quem adoleſcentes, ſi res ita tulerit, accedant, ut in ſimeto ſcholas illis explicet! Abſit! Omnis exorbitatio proficiſcitur ab aliquo principio, quod in hominis natura ineſt: iſta autem prope abeſt, ut humani nihil in ſe habeat.

CAP.

ΚΕΦ. ιβʹ.

Περὶ Προσοχῆς.

Ὅταν ἀφῇς σὺ πρὸς ὀλίγον τὴν προσοχὴν, μὴ
τοῦτο φαντάζου, ὅτι, ὁπόταν θέλῃς, ἀναλήψῃ
αὐτήν· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο πρόχειρον ἔστω σοι, ὅτι παρὰ
τὸ σήμερον ἁμαρτηθὲν εἰς τἄλλα χεῖρον ἀνάγκη
σοι τὰ πράγματα ἔχειν. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ 2
πάντων χαλεπώτατον, ἔθος τοῦ μὴ προσέχειν
ἐγγίνεται· εἶτα ἔθος τοῦ ἀναβάλλεσθαι τὴν προσ-
οχήν. αἰεὶ δ᾽ εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον εἰώθει
ὑπερτιθέμενον (f. ἐξωθῇ ὑπερτιθέμενος) τὸ εὐ-
ροεῖν, τὸ εὐσχημονεῖν, τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ
διεξάγειν. Εἰ μὲν οὖν λυσιτελής ἡ ὑπέρθεσίς 3
ἐστιν, ἡ παντελὴς ἀπόστασις αὐτῆς ἐστι λυσι-
τελεστέρα. εἰ δ᾽ οὐ λυσιτελεῖ, τί οὐχὶ διηνεκῆ
τὴν προσοχὴν φυλάσσεις; Σήμερον παῖξαι θέλω. 4
Τί οὖν; Οὐ δεῖ προσέχοντα; Ἄσαι. Τί οὖν κω-

CAP. XII.

De Adtentione.

Cum tu ad breve tempus Adtentionem remiſeris, noli putare, te eam, ſimul atque volueris, recipere poſſe; ſed illud in promtu tibi ſit, propter hodiernum delictum neceſſario res tuas in poſterum etiam pejus habituras. Etenim primum quidem, quod omnium eſt graviſſimum, conſuetudo negligentiæ tibi accedit; deinde conſuetudo diſſerendæ adtentionis. Ita ſemper in aliud atque aliud tempus rejicis & a te propellis vitam beatam, honeſtatem, vitæ actionem ad naturæ præſcriptum inſtitutam. Quod ſi procraſtinatio attentionis eſt utilis, eam omnino prætermittere utilius erit: ſin utilis non eſt, cur non perpetuam adtentionem conſervas? Hodie ludere volo. Quid ergo? An id cum adtentione faciendum

λύει προσέχοντα; Μὴ γὰρ ἐξαιρεῖταί τι μέρος
τοῦ βίου, ἐφ' ὃ οὐ διατείνει τὸ προσέχειν; Χεῖ-
ρον γὰρ αὐτὸ προσέχων ποιήσεις, βέλτιον δὲ μὴ
5 προσέχων; Καὶ τί ἄλλο τῶν ἐν τῷ βίῳ κρεῖσσον
ὑπὸ τῶν μὴ προσεχόντων γίνεται; Ὁ τέκτων, μὴ
προσέχων, τεκταίνει ἀκριβέστερον; ὁ κυβερνήτης,
μὴ προσέχων, κυβερνᾷ ἀσφαλέστερον; ἄλλο δέ
τι τῶν μικροτέρων ἔργων ὑπὸ ἀπροσεξίας ἐπιτελεῖ-
6 ται κρεῖσσον; Οὐκ αἰσθάνῃ, ὅτι, ἐπειδὰν ἀφῇς
τὴν γνώμην, οὐκ ἔτι ἐπὶ σοί ἐστιν ἀνακαλέσασθαι
αὐτὴν, οὐκ ἐπὶ τὸ εὔσχημον, οὐκ ἐπὶ τὸ αἰδή-
μον, οὐκ ἐπὶ τὸ κατεσταλμένον; ἀλλὰ πᾶν τὸ
ἐπελθὸν ποιεῖς, ταῖς προθυμίαις ἐπακολουθεῖς.

7 Τίσιν οὖν δεῖ με προσέχειν; Πρῶτον μὲν ἐκείνοις τοῖς καθολικοῖς, καὶ ἐκεῖνα πρόχειρα ἔχειν, καὶ χωρὶς ἐκείνων μὴ καθεύδειν, μὴ ἀνίστασθαι, μὴ πίνειν, μὴ ἐσθίειν, μὴ συμβάλλειν

non eſt? Volo 'canere. Quid ergo vetat quo minus cum adtentione facias? Ullane enim vitæ pars excipitur, ad quam adtentio non pertineat? Num eam adtentione pejorem reddes, ſocordiâ vero meliorem? Quæ vero alia ulla res in vita fit melius a negligentibus? Num faber negligens melius ædificat? num gubernator negligens tutius gubernat? num aliud aliquod minorum operum per incuriam melius perficitur? Non animadvertis, cum animum relaxaris, non jam penes te eſſe, ut eum revoces ad honeſtatem, ad verecundiam, ad modeſtiam? Sed quidquid in mentem venerit facies, cuivis impetui indulgens.

Quibus ergo rebus intendendus eſt animus? Primum illis generalibus, quæ ita in promtu ſunt habenda, ut ſine illis non dormias, non ſurgas, non bibas, non edas, non homines

λειν ἀνθρώποις· ὅτι προαιρέσεως ἀλλοτρίας κύ-
ριος οὐδεὶς, ἐν ταύτῃ δὲ μόνῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ
κακόν. Οὐδεὶς οὖν κύριος, οὔτ' ἀγαθόν μοι πε- 8
ριποιῆσαι, οὔτε κακῷ με περιβαλεῖν· ἀλλ' ἐγὼ
αὐτὸς ἐμαυτοῦ κατὰ ταῦτα ἐξουσίαν ἔχω μόνος.
Ὅταν οὖν ταῦτα ἀσφαλῆ μοι ᾖ, τί ἔχω περὶ 9
τὰ ἐκτὸς ταράσσεσθαι; ποῖος τύραννος φοβερός;
ποία νόσος; ποία πενία; ποῖον πρόσκρουσμα;
Ἀλλ' οὐκ ἤρεσα τῷ δεῖνι. Μὴ οὖν ἐκεῖνος ἐμόν 10
ἐστιν ἔργον; μή τι ἐμὸν κρῖμα; Οὔ. Τί οὖν ἔτι
μοι μέλει; Ἀλλὰ δοκεῖ τις εἶναι. Ὄψεται αὐ-
τὸς, καὶ οἷς δοκεῖ. Ἐγὼ δ' ἔχω τίνι με δεῖ 11
ἀρέσκειν, τίνι ὑποτετάχθαι, τίνι πείθεσθαι· τῷ
Θεῷ, καὶ τοῖς μετ' ἐκεῖνον. ἐμὲ ἐκεῖνος συνέστη- 12
σεν ἐμαυτῷ, καὶ τὴν ἐμὴν προαίρεσιν ὑπέταξεν
ἐμοὶ μόνῳ, δοὺς κανόνας εἰς χρῆσιν αὐτῆς τὴν
ὀρθήν· οἷς ὅταν κατακολουθήσω ἐν συλλογισμοῖς,

nes adeas: ſcilicet, alienæ voluntati neminem dominari; &, in voluntate ſola bonum & malum eſſe poſitum. Nemo igitur eam poteſtatem habet, ut vel bonum in me conferat, vel in malum me conjiciat; ſed ego ipſe, quod ad hæc adtinet, in mea poteſtate ſum ſolus. Cum ergo hæc tuta mihi fuerint, cur rebus externis perturber? quis mihi tyrannus eſt formidabilis? quis morbus? quæ paupertas? quæ offenſio? At non placui iſti. Num ergo iſte meum opus eſt? num meum judicium? Non. Quid ergo mea refert? At videtur eſſe aliquis. Viderit ipſe, & ii qui eum magni faciunt. Ego vero habeo cui me placere oportet, cui ſubjectum eſſe, cui obtemperare; Deum, & eos qui proximum ab eo locum tenent. Is me mihi ipſi commendavit, meamque voluntatem mihi ſoli ſubjecit, datis regulis ad rectum ejus uſum; quas regulas ſi in ratiocinationibus ſecutus fuero, nemo

οὐκ ἐπιστρέφομαι οὐδενὸς τῶν ἄλλο τι λεγόντων· ἐν μεταπίπτουσιν, οὐ φροντίζω οὐδενός. διὰ τί
13 οὖν ἐν τοῖς μείζοσιν ἀνιῶσί με οἱ ψέγοντες; Τί τὸ αἴτιον ταύτης τῆς ταραχῆς; Οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὅτι
14 ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἀγύμναστός εἰμι. Ἐπεί τοι πᾶσα ἐπιστήμη καταφρονητική ἐστι τῆς ἀγνοίας, καὶ τῶν ἀγνοούντων· καὶ οὐ μόνον αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. Φέρε ὃν θέλεις σκυτέα, καὶ τῶν πολλῶν καταγελᾷ περὶ τὸ αὑτοῦ ἔργον. Φέρε ὃν θέλεις τέκτονα.

15 Πρῶτον μὲν οὖν ταῦτα ἔχειν δεῖ πρόχειρα, καὶ μηδὲν δίχα τούτων ποιεῖν· ἀλλὰ τετάσθαι τὴν ψυχὴν ἐπὶ τοῦτον τὸν σκοπὸν, μηδὲν τῶν ἔξω διώκειν, μηδὲν τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ᾽ ὡς διέταξεν ὁ δυνάμενος· τὰ προαιρετικὰ ἐξ ἅπαντος, τὰ δ᾽
16 ἄλλα ὡς ἂν διδῶται. Ἐπὶ τούτοις δὲ μεμνῆσθαι,

τίνες

me movet aliud quid dicens; ſi in *ſolvendis* argutiis ſecutus fuero, neminem curo. Cur igitur majoribus in rebus moleſti mihi ii ſunt qui me reprehendunt? Quæ perturbationis hujus cauſſa eſt? Alia nulla, niſi quod in hoc loco inexercitatus ſum. Siquidem omnis ſcientia contemnit ignorantiam & ignorantes; nec ſcientiæ ſolum, ſed artes etiam. Produc quemvis ſutorem: is, quod ad ſuum opus adtinet, vulgus deridet. Produc quemvis fabrum.

Primum igitur hæc in promtu habenda ſunt, neque ſine his quidquam faciendum; ſed in hunc ſcopum intendendus animus, neque externum & alienum quidquam cupide expetendum, ſed quemadmodum conſtituit is, qui earum rerum poteſtatem habet: quæ in noſtra ſunt ſita voluntate, ſine exceptione expetenda ſunt; cætera vero, prout conceſſa fuerint. Poſt-

hæc

τίνες ἐσμὲν, καὶ τί ἡμῖν ὄνομα, καὶ πρὸς τὰς
δυνάμεις τῶν σχέσεων πειρᾶσθαι τὰ καθήκοντα
ἀπευθύνειν· τίς καιρὸς ᾠδῆς, τίς καιρὸς παιδιᾶς, 17
τίνων παρόντων· τί ἔσται ἀπὸ τοῦ πράγματος·
μή τι καταφρονήσωσιν ἡμῶν οἱ συνόντες, μή τι
ἡμεῖς αὐτῶν· πότε σκῶψαι, καὶ τίνας ποτὲ κα-
ταγελάσαι· καὶ ἐπὶ τίνι συμπεριενεχθῆναί ποτε,
καὶ τίνι· καὶ λοιπὸν, ἐν τῇ συμπεριφορᾷ πῶς
χρὴ τηρῆσαι τὸ αὐτοῦ. Ὅπου δ' ἂν ἀπονεύσῃς 18
ἀπό τινος τούτων, εὐθὺς ζημία, οὐκ ἔξωθέν πο-
θεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας.

Τί οὖν; Δυνατὸν ἀναμάρτητον ἤδη εἶναι; 19
Ἀμήχανον· ἀλλ' ἐκεῖνο δυνατὸν, πρὸς τὸ μὴ
ἁμαρτάνειν τετάσθαι διηνεκῶς. Ἀγαπητὸν γὰρ,
εἰ μηδέποτ' ἀνιέντες ταύτην τὴν προσοχὴν, ὀλί-
γων γε ἁμαρτημάτων ἐκτὸς ἐσόμεθα. Νῦν δ' 20
ὅταν εἴπῃς, ἀπ' αὔριον προσέξω· ἴσθι ὅτι τοῦτο
λέγεις,

hæc tenendum eſt, qui ſimus, & quo nomine adpellemur: & danda opera, ut officia dirigamus ad id quod poſtulant relationes. Expendendum, quod ſit tempus cantilenæ, quod tempus luſûs, quibus præſentibus; quid ſit abs re futurum; num contemturi nos ſint convictores, an nos illos; quando dicteriis utendum, quinam ſint deridendi: quibus in rebus & cui indulgendum ſit obſequendumque; denique, in eo obſequio qua ratione tuendum ſit id quod noſtram perſonam decet. Ubi autem ab horum aliquo declinaveris, ſtatim exſiſtit damnum; non aliunde, ſed ex ipſa actione.

Quid ergo? Jamne fieri poteſt, ut peccato caream? Fieri hoc nequit: ſed illud fieri poteſt, ut perpetuo in id intentus ſis, ne pecces. Boni enim conſulendum eſt, ſi, numquam remiſſa hac induſtria, vel paucis peccatis caruerimus. Nunc vero ſi dixeris, Cras animum advertam; ſcito, illud

λέγεις, Σήμερον ἔσομαι ἀναίσχυντος, ἄκαιρος,
ταπεινός· ἐπ' ἄλλοις ἔσται τὸ λυπεῖν με· ὀργι-
σθήσομαι σήμερον, φθονήσω. Βλέπε, ὅσα κακὰ
21 σεαυτῷ ἐπιτρέπεις. Ἀλλ' εἰ αὔριον καλῶς ἔχει,
πόσῳ κρεῖττον σήμερον; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ
μᾶλλον σήμερον· ἵνα καὶ αὔριον δυνηθῇς, καὶ μὴ
πάλιν ἀναβαλῇ εἰς τὴν τρίτην.

Κ Ε Φ. ιγ'.

Πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐκφέροντας τὰ αὑτῶν.

Ὅταν τις ἡμῖν ἁπλῶς δόξῃ διειλέχθαι περὶ τῶν
ἑαυτοῦ πραγμάτων, πῶς ποτε ἐξαγόμεθα καὶ
αὐτοὶ πρὸς τὸ ἐκφέρειν πρὸς αὐτὸν τὰ ἑαυτῶν
2 ἀπόρρητα, καὶ τοῦτο ἁπλοῦν οἰόμεθα εἶναι· πρῶ-
τον μὲν, ὅτι ἄνισον εἶναι δοκεῖ, αὐτὸν μὲν ἀκηκοέ-
ναι τὰ τοῦ πλησίον, μὴ μέν τοι μεταδιδόναι κἀ-
κείνῳ ἐν τῷ μέρει τῶν ἡμετέρων· εἶθ', ὅτι οἰόμε-
θα

lud te dicere: „Hodie ero „impudens, importunus, „abjectus; penes alios erit, „me dolore adficere; ira- „ſcar hodie, invidebo.“ Vide, quanta mala ipſe tibi indulgeas. At, ſi bene habet ut cras animum advertas, quanto melius hodie? Si cras conducit, multo magis hodie; ut & cras poſſis, nec rurſus in tertium diem rejicias.

C A P. XIII.

Ad eos qui temere Arcana ſua efferunt.

Quando nobis aliquis ſimpliciter & candide viſus fuerit de ſuis rebus disſeruiſſe, excitamur quodammodo & ipſi ad noſtra arcana ei aperienda; idque candoris eſſe judicamus: primum quidem, quod iniquum eſſe videtur, cum tu res alterius audieris, non viciſſim tuas etiam illi communicare: deinde, quod puta-

θαι οὐχ ἁπλῶν ἀνθρώπων παρέξειν αὐτοῖς φαν-
τασίαν, σιωπῶντες τὰ ἴδια. Ἀμέλει πολλάκις 3
εἰώθασι λέγειν, Ἐγώ σοι πάντα τἀμαυτοῦ εἴρη-
κα, σὺ μοὶ οὐδὲν τῶν σῶν εἰπεῖν θέλεις; ποῦ
γίνεται τοῦτο; Προσέτι δὲ καὶ τὸ οἴεσθαι ἀσφα- 4
λῶς πιστεύειν τῷ ἤδη τὰ αὐτοῦ πεπιστευκότι.
ὑπέρχεται γὰρ ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἄν ποτε οὗτος ἐξεί-
ποι τὰ ἡμέτερα, εὐλαβούμενος μήποτε καὶ ἡμεῖς
ἐξείπωμεν τὰ ἐκείνου. Οὕτω καὶ ὑπὸ τῶν στρα- 5
τιωτῶν ἐν Ῥώμῃ οἱ προπετεῖς λαμβάνονται. Πα-
ρακεκάθικέ σοι στρατιώτης ἐν σχήματι ἰδιωτικῷ,
καὶ ἀρξάμενος κακῶς λέγειν τὸν Καίσαρα, εἶτα
σὺ, ὥσπερ ἐνέχυρον παρ' αὐτοῦ λαβὼν τῆς πί-
στεως, τὸ αὐτὸν τῆς λοιδορίας κατῆρχθαι, λέ-
γεις καὶ αὐτὸς ὅσα φρονεῖς· εἶτα δεθεὶς ἀπάγῃ.
Τοιοῦτόν τι καὶ ἐν τῷ καθόλου πάσχομεν. Αὐ- 6
τὰρ ὡς ἐμοὶ ἐκεῖνος ἀσφαλῶς πεπίστευκε τὰ
ἑαυτοῦ, οὕτως κἀγὼ τῷ ἐπιτυχόντι; Ἀλλ' ἐγὼ 7
μὲν

putamus, nos ſpeciem hominum non candidorum exhibituros aliis eſſe, ſi noſta taceamus. Profecto ſæpe dicere ſolent: „Cum ego tibi omnia mea „dixerim, tu nihil tuorum „dices? ubi ſit hoc?“ Accedit, quod tuto nos ei homini fidere putamus, qui ſua jam nobis crediderit: occurrit enim animo, numquam illum noſtra effutiturum, veritum ne quando & nos ipſius arcana vulgemus. Sic etiam a militibus Romæ leves homines capiuntur. Adſidet tibi miles habitu plebeio; & poſtquam maledicere cœpit Cæſari, tu, veluti pignore fidei ejus accepto, quod ipſe convicium auſpicatus eſt, dicis & ipſe quæ ſentis; deinde vinctus in carcerem abduceris. Tale quiddam & in univerſum nobis accidit. Verum, ut ille mihi tuto ſua credidit, an ſic & ego cuilibet? At ego quidem

μὲν ἀκούσας σιωπῶ, ἄν γε ὦ τοιοῦτος· ὁ δ'
ἐξελθὼν ἐκφέρει πρὸς πάντας. εἶτ', ἂν γνῶ τὸ
γενόμενον, ἂν μὲν ὦ καὶ αὐτὸς ἐκείνῳ ὅμοιος,
ἀμύνεσθαι θέλων, ἐκφέρω τὰ ἐκείνου. καὶ φύρω,
8 καὶ φύρομαι. Ἂν δὲ μνημονεύω, ὅτι ἄλλος ἄλ-
λον οὐ βλάπτει, ἀλλὰ τὰ αὑτοῦ ἔργα ἕκαστον
καὶ βλάπτει καὶ ὠφελεῖ, τούτου μὲν κρατῶ, τοῦ
μὴ ὅμοιόν τι ποιῆσαι ἐκείνῳ, ὅμως δ' ὑπὸ φλυα-
ρίας τῆς ἐμαυτοῦ πέπονθα ἃ πέπονθα.
9 Ναί. ἀλλ' ἄνισόν ἐστιν ἀκούσαντα τὰ τοῦ
πλησίον ἀπέῤῥητα, αὐτὸν ἐν τῷ μέρει μηδενὸς με-
10 ταδιδόναι αὐτῷ. Μὴ γάρ σε παρεκάλουν, ἄν-
θρωπε; μὴ γὰρ ἐπὶ συνθήκαις τισὶν ἐξήνεγκας
τὰ σαυτοῦ, ἵν' ἀκούσῃς ἐν τῷ μέρει καὶ τὰ ἐμά;
11 εἰ σὺ φλύαρος εἶ, καὶ πάντας τοὺς ἀπαντήσαν-
τας φίλους εἶναι δοκεῖς, θέλεις καὶ ἐμὲ ὅμοιόν
σοι γενέσθαι; τί δ', εἰ σὺ καλῶς μοι πεπίστευ-
κας τὰ σαυτοῦ, σοὶ δ' οὐκ ἔστι καλῶς πιστεῦ-
σαι,

dem ea, quæ audivi, taceo, ſiquidem ſum taciturnus; ſed ille egreſſus, vulgat apud omnes: deinde, ubi, quid factum ſit, cognovero; ſi & ipſe ſimilis illius fuero, ulturus eum, effero illius etiam arcana: premo ſimul, & premor. Si vero memini, alium ab alio non lædi; ſed facta eſſe cujusque, quæ quemque & lædant & juvent; in eo quidem mihi tempero, ne quid illi ſimile faciam; nihilominus tamen futilitatis meæ pœnas pendo.

Sit ita. Sed iniquum eſt, cum alterius arcana audieris, non & ipſum viciſſim illi tua te committere. Num vero te rogavi, homo? num certis conditionibus tua protuliſti, ut viciſſim audires mea? ſi tu nugator es, & omnes obvios amicos judicas, vis & me tui ſimilem eſſe? Quid vero, ſi tu quidem recte mihi tua crediditi, tibi vero recte credi non poteſt, vis me

σαι, θέλεις με προπεσεῖν; οἷον εἰ πίθον εἶχον 12
ἐγὼ μὲν στεγνὸν, σὺ δὲ τετρυπημένον· καὶ ἐλ-
θὼν παρακατίθου μοι τὸν σαυτοῦ οἶνον, ἵνα βάλω
εἰς τὸν ἐμὸν πίθον, εἶτ᾽ ἠγανάκτεις ὅτι μὴ κἀγὼ
σοὶ πιστεύω τὸν ἐμαυτοῦ οἶνον. σὺ γὰρ τετρυπη-
μένον ἔχεις τὸν πίθον. Πῶς οὖν ἔτι ἴσον γίνεται; 13
Σὺ πιστῷ παρακατέθου, σὺ αἰδήμονι, τὰς ἑαυ-
τοῦ ἐνεργείας μόνας βλαβερὰς ἡγουμένῳ καὶ ὠφε-
λίμους, τῶν δ᾽ ἐκτὸς οὐδέν. ἐγὼ σοὶ θέλεις πα- 14
ρακαταθῶμαι, ἀνθρώπῳ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν
ἠτιμακότι, θέλοντι δὲ κερματίου τυχεῖν, ἢ ἀρ-
χῆς τινος, ἢ προαγωγῆς ἐν τῇ αὐλῇ, κἂν μέλ-
λῃς τὰ τέκνα σου κατασφάζειν, ὡς ἡ Μήδεια;
Ποῦ τοῦτο ἴσον ἐστίν; Ἀλλὰ δεῖξόν μοι σαυτὸν 15
πιστὸν, αἰδήμονα, βέβαιον· δεῖξον, ὅτι δόγματα
ἔχεις φιλικά· δεῖξόν σου τὸ ἀγγεῖον ὅτι οὐ τέτρη-
ται· καὶ ὄψει, πῶς οὐκ ἀναμένω ἵνα μοι σὺ
πιστεύ-

me temere & præcipitanter agere? Perinde facis, ac ſi dolium haberem ego quidem ſolidum, tu vero perforatum; tuque, cum tuum vinum mihi commiſiſſes, ut in meum dolium reconderem, poſtea mihi ſuccenſeres, quod non & ipſe meum tibi vinum commiſiſſem, cum tuum perforatum eſſet dolium. Quî ergo jam paria iſta ſunt? Tu apud fidelem depoſuiſti, apud verecundum, apud eum qui ſolas actiones ſuas noxias judicat & utiles, externarum vero rerum nihil: vis autem, ut ego apud te deponam mea; apud hominem, qui voluntatis ſuæ libertatem aſpernatus, nummos conſequi ſtudet, aut magiſtratum, aut gradum dignitatis aliquem in aûla, quamvis liberi tui mactandi tibi ſint, ut Medea fecit? Ubi hoc æquum eſt? Age, oſtende mihi te fidelem, verecundum, conſtantem; oſtende, decreta te habere benevola; oſtende, vas tuum non perforatum eſſe; & videbis, me non exſpectaturum,

πιστεύσῃς τὰ σαυτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἐλθὼν πρὸς
16 σὲ, παρακαλῶ ἀκοῦσαι τῶν ἐμῶν. Τίς γὰρ οὐ
θέλει χρήσασθαι ἀγγείῳ καλῷ; Τίς ἀτιμάζει
σύμβουλον εὔνουν καὶ πιστόν; τίς οὐκ ἄσμενος
δέξεται τὸν ὥσπερ φορτίου μεταληψόμενον τῶν
αὐτοῦ περιστάσεων, καὶ αὐτῷ τούτῳ κουφιοῦντα
αὐτὸν, τῷ μεταλαβεῖν;

17 Ναί. ἀλλ' ἐγὼ σοὶ πιστεύω· σὺ ἐμοὶ οὐ πι-
στεύεις; Πρῶτον μὲν, οὐδὲ σὺ ἐμοὶ πιστεύεις,
ἀλλὰ φλύαρος εἶ, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν δύνασαι
κατασχεῖν. ἐπεί τοι, εἰ τοῦτό ἐστιν, ἐμοὶ μόνῳ
18 αὐτὰ πίστευσον. νῦν δ' ὃν ἂν εὐσχολοῦντα ἴδῃς,
παρακαθίσας αὐτῷ λέγεις· Ἀδελφὲ, οὐδένα σου
ἔχω εὐνούστερον, οὐδὲ φίλτερον, παρακαλῶ σε
ἀκοῦσαι τὰ ἐμά. καὶ τοῦτο πρὸς τοὺς οὐδέ τι
19 ὀλίγον ἐγνωρισμένους ποιεῖς. Εἰ δὲ καὶ πιστεύεις
ἐμοὶ, δῆλον, ὅτι ὡς πιστῷ καὶ αἰδήμονι, οὐχ
ὅτι

ctaturum, dum arcana tua mihi credas; ſed rogaturum ultro, ut audias mea. Quis enim nolit uti vaſe pulcro? Quis aſpernatur conſiliarium benevolum & fidelem? Quis non libenter admittet eum, qui difficultatum ipſum circumſtantium, veluti oneris, partem in ſe recipiat, atque eo ipſo levet, quod partem eorum capit?

Recte. At, ego tibi credo; tu mihi non credis! Primum; ne tu quidem mihi credis, ſed futilis es, propterea que nihil continere potes. Nam, ſi res ita ſe habet, mihi ſoli ea crede. Nunc autem, quemcunque videris otioſum, illi adſidens dicis: Frater, neminem habeo te benevolentiorem, nec cariorem; rogo te, ut res meas audias. Idque facis apud homines minime notos. Sed quod ſi etiam revera mihi credis; manifeſtum eſt, te credere mihi ut fideli & verecundo; non, quod

ὅτι σοὶ τὰ ἐμαυτοῦ ἐξεῖπον. Ἄφες οὖν, ἵνα κἀ-
γὼ ταὐτὰ ὑπολάβω. Δεῖξόν μοι, ὅτι, ἄν τις 20
τινὶ τὰ αὑτοῦ ἐξείπῃ, ἐκεῖνος πιστός ἐστι καὶ
αἰδήμων. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, ἐγὼ περιερχόμενος
πᾶσιν ἀνθρώποις τὰ ἐμαυτοῦ ἂν ἔλεγον, εἰ τού-
του ἕνεκα ἔμελλον πιστὸς καὶ αἰδήμων ἔσεσθαι.
τὸ δ' ἐστὶν οὐ τοιοῦτον· ἀλλὰ δογμάτων δεῖ οὐχ
ὧν ἔτυχεν. Ἂν γοῦν τινα ἴδῃς περὶ τὰ ἀπροαί- 21
ρετα ἐσπουδακότα, καὶ τούτοις ὑποτεταχότα τὴν
ἑαυτοῦ προαίρεσιν, ἴσθι ὅτι ἄνθρωπος οὗτος μυ-
ρίους ἔχει τοὺς ἀναγκάζοντας, τοὺς κωλύοντας.
οὐκ ἔστιν αὐτῷ χρεία πίσσης ἢ τροχοῦ πρὸς τὸ 22
ἐξειπεῖν ἃ οἶδεν· ἀλλα παιδισκαρίου νευμάτιον, ἂν
οὕτω τύχῃ, ἐκσείσει αὐτὸν, Καισαριανοῦ φιλοφρο-
σύνη, ἀρχῆς ἐπιθυμία, κληρονομίας, ἄλλα τούτοις
ὅμοια τρισμύρια. Μεμνῆσθαι οὖν δεῖ ἐν τοῖς κα- 23
θόλου, ὅτι οἱ ἀπόῤῥητοι λόγοι πίστεως χρείαν
ἔχουσι, καὶ δογμάτων τοιούτων. Ταῦτα δὲ ποῦ 24
νῦν

quod ego mea arcana tibi dixerim. Sine igitur, ut ipſe eadem ſentiam. Oſtende mihi, ſi quis alicui ſua dixerit, eum idcirco fidelem & verecundum eſſe. Nam ſi hoc ita ſe haberet, ego paſſim omnibus arcana mea communicarem, ſi ea de cauſſa fidelis & verecundus futurus eſſem. Res autem non ita ſe habet; ſed decretis opus eſt non vulgaribus. Si quem igitur videris rerum externarum ſtudioſum, atque his voluntatem ſuam ſubjicientem, eum ſcito infinitos habere a quibus cogatur, a quibus prohibeatur. Non opus eſt ei picem aut rotam admovere, ut ea dicat quæ novit, ſed puellæ nutus (ſi res ita tulerit) eum excitabit, Cæſariani blanditiæ, magiſtratus aut hæreditatis cupiditas, alia denique id genus ſexcenta. In univerſum igitur tenendum eſt, arcanos ſermones fidem poſtulare, decretaque talia. Ea vero nunc ubi

νῦν εὑρεῖν ῥαδίως; Ἢ δειξάτω μοί τις τὸν οὕτως ἔχοντα, ὥστε λέγειν, Ἐμοὶ μόνων μέλει τῶν ἐμῶν, τῶν ἀκωλύτων, τῶν φύσει ἐλευθέρων. Ταύτην οὐσίαν ἔχω τοῦ ἀγαθοῦ· τὰ δὲ ἄλλα γινέσθω ὡς ἂν διδῶται, οὐ διαφέρομαι.

ubi invenire proclive eſt? Oſtende mihi hominem ſic adfectum, ut dicat, Mihi ſolæ meæ res curæ ſunt, quæ prohiberi nequeunt, quæ natura ſunt liberæ. Hanc naturam boni habeo; cætera vero fiant ut res tempusque tulerint, mea non refert.

Τῶν τοῦ Ἐπικτήτου Διατριβῶν

ΤΕ΄ΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΒΙΒΛΙΩ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

INDEX CAPITVM
PRIMO LIBRO COMPREHENSORVM.

Ἀῤῥιανὸς Λουκίῳ Γελλίῳ εὖ πράττειν.	*Arriani Epiſtola ad L. Gellium.*	*Pag.* 3
α'. Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν.	I. *De his quæ in Noſtra poteſtate ſunt, quæque non ſunt.*	5
β'. πῶς ἄν τις σώζοι τὸ κατὰ Πρόσωπον ἐν παντί.	II. *Quo pacto cuique Perſona ſua in rebus omnibus tuenda ſit.*	12
γ'. πῶς ἄν τις, ἀπὸ τοῦ τὸν Θεὸν πατέρα εἶναι τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τὰ ἑξῆς ἐπέλθοι.	III. *Quo pacto quis, ex eo, quod Deus eſt Pater hominum, ad reliqua progrediatur.*	19
δ'. περὶ Προκοπῆς.	IV. *De Profectu.*	22
ε'. πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκούς.	V. *Adverſus Academicos.*	29
ϛ'. περὶ Προνοίας.	VI. *De Providentia.*	31
ζ'. περὶ τῆς χρείας τῶν Μεταπιπτόντων καὶ Ὑποθετικῶν, καὶ τῶν ὁμοίων.	VII. *De uſu Argumentationum Variantium, (quæ* μεταπίπτοντες *dicuntur) tum Hypotheticarum, earumque ſimilium.*	40
η'. ὅτι αἱ Δυνάμεις τοῖς ἀπαιδεύτοις οὐκ ἀσφαλεῖς.	VIII. *Facultates non ſine periculo eſſe hominibus ineruditis.*	47
θ'. πῶς ἀπὸ τοῦ Συγγενεῖς ἡμᾶς εἶναι τῷ Θεῷ, ἐπέλθοι ἄν τις ἐπὶ τὰ ἑξῆς.	IX. *Qua ratione ab eo, quod Cognationem habemus cum Deo, progrediare ad reliqua.*	50
ι'. πρὸς τοὺς περὶ τὰς ἐν Ῥώμῃ προαγωγὰς ἐσπουδακότας.	X. *In eos qui Romæ Honoribus inſerviunt.*	59
ια'. περὶ Φιλοστοργίας.	XI. *De Caritate in ſuos.*	62

ιβ'. περὶ Εὐαρεστήσεως.	XII. *De Aequitate animi.*	Pag. 71
ιγ'. πῶς ἕκαστα ἔστι ποιεῖν ἀρεστῶς Θεοῖς.	XIII. *Quo pacto omnia ita peragi poſſint, ut Diis ſint grata.*	79
ιδ'. ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ Θεῖον.	XIV. *Divinum numen cuncta intueri.*	80
ιε'. τί ἐπαγγέλλεται Φιλοσοφία.	XV. *Quid profiteatur Philoſophia.*	85
ιϛ' περὶ Προνοίας.	XVI. *De Providentiâ.*	87
ιζ'. ὅτι ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.	XVII. *Logicam artem eſſe neceſſariam.*	91
ιη'. ὅτι οὐ δεῖ Χαλεπαίνειν τοῖς ἁμαρτανομένοις.	XVIII. *Non Iraſcendum eſſe peccantibus.*	97
ιθ'. πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τοὺς Τυράννους.	XIX. *Quomodo adfecti erga Tyrannos eſſe debeamus.*	103
κ'. περὶ τοῦ Λόγου, πῶς αὑτοῦ θεωρητικός ἐστιν.	XX. *De Ratione, quo pacto ſemet ipſa contempletur.*	109
κα'. πρὸς τοὺς Θαυμάζεσθαι θέλοντας.	XXI. *Ad eos, qui Admirationi eſſe cupiunt.*	113
κβ'. περὶ τῶν Προλήψεων.	XXII. *De anticipatis animi Notionibus.*	114
κγ'. πρὸς Ἐπίκουρον.	XXIII. *In Epicurum.*	119
κδ'. πῶς πρὸς τὰς Περιστάσεις ἀγωνιστέον.	XXIV. *Quomodo adverſus Difficultates ſit decertandum.*	121
κε' πρὸς τὸ αὐτό.	XXV. *Eadem de re.*	126
κϛ'. τίς ὁ Βιωτικὸς νόμος.	XXVI. *Quæ ſit Vitæ lex.*	133
κζ'. ποσαχῶς αἱ Φαντασίαι γίνονται· καὶ τίνα πρόχειρα πρὸς αὐτὰς βοηθήματα παρασκευαστέον	XXVII. *Quotuplicia ſint Viſa: & quæ adjumenta adverſus ea comparanda ſint.*	137
κη'. ὅτι οὐ δεῖ Χαλεπαίνειν ἀνθρώποις· καὶ τίνα τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ἐν ἀνθρώποις.	XXVIII. *Non Iraſcendum eſſe hominibus: & quæ magna, quæ parva ſint in rebus humanis.*	142
κθ'. περὶ Εὐσταθείας.	XXIX. *De Conſtantiâ.*	150

λ'. τί

λ'. τί δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν ταῖς Περιστάσεσιν.	XXX. *Quid in rerum Diſcriminibus ſit in promtu habendum.* *Pag.* 164

Πίναξ Κεφαλαίων ἐν τῷ Δευτέρῳ Βιβλίῳ περιεχομένων.	INDEX CAPITVM Secundo Libro comprehenſorum.

α'. Ὅτι οὐ μάχεται τὸ Θαῤῥεῖν τῷ Εὐλαβεῖσθαι.	I. *Non pugnare Fiduciam cum Cautione.* 166
β'. περὶ Ἀταραξίας.	II. *De Inperturbato animi ſtatu.* 176
γ'. πρὸς τοὺς συνιστάντας τινὰς τοῖς Φιλοσόφοις.	III. *Ad eos qui Philoſophis aliquos commendant.* 181
δ'. πρὸς τὸν ἐπὶ Μοιχείᾳ ποτὲ κατειλημμένον.	IV. *Ad eum qui aliquando in Adulterio deprehenſus fuerat.* 183
ε'. πῶς συνυπάρχει Μεγαλοφροσύνη καὶ Ἐπιμέλεια.	V. *Quo pacto cum Magnitudine animi Diligentia conjungatur.* 186
ϛ'. περὶ Ἀδιαφορίας.	VI. *De Indifferentiâ.* 193
ζ'. πῶς Μαντευτέον.	VII. *Quo pacto ſint conſulendi Vates.* 200
η'. τίς ἡ οὐσία τοῦ Ἀγαθοῦ.	VIII. *Quæ ſit natura Boni.* 203
θ'. ὅτι οὐ δυνάμενοι τὴν τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι, τὴν τοῦ Φιλοσόφου προσλαμβάνομεν.	IX. *Cum Hominis officium præſtare non poſſimus, Philoſophi munus nos profiteri.* 210
ι'. πῶς ἀπὸ τῶν Ὀνομάτων τὰ Καθήκοντα ἔστιν εὑρίσκειν.	X. *Quo pacto e Nominibus Officia ſint reperienda.* 215
ια'. τίς Ἀρχὴ Φιλοσοφίας.	XI. *Quod ſit Philoſophiæ Initium.* 222
ιβ'. περὶ τοῦ Διαλέγεσθαι.	XII. *De Diſſerendi arte.* 228
ιγ' περὶ τοῦ Ἀγωνιᾷν.	XIII. *De Anxietate.* 233
ιδ'. πρὸς Νάσωνα.	XIV. *Ad Naſonem.* 241
ιε'. πρὸς τοὺς σκληρῶς τισιν ὧν ἔκριναν ἐμμένοντας.	XV. *Ad eos qui pertinaciter in his quæ decreverunt perſeverant.* 248

ιϛ΄. ὅτι οὐ μελετῶμεν χρῆσθαι τοῖς περὶ Ἀγαθῶν καὶ Κακῶν δόγμασιν.	XVI. *Non meditari nos, quo pacto decretis de rebus Bonis & Malis utamur.* Pag.	253
ιζ΄. πῶς ἐφαρμοστέον τὰς Προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους.	XVII. *Quomodo Anticipationes ſingulis rebus ſint adcommodanda.*	265
ιη΄. πῶς ἀγωνιστέον πρὸς τὰς Φαντασίας.	XVIII. *Quo pacto cum Viſis decertandum ſit.*	275
ιθ΄. πρὸς τοὺς μέχρι Λόγου μόνον ἀναλαμβάνοντας τὰ τῶν Φιλοσόφων.	XIX. *In eos qui nonniſi Disputationum tenus placita Philoſophorum addiſcunt.*	282
κ΄. πρὸς Ἐπικουρείους καὶ Ἀκαδημαϊκούς.	XX. *In Epicureos & Academicos.*	292
κα΄. περὶ Ἀνομολογίας.	XXI. *De Discrepantiâ.*	303
κβ΄. περὶ Φιλίας.	XXII. *De Amicitiâ.*	309
κγ΄. περὶ τῆς τοῦ Λέγειν δυνάμεως.	XXIII. *De Dicendi facultate.*	320
κδ΄. πρός τινα τῶν οὐκ ἠξιωμένων ὑπ᾽ αὐτοῦ.	XXIV. *Ad aliquem nulla æſtimatione dignatum ab eo.*	333
κε΄. πῶς ἀναγκαῖα τὰ Λογικά.	XXV. *Artem Diſſerendi eſſe neceſſariam.*	341
κϛ΄. τί τὸ ἴδιον τοῦ Ἁμαρτήματος.	XXVI. *Quid ſit Peccati proprium.*	342

Πίναξ Κεφαλαίων ἐν τῷ Τρίτῳ Βιβλίῳ περιεχομένων. — INDEX CAPITVM Tertio Libro comprehenſorum.

α΄. Περὶ Καλλωπισμοῦ.	I. *De Ornatu.*	345
β΄. περὶ τοῦ τίνα Ἀσκεῖσθαι δεῖ τὸν Προκόψαντα· καὶ ὅτι τῶν κυριωτάτων ἀμελοῦμεν.	II. *Quæ Exercenda ſint Proficienti; item, Præcipua a nobis negligi.*	358
γ΄. τίς ὕλη τοῦ Ἀγαθοῦ· καὶ πρὸς τί μάλιστα Ἀσκητέον.	III. *Quæ ſit materia Boni viri; & in quo potiſſimum exerceri debeamus.*	363
δ΄. πρὸς τὸν ἀκόσμως ἐν Θεάτρῳ σπουδάσαντα.	IV. *Adverſus turpiter faventem in Theatro.*	369

ε΄. πρὸς

ε'. πρὸς τοὺς διὰ νόσον ἀπαλλαττομένους.	V. *Ad eos qui ob morbum domum abeunt.* Pag.	372
ϛ'. Σποράδην τινά.	VI. *Miſcellanca quædam.*	377
ζ'. πρὸς τὸν διορθωτὴν τῶν ἐλευθέρων πόλεων, Ἐπικούρειον ὄντα.	VII. *Ad Epicureum quemdam, liberarum Civitatum Correctorem.*	380
η'. πῶς πρὸς τὰς Φαντασίας γυμναστέον.	VIII. *Quomodo adverſus Viſa exerceri debeamus.*	389
θ'. πρός τινα Ῥήτορα, ἀνιόντα εἰς Ῥώμην ἐπὶ δίκῃ.	IX. *Ad Rhetorem quemdam, Romam ad judicium proficiſcentem.*	391
ι'. πῶς δεῖ φέρειν τὰς Νόσους.	X. *Quo pacto ferendi ſint Morbi.*	397
ια'. Σποράδην τινά.	XI. *Miſcellanea quædam.*	402
ιβ'. περὶ Ἀσκήσεως.	XII. *De Exercitatione.*	404
ιγ'. τί ἐστιν Ἐρημία, καὶ ποῖος Ἔρημος.	XIII. *Quis ſit ſtatus deſertus, & qui ſit Deſertus.*	408
ιδ'. Σποράδην τινά.	XIV. *Miſcellanea quædam.*	415
ιε'. ὅτι δεῖ Περιεσκεμμένως ἔρχεσθαι ἐφ' ἕκαστα.	XV. *Conſiderate ſingula adgredienda eſſe.*	418
ιϛ'. ὅτι εὐλαβῶς δεῖ συγκαθιέναι εἰς Συμπεριφοράν.	XVI. *Caute utendum eſſe hominum Conſuetudine.*	422
ιζ'. περὶ Προνοίας.	XVII. *De Providentia.*	426
ιη'. ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τὰς Ἀγγελίας ταράττεσθαι.	XVIII. *Non perturbari oportere Nunciis.*	428
ιθ'. τίς στάσις Ἰδιώτου καὶ Φιλοσόφου.	XIX. *Quis ſtatus ſit Indocti hominis & Philoſophi.*	430
κ'. ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν Ἐκτὸς ἔστιν ὠφελεῖσθαι.	XX. *Poſſe fructum e rebus Externis omnibus capi.*	432
κα'. πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐπὶ τὸ Σοφιστεύειν ἐρχομένους.	XXI. *Ad eos qui temere Doctorum munus capeſſunt.*	437
κβ'. περὶ Κυνισμοῦ.	XXII. *De Sectâ Cynicâ.*	443
κγ'. πρὸς τοὺς Ἀναγινώσκοντας καὶ Διαλεγομένους ἐπιδεικτικῶς.	XXIII. *Ad eos qui Oſtentationis cauſſâ legunt aut disputant.*	473
κδ'. περὶ τοῦ μὴ δεῖν Προσπάσχειν τοῖς Οὐκ ἐφ' ἡμῖν.	XXIV. *Non debere nos earum rerum Deſiderio teneri, quæ in Noſtra poteſtate non ſunt.*	484

κε'. πρὸς

κέ. πρὸς τοὺς Ἀποπίπτοντας ὧν προέθεντο.	XXV. *Ad eos qui a Propoſito deſciſcunt.* Pag. 515
κϛ'. πρὸς τοὺς τὴν Ἀπορίαν δεδοικότας.	XXVI. *Ad eos qui Inopiam timent.* 518

Πίναξ Κεφαλαίων ἐν τῷ Τετάρτῳ Βιβλίῳ περιεχομένων. | INDEX CAPITVM Quarto Libro comprehenſorum.

ά. Περὶ Ἐλευθερίας.	I. *De Libertate.* 529
β'. περὶ Συμπεριφορᾶς.	II. *De familiari Conſuetudine cum Hominibus.* 576
γ'. Τίνα τίνων Ἀντικαταλλακτέον.	III. *Quæ quibus Commutanda ſint.* 578
δ'. πρὸς τοὺς περὶ τὸ ἐν Ἡσυχίᾳ διάγειν ἐσπουδακότας.	IV. *Ad eos qui vitam in Otio transigere cupiunt.* 581
έ. πρὸς τοὺς Μαχίμους καὶ Θηριώδεις.	V. *In Pugnaces & Immanes.* 595
ϛ'. πρὸς τοὺς ἐπὶ τῷ Ἐλεεῖσθαι ὀδυνωμένους.	VI. *In eos qui dolent quod Miſerabiles videantur aliis.* 605
ζ'. περὶ Ἀφοβίας.	VII. *De Timoris vacuitate.* 616
ή. πρὸς τοὺς ταχέως ἐπὶ τὸ σχῆμα τῶν Φιλοσόφων ἐπιπηδῶντας.	VIII. *In eos qui celeriter ad ſuſcipiendam Philoſophi perſonam properant.* 628
θ'. πρὸς τὸν εἰς Ἀναισχυντίαν μεταβληθέντα.	IX. *Ad quemdam qui ad Impudentiam deflexerat.* 640
ί. τίνων δεῖ Καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τίνα Διαφέρεσθαι.	X. *Quænam Contemnenda ſint, & quænam ſint Magni facienda.* 644
ιά. περὶ Καθαριότητος.	XI. *De Munditiei ſtudio.* 653
ιβ'. περὶ Προσοχῆς.	XII. *De Adtentione.* 663
ιγ'. πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐκφέροντας τὰ αὐτῶν.	XIII. *Ad eos qui temere Arcana ſua efferunt.* 668

CORRIGENDA ET ADDENDA
IN TOMO I.

In Præfatione.

Pag. XI. lin. 6. *poſt* σωτήριον *adde* θέλημα. (quod vocabulum deeſt in Vptoni præfatione. Vide infra p. XVIII.)
— XVII. l. 8. *pro* operis *ſcribe* operum
— XVIII. l. 5. *βιοῦ ſcr. βιοῦν*
ibid. in Not. col. a. l. 4. *poſt* Secundus. *adde:* Cæterum verbotenus fere convenire adparet ſubſcriptionem hanc cum illa, quam e codice Carpenſi ab Vptono prolatam ſupra vidimus. Unde intelligitur, aut alterum horum codicum ex altero, aut utrumque ex eodem aliquo tertio exemplari eſſe deſcriptum.
— XXI. *in Not. col. b.* l. 10. *pro* aeerbitate *ſcr.* acerbitate.

In Græco contextu.

p. 6. l. 3. *a fine, pro* χρύσιον *ſcr.* χρυσίον
— 9. l. 5. *pro* θέλη *ſcr.* θέλῃ
— 26. l. 8 *ſq.* ὡς αἰδήμων ἐσθίει, ὡσαύτως ἐπὶ &c. *Sic diſtingue:* ὡς αἰδήμων, ἐσθίει ὡσαύτως, ἐπὶ τῆς &c.
— 34. l. 4. *pro* ἡμῶν δὲ *ſcr.* ἡμῶν δὲ,
— — l. 7. ἡμῖν δ' *ſcr.* ἡμῖν δ',
— — l. 9. ἀλλ' ἂν *ſcr.* ἀλλ', ἂν
— 37. l. 2. στενάξω. *ſcr.* στενάξω;
— 44. l. 12. ἐπὶ τε *ſcr.* ἐπί τε
— 51. l. 10. ἐντεῦθεν ποθέν *ſcr.* ἐντεῦθέν ποθεν
— 61. penult. νυστάζοαεν; *ſcr.* νυστάζομεν;
— 81. l. 9. σελῆνης *ſcr.* σελήνης
— 87. l. 10. ἐπεὶ, ὅρα *ſcr.* ἐπεὶ ὅρα
— 98. l. 1. εἰσὶ καὶ *ſcr.* εἰσὶ, καὶ
— 99. l. 1. ἐστὶ *ſcr.* ἐστὶν
— 102. l. 6. Ὀλυμπία *ſcr.* Ὀλυμπίᾳ
— 107. l. 5. δοκῆ *ſcr.* δοκῇ.
— — l. 15. Τουτ' *ſcr.* Τοῦτ' (*et ſic paſſim deinde.*)
— 108. penult. Ἄγε *ſcr.* ἄγε
— 111. l. 13. ἐξαπατηπῆναι *ſcr.* ἐξαπατηθῆναι
— 113. l. 9. ἐγὼ μὲν *ſcr.* Ἐγὼ μὲν
— 114. l. 10. πάσης, αὐτὸ *ſcr.* πάσης αὐτὸ
— 122. l. 1. σῦ *ſcr.* σὺ
— 139. l. 14. *ſic diſtingue:* παραβάλλει· μηνύσατε ἐπαοιδήν.
— 140. l. 2. *pro* Ἔνθεν ἂν *ſcr.* Ἔνθεν, ἂν
— — ult. ἐν τινι. *ſcr.* ἔν τινί.
— 142. l. 1. συνήθειαν *ſcr.* ἀλήθειαν
— 146. l. 12. ἡ δ' ἐκ *ſcr.* ὁ δ' ἐκ
— 148. l. 5 ἐστι *ſcr.* ἐστὶ.
— 151. l. 1. σοαυτοῦ *ſcr.* σεαυτοῦ

Pag. 160. l. 11. *pro* ἀπόφαντιν *ſcr.* ἀπόφασιν'
— 161. l. 1. αὐτοῦ *ſcr.* αὐτοῦ,
— 163. l. 1. ἔλθη, *ſcr.* ἔλθῃ,
— 174. l. 7. καὶ ἡ ὁδὸς *ſcr.* καὶ * ἡ ὁδὸς
— 175. l. 11. θαῤῥούντως *ſcr.* θαῤῥούντως,
— 184. l. 5. *ſic diſtingue :* ἀνηρεῖτο· εἰ δ'
— — ult. *pro* Οὐκ *ſcr.* οὐκ
— 188. l. 8. μοι μέλει *ſcr.* μοὶ μέλει
— 189. l. 13. ἐρεῖ βάλε, *ſcr.* ἐρεῖ, βάλε,
— 196. l. 7. τοῦτῳ *ſcr.* τούτῳ
— 197. pen. αὐτὸς ὅταν *ſcr.* αὐτὸς, ὅταν
— 202. l. 4. αὐτῶ, *ſcr.* αὐτῷ
— 207. l. 8. ἐπείρω *ſcr.* ἐπειρῶ
— 218. l. 1. θρίδακος *ſcr.* θίδρακος
— 234. l. 5. οὖ. μὲν *ſcr.* οὖ μὲν
— 243. l. 4. πῶς ἐστι *ſcr.* πῶς ἔστι
— 246. ult. διάτι *ſcr.* διατί
— 248. l. 6. ἄλλό τι *ſcr.* ἄλλο τι
— 258. l. 10. ναυαγήσῳ, *ſcr.* ναυαγήσω·
— — ult. βάλῃ. *ſcr.* βάλῃ;
— 259. l. 3. μηθ' *ſcr.* μήθ'
— 261. l. 12. Τί οὖν, ἐν *ſcr.* Τί οὖν ἐν
— 262. l. 10. Ταχύγ' *ſcr.* Ταχύ γ'
— 264. l. 4. πειθομένος *ſcr.* πειθόμενος
— 273. l. 3. fin. μεγάλως *ſcr.* μεγάλως,
— 275. l. 13. ἀνάστας *ſcr.* ἀναστὰς
— 289. l. 4. τὸ ἐπὶ *ſcr.* τὸν ἐπὶ
— 307. l. 5. ἄλλ' *ſcr.* ἄλλα
— 315. l. 1. ἐκεῖνο εἶναι· *ſcr.* ἐκεῖ εἶναι·
— — ἐκεῖνο. *ſcr.* ἐκεῖ.
— 317. l. 8. ὁ ἄνθρωποι *ſcr.* οἱ ἄνθρωποι
— 325. l. 2. προαιρετά. *ſcr.* ἀπροαίρετα.
— 342. l. 7. εστι *ſcr.* ἐστι
— 353. l. 10. προγραφήν; *ſcr.* προγραφήν.
— 368. ult. οὐ εἰσι. *ſcr.* οὖ εἰσί.
— 394. l. 12. *ſcribe* συμβεβληκέναι μοι.
— 410. l. 2. *ſcr.* λέγουσί τινες
— 421. pen. *pro* ῬΟΥΦΩ *ſcr.* ῬΟΥΦΩι
— 426. l. 11. Κᾀγω *ſcr.* Κᾀγώ
— 429. l. 10. κρίνε; *ſcr.* κρίνει;
— 442. l. 13. λέγε. *ſcr.* λέγε,
— — ult. Φρόνει, καὶ *ſcr.* Φρόνει καὶ
— 447. l. 12. ταύτην. *ſcr.* ταύτην·
— 450. l. 9. βασιλεία *ſcr.* βασιλείᾳ
— 456. l. 12. ἀπογράφεσθαι; *ſcr.* ἀπογράφεσθαι,
— 460. l. 5. Ὥστε ἄν σοι *ſcr.* Ὥστε, ἄν σοι
— — l. 13. Κύνικου; *ſcr.* Κυνικοῦ;
— 477. l. 2. ἤσθηται *ſcr.* ᾔσθηται
— 501. l. 10. ἀναδέχέσθαι *ſcr.* ἀναδέχεσθαι
— 505. l. 6. ὑποθετικούς *ſcr.* ὑποθετικούς.
— 520. l. 7. Εἰ σου *ſcr.* εἴ σου
— 521. l. 4. περι *ſcr.* περὶ
— 537. penult. ὁ μὴν *ſcr.* ὁ μὲν.
— 552. pen. καθεῖναι *ſcr.* καθεῖναι·

Pag.

Pag. 564. l. 2. δυναμένω ſcr. δυναμένῳ
— 586. l. 10. οὐ ἐδυσωπ. ſcr. οὐκ ἐδυσωπ.
— 595. pen. Καλικλέους ſcr. Καλλικλέους
— 627. l. 5. νάμεις ſcr. δυνάμεις
— 633. l. 2. ἠγονιζόμην ſcr. ἠγωνιζόμην
— 638. l. 4. ἐξενεγκῆ ſcr. ἐξενέγκῃ
— 640. l. 3. ἄντιθες ſcr. ἀντίθες
— 657. l. 11. οἵου ſcr. οἷου
— 659. l. 3. fin. κατεφθίνη· κότα ſcr. κατεφθινηκότα
— 669. l. 5. Προσέτι ſcr. Πρόσεστι
— 679. l. 10. δίκη. ſcr. δίκῃ.

In Verſione Latina.

Pag. 17. *col. a.* lin. 1. *pro* lucratusque *ſcribe* luctatusque
— — ult. *pro* auferes *ſcr.* auferas
— 20. *a.* l. 11. effereris? *ſcr.* efferreris?
— 26. *a.* l. 6. neceſſe eſt *ſcr.* neceſſe eſſe
— — — l. 13 ſqq. *Sic diſtingue et ſcribe:* et cuſtodiat; ſi lavet ut fidus, ut verecundus; ſi eodem modo comedat; ſi, quæcumque inciderit materia &c.
— 31. *a.* ult. perſpiciendi et *ſcr.* perſpiciendi, et
— 44. *b.* l. 13. Numquid ergo *ſcr.* Vtrum ergo
— — — l. 16. aut *ſcr.* an
— 46. *b.* l. 4. ſyllogiſmo *ſcr.* in ſyllogiſmo
— 61. *a.* ult. aut: Oro te, *ſcr.* aut: *Hortor te,*
— 65. *a.* l. 2. rectene *ſcr.* recte
— 81. *a.* l. 1. Unde *ſcr.* *(Recte!)* unde
— 113. *a.* l. 4. fin. mihi *ſcr.* Mihi
— 121. *b.* l. 8. nos nunc *ſcr.* nos nunc *(te)*
— 134. *b.* pen. fore, ut *ſcr.* fore ut
— 141. *a.* l. 11. Eo qui *ſcr.* Eo quod
— 164. *b.* ult. *et* 165. *a.* noſtri arbitrii &c. *Scribe:* quæ mei arbitrii non ſunt, nihil ad me pertinent.
— 192. *a.* l. 5. eſſet: *ſcr.* eſſet.
— 225. *a.* l. 5 ſq. *ſic ſcribe:* Num ergo et illi haec judicii regula ſatis eſt?
— 242. *a.* l. 9. *dele* etiam
— 243. *a.* penult. *pro* ſit *ſcr.* eſſe
— 277. *a.* l. 5. ad ſeſe *ſcr.* ad priſtinum ſtatum
— 285. *a.* l. 12. Nugatior *ſcr.* Nugacior
— 289 *b.* l. 9. invideri *ſcr.* invidere
— 304. *b.* l. 9. ut putant *ſcr.* ut putant,
— 309. *b.* l. 2. ars rationis. *ſcr.* doctrina.
— 317. *a.* l. 1. decretum eſt *ſcr.* decretum hoc eſt
— — — l. 9. neque id quod *ſcr.* neque illud, quod
— 347. *b.* l. 11. exornandum *ſcr.* exornandam
— 372. *a.* l. 8. nos eras *ſcr.* non eras
— — — penult. conferunt *ſcr.* conferant
— 384. *b.* l. 8. ſequetur? *ſcr.* conſequens erit?
— 394. *a.* l. 8 ſq. *ſcribe:* Si potes, cape.
— 408. *b.* l. 8. *ſcr.* ut, ſi quando ſitiverit æſtu,
— — — ult. etiam deſertus *ſcr.* etiam continuo deſertus
— 422. *a.* l. 2. uſus ſum *ſcr.* uſus ſum,

Pag.

Pag. 438. *a.* l. 5. fin. *ſic ſcribe:* ſed venite, *(ais,)* meque
— 445. *a.* l. 9. quale *ſcr.* qualis
— 446. *a.* l. 9. non debet *ſcr.* nulla debet
— 447. *b.* l. 5. inſtitutum. *ſcr.* inſtitutum:
— 449. *a.* l. 2. ut hoſtes oſtendat *ſcr.* hoſtes oſtendere
— — *b.* l. 2. *pro* et principatum *ſcr.* et id quod eam efficit
— 451. *b.* l. 3. deſtinatum *ſcr.* deſtinata
— 456. *b.* l. 6. *pro* profiteri velis &c. *ſic oportebat:* profeſſurus es, homo; non ad certamen &c.
— 458. *a.* l. 9. *ſic ſcribe:* indignabitur? dignus ſcilicet qui &c.
— 459. *a.* penult. *pro* Ubi porro *ſcr.* Ubi vero
— 461. *b.* l. 7. ſunt ei *dele* ei
— 473. *b.* ult. *pro* fruſtra *ſcr.* temere
— 501. *b.* ult. Corinthi *ſcr.* Corinthum
— 512. *b.* l. 5. fin. vivat. *ſcr.* vivas.
— 534. *b.* l. 4. fin. dicemus, *ſcr.* dicimus,
— 552. *a.* l. 6. coactus, *ſcr.* coactus ſum,
— 565. *b.* l. 5. ſervate *ſcr.* ſerva te
— 566. *a.* ult. noſtris. *ſcr.* nolitis.
— 611. *b.* l. 5. fin. proclamabo, *ſcr.* proclamabo?
— 632. *a.* l. 3. poteris *ſcr.* pateris
— 635. *b.* l. 7. cæci, *ſcr.* claudi, cæci,
— 642. *b.* l. 4. et damnis *ſcr.* et in damnis
— 669. *a.* l. 4. noſta. *ſcr.* noſtra.
— 678. l. 6. adcommodanda. *ſcr.* adcommodandæ.

LGr
E64Sc

Epictetus
Dissertationum ab Arriano digestarum
libri IV; ed. by Schweighäuser. Vol.1.

21440

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU